Jo

NESBØ

pentagrama

JO NESBØ

PENTAGRAMA

ROMANAS

IŠ NORVEGŲ KALBOS VERTĖ
AGNĖ PETRAUSKAITĖ

LIETUVOS
RAŠYTOJŲ SĄJUNGOS
LEIDYKLA
VILNIUS

UDK 839.6-3
Ne-154

KNYGOS IŠLEIDIMĄ RĖMĖ
NORLA
THIS TRANSLATION HAS BEEN PUBLISHED
WITH THE FINANCIAL SUPPORT OF
NORLA

Versta iš:
Jo Nesbø, *Marekors*,
H. Aschehoug and Co. (W. Nygaard),
Oslo, 2003

© 2003, H. Aschehoug and Co. (W. Nygaard)
© Vertimas, Agnė Petrauskaitė, 2006
© Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2006

ISBN 9986-39-421-X

PIRMA DALIS

I SKYRIUS

Penktadienis. Kiaušiniai

Daugiabutis pastatytas 1898 metais ant molingo grunto, kuris vakarinėje pusėje buvo šiek tiek sėdęs, taigi vanduo tekėjo per durų slenkstį toje vietoje, kur vyriais buvo pritvirtintos durys, toliausiai į vakarus. Jis tekėjo per miegamojo grindis, ant ąžuolinio parketo paskui save palikdamas šlapią dryžį, ir lėkė vis tolyn į vakarus. Parketo grindų įdubimuose vandens procesija akimirkai sustojo, kol iš užnugario šliūkštelėjo daugiau vandens, ir lyg išgąsdinta žiurkė nėrė grindjuostės link. Ten vanduo tryško aplink grindjuostę šniukštinėdamas ir ieškodamas plyšio, kol rado jį tarp parketo lentelių ir sienos. Plyšyje gulėjo penkių kronų moneta su karaliaus Olafo atvaizdu ir 1987 metais, – metais, prieš monetai iškrintant iš dailidės kišenės. Tai buvo ekonominio pakilimo laikai, reikėjo skubiai įrengti daugybę butų pastogėse, ir dailidė nesivargino jos ieškoti.

Nedaug laiko prireikė vandeniui rasti kelią kiaurai grindų per parketą. Išskyrus vandens nuotėkį 1968 metais, po kurio buvo pakeistas namo stogas, medinės lentelės nenutrūkstamai džiūvo ir traukėsi nuo pat 1898-ųjų, taigi spraga tarp dviejų labiausiai nutolusių eglinių lentelių dabar buvo beveik pusės centimetro pločio. Prasmukęs pro spragą, vanduo atsimušė į vieną iš sijų ir ja nutekėjo tolyn į vakarus, iki lauko sienos. Ten vanduo įsigėrė į kalkinį tinką ir kalkių bei cemento skiedinį, kurį prieš daugiau nei šimtą metų sumaišė Jakobas Andersenas, mūrininkas ir penkių vaikų tėvas. Andersenas,

kaip ir kiti to meto mūrininkai Osle, pats gamino skiedinį ir tinką. Jis žinojo ne tik savitą, unikalų kalkių, smėlio ir vandens santykį, bet ir vieną gudrybę – arklio plaukai ir kiaulės kraujas. Jakobas Andersenas įsitikino, kad būtent ašutai ir kraujas yra puiki rišamoji medžiaga, suteikianti tinkui ypatingo tvarumo. Tai nebuvo jo paties atradimas, kaip jis tąkart teigė galvas kraipantiems savo kolegoms. Jo škotas tėvas ir senelis naudojo tas pačias sudedamąsias avies dalis. Ir nors jis atsikratė savo škotiškos pavardės ir įgijo būdingą mūrijimo meistrams, nematė priežasties atsisakyti šešių šimtų metų patirties. Kai kuriems mūrininkams tai atrodė nepadoru, kai kuriems – kad jis susidėjęs su velniu, tačiau daugelis iš jo tik juokėsi. Tikriausiai vienas iš tokių besijuokusių papasakojo istoriją, kuri vėliau ilgam įsirėžė į augančio miesto, tuomet vadinto Kristianija, atmintį. Vežikas iš Griunerlekos susituokė su savo pussesere iš Vermlando, ir abudu atsikraustė į vieną kambarį su virtuve Seildukso gatvėje, į vieną iš daugiabučių, kuriuos statant dalyvavo ir Andersenas. Sutuoktiniams labai nepasisekė, mat jų pirmagimis pasaulį išvydo rudomis akimis ir tamsiomis garbanomis. Kadangi abu sutuoktiniai buvo šviesių plaukų ir mėlynų akių, o vyras dar ir iš prigimties pavydus, jis vėlyvą naktį surišo savo žmonai rankas už nugaros, nusivedė ją į rūsį ir įmūrijo į sieną. Tvirtai surištos ir įspraustos tarp dviejų plytų sluoksnių moters riksmus veiksmingai tildė storos sienos. Sutuoktinis tikriausiai manė, kad ji uždus pritrūkusi oro, tačiau vieną dalyką mūrininkai išmanė puikiai – pasirūpinti, kad sienos būtų pralaidžios orui. Galiausiai vargšė moteris ėmė doroti plytų sieną plikais dantimis. Ir galbūt ji būtų galėjusi pasiekti puikių rezultatų, nes škotas Andersenas, naudojęs kraują ir ašutus, teigė, kad šitaip sutaupydavęs skiediniui reikalingų brangių kalkių, ir dėl to mūras, kurį dabar traiškė stiprūs vermlandietės dantys, buvo poringas. Tačiau dėl nežabotos aistros gyvenimui ji, deja, apsižiojo per didelius mūrinės sienos gabalus. Galiausiai ji neįstengė nei kramtyti, nei nuryti ar

išspjauti, ir smėlis, žvirgždas bei degto molio gabaliukai užkimšo gerklę. Jos veidas pamėlo, širdis ėmė lėčiau plakti ir galiausiai ji nustojo kvėpuoti.

Daugelis šiuo atveju ją pavadintų mirusia.

Tačiau, pasak legendos, dėl kiaulės kraujo skonio nelaimėlė manė vis dar esanti gyva. Todėl staiga ji nevaržoma išsilaisvino iš virvės, kuria buvo surišta, gniaužtų, perskrodė sieną ir vėl pradėjo vaikščioti. Ir kai kurie pagyvenę žmonės Griunerlekoje iš savo vaikystės vis dar prisimena pasakojimus apie moterį kiaulės galva, su peiliu rankose ieškančią vėlai lauke vaikštinėjančių vaikučių, kad nupjautų jiems galvą, nes jai reikėję burnoje jausti kraujo skonį, kad visiškai neišnyktų. Tačiau tik nedaugelis žinojo mūrininko vardą, o mūrininkas Andersenas nenuilsdamas toliau gamino savo ypatingąjį kalkių ir cemento skiedinį. Nuo tada, kai jis, prabėgus trejiems metams po to, kai išmūrijo namą, kuriame dabar tekėjo vanduo, nukrito nuo pastolių ir paliko du šimtus kronų bei gitarą, praėjo dar beveik šimtas metų, kol mūrininkai cemento mišiniams gaminti pradėjo naudoti dirbtinius į plaukus panašius pluoštus, o Milano laboratorijoje atlikti tyrimai parodė, kad Jericho mūrinės sienos buvo tvirtinamos krauju ir kupranugario plaukais.

Vis dėlto daugiausiai vandens sutekėjo ne į sieną, o žemyn. Nes vanduo, bailumas ir geismas visuomet ieško, kur sekliau. Pirmąjį vandenį sugėrė gumuliuotas miltelių pavidalo molis, esantis perdangoje tarp sijų. Bet jo sruvo vis daugiau, molis pasisotino, ir vanduo prasisunkė bei sušlapino 1898 metų liepos 11 dienos laikraštį, kuris skelbė, kad Kristianijos statybų rinkos klestėjimo laikai, ko gero, jau pasiekė apogėjų, todėl tikėtina, jog nesąžiningų spekuliantų nekilnojamuoju turtu laukė vargingesnės dienos. Trečiame puslapyje rašė, kad policija vis dar nerado jaunos siuvėjos, praėjusią savaitę rastos mirtinai subadytos vonios kambaryje, žmogžudystės pėdsakų. Gegužę prie Akerio upės buvo rasta panašiu būdu

nužudyta mergina, tačiau policija negalėjo atsakyti, ar tie nusikaltimai tarpusavyje susiję.

Vanduo tekėjo nuo laikraščio per medines lentas apačioje ir žemyn, plūdo į aliejiniais dažais dengtas austines lubas. Kadangi šios prakiuro per nuotėkį 1968 metais, vanduo sunkėsi per skyles, kaupėsi lašuose – šie tvirtai kabojo tol, kol jų svorio užteko, kad traukos jėga įveiktų paviršių sukibimo jėgą, tada atitrūko ir krito tris metrus ir aštuonis centimetrus. Ten vanduo nusileido ir sustojo. Vandenyje.

Vybekė Kniutsen godžiai traukė cigaretę ir pūtė dūmus pro atvirą langą ketvirtame aukšte. Popietė, kieme nuo saulės įkaitinto asfalto kilo šiluma, pakylėdama cigaretės dūmus aukštyn palei žydrą fasadą, kur jie ir išsisklaidydavo. Iš už kitos namo pusės, iš paprastai labai triukšmingos Ulevolio gatvės, girdėjosi vienas kitas pravažiuojantis automobilis. Bet dabar buvo atostogų metas, ir miestas lyg evakuotas. Ant palangės, užvertusi šešias kojas, gulėjo musė. Neužteko proto pasislėpti nuo šilumos. Toje buto pusėje, iš kurios langai atsivėrė į Ulevolio gatvę, buvo vėsiau, tačiau ten jai nepatiko vaizdas. Mūsų Išganytojo kapinės. Pilnos žymių žmonių. Mirusių žymių žmonių. Pirmojo aukšto parduotuvėje prekiavo paminklais, kaip skelbė užrašas, tai yra antkapiais. Arčiausiai rinkos, tikriausiai būtų galima pasakyti.

Vybekė kakta prisiglaudė prie vėsaus lango stiklo.

Ji apsidžiaugė atšilus orams, bet džiaugsmas greitai išgaravo. Jau dabar ji ilgėjosi vėsių naktų ir žmonių gatvėse. Šiandien iki pietų galerijoje apsilankė penki klientai ir trys popiet. Grynai iš nuobodulio ji surūkė pusantro pakelio cigarečių, širdis plakė lyg pašėlusi ir taip perštėjo gerklę, kad ji vos įstengė kalbėtis su šefu, kai šis paskambino ir pasiteiravo kaip sekasi. Bet vos parėjusi namo ir užkaitusi bulves, ji vėl pajuto norą užtraukti dūmą.

Vybekė metė rūkyti prieš dvejus metus susipažinusi su Andersu. Jis to neprašė. Priešingai. Kai jie susitiko Gran Kanarijoje, jis net iškaulijo iš jos cigaretę. Šiaip sau, dėl įdomumo. Ir kai grįžę namo į Oslą vos po mėnesio jie pradėjo gyventi kartu, jis iš pat pradžių pasakė, kad šiek tiek pasyvaus rūkymo jų santykiams nepakenks. Ir kad vėžines ligas tiriantys mokslininkai tikrai perlenkė lazdą. Ir kad su laiku jis pripras prie dūmų kvapo jų drabužiuose. Kitą rytą ji apsisprendė. Kai po keleto dienų prie pietų stalo jis užsiminė jau seniai nematęs jos rankose cigaretės, ji atsakė, kad iš tikrųjų niekada ir nebuvusi rimta rūkalė. Andersas nusišypsojo, palinko virš stalo ir ranka perbraukė jos skruostą:

– Žinai ką, Vybeke? Visą laiką tai nujaučiau.

Ji girdėjo už nugaros burbuliuojantį puodą ir žiūrėjo į cigaretę. Dar tris dūmus. Įtraukė pirmąjį. Jokio pasitenkinimo.

Neprisiminė, kada vėl pradėjo rūkyti. Gal pernai, maždaug tada, kai jis pradėjo ilgiau užtrukti komandiruotėse. O gal nuo Naujųjų metų, kai jis pradėjo dirbti viršvalandžius beveik kiekvieną vakarą? Ar dėl to, kad ji buvo nelaiminga? Bet ar ji buvo nelaiminga? Jie nesibardavo. Beveik niekada jie ir nesimylėdavo, bet tik todėl, kad Andersas labai daug dirbo, kaip jis pats sakė, ir daugiau nelietė tos temos. Nelabai jai to ir norėjosi. Kai jie prarečiui patirdavo pusiau aistringus lytinius santykius, atrodydavo, kad jis kažkur kitur. Tada ir ji suprato, kad nebuvo reikalo būti kartu.

Tačiau jie nesibarė. Andersas nemėgo pakelto balso.

Vybekė žvilgterėjo į laikrodį. Po penkių penkiolika. Kur jis prapuolė? Bent jau pranešdavo, kad vėluos. Užgesino cigaretę, išmetė nuorūką į kiemą, atsigręžė į viryklę ir pasižiūrėjo į bulves. Įsmeigė šakutę į didžiausiąją. Beveik išvirusios. Keletas mažų juodų gumulų plūduriavo kunkuliuojančio vandens paviršiuje. Keista. Ar čia nuo bulvių, ar dėl puodo?

Ji kaip tik stengėsi prisiminti, ką jame virė paskutinį kartą, bet

staiga atsivėrė laukujės durys. Iš koridoriaus girdėjo sunkų kvėpavimą ir nuspiriamus batus. Andersas, įėjęs į virtuvę, atsidarė šaldytuvą.

– Na? – paklausė jis.

– Maltiniai.

– Aišku... – dėl pakeltos intonacijos žodžio gale skambėjo lyg klausimas, jai beveik nutuokiamas: vėl mėsa? Ar nevertėtų mums dažniau valgyti žuvies?

– Tikriausiai bus skanu, – pasakė jis be jokio atspalvio balse ir palinko virš puodų.

– Ką tu veikei – esi permirkęs prakaitu?

– Šįvakar neturėsiu laiko treniruotei, tai dviračiu nuvažiavau iki Sognės ežero ir atgal. Kas tie gumulai vandenyje?

– Nežinau, – atsakė Vybekė. – Ką tik pati juos pamačiau.

– Nežinai? Argi kažkada vos netapai profesionalia virėja?

Jis žaibiškai smiliumi ir nykščiu sugriebė vieną gumulą ir įsikišo pirštus į burną. Ji įsistebeilijo į jo pakaušį. Į jo plonus rudus plaukus, kurie jai kažkada labai patiko. Prižiūrėti ir tinkamo ilgio. Su skyrimu ant šono. Kadaise jis atrodė labai solidus. Kaip žmogus, kurio laukia puiki ateitis.

– Koks skonis? – paklausė ji.

– Joks, – atsakė jis, vis dar palinkęs virš viryklės. – Kiaušinio.

– Kiaušinio? Bet juk aš ploviau puodą...

Staiga ji nutilo.

Jis atsigręžė.

– Kas yra?

– Ten... varva, – nukreipė pirštą į jo galvą.

Jis suraukė kaktą ir perbraukė ranka iki pakaušio. Tada, lyg pagal įsakymą, abudu atlošė galvas ir pasižiūrėjo į lubas. Ant baltų lubų kabojo du lašai. Vybekė, turėdama prastą regą, nebūtų pamačiusi lašų, jei jie būtų buvę blyškūs. Tačiau tokie jie nebuvo.

– Regis, pas Kamilą potvynis, – ištarė Andersas. – Užlipk į viršų ir paskambink į duris, o aš surasiu valdytoją.

Vybekė prisimerkusi žiūrėjo į lubas. O paskui į gumulus puode.

– Viešpatie, – sušnibždėjo ji ir pajuto, kaip stipriai vėl ėmė plakti širdis.

– Kas gi dabar? – paklausė Andersas.

– Atsivesk namo valdytoją. Tada kartu paskambinkit į Kamilos duris. Aš tuo metu iškviesiu policiją.

2 SKYRIUS

Penktadienis. Atostogaujančiųjų sąrašas

Policijos pastatas, kuriame įsikūręs pagrindinis Oslo miesto policijos biuras Grenlande, stovėjo ant kalvų, nusidriekusių tarp Grenlando ir Tejeno, iš jo matėsi rytinis miesto centras. Stiklo ir plieno konstrukcija, pastatyta 1978 metais. Visiškai jokio nuožulnumo, tobulai pagal horizonto liniją, už tai architektai Teljė, Torpas ir Osenas gavo diplomą. Telekomunikacijų meistras, kuris tiesė kabelius dviejuose ilguose septynių ir devynių aukštų fligeliuose, nukritęs nuo pastolių ir susilaužęs nugarą gavo socialinę išmoką ir pylos nuo savo tėvo:

– Jau septynios mūsų, mūrininkų, kartos balansuoja tarp dangaus ir žemės, kol galiausiai traukos jėga tėškia mus žemyn. Mano senelis mėgino išvengti šio prakeiksmo, bet tik atsidūrė kitoje Šiaurės jūros pusėje. Taigi tą dieną, kai tu gimei, aš sau pažadėjau, kad tavęs toks likimas neištiks. Ir man atrodė, kad pavyko. Telekomunikacijų meistras. Ir ką, po galais, reikia telekomunikacijų meistrui veikti šešių metrų aukštyje?

Ir būtent šiais variniais kabelių laidais, kuriuos nutiesė sūnus, tą dieną iš policijos dispečerinės per perdangas tarp aukštų, išlietas iš gamyklinio cemento mišinio, pranešimas pasiekė šeštajame aukšte esantį Smurtinių nusikaltimų skyriaus viršininko Bjarnės Melerio kabinetą, kuriame tą akimirką Meleris niekaip negalėjo apsispręsti, ar jis su džiaugsmu, ar su baime laukė šeimos atostogų vasarnamyje, išsinuomotame Ūse, netoli Bergeno. Labai tikėtina, kad Ūse liepos

mėnesį bus šlykštus oras. Šiuo metu Bjarnė Meleris mielai būtų iškeitęs karščio bangą, pranašaujamą Osle, į šiek tiek lietaus. Bet norėdamas užimti du energija trykštančius berniukus pliaupiant lietui, kai vienintelė pagalbinė priemonė yra kortų kaladė, kurioje trūksta čirvų valeto, gali susidurti su rimtu išmėginimu.

Klausydamasis pranešimo, Bjarnė Meleris ištiesė savo ilgas kojas ir pasikasė užausį.

– Kaip jie tai pastebėjo? – paklausė.

– Vandens nuotėkis pas kaimynus, – atsakė balsas iš dispečerinės. – Namo valdytojui ir kaimynui niekas neatidarė durų, tačiau jos nebuvo užrakintos, ir jie įėjo vidun.

– Gerai. Siunčiu du savo žmones.

Meleris padėjo ragelį, atsiduso ir pirštu ėmė braukti per budėtojų sąrašą, pakištą po plastikiniu rašomojo stalo kilimėliu. Nebuvo beveik pusės skyriaus. Šitaip kasmet per visuotines atostogas. Bet tai nereiškė, kad Oslo gyventojams grėsė pavojus, nes miesto banditams taip pat atrodė ne pro šalį paatostogauti liepos mėnesį, kuris tikrai nebuvo įstatymų pažeidimų, priklausančių Smurtinių nusikaltimų skyriui tirti, sezonas.

Melerio pirštas sustojo prie Beatės Len vardo. Jis surinko Kriminalinių ekspertizių tyrimų tarnybos Kjelbergo gatvėje numerį. Niekas neatsiliepė. Palaukė, kol skambutį nukreipė į paskirstymo centrą.

– Beatė Len laboratorijoje, – pranešė aukštas balsas.

– Čia Meleris iš Smurtinių nusikaltimų skyriaus. Surask man ją.

Jis laukė. Karlas Vėberis, neseniai į pensiją išėjęs Kriminalinių ekspertizių tyrimų tarnybos vadovas, perviliojo Beatę Len iš Smurtinių nusikaltimų skyriaus į savo laboratoriją. Meleriui tai buvo tik dar vienas naujųjų darvinistų teorijos įrodymas, kad vienintelė individo varomoji jėga yra siekis perduoti savo paties genus. Ir akivaizdu, kad, Vėberio manymu, tokių Beatė Len turėjo daug. Iš pirmo žvilgsnio Karlas Vėberis ir Beatė Len galėjo pasirodyti visiškai skir-

tingi. Vėberis buvo niurzgus ir ūmus, Len – tyli pilka pelytė, kuri, atėjusi tiesiai iš aukštosios policijos mokyklos, raudonuodavo vos tik kas nors ją užkalbindavo. Tačiau jų policijos genai buvo identiški. Jie priklausė tai aistruolių rūšiai, kurios atstovai, užuodę grobį, sugeba nuo visko ir visų atsiriboti bei susitelkti ties vienu pėdsaku, netiesioginiu įkalčiu, vaizdo įrašu, miglotu apibūdinimu, kol šie galiausiai įgauna vienokią ar kitokią prasmę. Pikti liežuviai tvirtino, kad Vėberio ir Len vieta laboratorijoje, o ne tarp žmonių, kur tyrėjo žinios apie žmogiškąją prigimtį, šiaip ar taip, buvo svarbesnės už nuotrauką ar švarko siūlą.

Vėberis ir Len pritarė dėl laboratorijos, tačiau prieštaravo minčiai apie nuotraukas ir paliktus siūlus.

– Len.

– Sveika, Beate. Bjarnė Meleris. Trukdau?

– Žinoma. Kas atsitiko?

Meleris trumpai viską paaiškino ir nurodė adresą.

– Taip pat atsiųsiu porą savo vyrukų, – pasakė jis.

– Ką?

– Nežinau, ką rasiu. Juk žinai, atostogos.

Meleris padėjo ragelį ir toliau pirštu braukė per sąrašą. Sustojo prie Tomo Valerio.

Atostogų datos skiltis neužpildyta. Tai Bjarnės Melerio nenustebino. Kartais susidarydavo toks įspūdis, kad inspektorius Tomas Valeris niekada neatostogauja, na, kad jis beveik ir nemiega. Kaip tyrėjas, jis buvo viena iš dviejų stipriausių skyriaus kortų. Visada ten, kur jo reikia, ir beveik visada pasiekiantis rezultatų. Ir, priešingai nei kitas tyrėjų tūzas, Tomas Valeris buvo patikimas, neturintis jokių praeities dėmių ir visų gerbiamas. Trumpai tariant, svajonių pavaldinys. Ir dėl neginčijamo Tomo sugebėjimo vadovauti kortos pranašavo, kad kai tam ateis laikas, jis perims Melerio darbą, PSV – policijos skyriaus viršininko – pareigas.

Meleriui surinkus numerį skambutis čirškė už lengvos konstrukcijos sienų.

– Valeris, – atsiliepė skardus balsas.

– Meleris. Mes...

– Minutėlę, Bjarne. Aš tik baigsiu kitą pokalbį.

Bjarnė Meleris laukdamas pirštais barbeno į stalą. Tomas Valeris galėjo tapti jauniausiu visų laikų Smurtinių nusikaltimų skyriaus viršininku. Gal dėl jo amžiaus Meleris kartais jausdavo nerimą galvodamas apie tai, kokia atsakomybė bus perduota būtent Tomui. O gal dėl tų dviejų įvykių, kai buvo paleisti šūviai? Dukart inspektorius griebėsi ginklo sulaikymo metu ir, būdamas vienas geriausių tarnybos šaulių, abu kartus paleido į taikinį pražūtingus šūvius. Tačiau Meleris taip pat žinojo, kad paradoksalu, tačiau tie du įvykiai galiausiai galėjo nulemti sprendimą, kurį naująjį skyriaus viršininką pasirinkti, Tomo naudai. STT tyrimas neatskleidė nieko, kas galėtų paneigti, jog Tomas Valeris iššovė būtinosios ginties atveju, netgi priešingai – prieita prie išvados, kad abu kartus jis įrodė profesionalumą ir gebėjimą valdyti kritines situacijas. Ar reikia geresnės rekomendacijos tam, kuris siekia vadovo pareigų?

– Atsiprašau, Meleri. Mobilusis. Kuo galiu padėti?

– Turim bylą.

– Pagaliau.

Tolesnis pokalbis truko vos dešimt sekundžių. Dabar tereikėjo dar vieno.

Meleris pagalvojo apie pareigūną Halvorseną, tačiau sąraše buvo nurodyta, kad jis atostogauja namuose Steinkjere.

Jis toliau skaitė sąrašą. Atostogos, atostogos, serga.

Viršininkas sunkiai atsiduso, kai jo pirštas sustojo prie vardo, kurio tikėjosi išvengti.

Haris Hūlė.

Atsiskyrėlis. Girtuoklis. Skyriaus *enfant terrible*. Tačiau greta

Tomo Valerio jis geriausias šeštojo aukšto tyrėjas. Jeigu ne tai ir faktas, kad Bjarnė Meleris per daugelį metų įgijo nesveiką polinkį savo galva rizikuoti dėl stambaus, girtuokliaujančio policininko, Hario Hūlės šioje tarnyboje jau seniai ir pėdos būtų atšalusios. Įprastomis aplinkybėmis Haris būtų buvęs tas, kuriam jis būtų paskambinęs ir paskyręs užduotį pirmam, tačiau viskas nebuvo kaip įprasta.

Tiksliau, viskas buvo daug neįprasčiau nei paprastai.

Lūžis įvyko prieš keturias savaites. Po to, kai žiemą Hūlė vėl ėmėsi senos Elenos Jelten, artimiausios Hario kolegės, kuri buvo mirtinai sumušta prie Akerio upės, nužudymo bylos, jis prarado domėjimąsi kitomis bylomis. Bėda ta, kad Elenos byla jau seniausiai buvo išaiškinta. Tačiau Haris vis labiau panėšėjo į maniaką, ir, atvirai tariant, Meleriui tapo neramu dėl jo dvasinės pusiausvyros. Viskas iškilo maždaug prieš mėnesį, kai Haris nelauktai pasirodė jo kabinete ir pateikė savo šiurpą keliančias konspiracines teorijas. Tačiau, nepaisant visko, jis neturėjo nieko, kas galėtų įrodyti arba bent jau priverstų patikėti nerealiais Tomui Valeriui metamais kaltinimais.

Ir tada Haris tiesiog pradingo. Po keleto dienų Meleris paskambino į restoraną „Schrøder" ir išgirdo tai, ko labiausiai bijojo: Haris vėl užgėrė. Meleris Harį įrašė į atostogaujančiųjų sąrašą, kad šitaip nuslėptų jo pravaikštas. Ir vėl. Paprastai Haris po savaitės duodavo kokį nors gyvybės ženklą. Dabar buvo praėjusios jau keturios. Atostogos baigėsi.

Meleris pasižiūrėjo į telefono ragelį, atsistojo ir priėjo prie lango. Pusė šešių, o parke priešais policijos pastatą vis tiek beveik nebuvo žmonių, vos vienas kitas nedirbantis saulės gerbėjas nepaisė karščio. Pora parduotuvių savininkų Grenlandleiro gatvėje po skėčiais sėdėjo vien savo daržovių draugijoje. Net automobiliai, nors eismas buvo beveik nulinis, važiavo lėčiau. Meleris nubraukė plaukus pakaušio link, šį įprotį turėjo visą savo gyvenimą, bet, kaip pasakiusi jo žmona, dabar atėjo laikas jo atsikratyti, nes buvo galima jį įtarti

mėginant paslėpti plikę. Ar jis tikrai neturėjo kito pasirinkimo, išskyrus Harį? Meleris akimis lydėjo Grenlandleiro gatve žemyn sviriuliuojantį vyrą. Spėjo, kad šis bandysiąs laimę „Ravnen" bare. Spėjo, kad jo neįleis. Spėjo, kad jis atsidursiąs bare „Boxer". Toje pačioje vietoje, kur buvo padėtas galutinis taškas Elenos byloje. Ir galbūt Hario Hūlės, kaip policininko, karjeroje. Meleris jautė spaudimą, privalėjo kuo greičiau apsispręsti, kaip dorotis su problema, vardu Haris. Bet gal vėliau, dabar reikėjo imtis šios bylos.

Meleris pakėlė telefono ragelį galvodamas apie tai, kad Hariui ir Tomui Valeriui skiria tirti vieną bylą. Visuotinės atostogos – suknistas reikalas. Elektros impulsas paliko Teljės, Torpo ir Oseno tvarkos visuomenei pastatytą paminklą ir suskambėjo chaoso užvaldytoje vietoje. Bute Sofijos gatvėje.

3 SKYRIUS

Penktadienis. Pabudimas

Ji sušuko dar kartą, ir Haris Hūlė atmerkė akis.

Saulė blykčiojo tarp tingiai plazdenančių užuolaidų, o Pilestredeto gatvėje stojančio tramvajaus spiegimas galėjo prikelti mirusiuosius. Haris mėgino susivokti. Gulėjo ant grindų savo paties svetainėje. Apsirengęs, gal net gražiai apsirengęs. Kad ir ne gyvybingas, tai bent jau gyvas.

Prakaitas dengė veidą kaip lipni kosmetika, širdis jautėsi lengva ir nerami kaip teniso kamuoliukas ant cemento grindų. Su galva buvo prasčiau.

Haris akimirką sudvejojo, prieš apsispręsdamas toliau kvėpuoti. Lubos ir sienos sukosi ratu, bet bute nebuvo nei paveikslo, nei lempos lubose, prie kurių galėtų prisitvirtinti žvilgsnis. Kažkur regėjimo lauko pariby sukosi „Ivar" firmos knygų lentyna, kėdės atlošas ir žalias „Elevator" firmos svetainės stalas. Jam bent jau nebereikės daugiau sapnuoti.

Vis tas pats senas košmaras. Sukaustytas, negalintis pajudėti jis beviltiškai mėgino užsimerkti, kad nematytų jos pražiotos, iškreiptos, nebyliai šaukiančios burnos. Didelių, į nebūtį spoksančių, nebyliai kaltinančių akių. Būdamas mažas, matydavo savo jaunėlę seserį Sėsę. Dabar – Eleną Jelten. Anksčiau riksmai buvo nebylūs, o dabar jie skambėjo kaip cypiantys geležiniai stabdžiai. Ir jis nežinojo, kas blogiau.

Haris gulėjo nejudėdamas ir spoksojo tarp užuolaidų, į virš Bisleto namų ir gatvių pulsuojančią saulę. Vasaros tylą drumstė tik tramvajus. Jis nemirksėjo. Nenuleido akių nuo saulės, kol ji virto geltona šokinėjančia širdimi, plakančia plonyčiame pieno baltumo apvalkale ir pumpuojančia karštį. Kai jis buvo mažas, mama sakė, kad jei vaikai žiūri tiesiai į saulę, jie praranda regėjimą ir visą likusį gyvenimą kiaurą parą mato tik saulės šviesą savo galvose. Jis to ir siekė. Saulės šviesos galvoje, išdeginančios visa kita. Suknežintos Elenos galvos sniege prie Akerio upės reginį ir virš jos pakibusį šešėlį. Trejus metus jis stengėsi pagauti tą šešėlį. Tačiau jam vis tiek nepavyko. Kaip tik tada, kai jau manė jį pagavęs, viskas nugarmėjo į pragarą. Jis nieko nepešė.

Rakelė...

Haris atsargiai pakėlė galvą ir pasižiūrėjo į juodą, mirusią telefono autoatsakiklio akį. Ji visas tas savaites, nuo tada, kai jis grįžo namo po susitikimo su kriminalinės policijos viršininku ir Meleriu „Boxer" bare, nerodė jokių gyvybės ženklų. Tikriausiai ją taip pat išdegino saulė.

Velnias, kaip čia viduje karšta!

Rakelė...

Dabar jis prisiminė. Vienu momentu sapne veidas pasikeitė į Rakelės. Sėsė, Elena, mama, Rakelė. Moterų veidai. Lyg papuolusios į vieną nuolat plakantį, pulsuojantį judesį jos keitėsi ir liejosi tarpusavyje.

Haris aimanuodamas vėl nuleido galvą ant parketo. Užmatė butelį, balansuojantį ant virš jo esančio stalo krašto. „Jim Beam" iš Klermonto, Kentukio. Be turinio. Išgaravo, išnyko. Rakelė. Užsimerkė. Nieko neliko.

Jis nė nenutuokė, kiek valandų, tik žinojo, kad per vėlu. Arba per anksti. Kad bet kuriuo atveju tai netinkamas laikas pabusti. Arba, tiksliau, miegoti. Tokiu dienos metu reikia veikti ką nors kita. Gerti.

Haris atsiklaupė.

Jo kelnėse kažkas vibravo. Štai kas jį pažadino, dabar jis suprato. Užspeistas naktinis drugys, desperatiškai plakantis sparnais. Jis kažką sugraibė kišenėje ir išsitraukė mobilųjį telefoną.

Haris pėdino Sankt Hanshaugeno link. Galvos skausmas iš vidaus spaudė akių obuolius. Adresas, kurį Meleris jam nurodė, buvo pasiekiamas pėsčiomis. Jis apsišlakstė veidą vandeniu, viename iš butelių, suverstų spintelėje po kriaukle, rado lašelį viskio, išgėrė ir tikėjosi, kad pasivaikščiojimas padės atgaivinti smegenis. Haris praėjo barą „Underwater". Nuo keturių iki trijų, nuo keturių iki pirmos pirmadieniais, uždaryta sekmadieniais. Jis čia nesilankydavo, mat jo mėgstamiausias „Schrøder" buvo paralelinėje gatvėje, tačiau kaip ir daugelio alkoholikų, Hario smegenyse buvo plotelis, kuriame automatiškai išsaugomas vietų, kuriose galima išgerti stipriųjų gėrimų, darbo laikas.

Jis pasivaipė priešais savo atvaizdą tamsintuose langų stikluose. Gal kitą kartą.

Už kampo pasuko į dešinę, į Ulevolio gatvę. Haris nemėgo ja vaikščioti. Ta gatvė automobiliams, ne žmonėms. Geriausia, ką jis galėjo pasakyti apie Ulevolio gatvę, kad tokiomis dienomis kaip šiandien ant dešiniojo šaligatvio krito šioks toks šešėlis.

Haris sustojo priešais daugiabutį namą su nurodytu numeriu ir nužvelgė jį.

Pirmame aukšte buvo skalbykla, pristatyta raudonų skalbimo mašinų. Ant stiklo kabėjo lapelis su užrašu, kad skalbykla dirba kasdien nuo 8.00 iki 21.00 ir kad ypatingas pasiūlymas šiuo metu – dvidešimties minučių trukmės džiovinimas iki 30 kronų mažesne kaina. Tamsiaplaukė skara apsisiautusi moteris stovėjo prie vieno iš besisukančių būgnų ir spoksojo į lubas. Šalia skalbyklos buvo vitrina su antkapiais, o šiek tiek toliau, virš kombinuotos lauko virtuvės ir maisto prekių parduotuvės, žalias neoninis užrašas KEBABINĖ. Hario

žvilgsnis keliavo aukštyn purvinu pastato fasadu. Senų langų dažai buvo atsilaupę, tačiau iš erkerių ant stogo buvo matyti, kad virš pradinių keturių pastato aukštų buvo įrengti butai pastogėje. Ir virš naujai įrengtų elektroninių durų skambučių prie aprūdijusių geležinių vartų buvo įmontuota vaizdo stebėjimo kamera. Pinigai iš vakarinės miesto dalies tekėjo lėtai, tačiau užtikrintai į rytinę šio miesto dalį. Jis paspaudė viršutinį durų skambučio mygtuką, prie kurio buvo užrašytas Kamilos Luen vardas.

– Kas? – pasigirdo garsiakalbyje.

Meleris buvo perspėjęs, tačiau jis vis tiek krūptelėjo išgirdęs Valerio balsą.

Haris mėgino atsakyti, bet balso stygos neišvirpino nė garso. Jis sukosėjo ir pamėgino dar kartą.

– Hūlė. Atidaryk.

Varteliai sugaudė, ir jis sugriebė šaltą, grubią durų rankeną, pagamintą iš juodos geležies.

– Labas.

Haris atsigręžė.

– Labas, Beate.

Beatė Len. Šiek tiek žemesnė nei vidutinio ūgio, trumpais, apyšviesiais plaukais, mėlynomis akimis, nebuvo nei bjauri, nei graži. Trumpai tariant, žiūrint į Beatę, nieko ypatinga nekrito į akis. Išskyrus aprangą – balti, į astronauto kostiumą panašūs darbo drabužiai.

Haris laikė atidaręs vartelius, kol Beatė pro juos įstūmė du metalinius lagaminus.

– Tik dabar atėjai?

Jai einant pro šalį, stengėsi tiesiai į ją nekvėpuoti.

– Ne. Turėjau grįžti prie automobilio pasiimti likusios savo mantos. Mes jau čia pusvalandį. Užsigavai?

Haris pirštu perbraukė šašą ant nosies.

– Matyt.

Paskui ją įėjo pro kitas duris, vedančias į laiptinę.

– Kaip ten viršuj viskas atrodo?

Beatė pastatė lagaminus priešais žalias lifto duris ir paskubomis žvilgterėjo į jį.

– Visada maniau, kad vienas tavo principų yra pirmiausia pamatyti, o tik paskui klausinėti, – pasakė ji ir paspaudė iškvietimo mygtuką.

Haris linktelėjo. Beatė Len priklausė tai žmonijos grupei, kuri viską prisimena. Ji galėjo išvardyti visas kriminalinių bylų detales, kurias jis pats seniausiai buvo pamiršęs ir kurios buvo tiriamos dar prieš jai pradedant mokytis aukštojoje policijos mokykloje. Be to, ji turėjo itin gerai išvystytą *fusiform gyrus* – tą smegenų dalį, kuri padeda įsiminti veidus. Ją ištyrus rezultatas pribloškė psichologus. Būtų keista, jeigu ji neprisimintų tų smulkmenų, kurių jis spėjo ją išmokyti, kai jie pernai kartu dirbo per apiplėšimų antplūdį.

– Kai pirmą kartą apsilankau nusikaltimo vietoje, man patinka susidaryti vien savo paties įspūdį, tas tiesa, – pasakė Haris ir krūptelėjo netikėtai pradėjus judėti liftui. Ėmė raustis kišenėse, ieškodamas cigarečių.

– Tačiau nemanau, kad aš dirbsiu su šia byla.

– Kodėl ne?

Haris neatsakė. Iš kairės kelnių kišenės jis išsitraukė suglamžytą „Camel" cigarečių pakelį ir iškrapštė sulūžusią cigaretę.

– Ak taip, dabar prisiminiau, – nusišypsojo Beatė. – Juk pavasarį pasakojai, kad važiuosit atostogauti. Į Normandiją, ar ne? Laimės kūdikis...

Haris įsikišo cigaretę tarp lūpų. Šūdinas skonis. Ir vargu ar padės atsikratyti galvos skausmo. Buvo tik viena pagalbinė priemonė. Jis įdėmiai pasižiūrėjo į laikrodį. Pirmadienis. Be keturių pirma.

– Nevažiavom į Normandiją, – pasakė jis.

– O?

– Ne, taigi ne dėl to. Dėl to, kad ši byla priklauso tam ten, viršuje.

Haris godžiai traukė cigaretę ir galva kinkavo į viršų.

Ji ilgai į jį žiūrėjo.

– Pasistenk, kad jis netaptų tavo manija, Hari. Pamiršk.

– Pamiršt?

Haris išpūtė dūmus.

– Jis luošina žmones, Beate. Juk turėtum tai žinoti.

Staiga ji nuraudo.

– Tarp mūsų su Tomu buvo trumpas romanas, ir viskas, Hari.

– O argi ne tada tu vaikščiojai su mėlynėmis ant kaklo?

– Hari! Tomas niekada...

Išgirdusi, kad šneka garsiai, Beatė staiga nutilo. Balsų aidas sklido aukštyn per laiptinę, bet prislopo, kai priešais juos dusliai trinktelėjęs sustojo liftas.

– Jis tau nepatinka, – ištarė ji. – Todėl tu prisigalvoji. Tiesą sakant, Tomas turi nemažai gerų savybių, apie kurias tu nieko nežinai.

– Aha.

Kol Beatė atidarė lifto duris ir įėjo vidun, Haris į sieną užgesino cigaretę.

– O tu į viršų nevažiuoji? – paklausė ji ir pasižiūrėjo į Harį, kuris į kažką įbedęs žvilgsnį liko stovėti kitapus. Liftas. Vidinėje jo durų pusėje buvo metalinės grotos. Paprastos juodos metalinės grotos, užstumiamos ir uždaromos prieš liftui pajudant. Ir vėl šauksmas. Tas nebylusis. Jis jautė, kaip visą kūną išmušė prakaitas. Lašelio viskio buvo negana. Toli gražu.

– Kažkas negerai? – paklausė Beatė.

– Ne, ne, – kimiu balsu atsakė Haris. – Tiesiog man nepatinka tokie seni liftai. Lipsiu laiptais.

4 SKYRIUS

Penktadienis. Statistika

Namo pastogėje tikrai buvo butai, du vienetai. Durys į vieną jų buvo atviros, tačiau atitvertos nuo pašalinių oranžinės spalvos plastikine policijos juosta, įtempta skersai per durų angą. Haris palenkė savo šimtą devyniasdešimt du centimetrus žemyn, o kai išsitiesė kitoje pusėje, turėjo skubiai žengti papildomą žingsnį, kad nenugriūtų. Jis stovėjo svetainės su ąžuoliniu parketu, nuožulniu stogu ir stoglangiais viduryje. Karšta kaip pirtyje. Butas mažas ir įrengtas minimalistiniu stiliumi, visiškai taip pat, kaip jo paties, bet tuo panašumas ir baigėsi. Šiame stovėjo naujausia „Hilmers Hus" firmos sofa, „R.O.O.M." svetainės stalas ir mažas penkiolikos colių įstrižainės „Philips" televizorius ledo mėlynumo spalvos plastikiniu korpusu, derančiu prie garso aparatūros. Pro atviras duris Haris užmetė akį į virtuvę ir miegamąjį. Ir viskas. Buvo keistai tylu. Uniformuotas pareigūnas sukryžiavęs rankas sūpavosi ant kulnų prie virtuvės durų ir tuo pat metu pilamas prakaito vienu pakeltu antakiu nužiūrinėjo Harį. Kreivai šypsodamasis jis papurtė galvą, kai Haris griebėsi savo tarnybinio pažymėjimo.

Visi pažįsta mulkį, pagalvojo Haris. Mulkis nepažįsta nieko. Jis ranka perbraukė veidą:

– Kur nusikaltimo vietos tyrėjų grupė?

– Vonios kambaryje, – atsakė pareigūnas ir linktelėjo į miegamojo pusę. – Len ir Vėberis.

– Vėberis? Tai dabar jau ir pensininkus iškviečia?

Pareigūnas patraukė pečiais.

– Visuotinės atostogos.

Haris apsidairė.

– Gerai, bet nepamirškit atitverti laiptinės ir vartelių. Žmonės čia visur laisvai vaikštinėja.

– Bet...

– Paklausyk. Tai nusikaltimo vietos dalis. Supranti?

– Suprantu, – pareigūnas pradėjo trūkinėjančiu balsu, ir Haris suprato dviem sakiniais įsigijęs naują priešą tarnyboje. Sąrašas buvo ilgas.

– Bet man buvo aiškiai pasakyta... – tęsė pareigūnas.

– ...saugoti čia, – ištarė balsas iš miegamojo.

Tarpduryje pasirodė Tomas Valeris.

Nepaisant tamsaus kostiumo, po jo tankių, tamsių plaukų linija tebuvo vienas prakaito lašelis. Tomas Valeris – gražus vyras. Ne tiek patrauklus, kiek žavėjo jo lygūs, simetriški bruožai. Jis nebuvo toks aukštas kaip Haris, bet jeigu kas nors būtų paklausęs, keista, tačiau daugelis būtų atsakę, kad jis tokio pat ūgio. Galbūt dėl Tomo Valerio tiesios laikysenos. Arba dėl nevaržomo pasitikėjimo savimi, kuris daugeliui, būnant kartu su Valeriu, ne tik darydavo įspūdį, bet ir suteikdavo jausmą, kad saugumo pojūtis užkrečiamas, kad galima atsipalaiduoti ir pasijusti savimi. Grožio įspūdis galėjo susidaryti ir dėl fizinės išorės, jokiais kostiumais negalėjai nuslėpti penkių kartų per savaitę, praleidžiamų su svarmenimis ir karatė treniruotėmis.

– Ir toliau jis čia saugos, – pasakė Valeris. – Aš ką tik liftu žemyn nusiunčiau vaikiną, kad atitvertų tai, kas būtina. Padėtis valdoma, Hūle.

Pastarieji žodžiai buvo ištarti tokia monotoniška intonacija, kad buvo galima rinktis, ar suprasti tai kaip fakto konstatavimą, ar kaip klausimą. Haris atsikrenkštė.

– Kur ji?

– Čia, viduje.

Atsitraukdamas į šalį, kad praleistų Harį, Valeris nutaisė susirūpinusią veido išraišką:

– Susimušei, Hūle?

Miegamasis buvo paprastai, bet skoningai ir romantiškai įrengtas. Lova, paklota vienam, bet kurioje vietos užtektų dviem, stovėjo pritraukta prie sijos, ant kurios buvo išraižyta kažkas panašaus į trikampio viduryje išpieštą širdį. Galbūt mylimojo paliktas nuosavybės ženklas, pamanė Haris. Ant sienos virš lovos kabėjo trys įrėmintos nuogų vyriškių nuotraukos, politiškai korektiškai erotikos atžvilgiu balansuojančios tarp švelnaus porno ir kičo. Jokių asmeninių nuotraukų ar daiktų, kiek aprėpė jo akis.

Įėjimas į vonios kambarį iš miegamojo. Jame vietos tebuvo tiek, kad užtektų praustuvei, klozetui, dušui be užuolaidėlių ir Kamilai Luen. Ji gulėjo ant plytelėmis klotų grindų, veidu atgręžtu į duris, tačiau žvilgsnis nukreiptas aukštyn, į dušą, lyg lauktų pasirodant daugiau vandens.

Po baltu, kiaurai peršlapusiu chalatu, atsegtu ir gulinčiu ant nutekamosios angos, ji buvo nuoga. Beatė stovėjo tarpduryje ir fotografavo.

– Ar kas nors nustatė, kiek laiko ji jau mirusi?

– Teismo medicinos patologas pakeliui, – pasakė Beatė. – Tačiau *rigor mortis* dar neįvyko, ir ji dar nevisiškai atšalusi. Spėju, daugiausia dvi valandos.

– O argi dušas nebuvo atsuktas, kai kaimynas su valdytoju ją surado?

– Taip?

– Šiltas vanduo galėjo palaikyti kūno temperatūrą ir neleisti lavonui stingti.

Haris pasižiūrėjo į laikrodį. Po šešių penkiolika.

– Manau, galima sakyti, kad ji mirė apie penktą valandą.

Tai buvo Valerio balsas.

– Kodėl? – Haris paklausė neatsigręždamas.

– Nėra jokių požymių, kad lavonas būtų perkeltas, taigi galima teigti, kad ji buvo nužudyta besimaudanti duše. Kaip matai, jos kūnas ir chalatas dengia nutekamąją angą. Dėl to prasidėjo potvynis. Valdytojas, užsukęs dušą, sakė, kad jis buvo iki galo atsuktas, ir aš patikrinau vandens spaudimą. Neblogas, turint omenyje, kad butas pastogėje. Teprireikė vos kelių minučių, kad iš tokio mažo vonios kambario vanduo per durų slenkstį išsilietų į miegamąjį. Ir dar kelių minučių, jog vanduo rastų kelią pas kaimynus. Moteris iš apačios sako, kad buvo lygiai dvidešimt minučių po penktos valandos, kai jie pastebėjo nuotėkį.

– Vos prieš valandą, – pasakė Haris. – O jūs čia jau pusvalandį. Regis, visi sureagavo neįprastai greitai.

– Juk ne visi? – pastebėjo Valeris.

Haris nieko neatsakė.

– Turiu omenyje teismo medicinos patologą, – Valeris nusišypsojo. – Dabar jis jau turėtų būti čia.

Beatė liovėsi fotografuoti ir persimetė žvilgsniu su Hariu.

Valeris palietė jos ranką.

– Paskambink, jeigu kas nors iškils. Einu į trečią aukštą pasikalbėti su namo valdytoju.

– Gerai.

Haris palaukė, kol Valeris išėjo iš kambario.

– Ar galiu?.. – paklausė.

Beatė linktelėjo ir pasitraukė į šalį.

Hario batų padai šlepsėjo ant šlapių grindų. Garai kondensavosi ant visų kambario paviršių ir upeliais tekėjo žemyn. Veidrodis atrodė lyg apsiverkęs. Haris atsitūpė, tačiau buvo priverstas atsiremti į sieną, kad neprarastų pusiausvyros. Per nosies šnerves jis įtraukė oro, bet pajuto tik muilo kvapą ir jokių kitų aromatų, kuriuos žinojo turint būti čia. *Dysosmia,* tokį pavadinimą Haris perskaitė knygoje,

kurią buvo pasiskolinęs iš Smurtinių nusikaltimų skyriaus psichologo. Kai kuriuos kvapus smegenys tiesiog atsisako užfiksuoti, ir ten buvo parašyta, kad ši dalinė uoslės yda dažniausiai susiformuoja dėl patirtos emocinės traumos. Dabar Haris to nežinojo. Tik negalėjo užuosti lavono kvapo.

Kamila Luen jauna. Kažkur tarp dvidešimt septynerių ir trisdešimties, numanė Haris. Graži. Apkūni. Oda lygi ir įdegusi saulėje, tačiau įgijusi paslėpto blyškumo, kurį taip greitai įgauna mirusieji. Ji turėjo tamsius plaukus, išdžiūvę jie tikrai būtų buvę šiek tiek šviesesni, ir mažą skylutę kaktoje, kurios tikrai nesimatytų laidojimo biuro darbuotojui atlikus savo darbą. Šiaip darbo jam daug ir nebūtų, tik kosmetiškai paslėpti kažką, kas atrodė panašu į patinimą dešinėje akiduobėje.

Haris sutelkė savo dėmesį ties juoda, apskrita skyle kaktoje. Ne ką didesnė už skylutę vienos kronos monetoje. Kartais jį nustebindavo, kokios mažos skylutės gali atimti žmogui gyvybę. Tačiau buvo galima ir apsigauti, nes oda susitraukdavo. Hario manymu, šiuo atveju šovinys buvęs didesnis už skylutę.

– Kaip nepasisekė, kad ji atsidūrė vandenyje, – pasakė Beatė. – Priešingu atveju ant jos galbūt būtume radę žmogžudžio pirštų atspaudų, audinių ar DNR.

– Aha. Bent jau kakta buvo virš vandens. Matyti, kad ant jos ir iš dušo nepateko per daug vandens.

– Kaip tai?

– Aplink kulkos įėjimo angą yra juodo sukrešėjusio kraujo. Ir oda nuo šūvio patamsėjusi. Galbūt ši maža skylutė gali mums iškart šį tą papasakoti. Didinamąjį stiklą?

Nenuleisdamas akių nuo Kamilos Luen Haris ištiesė ranką, pajuto solidų vokiškos optikos svorį ir pradėjo tyrinėti šautinės žaizdos sritį.

– Ką matai?

Tylus Beatės balsas skambėjo prie pat jo ausies. Visada trokštanti daugiau išmokti. Haris žinojo, kad neilgai trukus jis jau nebeturės ko ją mokyti.

– Pilkos spalvos patamsėjimas kulkos įėjimo angoje liudija apie artimą šūvį, tačiau ne kontaktinį, – pasakė jis. – Spėju, kad šūvis paleistas iš maždaug pusės metro atstumo.

– Šit kaip?

– Patamsėjimo asimetriškumas liudija, kad šovusysis stovėjo aukščiau už ją ir nuožulniai taikėsi žemyn.

Haris atsargiai pakreipė mirusiosios galvą. Kakta dar nebuvo visiškai šalta.

– Nėra kulkos išėjimo angos, – pasakė jis. – Tai sustiprina įtarimą dėl nuožulnaus šūvio. Galbūt ji buvo atsiklaupusi priešais žudiką.

– Ar gali pasakyti, koks ginklas panaudotas?

Haris papurtė galvą.

– Tai nuspręs patologas drauge su vaikinais iš balistikos tyrimų laboratorijos. Tačiau matau, kad patamsėjimas mažėja, o tai leidžia manyti apie trumpavamzdį ginklą. Vadinasi, pistoletas.

Haris sistemingai žvilgsniu nužiūrinėjo lavoną, stengėsi viską įsidėmėti, tačiau pastebėjo, kad dalinis nuskausminimas alkoholiu atsijojo šalin kai kurias detales, kurios jam būtų galėjusios praversti. Ne, *jiems* būtų pravertusios. Tai nebuvo jo byla. Kai jis ėmėsi rankos, vis tiek pastebėjo, kad kažko trūksta.

– Ančiukas Donaldas, – jis sumurmėjo ir pasilenkė artyn prie sužalotos rankos.

Beatė pasižiūrėjo į jį nieko nesuprasdama.

– Jis taip vaizduojamas komiksuose, – paaiškino Haris. – Su keturiais pirštais.

– Aš neskaitau komiksų.

Smilius buvo pašalintas. Telikusios juodos sukrešėjusio kraujo skaidulos ir žvilgančios sausgyslės. Pati pjūvio vieta atrodė lygi ir graži.

Haris atsargiai piršto galiuku paspaudė tą vietą, kur kažkas baltavo rausvoje mėsoje. Kaulo lūžio plokštuma buvo visiškai lygi.

– Replės, – ištarė jis. – Arba labai aštrus peilis. Ar pirštas surastas?

– Ne.

Haris pajuto staigų pykinimą ir užsimerkė. Porą kartų įkvėpė ir iškvėpė. Tada vėl atsimerkė. Nukirsti aukai pirštą galėjo būti daug priežasčių. Nebuvo jokio pagrindo pasiduoti toms mintims, kurios jį buvo beapninkančios.

– Galbūt skolų išmušinėtojas, – pasvarstė Beatė. – Jiems patinka replės.

– Gal ir taip, – Haris sumurmėjo, atsistojo ir pastebėjo savo paties baltus pėdsakus ant, kaip jam atrodė, rausvų plytelių. Beatė pasilenkė ir iš arti pasižiūrėjo į mirusiosios veidą.

– Bet juk ji prarado labai daug kraujo.

– Tai dėl to, kad jos ranka buvo vandenyje, – paaiškino Haris. – Vanduo neleidžia kraujui krešėti.

– Ir šitiek kraujo vien iš nupjauto piršto?

– Taip. Ir žinai, ką tai reiškia?

– Ne, bet jaučiu, kad greit sužinosiu.

– Tai reiškia, kad Kamilai Luen nupjovė pirštą dar tebeplakant jos širdžiai. Taigi prieš ją nušaunant.

Beatės veidą iškreipė grimasa.

– Einu žemyn, pasikalbėsiu su kaimynais, – pasakė Haris.

– Kai mes atsikraustėme, Kamila jau gyveno virš mūsų, – ėmė pasakoti Vybekė Kniutsen ir paskubomis žvilgterėjo į sugyventinį. – Mes su ja mažai bendravome.

Jie su Hariu sėdėjo svetainėje ketvirtame aukšte, tiesiai po butu pastogėje. Jeigu nežinotum, nepasakytum, kad ne Haris ten gyveno. Sugyventiniai įsitempę sėdėjo ant paties sofos krašto, o Haris – išsidrėbęs viename iš fotelių.

Harį pritrenkė netikusi jų pora. Abudu buvo maždaug trisdešimties, bet Andersas Nygoras buvo liesas ir gyslotas kaip maratono bėgikas. Ką tik išlyginti žydri marškiniai ir kontorinė trumpų plaukų šukuosena. Lūpos plonos, o kūno kalba nerami. Nors veidas buvo atviras ir berniukiškas, beveik nekaltas, jis spinduliavo asketizmu ir griežtumu. Raudonplaukei Vybekei Kniutsen šypsantis skruostuose pasirodydavo gilios duobutės, o brandų jos kūną išryškino stipriai prigludusi leopardo kailio rašto palaidinė. Ir ji atrodė taip, lyg būtų nugyvenusi gerą porciją gyvenimo. Raukšlės virš lūpų bylojo apie didelį surūkytų cigarečių kiekį, o juoko raukšlės aplink akis – apie linksmybes.

– Kuo ji vertėsi? – paklausė Haris.

Vybekė pasižiūrėjo į savo sugyventinį, tačiau kai šis neatsakė, ji vėl prabilo:

– Kiek man žinoma, ji dirbo reklamos agentūroje. Dizainere. Ar kažkas panašaus.

– Kažkas panašaus, – pakartojo Haris ir nerodydamas didelio susidomėjimo užsirašė priešais jį gulinčiame sąsiuvinyje.

Apklausdamas žmones jis naudojo vieną triuką. Kai į juos nežiūrėdavo, šie labiau atsipalaiduodavo. Ir jam vaidinant, kad tai, ką jie sakė, jam buvo nuobodu, šie automatiškai stengdavosi pasakyti ką nors, kas jį sudomintų. Reikėjo būti žurnalistu. Toks įspūdis, kad į žurnalistus, darbe pasirodančius girtus, buvo žiūrima atlaidžiau.

– Mylimasis?

Vybekė papurtė galvą.

– Meilužiai?

Vybekė nervingai nusijuokė ir vėl pasižiūrėjo į savo sugyventinį.

– Mes nestovim už durų ir nesiklausom, – pareiškė Andersas Nygoras. – Ar manote, kad tai padarė meilužis?

– Aš nežinau, – atsakė Haris.

– Suprantu, kad jūs *nežinote*.

Haris jo balse pastebėjo susierzinimą.

– Tačiau mes, čia gyvenantieji, iš tikrųjų norėtume žinoti, ar tai panašu į asmeninių sąskaitų suvedimą, ar kaimynystėje laksto pakvaišęs žudikas.

– Gali būti, kad kaimynystėje laksto pakvaišęs žudikas, – pasakė Haris, padėjo į šalį rašiklį ir laukė.

Pastebėjo, kad Vybekė Kniutsen krūptelėjo, bet visą dėmesį sutelkė ties Andersu Nygoru.

Kai žmonės bijo, jie greičiau ima pykti. Pirmųjų metų paskaitos aukštojoje policijos mokykloje, patarimas be reikalo nekurstyti išsigandusių žmonių. Haris pastebėjo, kad jam daugiau naudos iš priešingo elgesio. Kurstant juos. Supykę žmonės dažnai pasakydavo ne tai, ką norėdavo. Tiksliau, tai, ko neketindavo pasakyti.

Andersas Nygoras žiūrėjo į jį be jokios išraiškos.

– Tačiau labiau tikėtina, kad kaltas yra mylimasis, – tęsė Haris. – Mylimasis arba tas, su kuriuo ją siejo artimi ryšiai, kurį ji atstūmė.

– Kodėl taip? – Andersas Nygoras uždėjo ranką Vybekei ant peties.

Atrodė komiška, nes jo ranka buvo trumpa, o jos pečiai – tokie platūs.

Haris atsilošė fotelyje.

– Statistika. Ar galiu čia rūkyti?

– Mes stengiamės čia nerūkyti, – vos šypsodamasis ištarė Andersas.

Haris pastebėjo, kad jam susigrūdus pakelį atgal į kelnių kišenę Vybekė nuleido akis.

– Ką turite omenyje, sakydamas statistika? – paklausė vyras. – Kas leidžia manyti, kad galite ja vadovautis tokiu ypatingu atveju, kaip šis?

– Prieš atsakydamas į du jūsų klausimus pasiteirausiu – ar jūs išmanote ką nors apie statistiką, Nygorai? Apie tolydžiuosius skirstinius, reikšmes, standartinį nuokrypį?

– Ne, bet aš...

– Puiku, – nutraukė jį Haris. – Nes šiuo atveju tai nėra būtina. Šimto metų kriminalistikos statistika iš viso pasaulio atskleidžia mums būtent vieną paprastą ir esminį dalyką. Kad tai padarė jos bičas. Arba, jeigu ji neturėjo bičo, tas, kuris norėjo juo būti. Štai atsakymas į jūsų pirmąjį klausimą. Ir į antrąjį.

Andersas Nygoras šnirpštelėjo ir atsitraukė nuo Vybekės.

– Tai visiškai neprofesionalu, juk jūs nieko nežinote apie Kamilą Luen.

– Teisingai, – pritarė Haris.

– Tai kodėl tuomet taip sakote?

– Nes jūs paklausėte. Ir jeigu daugiau nebeturite klausimų, galbūt galiu toliau uždavinėti savuosius?

Atrodė, kad Nygoras dar norėjo kažką pasakyti, tačiau persigalvojo ir pagiežingai įsistebeilijo į stalą. Galbūt Haris klydo, bet jam pasirodė, kad užmatė mažytę šypseną ir duobutes Vybekės skruostuose.

– Ar manote, kad Kamila Luen vartojo narkotikus? – paklausė Haris.

Nygoro galva stryktelėjo į viršų.

– Kodėl turėtume taip manyti?

Haris užsimerkė ir laukė.

– Ne, – atsakė Vybekė. Jos balsas buvo žemas ir švelnus. – Mes taip nemanome.

Haris atsimerkė ir dėkingas jai nusišypsojo. Andersas Nygoras nužvelgė ją nustebusiu žvilgsniu.

– Jos durys nebuvo užrakintos, tiesa?

Andersas Nygoras linktelėjo.

– Ar jums tai nepasirodė keista? – paklausė Haris.

– Nelabai. Ji juk buvo namuose.

– Aha. Jūsų duryse paprasta spyna, ir aš pastebėjau, kad jūs... – jis linktelėjo į Vybekės pusę: – ...užrakinote duris man įėjus.

– Ji šiuo metu labai įsitempusi, – paaiškino Nygoras ir paplekšnojo sugyventinei per kelį.

– Oslas nebe toks kaip anksčiau, – pastebėjo Vybekė.

Jos žvilgsnis trumpam susitiko su Hario.

– Jūsų tiesa, – atsakė Haris. – Ir atrodo, kad Kamila Luen irgi tai žinojo. Jos bute įrengtas dvigubas apsauginis užraktas ir iš vidaus kabo durų grandinėlė. Ji nepanaši į moterį, kuri eidama į dušą paliktų nerakintas duris.

Nygoras patraukė pečiais.

– Galbūt kažkas išlaužė spyną, kol ji maudėsi duše?

– O gal kažkas jau buvo jos bute? – ištarė Vybekė.

– Kas gi?

Haris laukė tylėdamas. Kai suprato, kad niekas neketino drumsti tylos, atsistojo:

– Kas nors jus iškvies į apklausą. O kol kas dėkui.

Prieškambaryje jis atsigręžė.

– Beje, kuris iš jūsų iškvietė policiją?

– Aš, – atsakė Vybekė. – Andersas išėjo pakviesti valdytoją, o aš paskambinau.

– Prieš tai, kai ją aptikot? Iš kur žinojote?..

– Vandenyje, kuris sunkėsi į mūsų butą, buvo kraujo.

– Aha? Kaip tai pastebėjot?

Andersas Nygoras perdėtai nedrąsiai atsiduso ir uždėjo ranką ant Vybekės sprando:

– Jis buvo raudonas, ar ne?

– Štai kaip, – tarstelėjo Haris. – Ne tik kraujas būna raudonas.

– Tiesa, – atsakė Vybekė. – Ne dėl spalvos.

Andersas Nygoras nustebęs į ją pasižiūrėjo. Ji nusišypsojo, ir Haris pastebėjo, kaip išsilaisvino nuo sugyventinio rankos.

– Aš gyvenau su virėju, mes turėjome nedidelę užeigą. Taigi aš šio to išmokau apie maistą. Tarkim, kad kraujyje yra baltyminių

medžiagų, ir jeigu kraują supili į puodą su karštesniu nei šešiasdešimt penkių laipsnių vandeniu, jis sutirštėja ir pavirsta gumulais. Lygiai taip pat, kaip verdančiame vandenyje pratrūkęs kiaušinis. Kai Andersas paragavo vieną gumulą, buvusį vandenyje, ir pasakė, kad jo skonis kaip kiaušinio, supratau, kad ten kraujas. Ir kad atsitiko kažkas rimta.

Andersas Nygoras prasižiojo. Jo, net jo, įrudusi oda staiga išblyško.

– Skanaus, – sumurmėjo Haris ir išėjo.

5 SKYRIUS

Penktadienis. „Underwater“

Haris nekentė teminių barų. Airiškų smuklių, barų su pusnuogėmis padavėjomis, naujienų barų, o labiausiai – įžymybių barų, apkarstytų visiems žinomų nuolatinių lankytojų portretais. Baro „Underwater“ tema buvo neaiškus jūrinis nardymo ir medinių laivų romantikos mišinys. Tačiau pasiekęs ketvirtą puslitrį Haris liovėsi kreipęs dėmesį į burbuliuojančius žalio vandens akvariumus, narų šalmus ir kaimietišką girgždančio medžio interjerą. Galėjo būti ir blogiau. Kai jis paskutinį kartą čia buvo, žmonės staiga netikėtai pradėjo dainuoti amžinai populiarias operų melodijas, ir akimirkai jį buvo apėmęs jausmas, kad galiausiai miuziklas persikėlė į tikrovę. Jis apsidairė ir nurimęs konstatavo, kad nė vienas iš keturių patalpoje esančių lankytojų neketino staiga imti plėšti dainų.

– Atostogų nuotaikos? – jis paklausė merginos prie baro, kai ji priešais pastatė puslitrį.

– Septynios valandos, – iš dviejų šimtų ji jam grąžino šimtą.

Jei būtų galėjęs, būtų ėjęs į „Schrøder“. Tačiau kažkaip miglotai suvokė, kad jo ten nebūtų įleidę, ir neturėjo jėgų to aiškintis. Ne šiandien. Prisiminė keletą antradieninio įvykio momentų. Ar trečiadieninio? Kažkas pradėjo knaisiotis po tuos laikus, kai jį rodė televizija ir vadino Norvegijos policijos didvyriu, nes jis Sidnėjuje nušovė žudiką. Kažkoks tipas svaidėsi komentarais, vadino jį visaip. Į kažką iš viso to jis sureagavo. Ar viskas baigėsi muštynėmis? Paneigti to jis

negalėjo, tačiau žaizdos ant krumplių ir nosies, su kuriomis prabudo, galėjo, žinoma, atsirasti ir jam užkliuvus už grindinio akmens Dovrės gatvėje.

Skambėjo mobilusis telefonas. Haris pasižiūrėjo į numerį, kad eilinį kartą įsitikintų, jog skambino ne Rakelė.

– Sveikas, šefe.

– Hari? Kur esi? – skambėjo susirūpinęs Bjarnės Melerio balsas.

– Po vandeniu. Kas atsitiko?

– Vandeniu?

– Vandeniu. Sūriu vandeniu. Nealkoholiniu vandeniu. Tu atrodai, kaip tai vadinasi, sudirgęs.

– Tu girtas?

– Nepakankamai girtas.

– Ką?

– Nieko. Akumuliatorius senka, šefe.

– Vienas pareigūnas, buvęs nusikaltimo vietoje, grasino tave apskųsiąs valdžiai. Jis sakė, kad buvai gerokai įkaušęs, kai ten pasirodei.

– Kodėl „grasino“, o ne „grasina“?

– Aš jį atkalbėjau. Buvai apsinešęs, Hari?

– Žinoma, kad ne, šefe.

– Ar tu įsitikinęs, kad dabar sakai tiesą, Hari?

– Ar tu įsitikinęs, kad nori tai žinoti?

Haris girdėjo, kaip kitame laido gale Meleris sunkiai atsiduso.

– Taip negali tęstis, Hari. Būsiu priverstas padaryti tam galą.

– Gerai. Pradėk ir pirmiausia nušalink mane nuo šios bylos.

– Ką?

– Girdėjai, ką pasakiau. Nenoriu dirbti su tuo kiaule. Paskirk bylą kam nors kitam.

– Neturime tiek žmonių, kad...

– Tada išmesk mane iš darbo. Man nusispjaut.

Haris įsikišo telefoną į vidinę kišenę. Girdėjo, kaip Melerio balsas

tyliai vibravo prie krūtinės spenelio. Netgi šiek tiek malonu. Jis ištuštino bokalą, atsistojo ir išsvirduliavo į šiltą vasaros vakarą. Trečioji Ulevolio kelyje stabdoma taksi sustojo, ir jis įsėdo.

– Holmenkolio kelias, – ištarė jis ir atrėmė prakaituotą sprandą į vėsią galinės sėdynės odą. Važiuodamas per galinį langą stebėjo kregždes, kurios ieškodamos maisto raižė blankų mėlyną dangų. Tik dabar pasirodė vabzdžiai. Laimingoji kregždžių valanda, jų galimybė išgyventi. Nuo dabar iki kol nusileis saulė.

Taksi sustojo ant kelio prie didelės tamsios rąstinės vilos.

– Privažiuoti? – paklausė vairuotojas.

– Ne, mes čia tik kurį laiką pastovėsime, – atsakė Haris.

Jis įsistebeilijo į namą. Pasirodė, kad lange pastebėjo Rakelės šešėlį. Olegui jau laikas miegoti. Žinoma, kaip tik dabar jis įkyriai prašė leisti dar pabūti, nes buvo...

– Šiandien penktadienis, ar ne?

Taksi vairuotojas iš lėto linktelėjo, baikščiai žvairuodamas į veidrodėlį.

Dienos. Savaitės. Dieve, kaip greitai berniukai auga.

Haris rankomis suspaudė veidą, pamėgino į rudeniškai išblyškusią mirties kaukę, kuria mūvėjo, įtrinti šiek tiek gyvybės.

Žiemą viskas neatrodė taip prastai.

Haris išaiškino porą didesnių bylų, jis turėjo liudininką Elenos byloje, laikėsi sausojo įstatymo, o santykiai su Rakele iš šviežios įsimylėjėlių poros peraugo į tuos, kurie būdingesni šeimai. Ir jam tai patiko. Patiko savaitgalio išvykos. Vaikų šventės. Haris būdavo kepsnių ant grotelių meistras. Patiko kviestis tėvą ir Sėsę sekmadieninių pietų ir matyti Dauno sindromą turinčią savo seserį, žaidžiančią kartu su devynmečiu Olegu. O geriausia – jie vis dar buvo įsimylėję. Rakelė netgi po truputį pradėjo kaišioti užuominas apie tai, kad Hariui galbūt būtų ne pro šalį atsikraustyti pas ją. Kaip argumentą ji

pateikė tai, kad jai vienai su Olegu namas per didelis. Ir Haris nešvaistė jėgų ieškodamas kontrargumentų.

– Pamatysim, kai baigsiu Elenos bylą, – tarė jis.

Kelionė į Normandiją, kurią jie buvo užsisakę, trys savaitės sename dvare ir savaitė plaukimo upe, turėjusi būti jų santykių brandumo išbandymas.

Bet viskas pradėjo krypti į bloga.

Visą žiemą jis dirbo su Elenos byla. Darbas buvo intensyvus. Per daug intensyvus. Tačiau kitaip Haris nemokėjo dirbti. O Elena Jelten buvo ne tik jo bendradarbė, bet ir artimiausia draugė bei giminiga siela. Praėjo treji metai nuo to laiko, kai jie medžiojo ginklų kontrabandininką, slapyvardžiu Princas, ir kai beisbolo lazda išmušė iš jos gyvybę. Pėdsakai nusikaltimo vietoje prie Akerio upės nuvedė pas Sverę Ulseną, policijai žinomą asmenį iš neonacių aplinkos. Deja, taip ir neteko išklausyti parodymų, nes jis gavo kulką į kaktą už tai, kad, kaip buvo teigiama, sulaikomas taikėsi šauti į Tomą Valerį. Nepaisant visko, Haris buvo įsitikinęs, kad tikrasis žmogžudystės kaltininkas buvo Princas, ir jis įkalbėjo Melerį, kad šis leistų jam atlikti savarankišką tyrimą. Tai buvo labai asmeniška, vadinasi, prieštaravo visiems galiojusiems Smurtinių nusikaltimų skyriaus principams, tačiau Meleris tokį leidimą davė kaip paskatinimą už rezultatus, kurių Haris pasiekė tirdamas kitas bylas. Ir šią žiemą pagaliau įvyko lūžis. Žmogžudystės vakarą liudininkas matė Sverę Ulseną ir dar vieną asmenį, sėdinčius raudoname automobilyje Griunerlekoje, vos keli šimtai metrų nuo nusikaltimo vietos. Liudininko vardas Rojus Kvinsvikas, anksčiau teistas, buvęs neonacis, dabar – atsivertęs Filadelfijos bendruomenės sekmininkas. Kvinsvikas nebuvo tas, kurį būtum galėjęs pavadinti pavyzdiniu liudininku, tačiau jis ilgai ir įdėmiai žiūrėjo į nuotrauką, kurią Haris jam parodė, ir pasakė: taip, tai tas pats asmuo, kurį jis matęs automobilyje kartu su Svere. Vyras nuotraukoje buvo Tomas Valeris.

Nors Haris Valerį jau seniai įtarinėjo, šis patvirtinimas jį apstulbino. Ir ne mažiau dėl to, kad reiškė, jog sistemoje buvo ir daugiau kurmių. Be jų Princas nebūtų galėjęs taip plačiai, kaip buvo užsimojęs, veikti. Ir tai vėlgi reiškė, kad Haris niekuo negalėjo pasitikėti. Todėl jis nutylėjo tai, ką jam buvo papasakojęs Rojus Kvinsvikas, nes žinojo, kad jeigu jis tik pamėginsiąs, kaipmat visi puvėsiai išlįs į paviršių. O jis norėjo būti tikras, kad kartu pasirodys ir šaknis, jeigu ne – jam pačiam galas.

Todėl Haris visiškai slaptai ėmėsi konstruoti uždarą bylą. Tačiau tai pasirodė gerokai sudėtingiau, nei jis manė. Kadangi jis nežinojo, su kuo saugu kalbėtis, pradėjo raustis archyvuose visiems išėjus namo, paslapčiomis įsigaudavo į vidinį tinklą, išsispausdindavo elektroninius laiškus ir gaunamųjų bei siunčiamųjų telefono pokalbių sąrašus tų, su kuriais, jo žiniomis, bendravo Valeris. Po pietų jis sėdėdavo automobilyje prie Jangstorgės aikštės ir stebėdavo užeigą „Herbert's Pizza". Pagal Hario teoriją ginklų kontrabanda vyko su neonacių, kurie dažnai ten lankėsi, pagalba. Kai iš to nepešė jokios naudos, ėmė slapta sekti Valerį ir kai kuriuos jo bendradarbius. Visą dėmesį sutelkė į tuos, kurie, jo žiniomis, daug laiko praleisdavo treniruodamiesi šaudykloje Ekerne. Sekė juos laikydamasis didelio atstumo. Sėdėdavo prie jų namų ir tirtėdavo automobilyje jiems viduje miegant. Brėkštant jis grįždavo namo pas Rakelę mirtinai pavargęs, pamiegodavo porą valandų ir vėl eidavo į darbą. Netrukus ji paprašė, kad tais vakarais, kai dirbdavo dvigubą pamainą, jis grįžtų miegoti į savo butą. Jis jai nepasakojo, kad naktinis darbas buvo neregistruojamas, ne-įtraukiamas į darbo valandų apskaitą, ne-paskirtas viršininko, ne-priklausomas beveik nuo nieko.

Vėliau jis taip pat pradėjo dirbti ir ne-darbo vietoje.

Iš pradžių vieną vakarą užsuko į „Herbert's Pizza". Po to dar vieną vakarą. Kalbėjosi su vaikinais. Vaišino alumi. Jie tikriausiai žinojo, kas jis toks, bet nemokamas alus yra nemokamas alus, ir jie gėrė,

šaipėsi ir tylėjo. Netrukus jis suprato, kad jie nieko nepasakys. Bet vis tiek ir toliau ten lankėsi. Ir pats nelabai žinojo kodėl. Galbūt todėl, kad ten būdamas jautėsi netoliese kažko, drakono olos, kad reikėjo tik kantrybės, palaukti, kol tas drakonas išlįs. Tačiau nei Valeris, nei jo bendradarbiai ten nepasirodė. Tada jis grįžo prie savo senojo užsiėmimo – stebėjo namą, kuriame gyveno Valeris. Vieną naktį, kai lauke buvo minus dvidešimt ir gatvėse nebuvo žmonių, jo automobilio link krypuojančia eisena, būdinga narkomanams, ėjo vaikinas, vilkintis trumpą plonytę striukę. Prie Valerio namo vartų jis sustojo, apsidairė į dešinę ir į kairę ir laužtuvu ėmė doroti spyną. Haris sėdėjo ir žiūrėjo, puikiai žinodamas, kad įsikišęs rizikuotų būti demaskuotas. Vaikinas tikriausiai buvo per daug apsvaigęs, kad tinkamai įstatytų laužtuvą, ir kai trūktelėjo, didžiulė nuolauža, sukeldama galingą trenksmą, atitrūko nuo durų, o jis pats atbulas griuvo į sniego pusnį pievelėje. Ir ten liko gulėti. Poroje langų įsižiebė šviesos. Valerio užuolaidos sujudėjo, Haris laukė. Nieko neįvyko. Dvidešimt laipsnių šalčio. Valerio name vis dar degė šviesa. Vaikinas nejudėjo. Vėliau Haris savęs daug kartų klausė, ką, po galais, jis turėjęs daryti. Mobiliojo telefono akumuliatorius buvo išsikrovęs dėl šalčio, taigi jis negalėjęs paskambinti ir iškviesti greitosios pagalbos. Jis laukė. Minutės ėjo. Prakeiktas narkomanas. Minus dvidešimt vienas. Suknistas narkomanas. Jis, žinoma, galėjo iš ten nuvažiuoti pas budinčius gydytojus ir pranešti. Vartai atsivėrė. Valeris. Jis atrodė juokingas, apsirengęs chalatu, apsiavęs žieminiais batais, mūvėjo kepurę ir kumštines pirštines. Nešėsi dvi vilnones antklodes. Haris skeptiškai stebėjo, kaip Valeris, prieš įsupdamas į antklodes, patikrino narkomano pulsą ir akių vyzdžius. Po to Valeris stovėjo ten, mosikavo rankomis ir įdėmiai žiūrėjo į Hario automobilio pusę. Po keleto minučių prie vartų išniro greitosios pagalbos automobilis.

Tą naktį Haris grįžo namo, atsisėdo į aukštą kėslą, rūkė ir klausė-

si Raga Rokersų ir Djuko Elingtono, o į darbą išėjo prabuvęs tais pačiais drabužiais keturiasdešimt aštuonias valandas.

Pirmasis barnis tarp Rakelės ir Hario įvyko vieną balandžio vakarą.

Paskutinę minutę jis atšaukė savaitgalio išvyką, ir ji atkreipė jo dėmesį, kad jau trečią kartą per trumpą laiką jis nesilaikė žodžio. Žodžio, duoto Olegui, patikslino ji. Jis ją apkaltino, kad naudojosi Olegu, kad įkyriai reikalavo teikti pirmenybę jos poreikiams, o ne paieškoms tų, kurie atėmė Elenos gyvybę. Ji vadino Eleną vaiduokliu, sakė, kad jis kažkur viduje užsidaręs su mirusiu asmeniu. Kad tai buvo nenormalu, grėsė tragedija, jog tai nekrofilija, kad ne dėl Elenos jis stengėsi, bet genamas savo paties keršto troškimo.

– Kažkas tave įskaudino, – pasakė ji. – Ir dabar visa kita netenka prasmės, kad tik galėtum atkeršyti.

Hariui nešant kudašių, pro laiptų turėklų skersinius švystelėjo Olego pižama ir išsigandusios akys.

Po šio įvykio jis liovėsi daręs bet ką, kas nebuvo susiję su kaltųjų paieškomis. Skaitė elektroninius laiškus blausioje šviesoje, spoksojo į juodus vilų ir daugiabučių langus ir laukė niekada nepasirodančių žmonių. Ir bute Sofijos gatvėje miegojo vos kelias pavogtas valandas.

Dienos šviesėjo ir ilgėjo, bet jis nieko nerado.

O vieną naktį staiga vėl netikėtai pasirodė vaikystės košmaras. Sėsė. Jos įstrigę plaukai. Išgąstis jos veide. Jo paties bejėgiškumas. Sugrįžo kitą naktį. Ir dar kitą.

Eisteinas Eikelandas, jaunystės draugas, gerdavęs bare „Malik's", kai nevairuodavo taksi, sakė, kad Haris atrodė pavargęs, ir pasiūlė pigaus spido. Haris atsisakė ir tęsė ralį, įsiutęs ir išsisėmęs.

Kada viskas nugarmės į pragarą, tebuvo laiko klausimas.

Įniršį sukėlė toks prozaiškas dalykas kaip neapmokėta sąskaita. Buvo gegužės pabaiga ir jis jau daug dienų nesikalbėjo su Rakele. Jį pažadino ant darbo stalo skambantis telefonas. Rakelė pranešė, kad

kelionių agentūra pareikalavo susimokėti už dvarą Normandijoje. Jie turėjo laiko iki savaitės pabaigos, o po to agentūra buvo priversta parduoti nuomos laikotarpį kam nors kitam.

– Penktadienis yra galutinis terminas, – buvo paskutiniai Rakelės žodžiai prieš jai padedant ragelį.

Haris nuėjo į tualetą, apsišlakstė veidą šaltu vandeniu ir susidūrė su savo paties žvilgsniu veidrodyje. Po šlapiais ežiuku kirptais plaukais pamatė porą krauju pasruvusių akių su apačioje kabančiais tamsiais maišeliais ir išvargusius, įdubusius skruostus. Pamėgino nusišypsoti. Priešais jį vaipėsi pageltę dantys. Jis neatpažino savęs. Ir suprato, kad Rakelė teisi, terminas baigėsi. Jam ir Rakelei. Jam ir Elenai. Jam ir Tomui Valeriui.

Tą pačią dieną nuėjo pas savo mieląjį šefą, Bjarnę Melerį, kuriuo vieninteliu policijoje pasitikėjo šimtu procentų. Meleris tai linksėjo, tai purtė galvą, Hariui pasakojant savo istoriją, ir džiaugėsi, kad tai ne jo sritis, kad apie tai reikia tiesiogiai kalbėtis su kriminalinės policijos vadovu. Ir kad, šiaip ar taip, Hariui derėtų bent dukart viską pergalvoti prieš apsilankant pas jį. Iš Melerio keturkampio kabineto Haris nuėjo tiesiai į kriminalinės policijos vadovo ovalųjį, pasibeldė, įėjo ir išklojo ant stalo viską, ką turėjo. Liudininką, mačiusį Tomą Valerį kartu su Svere Ulsenu. Ir tą faktą, kad būtent Tomas Valeris nušovė Ulseną sulaikymo metu. Ir viskas. Tai buvo viskas, ką jis turėjo po penkių mėnesių vargo, penkių mėnesių slapto persekiojimo, penkių mėnesių ties beprotybės riba.

Kriminalinės policijos vadovas paklausė, koks, jo manymu, buvo Tomo Valerio motyvas nužudyti Eleną Jelten.

Haris atsakė, kad Elena turėjusi jam pavojingos informacijos. Tą patį vakarą, kai buvo nužudyta, ji paliko pranešimą Hario telefono autoatsakiklyje apie tai, kad sužinojusi, kas buvo Princas, neteisėtos ginklų importo veiklos vadeiva, staiga iki dantų apginklavęs Oslo nusikalstamas grupuotes profesionaliais šaunamaisiais ginklais.

– Deja, kai aš jai paskambinau, jau buvo per vėlu, – apgailestavo Haris ir stengėsi ką nors įskaityti kriminalinės policijos vadovo veide.

– O Sverė Ulsenas? – paklausė kriminalinės policijos vadovas.

– Kai mes atsekėme Sverę Ulseną, Princas jį nužudė, kad šis neatskleistų Elenos žmogžudystės kaltininko.

– O tas Princas, tu sakei, yra?..

Haris pakartojo Tomo Valerio vardą, ir kriminalinės policijos vadovas linktelėjęs tyliai pratarė:

– Vadinasi, vienas iš mūsų. Vienas iš mūsų labiausiai gerbiamų inspektorių.

Tolesnes dešimt sekundžių Haris jautėsi lyg sėdėtų vakuume: nei oro, nei garso. Jis žinojo, kad ten ir tada galėjo baigtis jo, kaip policininko, karjera.

– *All right,* Hūle. Prieš nuspręsdamas, ką toliau daryti, aš susitiksiu su tavo liudininku.

Kriminalinės policijos vadovas atsistojo.

– Ir aš manau, tu supranti, kad kol kas tai lieka tik tarp mūsų.

– Kiek mes čia dar stovėsime?

Haris krūptelėjo pasigirdus taksisto balsui. Jis buvo beužmiegąs.

– Važiuokit atgal, – pratarė jis ir metė paskutinį žvilgsnį į rąstinę vilą.

Jiems važiuojant Kirkevejeno gatve, suskambo mobilusis telefonas. Skambino Beatė.

– Atrodo, kad radome ginklą, – pranešė ji. – Ir tu buvai teisus. Pistoletas.

– Tokiu atveju sveikinu mus abu.

– Na na, nebuvo sunku jį rasti. Gulėjo šiukšlių dėžėje po praustuve.

– Markė ir numeris?

– „Glock 23“. Numeris nušlifuotas.

– Šlifavimo žymės?

– Jeigu tau įdomu, ar jos tokios pat, kaip ant daugelio Osle šiuo metu konfiskuojamų šaunamųjų ginklų, atsakymas teigiamas.

– Supratau, – Haris perėmė mobilųjį telefoną į kairę ranką. – Tik nesuprantu, kodėl tu skambini ir man visa tai pasakoji. Čia ne mano byla.

– Aš nebūčiau tokia tikra, Hari. Meleris sakė...

– Tegul eina Meleris ir visa suknista Oslo policija po velnių!

Haris išsigando savo paties spiegiančio balso. Matė, kaip taksisto V raidės formos antakiai užpildė veidrodį.

– *Sorry,* Beate. Aš... Tu mane girdi?

– Taip.

– Aš dabar mažumėlę atsijungęs.

– Pasakysiu vėliau.

– Apie ką?

– Neskubu.

– Nagi.

Ji atsiduso.

– Ar tu pastebėjai patinimą virš pat Kamilos Luen akies voko?

– Žinoma.

– Aš pamaniau, kad galbūt žudikas ją mušė arba kad ji susitrenkė griūdama. Bet pasirodė, kad tai ne patinimas.

– Oho?

– Teismo medicinos patologas spustelėjo iškilimą. Jis buvo visiškai kietas. Tada jis užkišo pirštą po akies voku. Ir žinai, ką jis rado ant jos akies obuolio?

– Na, – atsakė Haris. – Ne...

– Mažą rausvą brangakmenį, nušlifuotą kaip žvaigždę. Manome, kad tai deimantas. Ir ką pasakysi?

Haris įkvėpė ir pasižiūrėjo, kiek valandų. Dar daugiau nei tris valandas jis gali gauti išgerti Sofijos gatvėje.

– Kad tai ne mano byla, – tarė jis ir išjungė telefoną.

6 SKYRIUS

Penktadienis. Vanduo

Sausra, bet aš mačiau iš vandens išnyrantį policininką. Vanduo troškstantiems. Lietaus vanduo, upės vanduo, vaisiaus vanduo.

Jis manęs nematė. Svirduliavo Ulevolio gatvės link, mėgino susistabdyti taksi. Niekas jo nenorėjo. Kaip viena iš tų palei upę klaidžiojančių nerimastingų sielų, kurių keltininkas neperplukdo anapus. Tas jausmas man šiek tiek pažįstamas. Būti kandžiojamam tų, kuriuos anksčiau maitinai. Būti atstumtam, kai tau labiausiai reikia pagalbos. Būti apspjautam ir neturėti ką apspjauti. Pamažu suprasti, ką privalai daryti. Žinoma, paradoksalu, kad taksi vairuotojui, kuris tavęs gailisi, tu perrėži gerklę.

7 SKYRIUS

Antradienis. Atleidimas iš darbo

Haris įėjo į pačią parduotuvės gilumą, atidarė stiklines pieno lentynos duris ir palinko vidun. Pakėlė suprakaitavusius sportinius marškinėlius, užsimerkė ir ant odos pajuto vėsų oro gūsį.

Pranašavo tropinę naktį, ir tie pavieniai pirkėjai, buvę parduotuvėje, pirko ant atviros ugnies kepamo maisto, alaus ir mineralinio vandens.

Haris ją atpažino iš plaukų spalvos. Atgręžusi nugarą ji stovėjo prie mėsos prekystalio. Jos platus užpakalis idealiai užpildė džinsus. Jai atsigręžus jis pastebėjo, kad ji vilkėjo zebro kailio rašto palaidinę, taip pat prigludusią kaip leopardo. Tačiau Vybekė Kniutsen persigalvojo, grąžino supakuotus jautienos kepsnius, nustūmė vežimėlį prie šaldytuvo ir išsitraukė du pakelius menkės filė.

Haris nusmaukė žemyn marškinėlius ir uždarė stiklines duris. Pieno jam nereikėjo. Nei mėsos ar menkės. Iš esmės jam reikėjo labai nedaug, tik kažko valgomo. Ne alkiui malšinti, bet skrandžiui užkimšti. Jau praėjusį vakarą skrandis pradėjo streikuoti. Ir iš patirties jis žinojo, kad jeigu dabar negaus normalaus maisto, neišlaikys nė lašo alkoholio. Jo prekių vežimėlyje gulėjo kepalas rupių miltų duonos ir maišelis iš alkoholio parduotuvės kitapus gatvės. Papildė jį puse viščiuko, šešių vienetų pakuote „Hanza“ alaus ir be tikslo pasisukinėjęs prie vaisių prekystalio nutūpė eilėje prie kasos iškart už Vybekės Kniutsen. Neplanuotai, bet galbūt ir neatsitiktinai.

Nežiūrėdama į jį ji pasisuko, tuo metu raukydama nosį, lyg užuostų kažką aštraus, ko Haris negalėjo paneigti. Paprašė kasininkės paduoti du pakelius „Prince Mild" cigarečių.

– Maniau, kad stengiatės nerūkyti.

Nustebusi Vybekė atsigręžė ir pasižiūrėjo į jį. Ir padovanojo jam tris skirtingas šypsenas. Iš pradžių trumpą, instinktyvią. Po to atpažinimo šypseną. Vėliau, jau susimokėjusi, – smalsaujančią.

– O jūs puotausit, matau.

Ji sugrūdo prekes į plastikinį maišelį.

– Kažkas panašaus, – sumurmėjo Haris ir nusišypsojo jai.

Ji pakreipė galvą. Zebro dryžiai sujudėjo.

– Daug svečių?

– Vos keletas. Visi nekviesti.

Kasininkė ištiesė Hariui ranką su grąža, bet jis linktelėjo gelbėjimo armijos dėžutės su monetomis link.

– Juk galit parodyti jiems duris? – šypsena pasiekė akis.

– Na, tų svečių taip lengvai neišprašysi.

Jam pakėlus maišelius „Jim Beam" buteliai žvaliai skimbčiojo į šešių vienetų pakuotę.

– Oho? Seni sugėrovai?

Haris žvilgterėjo į ją. Atrodė, žino, apie ką kalba. Ir dar keisčiau jam pasirodė, kad ji gyvena su tokiu teisingu biču. Tiksliau, kad toks teisingas bičas gyvena su ja.

– Neturiu tokių, – atsakė jis.

– Vadinasi, moterys. Tos, kurių sunku atsikratyti?

Jis norėjo atidaryti jai duris, bet pasirodė, kad durys atsiveria automatiškai. Jis juk čia buvęs vos kokį šimtą kartų. Jie sustojo vienas priešais kitą ant šaligatvio lauke.

Haris nežinojo, ką pasakyti. Ir tikriausiai dėl to tarė:

– Trys moterys. Gali būti, jos išeis, jeigu aš pakankamai daug išgersiu.

– Nesupratau?

Ji prisidengė akis nuo saulės ir pasižiūrėjo į jį.

– Nieko. *Sorry*. Tiesiog garsiai galvoju. Tai yra ne galvoju... bet, žodžiu, darau tai garsiai. Tauškiu, tikriausiai reikėtų sakyti. Aš...

Jis negalėjo suprasti, kodėl ji vis dar ten stovėjo.

– Jie visą savaitgalį bėgiojo mūsų laiptais tai aukštyn, tai žemyn, – pasakė ji.

– Kas?

– Policija gi.

Haris palengva sugėrė žinią, kad nuo to laiko, kai jis stovėjo Kamilos Luen bute, praėjo savaitgalis. Pamėgino surasti savo atspindį parduotuvės vitrinoje. Visas savaitgalis? Ir kaip jis iš tikrųjų dabar atrodo?

– Jūs nenorite mums nieko pasakoti, – pasiguodė ji. – O laikraščiai rašo tik tiek, kad neturite už ko užsikabinti. Ar tai tiesa?

– Tai ne mano byla, – atsakė jis.

– Aišku, – Vybekė Kniutsen linktelėjo. Tada nusišypsojo. – Ir žinot ką?

– Ką?

– Iš tikrųjų ir gerai.

Prabėgo pora sekundžių, kol Haris suprato, ką ji norėjusi pasakyti. Jis juokėsi. Kol juokas virto bjauriu kosuliu.

– Keista, kad anksčiau nesu tavęs matęs parduotuvėje, – ištarė jis atgavęs kvapą.

Vybekė patraukė pečiais.

– Kas žino, gal greitai vėl susitiksim?

Ji jam plačiai nusišypsojo ir nuėjo. Plastikiniai maišeliai ir užpakalis siūbavo į šonus.

Tu ir aš ir Afrikos žvėrys.

Haris taip garsiai pagalvojo, kad akimirką išsigando pasakęs tai balsu.

Per petį persimetęs švarką ir ranka susiėmęs pilvą ant laiptų prie vartų Sofijos gatvėje sėdėjo vyras. Ant jo marškinių krūtinės ir pažastyse buvo matyti tamsios prakaito dėmės. Pamatęs Harį jis atsistojo.

Haris įkvėpė ir sustingo. Bjarnė Meleris.

– Viešpatie, Hari.

– Viešpatėliau, šefe.

– Ar žinai, kaip atrodai?

Haris išsitraukė raktus.

– Kaip per mažai treniravęsis?

– Tau buvo liepta savaitgalį padėti tirti nužudymo bylą, o tavęs nė kvapo. Ir šiandien tu net nepasirodei darbe.

– Pramigau, šefe. Ir tai ne taip toli nuo teisybės, kaip tu manai.

– Tikriausiai pramiegojai ir visas tas savaites iki praėjusio penktadienio?

– Na, po pirmosios savaitės debesys išsisklaidė. Taigi aš paskambinau į darbą. Ir sužinojau, kad kažkas mane įrašė į atostogaujančiųjų sąrašą. Spėju, kad tu.

Su šalia striksinčiu Meleriu Haris įtrepsėjo į laiptinę.

– Buvau priverstas, – pasakė Meleris, atsiduso ir pridėjo ranką prie pilvo. – Keturios savaitės, Hari!

– Na, nanosekundė visatoje...

– Ir nė žodžio apie tai, kur prapuolei!

Labai susikaupęs Haris skubėjo į spyną įkišti raktą.

– Tuoj pasakysiu, šefe.

– Ką?

– Žodį apie tai, kur buvau prapuolęs. Čia.

Haris pastūmė buto duris, ir į juos trinktelėjo saldžiarūgštis neišneštų šiukšlių, alaus ir cigarečių nuorūkų tvaikas.

– Būtum geriau jautęsis, jei būtum žinojęs?

Haris įėjo į vidų, o Meleris neryžtingai žengė paskui.

– Batų nusiauti nebūtina, šefe, – sušuko Haris iš virtuvės.

Eidamas per svetainės grindis Meleris vartė akis ir stengėsi neužkliūti už tuščių butelių, pilnų peleninių ir vinilinių plokštelių.

– Tai tu čia sėdėjai ir gėrei visas tas keturias savaites, Hari?

– Su pertraukomis, šefe. Ilgomis pertraukomis. Juk aš atostogauju, tiesa? Praėjusią savaitę beveik nė lašo neišgėriau.

– Aš su blogomis naujienomis, Hari, – sušuko Meleris, atstūmė lango velkę ir karštligiškai stumtelėjo lango rėmą. Sulig trečiu stumtelėjimu langas pasidavė. Bjarnė suaimanavo, atsilaisvino kelnių diržą ir atsisegė viršutinę sagą. Kai atsigręžė, svetainės tarpduryje, laikydamas atidarytą viskio butelį, stovėjo Haris.

– Ar labai blogomis? – Haris pasižiūrėjo į atsegtą skyriaus vadovo diržą. – Ar mane muši, ar prievartausi?

– Lėtas virškinimas, – paaiškino Meleris.

– Aišku, – Haris pauostė butelio kaklelį. – Keistas išsireiškimas apie tą lėtą virškinimą. Mane patį kamavo skrandžio negalavimai, tai aš truputį pasiskaičiau. Maistą suviršinti trunka maždaug nuo dvylikos iki dvidešimt keturių valandų. Visiems. Be išlygų. Tavo žarnos neužtrunka ilgiau, tiesiog skausmingiau virškina.

– Hari...

– Taurelę, šefe? Nebent geri tik iš švarios.

– Atėjau tau pasakyti, kad viskas baigta, Hari.

– Tu mane palieki?

– Patylėk!

Meleris taip trinktelėjo į stalą, kad net pašoko tušti buteliai. Tada susmuko žaliame krėsle. Ranka perbraukė veidą.

– Aš jau per dažnai rizikuoju savo paties darbu, kad išsaugočiau tavąjį, Hari. Mano gyvenime yra už tave artimesnių žmonių. Kuriuos aš išlaikau. Viskas baigta, Hari. Daugiau tau nebegaliu padėti.

– Ką gi.

Haris atsisėdo ant sofos ir pripylė vieną ten stovėjusių taurių.

– Niekas neprašė, kad man padėtum, šefe, bet vis tiek ačiū. Už viską. Į sveikatą.

Meleris giliai įkvėpė ir užsimerkė.

– Žinai ką, Hari. Kartais tu būni pats arogantiškiausias, savanaudiškiausias ir kvailiausias šūdžius visame pasaulyje.

Haris patraukė pečiais ir vienu mauku ištuštino taurę.

– Parašiau prašymą atleisti tave iš darbo, – ištarė Meleris.

Haris pastatė taurę ir vėl ją pripylė.

– Jis guli ant kriminalinės policijos vadovo stalo. Trūksta tik vieno – jo parašo. Supranti, ką tai reiškia, Hari?

Haris linktelėjo.

– Kol dar neišėjai, šefe, įsitikinęs, kad nenori gurkštelt?

Meleris pakilo eiti. Prie svetainės durų atsigręžė.

– Tu nė nenutuoki, kaip man skaudu tave tokį matyti, Hari. Visa, ką turėjai – Rakelė ir šis darbas. Iš pradžių praradai Rakelę. O dabar netenki ir darbo.

Aš viską praradau lygiai prieš keturias savaites. Haris labai skardžiai pagalvojo.

– Tikrai skaudu, Hari.

Meleriui už nugaros užsivėrė durys.

Po keturiasdešimt penkių minučių Haris miegojo krėsle. Jį aplankė svečiai. Ne tos trys nuolatinės moterys. Kriminalinės policijos vadovas.

Prieš keturias savaites ir tris dienas pats kriminalinės policijos vadovas paprašė, kad susitikimas vyktų bare „Boxer“, bare amžinai ištroškusiems, šalia policijos pastato ir vos pora žingsnių nuo kanalizacijos šulinio. Tik jis pats, Haris ir Rojus Kvinsvikas. Paaiškino Hariui, kad kol nėra priimtas sprendimas, geriausia viską daryti kuo neoficialiau, kad liktų galimybė trauktis.

Apie Hario galimybę trauktis jis neužsiminė nė žodžio.

Kai Haris pasirodė „Boxer“ bare penkiolika minučių vėliau, nei buvo sutarta, kriminalinės policijos vadovas sėdėjo prie stalo su puslitriu pačioje patalpos gilumoje. Atsisėdęs Haris pajuto jo žvilgsnį, tas mėlynas akis, šviečiančias iš gilių akiduobių abiejose siauros karališkos nosies pusėse. Jo plaukai buvo žili, tankiai suaugę, o jis pats tiesus ir pagal amžių lieknas. Kriminalinės policijos vadovas atrodė kaip vienas iš tų šešiasdešimtmečių, kuriuos sunku įsivaizduoti kažkada buvusius jaunus. Arba kad jie kada nors atrodys tikrai seni. Smurtinių nusikaltimų skyriuje jį vadino Prezidentu, nes jo kabinetas buvo ovalo formos ir dar dėl to, kad jis, ypač iškilmingomis progomis, kalbėjo kaip valstybės galva. Tačiau čia viskas buvo „kuo neoficialiau“. Prasivėrė kriminalinės policijos vadovo siauralūpė burna:

– Tu vienas.

Haris paprašė padavėjo atnešti mineralinio vandens, pasiėmė ant stalo gulėjusį valgiaraštį, atidžiai perskaitė pirmąjį puslapį ir atsainiai, lyg pasakodamas nereikšmingas naujienas, pasakė:

– Jis persigalvojo.

– Tavo liudininkas persigalvojo?

– Taip.

Kriminalinės policijos vadovas lėtai gurkštelėjo iš savo puslitrio.

– Penkis mėnesius jis kartojo, kad sutinka liudyti, – pradėjo Haris. – Paskutinį kartą – užvakar. Kaip manot, kiaulės koja skanu?

– Ką jis pasakė?

– Mes buvome sutarę, kad aš jį paimsiu šiandien po mišių Filadelfijos parapijos namuose. Kai ten nuvažiavau, pasakė, kad persigalvojo. Kad suprato, jog automobilyje kartu su Svere Ulsenu jis matė ne Tomą Valerį.

Kriminalinės policijos vadovas pažvelgė į Harį. Tada judesiu, kuris, Hario supratimu, reiškė susitikimo pabaigą, atsismaukė švarko rankovę ir pasižiūrėjo į laikrodį.

– Taigi mums nelieka nieko kita, kaip tik manyti, kad tavo liudininkas matė ne Tomą Valerį, o kitą asmenį. O ką tu pasakysi, Hūle?

Haris rijo seiles. Vis rijo. Stebeilijo į valgiaraštį.

– Kiaulės koja. Aš sakau „kiaulės koja".

– Kas tik nori. Aš turiu bėgti, bet valgyk mano sąskaita.

Haris trumpai nusijuokė.

– Kaip malonu, šefe. Tik jeigu atvirai, mane apėmęs šlykštus jausmas, kad vis tiek liksiu pats vienas su savo sąskaita.

Kriminalinės policijos vadovas suraukė kaktą, ir jam kalbant balso stygas virpino susierzinimas:

– Tai ir aš būsiu atviras, Hūle. Visiems puikiai žinoma, kad tu ir inspektorius Valeris nekenčiat vienas kito fizionomijų. Nuo pat tos akimirkos, kai tu išrėžei savo tuščius kaltinimus, aš įtariau, kad leidai savo asmeninei antipatijai užgožti įžvalgumą. Iš šis įtarimas, kaip aš suprantu, ką tik pasitvirtino.

Kriminalinės policijos vadovas stipriu judesiu pastūmė pustuštį alaus bokalą tolyn nuo stalo krašto, atsistojo ir užsisagstė švarką.

– Todėl aš pasakysiu trumpai, bet tikiuosi, kad aiškiai, Hūle. Elenos Jelten žmogžudystė išaiškinta ir jos byla baigta. Nei tu, nei kas nors kitas nesugebėjo pateikti esminių detalių, kurių pagrindu būtų galima atnaujinti bylos tyrimą. Jeigu tu bent prisiartinsi prie šios bylos, tai bus suprasta kaip nepaklusimas įsakymui, ir tavo atleidimo raštas su mano parašu nedelsiant bus persiųstas personalo valdybai. Ir taip aš elgiuosi ne dėl to, kad pro pirštus žiūriu į korumpuotus policijos pareigūnus, o todėl, kad mano pareiga yra tinkamai rūpintis šios sistemos darbo morale. Ir mums nereikalingi policininkai, pirma laiko šaukiantys „saugokis vilko". Jeigu aš pastebėsiu, kad tu ir toliau kaltini Valerį, būsi akimirksniu pašalintas iš tarnybos ir bylą tirs STT.

– Kokią bylą? – tyliai paklausė Haris. – Valerio prieš Jelten?

– Hūlės prieš Valerį.

Kriminalinės policijos vadovui išėjus, Haris liko sėdėti įsistebeilijęs į pustuštį alaus bokalą. Galėjo elgtis taip, kaip pasiūlė kriminalinės policijos vadovas, bet nieko jau nebepakeisi. Su juo bet kuriuo atveju viskas baigta. Jam nepasisekė ir jis tapo saviškių priešu. Paranojiškas išdavikas, tiksinti bomba, kurios jie atsikratys pasitaikius pirmai tinkamai progai. Tereikėjo, kad Haris jiems suteiktų tokią progą.

Padavėjas atnešė butelį mineralinio vandens „Farris" ir paklausė, ar jis ką nors valgysiąs. Gal gersiąs. Haris sudrėkino lūpas, o galvoje grūmėsi mintys. Tereikėjo suteikti jiems progą, likusiu pasirūpins kiti.

Tada jis pastūmė į šalį butelį „Farris" ir atsakė padavėjui.

Tai įvyko prieš keturias savaites ir tris dienas, kaip tik ten viskas prasidėjo. Ir baigėsi.

ANTRA DALIS

8 SKYRIUS

Antradienis ir trečiadienis. Čiau čiau

Oslo šešėliuose antradienį temperatūra pakilo iki dvidešimt devynių laipsnių, ir jau apie trečią valandą žmonės pradėjo iš savo kabinetų bėgti į Huko ir Vervenbuktos paplūdimius. Turistai būriavosi lauko kavinėse Akerbriugėje ir Frognerio parke, kur liejami prakaito fotografavo privalomus kadrus su „Monolitu“, o paskui traukėsi žemyn prie fontano tikėdamiesi, kad vėjo gūsis jiems atsiųs svaiginamą vandens dulkių dušą.

Toliau nuo turistų pamėgtų takų buvo tylu, ten gyvenimas tekėjo sulėtinto kino tempu. Iki pusės išsirengę kelių darbininkai ramstė savo mašinas, mūrininkai senajame valstybinės ligoninės sklype nuo pastolių žiūrėjo žemyn į tuščias gatves, o taksistai, susiradę stovėjimo aikštelės pavėsyje, būriavosi ir aptarinėjo žmogžudystę Ulevolio gatvėje. Tik Akerio gatvėje, kur prekiautojai sensacijomis paleido į apyvartą keletą nereikšmingų naujienų ir nepasotinamai puolė vis dar šviežią žmogžudystę, buvo matyti padidėjusio aktyvumo ženklai. Daugeliui nuolatinių darbuotojų atostogaujant, redaktoriai ties byla sutelkė visus – nuo vasaros metu dirbančių žurnalistikos studentų iki darbo stokojančių politikos skyriuje. Tik rašantieji apie kultūrą liko be darbo. Ir vis tiek buvo tyliau nei įprastai. Galbūt todėl, kad laikraščio „Aftenposten“ redakcija iš tradicinės laikraštininkų gatvės išsikraustė arčiau centro, į Postžiro pastatą, „Aftenposten“ rūmus ar paštą – kad ir kaip pavadinsi, į negražią mažo miesto

dangoraižio atmainą, remiančią giedrą dangų. Būsimų statybų vieta Bjervikoje buvo pasipuošusi rudu aukso atspalvio kolosu, tačiau iš savo kabineto apie nusikaltimus rašantis žurnalistas Rogeris Jendemas kol kas matė tik narkomanų prekyvietę Platą ir jų atvirą susibūrimo vietą už pašiūrių, kur turėjęs atsiverti naujas, nuostabus pasaulis. Jis kartais save pagaudavo ten apačioje ieškant Tomaso. Bet Tomasas sėdėjo Ulersme, atliko bausmę už mėginimą įsilaužti į policininko namus praėjusią žiemą. Ar įmanoma šitaip nuprotėti? Pulti į tokią nevilt̨į? Rogeris bent jau liovėsi jaudinęsis dėl to, kad staiga apačioje pamatys savo jaunėlį brolį, besileidžiantį į veną per didelę dozę.

Formaliai „Aftenposten" nebuvo pasamdęs naujo vadovo po to, kai buvusysis sutiko priimti finansinį paketą dėl etatų mažinimo, o nusikaltimų skyrius buvo paprasčiausiai sujungtas su naujienų. Praktiškai tai reiškė, kad Rogeris Jendemas buvo priverstas tapti nusikaltimų skilties redaktoriumi už eilinio žurnalisto atlyginimą. Padėjęs rankas ant klaviatūros jis sėdėjo prie savo darbo stalo, žvilgsnis įbestas į besišypsančios moters veidą, kurį jis kažkada nuskaitęs ir pavertęs savo kompiuterio ekrano užsklanda, ir tos moters mintys, trečiąkart susikraunančios lagaminus ir paliekančios jį ir butą Seildukso gatvėje. Jis žinojo, kad šįkart Devi nebegrįš ir kad buvo pats laikas gyventi toliau. Kompiuteryje surado valdymo laukelį ir pašalino ekrano užsklandą. Tai buvo pradžia. Jam teko atidėti į šalį heroino bylą, apie kurią rašė. Puiku, nekentė rašyti apie narkotikus. Devi tvirtino, kad dėl Tomaso. Rogeris pamėgino atsiriboti ir nuo Devi, ir nuo jaunėlio brolio bei susikaupti ties byla, apie kurią privalėjo ką nors parašyti: žmogžudystės Ulevolio gatvėje santrauka, poilsio akimirkos belaukiant tolesnio tyrimo rezultatų, nauji momentai, vienas ar du įtariamieji. Turėjo būti lengvas darbelis, nes kad ir kaip žiūrėsi, seksuali byla, turinti visas sudedamąsias dalis, apie kurias svajoja nusikaltimus aprašantis žurnalistas. Jauna, netekėjusi dvidešimt aštuonerių metų moteris nušaunama savo pačios buto duše

pačiu šviesiausiu penktadienio dienos metu. Pasirodo, kad bute, šiukšlių dėžėje, randamas pistoletas – žmogžudystės įrankis. Niekas iš kaimynų nieko nematė, name nepastebėta jokių nepažįstamųjų ir tik vienas kaimynas teigia išgirdęs kažką panašaus į šūvį. Kadangi nėra įsilaužimo žymių, policija remiasi teorija, kad Kamila Luen pati įsileidžia nusikaltėlį, tačiau nė vienas iš jos pažįstamų būrio nesukelia įtarimo, nes visi turi geresnę ar prastesnę alibi. Tas faktas, kad Kamila Luen, kompanijos „Leo Burnett" grafikos dizainerė, išeina iš darbo po keturių penkiolika ir šeštą valandą būna sutarusi susitikti su draugėmis Menininkų namų terasoje, verčia suabejoti prielaida, kad ji buvo ką nors pasikvietusi į svečius. Taip pat mažai tikėtina, kad kas nors, paskambinęs Kamilai Luen ir apsimetęs kitu asmeniu, galėjo prasmukti į namą, nes ji turi galimybę visus matyti per vaizdo stebėjimo kamerą, įrengtą virš durų skambučių.

Ir lyg negana to, kad redakcija prilipdė antraštes „Nužudyta psichopato stiliumi" ir „Kaimynas paragavo kraujo", nutekėjo dar dvi detalės, užpildžiusios du pirmuosius puslapius kitomis dienomis: nupjautas Kamilos Luen kairysis smilius ir po akies voku randamas rausvas penkiakampės žvaigždės pavidalo deimantas.

Rogeris Jendemas pradėjo santrauką istoriniu esamuoju laiku, kad išryškintų dramatizmą, bet suprato, kad medžiagai to nereikia, ir išbraukė tai, ką buvo parašęs. Valandžiukę sėdėjo rankomis susiėmęs galvą. Tada dukart spustelėjo šiukšlinės piktogramą ekrane, nuvedė pelės rodyklėlę ant „Ištuštinti šiukšlinę" ir susvyravo. Tai buvo vienintelė jam likusi jos nuotrauka. Bute visi jos pėdsakai pašalinti, jis netgi išskalbė megztinį, kurį ji mėgdavusi pasiskolinti ir kuriuo jis mėgdavęs vilkėti, nes mezginys kvepėjo ja.

– Sudie, – sušnibždėjo ir spustelėjo.

Perskaitė įžangą. Nusprendė „Ulevolio kelią" pakeisti „Mūsų Išganytojo kapinėmis", geriau skambėjo. Tada ėmė rašyti. Ir šįkart viskas buvo teisinga.

Septintą valandą iš giedro dangaus vis dar kepinant saulei žmonės nenoriai ėmė trauktis iš paplūdimių. Atėjo aštunta ir devinta valanda, ir žmonės, apsiginklavę akiniais nuo saulės, gurkšnojo alų, o padavėjai, dirbantys viduje, krapštė nosis. Pusė dešimtos, Ulernoseno kalva nuraudo, ir iškart po to staiga nusileido saulė. Bet ne temperatūra. Dar viena tropikų naktis, žmonės grįžo namo iš barų ir restoranų ir negalėdami užmigti prakaitavo savo paklodėse.

Akerio gatvėje artėjo galutinis terminas, ir redakcijos nariai susėdo paskutinį kartą aptarti pirmojo puslapio. Iš policijos nieko nauja. Ne dėl to, kad jie kažką slėpė, tiesiog atrodė, jog policija dabar, praėjus keturioms dienoms po žmogžudystės, neturėjo daugiau ką papasakoti. Kita vertus, tyla sudarė dar palankesnę terpę spėlionėms. Laikas imtis kūrybiškumo.

Beveik tuo pat metu geltoname mediniame name su obelų sodu Opsale suskambėjo telefonas. Beatė Len iš po antklodės ištiesė ranką ir pagalvojo, ar tik nebus skambutis pažadinęs aukštu žemiau gyvenančios mamos. Tikriausiai.

– Miegi? – paklausė kimus balsas.

– Ne, – atsakė Beatė. – Argi kas nors gali užmigti?

– Na, aš tik dabar pabudau.

Beatė atsisėdo lovoje.

– Kaip sekasi?

– Ką man atsakyti? Ačiū, blogai – matyt, taip turėčiau atsakyti.

Tyla. Beatei Hario balsas atrodė tolimas ne dėl prasto telefono ryšio.

– Daiktiniai įrodymai?

– Tik tie, apie kuriuos perskaitei laikraščiuose, – atsakė ji.

– Kokiuose laikraščiuose?

Ji atsiduso.

– Tik tai, ką jau žinai. Mes bute surinkome pirštų atspaudus ir DNR, bet kol kas neatrodo, kad galėtume juos susieti su žmogžudžiu.

– Ne žmogžudžiu, – patikslino Haris. – Žudiku.

– Žudiku, – Beatė nusižiovavo.

– Ar išsiaiškinot, iš kur tas deimantas?

– Aiškinamės. Juvelyrai, su kuriais kalbėjomės, sako, kad raudoni deimantai nėra neįprasti, bet jų paklausa Norvegijoje maža. Jie abejoja, kad jį būtų pardavęs norvegų juvelyras. Jeigu jis iš užsienio, žinoma, padidėja tikimybė, kad nusikaltėlis irgi užsienietis.

– Aha.

– Kas, Hari?

Haris stipriai sukosėjo.

– Tiesiog stengiuosi būti informuotas.

– Paskutiniai tavo žodžiai, kiek girdėjau, buvo kažkas apie tai, kad ši byla ne tavo.

– Ir nėra mano.

– Tai ko tu nori?

– Na, pabudau, nes susapnavau košmarą.

– Nori, kad atvažiuočiau ir tave apkločiau?

– Ne.

Ir vėl tyla.

– Sapnavau Kamilą Luen. Ir tą deimantą, kurį suradot.

– Tikrai?

– Taip. Manau, čia kažkas yra.

– Kas gi?

– Ir pats dar nežinau. Bet ar žinai, kad senovėje prieš laidojant mirusįjį jam ant akies būdavo uždedama moneta?

– Ne.

– Tartum mokestis keltininkui, kuris turėjęs sielą nuplukdyti į mirusiųjų karalystę. Jeigu siela nepersikeldavo per upę, ji niekada nerasdavo ramybės. Pagalvok apie tai.

– Ačiū už įkvėpimą, Hari, bet aš vaiduokliais netikiu.

Haris nieko neatsakė.

– Dar kas nors?

– Tik mažas klausimėlis. Gal žinai, ar kriminalinės policijos vadovas šią savaitę išėjo atostogų?

– Tikrai taip.

– O gal dar netyčia žinai ir... kada jis grįžta?

– Po trijų savaičių. O tu?

– Ką aš?

Beatė girdėjo spragtelint žiebtuvėlį. Atsiduso:

– Kada tu grįžti?

Ji klausėsi, kaip Haris įtraukė oro, sulaikė kvėpavimą ir prieš atsakydamas jį iš lėto iškvėpė:

– Maniau, sakei, kad vaiduokliais netiki.

Beveik tuo pat metu, kai Beatė padėjo ragelį, savo lovoje kamuojamas pilvo skausmų prabudo Bjarnė Meleris. Jis gulėjo lovoje ir raitėsi iki pat šeštos valandos, kol neapsikentęs atsikėlė. Ilgai valgė pusryčius, negėrė kavos ir netrukus pasijuto geriau. Ir kai po aštuntos valandos jis pasirodė policijos pastate, jo nuostabai, skausmai buvo dingę. Jis liftu pakilo į kabinetą ir triumfuodamas susikėlė kojas ant rašomojo stalo, nurijo pirmąjį gurkšnį filtruotos kavos ir pasinėrė į laikraščius.

Pirmajame laikraščio „Dagbladet" puslapyje po antrašte „Slaptas meilužis?" buvo besišypsančios Kamilos Luen nuotrauka. Dienraščio „VG" pirmajame puslapyje buvo ta pati nuotrauka, bet kitas užrašas: „Aiškiaregys įžvelgia pavydą". Tik „Aftenposten" santrauka buvo arčiausiai tikrovės.

Meleris papurtė galvą, pasižiūrėjo į laikrodį ir surinko Tomo Valerio, kuris buvo ką tik baigęs rytinį pasitarimą su tyrėjų grupe, numerį.

– Kol kas jokių permainų, – pasakė Valeris. – Mes beldėmės į visas duris kaimynystėje ir apklausėme visas parduotuves aplinkui. Patikrinome taksi automobilius, kurie tuo metu buvo netoliese, kalbėjomės

su informatoriais ir aiškinomės visų senų pažįstamų, turinčių nešvarią praeitį, alibi. Įtariamojo dar neturime, taip sakant. Ir, atvirai kalbant, nemanau, kad ieškome policijai žinomo asmens. Nėra seksualinės prievartos žymių. Pinigai ir vertingi daiktai nepaliesti. Ir nėra jokių pažįstamų bruožų, nieko panašaus į tai, ką esame anksčiau matę. Tas pirštas ir deimantas, tarkim...

Meleris jautė gurgiant vidurius. Tikėjosi, kad iš alkio.

– Tai neturi jokių gerų žinių?

– Majuštiujos policijos komisariatas davė mums tris vyrus, taigi dabar prie taktinio tyrimo mūsų dirba dešimt. O ekspertai iš Kriminalinės policijos biuro padeda Beatei tirti tai, kas buvo rasta bute. Turint omeny, kad dabar atostogos, turime puikią komandą. Ką manai?

– Ačiū, Valeri, tikėkimės, kad ir toliau taip bus. Su komanda, norėjau pasakyti.

Meleris padėjo ragelį ir pasuko galvą, kad prieš grįždamas prie laikraščių galėtų užmesti akį pro langą. Bet taip ir liko sėdėti: kaklas pasuktas į labai nepatogią padėtį, o žvilgsnis nukreiptas į pievelę priešais policijos pastatą. Nes jis pastebėjo žmogystą, skubančią aukštyn Grenlandleiro gatve. Ji nėjo labai greitai, bet, atrodė, kulniavo ryžtingai ir dėl krypties buvo sunku suklysti – ėjo policijos pastato link.

Meleris atsistojo, išėjo į koridorių ir šūktelėjo Jenei, kad ši tuoj pat jam atneštų dar vieną puodelį ir kavos. Sugrįžo į vidų, atsisėdo ir paskubomis iš stalčiaus išsitraukė šūsnį senų dokumentų.

Po trijų minučių kažkas pasibeldė į duris.

– Įeikit! – sušuko Meleris nepakeldamas galvos nuo popierių, dvylikos puslapių apimties šuns savininko skundo policijai, kuriame Šiperio gatvėje esanti šunų klinika buvo kaltinama netinkamais vaistais numarinusi du jo čiau čiau veisles šunis. Durys atsivėrė, ir Meleris rankos judesiu pakvietė užeiti vidun, o jo žvilgsnis tuo metu keliavo

puslapiu, kuriame buvo aprašyta, kaip šunys augo, jų parodose gautos premijos ir neįtikėtina inteligencija, kuria šie buvę apdovanoti.

– Negali būti, – ištarė pagaliau pakėlęs akis Meleris. – Maniau, mes tave atleidom.

– Aha. Kadangi atleidimo raštas vis dar nepasirašytas guli ant kriminalinės policijos vadovo rašomojo stalo ir ten liks dar bent tris savaites, tai aš beveik privalau pasirodyti darbe iki to laiko. Tarsi ne taip, šefe?

Haris iš Jenės kavinuko įsipylė kavos ir su puodeliu rankoje apėjęs Melerio rašomąjį stalą priėjo prie lango:

– Tačiau tai nereiškia, kad aš dirbu su Kamilos Luen byla.

Bjarnė Meleris atsigręžė ir pasižiūrėjo į Harį. Buvo tai matęs daugybę kartų: vieną dieną Haris gali būti mirtinas ligonis, o kitą dieną paraudusiomis akimis vaikštinėja kaip Lozorius. Tačiau kiekvieną kartą šis vaizdas būdavo stulbinamas.

– Jeigu manai, kad tavo atleidimas tik blefas, Hari, klysti. Šįkart tai ne koks įspėjamasis šūvis, o įsakymas. Visus tuos kartus, kai anksčiau pažeidei statutą, aš pasirūpindavau, kad tavęs pasigailėtų. Todėl ir dabar negaliu išsisukti nuo atsakomybės.

Bjarnė Meleris Hario akyse ieškojo maldavimo ženklų. Jų nebuvo. Laimei.

– Taip jau yra, Hari. Viskas baigta.

Haris nieko neatsakė.

– Ir kol dar nepamiršau, leidimo nešioti ginklą panaikinimas įsigalioja nedelsiant. Standartinė procedūra. Užsuk į ginklų skyrių ir atiduok visą savo šiandien turimą ginkluotę.

Haris linktelėjo. Skyriaus viršininkas jį įdėmiai stebėjo. Ar tik nešmėkštelėjo jame tas sumišęs berniūkštis, ką tik nelauktai gavęs antausį? Meleris ranka palietė apatinės marškinių sagos kilpą. Nebuvo lengva perprasti Harį.

– Jeigu manai, kad gali būti naudingas tas paskutiniąsias savaites,

aš nieko prieš, jei ateisi į darbą. Nesi nušalintas nuo pareigų, o mes vis tiek turime tau mokėti atlyginimą iki mėnesio pabaigos. Ir puikiai žinome, ko imsies, jeigu čia nesėdėsi.

– Puiku, – neišraiškingai tarstelėjo Haris ir atsistojo. – Einu pasižiūrėti, ar mano kabinetas vis dar egzistuoja. Pranešk, jeigu reikės pagalbos, šefe.

Bjarnė Meleris atlaidžiai nusišypsojo.

– Dėkingas už pasiūlymą, Hari.

– Pavyzdžiui, su ta čiau čiau byla, – pasisiūlė Haris ir tyliai paskui save uždarė duris.

Haris stovėjo ant slenksčio ir žvelgė į dvivietį kabinetą. Prieš atostogas sutvarkytas pareigūno Halvorseno darbo stalas stovėjo prie pat jo. Ant sienos virš dokumentų spintos kabėjo pareigūnės Elenos Jelten nuotrauka – dar nuo to laiko, kai vietoje Halvorseno dirbo ji. Kitą sieną beveik visiškai dengė Oslo gatvių žemėlapis. Žemėlapis buvo padailintas smeigtukais, brūkšneliais ir laiko nuorodomis, žyminčiomis, kur nužudymo naktį buvo Elena, Sverė Ulsenas ir Rojus Kvinsvikas. Haris priėjo prie sienos ir atsistojo priešais žemėlapį. Tada staigiu judesiu jį nuplėšė ir sugrūdo į vieną iš tuščių dokumentų spintos stalčių. Iš švarko kišenės išsitraukė sidabrinę gertuvę, paskubomis gurkštelėjo ir kakta atsirėmė į vėsų metalinės spintos paviršių.

Daugiau nei dešimt metų jis dirbo čia, šiame kabinete. 605-asis. Mažiausias kabinetas šeštojo aukšto raudonojoje zonoje. Net kai kažkam šovė keista mintis paversti jį inspektoriumi, jis primygtinai prašė pasilikti čia. 605-ajame nebuvo langų, tačiau kaip tik iš čia jis stebėjo pasaulį. Šiuose dešimtyje kvadratinių metrų jis išmoko savo profesijos, šventė savo pergales ir susitaikė su pralaimėjimais, įsisavino tą lašelį turimų žinių apie žmogaus prigimtį. Mėgino prisiminti, ką dar nuveikė per tuos pastaruosius dešimt metų. Turėjo būti

dar kažkas, juk niekas kasdien nedirba daugiau nei aštuonias ar dešimt valandų. Bent jau ne daugiau kaip dvylika. Ir savaitgaliais.

Haris bumbtelėjo ant savo brokuotos kabineto kėdės, ir sugadintos spyruoklės piktdžiugiškai cyptelėjo. Reikia pripažinti, jis dar porą savaičių čia sėdės.

Paprastai 17.25 Bjarnė Meleris jau būdavo namie su žmona ir vaikais. Kadangi dabar jie buvo pas senelę, jis nusprendė per šias atostogiškai ramias dienas sutvarkyti seniai pamirštus dokumentus. Nužudymas Ulevolio gatvėje šiek tiek trikdė planus, tačiau jis buvo apsisprendęs atsigriebti kas prarasta.

Atsiliepęs į dispečerinės skambutį, šiek tiek suirzęs Meleris pasiūlė jiems kreiptis į Kriminalinės policijos budėtojų skyrių, to betrūko, kad Smurtinių nusikaltimų skyrius imtų ieškoti dingusių asmenų.

– Apgailestauju, Meleri. Budėtojai gesina žolės gaisrą Grefsene. Skambinusysis buvo įsitikinęs, kad žmogus dingo ne šiaip sau, o yra įvykdytas nusikaltimas.

– Visi, kurie dar neišėjo namo, dirba ties nužudymu Ulevolio gatvėje. Belieka...

Meleris staiga nutilo.

– Arba palauk. Aš tuoj pažiūrėsiu...

9 SKYRIUS

Trečiadienis. Dingusi be žinios

Pareigūnas nenoriai nuspaudė stabdį, ir policijos automobilis įsmigo priešais raudoną šviesoforo signalą Aleksandro Kjelando sankryžoje.

– O gal važiuojam viau viau ir visus aplenkiam? – paklausė pareigūnas ir atsigręžė į keleivį.

Išsiblaškęs Haris papurtė galvą. Jis žvelgė į parką, kuriame anksčiau buvo pieva su dviem suoleliais, apsėstais ištroškusiųjų, mėginančių perrėkti eismą savo dainomis ir vainojimusi. Tačiau prieš porą metų buvo nuspręsta išleisti keletą milijonų aikštei, pavadintai rašytojo vardu, atnaujinti ir parkas buvo išvalytas, apželdintas, išasfaltuotas, nutiesti pėsčiųjų takai ir įrengtas stulbinamas, laiptus lašišoms karstytis primenantis fontanas. Be abejo, kur kas gražesnė scenografija dainoms ir vainojimuisi.

Policijos automobilis įsuko į dešinę, į Sanerio gatvę, pervažiavo tiltą per Akerio upę ir sustojo priešais namą, kurio adresą Hariui buvo nurodęs Meleris.

Haris pareigūnui pasakė, kad atgal grįš pats, atsistojo ant šaligatvio ir ištiesė nugarą. Kitoje gatvės pusėje stovėjo naujai pastatytas, bet vis dar tuščias ir, pasak laikraščių, dar kurį laiką būsiąs tuščias, biurų pastatas. Languose atsispindėjo namas, kurį jis pagal duotą adresą turėjęs aplankyti – baltas daugiabutis, iš penktojo dešimtmečio ar panašiai, ne tikslus funkcionalizmas, bet sunkiai apibrėžiamas jo giminaitis. Fasadas buvo gausiai išpuoštas grafitais, žyminčiais

kažkieno teritoriją. Autobuso stotelėje sukryžiavusi rankas stovėjo tamsiaodė mergina ir, žiūrėdama į didžiulį kitoje gatvės pusėje kabantį firmos „Diesel" reklamos plakatą, čiaumojo kramtomąją gumą. Prie viršutinio skambučio mygtuko Haris perskaitė vardą.

– Policija, – pasirengęs lipti laiptais prisistatė Haris.

Kažkoks keistas reginys stovėjo tarpduryje viršuje ir laukė, kol jis šnopuodamas pakils laiptais. Tai buvo vyras dideliais pasišiaušusiais gaurais, juoda barzda ant burgundiško vyno spalvos veido ir prie išvaizdos derančiu į tuniką panašiu apdaru, dengiančiu jį nuo kaklo iki sandalais apautų kojų.

– Šaunu, kad jūs taip greitai atvykote, – tarė jis ir ištiesė leteną.

Nes tai tikrai buvo letena – tokio dydžio, kad vyrui prisistatant Viliu Barliu joje pranyko Hario ranka.

Haris ištarė savo vardą ir pamėgino ištraukti ranką. Jam nepatiko fizinis kontaktas su vyrais, o šis rankų paspaudimas galėjo būti prilygintas apsikabinimui. Tačiau Vilis Barlis Hario ranką laikė stipriai – kaip į gelbėjimosi ratą įsikibęs.

– Lisbetės nebėra, – sušnabždėjo jis. Stebėtina, kad balsas buvo žvalus.

– Gavom pranešimą, Barli. Galima užeiti?

– Įeikit.

Vilis ėjo priešais Harį. Dar vienas butas pastogėje, tačiau, palyginti su Kamilos Luen mažu ir griežtu minimalistiniu stiliumi įrengtu, šis buvo didžiulis, prabangus ir prašmatniai išpuoštas lyg neoklasicizmo atgimimas, tik, perlenkus lazdą, panašesnis į togomis apsitaisiusių puotos vietą. Vietoj įprastinių sėdimųjų baldų jame buvo holivudiški senovės Romos gultų atitikmenys, o medinės sijos, lyg dorėninės ar korintinės kolonos, Haris niekada taip ir neišmoko jų atskirti, įvilktos į gipsą. Tačiau jis vis dėlto atpažino gipso reljefą, išlietą tiesiog ant baltos mūrinės koridoriaus sienos. Kai jie su Sėse buvo maži, mama juos nusivežė į muziejų Kopenhagoje, ir ten jie

matė Bertelio Torvaldseno skulptūrą „Jasonas ir aukso vilna“. Matyti, kad butas ką tik atnaujintas, Haris pastebėjo šviežiai dažytus paviršius, apsauginės juostos atplaišas ir užuodė malonų tirpiklio aromatą.

Svetainėje stovėjo dviem žmonėms padengtas žemas stalas. Haris paskui Barlį pakilo laipteliais ir išėjo į didelę plytelėmis klotą terasą ant stogo, nuo kurios buvo matyti tarp keturių sujungtų namų įspraustas kiemas. Čia aplinka buvo šiuolaikiškai norvegiška. Ant kepsninės rūko trys apanglėję karbonadai.

– Kai turi butą pastogėje, po pietų viduje būna per karšta, – atsiprašinėdamas ištarė Barlis ir ranka mostelėjo į baltą plastikinę rokoko stiliaus kėdę.

– Pastebėjau, – pasakė Haris ir priėjęs prie krašto pažvelgė žemyn į kiemą.

Paprastai aukštis jo netrikdė, tačiau po ilgalaikio gėrimo net palyginti kuklūs aukščiai galėjo jį apsvaiginti. Jis spėjo pamatyti du apysenius dviračius ir vėjo blaškomą baltą paklodę, kabančią ant džiovyklos penkiolika metrų po jais, bet staiga buvo priverstas pakelti žvilgsnį aukštyn.

Juodais kaltinės geležies turėklais aptvertame balkone, esančiame priešingoje namo pusėje, du kaimynai su juo pasisveikindami kilstelėjo alaus butelius. Prieš juos stovėjo rudais buteliais pusiau nukrautas stalas. Atsakydamas Haris jiems linktelėjo. Tik negalėjo suprasti, kodėl kieme apačioje buvo vėjas, o čia, viršuje, – ne.

– Taurę raudonojo vyno?

Barlis jau buvo pradėjęs piltis sau iš apytuščio butelio. Haris pastebėjo, kad Barlio ranka drebėjo. „Domaine La Bastide Sy“ – jis perskaitė užrašą ant butelio. Pavadinimas buvęs ilgesnis, bet nervingi nagai nuplėšė likusią etiketės dalį.

Haris atsisėdo.

– Ačiū, bet darbo metu negeriu.

Barlio veidą iškreipė grimasa, ir jis staigiu judesiu pastatė butelį ant stalo.

– Žinoma, kad ne. Jūs man atleiskite, tiesiog esu visas kaip nesavas. Viešpatie, juk ir man nederėtų gerti susiklosčius tokiai situacijai.

Jis priglaudė taurę prie lūpų ir gėrė, ant tunikos nutiško lašas, ir raudona dėmė ėmė sklisti.

Haris žvilgterėjo į laikrodį, kad Barlis susiprastų kalbėti kuo glausčiau.

– Ji tik išėjo į parduotuvę prie karbonadų nupirkti bulvių salotų, – sukūkčiojo Barlis. – Vos prieš dvi valandas ji sėdėjo ten, kur dabar jūs.

Haris pasitaisė akinius nuo saulės.

– Jūsų žmonos nėra *dvi valandas*?

– Taip, žinau, kad neilgai, bet ji ėjo tik iki parduotuvės „Kiwi" už kampo ir turėjo grįžti atgal.

Kitame balkone skimbčiojo alaus buteliai. Haris ranka perbraukė kaktą, pasižiūrėjo į šlapius pirštus ir nežinojo, kaip atsikratyti prakaito. Pirštų galais palietė iki raudonumo įkaitusį plastikinį porankį ir jautė, kaip palengva drėgmė išgaravo.

– Ar skambinote draugams ir pažįstamiems? Ar buvote nuėjęs į parduotuvę jos ieškoti? Gal ji ką nors susitiko ir nuėjo išgerti alaus. Galbūt...

– Ne, ne, ne! – Barlis priešais save pakėlė rankas ir išskėtė pirštus. – Ji taip negalėjo! Ji ne tokia.

– Ne kokia?

– Ji tokia... kuri sugrįžta.

– Ką gi...

– Iš pradžių paskambinau jos mobiliuoju numeriu, bet ji, žinoma, telefoną buvo palikusi namie. Tada paskambinau tiems mūsų pažįstamiems, kuriuos ji galėjusi sutikti. Paskambinau į parduotuvę, policiją, apskambinau tris policijos nuovadas, greitosios pagalbos stotį, Ulevolio ir valstybinę ligoninę. Nieko. *Nothing. Rien.*

– Suprantu, kad jums labai neramu, Barli.

Barlis palinko virš stalo. Šlapios lūpos virpčiojo barzdoje.

– Man ne neramu, aš – mirtinai išsigandęs. Ar jūs kada girdėjote, kad kas nors su penkiasdešimtiniu banknotu ir bikiniu, ant kepsninės kepant karbonadams, sugalvotų, jog pasitaikė tinkamiausia proga pabėgti?

Haris sudvejojo. Kaip tik tada, kai jis apsisprendė vis dėlto sutikti išgerti taurę vyno, Barlis visą likusį susipylė į savo taurę. Tai kodėl jis neatsistojo, nepasakė ko nors paguodžiamo, kad jie gauna labai daug tokių pranešimų, kad beveik visada atsiranda suprantamų ir paprastų tokių įvykių paaiškinimų, nepadėkojo už svetingumą ir nepaprašė paskambinti, jeigu jis dar ką nors prisimins? Galbūt dėl tos detalės apie bikinį ir penkiasdešimtinį banknotą? O gal todėl, kad Haris visą dieną laukė, kol kas nors įvyks, ir štai atsirado proga vėlesniam laikui atidėti tai, kas jo laukė jo paties bute. Tačiau labiausiai dėl Barlio apsimestinės nesaikingos baimės. Anksčiau Haris nepakankamai vertino nuojautą, ir kitų, ir savo, ir už tai visada tekdavo brangiai sumokėti.

– Man reikia paskambinti porai žmonių, – pasakė Haris.

18.45 Beatė Len atvyko į Vilio ir Lisbetės Barli butą Sanerio gatvėje, o dar po pusvalandžio – ir kinologas, vedinas belgų aviganiu. Vyras ir save, ir šunį pristatė Ivano vardu.

– Atsitiktinumas, – pasiteisino vyras. – Šis šuo ne mano.

Haris pastebėjo, kad Ivanas laukė komentaro, bet Haris jų neturėjo.

Viliui Barliui nuėjus į miegamąjį atnešti naujausios Lisbetės nuotraukos ir drabužių, kuriuos Ivanas, šuo, galėtų apuostyti, Haris tyliai greitakalbe persimetė keliais žodžiais su kitais:

– Taigi. Ji gali būti bet kur. Gali būti, kad paliko jį, gali būti, kad sunegalavo, gali būti, kad pasakė jam, jog eina kažkur kitur, tik jis to nesuprato. Milijonas galimybių. Lygiai taip pat gali būti, kad ji šiuo

metu apsvaiginta guli ant galinės sėdynės ir yra prievartaujama keturių jaunuolių, kurie pakvaišo pamatę bikinį. Tačiau aš nenoriu, kad jūs galvotumėte nei apie vieną, nei apie kitą. Tiesiog ieškokit.

Beatė ir Ivanas pritariamai linkčiojo.

– Netrukus pasirodys patruliuojantys pareigūnai. Tu, Beate, juos pasitik ir liepk patikrinti kaimynus, pasikalbėti su žmonėmis. Ypač parduotuvėje, į kurią ji buvo išsiruošusi. Tu pati pasikalbėk su žmonėmis, gyvenančiais šioje laiptinėje. Aš einu pas kaimynus, sėdinčius kito namo balkone.

– Manai, jie ką nors žino? – paklausė Beatė.

– Jiems į čia atsiveria puikus vaizdas, o sprendžiant pagal tuščių alaus butelių kiekį, jie jau ilgokai ten sėdi. Pasak sutuoktinio, Lisbetė visą dieną buvusi namie. Noriu sužinoti, ar matė ir, jeigu taip, kada matė ją terasoje.

– O kam? – pasiteiravo pareigūnas ir truktelėjo grandinę ant Ivano kaklo.

– Nes jeigu bikiniu apsirengusi moteris iš šio buto-krosnies nebuvo išėjusi į terasą, būtų velniškai įtartina.

– Žinoma, – sušnibždėjo Beatė. – Tu įtari jos vyrą.

– Aš iš principo įtariu vyrus, – išpyškino Haris.

– Kodėl? – pasiteiravo Ivanas.

Beatė supratingai nusišypsojo.

– Visuomet kaltas vyras, – pareiškė Haris.

– Pirmoji Hūlės taisyklė, – patvirtino Beatė.

Ivanas pasižiūrėjo į Harį, į Beatę ir vėl į Harį.

– Bet... argi ne jis pranešė?

– Taip, – patvirtino Haris. – Ir vis tiek kaltas lieka vyras. Todėl ir jūs su Ivanu pradedate ieškoti ne gatvėje, o čia, viduje. Jeigu reikės, sugalvokit kokį nors paaiškinimą, bet aš noriu, kad pirmiausia būtų apžiūrėtas butas bei sandėliukai palėpėje ir rūsyje. Po to galėsite tęsti paieškas lauke. Gerai?

Pareigūnas Ivanas patraukė pečiais ir pasižiūrėjo į savo bendravardį, kuris jam atsilygino tokiu pat nusivylusiu žvilgsniu.

Tie du asmenys kaimynų balkone pasirodė nesą du vaikinai, kaip Hariui pasirodė, pamačius juos iš Barlio terasos. Haris puikiai suvokė, kad suaugusi moteris su ant sienų iškabinėtomis Kailės Minoug nuotraukomis ir bendraamžė sugyventine ežiuku kirptais plaukais ir sportiniais marškinėliais su užrašu „Trondheimo Ereliai" nebuvo tolygi lesbietei. Tačiau jis susidarė būtent tokią išankstinę nuomonę. Jis sėdėjo fotelyje tiesiai priešais tas dvi moteris – lygiai taip pat, kaip prieš penkias dienas priešais Vybekę Kniutsen ir Andersą Nygorą.

– Atsiprašau, kad buvau priverstas ištraukti jus iš balkono, – ištarė Haris.

Prisistačiusioji Rutos vardu ranka prisidengė burną, kad prislopintų raugulį.

– Nieko tokio, mums užteko, – atsakė ji. – Ar ne?

Ji paplekšnojo sugyventinei per kelį. Vyriškai, pamanė Haris. Ir iškart prisiminė tai, ką buvo sakęs Aunė, psichologas. Kad stereotipai savaime pasitvirtina, nes žmogus pasąmoningai ieško to, kas juos patvirtintų. Ir kad dėl šios priežasties policininkai, remdamiesi vadinamąja patirtimi, teigia, jog visi nusikaltėliai kvaili. O nusikaltėliai teigia, kad kvaili policininkai.

Haris jas trumpai supažindino su situacija. Jos apstulbusios žiūrėjo į jį.

– Aš įsitikinęs, kad viskas išsispręs, bet mūsų, policininkų, toks darbas. Kol kas mes stengiamės surikiuoti laiką.

Jos rimtai linksėjo.

– Puiku, – tarstelėjo Haris ir išmėgino Hūlės grimasą. Bent jau tai, ką Elena vadino grimasa tais kartais, kai jis stengdavosi atrodyti linksmas ir džiaugsmingas.

Ruta patvirtino, kad jos tikrai visą popietę praleido balkone. Jos

matė Lisbetę ir Vilį Barlį gulinčius terasoje iki maždaug pusės penkių, tada Lisbetė įėjo į vidų. Iškart po to Vilis užkūrė kepsninę. Jis sušuko kažką apie bulvių salotas, o ji iš vidaus kažką atsakė. Tada jis įėjo vidun ir grįžo nešinas jautienos kepsniais (kuriuos Haris pataisydamas pavadino karbonadais) maždaug po dvidešimties minučių. Po kurio laiko, jos sutarė, kad buvo penkiolika šeštos, jos matė, kaip Barlis skambino savo mobiliuoju telefonu.

– Per tokius kiemus garsas gerai sklinda, – paaiškino Ruta. – Mes girdėjome, kaip buto viduje pradėjo skambėti kitas mobilusis telefonas. Matyt, Barlis susinervino, todėl sviedė telefoną ant stalo.

– Ko gero, bandė prisiskambinti žmonai, – svarstė Haris.

Pastebėjo, kaip jos žaibiškai susižvalgė, ir pasigailėjo ištaręs „ko gero".

– Kiek laiko reikia, kad nusipirktum bulvių salotų parduotuvėje už kampo?

– Parduotuvėje „Kiwi"? Aš sulakstau per penkias minutes, jeigu nebūna eilės.

– Lisbetė Barli nebėgioja, – prislopintu balsu ištarė sugyventinė.

– Tai jūs ją pažįstat?

Ruta ir Trondheimo Erelė susižvalgė, lyg norėdamos suderinti atsakymą.

– Ne. Bet juk mes žinom, kas jie tokie.

– Šit kaip?

– Taip, tikriausiai matėt didelį skelbimą laikraštyje „VG" apie tai, kad Vilis Barlis šią vasarą išsinuomojo Nacionalinį teatrą ir stato miuziklą?

– Ten buvo tik mažas skelbimukas, Rut.

– Nemažas, – suirzo Ruta. – Lisbetei atiteko pagrindinis vaidmuo. Didžiulė nuotrauka ir visa kita, tikrai negalėjot nepamatyti.

– Mm, – sumykė Haris. – Laikraščių skaitymas šią vasarą ne... nebuvo stiprioji mano pusė.

– Juk dėl to dar kilo triukšmas. Atseit kultūros elitui pasirodė gėdinga Nacionaliniame teatre rengti vasaros reviu. Kaip ten tas vaidinimas vadinasi – „Mano putlioji ledi“?

– *Puikioji* ledi, – sumurmėjo Trondheimo Erelė.

– Tai jie teatralai? – įsiterpė Haris.

– Teatralas teatralui nelygu. Mat Vilis Barlis visų galų meistras. Ir reviu, ir filmai, ir miuziklai, ir...

– Jis prodiuseris. O ji dainuoja.

– Šit kaip?

– Taip, turėtumėt prisiminti Lisbetę, kol jie dar nebuvo susituokę, tada jos pavardė buvo Harang.

Haris apgailestaudamas papurtė galvą, ir Ruta giliai atsiduso.

– Tais laikais ji kartu su seserimi dainavo grupėje „Spinnin' Wheel“. Lisbetė buvo tikra lėlytė, tarsi Šanija Tvein. O balsas...

– Jos nebuvo labai žinomos, Rut.

– Šiaip ar taip, ji dainavo Vydaro Leno Arneseno laidoje. Ir jos pardavė krūvą plokštelių.

– Kasečių, Rut.

– Mačiau „Spinnin' Wheel“ Mumarkede. Rimtas reikalas, supranti. Jie ruošėsi įrašyti plokštelę Našvilyje ir visa kita. Tačiau tada ją atrado Barlis. Jis tipo norėjo ją paversti miuziklų žvaigžde. Bet jergutėliau, kiek laiko jis užtruko.

– Aštuonerius metus, – patikslino Trondheimo Erelė.

– Šiaip ar taip, Lisbetė Harang išėjo iš „Spinnin' Wheel“ ir susituokė su Barliu. Pinigai ir grožis, girdėjot kada nors?

– Tai ratai liovėsi sukęsi.

– Ką?

– Jis apie grupę klausia, Rut.

– Ak, taip. Sesuo liko dainuoti, bet juk žvaigždė buvo Lisbetė. Manau, kad dabar jiems teliko kalnų viešbučių ir danų kelto koncertų salės, rimtai.

Haris atsistojo.

– Dar vienas, paskutinis, formalumas. Kaip, jūsų manymu, klostėsi Vilio ir Lisbetės santuoka?

Trondheimo Erelė ir Ruta vėl persimetė radaro signalais.

– Kaip jau sakiau, garsas per tokius kiemus gerai sklinda, – priminė Ruta. – Jų miegamasis irgi kiemo pusėje.

– Girdėjot juos vaidijantis?

– Jie nesivaidijo.

Nutaisiusios reikšmingas minas jos pasižiūrėjo į Harį. Praėjo pora sekundžių, kol jis suprato, ką jos norėjusios pasakyti, ir, savo susierzinimui, pajuto, kad nuraudo.

– Vadinasi, jums susidarė toks įspūdis, kad santykiai ypač geri?

– Jo terasos durys visą vasarą būna praviros, tai aš juokavau, kad mums reiktų užsiropšti ant stogo, apeiti namą ir nušokti ant jo terasos, – Ruta išsišiepė. – Pašnipinėti, žinai? Tai visai nesudėtinga: atsistoji ant mūsų balkono turėklų, užkeli koją ant stogo latako ir...

Trondheimo Erelė kumštelėjo sugyventinei į šoną.

– Bet iš esmės tai to ir nereikia, – nutraukė pasakojimą Ruta. – Juk Lisbetė profesionali... kaip ten vadinasi?

– Transliuotoja, – išpyškino Trondheimo Erelė.

– Būtent. Žinai, visus geriausius vaizdus perduoda balso stygomis.

Haris rankomis stipriai suspaudė sprandą.

– Balselis kaip reikiant, – pastebėjo Trondheimo Erelė ir atsargiai nusišypsojo.

Hariui sugrįžus, Ivanas su Ivanu vis dar tyrinėjo butą. Pareigūnas Ivanas sruvo prakaitu, o aviganio Ivano liežuvis iš atvirų nasrų tabalavo kaip kepenų spalvos gegužės 17-osios kaspinas.

Haris atsargiai atsisėdo ant vieno iš gultų ir paprašė, kad Vilis Barlis viską pradėtų iš naujo. Tai, ką jis papasakojo apie popietės įvykius ir jų laiką, patvirtino Rutos ir Trondheimo Erelės žodžius.

Sutuoktinio akyse Haris matė nesuklastotą neviltį. Ir ėmė nuvokti, kad jeigu nusikaltimas ir įvyko, tai galėjo –*galėjo* – būti statistikos klaida. Tačiau labiausiai tai sustiprino jo tikėjimą, kad gan greitai Lisbetė atsiras. Jeigu ne sutuoktinis, vadinasi, niekas. Vadovaujantis statistika.

Beatė grįžo ir pranešė, kad tik dviejuose namo butuose jai pavyko surasti žmonių ir kad šie nieko nematė ir negirdėjo – nei laiptinėje, nei iš gatvės.

Kažkas pasibeldė, ir Beatė atidarė duris. Už durų stovėjo uniformuotas policininkas iš patrulių padalinio. Haris išsyk jį atpažino – tas pats pareigūnas, saugojęs butą Ulevolio gatvėje. Nekreipdamas dėmesio į Harį, jis pasisuko į Beatę:

– Pasikalbėjome su žmonėmis gatvėje ir parduotuvėje „Kiwi", patikrinome tarpuvartes ir kiemus kaimynystėje. Nieko. Juk dabar visuotinės atostogos, ir šiose gatvėse beveik nėra žmonių, taigi gali būti, kad niekam nematant kažkas įsitempė moterį į automobilį.

Haris pastebėjo, kaip šalia jo sėdėjęs Vilis Barlis susigūžė.

– Gal mums derėtų patikrinti aplinkui esančias pakistaniečių krautuvėles, – pasiūlė pareigūnas ir mažuoju pirštu pasikasė ausį.

– Kodėl jas? – paklausė Haris.

Pareigūnas pagaliau atsigręžė į jį ir pabrėžtinai kirčiuodamas paskutinį žodį ištarė:

– O jūs neskaitote kriminalinės statistikos, inspektoriau?

– Skaitau, – atsakė Haris. – Ir, kiek pamenu, parduotuvių savininkai kažkur sąrašo apačioje.

Pareigūnas įdėmiai apžiūrinėjo savo mažąjį pirštą.

– Žinau porą dalykų apie musulmonus, kuriuos ir jūs žinote, inspektoriau. Tiems žmonėms bikiniu vilkinti moteris yra moteris, kuri prašosi išprievartaujama. Kone iš pareigos, galima sakyti.

– Oho?

– Tiesiog tokia jų religija.

– Manau, supainiojai islamą su krikščionybe.

– Tai mes su Ivanu čia viduje jau baigėm, – pranešė pareigūnas iš kinologijos centro ir tą pačią akimirką ėmė leistis laiptais.

– Tarp šiukšlių radome porą karbonadų, ir viskas. Beje, ar čia neseniai buvo kitų šunų?

Haris pasižiūrėjo į Vilį. Šis tik papurtė galvą. Iš veido išraiškos galėjai spręsti, kad balso išgirsti neteks.

– Prieškambaryje Ivanas elgėsi taip, lyg būtų užuodęs šunį, bet tikriausiai ten kažkas kita. Mes pasiruošę apžiūrėti sandėliukus. Ar kas nors mus palydės?

– Žinoma, – atsakė Vilis ir pašoko ant kojų.

Jie pradingo tarpduryje, o pareigūnas iš patrulinės tarnybos paklausė Beatės, ar jau galįs eiti.

– Paklausk šefo, – atsakė ši.

– Jis miega.

Pareigūnas pašaipiai linktelėjo Hario, išmėginusio romėnišką gultą, link.

– Pareigūne, – neatmerkdamas akių tyliai ištarė Haris. – Prieik arčiau, būk gerutis.

Plačiai išžergęs kojas pareigūnas atsistojo priešais Harį ir nykščius užsikišo už diržo.

– Taip, *inspektoriau*?

Haris pramerkė vieną akį:

– Jeigu dar kartą leisies Tomo Valerio įkalbamas mane apskųsti, pasirūpinsiu, kad tavo karjera sustotų patruliavimo tarnyboje. Aišku, *pareigūne*?

Pareigūno veido raumenys ėmė trukčioti. Jam pravėrus burną, Haris buvo pasiryžęs išklausyti pagiežingus keiksmus. Bet ne, pareigūnas kalbėjo tyliai ir santūriai:

– Visų pirma aš nepažįstu jokio Tomo Valerio. Antra, laikau savo pareiga pranešti, kai policijos pareigūnas, pasirodydamas darbo

vietoje girtas, kelia pavojų sau ir savo kolegoms. Ir trečia – nenoriu dirbti niekur kitur, o tik patruliavimo tarnyboje. Ar jau dabar galiu eiti, *inspektoriau*?

Hario ciklopo akis įsistebeilijo į pareigūną. Tada jis akį užmerkė, nurijo seilę ir tarė:

– Prašom.

Girdėjo, kaip trinktelėjo laukujės durys, ir suaimanavo. Jam reikėjo išgerti. Kuo skubiau.

– Eini? – paklausė Beatė.

– Tu bėk, – atsakė Haris. – Liksiu čia ir padėsiu Ivanui apsiuostinėti gatvėje, kai baigs sandėliukuose.

– Įsitikinęs?

– Visiškai.

Haris užlipo laipteliais ir išėjo į terasą. Žiūrėjo į kregždes, klausėsi pro atvirus langus į kiemą sklindančių garsų. Nuo stalo pakėlė raudonojo vyno butelį. Ten dar buvo likęs šlakelis. Išgėrė, pamojavo Rutai ir Trondheimo Erelei, kurioms vis dar nebuvo gana, ir sugrįžo į vidų.

Pastebėjo tai vos tik pravėręs miegamojo duris. Dažnai atkreipdavo dėmesį, bet niekada neišsiaiškino, iš kur ta tyla svetimų žmonių miegamuosiuose.

Ten vis dar buvo matyti remonto žymės.

Priešais drabužių spintą stovėjo nesumontuotos veidrodinės durys, o šalia paklotos dvigulės lovos – atidaryta įrankių dėžė. Virš lovos kabėjo Vilio ir Lisbetės nuotrauka. Tų nuotraukų, kurias Vilis padavė patruliui, Haris įdėmiai neapžiūrinėjo, tačiau dabar pamatė, kad Ruta buvo teisi – Lisbetė tikrai buvo lėlytė. Šviesiaplaukė, mėlynomis žaižaruojančiomis akimis ir liaunu, beveik miniatiūriniu kūnu. Iš pažiūros ji turėjo būti bent dešimčia metų jaunesnė už Vilį. Nuotraukoje jie buvo įdegę ir laimingi. Galbūt per atostogas

užsienyje. Už jų galėjai įžiūrėti seną didingą pastatą ir raitelio skulptūrą. Kažkur Prancūzijoje, gal Normandijoje.

Haris atsisėdo ant lovos krašto ir nustebo, kad ji sujudėjo. Vandens lova. Jis atsigulė ant nugaros ir pajuto, kaip čiužinys prisitaikė prie jo kūno formos. Vėsus antklodės užvalkalas maloniai prigludo prie nuogų rankų odos. Jam judant guminio čiužinio viduje teliūškavo vanduo. Užsimerkė.

Rakelė. Jie plaukė upe. Ne, kanalu. Jų laivelis sūpavosi pasroviui, o vanduo pakšėdamas bučiavo laivo šonus. Jie buvo laivo viduje, po deniu, ir Rakelė tylėdama gulėjo lovoje greta jo. Ji tyliai nusijuokė, kai jis kažką sušnabždėjo. Apsimetė mieganti. Tai jai patiko. Apsimetinėti miegančia. Lyg jų sugalvotas žaidimas. Haris apsivertė, kad galėtų į ją pažvelgti. Žvilgsnis iš pradžių užkliuvo už veidrodinių durų, kuriose atsispindėjo visa lova. Tada už įrankių dėžės. Jos viršuje gulėjo skaptas žalia medine rankena. Jis pakėlė įrankių dėžę. Lengva ir maža, jokių rūdžių dėmių po plonu tinko sluoksniu.

Jis jau ketino atgal padėti skaptą, kai jo ranka sustingo.

Įrankių dėžėje gulėjo kūno dalis. Jis ir anksčiau buvo tai matęs nusikaltimo vietose. Nupjautų kūno dalių. Praėjo visa sekundė, kol suprato, kad tikroviška odos spalvos varpa tebuvo dirbtinis penis.

Jis ir vėl atsigulė ant nugaros, rankose vis dar laikydamas skaptą. Nurijo seilę.

Po tiekos metų, praleistų darbe, kuriame kasdien susiduri su asmeniniais žmonių daiktais ir gyvenimais, dirbtinis penis nebuvo joks stebuklas. Ne dėl to jis nurijo seilę.

Čia – šioje lovoje.

Jau nebegalėjo ilgiau laukti savo gėrimo.

Garsas gerai sklinda per kiemą.

Rakelė.

Jis stengėsi liautis galvojęs, tačiau buvo per vėlu. Jos kūnas prie jo.

Rakelė.

Erekcija. Haris užsimerkė ir jautė, kaip jos ranka pakilo – nesąmoningas, atsitiktinis miegančiojo judesys – ir nusileido ant jo pilvo. Ranka tiesiog gulėjo ten, rodės, niekur ir nesitrauks. Jos lūpos prie jo ausies, jos šiltas kvėpavimas, skambantis lyg kažko degančio šnypštimas. Jos klubai, sujudėsiantys vos tik ją palietus. Mažos minkštos krūtys su jautriais speneliais, sukietėjančiais vos į juos papūtus. Jos lyties organas atsivėręs jį pasiglemžtų. Jo gerklė kimo, lyg tuoj imtų verkti.

Haris krūptelėjo, išgirdęs apačioje atidaromas duris. Atsisėdo, išlygino antklodę, atsistojo ir pasižiūrėjo į veidrodį. Abiem rankom stipriai suspaudė veidą.

Vilis primygtinai prašėsi eiti kartu, norėjo pamatyti, ar aviganis Ivanas aptiks kokių nors pėdsakų.

Vos jiems išėjus į Sanerio gatvę, iš sustojimo aikštelės nebyliai išsliuogė raudonas autobusas. Maža mergaitė pro galinį langą įsistebeilijo į Harį, jos apvalus veidas tolydžio mažėjo, autobusui nykstant Rūderlekos kryptimi.

Jie nuėjo iki parduotuvės „Kiwi" ir sugrįžo, niekas nesukėlė šuns susidomėjimo.

– Tai dar nereiškia, kad jūsų žmonos čia nebuvo, – paaiškino Ivanas. – Judrioje miesto gatvėje, kur daug automobilių ir pėsčiųjų, sunku atsekti vieno žmogaus kvapą.

Haris apsidairė. Jis jautėsi sekamas, tačiau gatvėje nebuvo žmonių, o virtinės namų fasadų languose jis matė tik dangų ir saulę. Alkoholinė paranoja.

– Ką gi, – tarstelėjo Haris. – Kol kas mes negalime nieko daugiau padaryti.

Vilis nusiminęs pasižiūrėjo į juos.

– Viskas bus gerai, – patikino Haris.

Be jokios intonacijos, kaip orų pranešėjas, Vilis ištarė:

– Ne. Nebus gerai.

– Ivanai, pas mane! – sušuko pareigūnas ir timptelėjo pavadį. Šuo snukį buvo pakišęs po „Golf“ markės automobilio, stovinčio prie šaligatvio, buferiu.

Haris paplekšnojo Viliui per petį, bet išsisuko nuo jo maldaujančio žvilgsnio:

– Visi patruliuojantys automobiliai gavo pranešimą. Ir jeigu ji neatsiras iki vidurnakčio, paskelbsime paiešką. Gerai?

Vilis neatsakė.

Ivanas smaugiamas pavadžio lojo priešais „Golf“ automobilį.

– Lukterkit, – paprašė pareigūnas.

Jis atsistojo ant keturių ir galvą panarino prie asfalto.

– Nieko sau, – pasakė ir pakišo ranką po automobiliu.

– Ką nors radai? – paklausė Haris.

Pareigūnas atsigręžė. Rankoje jis laikė moterišką aukštakulnį. Už nugaros Haris išgirdo kūkčiojantį Vilį ir paklausė:

– Ar čia jos batas, Vili?

– Nesibaigs geruoju, – atsakė Vilis. – Nesibaigs geruoju.

10 SKYRIUS

Ketvirtadienis ir penktadienis. Košmaras

Ketvirtadienio popietę prie pašto skyriaus Rūderlekoje sustojo raudonas pašto automobilis. Pašto dėžės turinys buvo išpiltas į maišą, įkeltas į automobilio būdelę ir išvežtas į laiškų paskirstymo punktą Vyskupo Gunerijaus gatvės 14-ame name, geriau žinomame Postžiro vardu. Tą patį vakarą laiškų paskirstymo punkto rūšiavimo terminale korespondencija buvo sudėliota pagal dydį, ir rudas išsipūtęs vokas atsidūrė dėžėje su kitais C-5 formato laiškais. Vokas perėjo per kelias poras rankų, tačiau natūralu, kad niekas į jį nekreipė daug dėmesio, niekam jis neužkliuvo ir teritorinio rūšiavimo skyriuje, kur jis pirmiausia buvo įmestas į laiškų, keliaujančių į Estlandę, o vėliau – pašto numeriu 0032 pažymėtą, dėžę.

Kai galiausiai laiškas gulėjo pašto krepšyje raudonojo pašto automobilio gale, paruoštas išvežti kitos dienos rytą, buvo jau naktis ir Osle daugelis miegojo.

– Viskas bus gerai, – pasakė berniukas ir patapšnojo per apskritaveidės mergaitės galvą. Jos ilgi plonyčiai plaukai prilipo prie pirštų. Įsielektrinę.

Jam buvo vienuolika metų. Ji – septynerių jo jaunesnioji sesuo. Ligoninėje jie lankė mamą.

Atvažiavo liftas, ir jis atidarė duris. Vyriškis baltu chalatu, atidaręs geležines grotas, paskubomis jiems nusišypsojo ir išlipo. Jie įlipo.

– Kodėl čia tokie seni liftai? – paklausė mergaitė.

– Todėl, kad namas senas, – atsakė berniukas ir uždarė grotas.

– Čia ligoninė?

– Na, ne visai, – jis atsakė ir paspaudė pirmojo aukšto mygtuką. – Čia tokie namai, kur labai pavargę žmonės gali kurį laiką pailsėti.

– Mamytė pavargusi?

– Taip, bet viskas bus gerai. Nesiremk į duris, Sėse.

– Ką?

Liftas pradėjo važiuoti, ir jos ilgi šviesūs plaukai ėmė judėti. Įsielektrinę, pagalvojo jis žiūrėdamas, kaip jie palengva stojasi ant jos galvos. Jos rankos staiga sugriebė plaukus, ir ji ėmė klykti. Laibas spigus klyksmas, privertęs jį sustingti. Įstrigo. Kitoje grotų pusėje. Matyt, juos suspaudė lifto durys. Jis pamėgino pajudėti, bet atrodė, kad jis buvo įstrigęs. Ir jis.

– Tėti! – ji šaukė ir stiebėsi ant pirštų galiukų.

Bet tėtis buvo išėjęs anksčiau, kad pasiimtų stovėjimo aikštelėje paliktą automobilį.

– Mamyte! – ji šaukė pakibusi virš lifto grindų.

Bet mamytė gulėjo ir išblyškusi šypsojosi lovoje. Jis vienas.

Laikydamasi už savo pačios plaukų ji ore tabalavo kojomis.

– Hari!

Vien tik jis. Vien tik jis galėjo ją išgelbėti. Jeigu tik būtų galėjęs pajudėti.

– Gelbėkit!

Strykt, ir Haris jau sėdėjo lovoje. Širdis daužėsi lyg sunkiai valdomas bosinis būgnas.

– Velnias.

Jis išgirdo savo kimų balsą ir vėl galvą nuleido ant pagalvės.

Pro plyšį tarp užuolaidų sklido pilkšva šviesa. Primerkęs akis jis pasižiūrėjo į raudonus skaitmenis ant naktinio stalelio. 4.12. Pragariška vasaros naktis. Pragariškas košmaras.

Jis išmetė kojas iš lovos ir nuėjo į tualetą. Spoksojo priešais save, o šlapimas tekšleno į vandenį. Žinojo, kad nebeužmigs.

Šaldytuvas tuščias, jame buvo tik vienas butelis lengvo alaus, per neapsižiūrėjimą atsidūręs jo pirkinių krepšyje. Atidarė viršutinę virtuvės spintelę. Į jį nebyliai žvelgė išsirikiavusi alaus ir viskio butelių armija. Visi tušti. Apimtas staigaus įtūžio, jis išvartė butelius ir uždaręs dureles dar ilgai girdėjo juos skimbčiojant. Vėl pasižiūrėjo į laikrodį. Rytoj penktadienis. Penktadieniais nuo devynių iki aštuoniolikos. Vadinasi, alkoholio parduotuvė atsidarys tik po penkių valandų.

Haris atsisėdo prie telefono svetainėje ir surinko Eisteino Eikelando telefono numerį.

– Oslo taksi.

– Kaip juda eismas?

– Hari?

– Labą vakarą, Eisteinai.

– Labą? Jau pusvalandis, kaip stoviu be darbo.

– Visuotinės atostogos.

– Žinau. Taksi automobilio savininkas išvažiavo į vasarnamį Kragerėje ir paliko man labiausiai nuvažinėtą Oslo geldą. Ir sukriošusį Šiaurės Europos miestą. Bliamba, toks įspūdis, kad kažkas būtų numetęs neutroninę bombą.

– Maniau, niekada nemėgai lieti prakaito darbe.

– Prakaituoju kaip žiurkė, žmogau. Tas skrudžas perka mašinas be kondicionieriaus. Blyn, po darbo geriu kaip kupranugaris, kad kompensuočiau skysčių trūkumą. O juk tai irgi kainuoja. Vakar pragėriau daugiau, nei per visą dieną susigraibiau.

– Turiu pasakyti, man tavęs nuoširdžiai gaila.

– Geriau jau šifruočiau kodus.

– Turi galvoj „hakeriavimą“, – dėl kurio tave išmetė iš banko ir davė šešis mėnesius lygtinai?

– Na, taip, bet man tai gerai sekėsi. O čia... Beje, savininkas sugalvojo, kad pats tiek daug nebevažinės, bet aš ir dabar jau vairuoju dvylika valandų, o vairuotojų nė su žiburiu nerasi. Niekada nesusimąstei apie taksisto pažymėjimą, Hari?

– Ačiū, pamąstysiu.

– Ko norėjai?

– Man reikia ko nors, kad užmigčiau.

– Apsilankyk pas gydytoją.

– Buvau. Paskyrė man imovano, tokių migdomųjų. Bet nepadeda. Paprašiau stipresnių, o jis nedavė.

– Nieko gero nepeši eidamas pas šeimos gydytoją prašyti rohipnolio, jei atsiduodi šviežiai išgertu spiritu.

– Jis sakė, kad aš per jaunas vartoti stiprius migdomuosius. Ar turi?

– Rohipnolio? Tu ką, nesveikas, juk tai nelegalu. Bet turiu flunipamo. Beveik toks pats mėšlas. Nuo pusės tabletės išsijungsi kaip lemputė.

– Gerai. Mano piniginė šiom dienom šiek tiek šlubuoja, bet gausi pinigus, kai sumokės algą. O sapnus irgi išjungs?

– Ką?

– Ar nesapnuosiu?

Kitame gale valandžiukei stojo tyla.

– Žinai ką, Hari? Geriau pagalvojęs prisiminiau, kad nebeturiu ir flunipamo. Be to, tas daikčiukas pavojingas. Ir tu tikrai nesiliausi sapnavęs, greičiau atvirkščiai.

– Tu mane maustai.

– Galbūt, tačiau bet kuriuo atveju tau reikia ne flunipamo. Verčiau pasistenk atsipalaiduot, Hari. Pasiprašyk pertraukos.

– *Pasiprašyt* pertraukos? Man *neduoda* pertraukų, supranti?

Haris išgirdo, kaip kažkas atidarė taksi dureles, ir Eisteinas pasiuntė juos velniop. Tada vėl pasigirdo jo balsas:

– Rakelė?

Haris neatsakė.

– Parišai su Rakele?

Haris girdėjo krebždesį, pamanė, gal policijos racija.

– Ei? Hari? Negali vaikystės draugui atsakyt, ar vis dar laikosi tavo gyvenimo kampai?

– Nebesilaiko, – tyliai atsakė Haris.

– Kodėl nebe?

Haris sulaikė kvėpavimą.

– Todėl, kad aš ją praktiškai priverčiau juos nugriauti. Darbe labai ilgai prie kai ko dirbau, bet susimoviau. Ir nepajėgiau su tuo susitaikyti. Prisiliuobiau ir tris dienas gulėjau girtutėlis, nekėliau telefono. Ketvirtą dieną ji atėjo pas mane ir paskambino į duris. Iš pradžių pyko. Sakė, kad negalima šitaip nusimuilinti. Sakė, kad manęs ieškojo Meleris. Tada paglostė mano veidą ir pasiteiravo, ar galinti kuo nors padėti.

– O tu ją išmetei pro duris ar panašiai, kiek aš tave pažįstu.

– Pasakiau, kad man viskas puikiai sekasi. Ji nusiminė.

– Žinoma. Mergina tave myli.

– Ji taip ir pasakė. Tačiau taip pat pasakė, kad dar kartą to nebeištvers.

– Ko gi?

– Olego tėvas – girtuoklis. Vos nepražudė jų visų trijų.

– Ir tu atsakei?

– Pasakiau, kad ji teisi. Ir kad jai derėtų šalintis tokių tipų kaip aš. Ir tada ji apsižliumbė. Paskui išėjo.

– Ir dabar sapnuoji košmarus?

– Taip.

Eisteinas sunkiai atsiduso.

– Žinai ką, Hari? Niekas tau čia nepadės. Išskyrus viena.

– Žinau, – pasakė Haris. – Kulką.

– Aš ketinau pasakyti „tave patį“.

– Ir tai žinau. Pamiršk, kad skambinau, Eisteinai.

– Pamiršta.

Haris atsinešė butelį alaus. Atsisėdo į aukštą kėslą ir nepatikliai nužvelgė etiketę. Kamštelis nušoko su palengvėjimo atodūsiu. Jis padėjo skaptą ant svetainės stalo. Jo rankena žalia, o ant geležies – plonas geltono tinko sluoksnis.

Penktadienio rytą jau šeštą valandą saulė įkypai švietė nuo Ekebergo kalvos, ir policijos pastatas žėrėjo kaip kryštolas. Kai pirmasis ryto vyturys į kortelių skaitytuvą įkišo savo tarnybinį pažymėjimą, priimamajame garsiai žiovaudamas firmos „Securitas“ apsauginin-kas pakėlė akis nuo „Aftenposten“.

– Rašo, kad bus dar karščiau, – paskelbė apsauginininkas, apsidžiau-gęs pagaliau matydamas žmogų, su kuriuo galėjo persimesti pora žodžių.

Aukštas šviesiaplaukis vyras į jį žvilgterėjo krauju pasruvusiomis akimis, tačiau nieko neatsakė.

Apsauginininkas atkreipė dėmesį, kad jis lipo laiptais, nors abu lif-tai stovėjo pirmajame aukšte.

Tada vėl visą savo dėmesį sutelkė ties „Aftenposten“ straipsniu apie moterį, kuri pradingo saulėtą rytą dieną prieš savaitgalį ir iki šiol neat-sirado. Žurnalistas Rogeris Jendemas citavo policijos skyriaus viršši-ninką Bjarnę Melerį, kuris patvirtino, kad po automobiliu prie pat jos namų buvo rastas moters batas, ir tai sustiprino įtarimus dėl įvykdyto nusikaltimo, tačiau nieko tikslaus jie dar negalėję pasakyti.

Eidamas pašto lentynos link, iš kurios pasiėmė ataskaitas apie pa-starųjų dviejų dienų Lisbetės Barli paiešką, Haris vartė laikraštį. Te-lefono atsakiklyje kabinete buvo palikti penki pranešimai – visi kaip vienas nuo Vilio Barlio. Haris išklausė beveik vienodai skambančius

Barlio pranešimus: kad bylai tirti reikėtų skirti daugiau žmonių, kad jis girdėjęs apie vieną aiškiaregę ir kad laikraščiuose paskelbsiąs apie didelį piniginį atlygį tam, kuris padėsiąs surasti Lisbetę.

Paskutiniajame pranešime girdėjosi tik kvėpavimas.

Haris atsuko įrašą atgal ir dar kartą išklausė.

Ir dar kartą.

Nebuvo įmanoma atskirti, ar tai buvo vyro, ar moters garsas. Juoba ar tai buvo Rakelė. Ekranas rodė, kad skambino neatpažintas numeris dvidešimt antrą valandą dešimt minučių. Lygiai taip pat rodydavo, kai Rakelė skambindavo iš telefono Holmenkolio gatvėje. Jeigu tai ji, kodėl nepaskambino jam namo arba mobiliuoju telefonu?

Haris peržiūrėjo ataskaitas. Nieko. Perskaitė dar kartą. Vis tiek nieko. Tada išgrynino mintis ir pradėjo iš naujo.

Baigęs užmetė akį į laikrodį ir nuėjo prie pašto lentynos pažiūrėti, ar buvo kas nauja. Pasiėmė slapto darbuotojo ataskaitą, rudą voką, adresuotą Bjarnei Meleriui, perkėlė į jo lentyną ir grįžo į kabinetą.

Slapto darbuotojo ataskaita buvo trumpa ir aiški – nieko.

Haris atsuko atgal įrašą telefono atsakiklyje, paspaudė įrašų mygtuką ir pagarsino. Užsimerkė ir atsilošė kėdėje. Stengėsi prisiminti jos kvėpavimą. Pajusti jos kvėpavimą.

– Erzina, kai jie neišsiduoda, ar ne?

Ne nuo žodžių, bet nuo balso ant Hario sprando pasišiaušė plaukai. Jis iš lėto pasisuko iš sielvarto cypiančioje kėdėje.

Besišypsantis Tomas Valeris stovėjo atsirėmęs į durų staktą. Jis valgė obuolį ir rankose laikė pravertą maišelį:

– Paimsi? Australiški. Dieviško skonio.

Nenuleisdamas nuo jo akių Haris papurtė galvą.

– Galiu užeiti?

Kai Haris nieko neatsakė, jis žengė žingsnį vidun ir paskui save uždarė duris. Apėjo stalą ir įsitaisė kitoje kabineto kėdėje. Atsilošė ir atsipūtęs žiaumojo raudoną gundantį obuolį.

– Ar pastebėjai, Hari, kad mudu beveik visada pirmieji ateinam į darbą? Keista, tiesa? Kad mes ir paskutinieji išeinam namo.

– Tu sėdi Elenos kėdėje, – pasakė Haris.

Valeris paplekšnojo per porankį.

– Pats laikas mudviem pasikalbėti, Hari.

– Kalbėk lig soties, – pasakė Haris.

Valeris pakėlė obuolį priešais lubų šviestuvą ir užmerkė vieną akį:

– Ar tau neliūdna kabinete be langų?

Haris neatsakė.

– Sklinda gandai, kad išeini, – pasakė Valeris.

– Gandai?

– Na, gal ir perdedu vadindamas tai gandais. Turiu savų šaltinių, jei jau taip kalbam. Tu lyg ir pradėjai dairytis kitur. Apsaugos firmose, draudimo bendrovėse. Gal skolų išieškojimo firmose? Tyrėjas, turintis šiek tiek teisinio išsilavinimo, tikrai daug kur paklausus.

Balti stiprūs dantys susmigo į vaisiaus minkštimą.

– Na, kad nelabai kur vertina darbuotoją, kurio charakteristika išmarginta pastabomis apie girtavimą, pravaikštas be priežasties, įgaliojimų pažeidimus, priešinimąsi vyresnybei ir nelojalumą tarnybai.

Kramtomieji raumenys traiškė ir grūdo.

– Kita vertus, – tęsė Valeris, – gal ir nieko baisaus, jeigu jie tavęs neįdarbins. Nė vienas jų, tiesą sakant, negali pasiūlyti nieko tikrai įdomaus. Tik ne tam, kuris, nepaisant visko, dirba inspektoriumi ir yra laikomas vienu geriausių savo srities specialistų. Ir moka jie nesmarkiai daug. O juk tai ir yra svarbiausia, tiesa? Gauti atlygį už savo paslaugas. Turėti pinigų susimokėti už maistą ir būstą. Kad užtektų alui ir galbūt buteliui konjako. O gal tu geri viskį?

Haris pajuto, kad taip stipriai sukando dantis, jog ėmė mausti plombas.

– Juk geriausia būtų, – kalbėjo Valeris, – jeigu uždirbtum tiek, kad, be esminių poreikių patenkinimo, galėtum sau leisti šiek tiek

daugiau. Tarkim, retkarčiais išvykti atostogauti. Su šeima. Į Normandiją, tarkim.

Haris išgirdo galvoje spragtelėjimą, lyg kas būtų nuspaudęs saugiklį.

– Mes su tavim daug kuo skiriamės, Hari. Tačiau tai nereiškia, kad aš tavęs negerbiu kaip specialisto. Tu ryžtingai sieki tikslo, esi sumanus, kūrybingas ir tavo sąžiningumas nekelia jokių abejonių, visada taip sakiau. Bet visų svarbiausia – esi psichologiškai ištvermingas. Ši savybė labai praverčia visuomenėje, kurioje nuolat stiprėja konkurencija. Deja, šiose varžybose dėl pirmavimo ne visada pasitelkiamos tos priemonės, kurių norėtųsi. Tačiau norėdamas laimėti esi priverstas nespjauti į konkurentų naudojamas priemones. Plius dar vienas dalykas...

Valeris prislopino balsą:

– Reikia tinkamai pasirinkti komandą. Tą, su kuria galima laimėti.

– Ko tu nori, Valeri?

Haris jautė, kad jo balsas virpėjo.

– Padėti tau, – Valeris pakilo. – Žinai, negali likti taip, kaip yra...

– Kaip yra?

– Kad mes su tavimi priešingose stovyklose. Ir kad kriminalinės policijos vadovas priverstas pasirašyti tau puikiai žinomą dokumentą.

Valeris pajudėjo durų link.

– Ir kad tau niekada neužtenka pinigų įgyvendinti tai, ko nori tu pats ir tie, kuriuos myli...

Jis uždėjo ranką ant durų rankenos.

– Pagalvok apie tai, Hari. Yra tik vienas dalykas, galintis padėti tau išeiti iš šių džiunglių.

Kulka, pagalvojo Haris.

– Tu pats, – pasakė Valeris ir išrūko.

11 SKYRIUS

Sekmadienis. Atsisveikinimas

Ji gulėjo lovoje ir rūkė cigaretę. Studijavo jo nugarą, palinkusią priešais žemą komodą, kaip ant šilkinės liemenės po judančiais mentikauliais švysčiojo juodos ir mėlynos spalvos niuansai. Nukreipė žvilgsnį į veidrodį. Žiūrėjo į jo rankas, švelniais ir užtikrintais judesiais rišančias kaklaraištį. Jai patiko jo rankos. Mėgo matyti jas besidarbuojančias.

– Kada grįši? – paklausė.

Jų žvilgsniai susitiko veidrodyje. Jo šypsena. Ir ji – švelni bei užtikrinta. Paniurusi ji atmetė apatinę lūpą.

– Kai tik galėsiu, mylimoji.

Niekas nemokėjo ištarti „mylimoji" kaip jis. *Liebling*. Su tuo keistu akcentu ir dainuojančia intonacija, dėl kurios ji vėl beveik pamėgo vokiečių kalbą.

– Jei pasiseks, vakariniu rytojaus reisu, – pasakė jis. – Lauksi manęs?

Ji neįstengė sulaikyti šypsenos. Jis juokėsi. Ji juokėsi. Po paraliais, jam visada pavykdavo.

– Aš įsitikinusi, kad Osle tavęs laukia devynios galybės merginų, – pasakė ji.

– Tikiuosi.

Jis užsisagstė liemenę ir nuo pakabos drabužių spintoje nusiėmė švarką.

– Ar išlyginai nosinaites, mylimoji?

– Sudėjau jas į tavo lagaminą kartu su kojinėmis, – atsakė ji.

– Nuostabu.

– Susitiksi su kuria nors?

Jis nusijuokė, priėjo prie lovos ir pasilenkė virš jos:

– O kaip tu manai?

– Nežinau, – ji rankomis apkabino jo kaklą. – Man atrodo, kad kiekvieną kartą tau grįžus nuo tavęs dvelkia moterimis.

– Tai tik todėl, kad aš nebūnu taip ilgai išvykęs, kad spėtų išgaruoti tavo kvapas, mylimoji. Prieš kiek laiko aš tave suradau? Prieš dvidešimt šešis mėnesius? Jau dvidešimt šešis mėnesius kvepiu tavimi.

– Ir niekuo kitu?

Ji nušliaužė gilyn į lovą, paskui save tempdamasi jį. Jis pabučiavo ją į lūpas.

– Ir niekuo kitu. Mano lėktuvas, mylimoji...

Jis išsilaisvino.

Ji žiūrėjo, kaip jis priėjo prie komodos, atidarė stalčių, išsiėmė pasą ir lėktuvo bilietus, įsikišo juos į vidinę kišenę ir užsisagstė švarką. Visa tai vyko vienu sklendžiančiu judesiu, nereikalaujančiu jokių pastangų, veiksmingai ir užtikrintai, kas ją drauge ir baugino, ir žadino geidulį. Jeigu ne tai, kad beveik viskas, ką jis darė, iš jo reikalavo minimalių pastangų, ji būtų pasakiusi, kad tikriausiai jis to mokęsis visą gyvenimą – išeiti. Palikti.

Praleidusi su juo tiek laiko, kiek jie išbuvo kartu per pastaruosius dvejus metus, ji stebėtinai mažai apie jį žinojo, tačiau jis niekada neslėpė ankstesniame savo gyvenime buvęs su labai daug moterų. Aiškinosi tuo, kad desperatiškai ieškojęs jos. Vos tik supratęs, kad tai ne ji, atstumdavo jas ir nenuilsdamas tęsdavo savo paieškas, kol vieną gražią rudens dieną prieš dvejus metus jie susitiko prie Vaclovo aikštės esančio viešbučio „Grand Hotel Evropa“ bare.

Tai buvo pati gražiausia atsitiktinių lytinių santykių forma, apie kokią ji kada nors buvo girdėjusi.

Bent jau daug gražesnė už jos, kurios pagrindas – pinigai.

– Ką tu veiki Osle?

– Reikalai, – atsakė jis.

– Kodėl man niekada nepasakoji, kuo užsiimi?

– Nes mes mylim vienas kitą.

Jis tyliai paskui save uždarė duris, ir ji girdėjo jo žingsnius ant laiptų.

Ir vėl viena. Ji užsimerkė ir tikėjosi, kad jo kvapas išliks patalynėje iki jam sugrįžtant. Ranka palietė kaklo papuošalą. Nebuvo nė karto nusisegusi nuo tada, kai jis jį padovanojo, net maudydamasi. Pirštais glostė pakabutį ir galvojo apie jo lagaminą. Apie baltą standžią kunigo apykaklę, gulėjusią prie kojinių. Kodėl ji nepaklausė jo apie tą daiktą? Gal nujautė, kad, jo manymu, ji ir taip per daug klausinėjo. Nereikėtų jo erzinti.

Ji atsiduso, pasižiūrėjo į laikrodį ir vėl užsimerkė. Tuščia diena. Vizitas pas gydytoją antrą valandą, ir viskas. Pradėjo skaičiuoti sekundes, pirštais vis glamonėdama pakabutį – rausvą penkiakampę deimantinę žvaigždę.

Straipsnio anonsas pirmajame laikraščio „VG“ puslapyje skelbė, kad neįvardyta NRK įžymybė turėjo „trumpą, bet aistringą“ romaną su Kamila Luen. Jie iš kažkur iškapstė nekokybišką atostogaujančios Kamilos nuotrauką, kurioje ši vilkėjo mažutėlaičiu bikiniu. Akivaizdu, viskas dėl to, kad būtų sustiprintos pagrindinio teksto užuominos apie jų santykių esenciją.

„Dagbladet“ tą pačią dieną išspausdino interviu su Lisbetės Barli seserimi Toja Harang, kuri su antrašte „Visada nusimuilindavo“ papasakojo apie jaunėlės sesers elgesį vaikystėje kaip galimą jos nepaaiškinamo dingimo paaiškinimą. Citata: „Ji nusimuilino iš „Spinnin' Wheel“, tai kodėl negalėjo ir vėl taip pasielgti?“

Jie išspausdino ją su kaubojiška skrybėle, pozuojančią priešais

grupės autobusiuką. Besišypsančią. Hariui susidarė įspūdis, kad jie spragtelėjo jai nespėjus persigalvoti.

– Alaus.

Jis nugrimzdo į baro „Underwater" kėdę ir pasigvelbė „VG". Perskaitė, kad į Springstyno koncertą „Valle Hovin" stadione visi bilietai buvo išparduoti. Na, ir gerai. Viena, dėl to, kad Haris nekentė koncertų stadionuose, o antra – būdami penkiolikos jie su Eisteinu pakeleivingomis mašinomis nusigavo į Drameno koncertų rūmus su padirbtais Springstyno pasirodymo bilietais, kuriuos buvo pagaminęs Eisteinas. Kaip tik tada buvo geriausi jų metai. Ir Springstyno, ir Eisteino, ir jo paties.

Haris nubloškė laikraštį į šalį ir išskleidė savo paties „Dagbladet" su Lisbetės sesers nuotrauka. Seserų panašumas buvo stulbinamas. Jis skambino jai telefonu į Trondheimą, tačiau ji neturėjusi ką jam papasakoti. Tiksliau, nepapasakojo nieko įdomaus. Kad pokalbis vis tiek tęsėsi dvidešimt minučių, nebuvo jo nuopelnas. Jam paaiškino, kad jos vardas turėtų būti tariamas kirčiuojant „a". To-jà. Ir kad ji buvo pavadinta ne Maiklo Džeksono sesers La Tojos su kirčiuota „o" garbei.

Nuo Lisbetės dingimo praėjo keturios dienos, ir bylos tyrimas atsidūrė, trumpai tariant, aklavietėje.

Kaip ir Kamilos Luen byla. Net Beatė nusivylusi. Ji dirbo visą savaitgalį, gelbėjo tai saujelei neatostogaujančių tyrėjų taktikų. Gera mergaitė Beatė. Tik gaila, kad iš to jokios naudos.

Kadangi Kamila Luen neabejotinai buvo daug bendraujantis žmogus, jiems pasisekė užfiksuoti beveik kiekvieną jos judesį, ką ji veikė savaitę prieš įvykstant žmogžudystei, tačiau orientyrai taip niekur ir nenuvedė.

Iš tikrųjų Haris planavo Beatei užsiminti, kad Valeris lankėsi jo kabinete ir daugiau ar mažiau atvirai pasiūlė Hariui parduoti jam savo sielą. Tačiau dėl kažkokios priežasties to nepadarė. Be to, ji ir

taip turėjo apie ką galvoti. Papasakojus Meleriui, kiltų triukšmas, taigi jis iškart atsikratė šios minties.

Haris jau buvo beištuštinąs savo antrąjį puslitrį, kai pastebėjo ją. Viena sėdėjo prietemoje prie sienos stovinčio stalelio. Žiūrėjo tiesiai į jį kukliai šypsodamasi. Ant stalo priešais ją stovėjo alus, o tarp smiliaus ir ilgojo piršto rūko įsprausta cigaretė.

Haris pasiėmė bokalą ir priėjo prie jos stalo.

– Galiu prisėst?

Vybekė Kniutsen galvos judesiu parodė į laisvą kėdę.

– Ką čia veiki?

– Gyvenu visai šalia, – pasakė Haris.

– Aš jau supratau, bet anksčiau tavęs čia nesu mačiusi.

– Ne. Išsiskyrė mano ir mano dažniausiai lankomos vietos nuomonės dėl praėjusios savaitės įvykių.

– Neįleidžia? – ji kimiai nusijuokė.

Hariui patiko tas juokas. Ir ji rodėsi graži. Gal dėl kosmetikos. Ir blyškios šviesos. Na, ir kas? Jam patiko akys, jos gyvybingos ir žaismingos. Vaikiškos ir išmintingos. Visai kaip Rakelės. Tačiau panašumas tuo ir baigėsi. Rakelės lūpos buvo mažos ir juslingos, Vybekės – didelės, o išdažytos ryškiai raudonos spalvos lūpdažiu, atrodė dar didesnės. Rakelė rengėsi elegantiškai ir buvo smulki, beveik kaip balerina, be apvalumų. Ant Vybekės palaidinės šiandien buvo tigro dryžiai, bet žvilgsnį kaustė lygiai taip pat veiksmingai, kaip leopardo ir zebro. Rakelė beveik visa tamsi. Akys, plaukai, oda. Jis nebuvo matęs tokios švytinčios odos kaip jos. Vybekė buvo blyški ir raudonplaukė, nuogos sukryžiuotos kojos bolavo prietemoje.

– O ką tu čia veiki viena? – paklausė jis.

Ji patraukė pečiais ir gurkštelėjo iš bokalo.

– Andersas išvykęs, grįš tik vakare. Aš čia gerai leidžiu laiką.

– Toli?

– Kažkur Europoje, žinai, kaip būna. Jie niekad nepasakoja.

– Kuo jis verčiasi?

– Prekiauja bažnyčių ir maldos namų reikmenimis. Altorių paveikslais, sakyklomis, kryžiais ir panašiai. Naudotais ir naujais.

– Aha. Europoje?

– Jei bažnyčiai Šveicarijoje reikia naujos sakyklos, galimas daiktas, ji bus pagaminta Olesunde. O senoji bus restauruota ir atsidurs Stokholme arba Narvike. Jis nuolat keliauja, dažniau būna išvykęs nei grįžęs. Ypač pastaruoju metu. Tiksliau, pastaraisiais metais.

Ji įtraukė dūmą ir įkvėpdama pridūrė:

– Tačiau jis net ne krikščionis.

– Ne?

Ji papurtė galvą, ir tirštas dūmas išsirangė pro raudonas lūpas, apsuptas daugybės mažyčių raukšlelių.

– Jo tėvai priklausė religinei sekmininkų bendruomenei, ir jis užaugo su visom tom nesąmonėm. Aš nuėjau tik į vieną susirinkimą, bet žinai ką? Buvo klaiku, kai jie pradėjo gargaliuoti ir panašiai. O tu esi buvęs tokiuose susirinkimuose?

– Dukart, – pasakė Haris. – Filadelfijos bendruomenėje.

– Įtikėjai?

– Deja. Ieškojau ten vieno vyruko, kuris buvo pažadėjęs padėti man ir liudyti vienoje byloje.

– Matai kaip, nesuradai Jėzaus, bet bent jau liudininką radai.

Haris papurtė galvą.

– Man pasakė, kad jis nebesilanko Filadelfijoje, ir negaliu jo rasti pagal tuos adresus, kuriuos gavau. Ne, neįtikėjau, tikrai ne.

Haris ištuštino bokalą ir davė ženklą dirbantiems prie baro. Ji prisidegė naują cigaretę.

– Mėginau tave susirasti dienos metu, – pasakė ji. – Darbe.

– Tikrai?

Haris pagalvojo apie nebyliąją žinutę telefono atsakiklyje.

– Taip, bet man pasakė, kad ta byla ne tavo.

– Jeigu kalbi apie Kamilos Luen bylą, tikrai taip.

– Taigi aš pasikalbėjau su tuo kitu, kuris pas mus buvo. Gražuoliuku.

– Tomu Valeriu?

– Taip. Papasakojau jam porą dalykų apie Kamilą. Tokių, apie kuriuos negalėjau kalbėti, kai tu pas mus buvai.

– Kodėl ne?

– Nes šalia buvo Andersas.

Ji labai giliai įtraukė cigaretės dūmą.

– Jis negali pakęsti, kai aš menkinamai šneku apie Kamilą. Visai pasiunta. Nors mes jos beveik ir nepažinojom.

– O kam tau menkinamai šnekėti apie tą, kurios nepažinojai?

Ji patraukė pečiais.

– Nemanau, kad ją menkinu. Tai Andersui taip atrodo. Veikiausiai dėl auklėjimo. Man atrodo, jo nuomone, visos moterys turėtų nugyventi savo gyvenimą neturėdamos lytinių santykių su daugiau nei vienu vyru.

Ji užgesino cigaretę ir tyliai pridūrė:

– Gal ir vieno per daug.

– Aha. O Kamila turėjo lytinių santykių su daugiau nei vienu vyru?

– Švelniai tariant.

– O iš kur žinai? Pas jus viskas girdisi?

– Ne tarp aukštų. Tai žiemą mes nelabai ką ir girdėjom. Tačiau vasarą, kai atviri langai. Žinai, garsas...

– ...gerai sklinda per tokius kiemus.

– Būtent. Andersas paprastai atsikeldavo ir užstumdavo miegamojo langą. Ir jeigu aš pasakydavau, tarkim, kaip jai dabar gerai ar panašiai, tada jis galėdavęs taip supykti, kad išeidavęs miegoti į svetainę.

– Vadinasi, tu norėjai su manim susitikti, kad tai papasakotum?

– Taip. Ir dar vieną dalyką. Man paskambino. Iš pradžių maniau, kad Andersas, bet paprastai iš fone sklindančio triukšmo suprantu, ar tai jis. Dažniausiai jis skambina iš kokios nors gatvės kokiame nors Europos mieste. Tik keista, kad tas garsas vienodas, lyg jis kiekvieną kartą skambintų iš tos pačios vietos. Nesvarbu. Tąkart skambėjo kitaip. Anksčiau būčiau tiesiog numetusi ragelį ir viską pamiršusi, bet tai, kas atsitiko Kamilai, o dar Andersas išvykęs...

– Na?

– Ne, nieko ten dramatiško.

Ji mieguistai nusišypsojo. Hariui jos šypsena pasirodė graži.

– Kažkas kvėpavo į ragelį. Bet man pasidarė baisu. Taigi norėjau tau pasakyti. Valeris žadėjo išsiaiškinti, bet tikriausiai nesužinojo, iš kokio numerio buvo skambinta. Juk pasitaiko, kad žudikas sugrįžta, ar ne?

– Manau, taip nutinka tik detektyvuose, – pasakė Haris. – Aš dėl to nebesukčiau galvos.

Jis sukiojo bokalą. Vaistai ėmė veikti.

– Jūs su sugyventiniu atsitiktinai nepažįstat Lisbetės Barli?

Vybekė pažvelgė į jį pakėlusi savo dažytus antakius.

– Tos dingusios moters? Ir iš kur tu tai ištraukei?

– Ne, tikrai, iš kur aš tai ištraukiau? – sumurmėjo Haris ir pagalvojo, kodėl jis to paklausė.

Buvo beveik devinta valanda, kai jie stovėjo ant šaligatvio priešais „Underwater".

Hariui pynėsi kojos.

– Gyvenu šioje gatvėje, – pasakė Haris. – Gal...

Vybekė pakreipė galvą ir nusišypsojo:

– Nesakyk to, dėl ko paskui gailėsies, Hari.

– Gailėsiuos?

– Pastarąjį pusvalandį tik ir šnekėjai apie tą Rakelę. Juk nepamiršai?

– Ji nenori manęs, sakiau gi.

– Ji nenori tavęs, o tu nenori manęs. Nori Rakelės ar atsarginės Rakelės?

Ji uždėjo savo ranką ant jo.

– Galbūt aš galėčiau kurį laiką ja pabūti, jeigu viskas būtų kitaip. Tačiau taip nėra. Ir Andersas netrukus bus namie.

Haris patraukė pečiais ir svirtelėjo į šoną.

– Tada bent jau leisk palydėti iki vartų, – sumarmaliavo.

– Du šimtai metrų, Hari.

– Man pavyks.

Vybekė garsiai nusijuokė ir įsikibo jam į parankę.

Jie lėtai šliuožė Ulevolio gatve, pro šalį suko ratus automobiliai ir tušti taksi, o vakaro vėjas glamonėjo jų odą taip, kaip būna tik Osle liepos mėnesį. Haris klausėsi jos monotoniško balso gaudimo ir galvojo, ką gi šiuo metu veikia Rakelė.

Sustojo prie kaltinės geležies vartų.

– Labanakt, Hari.

– Aha. Važiuosi liftu?

– O ką?

– Nieko. – Haris susigrūdo rankas į kelnių kišenes ir vos neprarado pusiausvyros. – Būk atsargi. Labanakt.

Vybekė nusišypsojo, priėjo prie jo, ir Haris įkvėpė jos aromato, kai ši pakštelėjo jam į skruostą.

– Kas žino, gal kitame gyvenime? – sušnabždėjo ji.

Paskui ją sklandžiai spragtelėję užsitrenkė sutepti varteliai. Haris stovėjo bandydamas susivokti, bet staiga kažkas vitrinoje priešais patraukė jo dėmesį. Ne antkapių pasiūla, bet atspindys. Raudonas automobilis prie šaligatvio kitoje gatvės pusėje. Jeigu Haris nors kiek būtų domėjęsis automobiliais, galimas daiktas, būtų žinojęs, kad tas aukštos klasės žaisliukas vadinosi „Tommykaira ZZ-R".

– Eina sau, – sušnibždėjo Haris ir išėjo į kelią. Išrėkusi širdį

veriantį signalą, į šalį metėsi taksi. Jis perėjo skersai gatvę sportinio automobilio link ir sustojo vairuotojo pusėje. Be garso žemyn nuslinko tamsintas stiklas.

– Ką, po galais, tu čia veiki? – iššvokštė Haris. – Šnipinėji mane?

– Labas vakaras, Hari, – Tomas Valeris žiovavo. – Stebiu Kamilos Luen butą. Žiūriu, kas įeina, kas išeina. Žinai, tai, kad nusikaltėlis visada grįžta į nusikaltimo vietą, nėra tik nuvalkiota frazė.

– Tiesą sakant, tik nuvalkiota frazė, – pasakė Haris.

– Tačiau mes, kaip tu jau tikriausiai supratai, tik tiek ir teturim. Žmogžudys mums daugiau nieko nepaliko.

– Žudikas, – pataisė Haris.

– Arba žudikė.

Haris patraukė pečiais ir svirtelėjo. Keleivio pusėje atsidarė durys.

– Šok vidun, Hari. Noriu su tavim pasikalbėti.

Haris prisimerkęs žiūrėjo į atvertas duris. Dvejojo. Dar kartą svirtelėjo. Tada apėjo automobilį ir įsėdo.

– Ar tu pagalvojai? – paklausė Valeris ir pritildė muziką.

– Taip, aš pagalvojau, – išlemeno Haris ir pasimuistė siauroje lenktyninėje sėdynėje.

– Ir radai teisingą atsakymą?

– Matau, patinka raudoni japoniški sportiniai automobiliai, – Haris pakėlė ranką ir stipriai trinktelėjo per prietaisų skydą. – Solidus daikčiukas. Sakyk... – Haris visą dėmesį sutelkė ties tarsena: – Ar tokiame pačiame automobilyje tu sėdėjai ir kalbėjaisi su Svere Ulsenu Griunerlekoje tą vakarą, kai buvo nužudyta Elena?

Valeris ilgai žiūrėjo į Harį, tik tada pravėrė burną ir atsakė.

– Nė nenutuokiu, apie ką tu kalbi.

– Ne? Tu žinojai, kad Elena tave demaskavo, išsiaiškino, kad tu – ginklų kontrabandininkų lygos vadeiva, tiesa? Tai tu pasirūpinai, kad Sverė Ulsenas ją nužudytų, kol ji niekam nieko nepapasakojo. Ir kai suuodei, kad atsekiau Sverę Ulseną, paskubėjai viską suorganizuoti

taip, kad atrodytų, jog sulaikymo metu jis išsitraukė pistoletą. Lygiai taip, kaip su tuo vaikinu uosto sandėlyje. Tarytum tavo specialybė – įvykdyti mirties bausmę įkyriems sulaikomiesiems.

– Tu girtas, Hari.

– Dvejus metus praleidau mėgindamas ką nors tau užkabinti, Valeri, ar žinojai?

Valeris neatsakė.

Haris nusijuokė ir dar kartą trinktelėjo. Prietaisų skydelis grėsmingai sutraškėjo.

– Žinoma, kad žinojai! Sosto įpėdinis viską žino. Kaip tau pavyksta? Papasakok.

Valeris žiūrėjo pro šoninį langą. Iš kebabinės išėjo vyriškis, sustojo, apsidairė į abi puses ir tik tada pradėjo eiti Šv. Trejybės bažnyčios link. Nė vienas jų nepratarė nė žodžio, kol vyriškis įsuko į gatvę tarp kapinių ir Dievo motinos ligoninės.

– Gerai, – tyliai ištarė Valeris. – Galiu atlikti išpažintį, jeigu tu to nori. Tačiau atmink, kad išklausęs išpažintį gali susidurti su nemalonia dilema.

– Tebūnie pasveikinti nemalonumai.

– Sverei Ulsenui paskyriau jo seniai užsitarnautą bausmę.

Haris palengva pasuko galvą į Valerį, kuris pusiau užmerktomis akimis galvą ilsino ant atlošo:

– Bet ne todėl, kad bijojau, jog jis iškels aikštėn mūsų priklausomybę vienam katilui. Ši tavo teorijos dalis klaidinga.

– Ką tu sakai?

Valeris atsiduso.

– Ar tu kada nors susimąstai, kodėl tokie žmonės kaip mes daro tai, ką mes darom?

– Daugiau nieko ir neveikiu, – atsakė Haris.

– Apie ką tu pirmiausia pagalvoji, Hari?

– Pirmiausia kada?

– Aš pirmiausia pagalvoju, kad naktis, ir mano tėvas palinksta virš manęs mano lovoje.

Valeris palietė vairą.

– Man tada buvo gal ketveri ar penkeri. Jis dvelkė tabaku ir saugumu. Na, žinai. Šitaip kvepia tėvai. Kaip visada namo jis grįžo, kai aš jau miegojau. Ir žinau, kad kai iš ryto pabusiu, jis jau bus seniai išėjęs į darbą. Žinau, kad jei atsimerksiu, jis nusišypsos, paglostys mano galvą ir išeis. Taigi aš apsimetu miegantis, kad jis ilgiau pabūtų. Tik kartais, kai susapnuodavau košmarą apie moterį kiaulės galva, klaidžiojančią gatvėmis ir ieškančią vaikų kraujo, jam atsistojus aš išsiduodavau ir paprašydavau dar pasilikti. Ir jis likdavo, o aš gulėdavau atmerktomis akimis ir žiūrėdavau į jį, žiūrėdavau į jį. Tau su tėvu taip buvo, Hari?

Haris patraukė pečiais.

– Mano tėvas buvo mokytojas. Jis ištisai būdavo namie.

– Vadinasi, vidurinio sios klasės namai.

– Kažkas panašaus.

Valeris linktelėjo.

– Mano tėvas buvo amatininkas. Kaip ir abiejų mano geriausių draugų, Geiro ir Sulu, tėvai. Jie gyveno virš mūsų viename Senamiesčio name, kuriame aš užaugau. Pilkas varguolių rajonas, tačiau kokybiškas ir gerai prižiūrimas namas, priklausęs profesinei sąjungai. Mes patys savęs nelaikėme darbininkų klase, buvom tarsi vykdytojai, visi kaip vienas. Sulu tėvas netgi turėjo mažą parduotuvėlę, kurioje šeima pakaitomis dirbo, iš ten ir jo pravardė. Visi amatininkai kaimynystėje daug dirbo. Bet mano tėvas – daugiausiai. Anksti ir vėlai. Dieną naktį. Jis buvo tarsi aparatas, kurį išjungdavo tik sekmadieniais. Nė vienas iš mano tėvų nebuvo itin tikintis, nors mano tėvas pusę metų vakarinėje mokykloje mokėsi teologijos, nes mano senelis norėjo, kad jis taptų kunigu. Tačiau seneliui mirus metė mokyklą. Vis tiek kiekvieną sekmadienį eidavome į Volerengos bažnyčią,

o po to tėvas mus vesdavosi pasivaikščioti į Ekebergą arba Estmarką. Penktą valandą persirengdavome ir svetainėje valgydavome sekmadieninius pietus. Galbūt atrodo nuobodu, bet žinai ką? Visą savaitę aš laukdavau tų sekmadienių. Tada ateidavo pirmadienis, ir jo vėl nebūdavo namie. Visada koks nors darbas statybose, reikalaujantis viršvalandžių. Kai kas balta, kai kas pilka ir kai kas juoda kaip anglis. Jis sakydavo, kad tai vienintelis būdas dirbant šį darbą susikrauti pinigų. Kai man buvo trylika, persikraustėm į vakarinę miesto dalį, į namą su obelų sodu. Tėvas sakė, kad ten būsią geriau. Klasėje buvau vienintelis, kurio tėvai ne teisininkai, ne ekonomistai, ne gydytojai ir panašiai. Kaimynas buvo teisėjas ir turėjo mano amžiaus sūnų. Juakimą. Tėvas tikėjosi, kad tapsiu toks kaip jis. Jis sakė, kad jeigu nori patekti į kurią nors iš tų sričių, reikia turėti pažįstamų profsąjungos viduje, išmokti jų kodus, kalbą, nerašytas taisykles. Tačiau aš niekada ir nemačiau kaimynų sūnaus, tik jų šunį, aviganį, kuris visą naktį pralodavo prieangyje. Užtat baigęs mokyklą tramvajumi nuvažiavau į Senamiestį ir susitikau su Geiru ir Sulu. Mama su tėvu visus kaimynus pakvietė į kepsnių vakarėlį, bet jie visi kaip vienas turėjo pateisinamų priežasčių neateiti ir mandagiai atsiprašė. Iš tos vasaros prisimenu ant grotelių kepamos mėsos kvapą ir garsų juoką, sklindantį iš kitų kiemų. Mūsų niekas nekvietė.

Haris visą dėmesį sutelkė ties tarsena:

– Ar šis pasakojimas turi prasmę?

– Tau spręsti. Ar man liautis?

– Jokiu būdu. Vis tiek šįvakar per teliką jau nieko įdomaus nerodys.

– Kaip įprastai sekmadienį rengėmės į bažnyčią. Aš stovėjau gatvėje ir laukiau mamos su tėvu, tik staiga pamačiau kieme palaidą aviganį, urzgiantį ir puolantį mane iš už kitos tvoros pusės. Nežinau, kodėl taip padariau, bet priėjau ir atidariau vartelius. Galbūt man pasirodė, jog jis pyksta dėl to, kad yra vienas. Šuo šoko ant manęs, pargriovė ant žemės ir perkando skruostą. Dar ir dabar turiu randą.

Valeris parodė, bet Haris nieko nematė.

– Teisėjas iš verandos pašaukė šunį, ir šis mane paleido. Tada paprašė nešdintis velniop iš jo kiemo. Mama verkė, o tėvas pakeliui į traumatologijos punktą beveik nieko nepasakė. Kai važiavome namo, nuo mano smakro iki pat ausies buvo matyti storas juodas siūlas. Mano tėvas apsilankė teisėjo namuose. Grįžo pajuodusiomis akimis ir dar mažiau kalbėjo. Valgydami sekmadieninį kepsnį mes nepratarėme nė žodžio. Tą naktį pabudau, gulėjau ir stebėjausi, kodėl. Aplink spengė tyla. Tada susiprotėjau. Aviganis. Jis nebelojo. Tada išgirdau kažką uždarant laukujes duris. Ir intuityviai suvokiau, kad daugiau aviganio nebeišgirsime. Suskubau užsimerkti, kai kažkas tyliai pravėrė miegamojo duris, bet spėjau pamatyti kūjį. Jis dvelkė tabaku ir saugumu. Ir aš apsimečiau miegantis.

Valeris nušluostė nematomą dulkelę nuo vairo kolonėlės.

– Padariau tai, ką padariau, nes žinojome, kad Sverė Ulsenas mūsų kolegei atėmė gyvybę. Padariau tai dėl Elenos, Hari. Už mudu. Dabar žinai, kad nužudžiau žmogų. Įduosi mane ar ne?

Haris neatitraukė žvilgsnio. Valeris užsimerkė.

– Prieš Ulseną mes turėjom tik netiesioginių įkalčių, Hari. Jis būtų išvengęs bausmės. Negalėjome to leisti. Ar galėjai, Hari?

Valeris pasuko galvą ir susidūrė su sustingusiu Hario žvilgsniu.

– Ar galėjai?

Haris nurijo seilę.

– Vienas žmogus matė tave sėdintį automobilyje su Svere Ulsenu. Žmogus, norėjęs tai paliudyti. Bet juk tu žinai.

Valeris patraukė pečiais.

– Aš daug kartų kalbėjausi su Ulsenu. Jis – buvęs neonacis ir nusikaltėlis. Mūsų darbas juos prižiūrėti, Hari.

– Tas, kuris jus matė, staiga nebenori kalbėtis. Tu su juo šnekėjai, tiesa? Prigrasinai tylėti.

Valeris papurtė galvą.

– Negaliu į šį klausimą atsakyti, Hari. Nors ir apsisprendi būti mūsų komandoje, galioja tokia taisyklė, kad žinoti leistina tik tiek, kiek reikia, kad atliktum savo funkciją. Gal skamba griežtai, bet tai veikia. *Mes* veikiam.

– Ar tu kalbėjaisi su Kvinsviku? – šniaukrojo Haris.

– Kvinsvikas tėra vienas tavo vėjo malūnų, Hari. Pamiršk jį. Verčiau pagalvok apie save.

Jis palinko arčiau prie Hario ir prislopino balsą:

– Argi turi ką prarasti? Pasižiūrėk įdėmiau į veidrodį...

Hario akys markstėsi.

– Teisingai, – pasakė Valeris. – Esi alkoholikas, beveik keturiasdešimties, nei darbo, nei šeimos, nei pinigų.

– Paskutinį kartą! – Haris pamėgino surikti, bet buvo per girtas. – Ar kalbėjaisi su... su Kvinsviku?

Valeris vėl patogiai įsitaisė automobilio sėdynėje.

– Eik namo, Hari. Ir pamąstyk, kam esi skolingas. Savo tarnybai? Pakramtė tave, pasidarei nebeskanus ir išspjovė? Savo vadovams, kurie skuodžia į krūmus it išsigandusios pelės, vos tik užuodusios bėdą? O gal pats sau esi kažką skolingas? Tam, kuris ištisus metus neištiesė nugaros stengdamasis, kad Oslo gatvės taptų bent šiek tiek saugesnės. Šalies, kuri globoja nusikaltėlius labiau nei savo pareigūnus. Tiesą sakant, esi vienas geriausių specialistų, Hari. Turi talentą, kurio jie neturi. Bet juk dirbi už grašius. Galiu tau pasiūlyti penkiagubai tiek, kiek dabar uždirbi, bet ne tai svarbiausia. Galiu pasiūlyti trupinėlį orumo, Hari. Orumo. Pasvarstyk.

Haris pamėgino žvilgsniu pagauti Valerį, bet jo veidas paspruko. Jis grabaliojo aplink durų rankeną, bet nesugraibė jos. Prakeiktos japoškių mašinos. Valeris persisvėrė per jį ir atidarė duris.

– Žinau, kad mėginai rasti Rojų Kvinsviką, – pasakė Valeris. – Leisk tave išlaisvinti nuo to vargo. Taip, aš kalbėjau su Ulsenu Griunerlekoje tą vakarą. Tačiau tai nereiškia, kad esu susijęs su Elenos

nužudymu. Tylėjau nenorėdamas dar labiau visko supainioti. Daryk kaip išmanai, bet patikėk manim: Rojaus Kvinsviko parodymai – nieko įdomaus.

– Kur jis?

– O kas pasikeis, jei aš tau pasakysiu? Ar tada manimi patikėsi?

– Gal, – pasakė Haris. – Ką gali žinoti?

Valeris atsiduso.

– Sognės kelias 32. Jis gyvena savo buvusio patėvio pusrūsyje.

Haris nusigręžė ir pamojo taksi, kuri su šviečiančiu plafonu artėjo prie jų.

– Tačiau kaip tik šįvakar jis repetuoja su „Menna" choru, – pasakė Valeris. – Galima nueiti pėsčiomis. Jie repetuoja Gamlės Akerio parapijos namuose.

– Gamlės Akerio?

– Iš Filadelfijos religinės bendruomenės jis atsivertė į Betliejaus.

Laisvas taksi stabtelėjo, palaukė, padidino greitį ir nurūko miesto link. Valeris kreivai šyptelėjo.

– Nebūtina prarasti tikėjimą, kad įtikėtum kitur, Hari.

12 SKYRIUS

Sekmadienis. Betliejus

Buvo sekmadienis, aštunta valanda vakaro. Bjarnė Meleris nusižiovavo, užrakino rašomojo stalo stalčių ir ištiesė ranką išjungti stalinę lempą. Jis buvo išvargęs, tačiau patenkintas savimi. Didysis žiniasklaidos priemonių antplūdis po nužudymo ir dingimo bylos atslūgo, ir jis netrukdomas galėjo dirbti visą savaitgalį. Prasidėjus visuotinėms atostogoms, ant rašomojo stalo styrojęs popierių kalnas sumažėjo beveik perpus. Ir dabar jis susiruošė namo, ketino išgerti stiklą skiesto „Jameson" ir pasižiūrėti „Beat for Beat" kartojimą. Jo pirštas spaudė lempos jungiklį, o žvilgsnis paskutinį kartą perbėgo dabar jau sutvarkyto darbo stalo paviršiumi. Kaip tik tada jo akis užkliuvo už rudo išsipūtusio voko. Jis negalėjo aiškiai prisiminti, kad būtų jį paėmęs iš pašto lentynos penktadienį. Matyt, pragulėjo už popierių šūsnies.

Jis sudvejojo. Galėjo palaukt iki rytojaus. Pačiupinėjo voką. Viduje kažkas buvo, kažkas, ko negalėjo iškart įvardyti. Prapjovė jį peiliu ir įkišo ranką į vidų. Jokio laiško. Apvertė voką, tačiau niekas neiškrito. Stipriai supurtė ir išgirdo, kaip kažkas viduje atšoko nuo polietileninio įdėklo. Nukrito ant rašomojo stalo, nušoko prie telefono ir liko gulėti ant stalo kilimėlio, virš budėtojų sąrašo.

Staiga užėjo pilvo skausmai. Bjarnė Meleris susirietė ir žiopčiodamas gaudė orą. Tik po valandžiukės įstengė išsitiesti ir surinkti telefono numerį. Ir jeigu nebūtų taip išsimušęs iš vėžių, galimas

daiktas, būtų pastebėjęs, kad surinko numerį to žmogaus, į kurio vardą budėtojų sąraše buvo nukreiptas paštu atsiųstas daiktas.

Marit įsimylėjusi.

Ir vėl.

Ji žvilgčiojo į parapijos namų laiptus. Pro apvalų durų langelį su inkrustuota Betliejaus žvaigžde skverbėsi šviesa ir apšvietė naujojo vaikino veidą. Rojus. Jis kalbėjosi su kitomis choro merginomis. Jau seniai ji svarstė, kaip priversti jį atkreipti į save dėmesį, tačiau į galvą neatėjo jokia gera mintis. Prieiti prie jo ir užkalbinti būtų nevykusi pradžia. Jai teliko laukti progos. Praėjusią savaitę per repeticiją jis skambiu ir aiškiu balsu papasakojo apie savo praeitį. Kad anksčiau lankėsi Filadelfijos bažnyčioje. Ir kad prieš įtikėdamas buvo neonacis! Viena mergina buvo girdėjusi gandus, kad kažkur ant savo kūno jis turėjęs didelę nacistinę tatuiruotę. Ir nors visos pripažino, jog tai siaubinga, Marit kūną nuo šios minties suvirpino jauduliukai. Kažkur pačioje gilumoje ji žinojo, kad įsimylėjo būtent dėl to naujo, nepažinto, malonaus, bet trumpalaikio jaudulio. Ir kad galiausiai ji liks su kitu. Tokiu kaip Kristianas. Kristianas buvo choro dirigentas, abu jo tėvai priklausė bendruomenei, ir jis pats buvo bepradedąs sakyti pamokslus per jaunimo susirinkimus. Tokie kaip Rojus dažniau nei dažnai atsidurdavo tarp atskalūnų.

Šįvakar jie ilgai užtruko. Mokėsi naują dainą, be to, dar pakartojo beveik visą repertuarą. Kristianas paprastai taip elgdavosi, kai priimdavo naujų narių, kad parodytų jiems, koks jis gabus. Paprastai jie repetuodavo savo patalpose Jeitmyro gatvėje, bet atostogų metu jos buvo uždarytos, taigi jie skolinosi Gamlės Akerio parapijos namus Akersbakene. Nors jau buvo po vidurnakčio, po repeticijos jie kaip įprastai sustojo lauke. Balsai dūzgė it vabzdžių spiečius, o šįvakar ore sklandė dar ir kažkokia papildoma įtampa. Gal dėl karščio. Arba kad choro susituokusieji ir susižadėjusieji atostogavo ir nebuvo

matyti jų besišypsančių, atlaidžių, tačiau tuo pat metu ir perspėjamų žvilgsnių, kai jiems imdavo atrodyti, kad flirtas tarp jaunesniųjų nuėjo per toli. Marit atsakė, kas pakliuvo ant liežuvio, kai draugės kažko paklausė, ir vogčiomis žvilgtelėjo į Rojų. Labai įdomu, kurgi ta jo didžioji nacistinė tatuiruotė.

Viena draugė niukstelėjo jai į pašonę ir galvos judesiu parodė vyrą, lipantį aukštyn į Akersbakeną.

– Žiūrėkit, jis girtas, – sušnibždėjo viena mergina.

– Vargšelis, – pasakė kita.

– Štai tokių pasiklydusių sielų reikia Jėzui, – pasakė Sofija. Ji visada taip kalbėdavo.

Kitos pritariamai linktelėjo. Marit irgi. Ir tada jai šovė mintis. Dabar. Proga. Ir nė kiek nesudvejojusi ištrūko iš draugių būrio ir pastojo vyrui kelią.

Jis sustojo ir pasižiūrėjo į ją. Buvo stambesnis, nei jai pasirodė.

– Ar pažįstat Jėzų? – paklausė Marit skambiu, aiškiu balsu ir nusišypsojo.

Vyro veidas buvo ryškiai raudonas, o žvilgsnis išplaukęs.

Pokalbis jai už nugaros staiga nutilo, ir akies krašteliu ji matė, kad Rojus su merginomis nuo laiptų pasisuko į juos.

– Apgailestauju, – neaiškiai ištarė vyras. – Ir tu jo nepažįsti, mano mergyt. Bet gal pažįsti Rojų Kvinsviką?

Marit pajuto, kaip raudonis išmušė skruostus, ir išsprūdo kitas jos sakinys:

– *Ar žinai, kad jis laukia susitikimo su tavim*?

– Dabar? – paklausė vyras. – Jis čia?

Ji žiūrėjo į trumpai kirptą vyro kiaušą ir aulinius batus. Staiga išsigando. Ar tas vyras neonacis? Iš ankstesnės Rojaus aplinkos? Norėjo atkeršyti už išdavystę ar įkalbėti grįžti?

– Aš...

Bet vyras jau buvo ją aplenkęs.

Ji atsigręžė laiku ir spėjo pamatyti, kaip Rojus paskubomis pradingo parapijos namuose, ir paskui užsitrenkė durys.

Girtas vyras žirgliojo per girgždantį žvyrą, o jo viršutinė kūno dalis svyravo lyg burės stiebas vėjyje. Priešais laiptus jis susmuko ant kelių.

– Viešpatie... – sušnibždėjo viena mergina.

Vyras vėl atsistojo.

Marit matė, kaip Kristianas skubiai pasitraukė į šoną, kai vyras ėmė lipti laiptais. Ant viršutinio laiptelio jis sustojo ir ėmė svirduliuoti. Akimirką atrodė, kad grius atbulas, bet sugriebė durų rankeną.

Marit ranka prisidengė burną.

Jis truktelėjo. Laimei, Rojus buvo užsirakinęs.

– Velnias! – suriko vyras alkoholio paveiktu balsu, atsilošė ir nuleido galvą. Kai kakta išdaužė apvalų durų langelį, pasigirdo pašėlęs žvangėjimas, ir stiklo šukės pažiro ant laiptų.

– Liaukitės! – sušuko Kristianas. – Negalite...

Vyras atsigręžė ir pasižiūrėjo į jį. Trikampė stiklo šukė styrojo iš jo kaktos. Kraujas tekėjo upeliu – šis ties nosimi skyrėsi į dvi sroveles.

Kristianas daugiau nieko nesakė.

Tada vyras išsižiojo ir ėmė kaukti. Garsas buvo šaltas it plieno geležtė. Jis vėl nusigręžė į duris ir su tokiu pamišimu, kokio Marit anksčiau nebuvo tekę matyti, ėmė kumščiu daužyti tvirtas baltas duris. Kaukė kaip vilkas ir nesiliovė daužęs. Mėsa, trankoma į medį, skambėjo lyg kirvio smūgiai rytinio miško tyloje. Tada ėmė daužyti kaltinės geležies Betliejaus žvaigždę apskritimo formos lango ertmėje. Jai atrodė, kad girdėjosi trūkinėjančios odos garsas, kai trykštančio kraujo šlakai ėmė spalvinti baltas duris.

– Darykit ką nors, – kažkas suriko. Ji matė, kaip Kristianas išsitraukė mobilųjį telefoną.

Geležinė žvaigždė atitrūko, ir vyras staiga sukniubo ant kelių.

Marit priėjo artyn. Kiti atsitraukė, bet ji negalėjo neprieiti. Krūti-

nėje daužėsi širdis. Priešais laiptus pajuto Kristiano ranką ant savo peties ir sustojo. Girdėjo, kaip ten, viršuje, vyras žiopčiojo lyg žuvis, dūstanti ant kranto. Atrodė, jis verkė.

Kai po ketvirčio valandos jo pasiimti atvažiavo policijos automobilis, susirietęs į kamuolį vyras gulėjo laiptų viršuje. Jie pastatė jį ant kojų, ir jis nesipriešino vedamas į automobilį. Policininkė paklausė, ar kas nors rašys skundą. Tačiau jie tik papurtė galvas, buvo per daug sukrėsti, kad prisimintų išdaužtą durų langą.

Automobilis išvažiavo ir liko tik šilta vasaros naktis. Marit atrodė, kad niekada nieko ir nebuvo. Vargu ar ji pastebėjo, kad išėjo Rojus, išblyškęs bei išsekęs, ir pradingo. Arba kad Kristianas ją apkabino. Ji įsistebeilijo į sugadintą žvaigždę lango ertmėje. Ji buvo įgriuvusi į vidų ir taip pasisukusi, kad du iš penkių žvaigždės kampų buvo nukreipti į viršų, o vienas – žemyn. Anksčiau buvo mačiusi tą ženklą knygoje. Ir nors buvo tropikų naktis, ji stipriau įsisupo į švarkelį.

Laikrodis rodė jau po vidurnakčio, ir mėnulis atsispindėjo policijos pastato stikluose. Bjarnė Meleris perėjo tuščią mašinų stovėjimo aikštelę ir įėjo į areštinę. Įėjęs į vidų apsidairė. Trijuose priimamojo postuose žmonių nebuvo, tačiau budėtojų kambaryje du pareigūnai sėdėjo neatitraukdami akių nuo televizoriaus. Kaip senas Čarlzo Bronsono fanas, Meleris atpažino filmą. „Mirties troškimas“. Atpažino ir vyresnįjį pareigūną. Grotas, vadinamas „Verksniu“ dėl kepenų spalvos rando, tekančio per skruostą žemyn nuo kairiosios akies. Kiek Meleris jį prisimena, Grotas visą laiką dirbo areštinėje, ir visi žinojo, kad jis praktiškai ten ir vadovavo.

– Sveiki! – sušuko Meleris.

Neatitraukdamas žvilgsnio nuo televizoriaus ekrano, Grotas pakėlė smilių ir nukreipė į jaunesnįjį pareigūną, kuris nenoriai pasisuko ant kėdės.

Meleris pamojavo savo tarnybiniu pažymėjimu ir akivaizdžiai paviršutiniškai buvo atpažintas.

– Kur sėdi Hūlė? – paklausė.

– Idiotas? – paniekinamai prunkštelėjo Grotas, kai Čarlzas Bronsonas kerštingai nusiteikęs pakėlė pistoletą.

– Penktoj kameroj, regis, – atsakė jaunesnysis pareigūnas. – Pasiklausk areštinės darbuotojo. Jeigu rasi tokį.

– Ačiū, – pasakė Meleris ir įėjo pro duris, vedančias kamerų link.

Areštinėje buvo apie šimtas kamerų sulaikytiesiems, o jų paklausa svyravo priklausomai nuo sezono. Akivaizdu, kad dabar buvo prastas sezonas. Meleris atsisakė minties apsilankyti areštinės darbuotojų kambaryje ir ėmė keliauti koridoriais tarp geležinių narvų. Jo žingsniai aidėjo. Jis negalėjo pakęsti areštinės. Visų pirma dėl to absurdiško fakto, kad čia buvo laikomi gyvi žmonės. Antra, dėl kanalizacija ir sugriautais gyvenimais atsiduodančios atmosferos. Ir trečia – dėl viso to, kas jam buvo žinoma apie čia įvykusius dalykus. Tarkim, kad sulaikytasis apskundė Grotą, nes šis prieš jį panaudojo ugniagesio žarną. Išvyniojus ugniagesių žarną, STT skundą atmetė, nes pasirodė, kad jos ilgio užteko tik pusiaukelei pasiekti iki tos kameros, į kurią tariamai buvo laistoma. Ko gero, STT pareigūnai buvo vieninteliai policijos pastate, nežinoję, kad kai Grotas suprato, jog gali kilti triukšmas, tiesiog nupjovė gabalą žarnos.

Kaip ir kitose kamerose, penktajame numeryje nebuvo raktu rakinamos spynos, tik paprastas įtaisas, dėl kurio duris atidaryti buvo galima tik iš išorės.

Susiėmęs galvą rankomis Haris sėdėjo ant grindų kameros viduryje. Pirmiausia Meleriui į akis krito tvarstis ant dešiniosios rankos, kiaurai permirkęs krauju. Haris iš lėto pakėlė galvą ir pažvelgė į jį. Jam ant kaktos buvo prilipdytas pleistras, o akys patinusios. Lyg būtų verkęs. Trenkė vėmalais.

– Kodėl neįsitaisei ant gulto? – paklausė Meleris.

– Nenoriu miego, – sušnibždėjo Haris neatpažįstamu balsu. – Nenoriu sapnuoti.

Meleris išsiviepė, kad nuslėptų, jog buvo sukrėstas. Anksčiau buvo matęs Harį puolusį, tačiau ne šitaip, ne taip žemai. Ne tokį sugniuždytą.

Jis atsikrenkštė:

– Eikim.

„Verksnys" Grotas ir jaunasis pareigūnas nepaaukojo jiems nė žvilgsnio, kai šiuodu ėjo pro budėtojų kambarį, vis dėlto Meleris suspėjo pamatyti iškalbingą Groto galvos judesį.

Automobilių stovėjimo aikštelėje Haris apsivėmė. Sulinkęs pusiau jis spjaudėsi ir keikėsi, o Meleris tuo metu pridegė cigaretę ir ištiesė jam.

– Tavęs neįtraukė į sąrašus, – pasakė Meleris. – Taip ir liks.

Haris springo iš juoko:

– Ačiū, šefe. Gera žinoti, kad mane išmes iš darbo su šiek tiek švaresne charakteristika, negu galėjo būti.

– Ne dėl to aš tai sakau. Todėl, kad kitaip turėčiau tave nedelsiant nušalinti nuo pareigų.

– Ir kas iš to?

– Artimiausiomis dienomis man reikės tokio tyrėjo kaip tu. Tai yra tokio tyrėjo, koks tu būni blaivus. Taigi lieka klausimas, ar tu gali ištverti negėręs.

Haris išsitiesė ir stipriai išpūtė dūmus.

– Puikiai žinai, kad galiu, šefe. Bet ar *noriu*?

– Nežinau. O tu nori, Hari?

– Reikia turėti priežastį, šefe.

– Taip. Matyt, kad reikia turėti.

Meleris mąsliai žvelgė į savo inspektorių. Pamanė, kad jie vienu du stovi blyškioje mėnulio ir apmusijusio lauko žibinto šviesoje vidury automobilių stovėjimo aikštelės vasaros naktį Osle. Prisiminė

viską, ką jiems drauge teko išgyventi. Kad jiems pavykdavo. Ir nepavykdavo. Tuščia jo. Argi po šitiek metų čia, šitaip, taip nereikšmingai galiausiai turėję išsiskirti jų keliai?

– Kiek tave pažįstu, tavo gyvybę visada palaikė vienas dalykas, – pasakė Meleris. – Tavo darbas.

Haris neatsakė.

– Turiu tau darbo. Jeigu nori.

– Koks jis?

– Štai šitą šiandien gavau rudame išsipūtusiame voke. Nuo to laiko mėginau tave susirasti.

Meleris atgniaužė delną, ištiesė ranką ir stebėjo Hario reakciją. Mėnulis ir lauko žibintas apšvietė Melerio delną ir ekspertų kriminalistų naudojamą skaidrų plastikinį maišelį.

– Aha, – pasakė Haris. – O likęs jos kūnas?

Plastikiniame maišelyje gulėjo ilgas laibas pirštas raudonai nulakuotu nagu. Ant piršto užmautas žiedas. Ant žiedo – penkiakampės žvaigždės pavidalo brangakmenis.

– Tai viskas, ką turime, – pasakė Meleris. – Didysis kairės plaštakos pirštas.

– Ar Kriminalinių ekspertizių centras nustatė, kam priklauso pirštas?

Bjarnė Meleris linktelėjo.

– Taip greitai?

Linktelėdamas dar kartą Meleris ranka suspaudė pilvą.

– Ką gi, – pasakė Haris. – Vadinasi, Lisbetė Barli.

TREČIA DALIS

13 SKYRIUS

Pirmadienis. Prisilietimas

Tave, mylimoji, rodo per televizorių. Tavęs ištisa siena, dvylika klonuotų, sutartinai judančių atmainų, dublikatų su kone nepastebimomis spalvų ir kontrasto skirtybėmis. Tu žingsniuoji madų demonstravimo pakyla Paryžiuje, tu sustoji, kryptelėjusi klubais perlieji mane šaltu, neapykantos kupinu žvilgsniu, kaip jus mokė, ir atsuki man nugarą. Poveikis yra. Poveikis būna kaskart, juk tu žinai, mylimoji.

Tuomet pasirodymas baigiasi, ir tu, įsmeigusi į mane dvylika griežtų žvilgsnių, skaitai dvylika vienodų naujienų, o aš skaitau iš dvidešimt keturių raudonų lūpų – tu nebyli, ir aš myliu tave už tavo nebylumą.

Paskui – potvynio vaizdai iš kažkurios Europos valstybės. Pažvelk, mylimoji, mudu brendame gatvėmis. Perbraukiu pirštu per išjungto televizoriaus ekraną, nupiešiu tavo Zodiako ženklą. Nors televizorius negyvas, tarp dulkėto ekrano ir savo piršto pajuntu įtampą. Elektrą. Uždarytą gyvenimą. Kurį atgaivina mano prisilietimas.

Žvaigždės smaigalys pataiko į šaligatvį, mylimoji, tiesiai priešais raudonąjį mūrinį pastatą kitoje sankryžos pusėje. Stovėdamas čia, televizorių parduotuvėje, galiu apžiūrinėti ją pro tarpus tarp televizorių. Ši sankryža – viena judriausių mieste, ir paprastai joje būna nusidriekusios ilgos automobilių eilės, bet šiandien automobiliai stovi tik dviejose iš penkių gatvių, išsišakojusių iš tamsios asfalto širdies. Penkios gatvės, mylimoji. Tu visą dieną guli lovoje ir lauki manęs. Aš tik sutvarkau šį reikalą ir ateinu. Jei nori, galiu ištraukti laiškelį iš

už plytos ir šnabždomis perskaityti tau žodžius. Betgi moku juos mintinai: „Mano mylimoji! Tu visuomet mano mintyse. Tebejaučiu tavo lūpas prie savo lūpų ir tavo odą prie savo odos“.

Atidarau parduotuvės duris, ketindamas išeiti. Vidun plūsteli saulės šviesa. Saulė. Plūsmas. Netrukus būsiu pas tave.

Ši para Meleriui prasidėjo nekaip.

Šiąnakt jis ištraukė Harį iš areštinės, o šįryt atsibudo skaudamu pilvu, primenančiu kietai pripūstą paplūdimio kamuolį.

Bet tai buvo tik pradžia.

Tiesa, devintą valandą, kai iš pažiūros blaivus Haris įžengė į Smurtinių nusikaltimų tyrimo skyriaus posėdžių kambarį šeštajame aukšte, viskas neatrodė blogai. Prie stalo jau sėdėjo Tomas Valeris, Beatė Len, keturi skyriaus tyrėjai taktikai ir du specialistai, išvakarėse iškviesti iš atostogų.

– Labas rytas, bičiuliai, – pasilabino Meleris. – Tikiuosi, jau žinote, kas čia atsitiko. Turime du įvykius, tikriausiai du nužudymus, ir abu juos, sprendžiant iš visko, įvykdė tas pats asmuo. Trumpai tariant, įtartinai panašu į košmarą, kuris kiekvienam gali prisisapnuoti.

Meleris ant projektoriaus uždėjo pirmąją skaidrę.

– Kairėje pusėje matome kairiąją Kamilos Luen plaštaką su nukirstu smiliumi. Dešinėje – kairės Lisbetės Barli rankos didysis pirštas. Atsiųstas man paštu. Tiesa, lavonas dar nerastas, tačiau Beatė, sulyginusi jo atspaudą su pirštų atspaudais, aptiktais Barli bute, nustatė, kam jis priklausė. Puiki intuicija, gerai padirbėta, Beate.

Beatė paraudo, nors stuksendama pieštuku į bloknotą stengėsi atrodyti rami.

Meleris pakeitė skaidrę.

– Po Kamilos Luen akies voku aptikome šį brangakmenį – rausvą penkiakampės žvaigždės pavidalo deimantą. Ant Lisbetės Barli piršto

radome žiedą, esantį skaidrės dešinėje. Kaip matote, žiedo deimantinės žvaigždės atspalvis šviesesnis, bet forma identiška.

– Mėginome išsiaiškinti, kur pagaminta pirmoji deimantinė žvaigždė, – įsiterpė Valeris. – Tačiau nesėkmingai. Išsiuntėme nuotraukas į dvi stambiausias deimantų šlifavimo įmones Antverpene, bet jie pasakė, kad šitaip šlifuojama veikiausiai kitame Europos krašte. Jų spėjimu, Rusijoje arba Pietų Vokietijoje.

– Mes suradome vieną deimantų ekspertę iš „De Beers“ kompanijos, kuri yra neabejotinai didžiausia deimantų žaliavos supirkėja pasaulyje, – tarė Beatė. – Pasak jos, spektrometrijos ir mikrotomografijos būdu galima tiksliai nustatyti deimanto kilmę. Šįvakar ji atskrenda lėktuvu iš Londono, kad mums pagelbėtų.

Magnusas Skarė, vienas iš jaunųjų tyrėjų, dar palyginti neseniai dirbantis Smurtinių nusikaltimų tyrimo skyriuje, pakėlė ranką:

– Norėčiau grįžti prie to, ką Meleris pasakė iš pradžių. Nesuprantu, koks čia košmaras, jeigu įvykdyta dviguba žmogžudystė. Juk tokiu atveju ieškome vieno nusikaltėlio, o ne dviejų, taigi visi čia esantieji galime dirbti ta pačia linkme. Mano nuomone, kaip tik turėtų būti...

Magnusas Skarė išgirdo negarsų krenkštimą ir pastebėjo, kad susirinkusiųjų dėmesys nukrypo į kambario gilumą, kur susmukęs kėdėje sėdėjo Haris Hūlė, iki šiol nepravėręs burnos.

– Kaip tu ten vadiniesi? – paklausė Haris.

– Magnusas.

– Pavardės klausiu.

– Skarė, – balsas buvo suirzęs. – Turėtum prisiminti...

– Ne, Skare, aš neprisimenu. Bet tu pasistenk prisiminti, ką tau dabar pasakysiu. Kai tyrėjas susiduria su tyčiniu, o šiuo atveju ir gerai suplanuotu nužudymu, jis žino, kad žudikas turi daugybę pranašumų. Jis galėjo sunaikinti įkalčius, pasirūpinti fiktyviu alibi, atsikratyti ginklo, kuriuo nužudė, ir taip toliau. Bet yra vienas daly-

kas, kurio žudikui beveik niekada nepavyksta nuslėpti nuo tyrėjo. Ir kas tai yra?

Magnusas Skarė du kartus sumirksėjo.

– Motyvas, – pasakė Haris. – Elementaru, ar ne? Motyvas – štai nuo ko mes pradedame savo taktinį tyrimą. Taip paprasta, kad kartais užmirštame. Kol vieną dieną pasirodo jis – žudikas iš tyrėjui klaikiausio košmaro. Arba iš didžiausios svajonės – viskas pareina nuo to, kaip sutvarkyta galva. Būtent – žmogžudys be motyvo. Tiksliau, be žmogaus protu suvokiamo motyvo.

– Pieši velnią baisesnį, negu jis yra, Hūle, – tarė Skarė, apžvelgdamas kitus. – Mes juk dar nieko nežinome apie šių nužudymų motyvą.

Tomas Valeris atsikrenkštė.

Meleris pamatė, kaip įsitempia Hario žandikauliai.

– Jis teisus, – prabilo Valeris.

– Žinoma, aš teisus, – tarė Skarė. – Juk akivaizdu, kad...

– Užsičiaupk, Skare, – pertraukė Valeris. – Teisus vyresnysis pareigūnas Hūlė. Vieną bylą mes jau tiriame dešimt dienų, kitą – penkias, ir tarp aukų neatsirado jokio ryšio. Iki dabar. Ir kai vienintelis dalykas, siejantis žudiko aukas, yra būdas, kaip jos nugalabytos, ritualai ir koduotus pranešimus primenantys daiktai, aš pradedu galvoti apie žodį, kurio siūlau kol kas niekam nesakyti garsiai, bet kurį visi privalėtų turėti omenyje. Taip pat siūlau, kad Skarė ir kiti naujokai iš aukštosios mokyklos nuo šiol, kai kalbės Hūlė, laikytų liežuvį už dantų ir klausytų ausis ištempę.

Kambaryje stojo tyla.

Meleris matė, kad Haris spokso į Valerį.

– Galime apibendrinti, – prabilo Meleris. – Taigi bandome vienu metu galvoti apie du dalykus. Viena vertus, dirbame sistemingai, tarsi tai būtų dvi įprastos žmogžudystės. Kita vertus, piešiame didelį, storą ir bjaurų velnią. Niekas, be manęs, nesikalba su spauda. Kitas susirinkimas penktą valandą. Imkitės darbo.

Vyriškis elegantišku tvido kostiumu ir riesta pypke dantyse, supdamasis ant kulnų, prožektorių šviesoje išdidžia mina nužiūrinėjo skarmaluotą moterį, stovinčią priešais jį.

– Ir kiek ketinate mokėti man už pamokas?

Skarmalė atmetė galvą ir įsisprendė į šonus:

– Oi, tik nebandykit manęs prigauti, aš žinau kainą. Mano draugė perka prancūzų kalbos pamokas iš tikro prancūzo po aštuoniolika pensų už kartą. O jūs negalite tiek imti už tai, kad mokysite mane mano gimtosios kalbos, taigi duodu šilingą už darbą. Moku grynais.

Vilis Barlis sėdėjo apsuptas tamsos dvyliktoje eilėje, duodamas valią ašaroms. Jautė, kaip jos rieda per kaklą, paskui už tailandietiško šilko marškinių apykaklės ir krūtine žemyn, jautė, kaip sūruma nutvilko spenelius ir teka toliau pilvo link.

Verksmas nesiliovė.

Jis delnu užsidengė burną, kad kūkčiojimas netrikdytų aktorių ar penktoje eilėje sėdinčio režisieriaus.

Krūptelėjo, ant peties pajutęs ranką. Atsisukęs išvydo viršum jo kūpsantį stambų vyrą. Apimtas blogos nuojautos, sustingo kėdėje.

– Taip? – proverksmiais sušnabždėjo jis.

– Tai aš, – kuštelėjo vyras. – Haris Hūlė. Iš policijos.

Vilis Barlis atitraukė delną nuo burnos ir atidžiau į jį pažiūrėjo.

– Žinoma, čia tu, – tarė su palengvėjimu balse. – Atleisk, Hūle, čia taip tamsu, pamaniau...

Policininkas atsisėdo ant kėdės šalia Vilio.

– Ką pamanei?

– Tu apsivilkęs juodai.

Vilis nusišluostė nosį.

– Man kažkodėl pasirodė, kad tu pastorius. Pastorius, kuris atėjo su... blogomis naujienomis. Kvaila, ar ne?

Policininkas neatsakė.

– Užklupai mane jausmingu momentu, Hūle. Šiandien pirmoji repeticija su kostiumais. Pažvelk į ją.

– Į ką?

– Į Elizą Dulitl. Štai ten. Kai pamačiau ją scenoje, akimirką buvau tikras, kad tai Lisbetė, ir man tik prisisapnavo, kad ji dingo.

Vilis virpėdamas atsiduso.

– Bet tuomet ji prakalbo. Ir mano Lisbetė išnyko.

Vilis pastebėjo, kad policininkas apstulbęs stebeilija į sceną.

– Neįtikėtinas panašumas, ar ne? Dėl to aš ją ir pasikviečiau. Tai turėjo būti Lisbetės miuziklas.

– Ar ji... – prasižiojo Haris.

– Taip, sesuo.

– Toja? Norėjau pasakyt To-jà?

– Iki šiol mums pavyko išlaikyti tai kaip paslaptį. Spaudos konferencija šiandien popiet.

– Ką gi. Publikos susidomėjimas garantuotas.

Toja apsisuko ir suklupusi garsiai nusikeikė. Jos scenos partneris skėstelėjo rankomis ir pažvelgė į režisierių.

Vilis atsiduso.

– Susidomėjimas – dar ne viskas. Kaip matai, dar reikia nemažai padirbėti. Ji turi tam tikrą įgimtą talentą, bet stovėti Nacionalinio teatro scenoje – ne tas pats, kaip traukti kaubojiškas dainuškas Selbiu kultūros namuose. Man prireikė dvejų metų, kad išmokyčiau Lisbetę, kaip elgtis scenoje, o su šia mergužėle tą patį mums reikia padaryti per dvi savaites.

– Jeigu trukdau, iškart einu prie reikalo, Barli.

– Prie reikalo?

Vilis pabandė tamsoje ką nors išskaityti iš vyriškio veido. Jį vėl suėmė baimė, ir kai Haris išsižiojo, nevalingai jį pertraukė:

– Tu visai netrukdai, Hūle. Aš tik prodiuseris. Na, žinai, tas, kuris viską užveda. Dabar atėjo eilė dirbti kitiems.

Jis mostelėjo į sceną, kur tvido kostiumu vilkintis ponas tą pačią akimirką sušuko:

– Aš iš šitos skarmalų krūvos padarysiu hercogienę!

– Režisieriaus, scenografo, aktorių eilė, – tarė Barlis. – Nuo rytdienos aš tik stebėsiu šią... – jis toliau mosavo ranka, kol rado žodį: – ...komediją.

– Ką gi. Svarbu atrasti savo talentą.

Vilis dusliai nusijuokė, bet nutilo, pamatęs staigiai į juos atsigręžusios režisieriaus galvos siluetą. Jis pasilenkė prie policininko ir sušnabždėjo:

– Tu teisus. Dvidešimt metų buvau šokėjas. Labai prastas šokėjas, jei nori žinoti. Bet Operos ir baleto teatrui visada verkiant trūksta šokėjų vyrų, tad kartelė neiškelta aukštai. Šiaip ar taip, keturiasdešimties mus išleidžia į pensiją, taigi turėjau sugalvoti ką nors nauja. Tuomet ir supratau, kad tikrasis mano talentas yra šokinti kitus. Statyti spektaklius, Hūle, tai vienintelis dalykas, kurį sugebu. Bet žinai ką? Mes daromės sentimentalūs nuo menkiausios sėkmės. Kai per atsitiktinumą mums pavyksta pora pastatymų, imame vaizduotis, kad mes dievai, valdantys visus kintamuosius, kad visur kur esame savo laimės kalviai. O tada nutinka šitai, ir pamatome, kokie mes bejėgiai. Aš...

Vilis staiga nutilo.

– Tau nuobodu, ar ne?

Policininkas papurtė galvą ir krenkštelėjo:

– Aš čia dėl jūsų žmonos.

Vilis vėl užsimerkė, tarsi laukdamas trankaus, nemalonaus garso.

– Mes gavome laišką. Su nukirstu pirštu. Bijau, kad jis priklausė jai.

Vilis nurijo seiles. Jis visada laikė save taikingu žmogumi, bet dabar pajuto, kad tas daiktas vėl ima augti. Gumulas, atsiradęs paširdžiuose tą dieną. Auglys, baigiantis išvaryti jį iš proto. Be to, jis turėjo spalvą. Neapykanta buvo geltona.

– Žinai ką, Hūle? Man beveik palengvėjo. Aš visą laiką tai žinojau. Kad jis ją sužeis.

– Sužeis?

Vilis išgirdo baimingą nuostabą vyriškio balse.

– Ar gali man pažadėti vieną dalyką, Hari? Jei galiu vadinti tave Hariu?

Policininkas linktelėjo galva.

– Surask jį. Surask jį, Hari, ir nubausk. Nubausk jį... griežtai. Ar pažadi?

Viliui pasirodė, kad vyriškis tamsoje linktelėjo. Bet nebuvo tuo tikras. Ašaros iškreipė vaizdą.

Tada policininkas dingo, o Vilis giliai atsiduso ir vėl pamėgino sutelkti dėmesį į tai, kas vyksta scenoje.

– Aš užsiundysiu ant tavęs policiją! – suriko Toja.

Haris sėdėjo kabinete ir spoksojo į stalviršį. Jautėsi toks pavargęs, kad nebežinojo, ar atlaikys.

Vakarykščiai nuotykiai, apsilankymas areštinėje ir dar viena košmarų naktis – viskas kainavo jėgų. Tačiau labiausiai jį išsekino susitikimas su Viliu Barliu. Kai turėjo pažadėti, kad jie sugaus nusikaltėlį, ir nutylėjo, Barliui pasakius, kad jo žmona sužeista. Nes jeigu kuo nors Haris ir buvo tikras, tai tuo, kad Lisbetė Barli negyva.

Nuo tada, kai šįryt pabudo, Haris jautė nenumaldomą alkoholio trauką. Iš pradžių kaip instinktyvų kūno poreikį, paskui – kaip panišką baimę, nes jis pats atskyrė save nuo vaistų, nepasiimdamas nei gertuvės, nei pinigų. O dabar trauka perėjo į tą stadiją, kai ji tapo ir grynai fizinis skausmas, ir stingdantis siaubas, kad būsi suplėšytas į skutelius. Priešas apačioje timpčiojo grandines, šunys iš prarajos taikėsi nutverti jį dantimis, maudė kažkur po širdimi, pilve. Viešpatie, kaip jis jų neapkentė. Neapkentė taip, kaip jie neapkentė jo.

Haris ūmiai pakilo. Pirmadienį dokumentų spintoje jis paslėpė

buteliuką „Bell's“. Ar tik dabar prisiminė, ar visą laiką žinojo? Jis buvo įpratęs, kad Haris apgaudinėja Harį – turėjo šimtus būdų. Jau siekė atidaryti stalčių, bet staiga pažvelgė aukštyn. Jo akys pastebėjo judesį. Iš nuotraukos jam šypsojosi Elena. Ar jis kraustosi iš proto, ar ji ką tik pajudino lūpas?

– Į ką žiūri, kumele tu? – sumurmėjo jis, ir po akimirkos nuotrauka, nulėkusi nuo sienos, tėškėsi į grindis ir pažiro stiklo šukės. Haris įsispoksojo į Eleną, kuri lyg niekur nieko šypsojosi jam iš sugadinto rėmo. Jis laikė apglėbęs dešinę ranką, kur po tvarsčiais dunksėjo skausmas.

Tik kai pasisuko atidaryti stalčiaus, jis pastebėjo tuodu, stovinčius tarpduryje. Suprato, kad jie ten stovi jau kuris laikas. Ir kad matė judant jų atspindį ant nuotraukos stiklo.

– Labas, – tarė Olegas. Jis žvelgė į Harį su nuostaba, sumišusia su išgąsčiu.

Haris nurijo seilę. Ranka paleido stalčių.

– Sveikas, Olegai.

Olegas buvo su sportbačiais, mėlynomis kelnėmis ir geltonais Brazilijos futbolo rinktinės marškinėliais. Haris žinojo, kad ant nugaros užrašytas devintas numeris, o virš jo – Ronaldo pavardė. Jis nupirko marškinėlius degalinėje vieną sekmadienį, kai su Rakele ir Olegu važiavo į Nūrefjelį slidinėti.

– Sutikau jį apačioje, – pasakė Tomas Valeris.

Jis buvo uždėjęs ranką Olegui ant galvos.

– Priimamajame teiravosi tavęs, taigi atvedžiau jį čia. Vadinasi, žaidi futbolą, Olegai?

Olegas neatsakė, tik žiūrėjo į Harį. Tuo tamsiu žvilgsniu, kurį paveldėjo iš mamos. Jis kartais galėdavo būti be galo švelnus, o kitais kartais – toks negailestingai šiurkštus. Dabar Haris nesugebėjo perprasti, koks jis. Tik kad tamsus.

– Puolėjas? – paklausė Valeris, nusišypsojo ir pakedeno berniukui plaukus.

Haris spoksojo į stiprius, gyslotus bendradarbio pirštus ir tamsius Olego plaukų kuokštus prie jo įdegusios plaštakos. Plaukai tarsi pasišiaušė savaime. Rodės, kojos tuoj sulinks.

– Ne, – atsakė Olegas, vis dar įsmeigęs žvilgsnį į Harį. – Aš gynėjas.

– Žinai, Olegai, – tarė Valeris ir klausiamai pažvelgė į Harį. – Haris čia, matyt, boksuojasi su šešėliu. Aš irgi taip darau, kai kas nors mane suerzina. Bet gal mudu eime į viršų, pasigrožėsime vaizdu nuo stogo terasos, kol Haris apsitvarkys.

– Aš liksiu čia, – tyliai bet tvirtai išlemeno Olegas.

Haris linktelėjo.

– Kaip žinai. Buvo malonu susipažinti, Olegai.

Valeris paplojo berniukui per petį ir išnyko.

Olegas liko stovėjo tarpduryje.

– Kaip tu čia patekai? – paklausė Haris.

– Metro.

– Vienas?

Olegas linktelėjo.

– Ar Rakelė žino, kad tu čia?

Olegas papurtė galvą.

– Ar neužeisi vidun?

Hariui džiūvo burna.

– Aš noriu, kad grįžtum pas mus namo, – tarė Olegas.

Nuo tada, kai Haris paspaudė skambutį, o Rakelė atlapojo duris, praėjo vos keturios sekundės. Jos akys buvo juodos, o balsas čaižus:

– Kur tu buvai?

Akimirką Haris jautė, kad klausimas skirtas jiems abiem, kol jos žvilgsnis, praslydęs pro jį, nusileido ties Olegu.

– Aš neturėjau su kuo žaisti, – pasakė Olegas nuleidęs galvą. – Aš nuvažiavau metro į miestą.

– Metro? Vienas? Bet kaip...

Jos balsas užlūžo.

– Aš gudravau, – tarė Olegas. – Maniau, tu apsidžiaugsi, mama. Juk sakei, ir tu nori, kad...

Ji staigiu judesiu prisitraukė Olegą prie savęs.

– Ar tu suvoki, kaip buvau dėl tavęs išsigandusi, mano berniuk?

Ji žiūrėjo į Harį, spausdama prie savęs Olegą.

Rakelė ir Haris stovėjo prie tvoros sodo gilumoje. Jie žvelgė į miestą ir fiordą. Abu tylėjo. Burlaiviai atrodė kaip mažyčiai balti trikampėliai mėlynos jūros fone. Haris pasisuko į namą. Nuo žolės pakilo drugeliai ir nuplasnojo tarp obelų priešais atvirus langus. Namas buvo didelis, tamsių rąstų. Pastatytas gyventi žiemą, ne vasarą.

Haris pažvelgė į ją. Ji buvo basa, ant melsvos suknelės apsivilkusi ploną raudoną medvilninį švarkelį su sagomis. Ant nuogos odos, po grandinėle su kryželiu, kurį ji paveldėjo iš mamos, prakaito lašeliuose žvilgėjo saulė. Haris manė, kad viską apie ją žino. Medvilninio švarkelio kvapas. Švelnus nugaros išlinkis po suknele. Jos odos skonis, kai ji suprakaitavusi ir sūri. Ko ji trokšta šiame pasaulyje. Kodėl nieko nesako.

Visos tos bevertės žinios.

– Kaip sekasi? – paklausė jis.

– Gerai, – atsakė ji. – Išsinuomojau vasarnamį. Gavome tik nuo rugpjūčio. Per vėlai pradėjau ieškoti.

Tonas buvo neutralus, kaltinimas vos girdimas.

– Susižeidei ranką?

– Tik įdrėskimas, – tarė Haris.

Jai ant veido užkrito plaukų sruogelė. Jis atsispyrė pagundai ją nubraukti.

– Vakar buvau pasikvietusi turto vertintoją, – pasakė ji.

– Turto vertintoją? Nejau sumanei parduoti?

– Dviem žmonėms namas per didelis, Hari.

– Taip, bet šis namas tau taip patinka. Tu čia užaugai. Kaip ir Olegas.

– Tau nebūtina man to priminti. Deja, remontas žiemą kainavo dvigubai daugiau, negu buvau numačiusi. O dabar reikia keisti stogą. Namas senas.

– Aha.

Haris pažvelgė į Olegą, kuris spardė futbolo kamuolį į garažo duris. Jis nusitaikė, o kai kamuolys nuriedėjo, užsimerkė ir priešais įsivaizduojamus žiūrovus iškėlė abi rankas į viršų.

– Rakele?

Ji atsiduso.

– Ką, Hari?

– Ar negali bent jau žiūrėti į mane, kai kalbu?

– Ne, – balsas nebuvo nei piktas, nei susijaudinęs, tarsi ji tik konstatuotų faktą.

– Ar kas nors pasikeistų, jeigu aš mesčiau?

– Tu negali mesti, Hari.

– Turiu omenyje darbą policijoje.

– Aš supratau.

Jis paspyrė žolę.

– Galbūt aš neturiu pasirinkimo, – tarė jis.

– Neturi?

– Ne.

– Tai kam tie hipotetiniai klausimai?

Ji nupūtė nuo veido plaukų sruogą.

– Galėčiau susirasti ramesnį darbą, daugiau laiko praleisti namie. Rūpintis Olegu. Galėtume...

– Liaukis, Hari!

Jos balsas apkurtino. Ji nulenkė galvą ir sukryžiavo ant krūtinės rankas, lyg šaltų kaitrioje saulėje.

– Atsakymas „ne“, – sušnabždėjo. – Niekas nepasikeistų. Tavo darbas čia niekuo dėtas. Bėda...

Ji atsiduso, pasisuko į jį ir pažvelgė jam į akis:

– Tai tu, Hari. Bėda esi tu.

Haris matė jos akyse besitvenkiančias ašaras.

– Dabar išeik, – sušnabždėjo ji.

Jis žiojosi kažką sakyti, bet persigalvojo. Tik linktelėjo galva burių fiorde link.

– Tu teisi, – tarė jis. – Bėda esu aš pats. Šnektelėsiu su Olegu ir keliausiu.

Jis žengė porą žingsnių, bet sustojo ir vėl atsisuko:

– Neparduok namo, Rakele. Nedaryk to, girdi? Aš ką nors sugalvosiu.

Ji nusišypsojo pro ašaras.

– Įdomus tu vaikinas, – sušnabždėjo ji ir ištiesė vieną ranką, tarsi norėdama paglostyti jam skruostą. Tačiau jis stovėjo per toli, ir ranka vėl nusileido.

– Žiūrėk savęs, Hari.

Kai Haris susiruošė eiti, jam nugara perbėgo šiurpulys. Buvo be penkiolikos penkios. Jis turėjo paskubėti, kad suspėtų į susirinkimą.

Aš pastato viduje. Užuodžiu rūsį. Ramiai stoviu priešais skelbimų lentą ir tyrinėju pavardes. Girdžiu balsus ir žingsnius laiptinėje, tačiau nebijau. Jie to nepastebi, bet aš nematomas. Girdėjai? Jie to nepastebi, bet... Čia joks paradoksas, mylimoji, aš tik taip suformulavau. Bet ką galima suformuluoti kaip paradoksą, tai nesunku. Tiesiog tikrų paradoksų nebūna. Tikri paradoksai – cha cha – matai, kaip lengva? Bet tai tik žodžiai, trūkstamas kalbos aiškumas. Su žodžiais baigta. Ir su kalba. Pažiūriu į laikrodį. Tai mano kalba. Ji aiški ir be jokių paradoksų. Aš pasiruošęs.

14 SKYRIUS

Pirmadienis. Barbara

Barbara Svendsen pastaruoju metu ėmė daug mąstyti apie laiką. Nebuvo ji itin filosofiškos natūros, dauguma jos pažįstamų veikiau būtų pasakę priešingai. Tiesiog ji niekada anksčiau apie tai nesusimąstydavo – kad viskam yra savo laikas ir kad to laiko lieka vis mažiau. Kad nieko neišeis iš jos modelio karjeros, ji, aišku, suprato prieš keletą metų. Jai teko tenkintis buvusios manekenės titulu. Skambėjo gražiai, nors iš tikrųjų žodis „manekenas" kilęs iš prancūzų kalbos ir reiškia „mažas vyras". Peteris pasakė. Kaip ir daugelį kitų dalykų, kuriuos, jo manymu, ji turėtų žinoti. Tai jis parūpino jai darbą „Head On" bare. Ir tablečių, jų išgėrusi ji pajėgdavo tiesiai iš darbo keliauti į paskaitas universitete; jį baigusi lyg ir turėjo tapti sociologe. Bet Peterio, tablečių ir svajonių apie sociologiją laikas pasibaigė, ir vieną dieną ji liko be Peterio ir be egzamino, tik su studijų paskola, skola už tabletes ir darbu nykiausiame Oslo bare. Taigi Barbara viską metė, pasiskolino iš tėvų pinigų ir išvažiavo į Lisaboną. Ji norėjo pakreipti gyvenimą teisinga linkme ir galbūt pramokti portugališkai.

Lisabonoje kurį laiką buvo nuostabu. Dienos lėkė, bet tai jos nejaudino. Juk laikas niekur nenueina, jis tik ateina. Tai truko, kol nustojo plaukti pinigai, baigėsi vadinamoji Marko amžina ištikimybė ir linksmybės. Ji grįžo namo sukaupusi šiokios tokios patirties. Pavyzdžiui, sužinojo, kad portugališkas ekstazis pigesnis už norvegišką,

bet gyvenimą sujaukia nė kiek ne mažiau, kad portugalų kalba velniškai sunki ir kad laikas yra senkantis, o ne atsinaujinantis išteklius.

Paskui chronologine eiga ji draugavo su Rolfu, Ronu ir Rolandu, kurie ją ir išlaikė. Nebuvo taip smagu, kaip buvo galima įsivaizduoti. Išskyrus Rolandą. Rolandas buvo šaunus. Bet laikas nestovėjo vietoje, Rolandas – taip pat.

Kai ji parsikraustė namo į savo mergautinį kambarį, pasaulis nustojo suktis kaip pašėlęs ir laikas apsiramino. Ji liovėsi vaikščioti į vakarėlius, sugebėjo atsisakyti tablečių ir pradėjo puoselėti mintį pratęsti studijas. Kurį laiką padirbėjo firmoje „Manpower". Keturias savaites pabuvusi laikina priimamojo sekretore Halės, Tiūnės ir Veterlido advokatų biure, kuris fiziškai buvo Karlo Bernerio aikštėje, o pagal prestižą – žemiausiame miesto skolų išmušinėtojų sluoksnyje, ji gavo pasiūlymą tapti nuolatine darbuotoja.

Tai buvo prieš ketverius metus.

Priimti pasiūlymą visų pirma paskatino tai, jog ji pastebėjo, kad Halės, Tiūnės ir Veterlido biure laikas slinko lėčiau nei bet kur kitur. Lėtumas prasidėdavo iškart, kai tik įžengdavai į raudoną mūrinį pastatą ir lifte nuspausdavai penketą. Praeidavo visa amžinybė, kol durys užsidarydavo ir pamažu imdavai kilti į dar lėtesnio laiko dangų. Mat įsitaisiusi savo vietoje prie priimamojo stalo Barbara galėdavo stebėti vyksmą pagal virš durų kabančio laikrodžio sekundininką. Kaip nenoriai šliaužia sekundės, minutės ir valandos. Būdavo dienų, kai jai pavykdavo beveik visiškai sustabdyti laiką, tereikėdavo susikaupti. Keisčiausia, kad aplinkiniams laikas, regis, bėgo kur kas greičiau. Tarsi jie gyventų lygiagrečiuose, bet skirtinguose laiko matuose. Telefonas priešais ją nenumaldomai čirškė, žmonės lakstė šen ir ten lyg nebyliajame kine, bet atrodė, tarsi tai vyktų kažkur toli, o ji tėra robotas, prigrūstas mechaninių detalių, kurios juda taip pat greitai kaip ir jie, o jos vidinis gyvenimas vyksta lyg sulėtinto kino juostoje.

Kad ir pastaroji savaitė. Staiga bankrutavus nemenkam skolų išieškojimų biurui, visi ėmė lakstyti ir skambinti kaip pamišę. Veterlidas jai paaiškino, kad tai langas godūnams, norintiems pasiglemžti kuo didesnę rinkos dalį, ir puikus laikas šuoliui į elitinę lygą. Šiandien jis paklausė, ar Barbara negalinti pasėdėti ilgiau, mat iki šeštos valandos vyks susitikimai su bankrutavusios bendrovės klientais, o juk jie norintys sudaryti įspūdį, kad Halės, Tiūnės ir Veterlido biure viskas kaip iš pypkės, argi ne? Kalbėdamas Veterlidas kaip įprastai spoksojo į jos krūtis, o ji kaip įprastai šypsojosi, nevalingai sustumdama mentes, kaip mokė Peteris, kai ji dirbo „Head On" bare. Tai tapo refleksu. Visi puikuojasi tuo, ką turi. Bent jau Barbara Svendsen taip manė. Kad ir ką tik įėjęs kurjeris dviratininkas. Ji galėtų lažintis, kad po šalmu, dviratininko akiniais ir respiratoriumi nėra į ką žiūrėti, turbūt dėl to jis jų nenusiima. Tačiau jis pasakė žinąs, į kurį kabinetą pristatyti siuntinį, ir iš lėto nužingsniavo koridoriumi aptemptais dviratininko šortais, kad ji galėtų netrukdoma pasigėrėti jo treniruotu užpakaliu. Arba kad ir valytoja, kuri netrukus čia pasirodys. Ji tikriausiai kokia nors budistė, induistė ar panašiai, o Alachas turbūt jai liepė slėpti kūną po daugybe paklodes primenančių drabužių. Bet ji turi eilę visai gražių dantų, ir ką ji daro? Ogi vaikšto išsišiepusi kaip krokodilė, prisirijusi ekstazio. Puikuotis įprasta.

Barbara žiūrėjo į laikrodžio sekundininką, kai atsidarė durys.

Įėjęs vyriškis buvo palyginti žemo ūgio ir apkūnus. Jis šniokštavo, akiniai buvo aprasoję, tad Barbara pamanė, kad jis lipo laiptais. Pradėjusi čia dirbti prieš ketverius metus, ji nesugebėdavo atskirti „Dressmann" kostiumo už du tūkstančius kronų nuo „Prada", bet pamažu įgudo ne tik įvertinti kostiumus, bet ir kaklaraiščius bei – tiksliausią matą, pagal kurį ji nustatydavo aptarnavimo lygį – batus.

Naujasis interesantas neatrodė labai įspūdingai, kai stovėjo valydamasis akinius, kažkuo net priminė storulį iš „Zainfildo", tačiau ji nežinojo herojaus vardo, nes nežiūrėjo to serialo. Bet sprendžiant iš

drabužių (iš ko gi daugiau), plonas kostiumas siaurais dryželiais, šilkinis kaklaraištis ir rankų darbo batai teikė vilties, kad Halė, Tiūnė ir Veterlidas netrukus turės įdomų klientą.

– Laba diena, ar galiu jums kuo nors padėti? – pasilabino ji ir nusišypsojo savo beveik žaviausia šypsena. Pačią nuostabiausią ji laikė tai dienai, kai pro duris įžengs jai skirtas vyras.

– Tikiuosi, kad taip, – šyptelėjo vyriškis, iš vidinės švarko kišenės išsitraukė nosinę ir prispaudė ją prie kaktos. – Atėjau į susitikimą, bet gal galėtumėte būti tokia maloni ir pradžiai atnešti man stiklinę vandens?

Barbarai pasigirdo neryškus užsienietiškas akcentas, bet neaišku koks. Šiaip ar taip, mandagus ir tuo pat metu valdingas prašymo tonas sustiprino jos įsitikinimą, kad tai stambi žuvis.

– Žinoma, – atsakė ji. – Minutėlę.

Žingsniuodama koridoriumi ji ėmė galvoti apie tai, kad Veterlidas prieš porą dienų užsiminė apie premijas visiems darbuotojams, jeigu šiųmečiai rezultatai būsią geri. Galbūt tuomet firma galėtų įsigyti tokių geriamojo vandens bakų, kokių ji matė kitose įstaigose. Tada visai nelauktai įvyko keistas dalykas. Laikas įgijo pagreitį, trūktelėjo į priekį. Tai truko tik keletą sekundžių, paskui sugrįžo tas pats lėtasis laikas. Tačiau atrodė, kad tos sekundės kažkokiu nepaaiškinamu būdu buvo atimtos iš jos.

Ji įėjo į moterų tualetą ir atsuko vieno iš trijų praustuvų čiaupą. Iš laikiklio ištraukė baltą plastmasinį puodelį ir ėmė laukti, pakišusi pirštą po srove. Drungnas. Tam žmogui teks apsišarvuoti kantrybe. Šiandien per radiją sakė, kad Nūrmarkos ežeruose temperatūra siekia apie dvidešimt du laipsnius. Tačiau jeigu atsuktą čiaupą palaikai ganėtinai ilgai, geriamasis vanduo iš Maridalsvaneto tampa šaltas ir gaivus. Stebeilydama į savo pirštą ji svarstė, kaip taip gali būti. Jei vanduo pakankamai atšals, pirštas pabals ir kone apmirs. Kairės rankos bevardis pirštas. Kada ant jo bus užmautas vestuvinis žiedas?

Reikia tikėtis, anksčiau, negu pabals ir apmirs širdis. Ji pajuto oro gūsį, bet jis tuoj išnyko, tad ji neatsisuko. Vanduo tebebuvo toks pat drungnas. O laikas bėgo. Tekėjo beveik kaip vanduo. Nesąmonė. Dar daugiau negu dvidešimt mėnesių, kol jai sueis trisdešimt – laiko turinti į valias.

Kažką išgirdusi ji pakėlė akis. Veidrodyje išvydo dviejų baltų kabinų duris. Ar kas nors įėjo vidun jai nematant?

Kai vanduo staiga tapo ledinis, ji krūptelėjo. Iš gilių bedugnių po žeme. Tai štai kodėl jis šaltas. Ji pakišo puodelį po vandens srove ir greitai pripylė iki kraštų. Pajuto norą skubėti, kuo greičiau iš čia dingti. Ji atsisuko ir išmetė puodelį ant grindų.

– Išgąsdinau?

Balsas atrodė nuoširdžiai susirūpinęs.

– Atsiprašau, – tarė ji, pamiršusi sustumti mentes. – Aš šiandien kažkokia baugšti.

Pasilenkusi pakelti puodelio, pridūrė:

– O jūs, beje, moterų tualete.

Puodelis nuriedėjo ir pats atsistojo. Jame dar buvo likę vandens, ir tiesdama ranką puodelio link ji galėjo matyti savo veidą, atsispindintį apskritame baltame paviršiuje. Veido šone, pačiame vandens veidrodėlio krašte, ji matė kažką judant. O tada pasirodė, kad laikas vėl pradeda eiti lėtai. Be galo lėtai. Ir ji dar kartą spėjo pagalvoti, kad laiko lieka vis mažiau.

15 SKYRIUS

Pirmadienis. *Vena amoris*

Baltas, rūdžių apėstas Hario „Ford Escort" pričiuožė prie televizorių parduotuvės. Du policijos automobiliai ir Valerio raudonas sportinis stebuklas atrodė lyg atsitiktinai išbarstyti ant šaligatvių aplink pavakare nurimusią sankryžą dailiu pavadinimu: Karlo Bernerio aikštė.

Haris pastatė automobilį, iš švarko kišenės ištraukė žalią skaptą ir numetė jį ant keleivio sėdynės. Bute neradęs automobilio raktų, pasiėmė plieninės vielos, skaptą ir išmaišęs aplinkines gatves rado savo brangųjį automobilį Stensbergo gatvėje. Raktai, kaip ir reikėjo manyti, kyšojo užvedimo spynelėje. Žaliasis skaptas labai tiko už automobilio durelių užkišti, kad jis galėtų atkrapštyti spyną plienine viela.

Haris kirto gatvę degant raudonam šviesoforo signalui. Žengė lėtai, nes kūnas nebūtų pakėlęs didelio greičio. Skaudėjo pilvą ir galvą, o prakaitu permirkę marškiniai lipo prie nugaros. Buvo be penkių minučių šešta valanda, ir jis iki šiol iškentė be vaistų, bet nieko sau nežadėjo.

Koridoriuje šalia durų kabančioje informacinėje lentoje prie penkto aukšto buvo užrašyta „Halės, Tiūnės ir Veterlido advokatų biuras". Haris sudejavo. Dirstelėjo į liftą. Slankiojamosios durys. Jokių varstomų grotelių.

Liftas buvo pažymėtas „Kone" firminiu ženklu. Kai blizgios metalinės durys užsivėrė, jis pasijuto atsidūręs užlituotoje konservų dėžutėje. Kildamas aukštyn Haris stengėsi nesiklausyti lifto mechanizmo

skleidžiamų garsų. Jis užsimerkė. Bet tuoj vėl atsimerkė, nes vidinėje akių vokų pusėje iškilo Sėsės vaizdai.

Uniformuotas kolega iš patrulinės tarnybos atidarė duris, vedančias į biuro patalpas.

– Ji tenai, – pasakė mostelėdamas į koridoriaus gilumą, į kairę nuo priimamojo stalo.

– Kur ekspertai kriminalistai?

– Jau važiuoja.

– Jie tikrai apsidžiaugs, jei atitversi liftą ir duris apačioje.

– Gerai.

– Ar atvyko kas nors iš kriminalinės policijos budėtojų?

– Li ir Hansenas. Jie surinko tuos, kurie dar buvo biure, kai ją rado. Dabar apklausia juos viename iš posėdžių kambarių.

Haris žengė koridoriumi. Kiliminė danga buvo apšiurusi, o norvegų nacionalinio romantizmo reprodukcijos ant sienų išblukusios. Ši firma, ko gera, yra mačiusi geresnių dienų. O gal kaip tik nemačiusi.

Moterų tualeto durys buvo pravertos, o kilimas pakankamai prislopino Hario žingsnių garsą, tad priartėjęs jis galėjo girdėti Tomo Valerio balsą. Haris sustojo priešais duris. Valeris, regis, kalbėjosi mobiliuoju telefonu:

– Jeigu tas daiktas priklausė jam, mes jį tikrai pričiupsime. Taip, bet perleisk tai man.

Haris pastūmė duris ir pamatė tupintį Valerį. Šis pakėlė akis.

– Sveikas, Hari. Tuoj baigiam.

Haris sustojo ant slenksčio ir ėmė tyrinėti vaizdą, girdėdamas tolimą balso traškesį, sklindantį iš Valerio telefono.

Patalpa buvo stebėtinai didelė, maždaug penki metrai iš keturių, joje – dvi baltos tualeto kabinos ir trys balti praustuvai po pailgu veidrodžiu. Dienos šviesos lempos nuo lubų metė skaudžią šviesą ant baltai dažytų sienų ir baltų plytelių. Bespalviškumas kone badė

akis. Galbūt dėl tokio įrėminimo lavonas atrodė kaip nedidelis meno kūrinys, kruopščiai sutvarkytas eksponatas. Moteris buvo liekna ir iš pažiūros jauna. Ji klūpojo ant grindų, kaktą įrėmusi į grindis, visai kaip besimeldžiantis musulmonas, tik rankos pakištos po liemeniu. Sijonas buvo pasikėlęs virš gelsvų kelnaičių su juostele. Tarpuose tarp plytelių, nuo moters galvos iki nuotako, raudonavo siauras, tamsus kraujo latakas. Atrodė, lyg siekiant didžiausio efekto būtų nupieštas.

Kūno svoris balansavo ir laikėsi ant penkių taškų: dviejų kelčių, kelių ir kaktos. Dėl kostiumėlio, neįprastos pozos ir apnuoginto užpakalio Hariui kilo mintis apie sekretorę, pasiruošusią viršininko įsiskverbimui. Vėl stereotipai. Ji ir pati galėtų būti viršininkė.

– Aišku, bet dabar negalime apie tai kalbėtis, – pasakė Valeris. – Paskambink man vakare.

Inspektorius įsikišo telefoną į vidinę kišenę, bet liko tupėti. Haris pastebėjo, kad kitas jo delnas priglaustas prie baltos moters odos po kelnaičių krašteliu. Greičiausiai tam, kad būtų į ką atsiremti.

– Bus gražių nuotraukų, ar ne? – tarė Valeris, lyg perskaitęs Hario mintis.

– Kas ji tokia?

– Barbara Svendsen, dvidešimt aštuonerių metų, iš Bestumo. Dirbo priimamojo sekretore.

Haris atsitūpė šalia Valerio.

– Kaip matai, nušauta į pakaušį, – pasakė Valeris. – Tikriausiai tuo pistoletu, kuris guli po praustuve. Jis vis dar atsiduoda korditu.

Haris pažvelgė į juodą pistoletą, numestą kertėje ant grindų. Ant vamzdžio buvo užmautas didelis juodas daiktas.

– „Česká zbrojovka“, – tarė Valeris. – Čekiškas pistoletas. Su specialiai pagamintu duslintuvu.

Haris linktelėjo. Jam knietėjo paklausti, ar Valeris užsiima ir pistoletų importu, ar apie tai buvo kalbama telefonu.

– Labai neįprasta kūno padėtis, – pasakė Haris.

– Taip, spėju, kad ji tupėjo arba klūpojo, o tada virto į priekį.

– Kas ją surado?

– Viena advokatė. Policija skambučio sulaukė septyniolika vienuolika.

– Liudytojų yra?

– Nė vienas, su kuriuo iki šiol kalbėjomės, nieko nepastebėjo. Jokio keisto elgesio, jokių įtartinų asmenų, atėjusių ar išėjusių per pastarąją valandą. Pašalinis asmuo, turėjęs susitikti su vienu iš advokatų, sako, kad Barbara iš priimamojo išėjo šešiolika penkiasdešimt penkios, nes jis paprašęs stiklinės vandens, tačiau negrįžo.

– Aišku. Ir tada ji atėjo čia?

– Greičiausiai. Iš priimamojo iki virtuvės toloka.

– Bet niekas daugiau nematė jos einančios iš priimamojo į čia?

– Tuodu, kurių kabinetai tarp priimamojo ir tualeto, jau buvo baigę darbą. O likusieji sėdėjo arba savo kabinetuose, arba viename iš posėdžių kambarių.

– Ką darė tas pašalietis, kai ji negrįžo?

– Jam buvo paskirtas susitikimas penktą valandą. Nesulaukęs sekretorės jis ėmė nekantrauti ir pats nuėjo ieškoti kabineto, kuriame turėjo susitikti su advokatu.

– Vadinasi, lankėsi čia ne pirmą kartą?

– Ne, sako, kad pirmą.

– Aišku. Taigi jis yra paskutinis mums žinomas asmuo, matęs ją gyvą?

– Taip.

Haris matė, kad Valeris neatitraukia rankos.

– Vadinasi, ji nužudyta tarp šešioliktos valandos penkiasdešimt penkios minutės ir septynioliktos valandos vienuolika minučių.

– Rodos, taip, – patvirtino Valeris.

Haris stebeilijo į užrašų knygelę.

– Ar tau būtina tai daryti? – tyliai paklausė.

– O ką aš darau?

– Tu ją lieti.

– Tau nepatinka?

Haris neatsakė. Valeris pasilenkė artyn.

– Nori pasakyti, kad niekada nesi jų lietęs, Hari?

Haris mėgino kažką užsirašyti, bet rašiklis neveikė.

Valeris nusijuokė.

– Gali neatsakyti, juk aš matau. Būti smalsiam nėra blogai, Hari. Tai viena priežasčių, dėl ko mes tapome policininkais, argi ne? Smalsumas ir nuotykių aistra. Juk įdomu sužinoti, kokia būna oda, kai jos ką tik numirusios, nei visiškai šiltos, nei visiškai šaltos.

– Aš...

Hariui iškrito rašiklis, kai Valeris čiupo jį už rankos.

– Pajusk.

Valeris prispaudė Hario delną prie negyvėlės šlaunies. Haris sunkiai šnopavo pro nosį. Jo pirmas impulsas buvo atitraukti ranką, bet jis neatitraukė. Valerio delnas ant jo plaštakos buvo šiltas ir sausas, o jos oda atrodė ne kaip žmogaus, lyg liestum gumą. Vėsią gumą.

– Jauti? Tai nuotykis, Hari. Tu tapai nuo jo priklausomas – tu taip pat, argi ne? Bet kur tu jį surasi, palikęs šį darbą? Darysi kaip kiti vargšai, ieškosi jo videonuomos punktuose ar butelio dugne? Ar nori jį turėti realiame gyvenime? Pajusk, Hari. Štai ką tau siūlome. Tikrą gyvenimą. Taip ar ne?

Haris krenkštelėjo.

– Aš tik noriu pasakyti, kad ekspertai kriminalistai, prieš mums ką nors liečiant, norėtų surinkti įkalčius.

Valeris ilgai žiūrėjo į Harį. Tada, linksmai pamerkęs, paleido jo ranką.

– Tu teisus. Aš suklydau.

Valeris atsistojo ir išėjo.

Pilvo skausmai, rodės, tuoj įveiks Harį, bet jis stengėsi kvėpuoti giliai ir ramiai. Beatė jam neatleistų, jeigu jis apvemtų nusikaltimo vietą.

Jis skruostu prisiglaudė prie vėsių plytelių ir kilstelėjo Barbaros švarkelį, kad galėtų pažiūrėti po apačia. Tarp kelių ir švelniu lanku pakibusio liemens jis pamatė baltą plastmasinį puodelį. Tačiau dėmesį prikaustė jos plaštaka.

– Velnias, – sušnabždėjo Haris. – Velnias.

Dvidešimt minučių po šeštos į Halės, Tiūnės ir Veterlido biuro patalpas atskubėjo Beatė. Haris sėdėjo ant grindų prie moterų tualeto ir atsirėmęs į sieną gėrė iš balto plastmasinio puodelio.

Beatė sustojo priešais jį, pastatė metalinius lagaminus ir atgalia ranka persibraukė drėgną, raudoną kaip liepsna kaktą.

– Atsiprašau. Buvau išvažiavusi į Igierstrandą. Iš pradžių turėjau užsukti į namus persirengti, paskui – į Kjelbergo gatvę pasiimti įrangos. Ir dar kažkoks idiotas liepė atitverti liftą, taigi turėjau lipti laiptais.

– Tas idiotas veikiausiai taip padarė, norėdamas išsaugoti įkalčius. Ar spauda dar nesuuodė?

– Keletas sėdi lauke ir kaitinasi saulutėje. Bet jų nedaug. Atostogų metas.

– Bijau, kad atostogos baigėsi.

Beatė susiraukė.

– Nori pasakyti...

– Eikš.

Haris pirmas įėjo į tualetą ir atsitūpė.

– Jeigu pažiūrėsi po jos kūnu, pamatysi kairę ranką. Bevardis pirštas nupjautas.

Beatė sudejavo.

– Kraujo nedaug, – tarė Haris. – Vadinasi, ji jau buvo mirusi. Ir dar turime štai ką.

Jis kilstelėjo plaukus virš kairės Barbaros ausies.

Beatė suraukė nosį:

– Auskaras?

– Širdelės formos. Visai nepanašus į sidabrinį auskarą, kurį ji segi kitoje ausyje. Kitą sidabrinį auskarą radau ant grindų vienoje iš tualeto kabinų. Taigi šitą jai įsegė žudikas. Įdomiausia, kad jį galima atidaryti. Štai taip. Neįprastas turinys, ar ne?

Beatė linktelėjo galva.

– Raudona penkiakampė deimantinė žvaigždė, – tarė ji.

– Ir ką gi mes turime?

Beatė pažvelgė į jį.

– Ar dabar jau galima tą žodį ištarti garsiai? – paklausė ji.

– Serijinis žudikas?

Tuos žodžius Bjarnė Meleris sušnabždėjo taip tyliai, jog Haris nevalingai tvirčiau prispaudė mobilųjį telefoną prie ausies.

– Mes esame nusikaltimo vietoje ir čia braižas tas pats, – tarė Haris. – Teks atšaukti atostogas, viršininke. Mums reikalinga kiekvieno pagalba.

– Gal kas nors mėgdžioja?

– Neįmanoma. Apie pirštus ir deimantus žinojome tik mes.

– Labai netinkamas laikas, Hari.

– Serijinės žmogžudystės retai būna tinkamu laiku, viršininke.

Meleris valandėlę patylėjo.

– Hari?

– Klausau, viršininke.

– Noriu tavęs paprašyti, kad savo paskutinėmis savaitėmis padėtum Tomui Valeriui tirti šią bylą. Tu vienintelis Smurtinių nusikaltimų skyriuje, anksčiau susidūręs su serijinėmis žmogžudystėmis. Žinau, kad atsisakysi, bet vis tiek prašau. Bent tol, kol pajudėsime iš vietos, Hari.

– Gerai, viršininke.

– Tai svarbiau nei tavo ir Tomo nesutarimai... Ką sakei?

– Sakiau „gerai“.

– Tikrai?

– Taip. Bet dabar turiu bėgti. Mes čia būsime visą vakarą, tad būtų gerai, jeigu rytoj sušauktumėt pirmą tyrėjų grupės susirinkimą. Tomas siūlo aštuntą valandą.

– Tomas? – perklausė Meleris su nuostaba balse.

– Tomas Valeris.

– Žinau, kad Valeris, bet niekada negirdėjau tavęs tariančio jo vardą.

– Manęs laukia, viršininke.

– Gerai.

Haris įsidėjo telefoną į kišenę, išmetė plastmasinį puodelį į šiukšlių kibirą, užsidarė vienoje iš vyrų tualeto kabinų ir apsikabinęs unitazą ėmė vemti.

Paskui, atsistojęs priešais praustuvą atsuktu čiaupu, žvelgė į save veidrodyje. Klausėsi iš koridoriaus sklindančio erzelio. Beatės padėjėjas prašė žmonių neįlipti už užtvarų, Valeris liepė paskelbti netoli pastato buvusių žmonių paiešką. Magnusas Skarė sušuko kolegai, kad jam nupirktų sūrainį be bulvyčių.

Kai vanduo pagaliau atšalo, Haris po čiaupu pakišo galvą. Leido vandeniui tekėti skruostu, į ausį, per kaklą, už marškinių, per petį ir ranka žemyn. Jis godžiai gėrė. Atsisakė klausyti priešo iš apačios. Tada nubėgo į kabiną ir vėl ėmė vemti.

Lauke buvo ankstyvas vakaras, Karlo Bernerio aikštė – ištuštėjusi. Haris išėjo pro duris, prisidegė cigaretę ir rankos mostu sustabdė prie jo artėjantį smalsų žurnalistą. Vyriškis pakluso. Haris jį atpažino. Jendemas – ar ne tokia jo pavardė? Teko su juo kalbėtis po įvykio Sidnėjuje. Jendemas nebuvo blogesnis už kitus, tiesą sakant, šiek tiek geresnis.

Televizorių parduotuvė tebedirbo. Haris įžengė vidun. Žmonių nebuvo, išskyrus storą vyrą nešvariais flaneliniais marškiniais, kuris sėdėjo už prekystalio ir skaitė žurnalą. Stalinis ventiliatorius niokojo plikę maskuojančią šukuoseną ir skleidė prakaito kvapą. Vyriškis tik sušnypštė, kai Haris parodė jam savo tarnybinį pažymėjimą ir paklausė, ar jis nepastebėjo kokio nors keistai besielgiančio žmogaus parduotuvėje ar lauke.

– Visi jie kažkokie keisti, – iškošė jis. – Šitas rajonas baigia supūti.

– Ar niekas neatrodė taip, lyg ruoštųsi ką nors nužudyti? – sausai paklausė Haris.

Vyras primerkė vieną akį.

– Ar dėl to čia buvo tiek policijos automobilių?

Haris linktelėjo.

Vyriškis patraukė pečiais ir vėl ėmė skaityti žurnalą:

– Visiems kartais šauna mintis ką nors nužudyti, pareigūne.

Žengdamas durų link Haris stabtelėjo, vieno televizoriaus ekrane išvydęs savo automobilį. Kamera greitosiomis apžvelgė Karlo Bernerio aikštę ir sustojo prie raudono mūrinio pastato. Tada ekrane vėl pasirodė TV2 žinių vedėja, o po akimirkos jau galėjai grožėtis madų šou. Haris godžiai užsitraukė cigaretę ir užmerkė akis.

Rakelė žingsniavo madų demonstravimo pakyla, ne viena, o dvylika pakylų, ji nužengė tiesiai iš televizorių sienos, įsisprendė ir sustojo priešais. Pažvelgė į ją, atmetė galvą, nusisuko ir paliko ją. Haris vėl atsimerkė.

Buvo aštuonios valandos. Jis stengėsi neprisiminti, kad visai šalia, Trondheimo gatvėje, yra baras. Ten prekiaujama stipriaisiais gėrimais.

Liko sunkiausia vakaro dalis.

O tada ateis naktis.

Buvo dešimta valanda vakaro, ir nors gyvsidabris susimylėdamas nusileido per porą padalų žemyn, įkaitęs ir nejudrus oras laukė, kad papūstų vėjas nuo sausumos ar į sausumą – nesvarbu kaip. Kriminalinių ekspertizių tyrimų skyriuje buvo tuščia, tik Beatės kabinete tebedegė šviesa. Nužudymas Karlo Bernerio aikštėje sujaukė visos dienos planus, ir ji tebebuvo nusikaltimo vietoje, kai paskambinęs kolega Bjornas Holmas pranešė, kad priimamajame laukia moteris, kuri sako atvykusi iš „De Beers" ir turinti ištirti keletą deimantų.

Beatė paskubomis grįžo į skyrių ir dabar susikaupusi klausėsi energingos nedidelio ūgio moters, kuri angliškai kalbėjo taip puikiai, kaip ir galėjai tikėtis iš Londone gyvenančios olandės:

– Deimantai turi vadinamųjų geologinių pirštų atspaudų, pagal kuriuos teoriškai įmanoma surasti savininką, nes išduodami sertifikatai, rodantys deimanto kilmę ir lydintys jį visą kelią. Bet bijau, kad šis atvejis kitoks.

– Kodėl? – paklausė Beatė.

– Nes abu mano apžiūrėti deimantai yra iš tų, kurie vadinami kruvinaisiais.

– Dėl raudonos spalvos?

– Ne, ne dėl spalvos. Labiausiai tikėtina, jie yra iš Siera Leonės Kiuvu kasyklų. Visi pasaulio prekiautojai deimantais boikotuoja deimantus iš Siera Leonės, nes tenykštes kasyklas kontroliuoja sukilėliai, kurie iš deimantų eksporto finansuoja karą, vykstantį ne dėl politikos, o dėl pinigų. Iš čia ir pavadinimas „kruvinieji deimantai". Šie deimantai, manau, yra nauji, greičiausiai iš Siera Leonės kontrabanda patekę į kitą šalį, kurioje buvo pagaminti netikri sertifikatai, sakantys, kad jie yra iš kokios nors žinomos kasyklos, pavyzdžiui, esančios Pietų Afrikoje.

– Gal numanote, į kokią šalį jie galėjo būti įvežti?

– Dauguma patenka į buvusias komunistines šalis. Nukritus geležinei uždangai, asmens tapatybės dokumentų padirbinėtojai turėjo

susirasti naujų veiklos nišų. Už kokybiškus deimantų sertifikatus gerai mokama. Bet tai ne vienintelė priežastis, verčianti galvoti apie Rytų Europą.

– Ne vienintelė?

– Jau anksčiau esu mačiusi tokių žvaigždės formos deimantų. Jie buvo kontrabanda atvežti iš buvusios Rytų Vokietijos ir Čekijos. Tokie pat vidutinės kokybės deimantai kaip ir šie.

– Vidutinės kokybės?

– Nors raudonas deimantas atrodo gražiai, jis pigesnis už baltą, skaidrų. Jūsų rastuose akmenyse taip pat yra nemažas kiekis nekristalizuotos anglies, dėl to jie ne tokie skaidrūs kaip pageidautina. Kai reikia nušlifuoti tiek deimanto, kad būtų išgauta žvaigždės forma, stengiamasi nenaudoti aukščiausios kokybės žaliavos.

– Vadinasi, Rytų Vokietija ir Čekija.

Beatė užsimerkė.

– Čia tik kvalifikuotas spėjimas. Jeigu tai viskas, aš dar galiu suspėti į paskutinį lėktuvą, skrendantį į Londoną...

Beatė atsimerkė ir atsistojo.

– Atleiskite, diena buvo chaotiška ir ilga. Jūs mums nepaprastai padėjote, labai dėkojame, kad galėjote atvykti.

– Visada prašom. Tikiuosi, tai padės jums sugauti žudiką.

– Mes taip pat tikimės. Iškviesiu jums taksi.

Laukdama, kol atsilieps taksi dispečerinė, Beatė pastebėjo, kad deimantų ekspertė žiūri į jos ranką, laikančią telefono ragelį. Beatė nusišypsojo.

– Jūs turite labai gražų deimantinį žiedą. Atrodo kaip sužieduotuvių žiedas.

Beatė nežinia kodėl paraudo.

– Aš nesusižadėjusi. Šį sužadėtuvių žiedą mano tėvas padovanojo mamai. Kai jis mirė, žiedas atiteko man.

– Aišku. Tuomet suprantu, kodėl jį mūvite ant dešinės rankos.

– Argi?

– Na, taip, juk žiedą įprasta mūvėti ant kairės rankos. Tiksliau, ant kairės rankos trečiojo piršto.

– Ant didžiojo piršto? Maniau, kad žiedas mūvimas ant bevardžio.

Moteris nusišypsojo.

– Jei tikėtume tuo pačiu, kuo ir egiptiečiai, tuomet ne.

– O kuo jie tikėjo?

– Jie manė, kad tiesiai iš širdies į kairės rankos didįjį pirštą eina meilės kraujagyslė, vena amoris.

Kai atvažiavo taksi ir moteris išėjo, Beatė kurį laiką stovėjo ir žiūrėjo į savo ranką. Į kairės rankos trečiąjį pirštą.

Tada paskambino Hariui.

– Ginklas taip pat buvo čekiškas, – pasakė Haris, kai ji baigė.

– Galbūt tai gali kur nors nuvesti, – tarė Beatė.

– Galbūt, – atsakė Haris. – Kaip sakei vadinasi ta kraujagyslė?

– *Vena amoris*?

– *Vena amoris,* – sumurmėjo Haris ir padėjo ragelį.

16 SKYRIUS

Pirmadienis. Dialogas

Tu miegi. Aš priglaudžiu delną tau prie veido. Ar pasiilgai? Pakšteliu tau į pilvą. Nusileidžiu žemyn, ir tu sukruti. Banguojantis elfų šokis. Tu nebyli, apsimeti mieganti. Dabar gali pabusti, mylimoji. Tu demaskuota.

Haris pašoko lovoje. Praėjo kelios sekundės, kol suvokė, kad jį pažadino jo paties riksmas. Jis stebeilijo į prietemą, tyrinėjo šešėlius prie užuolaidų ir spintos.

Vėl padėjo galvą ant pagalvės. Kas jam prisisapnavo? Jis buvo pustamsiame kambaryje. Du žmonės artėjo vienas prie kito lovoje. Jų veidai buvo neįžiūrimi. Jis uždegė kišeninį žibintuvėlį, kurį buvo ką tik nukreipęs į juos, ir tada pabudo nuo riksmo.

Haris pažvelgė į laikrodžio, stovinčio ant naktinio staliuko, skaitmenis. Iki septintos likę pustrečios valandos. Per tiek laiko sapnuose gali spėti nukeliauti iki pragaro ir grįžti atgal. Bet jis turėjo miegoti. Turėjo. Jis įkvėpė, tarsi ruošdamasis nerti, ir užsimerkė.

17 SKYRIUS

Antradienis. Psichologiniai portretai

Haris pažvelgė į minutinę laikrodžio rodyklę ant sienos virš Tomo Valerio galvos.

Jie turėjo atnešti papildomų kėdžių, kad visi sutilptų didžiajame posėdžių kambaryje, kuris buvo įrengtas žaliojoje zonoje, šeštame aukšte. Kambaryje tvyrojo kone iškilminga nuotaika. Niekas nesikalbėjo, negėrė kavos, neskaitė laikraščių, tik rašinėjo kažką bloknotuose ir laukė aštuntos valandos. Haris suskaičiavo septyniolika galvų, o tai reiškė, kad trūko tik vieno žmogaus. Tomas Valeris stovėjo priešais ant krūtinės sukryžiavęs rankas, nenuleisdamas akių nuo savo rolekso.

Sieninio laikrodžio minutinė rodyklė trūktelėjo pirmyn ir virpėdama sustojo vertikalioje padėtyje „ramiai".

– Taigi pradedam, – tarė Tomas Valeris.

Pasigirdo šnaresys, kai visi kaip pagal komandą atsisėdo tiesiai kėdėse.

– Aš vadovausiu šiai tyrimo grupei, padedamas Hario Hūlės.

Galvos prie stalo su nuostaba pasisuko į Harį, kuris atsisėdo kambario gilumoje.

– Visų pirma noriu padėkoti tiems, kurie neniurzgėdami strimgalviais grįžo iš atostogų, – toliau kalbėjo Valeris. – Bijau, kad artimiausiu metu jūsų bus paprašyta paaukoti daugiau negu atostogas, ir nežinia, ar man pakaks laiko prie kiekvieno pribėgti ir padėkoti, taigi tarkime, kad ši padėka galioja visą šį mėnesį, gerai?

Prie stalo žmonės krizeno ir linkčiojo galvomis. Šitaip krizenama ir linkčiojama būsimam skyriaus vadovui, pamanė Haris.

– Ši diena ypatinga daugeliu atžvilgių.

Valeris įjungė skaidrių projektorių. Ekrane jam už nugaros nušvito pirmasis „Dagbladet" puslapis. SIAUČIA SERIJINIS ŽUDIKAS? Jokių nuotraukų, tik šie trys žodžiai milžinišku šriftu. Retai būna, kad save gerbianti redakcija pirmojo puslapio antraštėje rašytų klaustuką, ir tik nedaugelis – tarp kurių nebuvo susirinkusiųjų į K615 kambarį – žinojo, kad dėl klaustuko buvo apsispręsta vos kelios minutės iki atiduodant laikraštį spaustuvėn, po to, kai „Dagbladet" redaktorius paskambino vyriausiajam redaktoriui į vasarnamį Tvėdestrande pasitarti.

– Norvegijoje mes nesame turėję serijinio žudiko – bent jau tokio, apie kurį mums kas nors žinoma – nuo tada, kai devintajame dešimtmetyje siautėjo Arnfinas Nesetas, – tarė Valeris. – Serijinių žudikų pasitaiko retai, taip retai, jog šie įvykiai sukels susidomėjimą už šalies ribų. Dabar į mus nukreipta daugybė akių, bičiuliai.

Toliau stojusi Tomo Valerio dirbtinė pauzė buvo nereikalinga, visi susirinkusieji šios bylos svarbą suprato dar tada, kai išvakarėse jiems telefonu apie tai pranešė Meleris.

– Taigi, – tarė Valeris. – Jeigu mes iš tiesų susidūrėme su serijiniu žudiku, situacija nėra visiškai beviltiška. Visų pirma tarp mūsų yra žmogus, kuris yra tyręs tokią bylą ir netgi sučiupęs serijinį žudiką. Tikiuosi, visi prisimena, kaip puikiai vyresnysis pareigūnas Hūlė pasirodė Sidnėjuje. Hari?

Haris, pamatęs į jį atsisukančius veidus, atsikrenkštė. Pajutęs, kad balsas gali neklausyti, atsikrenkštė dar kartą:

– Nesu toks tikras, kad darbas, kurį nuveikiau Sidnėjuje, galėtų būti sektinas pavyzdys, – jis pamėgino kreivai šyptelėti. – Tikriausiai prisimenate, kad galiausiai aš tą žmogų nušoviau.

Jokio juoko, nė menkiausios šypsenėlės. Haris – ne būsimasis skyriaus vadovas.

– Mes galime įsivaizduoti ir blogesnę baigtį, Hari, – tarė Valeris ir vėl pažvelgė į roleksą. – Daugelis jūsų pažįsta psichologą Stolę Aunę, kuris mums yra padėjęs tirti daugelį bylų. Jis sutiko pas mus atvykti ir trumpai pristatyti serijinę žmogžudystę kaip reiškinį. Kai kuriems jūsų tai seniai žinomos tiesos, bet pasikartoti visada naudinga. Jis turėjo būti čia...

Visi pakėlė galvas, kai durys plačiai atsilapojo. Į vidų įžengęs vyriškis garsiai šniokštavo. Virš apvalaus pilvo, sunkiai išsitenkančio po tvido švarku, buvo oranžinė peteliškė ir akiniai – tokie mažučiai, kad kilo klausimas, ar įmanoma pro juos ką nors įžiūrėti. Po blizgančiu viršugalviu žvilgėjo prakaituota kakta, kurią puošė tamsūs, galbūt dažyti, bet, šiaip ar taip, kruopščiai prižiūrėti antakiai.

– Vilką mini... – prabilo Valeris.

– Vilkas čia! – sušuko Stolė Aunė, iš kišenės išsitraukdamas nosinę ir nusišluostydamas kaktą. – Po galais, koks karštis!

Jis nuėjo prie stalo galo ir su trenksmu numetė ant grindų aptrintą rudą odinį portfelį.

– Labas rytas, ponios ir ponai. Malonu matyti tiek jaunų žmonių, nemiegančių tokiu paros metu. Su kai kuriais jūsų aš jau pažįstamas, su kitais prasilenkėme.

Haris nusišypsojo. Jis buvo vienas tų, su kuriais Aunė tikrai neprasilenkė. Prieš daugelį metų Haris kreipėsi į Aunę dėl savo potraukio alkoholiui. Aunė nebuvo tos srities specialistas, tačiau tarp jų išsirutuliojo santykiai, kurie, Haris turėjo pripažinti, nemaloniai priminė draugystę.

– Išsitraukite užrašų sąsiuvinius, dykaduoniai!

Aunė pasikabino ant kėdės švarką.

– Atrodote lyg susirinkę į pakasynas. Iš dalies taip ir yra, bet prieš išeidamas iš čia norėčiau pamatyti keletą šypsenų. Tai įsakymas. O dabar skubėkite dėtis į galvas.

Nuo lentos su verčiamu popieriumi Aunė paėmė flomasterį ir, pašėlusiu greičiu kažką rašydamas, ėmė dėstyti:

– Yra pagrindo manyti, kad serijiniai žudikai egzistuoja nuo tų laikų, kai šioje žemėje atsirado daugiau nei vienas žmogus, kurį būtų galima nugalabyti. Tačiau pirmąja šiuolaikine serijinio žudiko byla daugelis laiko vadinamąjį Siaubo rudenį tūkstantis aštuoni šimtai aštuoniasdešimt aštuntaisiais. Tai pirmieji dokumentuoti liudijimai apie serijinį žudiką, vedamą grynai seksualinių paskatų. Žmogžudys nužudė penkias moteris ir be pėdsakų išnyko. Jis buvo pramintas Džeku Skerdiku, tačiau savo tikrąjį vardą nusinešė į kapus. Mūsų šalyje garsiausias šios rūšies nusikaltėlis yra ne Arnfinas Nesetas, kuris devintajame dešimtmetyje, kaip visi pamenate, nunuodijo apie dvidešimt pacientų, o Belė Giunes – retai pasitaikanti serijinė žudikė moteris. Ji išvyko į Ameriką, kurioje tūkstantis devyni šimtai antrais metais ištekėjo už perkarėlio vyro ir apsigyveno sodyboje netoli La Portės, Indianos valstijoje. Sakau „perkarėlio“, nes jis svėrė vos septyniasdešimt kilogramų, tuo tarpu ji – šimtą dvidešimt, – Aunė timptelėjo sau už petnešų. – Jeigu jums įdomi mano nuomonė, jos svoris visai normalus.

Vienas kitas nusijuokė.

– Ši apvali, maloninga ponia nužudė savo vyrą, keletą vaikų ir nežinia kiek kavalierių, kuriuos atsiviliodavo į sodybą per pažinčių skelbimus Čikagos laikraščiuose. Jų kūnai buvo aptikti, kai tūkstantis devyni šimtai aštuntais metais keistomis aplinkybėmis sudegė Belės sodyba. Taip pat buvo rastas apdegęs nepaprastai didelių matmenų moters torsas su nupjauta galva. Kūną tikriausiai pakišo Belė, kad tyrėjai pamanytų, jog tai ji. Policija gavo daugybę liudytojų parodymų, kuriuose jie teigė matę Belę įvairiose Amerikos vietovėse, tačiau ji niekada nebuvo sugauta. Štai čia ir yra pagrindinė mano mintis, mielieji. Deja, kalbant apie serijinius žudikus, Džeko ir Belės atvejai yra tipiški, – Aunė baigė rašyti ir bedė flomasteriu į popieriaus lapą taip, jog subarškėjo lenta. – Jie lieka nesugauti.

Klausytojai nebyliai žiūrėjo į jį.

– Taigi, – toliau dėstė Aunė. – Serijinio žudiko sąvoka tokia pat ginčytina, kaip ir visa kita, ką žadu jums papasakoti. Taip yra, nes psichologijos mokslas dar neišaugo iš vaikiškų kelnaičių, o psichologai yra niurzgliai iš prigimties. Papasakosiu jums kai ką, kas mums žinoma – arba kas mums nežinoma – apie serijinio žudiko tipažą, kurie, daugelio gabių psichologų nuomone, tėra beprasmiškas bandymas apibūdinti tam tikrą grupę psichikos ligų, kurios, kitų psichologų manymu, neegzistuoja. Ar aišku? Ką gi, kai kurie iš jūsų bent jau šypsosi, ir tai yra gerai.

Aunė bakstelėjo smiliumi į pirmąjį punktą, užrašytą ant lentos.

– Tipiškas serijinis žudikas yra baltaodis vyras nuo dvidešimt ketverių iki keturiasdešimties metų amžiaus. Paprastai jis veikia vienas, bet gali veikti ir su kitais, pavyzdžiui, poroje. Aukų luošinimas rodo, kad jis vienas. Aukos gali būti bet kas, bet dažniausiai jos būna iš tos pačios etninės grupės kaip ir žudikas, tik išimtiniais atvejais jis pažįsta jas iš anksčiau. Pirmąją auką jis paprastai susiranda jam gerai pažįstamoje vietovėje. Paplitusi nuomonė, kad su serijinėmis žmogžudystėmis visada susiję ypatingi ritualai. Iš tikrųjų taip nėra, bet kai ritualai atliekami, tai neretai liudija apie serijinę žmogžudystę.

Aunė bakstelėjo į kitą punktą, kur buvo užrašęs ant lentos: PSICHOPATAS / SOCIOPATAS.

– Vis dėlto būdingiausia serijinio žudiko kilmė – amerikietiška. Kodėl taip yra, žino tik ponas Dievas ir, be abejo, pora Oslo universiteto psichologijos profesorių. Todėl įdomu, kad tie, kurie apie serijines žmogžudystes nusimano geriausiai – FTB ir amerikiečių teisėtvarka, skiria du serijinių žudikų tipus. Psichopatinį ir sociopatinį. Mano minėtų profesorių nuomone, įtartinas ir toks skirstymas, ir tokios sąvokos, tačiau serijinių žudikų tėvynėje dauguma teismų vadovaujasi Maknotono taisykle, kuri sako, kad tik psichopatinis serijinis žudikas nežino, ką daro nusikaltimo momentu. Taigi psichopatas, priešingai nei sociopatas, išvengia kalėjimo ar – net ir Dievo

tėvynėje taikomos – mirties bausmės. Čia turėjau omenyje serijinius žudikus. Hm... – jis pauostė flomasterį ir lyg nustebęs kilstelėjo vieną antakį.

Valeris pakėlė ranką. Aunė linktelėjo.

– Bausmės dydžio nustatymas yra pakankamai įdomi tema, – tarė Valeris. – Bet iš pradžių mes turime jį sugauti. Ar galite pasakyti ką nors, kas mums praverstų praktikoje?

– Ar išprotėjot – juk aš psichologas.

Nugriaudėjo juokas. Aunė patenkintas nusilenkė.

– Žinoma, aš prie to dar prieisiu, Valeri. Bet iš pradžių norėčiau pasakyti, kad jeigu kai kurie iš jūsų jau dabar pradeda nekantrauti, jūsų laukia sunkūs laikai. Praktika rodo, kad niekas netrunka taip ilgai, kaip išaiškinti serijinį žudiką. Bent tokiu atveju, kai jis ne to tipo.

– Kokio ne to tipo? – prasižiojo Magnusas Skarė.

– Iš pradžių pažiūrėkime, kaip žmonės, FTB užsakymu sudarinėjantys psichologinius nusikaltėlių portretus, atskiria psichopatinį serijinį žudiką nuo sociopatinio. Psichopatas dažnai būna nepritapęs individas, be darbo, išsilavinimo, turintis kriminalinę praeitį ir daugybę socialinių problemų – priešingai nei sociopatas, kuris yra protingas, iš pažiūros lydimas sėkmės ir gyvenantis normalų gyvenimą. Psichopatas išsiskiria iš minios ir lengvai tampa įtariamuoju, tuo tarpu sociopatas išnyksta minioje. Pavyzdžiui, išaiškinus sociopatą, kaimynus ir pažįstamus beveik visada ištinka šokas. Kalbėjausi su viena psichologe, kuri sudarinėja psichologinius portretus FTB, ir ji man pasakė pirmiausia žiūrinti į žmogžudystės laiką. Jai svarbi nuoroda yra ta, ar žmogžudystė įvykdyta paprastą darbo dieną, ar savaitgalį ir per atostogas. Pastaruoju atveju galima numanyti, kad žudikas turi darbą, ir tai padidina tikimybę, kad jis sociopatas.

– Vadinasi, jeigu mūsiškis žudo per visuotines atostogas, tai reiškia, kad jis turi darbą ir yra sociopatas? – paklausė Beatė Len.

– Žinoma, anksti daryti tokią išvadą, tačiau turint omenyje kitus mums žinomus faktus – galbūt. Ar šios žinios jums pakankamai praktiškos?

– Pakankamai, – patvirtino Valeris. – Bet jeigu teisingai jus supratau, naujienos nekokios?

– Taip ir yra. Mūsiškis baisiai primena ne to tipo serijinį žudiką. Sociopatą.

Aunė davė klausytojams porą sekundžių susivokti, tada kalbėjo toliau:

– Pasak amerikiečių psichologo Džoelo Noriso, kiekvieną kartą įvykdydamas žmogžudystę serijinis žudikas išgyvena psichinį šešių fazių procesą. Per pirmąją, vadinamąją auros, fazę žmogus laipsniškai praranda ryšį su tikrove. Penktoji, totemo, fazė yra pati žmogžudystė, per kurią serijinis žudikas pasiekia kulminacijos tašką. Arba, tiksliau sakant, jo nepasiekia. Nes žmogžudystė niekada iki galo nepateisina lūkesčių ir norų patirti katarsį, apsivalymą, žudiko siejamą su žudymo aktu. Dėl to iškart po žmogžudystės jį ištinka šeštoji, depresinė, fazė. Paskui ji pereina į auros fazę ir žudikas pradeda ruoštis kitai žmogžudystei.

– Ir taip be galo? – nuo durų atsiliepė nepastebimai įslinkęs Bjarnė Meleris. – Kaip *perpetuum mobile*.

– Išskyrus tai, kad amžinasis variklis savo judesius kartoja be jokių pakitimų, – tarė Aunė. – Tuo tarpu serijinis žudikas išgyvena procesą, kuris ilgainiui keičia jo elgseną. Laimei, šis procesas lemia mažėjančią savitvardą. Nelaimei – didėjantį kraujo troškimą. Suviršķinti pirmąją žmogžudystę visada sunkiausia, dėl to ir po jos einantis vadinamasis atvėsimo laikotarpis būna ilgiausias. Per ilgą auros fazę ruošiamasi kitai žmogžudystei ir skiriama daug laiko jai planuoti. Jeigu serijinės žmogžudystės vietoje pastebime kruopščiai apgalvotas detales, tiksliai atliktus ritualus ir kad žudikas nedaug kuo rizikavo, vadinasi, jis tepasiekęs pradinę proceso stadiją. Jis gali taip

ištobulinti techniką, kad darbą atliks vis švariau. Tai pati nepalankiausia fazė tiems, kurie mėgina jį sugauti. Tačiau ilgainiui, daugėjant aukų, atvėsimo laikotarpiai darosi vis trumpesni. Žudikui lieka mažiau laiko viskam susiplanuoti, žmogžudysčių vietose daugėja netvarkos, ritualai atliekami atmestinai ir jis labiau rizikuoja. Visa tai liudija apie didėjančią frustraciją. Arba, kitaip tariant, stiprėjantį kraujo troškimą. Jis praranda savitvardą ir tampa lengviau sugaunamas. Bet jeigu šiuo laikotarpiu jam per plauką pavyksta pasprukti, jis gali išsigąsti ir kurį laiką nebežudyti. Tuomet jis turi laiko nusiraminti ir viską pradėti nuo pradžių. Tikiuosi, šie pavyzdžiai klausytojų per daug nenuliūdino?

– Kaip nors išgyvensime, – atsakė Valeris. – Bet gal galėtumėte pasidalyti savo nuomone apie šią konkrečią bylą?

– Gerai, – tarė Aunė. – Taigi turime tris žmogžudystes...

– Dvi žmogžudystes! – vėl neiškentė Skarė. – Lisbetė Barli kol kas laikoma dingusia.

– Tris žmogžudystes, – atrėmė Aunė. – Patikėkite manimi, jaunuoli.

Kai kas susižvelgė. Skarė žiojosi dar kažką sakyti, bet persigalvojo. Aunė kalbėjo toliau:

– Žmogžudystes vieną nuo kitos skiria vienodas dienų skaičius. Ir visus tris kartus atliktas aukų žalojimo ir puošimo ritualas. Žudikas nupjauna pirštą ir atlygina žalą dovanodamas deimantą. Beje, toks kompensavimas nėra jokia naujiena, jis būdingas žudikams, kurie šeimoje buvo auklėjami pagal griežtus dorovės principus. Kadangi šioje šalyje dorovingų šeimų nėra daug, galbūt tai padėtų išaiškinti žudiką.

Niekas nesijuokė.

Aunė atsiduso.

– Čia juodasis humoras. Aš nesistengiu būti ciniškas ir savo mintis, ko gera, galėjau išdėstyti aiškiau, tiesiog negaliu leisti, kad ši byla

mane sužlugdytų, dar nė nepradėjus dirbti. Laikykitės ir jūs. Taigi laiko tarpai tarp žmogžudysčių ir kruopštūs ritualai byloja, kad šiuo atveju savitvarda yra ankstyvosios fazės.

Pasigirdo prislopintas krenkštimas.

– Taip, Hari? – tarė Aunė.

– O kaip aukos ir vietos pasirinkimas? – paprieštaravo Haris.

Aunė pridėjo smilių prie smakro, pamąstė ir linktelėjo galva.

– Tu teisus, Hari.

Žmonės prie stalo klausiamai susižvelgė.

– Kaip suprasti? – šūktelėjo Skarė.

– Aukos ir vietos pasirinkimas byloja ką kita, – atsakė Aunė. – Kad žudikas netrukus gali prarasti savitvardą ir surengti tikras skerdynes.

– Iš kur tokios žinios? – paklausė Meleris.

– Paaiškink pats, Hari, – paprašė Aunė.

Žiūrėdamas į stalo paviršių Haris ėmė dėstyti:

– Pirmoji žmogžudystė, kurios auka – Kamila Luen, įvyko bute, kuriame ji gyveno viena, ar ne? Žudikas galėjo įeiti ir išeiti labai nerizikuodamas, kad bus sučiuptas ar atpažintas. Jis netrukdomas galėjo įvykdyti žmogžudystę ir atlikti ritualus. Bet vykdydamas antrąją žmogžudystę jau pradeda rizikuoti. Jis pagrobia Lisbetę Barli gyvenamajame rajone vidury dienos. Tikėtina, automobiliu, kuris, kaip žinome, turi numerį. O trečioji žmogžudystė – gryniausia loterija. Biuro moterų tualete. Tiesa, pasibaigus įprastoms darbo valandoms, bet aplinkui buvo pakankamai žmonių, tad jis turėjo kliautis sėkme, kad nebūtų užkluptas ar bent identifikuotas.

Meleris pasisuko į Aunę.

– Tad kokia išvada?

– Kad negalime daryti jokių išvadų, – atsakė Aunė. – Daugių daugiausia galime numanyti, jog jis yra gerai prisitaikęs sociopatas. Ir kad mes nežinome, ar jis tuoj pames galvą, ar vis dar valdo padėtį.

– Ko mums tikėtis?

– Pirmuoju atveju reikia laukti skerdynių, tačiau įmanoma tam tikra tikimybė jį sučiupti, nes jis rizikuos. Antruoju – žmogžudystės bus retesnės, bet, kaip rodo sukaupta patirtis, artimiausiu metu nepavyks jo sugauti. Rinkitės patys.

– Bet kur mums pradėti ieškoti? – paklausė Meleris.

– Jeigu tikėčiau statistika besidominčiais kolegomis, sakyčiau, kad ieškoti reikia tarp tų, kurie šlapinasi į lovą, tarp žvėrelių kankintojų, žagintojų ir piromanų. Ypač – tarp piromanų. Bet aš jais netikiu. Deja, neturiu jokių alternatyvių dievų, tad atsakymas, matyt, būtų toks: aš nenumanau.

Aunė dangteliu užkimšo flomasterį. Tyla buvo slegianti.

Tomas Valeris pašoko iš vietos.

– Gerai, bičiuliai, dabar turime šį tą nuveikti. Iš pradžių noriu, kad visi, su kuriais mes jau kalbėjomės, būtų apklausti dar kartą, taip pat reikia patikrinti visus, kurie anksčiau buvo teisti už nužudymus, be to, man reikalingas visų asmenų, kurie nuteisti už žaginimus ir padegimus, sąrašas.

Haris žiūrėjo į Valerį, skirstantį užduotis. Į akis krito mitrumas ir savikliova. Koks jis greitas ir lankstus, kai kas nors pateikia pagrįstų praktinių pastabų. Koks jis stiprus ir ryžtingas, kai tos pastabos nieko nevertos.

Laikrodis virš durų rodė be penkiolikos devynias. Diena vos prasidėjo, o Haris jautėsi išsekęs. Kaip senas mirštantis liūtas, kuris seka paskui būrį, kurio dabartiniam vedliui jis kadaise galėjo mesti iššūkį. Tai nereiškia, kad jis kada nors turėjo ambicijų tapti būrio vedliu, bet nuosmukis vis tiek didelis. Dabar jam beliko neišsišokti ir tikėtis, kad kas nors numes kaulą.

Ir kažkas jam numetė kaulą. Stambų kaulą.

Dėl prastos akustikos apklausų kambarėliuose Hariui atrodydavo, tarsi jis kalbėtų į antklodę.

– Klausos aparatų importu, – atsakė apkūnus žemo ūgio vyriškis ir kaire ranka pasiglostė šilkinį kaklaraištį. Prie kreidos baltumo marškinių jis buvo prisegtas nepretenzingu auksiniu segtuku.

– Klausos aparatų? – pakartojo Haris ir pažvelgė į apklausos blanką, kurį jam davė Tomas Valeris. Vardo grafoje Valeris buvo įrašęs „Andrė Klausenas“, o prie profesijos – „verslininkas“.

– Blogai girdite? – sarkastiškai paklausė Klausenas, bet Haris nesumetė, ar taiko jam, ar sau.

– Taigi. Vadinasi, Halės, Tiūnės ir Veterlido biure ketinote pasikalbėti apie klausos aparatus?

– Aš tik norėjau išgirsti nuomonę apie vieną atstovavimo sutartį. Jūsų mielaširdingas kolega vakar vakare padarė jos kopiją.

– Štai šitą? – Haris mostelėjo į popierinį aplanką.

– Būtent.

– Aš ją peržiūrėjau. Sutartis pasirašyta prieš dvejus metus. Ar ji turėjo būti atnaujinta?

– Ne, aš tik norėjau įsitikinti, kad nebūsiu apgautas.

– Tik dabar?

– Geriau vėliau negu niekada.

– Ar neturite nuolatinio advokato, pone Klausenai?

– Turiu, bet jis, bijau, pradeda senti, – Klausenas nusišypsojo, žybtelėdamas didele auksine plomba, ir kalbėjo toliau: – Aš paprašiau įvadinio susitikimo, kad išklausyčiau, ką gali pasiūlyti šis advokatų biuras.

– Ir dėl šio susitikimo susitarėte prieš savaitgalį? Su firma, kuri specializuojasi skolų išieškojimo srityje? – Aš tai supratau tik per susitikimą. Tiksliau, per tas kelias minutes iki sąmyšio.

– Bet jeigu jūs ieškote naujo advokato, tikriausiai susitarėte susitikti su dar keliais? – paklausė Haris. – Ar galite mums pasakyti, su kuo?

Haris nežiūrėjo į Andrė Klauseno veidą. Ne ten reikėjo ieškoti melo požymių. Vos su juo pasisveikinęs Haris suprato, kad Klausenas

yra iš tų žmonių, kurių veidas neišduoda, ką jie galvoja. Galbūt dėl drovos, galbūt dėl profesijos, kuri reikalauja pokerio žaidėjo savybių, arba dėl auklėjimo, kuriame savitvarda buvo laikoma svarbia dorybe. Taigi Haris ieškojo kitų ženklų. Pavyzdžiui, stebėjo, ar ranka pakils nuo kelių ir dar kartą paglostys kaklaraištį. Tačiau ranka nepakilo. Klausenas ramiai sėdėjo ir žvelgė į Harį. Ne kaip nors išpūtęs akis, o priešingai – apsunkusiais vokais, taip, lyg situacija jam neatrodytų nemaloni, tik mažumėlę nuobodi.

– Dauguma advokatų biurų, kuriems skambinau, nenorėjo skirti susitikimo, kol nesibaigs atostogos, – tarė Klausenas. – Halės, Tiūnės ir Veterlido biure buvau sutiktas kur kas maloniau. Sakykite, ar aš kuo nors įtariamas?

– Visi įtariami, – atsakė Haris.

– *Fair enough,* – nepriekaištinga BBC anglų kalba ištarė Klausenas.

– Aš pastebėjau, kad jūs kalbate su šiokiu tokiu akcentu.

– Tikrai? Pastaraisiais metais teko nemažai važinėti po užsienį, gal dėl to.

– Kur jūs važinėjate?

– Daugiausia po Norvegiją. Lankau ligonines ir įstaigas. Šiaip dažnai būnu Šveicarijoje, klausos aparatų gamintojo fabrike. Produktai tobulėja, turime neatsilikti nuo naujovių.

Ir vėl tas neaiškus sarkazmas balse.

– Jūs vedęs? Turite šeimą?

– Jeigu pažiūrėsite į popierių, kurį užpildė jūsų kolega, pamatysite, kad ne.

Haris pažvelgė į blanką.

– Aišku. Taigi gyvenate vienas... taip, taip... Gimlės terasoje?

– Ne, ne vienas, – atsakė Klausenas. – Aš gyvenu su Triulsu.

– Štai kaip. Suprantu.

– Tikrai? – nusišypsojo Klausenas, o jo akių vokai nusileido dar žemiau. – Triulsas yra auksinis retriveris.

Haris pajuto už akių obuolių kylantį galvos skausmą. Iš sąrašo buvo matyti, kad iki pietų jo laukia keturios apklausos. Ir penkios po pietų. Jis neturėjo jėgų su jais visais kovoti.

Haris paprašė Klauseną dar kartą papasakoti apie tai, kas įvyko nuo tada, kai jis įėjo į pastatą Karlo Bernerio aikštėje, iki tada, kai atvyko policija.

– Su didžiausiu malonumu, vyresnysis pareigūne, – nusižiovavo jis.

Haris atsilošė kėdėje, o Klausenas ėmė sklandžiai ir užtikrintai pasakoti, kaip jis atvažiavo taksi, pakilo liftu ir – pašnekėjęs su Barbara Svendsen – penkias ar šešias minutes laukė, kol ji grįš su vandeniu. Kai ji negrįžo, jis nuėjo gilyn į biuro patalpas ir susirado duris su advokato Halės pavarde.

Haris matė Valerio pastabą, jog Halė patvirtino laiką, kada į duris pabeldė Klausenas – penkios minutės po penkių.

– Ar matėte ką nors įeinant į moterų tualetą ar iš jo išeinant?

– Iš ten, kur sėdėjau, negalėjau matyti durų. Taip pat nemačiau, kad kas nors įeitų ar išeitų, kai ieškojau kabineto. Tą aš jau pakartojau keletą kartų.

– Ir tai dar ne pabaiga, – tarė Haris, garsiai nusižiovaudamas ir delnu persibraukdamas veidą.

Tą pačią akimirką į apklausų kambario langą pabarškino Magnusas Skarė ir atkišo ranką su laikrodžiu. Haris pamatė jam už nugaros stovintį Veterlidą. Haris linktelėjo galva ir paskutinį kartą pažvelgė į apklausos blanką.

– Čia parašyta, kad sėdėdamas priimamajame nematėte ateinančių ar išeinančių įtartinų asmenų.

– Teisybė.

– Tuomet dėkoju už tai, kad sutikote atvykti, – pasakė Haris, įdėjo blanką atgal į aplanką ir sustabdė diktofoną. – Mes tikrai dar į jus kreipsimės.

– Jokių įtartinų asmenų, – atsistodamas tarė Klausenas.

– Ką?

– Sakau, kad priimamajame nemačiau jokių įtartinų asmenų, tik atėjo valytoja ir kažkur pranyko.

– Taip, mes su ja kalbėjomės. Ji sako, kad nuėjo tiesiai į virtuvę ir nieko nematė.

Haris atsistojo ir pažvelgė į sąrašą. Kita apklausa paskirta penkiolika po dešimtos ketvirtame apklausų kambaryje.

– Ir, žinoma, kurjeris dviratininkas, – pridūrė Klausenas.

– Kurjeris dviratininkas?

– Taip. Jis išėjo pro duris, kai jau ruošiausi eiti ieškoti Halės. Tikriausiai ką nors atnešė ar paėmė, iš kur man žinoti. Kodėl taip į mane žiūrite, inspektoriau? Juk paprasčiausias kurjeris advokatų firmoje neatrodo itin įtartinai.

Po pusantros valandos, pasikalbėjęs su Halės, Tiūnės ir Veterlido advokatų biuru bei apskambinęs visoms Oslo kurjerių dviratininkų tarnyboms, Haris išsiaiškino vieną dalyką: pirmadienį niekas neužregistravo, kad kokia nors siunta būtų pristatyta į Halės, Tiūnės ir Veterlido advokatų biurą ar kas nors iš ten paimta.

Praėjus dviem valandoms po to, kai Klausenas išėjo iš policijos pastato, prieš pat saulei pasiekiant zenitą, jis vėl buvo paimtas iš savo biuro, kad apibūdintų kurjerį dviratininką.

Jis ne kažin ką galėjo jiems papasakoti. Ūgis – maždaug metras aštuoniasdešimt. Normalaus kūno sudėjimo. Daugiau šio žmogaus ypatybių Klausenas neįsidėmėjo. Spoksoti į vyrus ir neįdomu, ir netaktiška, pasakė jis ir pakartojo, kad kurjeris dviratininkas buvo apsirengęs kaip dauguma: geltonos ir juodos spalvos prigludusiais dviratininko marškinėliais, trumpomis kelnėmis ir dviratininko batais, kurie kaukšėjo net ant kilimo. Veidą slėpė šalmas ir saulės akiniai.

– O lūpas matėte? – paklausė Haris.

– Ant burnos buvo baltas raištis, – pasakė Klausenas. – Toks, kokį nešioja Maiklas Džeksonas. Supratau, kad kurjeriai dviratininkai taip apsisaugo nuo išmetamųjų dujų.

– Taip, Niujorke ir Tokijuje. O čia Oslas.

Klausenas gūžtelėjo pečiais.

– Man nepasirodė keista.

Kai Klausenas buvo išleistas namo, Haris įėjo į Tomo Valerio kabinetą. Valeris tuo metu sėdėjo prie ausies priglaudęs telefono ragelį ir kažką neaiškiai mykė.

– Man rodos, aš žinau, kaip žudikas pateko pas Kamilą Luen, – prabilo Haris.

Tomas Valeris nebaigęs pokalbio padėjo ragelį.

– Name, kuriame ji gyveno, prie telefonspynės prijungta vaizdo kamera, ar ne?

– Taip...

Valeris palinko į priekį.

– Kas gali paskambinti į bet kokias duris, kamerai atkišti kaukėtą veidą ir vis tiek būti ganėtinai tikras, kad jį įleis?

– Kalėdų Senelis?

– Vargiai. Bet tu įsileisi tą, kuris, tavo įsitikinimu, atvyko su skubia siunta arba gėlių puokšte. Kurjerį dviratininką.

Valeris nuspaudė telefono užimtumo mygtuką.

– Nuo tada, kai atėjo Klausenas, iki tol, kol jis pamatė pro priimamąjį išeinantį kurjerį dviratininką, praėjo daugiau kaip keturios minutės. Kurjeris įbėga vidun, atiduoda siuntą ir vėl išlekia lauk, jis nesitrina po patalpas keturias minutes.

Valeris iš lėto linktelėjo galva.

– Kurjeris dviratininkas, – tarė jis. – Kaip genialiai paprasta. Kaukėtas žmogus, galintis užsukti pas atsitiktinius žmones nesukeldamas įtarimo. Toks, kurį visi mato, bet niekas nepastebi.

– Trojos arklys, – įterpė Haris. – Įsivaizduok, kaip patogu serijiniam žudikui.

– Ir niekam neatrodo keista, kai kurjeris skubomis nuvažiuoja neregistruota susisiekimo priemone, kuria mieste turbūt lengviausia pasprukti.

Valeris uždėjo delną ant telefono.

– Nusiųsiu žmones paklausinėti, ar kas nors netoli nusikaltimų vietų mums rūpimu laiku nematė kurjerio dviratininko.

– Turime pagalvoti ir apie dar vieną dalyką, – pasakė Haris.

– Taip, – tarė Valeris. – Ar turėtume įspėti žmones saugotis nepažįstamų kurjerių dviratininkų?

– Teisingai. Pasikalbėsi su Meleriu?

– Taip. Ir dar, Hari...

Haris sustojo ant slenksčio.

– Velniškai gerai padirbėjai, – pagyrė Valeris.

Haris linktelėjo ir išėjo.

Jau po trijų minučių Smurtinių nusikaltimų skyriaus koridoriuose sklandė gandai, kad Haris aptiko siūlo galą.

18 SKYRIUS

Antradienis. Pentagrama

Nikolajus Lėbas švelniai spaudė klavišus. Pianino garsai nuogame kambaryje skambėjo silpnai ir trapiai. Piotras Čaikovskis, Koncertas fortepijonui Nr. 1, b-moll. Daugeliui pianistų šis kūrinys atrodė keistas ir be elegancijos, tačiau Nikolajaus ausiai nebuvo gražesnės muzikos. Jis pajusdavo namų ilgesį, vos sugrojęs tuos taktus, kuriuos mokėjo mintinai, ir būtent šių garsų visuomet nevalingai ieškodavo pirštai, kai jis atsisėsdavo prie nederinto pianino Gamlės Akerio parapijos namų salėje.

Jis žvelgė pro atvirą langą. Kapinėse čiulbėjo paukščiai. Tai priminė jam vasaras Leningrade ir tėvą, kuris pasiimdavo jį į senuosius mūšių laukus užmiestyje, kur masiniuose kapuose kadai užmiršti ilsėjosi Nikolajaus senelis ir visi dėdės.

– Paklausyk, – sakydavo tėvas. – Kaip beprasmiškai gražiai čiulba paukščiai.

Nikolajus išgirdo krenkštimą ir atsisuko.

Tarpduryje stovėjo aukštas vyras, vilkintis marškinėliais ir džinsais. Viena ranka buvo sutvarstyta. Iš pradžių Nikolajus palaikė jį narkomanu, kurie retkarčiais čia užsuka.

– Ar galiu jums kuo nors padėti? – sušuko Nikolajus. Dėl atšiaurios salės akustikos balsas nuskambėjo ne taip draugiškai, kaip jis norėjo.

Vyriškis peržengė per durų slenkstį.

– Tikiuosi, – atsakė jis. – Atėjau išpažinti nuodėmės.

– Džiaugiuosi girdėdamas, – tarė Nikolajus. – Deja, čia išpažinčių nepriimu. Koridoriuje pakabintas sąrašas su priėmimo valandomis. Tuomet reikia ateiti į mūsų koplyčią Inkognito gatvėje.

Vyras prisiartino prie jo. Išvydęs juodus paakius ir paraudusias akis, Nikolajus nusprendė, kad jį jau kuris laikas kankina nemiga.

– Norėjau prisipažinti, kad sugadinau žvaigždę ant durų.

Praėjo kelios sekundės, kol Nikolajus susiprotėjo, apie ką jis šneka.

– Ak štai kas. Turbūt tai ne mano reikalas. Nors ir matau, kad žvaigždė atsipalaidavo ir kabo atvirkščiai, – jis nusišypsojo. – Švelniai tariant, bažnyčioje apverstai žvaigždei ne vieta.

– Tai jūs čia nedirbate?

Nikolajus papurtė galvą.

– Tik retkarčiais naudojamės šiomis patalpomis. Aš – iš Apaštališkosios šventosios kunigaikštienės Olgos bendruomenės, – vyras kilstelėjo antakį. – Tai rusų ortodoksų bažnyčia, – pridūrė Nikolajus. – Aš esu kunigas vienuolis ir parapijos vadovas. Jūs nueikite į bažnyčios raštinę, galbūt tenai kas nors galės jums padėti.

– Gerai. Ačiū.

Vyras liko stovėti.

– Čaikovskis, ar ne? Pirmasis koncertas fortepijonui?

– Tiesa, – nustebo Nikolajus. Šiaip norvegai nepasižymi išprusimu. O šis, be kita to, su marškinėliais ir panašus į valkatą.

– Man jį skambindavo mama, – paaiškino vyriškis. – Sakė, kūrinys sudėtingas.

– Vadinasi, turite šaunią mamą. Kuri skambina jums kūrinius žinodama, kad jie sudėtingi.

– Taip, ji buvo šauni. Kone šventoji.

Nikolajų kažkuo trikdė kreiva vyriškio šypsena. Ji buvo prieštaringa. Atvira ir uždara, draugiška ir ciniška, linksma ir pilna skausmo. Bet turbūt Nikolajus kaip įprastai persistengė interpretuodamas.

– Ačiū už pagalbą, – padėkojo vyras ir žengė durų link.

– Nėra už ką.

Nikolajus pasisuko prie pianino ir susikaupė. Švelniai nuspaudė klavišą, šis nusileido minkštai ir be garso – Nikolajus pajuto, kaip veltinis paliečia pianino stygą, ir tada jam dingtelėjo, kad neišgirdo durų trinktelėjimo. Atsigręžęs pamatė, kad vyras stovi spausdamas durų rankeną ir spoksodamas į žvaigždę išdaužtame durų langelyje.

– Kas nors negerai?

Vyras pakėlė akis.

– Ne. Bet ką jūs turėjote omenyje sakydamas, kad bažnyčioje apverstai žvaigždei ne vieta?

Nikolajus nusijuokė. Juokas atsimušė nuo sienų.

– Apversta pentagrama, ar ne?

Vyras pažvelgė į jį tokia mina, jog Nikolajus sumetė, kad jis nesupranta.

– Pentagrama yra senas religinis simbolis, ne vien krikščionybės. Kaip matote, tai penkiakampė žvaigždė, kurią sudaro vientisa laužtė, kertanti pati save keletą kartų, ji kažkuo primena Dovydo žvaigždę. Išraižytų pentagramų rasta ant antkapių, kuriems keli tūkstančiai metų. Tačiau kai ji apversta, tai yra kai vienas smaigalys nukreiptas į apačią, o du – į viršų, tuomet ji reiškia visai ką kita. Tai vienas pagrindinių demonologijos simbolių.

– Demonologijos?

Vyras paklausė ramiu, bet tvirtu balsu. Kaip žmogus, įpratęs gauti atsakymus, pamanė Nikolajus.

– Tai mokslas apie blogį. Pavadinimas kilęs iš tų laikų, kai buvo manoma, kad blogį gimdo demonai.

– Aišku. O dabar demonai išnaikinti?

Nikolajus visu kūnu pasisuko ant pianino kėdutės. Turbūt suklydo spręsdamas apie šį žmogų. Pernelyg aštraus proto, kad būtų narkomanas ar valkata.

– Aš policininkas, – tarė vyriškis, atsakydamas į jo mintis. – Mes įpratę klausinėti.

– Šit kaip. Bet kodėl klausinėjate apie žvaigždę?

Vyras gūžtelėjo pečiais.

– Nežinau. Visai neseniai mačiau šį ženklą. Tik negaliu prisiminti kur. Ir kiek tai svarbu. Kuris demonas naudoja šį simbolį?

– *Čiort,* – atsakė Nikolajus ir atsargiai nuspaudė tris klavišus. Disonansas. – Dar vadinamas Šėtonu.

Pavakare Olauga Sivertsen, atidariusi į Bjerviką žiūrinčios lodžijos duris ir atsisėdusi ant kėdės, žvelgė į raudoną traukinį, pravažiuojantį pro jos namus. Pastatas niekuo neypatingas, mūrinis privatus namas, pastatytas tūkstantis aštuoni šimtai devyniasdešimt pirmais metais, neįprasta buvo tik jo vieta. Valės namas – pavadintas architekto pavarde – stovėjo nuošaliai, šalia traukinio bėgių Oslo geležinkelio stoties pašonėje, jos teritorijoje. Kaimynystėje riogsojo tik keletas žemų pašiūrių ir dirbtuvių, kurios priklausė „Norvegijos geležinkeliams“. Valės namas buvo pastatytas stoties viršininkui, jo šeimai ir tarnams, suprojektuotas ypač storomis sienomis, kad viršininkas su žmona neprabustų kaskart pravažiuojant traukiniui. Be to, stoties viršininkas paprašė mūrininką – kuris darbą gavo dėl to, kad mokėjo gaminti ypatingą skiedinį, dėl kurio sienos tapdavo itin tvirtos – dar labiau sustiprinti sienas. Stoties viršininkas norėjo, kad traukiniui nuvažiavus nuo bėgių ir atsitrenkus į jų namą kentėti tektų traukinio mašinistui, o ne jam pačiam ir jo šeimai. Iki šiol joks traukinys nebuvo įvažiavęs į prabangų stoties viršininko namą, kuris stovėjo taip keistai vienas, kaip koks miražas juodo žvyro dykumoje, kur saulėje žvilgėjo ir rangėsi blizgios traukinio bėgių gyvatės.

Olauga užsimerkusi mėgavosi saulės spinduliais.

Būdama jauna saulės nemėgo. Nuo jos tik parausdavo ir sudirg-

davo oda, ir Olauga pasiilgdavo drėgnų, vėsių vasarų šalies šiaurės vakaruose. Bet dabar, sulaukusi senyvo amžiaus, beveik aštuoniasdešimties, pradėjo labiau vertinti šilumą nei šaltį. Labiau šviesą nei tamsą. Labiau draugiją nei vienatvę. Labiau garsus nei tylą.

Tokia ji nebuvo, kai tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt pirmaisiais, vos šešiolikos, tais pačiais traukinio bėgiais iš Averėjos atkeliavo į Oslą ir įsidarbino tarnaite Valės name pas grupenfiurerį Ernstą Švabę ir jo žmoną Randi. Jis buvo aukštas, išvaizdus vyras, ji kilusi iš kilmingos šeimos. Ir pirmosiomis dienomis Olauga paniškai jų bijojo. Tačiau jie elgėsi su ja draugiškai ir pagarbiai, tad netrukus Olauga suprato, kad jai nėra ko baimintis, kol savo darbą atliks su dideliu kruopštumu ir punktualumu, kuo ne veltui garsėja vokiečiai.

Ernstas Švabė vadovavo VŽTS, Vermachto žemės transporto skyriui, ir pats pasirinko namą šalia geležinkelio stoties. Jo žmona Randi, matyt, taip pat dirbo VŽTS, bet Olauga niekada nematė jos su uniforma. Tarnaitės kambario langai žiūrėjo pietų pusėn, į sodą ir bėgius. Pirmosiomis savaitėmis traukinių vagonų bildėjimas, čaižūs švilpukai ir visi kiti miesto garsai neleisdavo jai užmigti naktimis, bet pamažu ji su triukšmu apsiprato. Ir kai po metų Olauga pirmą kartą grįžo namo atostogų, ji gulėjo savo vaikystės namuose klausydamasi spengiančios tylos ir ilgėjosi garsų, kuriuos skleidžia gyvenimas ir gyvi žmonės.

Gyvi žmonės. Per karą Valės name jų apsilankė daugybė. Ponas ir ponia Švabės dažnai sulaukdavo svečių, jų rengiamuose vakarėliuose dalyvaudavo ir vokiečiai, ir norvegai. Jei tik žmonės žinotų, kokie norvegų visuomenės šulai čia lankėsi, valgė, gėrė ir rūkė vermachto sąskaita. Po karo pirmiausia jai buvo liepta sudeginti stalo korteles su svečių pavardėmis. Ji įvykdė nurodymą ir niekam niekada neprasitarė. Žinoma, retkarčiais paniždavo liežuvis, kai tie patys veidai sušmėžuodavo laikraščių puslapiuose, kur būdavo kalbama apie

gyvenimą kenčiant vokiečių okupacijos jungą. Tačiau ji užsisiuvo burną. Dėl vienos priežasties. Vos buvo pasirašyta taika, jie pagrasino atimti iš jos berniuką, už kurį ji nieko brangesnio neturėjo. Baimė tebetūnojo.

Olauga sumerkė akis prieš blankią saulę. Dabar ji išsikvėpusi. Ir nieko čia keista. Spigino ištisą dieną, iš paskutiniųjų stengdamasi pribaigti jos gėles ant palangių. Olauga nusišypsojo. Viešpatie, kokia jauna ji buvo, niekas niekada nėra buvęs toks jaunas. Ar norėtų sugrįžti į tuos laikus? Kažin. Tačiau ji ilgėjosi draugijos, judėjimo, šurmulio. Anksčiau nesuprasdavo, ką žmonės turėdavo omenyje sakydami, kad seniai jaučiasi vieniši, bet dabar...

Ne tiek sunku būti vienai, kiek niekam neegzistuoti. Nepaprastai liūdna pabusti rytais ir žinoti, kad visą dieną gali pratysoti lovoje ir niekam nė motais.

Dėl to ji priėmė nuomininkę, šaunią jauną merginą iš Trendelago.

Keista, kai pagalvoji, kad Ina, kuriai tik keleriais metais daugiau nei jai pačiai buvo, kai persikraustė į miestą, dabar gyvena tame pačiame tarnaitės kambaryje ir tikriausiai gulėdama vakarais svajoja pabėgti nuo miesto triukšmo atgal į tylą nedidelėje šiaurės Trendelago gyvenvietėje.

Nors galbūt Olauga klysta. Ina susirado gerbėją. Olaugai neteko jo matyti nei iš toli, nei iš arti. Tačiau iš savo miegamojo ji girdėdavo jo žingsnius ant galinių laiptų, pro kuriuos Ina turėjo atskirą įėjimą. Kitaip nei tada, kai Olauga dirbo tarnaite, niekas negalėjo Inai užginti į savo kambarį kviestis vyrų. Ne, Olauga visai nenorėjusi tai uždrausti, tiesiog ji tikėjosi, kad niekas neateis ir neatims iš jos Inos. Mergina jai tapo tarsi artima draugė. Arba galbūt dukra, kurios ji pati niekada neturėjo.

Tačiau Olauga taip pat žinojo, kad jei tarp senos moters ir jaunos merginos, tokios kaip Ina, susiklosto puikūs santykiai, draugystę visada dovanoja jaunoji, o senoji ją tik priima. Dėl to stengėsi per

daug neįkyrėti. Ina visuomet būdavo draugiška, bet kartais Olauga pamanydavo, jog galbūt tai susiję su maža nuomos kaina.

Apie septintą valandą vakaro – tai tapo savotišku nuolatiniu ritualu – Olauga išvirdavo arbatos ir su sausainiais, nešina padėklu, pabelsdavo į Inos duris. Ten Olaugai labiausiai patikdavo sėdėti. Keista, tačiau tarnaitės kambaryje ji vis dar jausdavosi jaukiausiai. Juodvi šnekėdavosi apie viską iš eilės. Iną ypač domino karas ir įvykiai Valės name. Olauga mielai pasakodavo. Apie tai, kaip karštai Ernstas ir Randi Švabės mylėjo vienas kitą. Kaip jie valandų valandas sėdėdavo svetainėje ir tiesiog kalbėdavosi tarpusavyje, kartkartėmis švelniai prisiliesdami vienas prie kito, nubraukdami plaukų sruogą, padėdami galvą kitam ant peties. Kai kada Olauga slapčiomis stebėdavo juos iš už virtuvės durų. Žvelgdavo į tiesią Ernsto Švabės figūrą, jo juodus tankius plaukus, aukštą, šviesią kaktą ir žvilgsnį, kuriame greitai mainydavosi šelmiškumas ir rimtybė, pyktis ir juokas, pasitikėjimas dideliais dalykais ir berniukiškas sumišimas prakalbus apie mažus, kasdienius. Bet daugiausia ji žiūrėdavo į Randi Švabę žvilgančiais raudonais plaukais, liaunu baltu kaklu ir skaidriomis akimis, kurios turėjo žydrą rainelę tamsiai mėlynais pakraščiais ir buvo gražiausios iš visų kada nors regėtų.

Matydama juos tokius Olauga mąstydavo, kad jie bendraminčiai, sukurti vienas kitam, ir kad jų niekas niekada negalės išskirti. Tačiau atsitikdavo ir taip, pasakojo ji, kad išsiskirsčius svečiams nerūpestingą vakarėlių nuotaiką Valės name pakeisdavo audringi barniai.

Po vieno tokio barnio, kai Olauga jau buvo atsigulusi miegoti, Ernstas Švabė pabeldė į jos duris ir įėjo vidun. Nedegdamas šviesos jis prisėdo ant jos lovos krašto ir pasakė, kad supykusi žmona išlėkė nakvoti į viešbutį. Olauga iš kvapo pajuto, kad jis išgėręs, tačiau buvo jauna ir nežinojo, ką daryti, kai dvidešimčia metų vyresnis vyras, kurį ji gerbė, aukštino ir galbūt slapta net buvo įsimy-

lėjusi, paprašė nusivilkti naktinius marškinius, kad jis galėtų pamatyti ją nuogą.

Pirmąjį vakarą jis jos nelietė, tik žiūrėjo, glostė jai skruostą ir sakė, kad ji graži, gražesnė, nei kada nors pati galėsianti suvokti. Paskui pakilo ir išeidamas atrodė taip, lyg tuoj pravirks.

Olauga uždarė balkono duris ir atsistojo. Tuoj septinta valanda. Ji dirstelėjo į duris šalia galinių laiptų ir ant kilimėlio palei Inos duris pastebėjo porą dailių vyriškų pusbačių. Vadinasi, pas ją svečias. Olauga atsisėdo ant lovos ir įsiklausė.

Aštuntą valandą pro duris kažkas išėjo. Ji išgirdo, kaip kažkas apsiavė batus ir laiptais žemyn nukaukšėjo žingsniai. Tačiau buvo ir kitas garsas – šlepsintis brūženimas. Lyg šuns letenų. Ji nuėjo į virtuvę ir užkaitė vandens arbatai.

Kai po kelių minučių pasibeldė pas Iną, nustebo, kad ši neatsako. Juolab kad iš vidaus sklido negarsi muzika.

Ji pabeldė dar kartą, bet ir vėl niekas neatsiliepė.

– Ina?

Olauga stumtelėjo duris, ir šios atsivėrė. Pirmiausia ji pajuto tvankumą. Langas uždarytas, užuolaidos užtrauktos, tad viduje buvo beveik tamsu.

– Ina?

Niekas neatsakė. Galbūt ji miega. Olauga peržengė slenkstį ir dirstelėjo už durų, kur stovėjo lova. Tuščia. Keista. Senyvos akys priprato prie tamsos, ir tada ji pastebėjo Inos figūrą. Ji sėdėjo supamojoje kėdėje prie lango ir iš tiesų atrodė mieganti. Akys užmerktos, galva nulinkusi į šoną. Olauga vis dar negalėjo suprasti, iš kur sklinda tylus muzikos dūzgenimas.

Ji žengė prie kėdės.

– Ina?

Jos nuomininkė ir dabar nereagavo. Viena ranka laikydama padėklą, kita ranka Olauga atsargiai palietė merginos skruostą.

Ant kilimo minkštai dunktelėjo arbatinis, o paskui jį – du arbatos puodeliai, sidabro cukrinė su vokišku ereliu, lėkštutė ir šeši sausainiai „Maryland“.

Tą pačią akimirką, kai Olaugos – tiksliau, Švabių šeimos – arbatos puodelis nukrito ant grindų, Stolė Aunė pakėlė savąjį. Tiksliau, Oslo policijos.

Bjarnė Meleris žiūrėjo į manieringai atkištą putlų psichologo mažąjį pirštelį ir tyliai sau svarstė, kiek tai vaidyba ir kiek tiesiog atkištas mažasis pirštelis.

Meleris sušaukė pasitarimą savo kabinete, be Aunės, pakviesdamas tyrimui vadovaujančius asmenis, tai yra Tomą Valerį, Harį Hūlę ir Beatę Len.

Visi atrodė pavargę. Galbūt labiausiai dėl to, jog viltis, kuri įsižiebė sužinojus apie apsimetėlį kurjerį, buvo begęstanti.

Tomas Valeris ką tik pristatė per televiziją ir radiją skelbtos paieškos rezultatus. Atsiliepė dvidešimt keturi asmenys, iš kurių trylika skambindavo nuolat, nesvarbu, žinodavo ką nors, ar ne. Iš likusių vienuolikos septyni matė tikrus kurjerius dviratininkus, vykdančius tikrus pavedimus. Keturi pasakė tik tai, ką jie ir taip žinojo: kad pirmadienį apie penktą valandą prie Karlo Bernerio aikštės sukiojosi kurjeris dviratininkas. Naujiena tokia, kad jis pastebėtas važiuojantis dviračiu Trondheimo gatve. Vienintelio įdomaus skambučio sulaukta iš taksisto, kuris maždaug tuo metu, kai buvo nužudyta Kamila Luen, netoli Dailės ir amatų mokyklos matė dviratininką su šalmu, akiniais ir geltonais marškinėliais, minantį Ulevolio gatve. Nė viena kurjerių tarnyba neturėjo pavedimų, dėl kurių kaip tik tuo metu būtų reikėję važiuoti Ulevolio gatve. Bet vėliau atsiliepė vaikinukas iš „Kurjerių dviratininkų lyderio“ ir šiek tiek susigėdęs paaiškino, kad pasuko į Ulevolio gatvę norėdamas išgerti alaus Sankt Hanshaugeno lauko restorane.

– Kitaip tariant, ši paieška nieko mums nedavė? – paklausė Meleris.

– Dar anksti daryti išvadas, – atsakė Valeris.

Meleris linktelėjo galva, tačiau iš jo veido neatrodė, kad šie žodžiai jį būtų paguodę. Išskyrus Aunę, visi esantieji kabinete žinojo, kad pirmieji skambučiai būna svarbiausi. Žmonių atmintis trumpa.

– Ką sako darbais užverstas Teisės medicinos skyrius? – pasiteiravo Meleris. – Ar jie surado ką nors, kas padėtų mums išaiškinti nusikaltėlį?

– Deja, – tarė Valeris. – Senuosius lavonus jie nustūmė į šalį ir visą dėmesį skiria mūsiškiams, tačiau kol kas be rezultatų. Jokios spermos, jokio kraujo, nei plaukų, nei odos – ničnieko. Vienintelis nusikaltėlio paliktas pėdsakas – tai kulkų skylės.

– Įdomu, – tarstelėjo Aunė.

Meleris šiek tiek suirzęs paklausė, kas čia įdomaus.

– Tai rodo, kad aukų jis seksualiai neišnaudoja, – atsakė Aunė. – O tai labai neįprasta serijiniams žudikams.

– Galbūt seksas čia apskritai niekuo dėtas, – tarė Meleris.

Aunė papurtė galvą.

– Motyvas visada seksualinis. Visada.

– O gal jis kaip Piterio Selerso herojus iš filmo „Būnant ten“, – įsiterpė Haris. – „Man patinka stebėti“.

Į jį nukrypo nenuovokūs žvilgsniai.

– Turiu omenyje, galbūt jam nereikia jų liesti, kad lytiškai pasitenkintų, – paaiškino Haris vengdamas Valerio akių. – Galbūt jam pakanka nužudyti ir pamatyti lavoną.

– Tai visai įmanoma, – pritarė Aunė. – Paprastai tokiais atvejais siekiama, kad išsilietų sperma, bet žudikas galėjo išsilieti ir nepalikęs spermos nusikaltimo vietoje. Arba turėjo pakankamai savitvardos, kad palauktų, kol bus saugus.

Porą sekundžių buvo tylu. Ir Haris žinojo, kad visi jie galvoja apie tą patį: ką žudikas padarė moteriai, dingusiai be žinios – Lisbetei Barli.

– O kaip ginklai, rasti nusikaltimų vietose?

– Ištirti, – atsakė Beatė. – Atlikę šaudymo testus, esame devyniasdešimt devyniais ir devyniomis dešimtosiomis procento tikri, kad aukos nužudytos šiais ginklais.

– To pakanka, – tarė Meleris. – Kokių nors minčių apie tai, iš kur tie ginklai gauti?

Beatė papurtė galvą.

– Serijų numeriai nutrinti. Trynimo žymės tos pačios, kokias randame ant daugumos konfiskuotų ginklų.

– Hm, – sumykė Meleris. – Vadinasi, ta pati didžioji, paslaptingoji ginklų kontrabandininkų gauja. Ar ne laikas Policijos saugumo tarnybai juos sutramdyti?

– Interpolas jau daugiau kaip ketverius metus vargsta, bet veltui, – tarė Tomas Valeris.

Haris pasisupo ant kėdės ir dirstelėjo į Valerį. Balansuodamas ant dviejų kėdės kojų, savo nuostabai, pajuto tai, ko niekada jam nejautė: susižavėjimą. Panašiai žavimasi plėšrūnu, kuris iki tobulybės įvaldė savo judesius, kad išgyventų.

Meleris atsiduso.

– Suprantu. Taigi pralaimime trys – nulis, o priešininkas dar nė karto neperleido mums kamuolio. Ar tikrai niekas neturi kokių nors gudrių idėjų?

– Nežinau, ar tai galima pavadinti idėja...

– Sakyk, Hari.

– Tai daugiau nuojauta, susijusi su nusikaltimų vietomis. Jos visos turi kažką bendra, nors kol kas nežinau, ką būtent. Pirmoji auka nužudyta mansardiniame bute Ulevolio gatvėje. Antroji – maždaug už kilometro į šiaurės rytus, Sanerio gatvėje. Trečioji – vėlgi maždaug tokiu pat atstumu nuo antrosios, tik rytų kryptimi, Karlo Bernerio aikštės biurų pastate. Žudikas juda, bet man susidaro įspūdis, kad jis tai daro planingai. Kaip ir visa kita.

– Kaip suprasti? – paklausė Beatė.

– Jis žymi savo teritoriją, – atsakė Haris. – Psichologas tikriausiai gali paaiškinti.

Meleris pasisuko į Aunę, kuris kaip tik gurkšnelėjo arbatos iš savo puodelio.

– Pakomentuosite, Aune?

Šis susiraukė.

– Taigi. Atsiduoda nekaip. Kalbu ne apie arbatą, – Aunė atsiduso. – Tai vadinama humoru, Meleri. Bet aš suprantu tavo mintį, Hari. Serijiniai žudikai laikosi griežtų geografinės nusikaltimų vietų padėties nuostatų. Bendrais bruožais galima išskirti tris tipus, – Aunė ėmė lenkti pirštus: – Stacionarusis serijinis žudikas, kuris gražiuoju ar grasinimais atsivilioja aukas ir nužudo jas savo namuose. Teritorinis, kuris veikia apibrėžtoje teritorijoje kaip Džekas Skerdikas, kuris žudydavo tik prostitučių rajone, tačiau teritorija gali būti ir visas miestas. Ir galiausiai – klajoklinis serijinis žudikas, kurio sąžinę, ko gera, slegia daugiausiai mirčių. Otis Tulas ir Henris Li Lukas, keliaudami iš vienos JAV valstijos į kitą, nužudė daugiau kaip tris šimtus žmonių.

– Aišku, – tarė Meleris. – Bet aš čia neįžiūriu to planingumo, apie kurį tu kalbi, Hari.

Haris gūžtelėjo pečiais.

– Kaip sakiau, viršininke, tai tik nuojauta.

– Yra vienas bendras dalykas, – prabilo Beatė.

Lyg pagal komandą visi pasisuko į ją, ir jos skruostus akimirksniu išmušė raudonos jaudulio dėmės, ji gal net pasigailėjo išsižiojusi. Tačiau lyg niekur nieko kalbėjo toliau:

– Jis įsiskverbia į tas teritorijas, kuriose moterys jaučiasi saugiausios. Savo nuosavame bute. Savo gatvėje vidury dienos. Savo darbovietės moterų tualete.

– Puiku, Beate, – pagyrė Haris ir sulaukė trumpo, dėkingo žvilgsnio.

– Gerai pastebėta, jaunoji panele, – paantrino Aunė. – Kadangi jau prakalbome apie judėjimo ypatumus, noriu pridurti vieną dalyką. Sociopatinio tipo serijiniai žudikai dažnai būna labai pasitikintys savimi, o šis kaip tik toks ir atrodo. Jie pasižymi tuo, jog iš arti seka tyrimą ir mielai pasinaudoja proga būti šalia tos vietos, kur jis vyksta. Tyrimą jie gali suvokti kaip žaidimą su policija, ir daugelis jų yra pripažinę, kad tyrėjų sutrikimas jiems teikdavęs džiaugsmo.

– O tai reiškia, kad dabar kažkas tiesiog miršta iš laimės, – tarė Meleris ir suplojo delnais. – Taigi šiandien viskas.

– Tik dar viena smulkmenėlė, – įsiterpė Haris. – Deimantinės žvaigždės, kurias žudikas paliko aukoms...

– Taip?

– Jos turi penkis smaigalius. Beveik kaip pentagrama.

– Beveik? Kiek žinau, tai ir yra pentagrama.

– Pentagramą sudaro vientisinė sukryžiuota laužtė.

– Aha! – riktelėjo Aunė. – Toji pentagrama. Apskaičiuota pagal auksinį pjūvį. Labai įdomi forma. Pavyzdžiui, ar esate girdėję tokią teoriją: vikingų laikais, norėdami apkrikštyti Norvegiją, keltai nupiešė šventą pentagramą, uždėjo ją ant pietų Norvegijos žemėlapio ir pagal tai sprendė, kur statyti miestus ir bažnyčias?

– O kaip dėl tų deimantų? – paklausė Beatė.

– Esmė ne deimantai. Svarbi forma – pentagrama. Žinau, kažkur esu ją matęs. Vienoje nusikaltimo vietoje. Tik neatsimenu, kur ir kada. Galbūt skamba kaip kliedesys, bet manau, kad tai svarbu.

– Taigi, – tarė Meleris ir delnu pasirėmė smakrą. – Tu prisimeni kažką, ko neprisimeni, ir manai, kad tai svarbu?

Haris abiem delnais stipriai pasitrynė veidą.

– Nusikaltimo vietoje būni toks susikaupęs, jog smegenys užfiksuoja mažiausias smulkmenas – kur kas daugiau, nei sugebi apdoroti. Ta informacija tūno tenai, kol kas nors atsitinka, pavyzdžiui,

atsiranda naujas dėlionės gabalėlis, tinkantis prie ankstesniojo, bet tada nebeprisimeni, iš kur jį turi. Tačiau nuojauta vis tiek kužda, kad tai svarbu. Ką jums tai primena?

– Psichozę, – atšovė Aunė ir nusižiovavo.

Trys likusieji sužiuro į jį.

– Gal galėtumėte bent nusijuokti, kai aš juokauju? – papriekaištavo jis. – Hari, tai visiškai natūralu, kai smegenys įtemptai dirba. Nėra nieko, dėl ko reikėtų nerimauti.

– O aš manau, kad visos keturios galvos šiandien pakankamai padirbėjo, – tarė Meleris ir atsistojo.

Tą pačią akimirką suskambo priešais jį stovintis telefonas.

– Meleris... Minutėlę.

Viršininkas padavė telefoną Valeriui, šis paėmė jį ir prisiglaudė prie ausies.

– Klausau?

Kėdės subrūžavo, tačiau Valeris rankos mostu paprašė palaukti.

– Gerai, – tarė jis baigdamas pokalbį.

Visi nekantriai žvelgė į jį.

– Atsirado viena liudytoja. Ji matė kurjerį dviratininką išeinantį iš namo Ulevolio gatvėje, šalia Mūsų Išganytojo kapinių, tą pačią penktadienio popietę, kai buvo nužudyta Kamila Luen. Liudytoja prisiminė įvykį, nes jai pasirodė labai keista, kad jo burną dengė baltas raištis. Kurjeris, užsukęs į Sankt Hanshaugeną išgerti alaus, buvo be raiščio.

– Ir?

– Ji neprisiminė gatvės numerio, bet Skarė ją ką tik pravežė pro šalį. Ji parodė tą namą. Kamilos Luen namą.

Meleris pliaukštelėjo delnu į stalą.

– Pagaliau!

Olauga sėdėjo ant lovos, prie kaklo prisidėjusi delną, ir jautė, kad pulsas pamažu rimsta.

– Kaip tu mane išgąsdinai, – sušnabždėjo ji kimiu, neatpažįstamu balsu.

– Labai apgailestauju, – tarė Ina siekdama paskutinio sausainio. – Aš neišgirdau, kaip jūs įėjote.

– Tai aš turėčiau atsiprašyti, – atsakė Olauga. – Kad taip įsiveržiau... Juk aš nemačiau, kad tu su tais...

– Su ausinėmis, – nusijuokė Ina. – Tikriausiai muzika grojo labai garsiai. Koulas Porteris.

– Žinai, kad nesigaudau toje naujamadiškoje muzikoje.

– Koulas Porteris – senas džiazo muzikantas. Ir jau miręs.

– Mieloji, kam tau tokioje jaunystėje klausytis mirusių žmonių?

Ina vėl nusijuokė. Pajutusi, kaip kažkas palietė jos skruostą, ji nevalingai mostelėjo ranka ir pataikė į padėklą su arbatiniu. Kilimas tebebuvo nubertas plonu balto cukraus sluoksniu.

– Vienas žmogus davė man paklausyti jo plokštelių.

– Tu taip paslaptingai šypsaisi, – tarė Olauga. – Ar čia tavo gerbėjas?

Iškart pasigailėjo, kam paklausė. Juk Ina pamanys, kad ji šnipinėja.

– Galbūt, – atsakė Ina su spindinčia šypsena akyse.

– Tai galbūt jis už tave vyresnis? – netiesiogiai Olauga norėjo paaiškinti, kad ji nesistengė jo pamatyti. – Turiu omenyje, jeigu jam patinka sena muzika.

Ji išgirdo, kad ir vėl ne taip paklausė, kamantinėja prisispyrusi kaip sena liežuvautoja. Paniškos baimės akimirką jai pasivaideno, kad Ina mintyse jau svarsto, kur išsikraustyti.

– Taip, truputį vyresnis.

Olaugą suglumino šelmiška Inos šypsena.

– Panašiai kiek ponas Švabė už jus.

Senutė nuoširdžiai nusijuokė kartu su Ina, nes jai palengvėjo.

– Kaip įdomu, jis sėdėjo toje pačioje vietoje, kur dabar sėdite jūs, – staiga tarė Ina.

Olauga delnu paglostė lovatiesę.

– Taip, įdomu.

– Ar tą vakarą jis vos nepravirko dėl to, kad negalėjo jūsų gauti?

Olauga toliau glostinėjo lovatiesę. Šiurkšti vilna maloniai kuteno delną.

– Aš nežinau, – tarė ji. – Nedrįsau paklausti. Susikūriau savo atsakymus, labiausiai man patinkančius. Svajones, kurias galėdavau puoselėti vakarais. Tikriausiai dėl to taip stipriai įsimylėjau.

– Ar kada nors jūs buvote kartu už namo sienų?

– Taip. Kartą jis nusivežė mane automobiliu į Biugdėjų. Mes maudėmės. Tiksliau, aš maudžiausi, o jis žiūrėjo. Vadino mane savo nimfa.

– O kai pastojote, ar jo žmona sužinojo, kad jos vyras yra vaiko tėvas?

Olauga ilgai žiūrėjo į Iną. Tada papurtė galvą.

– Jie paliko šalį keturiasdešimt penktųjų gegužę. Nuo tada niekada jų nebemačiau. Tik liepos mėnesį aš supratau, kad esu nėščia.

Olauga sudavė delnu per lovą.

– Betgi, mieloji, kiek galima klausytis tų mano senų istorijų. Verčiau pakalbėkime apie tave. Kas jis, tavo gerbėjas?

– Puikus vyras.

Iš Inos veido nenyko toji svajinga išraiška, kuri atsirasdavo Olaugai prakalbus apie Ernstą Švabę, savo pirmąją ir paskutiniąją meilę.

– Jis man kai ką dovanojo, – pasigyrė Ina, atidarė rašomojo stalo stalčių ir ištraukė nedidelį paketėlį, aprištą auksiniu kaspinu.

– Sakė, kad galėsiu atidaryti tik tada, kai susižadėsime.

Olauga nusišypsojo ir paglostė Inai skruostą. Ji džiaugėsi dėl Inos.

– Ar tu jį myli?

– Jis kitoks nei kiti. Jis ne toks... jis senamadiškas. Nori, kad mes palauktume. Na... suprantate.

Olauga linktelėjo.

– Regis, jo ketinimai rimti.

– Taip, – Inai išsprūdo nedidelis atodūsis.

– Tuomet, prieš leisdama jam žengti kitą žingsnį, tu turi būti įsitikinusi, kad jis – tavo gyvenimo vyras, – tarė Olauga.

– Aš žinau, – atsakė Ina. – Tai ir neduoda man ramybės. Jis ką tik čia buvo, ir prieš jam išeinant aš paprašiau laiko pagalvoti. Jis sakė suprantąs, aš esanti tiek daug jaunesnė.

Olaugai knietėjo paklausti, ar jis buvo su šunimi, bet ji susilaikė – jau ir taip daug kamantinėjo. Ji paskutinį kartą perbraukė delnu seną lovatiesę ir atsistojo:

– Einu užkaisiu daugiau arbatos, mieloji.

Tai buvo praregėjimas. Ne stebuklas, tik praregėjimas.

Kiti buvo išėję prieš pusvalandį, Haris kaip tik baigė skaityti dviejų moterų sugyventinių, Lisbetės Barli kaimynių, apklausas. Jis išjungė stalinę lempą, stovinčią ant kabineto rašomojo stalo, sumirksėjo tamsoje, ir staiga sąmonė nušvito. Galbūt dėl to, kad lyg guldamasis į lovą ir rengdamasis miegoti išjungė šviesą. O gal dėl to, kad akimirką nustojo mąstyti. Šiaip ar taip, apėmė toks jausmas, lyg prie veido jam kas būtų prikišęs aiškią, ryškią nuotrauką.

Jis nuėjo į kabinetą, kuriame buvo saugomi nusikaltimų vietų raktai, ir susirado tą, kurio jam reikėjo. Tada nuvažiavo į Sofijos gatvę, pasiėmė kišeninį žibintuvėlį ir pėsčias patraukė į Ulevolio gatvę. Buvo beveik vidurnaktis. Skalbykla pirmajame aukšte uždaryta, langai tamsūs, tik antkapių parduotuvės vitrinoje degė prožektorius, nukreiptas į linkėjimą „Ilsėkis ramybėje“.

Haris atsirakino Kamilos Luen buto duris.

Baldai ir kiti daiktai buvo kur buvę, tačiau jo žingsniai aidėjo. Atrodė, tarsi savininkės mirtis butui suteikė fizinę tuštumą, kurios jis anksčiau neturėjo. Tuo pat metu Haris jautė, kad yra ne vienas.

Jis tikėjo sielos egzistavimu. Ne dėl to, kad būtų labai pamaldus, bet dėl to, jog pamatęs lavoną visada pastebėdavo vieną dalyką: kad kūnas kažką praradęs, kažką, kas neturi nieko bendra su fiziniais pokyčiais, kurie natūraliai vyksta negyvame kūne. Lavonas atrodydavo kaip tuščias vabzdžio kiautas voratinklyje – esybė būdavo išnykusi, šviesa išnykusi, nelikę to iliuzinio švytėjimo, kurį skleidžia kadai užgesusios žvaigždės. Kūnas būdavo netekęs sielos. Ir būtent sielos nebuvimas įkvėpė Harį tikėti.

Jis nedegė šviesos, pakako mėnesienos, kuri krito pro stoglangius. Nuėjo tiesiai į miegamąjį, ten uždegė kišeninį žibintuvėlį ir nukreipė į atraminę siją šalia lovos. Giliai įkvėpė. Tai ne širdis ant trikampio, kaip jis pamanė, kai buvo čia pirmą kartą.

Haris atsisėdo ant lovos ir pirštų galais perbraukė per sijos įpjovas. Parudavusio medžio žaizdų spalva buvo tokia šviesi, kad jos turėjo būti visiškai šviežios. Tiksliau, tai buvo viena žaizda. Ilga žaizda iš tiesių linijų, kurios apsigręždamos ėjo į save, nuo savęs. Pentagrama.

Haris nukreipė žibintuvėlį į grindis. Ant parketo gulėjo smulkių dulkių sluoksnis ir pora stambių pūkų kamuolių – prieš iškeliaudama Kamila Luen akivaizdžiai nespėjo išsiplauti grindų. Bet šalia lovos kojos galvūgalyje jis pamatė tai, ko ieškojo, – krūvelę medžio drožlių.

Haris išsitiesė ant nugaros. Čiužinys buvo minkštas ir elastingas. Stebeilydamas į nuožulnias lubas jis pabandė sukaupti mintis. Jeigu žvaigždę virš lovos tikrai išraižė žudikas, ką tai galėtų reikšti?

– Ilsėkis ramybėje, – sumurmėjo Haris ir užsimerkė.

Buvo per daug pavargęs, kad galėtų aiškiai mąstyti. Be to, ramybės nedavė dar vienas klausimas. Kodėl jis pastebėjo tą pentagramą? Juk deimantai nėra penkiakampis, nubrėžtas viena linija, jie įprastinės žvaigždės formos, kokią gali pamatyti bet kur, bet kada. Tai kodėl jis susiejo tuos du dalykus? Ar nesusiejo? Gal per daug paskubėjo, galbūt pasąmonė susiejo pentagramą su kažkuo kitu, kažkuo, ką jis taip pat matė vienoje iš nusikaltimų vietų, tik negali prisiminti?

Jis pamėgino įsivaizduoti nusikaltimų vietas.

Lisbetė – Sanerio gatvėje. Barbara – Karlo Bernerio aikštėje. Ir Kamila. Čia. Duše, gretimoje patalpoje. Ji buvo beveik nuoga. Šlapia oda. Jis lietė ją. Kadangi bėgo šiltas vanduo, neatrodė, kad ji mirusi taip seniai, kaip buvo iš tikrųjų. Jis lietė jos odą. Beatė žiūrėjo į jį, bet jis negalėjo sustoti. Toks jausmas, lyg pirštais glostytum šiltą, glotnią gumą. Jis pakėlė akis, įsitikino, kad jie vieni, ir tik tada pajuto šiltas dušo čiurkšles. Pažvelgė žemyn ir nejudriame Kamilos žvilgsnyje pastebėjo keistą spindesį. Jis krūptelėjo, atitraukė rankas, ir jos žvilgsnis pamažu užgeso kaip išjungtas televizoriaus ekranas. Keista, pamanė jis ir delnu palietė jos skruostą, palaukė. Šiltas dušo vanduo gėrėsi į jo drabužius. Spindėjimas pamažu sugrįžo. Kitą delną jis uždėjo jai ant pilvo. Akys atgijo, ir jis pajuto, kaip jos kūnas po pirštais ima judėti. Suprato, kad ją atgaivina prisilietimai, kad be prisilietimų ji išnyktų, numirtų. Jis kakta prigludo prie jos kaktos. Vanduo tekėjo už drabužių, padengė odą ir atstojo šiltą filtrą tarp jųdviejų. Tik dabar jis pastebėjo, kad akys nebe mėlynos, o rudos. Ir lūpos nebe blyškios, bet raudonos ir gyvybingos. Rakelė. Jis lūpomis palietė jos lūpas. Ūmiai atšlijo pajutęs, kad jos ledinės.

Ji spoksojo į jį. Lūpos krutėjo.

– Ką jūs čia veikiate?

Hario širdis sustojo. Iš dalies dėl to, kad kambaryje tebeskambėjo žodžių aidas, taigi jis suprato, jog tai – ne sapnas. Be to, balsas buvo ne moters. Bet svarbiausia, kad priešais lovą palinkusi prie jo stovėjo kažkokia žmogysta.

Tada širdis sulapatavo vėl, jis greitai persivertė ant šono ir pabandė užčiuopti tebedegantį žibintuvėlį. Šis dusliai plumptelėjo ant grindų ir ėmė ritinėtis, ant sienų šokinėjo šviesos kūgis ir žmogystos šešėlis.

Tuomet įsižiebė lubų šviestuvas.

Šviesa Harį apakino, ir jis, pasidavęs pirmam refleksui, rankomis

užsidengė veidą. Praėjo sekundė. Nieko neįvyko. Jokių šūvių, jokių smūgių. Haris nuleido rankas.

Jis atpažino priešais stovintį žmogų.

– Ką, po galais, jūs čia veikiate? – paklausė vyras.

Jis vilkėjo rausvą chalatą, tačiau neatrodė kaip ką tik išlipęs iš lovos. Sklastymas šone atrodė nepriekaištingai.

Tai buvo Andersas Nygoras.

– Pabudau nuo garsų, – tarė Nygoras, Hariui į puodelį pildamas kavos. – Pirmiausia pamaniau, kad kas nors įsilaužė į butą pastebėjęs, kad niekas jame negyvena. Taigi nuėjau patikrinti.

– Suprantama, – tarė Haris. – Bet man atrodo, kad užsirakinau iš vidaus.

– Aš turiu namo valdytojo raktą. Dėl visa pikta.

Haris išgirdo šlepsenimą ir atsisuko.

Tarpduryje pasirodė chalatą apsisiautusi Vybekė Kniutsen užsimiegojusiu veidu, į visas puses styrančiais raudonais plaukais. Nepasidažiusi šaltoje virtuvės šviesoje ji atrodė vyresnė nei toji Vybekė, kurią Haris matė anksčiau. Išvydusi jį, moteris krūptelėjo.

– Kas čia vyksta? – sumurmėjo žvilgčiodama tai į Harį, tai į savo sugyventinį.

– Patikrinau porą dalykų Kamilos bute, – nieko nelaukdamas atsakė Haris, pastebėjęs jos nerimą. – Prisėdau ant lovos, norėdamas porą sekundžių pailsinti akis, ir užmigau. Jūsų vyras išgirdo garsus ir mane pažadino. Buvo ilga diena.

Neaišku kodėl Haris demonstratyviai nusižiovavo.

Vybekė prisimerkusi pažiūrėjo į savo sugyventinį:

– Kuo tu čia apsirengęs?

Andersas Nygoras pažvelgė į rausvą chalatą, tarsi pats tik ką jį pastebėjęs.

– Oi, turbūt atrodau kaip tikra drakonų karalienė, – nusijuokė jis. –

Čia dovana, kurią nupirkau tau, mieloji. Tebegulėjo mano lagamine, greitosiomis nieko kito nesuradau. Prašom.

Jis atsirišo diržą, nusivilko chalatą ir nusviedė jį apstulbusiai Vybekei.

– Ačiū, – sutrikusi tarstelėjo ji.

– Beje, nesitikėjau, kad tu atsikelsi, – meiliai susuokė jis. – Neišgėrei savo migdomųjų?

Vybekė susidrovėjusi dirstelėjo į Harį.

– Labanakt, – sumurmėjo ji ir išnyko.

Andersas nuėjo prie kavavirės ir pastatė atgal indą su kava. Nugara ir žastai buvo blyškūs, kone balti. O dilbiai – rudai įdegę, visai kaip vilkikų vairuotojų vasarą. Tokia pat ryški riba ėjo virš kelių.

– Paprastai ji visą naktį išmiega kaip užmušta, – tarė jis.

– O jūs – ne?

– Kodėl?

– Na, jeigu žinote, kad ji miega kaip užmušta.

– Ji pati taip sako.

– O jūs pabundate vien nuo to, kad kažkas vaikšto viršuje?

Andersas pažvelgė į Harį. Tada linktelėjo.

– Jūs teisus, Hūle. Aš nemiegu. Ne taip paprasta užmigti po to, kas įvyko. Tiesiog guliu ir mąstau. Kuriu visokias įmanomas versijas.

Haris gurkštelėjo iš puodelio.

– Ar norėtumėte pasidalyti su kitais?

Andersas gūžtelėjo pečiais.

– Juk aš ne kažką išmanau apie tuos masinius žudikus. Jeigu jis – vienas jų.

– Ne, jisai – serijinis žudikas. Didžiulis skirtumas.

– Tegul bus taip, bet ar jums nekrito į akis, kad aukos turi kai ką bendra?

– Jos visos – jaunos moterys. Dar ką nors pastebėjote?

– Jos buvo laisvo elgesio.

– Nejaugi?

– Užtenka paskaityti, kas rašoma laikraščiuose. Tų moterų praeitis iškalbinga.

– Lisbetė Barli buvo ištekėjusi ir, kiek mums žinoma, padori moteris.

– Taip, ištekėjusi ji tokia tapo. Bet iki tol dirbo orkestre, kuris važinėjo po visą šalį ir grojo šokiuose. Juk nesate naivus, Hūle?

– Na, gerai, ir kokia iš to išvada?

– Juk žudikas, kuris pasiverčia teisėju ir sprendžia, kam gyventi ir kam mirti, išaukština save iki Dievo. O tryliktame Laiško žydams skyriuje, ketvirtoje eilutėje, parašyta, kad ištvirkėlius ir svetimautojus teis Dievas.

Haris linktelėjo galva ir pažvelgė į laikrodį.

– Aš įsidėmėsiu tai, Nygorai.

Nygoras sukinėjo tarp pirštų puodelį.

– Ar radote, ko ieškojote?

– Galima sakyti, kad taip. Radau pentagramą. Kadangi kuriate bažnyčių interjerą, turėtumėte žinoti, kas tai yra.

– Turite omenyje penkiakampę žvaigždę?

– Taip. Kurią sudaro vientisinė besikertanti linija. Kaip Betliejaus žvaigždė. Tikriausiai numanote, ką toks ženklas gali reikšti?

Hario galva nulinko prie stalo, bet slapčia jis stebėjo Nygoro veidą.

– Daug ką gali reikšti, – tarė Nygoras. – Penki yra svarbiausias skaičius juodojoje magijoje. O į viršų nukreiptas vienas smaigalys ar du?

– Vienas.

– Tokiu atveju tai bent jau ne blogio ženklas. Jūsų apibūdintas simbolis gali reikšti ir gyvybingumą, ir geismą. Kur jį radote?

– Ant sijos, virš jos lovos.

– A, – tarė Nygoras. – Tuomet viskas aišku.

– Nejau?

– Taip – tai Maros kryžius.

– Maros kryžius?

– Pagoniškas simbolis. Jis būdavo piešiamas virš lovos ar lauko durų, kad atbaidytų Marą.

– Marą?

– Taip, moterišką būtybę, kuri atsisėda miegančiajam ant krūtinės ir jodo, kad šiam sapnuotųsi košmarai. Pagonys manė, kad tai šmėkla. Nenuostabu, nes žodis „mara" kilęs iš indogermaniškojo „mer".

– Turiu pripažinti, kad nelabai graibausi indogermaniškai.

– Tai reiškia „miręs".

Nygoras nudelbė akis į kavos puodelį.

– Dar tiksliau – „žmogžudystė".

Grįžęs namo telefono atsakiklyje Haris rado žinutę. Skambino Rakelė. Norėjusi paklausti, ar Haris galėsiąs pabūti su Olegu Frognerio baseine tarp rytdienos trečios ir penktos valandos, kol ji būsianti pas dantistę. Pats Olegas to prašęs.

Haris daug kartų leido įrašą, tikėdamasis atpažinti kvėpavimą, kurį girdėjo atsakiklyje prieš keletą dienų, tačiau nieko nepešė.

Jis nusimetė visus drabužius ir nuogas atsigulė į lovą. Praėjusią naktį nusivilko antklodės užvalkalą ir klojosi vien juo. Pasispardęs užmigo, paskui koja užkabino užvalkalo skylę, išsigando ir pabudo nuo drykstančios medvilnės garso. Tamsa už lango jau buvo papilkėjusi. Jis numetė suplyšusį užvalkalą ant grindų ir nusisuko į sieną.

O tada atėjo ji. Išsižergusi atsisėdo ant jo. Įspraudė jam į burną žąslus ir trūktelėjo. Jam apsisuko galva. Pasilenkusi žemyn ji karštai alsavo jam į ausį. Ugnimi spjaudantis drakonas. Bežodė, traškanti žinutė telefono atsakiklyje. Ji talžė jį botagu per šlaunis, per klubus, skausmas buvo saldus, ji sakė tuoj būsianti vienintelė moteris, kurią jis pajėgsiantis mylėti, taigi galįs pratintis jau dabar.

Ji paleido jį tik tuomet, kai saulės spinduliai pasiekė viršutines čerpes.

19 SKYRIUS

Trečiadienis. Po vandeniu

Kai Haris prieš pat trečią valandą pastatė automobilį priešais Frognerio baseinų kompleksą, jam dingtelėjo, kad visi likusieji Osle suėjo čionai. Prie bilietų stovėjo beveik šimto metrų eilė. Kol šlepsinti minia savo kūnus vilko išganymo chloruotame vandenyje link, Haris skaitė „VG".

Serijinės žmogžudystės byloje nieko naujo, tačiau jie iškapstė pakankamai medžiagos keturiems naujiems laikraščio puslapiams. Antraštės buvo sunkokai suvokiamos ir skirtos tiems, kurie jau kurį laiką sekė bylą. Dabar žmogžudystes jie vadino kurjerio žudiko vardu. Viskas žinoma, policija nepasistūmėjo į priekį Akerio gatvėje, ir Haris spėjo, kad rytiniai pasitarimai redakcijose niekuo nesiskyrė nuo tyrėjų grupės rytinių pasitarimų. Jis skaitė liudininkų, kuriuos jie patys apklausė, pasisakymus, tik laikraštyje jie prisiminė kur kas daugiau, apklausas, pasak kurių, žmonės teigė esą išsigandę, labai išsigandę ar net sukaustyti baimės, ir kurjerių firmų prašymus skirti kompensacijas, nes tapo nebeįmanoma dirbti, mat niekas nebeįsileido jų dviratininkų, juk, šiaip ar taip, valdžia atsakinga už to tipo sulaikymą, argi ne? Sąsaja tarp kurjerio dviratininko žmogžudysčių ir Lisbetės Barli dingimo numerio nebebuvo vadinama hipoteze, bet faktu. Didelėje nuotraukoje po antrašte „Pakeičia seserį" Toja Harang ir Vilis Barlis stovėjo priešais Nacionalinį teatrą. Tekstas po nuotrauka: „Energija trykštantis prodiuseris nė neketina trauktis."

Hario akys nuslydo į pagrindinį tekstą, kuriame cituojamas Vilis Barlis: *„The show must go on“* nėra tik banali frazė, mūsų verslas negailestingas. Aš žinau, kad, nepaisant visko, kas įvyko, Lisbetė yra drauge su mumis. Tačiau suprantama, kad susiklosčiusi padėtis mus veikia. Stengiamės nukreipti energiją teigiama linkme. Šiuo spektakliu atiduosime duoklę Lisbetei, didžiai menininkei, dar neatskleidusiai savo beribio talento. Bet ji tai padarys. Paprasčiausiai negaliu sau leisti galvoti kitaip.

Kai Haris pagaliau pateko į vidų, sustojo ir ėmė dairytis. Bemaž dvidešimt metų praėjo nuo jo pastarojo apsilankymo Frognerio baseine, tačiau, be keleto atnaujintų fasadų ir didelės, mėlynos vandens čiuožyklos, didesnių permainų jame nebuvo. Chloro kvapas, nuo dušo iki baseino trykštantys vandens lašeliai, virstantys mažomis vaivorykštėmis, bėgančių basų kojų tekšėjimas ant asfalto, drebulio krečiami vaikai šlapiomis maudymosi kelnaitėmis, išsirikiavę šešėlyje priešais kioską.

Rakelę ir Olegą jis rado ant žole apaugusio šlaito prie vaikams skirtų baseinų.

– Sveiki.

Rakelės lūpos šypsojosi, bet neaišku, ką už didelių „Gucci“ akinių veikė jos akys. Apsirengusi geltonu bikiniu. Mažai kam tinka geltonas bikinis. Bet Rakelė buvo viena iš jų.

– Žinai ką? – išmiknojo Olegas pakreipta galva, mėgindamas iš ausies išpurtyti vandenį. – Šokau nuo penkių metrų.

Haris atsisėdo ant žolės šalia jų, nors ant didelio pledo buvo užtektinai vietos.

– Fui, koks melagis.

– Šokau, netiki?

– Iš penkių metrų? Tai tu tikras kaskadininkas.

– O tu šokai nuo penkių metrų, Hari?

– Vargais negalais.

– O nuo septynių?

– Na, ir iš ten teko plekštelėti ant pilvo.

Haris reikšmingai žvilgtelėjo į Rakelę, tačiau ši žiūrėjo į Olegą, kuris staiga liovėsi purtęs galvą ir prislopintu balsu paklausė:

– Nuo dešimt?

Haris pažvelgė aukštyn į tramplinus, nuo kurių sklido džiaugsmingas klykavimas ir per megafoną baubiančio baseino prižiūrėtojo nurodymai. Dešimt metrų. Šuolių bokštelis atrodė kaip mėlyname danguje išpiešta baltos ir juodos spalvos raidė T. Netiesa, kad jis Frognerio baseine buvo prieš dvidešimt metų. Lankėsi čia vieną vasaros naktį po kelerių metų. Jie su Kristina perlipo per tvorą, laipteliais pakilo į šuolių bokštelį ir vienas šalia kito sugulė pačiame viršuje. Gulėjo ten, po jais: odą remiantis kietas, šiurkštus kilimas, virš jų – žvaigždėmis žybsintis dangus, ir kalbėjosi, kalbėjosi. Jam rodėsi, kad niekada neturės jokios kitos merginos.

– Ne, niekada nešokau nuo dešimties metrų, – atsakė jis.

– Niekada?

Haris išgirdo nusivylimą Olego balse.

– Niekada. Tik nėriau.

– Nėrei? – Olegas net stryktelėjo. – Bet juk tai dar kiečiau. Ir visi žiūrėjo, ar kaip?

Haris papurtė galvą:

– Padariau tai naktį. Visiškai vienas.

Olegas sunkiai atsiduso:

– Tai kokia prasmė? Būti drąsiam, kai tavęs niekas nemato, kažkaip...

– Aš irgi savęs kartais to klausiu.

Haris mėgino pagauti Rakelės akis, bet akinių stiklai buvo per tamsūs. Ji susikrovė krepšį, ant bikinio užsitempė sportinius marškinėlius ir trumpą džinsinį sijonėlį.

– Bet kaip tik tada ir sunkiausia, – tęsė Haris. – Kai esi vienas ir niekas į tave nežiūri.

– Ačiū, kad sutikai padaryti man šią paslaugą, Hari, – padėkojo Rakelė. – Labai malonu iš tavo pusės.

– Džiaugiuosi galėdamas, – atsakė Haris. – Gaišk, kiek tau reikia.

– Dantistui reikia, – patikslino ji. – Ir tikiuosi, neilgai.

– O kaip tu nusileidai? – paklausė Olegas.

– Kaip visad, – atsakė Haris, neatitraukdamas žvilgsnio nuo Rakelės.

– Grįšiu apie penktą, – pažadėjo ji. – Nekeiskit vietos.

– Nieko nekeisim, – atsakė Haris ir pasigailėjo, vos tik ištarė šiuos žodžius. Ne laikas ir ne vieta patetikai. Bus geresnių progų.

Haris sekė ją žvilgsniu, kol ji išnyko. Svarstė, kad tikriausiai buvo sunku užsirašyti pas dantistą per pačias visuotines atostogas.

– Nori pažiūrėt, kaip šoku nuo penkių metrų? – paklausė Olegas.

– Žinoma, – atsakė Haris ir nusivilko marškinėlius.

Olegas išplėtė akis.

– Niekad nesidegini, Hari?

– Niekada.

Po to, kai Olegas dukart nušoko, Haris nusimovė džinsus ir kartu užlipo ant tramplino. Jis aiškino Olegui, kaip daryti kreivetę, o kiti, laukiantieji šuolio, niekinamai nužiūrinėjo ilgas, plačias apatines kelnaites su ES vėliava. Jis laikė ištiesęs delną.

– Visa paslaptis – gulsčiai laikytis ore. Atrodo labai įtartina. Visi mano, kad blynu plosies į vandenį. Tačiau paskutinę akimirką...

Haris suspaudė nykštį ir smilių.

– ...susilenki pusiau kaip kreivetė ir vandens paviršių vienu metu perskrodi plaštakomis ir pėdomis.

Haris įsibėgėjo ir šoko. Prieš susiriesdamas dar spėjo išgirsti baseino prižiūrėtojo švilpuką ir kakta trenkėsi į vandens paviršių.

– Ei tu, sakiau, kad penki metrai uždaryti, – jis išgirdo baubiant balsą iš megafono, kai vėl išniro į paviršių.

Olegas davė ženklą nuo šuolių bokštelio, o Haris, pakėlęs nykštį, parodė, kad suprato. Jis išlipo iš vandens, nutrepsėjo laiptais žemyn

ir atsistojo prie langelio į baseiną. Pirštu perbraukė vėsų stiklą ir įsistebeilijęs į mėlynai žalią povandeninį kraštovaizdį toliau piešė rasoje. Nukreipęs žvilgsnį į vandens paviršių, matė maudymosi kelnaites, spurdančias kojas ir žydro dangaus debesies kontūrus. Galvojo apie „Underwater".

Tada pasirodė Olegas. Jis kaipmat sustojo burbulų debesyje, bet, užuot kilęs į paviršių, atsispyrė ir priplaukė prie langelio, šalia kurio stovėjo Haris.

Jie pasižiūrėjo vienas į kitą. Olegas šypsojosi, skėsčiojo rankomis ir rodė pirštais. Jo veidas buvo blyškus ir žalsvas. Haris iš vidaus negirdėjo nė garso, tik matė, kaip judėjo Olego lūpos, o juodi plaukai lyg besvoriai pleveno jam virš galvos, šoko lyg jūrų žolės, stiebėsi į viršų. Hariui kažką priminė – tai, apie ką dabar jis nenorėjo galvoti. Tačiau jiems taip stovint, t. y. skirtingose stiklo pusėse, iš dangaus spiegiant saulei, apsuptiems nerūpestingų gyvenimo garsų sienos ir tuo pat metu spengiant absoliučiai tylai, Harį staiga apėmė nuojauta, kad įvyks kažkas siaubinga.

Bet jau po akimirkos jis tai pamiršo, nes nuojautą pakeitė kitas jausmas. Olegas atsispyrė, dingo iš Hario regėjimo lauko ir jis liko spoksoti į tuščią televizoriaus ekraną. Tuščias televizoriaus ekranas. Su juostomis, kurias jis nupaišė rasoje. Jis jau žinojo, kur tai buvo matęs.

– Olegai! – nubėgo laiptais.

Apskritai Karlui nelabai rūpėjo žmonės. Nors jis jau daugiau nei dvidešimt metų buvo televizorių parduotuvės Karlo Bernerio aikštėje savininkas, jis, pavyzdžiui, niekada nepasidomėjo savo bendravardžiu, kurio garbei buvo pavadinta aikštė. Lygiai tiek pat mažai jam rūpėjo stambus vyras, stovintis priešais su tarnybiniu policijos pažymėjimu, arba berniukas šlapiais plaukas, besišliejantis greta jo. Arba mergina, apie kurią kalbėjo policininkas, ta, kurią rado advokatų tualete kitoje gatvės pusėje. Vienintelis žmogus, kuris Karlą

domino šiuo momentu, buvo mergina iš žurnalo „Mes vyrai“ nuotraukos: kiek jai iš tikrųjų metų, ar ji tikrai iš Tensbergo ir mėgsta nuoga degintis balkone, kad pro šalį einantys vyrai galėtų ja grožėtis.

– Buvau užsukęs tą dieną, kai buvo nužudyta Barbara Svendsen, – ištarė policininkas.

– Jei jau taip sakote, – atsakė Karlas.

– Ar matote tą išjungtą televizorių prie lango? – paklausė policininkas ir parodė jį pirštu.

– „Philips“, – patvirtino Karlas ir nustūmė „Mes vyrai“ į šalį. – Šaunus, tiesa? Penkiasdešimt hercų. *„Real Flat“* kineskopas. *„Surround“*, teletekstas ir radijo imtuvas. Kainuoja septynis devynis, bet jums atiduosiu už penkis devynis.

– Matote, kad kažkas pripaišė ant ekrano dulkių?

– Tiek to, – atsiduso Karlas. – Už penkis šešis tuomet.

– Nusispjaut man į televizorių, – pyktelėjo policininkas. – Noriu sužinot, kas tai padarė.

– O kam? – nusistebėjo Karlas. – Tiesą sakant, aš ir neketinau skųstis policijai.

Policininkas persisvėrė per prekystalį. Iš jo veido spalvos Karlas suprato, kad gauti atsakymai jo netenkino.

– Paklausykit. Mes stengiamės surasti žudiką. Ir aš turiu pagrindo manyti, kad jis stovėjo čia viduje ir apipaišė tą televizoriaus ekraną. Pakaks?

Karlas linktelėjo be žado.

– Puiku. Dabar noriu, kad jūs viską dar kartą pergalvotumėt.

Policininkas atsigręžė, kai už jo nugaros suskambėjo varpelis. Tarpduryje pasirodė moteris, nešina metaliniu lagaminu.

– „Philips“ televizorius, – tarė policininkas ir parodė pirštu.

Ji tylomis linktelėjo, atsitūpė priešais sieną su televizoriais ir atidarė lagaminą.

Karlas spoksojo į juos išplėtęs akis.

– Na? – pasiteiravo policininkas.

Karlas pradėjo tuokti, kad tai svarbiau už Lizę iš Tensbergo.

– Juk aš visų, kurie čia užeina, neprisimenu, – išlemeno jis, norėdamas pasakyti, kad nieko neprisimena.

Taip jau buvo. Veidai jam reikšmės nebeturėjo. Net Lizės veidas jau buvo pamirštas.

– Man nereikia žinoti apie visus, – tęsė policininkas. – Tik apie šitą vieną. Atrodo, dienomis pas jus gana ramu.

Karlas prieštaraudamas papurtė galvą.

– O jeigu parodytume nuotraukas? – paklausė policininkas. – Ar atpažintumėt?

– Nežinau. Aš jūsų neatpažinau, tai...

– Hari... – kreipėsi berniukas.

– Bet ar matėt, kad kas nors paišytų ant televizoriaus?

– Hari...

Karlas *matė* žmogų parduotuvėje tą dieną. Pradėjo galvoti apie tai vakarą po to, kai buvo užėjusi policija ir klausė, ar jis nematęs įtartinų asmenų. Problema, kad tas žmogus *nepadarė* nieko ypatinga. Tik stovėjo ir stebeilijo į televizorių ekranus. O tai nėra įtartina parduotuvėje, kurioje prekiaujama televizoriais. Taigi ką jam reikėjo atsakyti? Kad kažkas, kurio išvaizdos jis neprisiminė, stovėjo jo parduotuvėje ir atrodė įtartinas? Ir už tai būtų gavęs daug triukšmo ir nepageidaujamo dėmesio?

– Ne, – atsakė Karlas. – Nemačiau, kas apipaišė televizorių.

Policininkas kažką sumurmėjo.

– Hari... – berniukas timpčiojo Harį už marškinėlių. – Penkios valandos.

Policininkas suakmenėjęs dirstelėjo į laikrodį.

– Beate, – kreipėsi jis. – Ar randi ką nors?

– Per anksti spręsti, – atsakė ji. – Čia pakankamai žymių, bet jis braukė pirštu, todėl sunku rasti visą atspaudą.

– Paskambink man.

Varpelis virš durų vėl žvangtelėjo, ir Karlas liko vienu du parduotuvėje su moterimi ir jos metaliniu lagaminu.

Jis prie savęs prisitraukė Lizę iš Tensbergo, bet persigalvojo. Padėjo ją veidu žemyn ir priėjo prie policininkės. Mažu šepetėliu ji atsargiai valė kažkokius miltelius, kurių buvo užpylusi ant ekrano. Dabar jis pamatė piešinį dulkėse. Jis per daug neišlaidavo ir valymo paslaugoms, todėl nieko ypatinga, kad piešinys išsilaikė net kelias dienas. Tačiau pats piešinys buvo ypatingas.

– Ką tai turėtų reikšti? – paklausė jis.

– Nežinau, – atsakė ji. – Man ką tik pasakė, kaip tai vadinasi.

– Ir kaip?

– Maros kryžius.

20 SKYRIUS

Trečiadienis. Katedrų statytojai

Haris ir Olegas susitiko Rakelę išeinančią pro vartus iš Frognerio baseino. Ji pribėgo prie Olego ir apsikabino jį, Hariui pasiųsdama tulžingą žvilgsnį.

– Kuo tu užsiiminėji? – sukuždėjo ji.

Haris stovėjo nuleidęs rankas ir mindžikavo. Žinojo, kad galėjo jai atsakyti. Galėjo pasakyti, kad kaip tik dabar užsiiminėjo šio miesto gyvybių gelbėjimu. Tačiau netgi tai būtų melas. Tiesa buvo ta, kad jis užsiėmė savo ir vien savo reikalais, o visi kiti turėjo už tai kentėti. Šitaip visada buvę ir visada bus, ir net jeigu pavyktų išgelbėti gyvybę, tai būtų suprantama veikiau kaip premija.

– Apgailestauju, – ištarė jis. Ir bent jau tai buvo tiesa.

– Mes buvome tokioje vietoje, kurioje lankėsi tas serijinis žudikas, – pakiliai pranešė Olegas, bet staiga nuščiuvo, atrėmęs smerkiantį mamos žvilgsnį.

– Taigi... – prasižiojo Haris.

– Ne, – nutraukė jį Rakelė. – Nė *nemėginkk*.

Haris patraukė pečiais ir liūdnai nusišypsojo Olegui.

– Leisk bent jau parvežti namo.

Dar neišgirdęs jis jau žinojo atsakymą. Stovėjo ir lydėjo juos žvilgsniu. Rakelė ėjo tvirtais, skubiais žingsniais. Olegas atsisuko ir pamojavo. Haris atsakė tuo pačiu.

Po akių vokais tvinkčiojo saulė.

Valgykla buvo viršutiniame policijos pastato aukšte. Tarpduryje Haris sustojo ir apsidairė. Išskyrus vieną asmenį, sėdintį nugara į jį prie vieno iš stalų, didelėje patalpoje žmonių nebuvo. Tiesiai iš Frognerio parko Haris atvažiavo į policijos pastatą. Perėjęs tuščiais šeštojo aukšto koridoriais jis konstatavo, kad Tomo Valerio kabinete nebuvo, tačiau degė šviesa.

Haris priėjo prie bufeto, bet rado užtrauktą plieninę užuolaidą. Kampe kabančiame televizoriuje rideno laimingus loterijos kamuoliukus. Haris žvilgsniu lydėjo grioveliu riedantį kamuoliuką. Garsas buvo prislopintas, bet Haris girdėjo moterišką balsą sakant „penki, skaičius penki". Kažkam pasisekė. Prie stalo pasigirdo krebždesys.

– Sveikas, Hari. Maisto nebeparduoda.

Tomas.

– Žinau, – atsakė Haris.

Galvojo apie tai, ko klausė Rakelė – kuo jis iš tiesų užsiiminėjo.

– Ketinau tik sutraukti dūmą.

Haris galva mostelėjo į duris, vedančias į terasą ant stogo, kuri praktiškai tarnavo kaip ištisus metus veikiantis rūkomasis.

Nuo terasos atsivėrė puikus vaizdas, bet oras buvo lygiai toks pat šiltas ir duslus kaip gatvėse apačioje. Popiečio saulė įkypai švietė virš miesto ir Bjervikos uosto, kuriame dabar buvo greitkelis, konteinerių saugykla ir narkomanų priebėga, bet netrukus turėjusi iškilti opera, viešbučiai ir milijonierių butai. Turtai buvo bepasiglemžią visą miestą. Haris galvojo apie šamą Afrikos upėse, didelę, juodą žuvį, kuriai neužtekdavę proto trauktis į gilesnius vandenis prasidėjus sausrai ir kuri galiausiai patekdavo į drumzlinų, spėriai džiūstančių balų spąstus. Statybininkai jau buvo pradėję darbus, popiečio saulėje lyg žirafų siluetai styrojo kranai.

– Bus velniškai gražu.

Jis neišgirdo, kaip atėjo Tomas.

– Pamatysim.

Haris traukė cigaretę. Tiksliai net nežinojo, ką atsakė.

– Tau patiks, – patikino Valeris. – Tik reikės priprasti.

Haris įsivaizdavo šamus, kaip išgaravus paskutiniam vandeniui jie guli purve, plaka uodegomis, žiopčioja ir mėgina įprasti kvėpuoti oru.

– Man reikia atsakymo, Hari. Privalau žinoti, ar tu dalyvauji, ar ne.

Paskęsti ore. Galbūt šamų žūtis ne ką blogesnė už kitų. Nuskęsti palyginti maloni mirtis.

– Beatė skambino, – pasakė Haris. – Ji sutikrino pirštų atspaudus iš televizorių parduotuvės.

– Ir?

– Tik daliniai atspaudai. O savininkas nieko neprisimena.

– Gaila. Aunė sako, kad Švedijoje pasiekia neblogų rezultatų, užmaršiems liudininkams taikydami hipnozę. Gal mums reikėtų pamėginti.

– Be abejo.

– Šiandien po pietų gavom įdomių žinių iš Teismo medicinos instituto. Apie Kamilą Luen.

– Aha?

– Pasirodo, ji buvo nėščia. Antrą mėnesį. Tačiau niekas iš jos pažįstamų, su kuriais kalbėjomės, nė nenutuokia, kas galėtų būti tėvas. Vargu ar tai susiję su nužudymu, tačiau būtų įdomu žinoti.

– Aha.

Jie stovėjo tylėdami. Valeris priėjo prie turėklų ir persisvėrė per kraštą.

– Žinau, kad tau nepatinku, Hari. Ir neprašau, kad staiga imtum mane mėgti, – jis išlaikė pauzę. – Bet jeigu dirbsime kartu, juk reikia nuo kažko pradėti. Gal šiek tiek atsiverti vienas kitam?

– Atsiverti?

– Taip. Grėsmingai skamba?

– Beveik.

Tomas Valeris nusišypsojo.

– Sutinku. Bet tu gali pradėti. Klausk, ką nori apie mane sužinoti.

– Sužinoti?

– Taip. Ką tik nori.

– Ar tu nušo... – Haris nutilo. – Gerai, – sutiko jis. – Noriu sužinoti, kas tave užveda.

– Ką turi omenyje?

– Dėl ko tu iš ryto keliesi ir darai tai, ką darai. Koks tavo tikslas ir kodėl.

– Supratau, – Tomas susimąstė. Ilgam. Tada pirštu parodė keliamuosius kranus. – Ar matai juos? Mano proprosenelis išsikraustė iš Škotijos su šešiomis Suterlendo avimis ir laišku iš Aberdeno mūrininkų ložės. Avys ir rekomendacija padėjo jam prasiskinti kelią į Oslo ložę. Jis statė tuos namus, kuriuos matai palei Akerio upę ir į rytus prie geležinkelio. Jo darbus tęsė jo sūnūs. Po to jų sūnūs. Iki pat mano tėvo. Prosenelis pakeitė pavardę norvegiška, bet kai atsikraustėme į vakarinę miesto dalį, mano tėvas susigrąžino senąją. Valeris. Wall. *Siena*. Nebuvo kuo didžiuotis, bet jis teigė, kad Anderseno pavardė netiko būsimam teisėjui.

Haris pažvelgė į Valerį. Mėgino įžiūrėti randą ant skruosto.

– Tai rengeisi tapti teisėju?

– Toks buvo planas, kai pradėjau studijuoti teisę. Tuo keliu ir būčiau nuėjęs, jeigu ne vienas įvykis.

– Koks gi?

Valeris patraukė pečiais.

– Mano tėvas žuvo per nelaimingą atsitikimą darbe. Ir keista, bet kai nebelieka tėvo, staiga suvoki, kad tavo priimtus sprendimus veikiau lėmė jis, o ne tu pats. Ir aš pastebėjau, kad manęs niekas nesiejo su kitais teisės studentais. Buvau kažkoks naivus idealistas. Maniau, kad svarbiausia iškelti teisingumo vėliavą ir atstovauti šiuolaikinei teisinei valstybei, tačiau kaip paaiškėjo, daugeliui buvo svarbiausia

gauti vardą ir darbą bei riebų atlyginimą, darantį įspūdį kaimynų merginai Ulerne. Juk tu pats studijavai teisę...

Haris linktelėjo.

– Gal tai paveldima, – tęsė Valeris, – bet man visada patiko statyti. Didelius dalykus. Nuo pat mažumės iš lego kaladėlių statydavau milžiniškas pilis, daug didesnes už kitų vaikų. O studijuodamas teisę pastebėjau, kad esu kitaip sutaisytas nei tie maži žmogeliūkščiai su savo mažomis mintimis. Praėjus dviem mėnesiams po laidotuvių įstojau į aukštąją policijos mokyklą.

– Aha, ir buvai geriausias mokinys, jeigu tikėčiau gandais.

– Beveik geriausias.

– Ir čia, policijoje, gavai pasistatyti savo rūmus?

– *Negavau*. Niekas *negauna,* Hari. Būdamas mažas iš kitų vaikų atimdavau lego kaladėles, kad mano statiniai būtų norimo dydžio. Klausimas, ko tu nori. Ar nori tik mažų, skurdžių namukų žmonėms ir skurdiems jų gyvenimais, ar nori dar ir operų, ir katedrų, didingų statinių, nustelbiančių tave patį, skatinančių siekti daugiau, – Valeris delnu perbraukė plieninį turėklą: – Statyti katedras – pašaukimas, Hari. Italijoje mūrininkams, kurie žūdavo statydami bažnyčias, suteikdavo kankinio titulą. Nors katedrų statytojai statė žmonijai, nėra nė vienos katedros visame pasaulyje, kurioje nebūtų įmūryta žmonių kaulų ir kraujo. Taip sakydavo mano senelis. Ir taip bus visada. Mano šeimos kraujas panaudotas kaip rišamoji medžiaga ne viename iš tų statinių, kuriuos iš čia matai. Noriu tik daugiau teisybės. Visiems. Ir naudosiu tas statybines medžiagas, kurių prireiks.

Haris įdėmiai apžiūrinėjo savo degančią cigaretę.

– Ir aš numatytas kaip statybinė medžiaga?

Valeris nusišypsojo.

– Vienas iš būdų tai įvardyti. Bet atsakymas „taip“. Jeigu nori. Turiu ir kitų galimybių...

Jis nebaigė sakinio, tačiau Haris žinojo tęsinį: „Bet tu jų neturi...“

Haris godžiai įtraukė dūmą ir tyliai paklausė:

– O ką, jeigu aš sutinku lipti į valtį?

Kilstelėjęs vieną antakį Valeris ilgai žiūrėjo į Harį, kol atsakė:

– Gausi pirmąją užduotį, kurią turėsi atlikti vienas ir be jokių klausimų. Visi iki tavęs turėjo padaryti tą patį. Kad įrodytų savo lojalumą.

– Ir kas gi tai bus?

– Viskam savo laikas. Bet tai reiškia, kad turėsi sudeginti keletą tiltų, vedančių į tavo ankstesnį gyvenimą.

– Pažeisti Norvegijos įstatymus?

– Veikiausiai.

– Šit kaip, – ištarė Haris. – Kad jūs prieš mane kažką turėtumėt. Kad nesusigundyčiau jūsų išduoti.

– Aš turbūt išsireikščiau kitaip, bet esmę tu pagavai.

– O apie ką kalbama? Apie kontrabandą?

– Dabar negaliu tau atsakyti.

– Kaip gali būti tikras, kad nesu Policijos saugumo tarnybos ar STT kurmis?

Valeris palinko virš turėklų ir parodė žemyn.

– Ar matai ją, Hari?

Haris priėjo prie krašto ir žvilgterėjo į parką apačioje. Ant žalios žolės vis dar gulinėjo žmonės ir siurbė į save paskutinius saulės spindulius.

– Ta, su geltonu bikiniu, – pasakė Valeris. – Graži spalva, argi ne?

Hariui susuko vidurius ir jis staiga išsitiesė.

– Mes ne kvailiai, – paaiškino Valeris, neatitraukdamas akių nuo pievelės. – Stebime tuos, kuriuos norim priimti į savo komandą. Ji puikiai laikosi, Hari. Protinga ir savarankiška, kiek aš suprantu. Tačiau ji, žinoma, nori to, ko ir visos jos padėties moterys. Vyro, galinčio išlaikyti. Gyvosios gamtos dėsniai. O tau liko mažai laiko. Tokios kaip ji ilgai vienos nebūna.

Hario cigaretė išsprūdo ir nukrito per kraštą. Ir kibirkščių uodega paskui.

– Vakar visoje rytų Norvegijoje paskelbė apie didelį miško gaisrų pavojų, – ištarė Valeris.

Haris neatsakė. Tik šiurpas nuėjo per kūną, kai pajuto Valerio ranką ant peties.

– Kalbant iš esmės, terminas jau baigėsi, Hari. Bet norėdamas parodyti mūsų geranoriškumą, duosiu tau dar dvi dienas. Jeigu iš tavęs jokių žinių iki to laiko, pasiūlymas atšaukiamas.

Haris be perstojo rijo seiles, norėdamas ištarti tą vienintelį žodį, bet liežuvis nepakluso, o seilių liaukos rodėsi išdžiūvusios kaip Afrikos upių vagos.

Galiausiai jam pavyko:

– Ačiū.

Beatė Len mėgo savo darbą. Jai patiko nusistovėjusi tvarka, saugumo jausmas, ji žinojo esanti protinga, kad kiti Kriminalinių ekspertizių tyrimų centre Kjelbergo gatvėje 21A irgi tai žinojo. Kadangi darbas jai atrodė vienintelis svarbus dalykas gyvenime, jis buvo pakankama priežastis keltis iš ryto. Visa kita tebuvo laukimo muzika. Ji gyveno savo mamos namuose Opsale, pati viena viršutiniame aukšte. Jos gerai sutarė. Ji buvo tėvelio dukrytė, kol jis buvo gyvas, ir manė, kad kaip tik todėl kaip ir jis pradėjo dirbti policijoje. Neturėjo jokių laisvalaikio pomėgių. Ir nors ji su Halvorsenu, pareigūnu, su kuriuo Haris dalijosi kabinetu, tarsi buvo pora, ji nebuvo tikra, ar jiems derėjo būti kartu. Žurnale moterims buvo skaičiusi, kad dėl to visada šiek tiek abejojama. Ir kad geriausia yra išbandyti. Beatė Len nemėgo bandyti. Nei abejoti. Štai kodėl jai patiko darbas.

Brendimo laikotarpiu ji rausdavo vos tik įtarusi, kad kažkas apie ją galvoja, ir didžiąją laiko dalį praleisdavo ieškodama būdų pasislėpti. Ją dar ir dabar išmušdavo raudonis, bet buvo suradusi gerą slėptuvę.

Už Kriminalinių ekspertizių tyrimų centro nutriušusių, raudonų mūrinių sienų ji galėjo sėdėti valandų valandas ir studijuoti pirštų atspaudus, balistinių tyrimų ataskaitas, vaizdo įrašus, balsus, DNR arba pluoštų skaidulų analizes, nuotraukas, kraują, begalę pėdsakų, kurie taikiai ir ramiai galėjo išspręsti svarbias, sudėtingas, triukšmingas bylas. Ji taip pat suprato, kad darbe nebuvo taip pavojinga būti matomai. Jeigu tik ji kalbėdavo garsiai ir aiškiai ir sugebėdavo pažaboti baimę nurausti, netekti žado ir drabužių, akis į akį susidurti su nepaaiškinama gėda. Kabinetas Kjelbergo gatvėje tapo jos tvirtove, uniforma ir profesionalumas – jos dvasios šarvais.

Kai telefonas ant stalo kabinete privertė ją atitraukti akis nuo laboratorijos ataskaitos apie Lisbetės Barli pirštą, laikrodis rodė pusvalandį po vidurnakčio. Širdis ėmė išgąstingai baladotis pamačius, kad skambina „nežinomas numeris". Galimas daiktas, skambino jis.

– Beatė Len.

Skambino jis. Žodžiai pasipylė lyg kruša:

– Kodėl nepaskambinai man dėl tų pirštų atspaudų?

Prieš atsakydama ji sekundei sulaikė kvėpavimą:

– Haris žadėjo tau perduoti.

– Ačiū, perdavė. Kitą kartą pirmiausia skambini man. Supratai?

Beatė nurijo seiles nežinodama, ar iš pykčio, ar iš baimės.

– Supratau.

– Dar ką nors jam pasakojai, ko aš nežinau?

– Ne. Tik tiek, kad gavau atsakymą, kas buvo po nagu to piršto, kurį gavome paštu.

– Lisbetės Barli? Kas ten buvo?

– Ekskrementai.

– Ką?

– Išmatos.

– Taip, ačiū, žinau, kas tai yra. Gal nutuoki, iš kur?

– O taip.

– Pasitaisau. *Kieno* jie yra.

– Tiksliai nežinau, bet galiu nuspėti.

– Gal būtum tokia maloni...

– Ekskrementuose yra kraujo, tikriausiai sergančiojo hemorojumi. Šiuo atveju kraujo grupė B. Ją turi tik septyni procentai gyventojų. Vilis Barlis yra registruotas kraujo donoras. Jo...

– Aišku. Ir kokia išvada?

– Nežinau, – atšovė Beatė.

– Bet tu žinai, kad išangė yra erogeninė zona, Beate? Ir moterų, ir vyrų? O gal jau pamiršai?

Beatė stipriai sumerkė akis. Kad tik jis nepradėtų. Ne vėl. Seniai tai buvo, ji bepradedanti užmiršti, pašalinti iš sistemos. Bet pasigirdo jo balsas, kietas ir slidus kaip gyvatės oda:

– Moki apsimetinėti labai padoria mergaite, Beate. Man tai patinka. Mėgdavau, kai dėdavaisi nenorinti.

Tu, aš – niekas nežino, pagalvojo ji.

– Ar Halvorsenas tave patenkina?

– Turiu baigti pokalbį, – atsakė Beatė.

Juokas traškėjo jos ausyje. Ir tada ji suprato. Kad nebuvo kur pasislėpti, kad galėjo susirasti tave bet kur. Lygiai taip pat, kaip tas tris merginas, kai jos manėsi esančios saugiausioje vietoje. Nes tvirtovės nebuvo. Nei šarvų.

Eisteinas su Roling Stounsų kasete sėdėjo taksi automobilyje aikštelėje Teresės gatvėje, kai suskambėjo telefonas.

– Oslo taa...

– Labas, Eisteinai. Čia Haris. Turi keleivių?

– Tik Miką ir Keitą.

– Ką?

– Geriausią pasaulio grupę.

– Eisteinai.

– Taip?

– Stounsai nėra geriausia pasaulio grupė. Net ne beveik pati geriausia. Priešingai – jie yra labiausiai pervertinta pasaulio grupė. Ir „Wild Horses“ sukūrė visai ne Mikas ir ne Keitas, o Gremas Parsonas.

– Juodas melas ir tu tai žinai! Dedu ragelį...

– Alio? Eisteinai?

– Pasakyk man ką nors gražaus. Akimoju.

– „Under My Thumb“ neblogas gabalas. Ir „Exile On Main Street“ turi savito žavesio.

– Gerai. Ko tu nori?

– Reikia pagalbos.

– Trečia valanda nakties. Ar neturėtum dabar miegoti?

– Nepajėgiu, – atsakė Haris. – Vos tik užsimerkiu, mane sukausto baimė.

– Tas pats košmaras?

– Svajonių laimikis iš pragaro.

– Tie lifto reikalai?

– Tiksliai žinau, kas įvyks, ir vis tiek kiekvieną kartą išsigąstu. Per kiek laiko pas mane atsirastum?

– Man nepatinka, aš, Hari...

– Per kiek laiko?

Eisteinas atsiduso.

– Duok man šešias minutes.

Kai Eisteinas užlipo laiptais, džinsais mūvintis Haris stovėjo tarpduryje.

Jie susėdo svetainėje neįsijungę šviesos.

– Turi alaus? – Eisteinas nusiėmė juodą „Playstation“ kepuraitę ir viršugalvio link nubraukė retus prakaituotus kirpčius.

Haris papurtė galvą.

– Ką gi, – tarstelėjo Eisteinas ir ant stalo pastatė juodą cilindro pavidalo fotojuostos dėžutę.

– Vaišinu. Flunipamas. Nuoalpis garantuotas. Vienos piliulės daugiau nei gana.

Haris užsižiūrėjo į dėžutę.

– Ne dėl to prašiau, kad atvažiuotum, Eisteinai.

– Ne dėl to?

– Ne. Man reikia sužinoti apie kodų skaitymą. Kaip tai daroma.

– Turi omeny ***hakeriavimą***? – Eisteinas su nuostaba pažvelgė į Harį. – Reikia nulaužti slaptažodį?

– Tam tikra prasme. Skaitei apie serijinį žudiką laikraščiuose? Manau, kad jis mums palieka kodus.

Haris uždegė lempą.

– Žiūrėk.

Eisteinas pasižiūrėjo į lapą, kurį Haris buvo padėjęs ant stalo.

– Žvaigždė?

– Pentagrama. Šį ženklą jis paliko dviejose nusikaltimo vietose. Viena buvo išraižyta ant atraminės sijos prie lovos, o kita – ant televizoriaus ekrano dulkių priešais nusikaltimo vietą esančioje parduotuvėje.

Eisteinas kinkuodamas galva apžiūrinėjo žvaigždę.

– Manai, kad galiu tau pasakyti, ką ji reiškia?

– Ne, – Haris pasirėmė galvą rankomis. – Tačiau tikėjausi, kad galėsi man paaiškinti pagrindinius kodų nulaužimo principus.

– Tie kodai, kuriuos aš nulaužiau, buvo matematiniai, Hari. Tarpasmeniniai kodai turi kitą semantiką. Aš, pavyzdžiui, iki šiol nesugebu iššifruoti, ką iš tikrųjų sako moterys.

– Įsivaizduok, kad čia gali būti ir viena, ir kita. Ir elementari logika, ir potekstė.

– Gerai, tuomet kalbame apie kriptografiją. Slaptą raštą. Tam, kad jį perskaitytum, reikia ir loginio, ir vadinamojo analoginio mąstymo. Pastarasis reiškia, kad išnaudojama pasąmonė ir intuicija, tai yra tai, ko žmogus nežino žinąs. Tada reikia suderinti linijinį mąstymą su vaizdiniu. Ar esi girdėjęs apie Alaną Tiuringą?

– Ne.

– Anglas. Karo metu skaitė vokiečių kodus. Paprastai kalbant, tai jis laimėjo Antrąjį pasaulinį karą. Jis teigė, kad norint perskaityti kodus pirmiausia reikia žinoti, kokia dimensija veikia priešininkas.

– O tai reiškia?

– Pasakysiu štai kaip: tai yra lygmuo, esantis virš raidžių ir skaičių. Virš kalbos. Atsakymai ne į klausimą „kaip“, bet „kodėl“. Supranti?

– Ne, paaiškink man, kaip tai daroma.

– Bala žino. Tai susiję su religine įžvalga ir veikiau laikoma dovana.

– Tarkime, kad aš žinau kodėl. Kas toliau?

– Gali eiti ilguoju keliu. Derinti galimybes, kol numirsi.

– Ne aš mirštu. Turiu laiko tik trumpajam keliui.

– Tuomet žinau tik vieną būdą.

– Na?

– Transas.

– Kurgi ne. Transas.

– Nejuokauju. Stebeiliji į informaciją, kol liaujiesi sąmoningai mąstyti. Tarsi per daug įtempi raumenį, prasideda mėšlungis ir jis tampa nevaldomas. Ar esi matęs, kaip alpinisto, pakibusio ant uolos, koja ima džiazuoti? Ne? Ką gi, bet taip jau būna. Aštuoniasdešimt aštuntaisiais, kad įsilaužiau į Danijos banko atsiskaitymų sistemą, man prireikė keturių naktų ir kruopelytės LSD. Jei tavo pasąmonė nulaužia kodą, turi jį. Jei ne...

– Kas?

Eisteinas nusijuokė.

– Jis tave palaužia. Psichiatrijos skyriuose apstu tokių kaip aš.

– Aha. Transas.

– Transas. Intuicija. Ir galbūt lašelis farmacinės pagalbos...

Haris pasičiupo juodąją dėžutę ir laikė iškėlęs priešais save.

– Žinai ką, Eisteinai?

– Ką?

Jis sviedė dėžutę per stalą, ir Eisteinas ją sugavo.

– Pamelavau dėl „Under My Thumb“.

Eisteinas dėžutę pastatė ant paties stalo krašto ir užsirišo poros neįtikėtinai nudėvėtų „Puma“ sportbačių, menančių laikus prieš įsivyraujant retrostiliui, raištelius.

– Žinau. Su Rakele mataisi?

Haris papurtė galvą.

– Tikra kančia, tiesa?

– Gal, – atsakė Haris. – Gavau darbo pasiūlymą. Ir nežinau, ar galiu jo atsisakyti.

– Na, bent jau kalbi ne apie pasiūlymą vairuoti taksi.

Haris nusišypsojo.

– *Sorry,* ne manęs reikia prašyti patarimo, kokią profesiją pasirinkti, – tarė Eisteinas ir atsistojo. – Paliksiu dėžutę čia. Elkis kaip išmanai.

21 SKYRIUS

Ketvirtadienis. Pigmalijonas

Administratorius nužvelgė priešais stovintį vyrą nuo galvos iki kojų. Per trisdešimtį darbo metų jis išmoko užuosti nelaimę, o nuo šio vyriškio trenkė iš tolo. Ne todėl, kad be nemalonumų būtų geriau. Gero skandalo kartkartėm restorano „Theatercaféen" lankytojai, tiesą sakant, tikėdavęsi. Tačiau nemalonumai turėję būti tinkamo pobūdžio. Kaip antai liaunų menininkų daigelių dainos apie žalią vyną iš restorano galerijos arba kai nusileseęs buvęs pagrindinis Nacionalinio teatro mylimojo vaidmenų atlikėjas garsiai ištrimituoja, kad vienintelis teigiamas dalykas, kurį jis galįs pasakyti apie prie kaimyninio staliuko sėdintį įžymybių finansinį rėmėją, yra tai, kad jis homoseksualus ir dėl to vargu ar paliksiąs įpėdinių. Tačiau šiuo metu priešais administratorių stovintis asmuo neatrodė iš tų, kurie pasižymi negirdėtu sąmoju, veikiau iš tų, kurie sukelia nuobodžiuosius nemalonumus: neapmokėta sąskaita, prisigėrimas iki žemės graibymo ir muštynės. Dėl išorinių savybių – juodi džinsai, raudona nosis ir trumpai kirpta makaulė – jis pirmiausia pagalvojo apie prasigėrusius scenos darbininkus, kuriems vieta „Burns" rūsyje. Tačiau jam pasiteiravus Vilio Barlio, kvoštelėjo, kad tai veikiausiai viena iš tų kanalizacijos žiurkių iš žurnalistų knaipės „Tostrupkjeller", esančios po lauko kavine taikliu pavadinimu „Unitazo dangtis". Jis nejautė jokios pagarbos tiems maitvanagiams, kurie be gailesčio taršė tai, kas buvo likę iš vargšelio Barlio po jo žaviosios žmonos tragiško dingimo.

– Ar jūs įsitikinęs, kad minėtas asmuo yra čia? – paklausė administratorius ir įbedė akis į užsakymų knygą, nors puikiai žinojo, kad Barlis, kaip įprastai, atėjo lygiai dešimtą ir atsisėdo prie savo stalelio stiklinėje verandoje su vaizdu į Sturtingo gatvę. Neįprasta buvo, dėl to administratorius ir sunerimo dėl Barlio dvasinės būklės, kad smagusis prodiuseris pirmą kartą, kiek administratoriaus atmintis siekė, supainiojo dieną ir pasirodė ketvirtadienį, o ne kaip įprastai trečiadienį.

– Nesukit galvos, aš jį matau, – ištarė priešais stovintis vyriškis. Ir prapuolė.

Administratorius atsiduseęs pažvelgė į kitą gatvės pusę. Šiomis dienomis buvo ir daugiau priežasčių nerimauti dėl Barlio dvasinės būklės. Miuziklas garbingame Nacionaliniame teatre per vasaros atostogas. Dieve sergėk.

Haris atpažino Vilį Barlį iš gaurų, tačiau priėjęs arčiau suabejojo, ar tik nebus apsirikęs.

– Barli?

– Hari!

Akys nušvito, tačiau kaipmat ir užgeso. Skruostai įdubę, o oda, prieš keletą dienų buvusi sveika ir įdegusi saulėje, rodėsi tarsi padengta balta sausa pudra. Atrodė, lyg visas Vilis Barlis būtų surukęs, net platūs pečiai rodėsi siauresni.

– Silkės? – Vilis pirštu bedė į lėkštę priešais. – Geriausia mieste. Valgau ją kiekvieną trečiadienį. Sako, kad širdžiai sveika. Jeigu tik tokią turi, o šios kavinės lankytojai... – Vilis ranka mostelėjo į beveik tuščią patalpą.

– Ačiū, ne, – atsisakė Haris ir atsisėdo.

– Tai nors riekę duonos paimkit, – Vilis pakėlė pintinėlę su duona. – Čia vienintelė vieta Norvegijoje, kur galima gauti tikros pankolių duonos su sveikomis sėklomis. Tobulai dera prie silkės.

– Aš tik kavos, ačiū.

Vilis pamojo padavėjui.

– Kaip mane čia suradote?

– Buvau teatre.

– Tikrai? Iš tiesų jie turėtų sakyti, kad aš išvykęs iš miesto. Žurnalistai... – Vilis rankomis pamėgdžiojo smaugimą.

Haris tiksliai ir nesuprato, ar tai turėtų iliustruoti padėtį, kurioje atsidūręs pats Vilis, ar tai, ko jis linki žurnalistams.

– Aš jiems parodžiau tarnybinį policijos pažymėjimą ir paaiškinau, kad labai svarbu, – pasiteisino Haris.

– Gerai jau gerai.

Tuščias Vilio žvilgsnis įstrigo kažkur priešais Harį, o padavėjas atnešė puodelį ir įpylė gėrimo iš ant stalo stovėjusio kavinuko. Padavėjas pasišalino, ir Haris krenkštelėjo. Vilis krūptelėjo ir jo žvilgsnis sugrįžo.

– Jeigu atėjot su prastomis naujienomis, norėčiau išgirsti jas nieko nelaukiant, Hari.

Gerdamas Haris papurtė galvą.

Vilis užsimerkė ir nebyliai kažką sumurmėjo.

– Kaip sekasi statyti pjesę? – pasiteiravo Haris.

Vilis blyškiai nusišypsojo.

– Vakar skambino iš „Dagbladet" kultūros redakcijos ir klausė to paties. Išdėsčiau jiems apie meninę raidą, tačiau pasirodė, kad juos domino, ar visuomenės dėmesys mistiškam Lisbetės dingimui ir sesers atsiradimui turėjo teigiamos įtakos parduodant bilietus.

Jis kilstelėjo akis į viršų.

– Na, – tarstelėjo Haris. – Ar turėjo?

– Ar jūs stačiai kvailas, žmogau? – Vilio balsas grėsmingai dundėjo. – Vasara, žmonės nori linksmintis, o ne lieti ašaras dėl moterišKės, kurios net nepažįsta. Mes netekom savo kozirio. Lisbetės Barli, neatrastos žvaigždės, dainininkės iš kantrilendo. Jos netektis prieš pat premjerą *nėra* pelninga verslui! – pora galvų nuo atokiau esančio stalelio pasisuko, tačiau Vilis tęsė vienodai garsiai: – Mes beveik nepar-

davėme bilietų. Na, išskyrus į premjerą, į ją bilietai buvo išgraibstyti. Žmonės ištroškę kraujo, jie, matyt, tikisi skandalo. Paprastais žodžiais kalbant, esame visiškai priklausomi nuo liaupsinančios kritikos, kad pasiektume tikslą, Hari. Tačiau kaip tik dabar... – Vilis taip trenkė kumščiu per baltą staltiesę, kad net išsitaškė kava. – ...beveik nebegaliu galvoti apie ką nors, kas yra mažiau svarbu už tą prakeiktą *verslą*!

Vilis įsistebeilijo į Harį ir atrodė, kad protrūkiui nebus galo, bet nematoma ranka be jokio perspėjimo nubraukė nuo jo veido įtūžį. Akimirką jis atrodė tiesiog sutrikęs, lyg nesuvoktų, ką daro. Tada veidas ėmė mainytis, ir jis paskubomis ji prisidengė plaštakomis. Haris matė, kaip administratorius užmetė keistą, tarsi kupiną vilties žvilgsnį į jų staliuką.

– Apgailestauju, – sumarmėjo Vilis prikimusiu, po pirštais pasislėpusiu balsu. – Aš paprastai ne... Aš nemiegu... Po galais, koks aš teatriškas!

Jis žagtelėjo garsu tarp juoko ir verksmo, vėl trinktelėjo ranka į stalą ir veidą iškreipė grimasa, kurią jis sugebėjo paversti kažkokiu desperatišku šypsuliu.

– Kuo galiu jums pagelbėti, Hari? Jūs toks nusiminęs.

– Nusiminęs?

– Susisielojęs. Melancholiškas. Slogus.

Vilis patraukė pečiais ir sugrūdo šakutę su silke ir duona į plačiai iššiotą burną. Žuvies oda sublizgėjo. Padavėjas tylomis pričiuožė prie stalo ir į Vilio taurę įpylė iš „Chatelain Sancerre" butelio.

– Privalau paklausti apie tai, kas gali būti nemaloniai intymu, – ištarė Haris.

Vilis papurtė galvą, vynu nuskalaudamas maistą.

– Juo intymiau, juo mažiau nemalonu, Hari. Nepamirškit, kad aš – menininkas.

– Puiku.

Haris dar kartą gurkštelėjo kavos, kad drąsiau būtų pradėti.

– Po Lisbetės nagu radome ekskrementų ir kraujo pėdsakų. Atliktas tyrimas parodė jūsų kraujo grupę. Norėčiau sužinoti, ar mums prireiks DNR tyrimo.

Vilis liovėsi kramtęs, dešinės rankos smilių prispaudė prie lūpų ir mąsliai pažvelgė į lubas.

– Ne, – atsakė. – Neprireiks.

– Vadinasi, jos pirštas turėjo sąlytį su jūsų... ekskrementais.

– Mylėjomės naktį prieš jai dingstant. Mylimės kasnakt. Būtume tuo užsiėmę ir dienos metu, jeigu bute nebūtų buvę taip karšta.

– Ir tada...

– Jums įdomu, ar mes praktikuojame *„postillioning“*?

– A...

– Ar ji sukiša savo pirštą man į užpakalį? Kai tik gali. Tačiau atsargiai. Kaip ir šešiasdešimt procentų mano amžiaus vyrų Norvegijoje, aš skundžiuosi hemorojumi, todėl Lisbetė niekada neužsiaugindavo per ilgų nagų. O Jūs praktikuojat *„postillioning“*, Hari?

Hario kava pataikė ne į tą gerklę.

– Su savimi ar su kitais? – pasiteiravo Vilis.

Haris papurtė galvą.

– Vertėtų, Hari. Juolab kad esate vyras. Leisti į save įsiskverbti yra esminis dalykas. Jeigu išdrįstumėt, atrastumėt turįs daug didesnį emocijų spektrą nei numanot. Užsiverdamas liekate viduje vienas, o kiti pasilieka išorėje. Tačiau atsivėręs, tapdamas pažeidžiamas ir pasikliaujantis, suteikiate kitiems galimybę tiesiogine šio žodžio prasme patekti į savo vidų. – Vilis pamosavo šakute: – Žinoma, be pavojų čia neišsiversi. Jus gali sunaikinti, sužeisti iš vidaus. Bet gali ir mylėti. Ir tada jūs apglėbiat visą tą meilę, Hari. Ji priklauso jums. Sakoma, kad lytinio akto metu vyras užvaldo moterį, tačiau ar tai tiesa? Kas užvaldo kito lyties organą? Pamąstykit apie tai, Hari.

Haris susimąstė.

– Toks mūsų, menininkų, likimas. Privalome atsiskleisti, tapti

pažeidžiami, įsileisti juos. Naudodamiesi proga būti mylimi, rizikuojame būti sunaikinti iš vidaus. Kalbame apie itin pavojingą sportą, Hari. Džiaugiuosi, kad nebešoku.

Viliui šypsantis dvi ašaros – pirmiausia iš vienos akies, iškart po to ir iš kitos – nuriedėjo gūsingu poriniu slalomu žemyn per jo skruostus ir pranyko barzdoje.

– Aš jos ilgiuosi, Hari.

Haris žiūrėjo į staltiesę. Pagalvojo, kad reikėtų eiti, bet liko.

Vilis susižvejojo nosinę ir trimito pūčiu išsišnypštė nosį prieš susipildamas likusį vyno butelio turinį į taurę.

– Nenoriu pasirodyti įkyrus, Hari, bet kai pasakiau, kad jūs atrodot nusiminęs, prisiminiau, kad jūs visuomet toks. Dėl moters?

Haris pirštais sukaliojo kavos puodelį.

– Gal jų kelios?

Haris ketino pasakyti ką nors, kas užkirstų kelią tolesniam klausinėjimui, tačiau kažkodėl persigalvojo. Linktelėjo.

Vilis pakėlė taurę.

– Visuomet moterys, ar pastebėjot? Ką jūs praradot?

Haris pažvelgė į Vilį. Kažkas barzdoto prodiuserio žvilgsnyje jam pasirodė skaudžiai artima – geliantis nuoširdumas, bejėgis atvirumas, ir tas kažkas pakuždėjo Hariui, kad juo galima pasikliauti.

– Mano mama pasiligojo ir mirė, kai buvau jaunas, – prisipažino Haris.

– Ir jūs jos ilgitės?

– Taip.

– Tačiau yra daugiau, tiesa?

Haris patraukė pečiais.

– Kolegė buvo nužudyta prieš pusantrų metų. Rakelė, mano mylimoji... – Haris nuščiuvo.

– Taip?

– Vargu ar tai svarbu.

– Kaip suprantu, artėjame prie problemos branduolio, – atsiduso Vilis. – Jūs ketinate skirtis.

– Ne mes. Ji. Mėginu priversti ją pakeisti nuomonę.

– Mat kaip. Ir kodėl ji nori jus palikti?

– Nes esu toks, koks esu. Ilgai pasakoti, tačiau trumpoji versija – problema tūno manyje. Ir ji nori turėti mane kitonišką.

– Žinot ką, turiu pasiūlymą. Atsiveskite ją į mano pjesę.

– Kodėl?

– Todėl, kad „Mano puikioji ledi" pastatyta pagal graikų mitą apie skulptorių Pigmalijoną, kuris įsimyli vieną savo skulptūrų – dailiąją Galatėją. Jis meldžiasi Afroditei, prašydamas įkvėpti skulptūrai gyvybę, kad galėtų su ja susituokti, ir jo maldos išgirstamos. Galbūt pjesė leistų jūsų Rakelei pamatyti, kas gali nutikti, kai norima pakeisti kitą žmogų.

– Baigiasi prastai?

– Priešingai. Pigmalijonui, įsikūnijusiam į profesoriaus Higinso vaidmenį „Mano puikiojoje ledi" pavyksta įgyvendinti savo siekį. Aš statau pjeses tik su laiminga pabaiga. Tai mano gyvenimo šūkis. Jeigu nėra laimingos pabaigos, aš ją sukuriu.

Haris papurtė galvą ir kreivai šyptelėjo.

– Rakelė nesiekia manęs pakeisti. Ji išmintinga moteris. Verčiau eina savo keliu.

– Kažkas man kužda, kad ji nori jus susigrąžinti. Atsiųsiu jums du bilietus į premjerą.

Vilis davė ženklą padavėjui, kad atneštų sąskaitą.

– Kodėl gi jūs sakote, kad ji nori mane susigrąžinti? – paklausė Haris. – Juk nieko apie ją nežinote.

– Jūs teisus. Paistau niekus. Baltasis vynas priešpiečiams puiki mintis, tačiau tik teoriškai. Pastaruoju metu geriu daugiau negu derėtų, tikiuosi, man atleisit.

Padavėjas atnešė sąskaitą, Vilis pasirašė net nežvilgterėjęs ir paprašė pridėti ją prie kitų. Padavėjas išnyko.

– Vis dėlto atsivedęs moterį į premjerą ir pasodinęs geriausioje vietoje niekada nesuklysite, – Vilis nusišypsojo. – Patikėkit manim, kruopščiai patikrinta.

Hariui tai priminė liūdną, nuolankią jo tėvo šypseną. Šypseną vyro, gyvenančio praeitimi, nes tik ten yra tų dalykų, dėl kurių šypsomasi.

– Esu dėkingas, bet... – prasižiojo Haris.

– Jokių atsikalbinėjimų. Jeigu ne visa kita, tai bent jau bus dingstis paskambinti jai, jeigu jūs šiuo metu nesikalbate. Leiskite atsiųsti jums tuos du bilietus, Hari. Manau, Lisbetė būtų apsidžiaugusi. Ir Toja susiims. Bus geras pastatymas.

Haris nuo staltiesės rinko trupinius.

– Leiskite man dar pasvarstyti.

– Prašom. Aš jau eisiu, kol neužmigau, – Vilis pakilo nuo stalo.

– Beje, – Haris įkišo ranką į švarko kišenę. – Šį simbolį radome netoliese kitų dviejų nusikaltimo vietų. Jis vadinamas Maros kryžiumi. Gal prisimintumėt, ar matėt jį kur nors po Lisbetės dingimo?

Vilis užmetė akį į nuotrauką.

– Neprisimenu, tikrai.

Haris ištiesė ranką fotografijos link.

– Luktelkit, – Vilis skersakiuodamas pasikasė barzdą.

Haris laukė.

– Esu matęs, – pasakė Vilis. – Tačiau kur?

– Bute? Laiptinėje? Gatvėje?

Vilis kratė galvą.

– Nė vienoje iš tų vietų. Ir ne dabar. Kažkur kitur, kažkada seniai. Tačiau kur? Ar tai svarbu?

– Gali būti. Paskambinkit man, jeigu prisiminsit.

Jiems išsiskyrus lauke, Haris sustojo ir įsistebeilijo į Drameno gatvę, saulė blykčiojo tramvajaus bėgiais ir atrodė, lyg tramvajus sklęstų per virpančią šilumos bangą.

22 SKYRIUS

Ketvirtadienis ir penktadienis. Praregėjimas

„Jim Beam“ gaminamas iš rugių, miežių ir net septyniasdešimt penkių procentų kukurūzų, suteikiančių burbonui salsvą, švelnų skonį, kuo jis ir skiriasi nuo neatmiešto viskio. Vanduo, esantis „Jim Beam“ sudėtyje, imamas iš šaltinio prie pat gamyklos Klermonte, Kentukyje, kur taip pat gaminamas ypatingas raugas, kaip kai kurie teigia, pagal tą patį receptą, kurį naudojo Jakobas Bymas 1795 metais. Rezultatas mažiausiai ketverius metus brandinamas, o tada išsiuntinėjamas po visą pasaulį ir perkamas Hario Hūlės, kuriam nusispjaut į Jakobą Bymą ir kuris žino, kad pasakos apie šaltinio vandenį tėra rinkodaros triukas, toks pat kaip „Farris“ mineralinis vanduo iš Fario šaltinio. Ir vienintelė jam rūpinti procentinė išraiška yra ta, kuri mažomis raidėmis užrašyta ant etiketės.

Haris stovėjo priešais šaldytuvą su medžiokliniu peiliu rankoje ir stebeilijo į butelį, pripildytą rudo auksinio atspalvio skysčio. Buvo nuogas. Šiluma miegamajame privertė jį išsinerti iš apatinių, kurie vis dar buvo drėgni ir atsidavė chloru.

Jis jau keturias dienas buvo blaivus. Blogiausia – praeityje, jis save įtikinėjo. Tai melas, blogiausia buvo anaiptol ne praeityje. Kartą Aunė paklausė jo, kodėl, jo manymu, jis geria. Haris nė nesusimąstęs atšovė: „Nes mane troškina“. Jis ne kartą apgailestavo, kad gyvena tokioje visuomenėje ir tokiu metu, kai su gėrimu susijusių trūkumų daugiau negu privalumų. Priežastys, dėl kurių jis būdavo blaivus,

niekada nesisiejo su įsitikinimais, bet su praktiškumu. Daug ir ilgai gerti – varginantis užsiėmimas, o atpildas tėra trumpas, apgailėtinas gyvenimas, kupinas nuobodulio ir fizinių skausmų. Užkietėjusio girtuoklio gyvenimas yra girtumo būsenos ir laikas tarp jų. Kada iš tikrųjų gyvenama – filosofinis klausimas, kuriam nagrinėti jis neskyrė daug laiko, nes atsakymas vis tiek negalėjęs suteikti jam geresnio gyvenimo. Arba prastesnio. Nes visa, kas gera – viskas – anksčiau ar vėliau prarandama pagal alkoholiko traukos dėsnį. Galingojo Troškulio dėsnį. Šitaip jis viską vertino, kol sutiko Rakelę ir Olegą. Jie blaivybei suteikė naują dimensiją. Tačiau traukos dėsnis nenustojo galios. O dabar jis nebegalėjo pakęsti košmarų. Nebepajėgė klausytis jos riksmų. Matyti išgąstį sustingusiose, negyvose akyse ir galvą, kylančią prie lifto lubų. Jis ištiesė ranką spintelės link. Nevalia neparagauti. Padėjo medžioklinį peilį greta „Jim Beam" ir uždarė spintelės duris. Tada grįžo į miegamąjį.

Neužsidegė šviesos, tačiau pro tarpą tarp užuolaidų krito ruoželis mėnesienos.

Atrodė, lyg antklodė ir čiužinys mėgintų išsinerti iš lipnių ir susilamdžiusių užvalkalų.

Jis įsirangė į lovą. Paskutinis kartas, kai miegojo nesapnuodamas košmaro, buvo kelios minutės Kamilos Luen lovoje. Ir tada jis sapnavo mirtį, tačiau skirtumas tas, kad jis nebijojo. Galima užsisklęsti viduje, bet jis privalo miegoti. O sapnuose niekas negali pasislėpti.

Haris užsimerkė.

Užuolaidos sujudėjo ir mėnesienos ruožas virptelėjo. Mėnesiena apšvietė sieną virš lovos atkaltės ir juodus peilio rėžius. Tikriausiai buvo raižyta su didele jėga, nes medyje po baltais tapetais pjūviai buvo gilūs. Didelis, ryškus penkiakampės žvaigždės pavidalo randas.

Ji gulėdama klausėsi eismo srauto Trojskos gatvėje už lango ir gilaus, lygaus jo kvėpavimo šalia. Kartkartėmis jai pasivaidendavo riksmai iš zoologijos sodo, bet gal tai buvo naktiniai traukiniai kitoje upės pusėje, stabtelintys, paskui įsliuogiantys į pagrindinę stotį. Kai jie atsikraustė į Trojį, ant rudo klaustuko, kurį upė Vltava išraičiusi per Prahą, keteros jis pasakė, kad mėgsta traukinių dundesį.

Lijo.

Jis visą dieną buvo išvykęs. Į Brno, kaip pats sakė. Kai pagaliau išgirdo jį rakinant buto duris, jau buvo atsigulusi. Girdėjo lagamino skrebėjimą koridoriuje prieš jam pasirodant miegamajame. Apsimetė mieganti, tačiau vogčiomis stebėjo, kaip jis ramiais judesiais sukabino drabužius, kartkartėmis užmesdamas žvilgsnį į veidrodį prie spintos, kad pamatytų ją. Tada įsirangė į lovą, jo rankos buvo šaltos, o oda lipni nuo ataušusio prakaito. Jie mylėjosi lietui barbenant į čerpes, jis buvo sūrus ir iškart po to užmigo lyg kūdikis. Dažniausiai pasimylėjus ją taip pat suimdavo miegas, tačiau dabar ji gulėjo plačiai atmerktomis akimis, o jo syvai palengva sruveno iš jos ir gėrėsi į paklodę.

Ji dėjosi nežinanti, kas jai neleido užmigti, nors mintys visą laiką sukosi apie tą patį. Kad valydama jo kostiumo švarką dieną po to, kai jis grįžo iš Oslo pirmadienio vakarą, ji ant rankovės aptiko vidutinio ilgumo šviesų plauką. Kad šeštadienį jis ir vėl vyksta į Oslą. Kad tai jau ketvirtas kartas per keturias savaites. Kad jis vis dar nelinkęs pasakoti, ką ten veikia. Žinoma, plaukas galėjo priklausyti bet kam – kad ir vyrui ar šuniui.

Jis užknarkė.

Ji prisiminė, kaip jie susitiko. Jo atvirą veidą ir atlapaširdžius prisipažinimus, dėl ko ji klaidingai nusprendė, kad jis būsiąs atviras žmogus. Jis ją ištirpdė tarsi pavasarinį sniegą Vaclovo aikštėje, bet kai dėl vyro taip lengvai susileidi, visada ima graužti nerimas, kad nesi vienintelė, šitaip susilydžiusi.

Tačiau jis elgėsi su ja pagarbiai, beveik kaip su sau lygia, nors

pinigų turėjo užtektinai, kad galėtų vaikyti ją lyg prostitutę iš Perlovos gatvės. Jis buvo jos loterijos laimėjimas, vienintelis kada nors gautas. Vienintelis, ką ji galėjo prarasti. Tas žinojimas skatino ją elgtis atsargiai, susiturėti nuo klausimų, kur jis buvo, su kuo buvo, ką iš tikrųjų veikė.

Tačiau įvyko kai kas, dėl ko ji dabar privalėjo sužinoti, ar jis tikrai tas vyras, kuriuo galima pasitikėti. Dabar ji galėjo prarasti dar daugiau. Jam nieko nepasakojo, pati nebuvo tikra iki apsilankymo pas gydytoją prieš tris dienas.

Ji išsliuogė iš lovos, patyliukais perėjo grindimis durų link. Apdairiai nuspaudė rankeną, stebėdama jo veidą veidrodyje virš komodos. Pateko į koridorių ir atsargiai uždarė paskui save duris.

Lagaminas buvo švino spalvos, šiuolaikiškas ir pažymėtas „Samsonite“ ženklu. Beveik naujas, nors šonai apibrūžinti ir aplipdyti nudriskusiomis saugumo kontrolės žymomis ir jai niekada negirdėtų vietovių pavadinimais.

Skurdžioje šviesoje ant spynos ji įžiūrėjo skaičių derinį nulis nulis nulis. Visada toks būdavo. Ir jai net nereikėjo tikrinti – žinojo, kad lagaminas neatsidarys. Niekada nematydavo praverto lagamino, išskyrus tuos kartus, kai gulėdavo lovoje, o jis iš stalčių dėdavo į jį drabužius. Iš tikrųjų visiškai atsitiktinai ji užmatė tai paskutinį kartą jam kraunantis daiktus. Skaičių derinį vidinėje spynos pusėje. Kita vertus, nėra sudėtinga įsiminti tris skaitmenis. Kai esi priverstas. Pamiršti visa kita ir įsiminti tris viešbučio kambario numerio skaičius, kai jie skambina ir sako, kad nori jos, nurodo, kaip ji turi būti apsirengusi ir ar yra ypatingų pageidavimų.

Sukluso. Iš už durų sklido tylus gergždžiantis knarkimas.

Jis kai ko nežinojo. To, ko jam nereikėjo žinoti, to, kuo ji buvo priversta užsiimti, bet kas dabar jau buvo praeitis. Pirštų galais ji palietė mažus krumpliaračius virš skaičių ir pasuko. Nuo šiol svarbi tik ateitis.

Minkštai spragtelėjęs užraktas pasidavė.

Ji tupėdama spoksojo.

Po lagamino dangčiu ant baltų marškinių gulėjo juodas bjaurus metalinis daiktas.

Nebūtina jo liesti, kad įsitikintum, jog pistoletas tikras, buvo jų mačiusi savo ankstesniame gyvenime.

Ji rijo seiles ir jautė, kaip verksmas ima gniaužti gerklę. Pirštais užspaudė akis. Dukart be garso sukuždėjo savo motinos vardą.

Tai truko vos kelias sekundes.

Tada giliai ir tyliai įkvėpė. Ji išgyvens. *Jie* išgyvens. Tai bent jau paaiškinimas, kodėl jis negalėdavęs daug pasakoti apie savo reikalus ir iš ko jis uždirbdavęs tiek daug, kiek jis, akivaizdu, uždirbdavęs. Ir jai buvo šovusi tokia mintis, argi ne?

Ji apsisprendė.

Apie tai nieko nežinoti. Jai ir nereikėjo žinoti.

Uždarė lagaminą ir užrakto skaičius grąžino į nulinę padėtį. Pasiklausė prie durų, tada atsargiai jas pravėrė ir įsmuko vidun. Šviesos stačiakampis iš koridoriaus švystelėjo ant lovos. Ir jeigu būtų užmetusi žvilgsnį į veidrodį prieš uždarydama duris, būtų pastebėjusi jo vieną pramerktą akį. Tačiau buvo paskendusi savo mintyse. Tiksliau, toje vienoje mintyje, kuri nedavė ramybės jai gulint ir klausantis eismo, riksmų iš zoologijos sodo ir jo gilaus, lygaus kvėpavimo. Kad nuo šiol svarbi tik ateitis.

Riksmas, ant šaligatvio dūžtantis butelis, lydimas kimaus juoko. Keiksmai ir bėgantys žingsniai klapsėdami nyko Sofijos gatve Bisleto stadiono link.

Haris spoksojo į lubas ir klausėsi nakties garsų iš anapus. Buvo išmiegojęs tris besapnes valandas, tada nubudo ir ėmė protauti. Apie tris moteris, dvi nusikaltimo vietas ir vyriškį, pasiūliusį didelę kainą už jo sielą. Mėgino įžvelgti ryšį. Iššifruoti kodą. Pamatyti vaizdinį.

Suvokti, ką Eisteinas pavadino dimensija virš vaizdinio, klausimo, keliamo prieš „kaip“. Kodėl.

Kodėl vyras apsirengė kurjerio dviratininko drabužiais ir nužudė dvi moteris, tikėtina, ir trečią? Kodėl jis pasirinko tokias sudėtingas nusikaltimų vietas? Kodėl jis nepaliko jokių žinučių? Nors iš patirties žinoma, kad serijinių žmogžudysčių motyvas yra lytinis, kodėl nėra jokių ženklų, liudijančių, kad Kamila Luen arba Barbara Svendsen buvo seksualiai išnaudotos?

Haris jautė kylantį galvos skausmą. Jis nusispardė antklodės užvalkalą ir apsivertė ant šono. Žadintuvo skaitmenys degė raudonai – 2.51. Pastaruosius du klausimus Haris uždavė pats sau. Kam saugoti sielą, jeigu vis tiek bus sudaužyta širdis? Ir kodėl gi jam rūpėjo sistema, kuri jo nekentė?

Jis nuleido kojas ant žemės ir nupėdino į virtuvę. Stebeilijo į spintelės dureles virš plautuvės. Išskalavo stiklinę ir prisipylė ją sklidiną vandens. Tada ištraukė stalčių su įrankiais, išėmė juodą fotojuostos dėžutę, nuėmė pilką dangtelį ir jos turinį susibėrė į saują. Viena piliulė padėtų jam užmigti. Nuo dviejų kartu su pora taurių „Jim Beam“ patirtų energijos antplūdį. Trys ir daugiau padarytų sunkiai nuspėjamą poveikį.

Haris išsižiojo, įsimetė tris piliules ir nurijo jas užsigėręs drungnu vandeniu.

Tada nuėjo į svetainę ir paleido suktis Djuko Elingtono plokštelę, kurią nusipirko pamatęs Džiną Hakmaną, sėdintį naktiniame autobuse filme „Pokalbis“ ir lydimą keleto laibų pianino garsų. Tai buvo vienišiausia Hario kada nors girdėta muzika.

Įsitaisė aukštame krėsle.

„Žinau tik vieną būdą“, – sakė Eisteinas.

Haris pradėjo iš pradžių – nuo tos dienos, kai pro „Underwater“ svirduliavo adreso Ulevolio gatvėje link. Penktadienis. Sanerio gatvė. Trečiadienis. Karlas Berneris. Pirmadienis. Trys moterys. Trys

nukirsti pirštai. Kairioji plaštaka. Pirmiausia smilius, tada didysis pirštas ir bevardis. Trys vietos. Ne nuosavi namai, juose yra kaimynų. Senas daugiabutis iš amžių sandūros, kitas iš ketvirtojo dešimtmečio ir biurų pastatas iš penktojo dešimtmečio. Liftai. Įsivaizdavo skaičius virš liftų durų. Skarė buvo nuvykęs į specializuotas dviračių parduotuves Osle bei apylinkes ir kalbėjosi su žmonėmis. Jie negalėjo atsakyti nei į jo klausimus apie dviračius, nei apie geltonus kostiumus, tačiau per firmos „Falken" draudimo sistemą jiems pavyko gauti sąrašą tų, kurie per pastaruosius mėnesius pirko brangius tokio tipo, kokiais važinėja kurjeriai dviratininkai, dviračius.

Jis jautė svaigulį. Šiurkšti krėslo vilna svilino nuogas šlaunis ir sėdmenis.

Aukos. Kamila, reklamos agentūros tekstų rašytoja, vieniša, dvidešimt aštuonerių, tamsiaplaukė, apkūnoka. Lisbetė, dainininkė, ištekėjusi, trisdešimt trejų metų amžiaus, šviesiaplaukė, liekna. Barbara, registratūros darbuotoja, dvidešimt aštuonerių, gyveno savo tėvų namuose, tamsi blondinė. Visos trys vidutinio grožio. Žmogžudysčių laikas. Jeigu Lisbetė buvo nužudyta iš sykio, vadinasi, tik darbo dienos. Po pietų, iškart po darbo valandų.

Djukas Elingtonas grojo greitai. Lyg jo galva būtų kupina garsų, kuriuos visus jis privalėjo spėti sugroti. O dabar jis visai pritilo. Skambino tik būtiniausius.

Haris nepasidomėjo aukų praeitimi, nesikalbėjo su jų giminėmis ir draugais, tik prašuoliavo ataskaitas, nerasdamas už ko užsikabinti. Nes ne ten buvo atsakymai. Aukų asmenybės nesvarbios, svarbu, kas jos, ką jos įkūnijo. Nes šiam žudikui aukos buvo ne kas kita, kaip eksterjeras, lygiai taip pat kruopščiai arba atmestinai atsitiktinai pasirinktos, kaip ir viskas aplinkui. Svarbu užčiuopti, kas tai. Atpažinti modelį.

Tada chemija trenkė į smegenis. Poveikis labiau priminė haliucinogenus negu migdomuosius. Mintys plūdo, ir nevaldomas lyg

statinėje jis plaukė žemyn upe. Laikas pulsavo, tvinkčiojo lyg besiplečianti visata. Kai atsipeikėjo, aplink buvo tylu, tik patefono adata baksnojo etiketę.

Jis įėjo į miegamąjį, turkiškai atsisėdo lovos kojūgalyje ir įbedė žvilgsnį į Maros kryžių. Po valandėlės žvaigždė ėmė šokti. Jis užsimerkė. Tereikėjo praregėti.

Lauke ėmus švisti, jis jau buvo visur išmaišęs. Sėdėjo, girdėjo ir matė, tačiau sapnavo. Kai jį pažadino laiptinėje mėtomo dienraščio „Aftenposten" garsai, pakėlė galvą ir įbedė akis į jau nebešokantį kryžių.

Niekas nešoko. Užduotis atlikta. Jis pamatė vaizdinį.

Vaizdinį nustėrusio vyriškio, desperatiškai ieškančio tikrų jausmų. Naivaus idioto, tikinčio, kad ten, kur yra mylintis žmogus, egzistuoja ir meilė, kad jeigu yra klausimas, egzistuoja ir atsakymas. Hario Hūlės vaizdinys. Apimtas įtūžio jis kakta daužė kryžių ant sienos. Akyse ėmė suktis žiežirbos ir jis bejėgis krito ant lovos. Žvilgsnis užkliuvo už žadintuvo – 5.55. Antklodės užvalkalas buvo šlapias ir šiltas.

Tada, lyg kas būtų nuspaudęs jungiklį, jis užgeso.

Ji įpylė jam puodelį kavos. Jis suniurnėjo ***danke*** ir pasklaidė „The Observer", kurį kaip įprastai išėjo ir nusipirko viešbutyje ant kampo. Taip pat ir šviežių pusmėnulio formos raguolių, kuriuos Hlinka, vietinis kepėjas, buvo pradėjęs kepti. Ji niekada nebuvo užsienyje, tik Slovakijoje, o tai nebuvo tikras užsienis, tačiau jis ją patikino, kad Prahoje dabar buvo visko, ko ir kituose Europos didmiesčiuose. Kažkada ji norėjusi keliauti. Prieš sutinkant jį, ją buvo įsimylėjęs Prahoje lankęsis amerikietis verslininkas. Ji buvo nupirkta jam kaip dovana nuo verslo partnerių Prahoje – farmacijos įmonės. Jis buvo mielas, paprastas, šiek tiek nutukęs vyriškis. Ir buvo pasiryžęs atiduoti jai viską, kad tik ji keliautų su juo namo į Los Andželą. Ji,

žinoma, sutiko. Tačiau kai apie tai papasakojo Tomui, savo sąvadautojui ir įbroliui, šis nuėjo tiesiai į amerikiečio viešbučio kambarį ir pagrasino jam peiliu. Amerikietis išvyko jau kitą dieną ir ji daugiau jo nematė. Po keturių dienų ji palūžusi sėdėjo „Grand Hotel Evropa" ir gėrė vyną, kai pasirodė jis. Sėdėjo ant kėdės patalpos gilumoje ir stebėjo, kaip ji nuo savęs šlavė įkyrius vyriškius. Tai dėl to ją įsimylėjo, nuolat kartodavo. Ne todėl, kad ji buvo taip geidžiama kitų, bet kad buvo visiškai bejausmė jų meilikavimams, tokia nevaržomai abejinga, tokia tobulai tyra. Jis patikino, kad vis dar yra vyrų, ieškančių tokių vertybių.

Ji leidosi pavaišinama vyno taure, padėkojo ir viena išėjo namo.

Kitą dieną jis paskambino į jos mažutėlaičio buto pusrūsyje, Štrašnicės gatvėje, duris. Niekada nepasakojo, kaip ją susirado. Tačiau gyvenimas, buvęs pilkas, virto rožinis. Ji buvo laiminga. Ji buvo laiminga.

Jam vartant puslapius, laikraštis čiužėjo.

Jeigu tik būtų žinojusi. Nebūtų daugiau mirksėjusi. Jeigu ne tas pistoletas lagamine.

Tačiau buvo apsisprendusi pamiršti. Pamiršti visa kita. Prisiminti tik svarbiausia. Jie buvo laimingi. Ji mylėjo jį.

Ji sėdėjo ant kėdės, vis dar segėjo prijuostę. Žinojo, kad jam patinka matyti ją su prijuoste. Bent jau apie vyrus ji šį tą išmanė, moteriška gudrybė – to neparodyti. Ji dirstelėjo žemyn, į pilvą. Išsišiepė, negalėjo susivaldyti.

– Turiu tau šį tą pasakyti, – pratarė ji.

– Įdomu? – laikraščio puslapis sušnarėjo lyg skleidžiama burė.

– Pažadėk, kad nesupyksi, – paprašė ji ir jautė besiskleidžiančią šypseną.

– Negaliu to pažadėti, – atsakė jis nudelbęs akis.

Jos šypsena sustingo.

– Ką...

– Spėju, kad papasakosi man, kaip šiąnakt atsikėlusi naršei po mano lagaminą.

Tik dabar ji atkreipė dėmesį į jo pakitusį akcentą. Dainavimo beveik neliko. Jis padėjo laikraštį į šalį ir pažvelgė tiesiai į ją.

Sergėk Dieve, jai niekada nereikėję jam meluoti, žinojo, kad nepavyks. Štai ir įrodymas. Ji krestelėjo galvą ir pajuto, kad veidas darosi sunkiai valdomas.

Jis kilstelėjo vieną antakį.

Ji nurijo seiles.

Laikrodžio sekundininkas, to didžiojo virtuvinio laikrodžio, kurį ji pirko prekybos centre „Ikea“ už jo pinigus, truktelėjo be garso.

Jis nusišypsojo.

– Ir suradai jame šūsnį laiškų nuo mano mylimųjų, argi ne taip?

Ji sutrikusi mirktelėjo.

Jis palinko į priekį.

– Juokauju, Eva. Kažkas negerai?

Ji linktelėjo.

– Aš laukiuosi, – sukuždėjo ji paskubomis, lyg staiga būtų pritrūkę laiko. – Aš... mes... turėsime vaiką.

Jis tarsi suakmenėjęs sėdėjo ir spoksojo tuščiu žvilgsniu, kol ji pasakojo apie nuojautą, apsilankymą pas gydytoją ir tada pagaliau tvirtą žinojimą. Jai baigus, jis atsistojo ir išėjo iš virtuvės. Sugrįžęs ištiesė jai ranką, kurioje buvo maža juoda dėžutė.

– Aplankyti mamos, – pasakė jis.

– Kaip?

– Tau įdomu, ko aš vykstu į Oslą. Aplankysiu savo mamą.

– Turi mamą... – tokia buvo jos pirmoji mintis: ar jis tikrai turi mamą? Tačiau pridūrė: – ...Osle?

Jis nusišypsojo ir galva mostelėjo dėžutės link.

– Neatidarysi, mylimoji? Tai tau. Vaikui.

Ji dukart sumirksėjo, tada susikaupė ir atidarė ją.

– Kaip miela, – pratarė ir jautė, kaip akis ėmė tvindyti ašaros.

– Myliu tave, Eva Marvanova.

Į jo akcentą grįžo melodija.

Ji šypsojosi pro ašaras, kai jis ją apsikabino.

– Atleisk man, – kuždėjo ji. – Atleisk man. Tu mane myli, ir man daugiau nieko nereikia žinoti. Visa kita nesvarbu. Neprivalai pasakoti apie savo mamą. Arba pistoletą...

Pajuto, kaip jo kūnas sustingo jos glėbyje. Priglaudė lūpas prie jo ausies.

– Mačiau pistoletą, – sušnabždėjo ji. – Tačiau man nebūtina nieko žinoti. Nieko, girdi?

Jis atsargiai nuo jos atsišliejo.

– Būtina, – ištarė. – Man labai gaila, Eva, tačiau kito kelio nėra. Ne dabar.

– Ką turi omenyje?

– Privalai sužinoti, kas esu.

– Bet aš žinau, kas tu esi, mylimasis.

– Tu nežinai, kuo aš užsiimu.

– Nežinau, ar noriu tai sužinoti.

– Privalai, – jis paėmė iš jos dėžutę, išėmė kaklo papuošalą ir pakėlė jį aukštyn: – Štai kuo verčiuosi.

Žvaigždės pavidalo deimantas žybtelėjo lyg įsimylėjėlio akis, kristaluose atsispindint pro virtuvės langą krintančiai rytmečio šviesai.

– Ir štai kuo, – jis ištraukė ranką iš švarko kišenės. Laikė tą patį pistoletą, kurį ji buvo mačiusi lagamine. Tačiau jis buvo prailgintas juodu metalo luitu, pritvirtintu prie vamzdžio. Eva Marvanova menkai išmanė apie ginklus, tačiau žinojo, kas tai. Garso slopintuvas. Arba, kaip taikliai pavadinta anglų kalba – *silencer.*

Harį pažadino telefono skambutis. Atrodė, lyg kažkas jam į gerklę būtų sugrūdęs rankšluostį. Jis pamėgino sudrėkinti burną liežuviu,

tačiau šis tik brazdavo gomurį lyg sužiedėjusios duonos kriaukšlė. Laikrodis ant naktinio stalelio rodė 10.17. Atmintyje iškilo pusė prisiminimo, pusė vaizdinio. Jis nuėjo į svetainę. Telefonas skambėjo šeštą kartą.

Pakėlė ragelį:

– Haris. Kalbėkit.

– Norėjau tik atsiprašyti.

Tai buvo balsas, kurį jis tikėdavęsis išgirsti kaskart keldamas telefono ragelį.

– Rakelė?

– Tai tavo darbas, – ištarė ji. – Neturiu teisės pykti. Gailiuosi.

Haris atsisėdo ant kėdės. Kažkas mėgino prasibrauti pro primirštų sapnų raizginį.

– Turi teisę pykti, – patikino jis.

– Esi policininkas. Kažkas privalo mus saugoti.

– Aš ne apie darbą, – tarstelėjo Haris.

Ji neatsakė. Jis laukė.

– Ilgiuosi tavęs, – prisipažino ji, springdama ašaromis.

– Ilgiesi manęs tokio, kokį tikėjaisi matyti, – pasakė jis. – Tačiau aš, priešingai, ilgiuosi...

– Viso, – nutraukė ji. Lyg daina, nutilusi įsibėgėjant preliudui.

Haris sėdėjo ir spoksojo į telefoną. Susyk pakylėtas aukštyn ir nutupdytas ant žemės. Nakties sapno likučiai metė paskutines pastangas ištrūkti į paviršių, beldėsi po ledu, kurį diena sulig kiekviena sekunde augino vis storesnį. Išnaršė svetainės stalą, ieškodamas cigarečių, ir peleninėje susirado nuorūką. Liežuvis vis dar buvo nutirpęs. Tikriausiai Rakelė iš jo neaiškios tarsenos nusprendė, kad jis vėl užgėręs. Ir tai nebuvo toli tiesos, išskyrus, kad tų nuodų jam nebesinorėjo.

Įėjo į miegamąjį. Pažvelgė į laikrodį ant naktinio stalelio. Laikas į darbą. Kažkas...

Jis užsimerkė.

Djuko Elingtono balso aidas buvo užstrigęs klausos kanaluose. Ne prie pat, kažkur giliau. Jis įtempė ausis. Išgirdo čaižų tramvajaus riksmą, katės žingsnius ant stogo ir nelaimę pranašaujantį žaluma sprogstančio beržo šlamėjimą kieme. Dar giliau. Išgirdo prabylant namą: girdėjo pokšint glaistą lango rėmo skirtukuose, girdėjo gurgiant tuščią rūsį žemai pragarmėje. Išgirdo dygų paklodės brūžkavimą į savo nuogą odą ir nekantrų batų klapsėjimą koridoriuje. Girdėjo mamos balsą, kuždantį prieš pat jam užmiegant: „Už spintos, užu spintos, užu spintos jo ponios...“ Ir štai jis sapne.

Praėjusios nakties sapne. Jis aklas, privalėjo būti aklas, gebėjo tik klausytis.

Girdėjo giedant žemą balsą ir kažkokią marmaliuojančią maldą fone. Sprendžiant iš akustikos, jis buvo didelėje, bažnyčią primenančioje patalpoje, tik visą laiką kažkas teškėjo. Iš po aukšto skliauto, jeigu ten toks buvo, sklido tankus sparnų plazdenimas. Karvelių? Regis, seansui vadovavo kunigas arba pamokslininkas, tačiau liturgija buvo savotiška ir svetima. Skambėjo tartum rusų kalba, arba glosolalija. Bažnyčia giedojo psalmę – keista harmonija ir trumpos, kapotos replikos. Nė vieno pažįstamo žodžio, nei Jėzaus, nei Marijos. Staiga giesmė nuščiuvo ir užgrojo orkestras. Jis atpažino melodiją. Iš televizijos. Minutėlę. Girdėjo kažko besiridenančio garsą. Riedančio kamuoliuko. Jis sustojo.

– Penki, – pasigirdo moteriškas balsas. – Skaičius penki.

Tada jam toptelėjo.

Kodo raktas.

23 SKYRIUS

Penktadienis. Žmogaus skaitmuo

Hario praregėjimai paprastai būdavo smulkūs, lediniai lašeliai, kapsintys jam ant galvos. Ne daugiau. Žinoma, retkarčiais pakėlęs akis ir pasekęs lašelių kritimo kryptį jis galėdavo atsekti priežastinį ryšį. Tačiau šis praregėjimas buvo kitoks. Dovana, vagystė, nepelnyta angelų malonė, muzika, gimstanti tokiems žmonėms kaip Djukas Elingtonas, gatavai iškirpta iš sapno, tik sėsk prie pianino ir grok.

Kaip tik tai Haris ir ruošėsi daryti. Koncerto klausytojus jis sukvietė į savo kabinetą tryliktą valandą. Pakankamai laiko išsiaiškinti esminį dalyką, atskleisti paskutinę kodo dalį. Tam reikėjo kelrodės žvaigždės. Ir žvaigždėlapio.

Pakeliui į darbą jis užsuko į knygyną ir nusipirko liniuotę, kampamatį, skriestuvą, patį ploniausią flomasterį ir porą skaidrių. Vos įžengęs į kabinetą ėmėsi darbo. Pasiėmė didįjį Oslo žemėlapį, kurį buvo nuplėšęs nuo sienos, lipnia juosta užklijavo įplyšimą, išlygino sulenkimus ir vėl pritvirtino prie ilgosios sienos. Tada ant skaidrės nubrėžė apskritimą, padalijo jį į penkias dalis po lygiai septyniasdešimt du laipsnius ir pasidėjęs liniuotę flomasteriu sujungė priešpriešiais esančius taškus vientisine linija. Baigęs pakėlė skaidrę prieš šviesą. Maros kryžius.

Posėdžių kambaryje neradęs skaidrių projektoriaus, Haris nuėjo į Smurtinių nusikaltimų skyriaus susirinkimų kambarį, kuriame skyriaus viršininkas Ivarsonas skaitė savo nuolatinį pranešimą – tarp

kolegų vadinamą „Kaip aš tapau toks sumanus“ – būriui varu suvarytų laikinų darbuotojų.

– Degantis reikalas, – pasakė Haris, ištraukė kištuką ir išsivežė projektorių pro apstulbusį Ivarsoną.

Grįžęs į kabinetą Haris ant projektoriaus uždėjo skaidrę, nukreipė šviesos keturkampį į žemėlapį ir išjungė lubų šviestuvą.

Girdėdamas savo kvėpavimą užtemdytoje belangėje patalpoje sukinėjo lapą, stumdė projektorių ir reguliavo juodo žvaigždės šešėlio ryškumą, kol viskas atitiko. Nes atitiko. Tikrai atitiko. Jis įdėmiai pažiūrėjo į žemėlapį, ratu apibraukė du namus ir kai kam paskambino.

Tada buvo pasiruošęs.

Penkios minutės po pirmos ant suskolintų kėdžių nuščiuvę sėdėjo Bjarnė Meleris, Tomas Valeris, Beatė Len ir Stolė Aunė, susispaudę Hario ir Halvorseno dviviečiame kabinete. Haris prisėdo ant rašomojo stalo krašto.

– Tai kodas, – prabilo Haris. – Labai paprastas kodas. Bendras vardiklis, kurį seniai turėjome pastebėti. Nes jis akivaizdus. Tai skaitmuo.

Visų akys buvo nukreiptos į jį.

– Penki, – pasakė Haris.

– Penki?

– Tas skaitmuo – penki.

Haris pažvelgė į keturis klausiančius veidus.

Tada jį ištiko tai, kas kartais – ir vis dažniau – ištikdavo po ilgesnio užgėrimo. Iš niekur nieko jam iš po kojų ėmė slysti žemė. Jis jautėsi taip, lyg kristų, tikrovė išsikreipė. Kabinete priešais jį nesėdėjo keturi bendradarbiai, nebuvo jokios nužudymo bylos nei karštos vasaros dienos Osle, niekada negyveno žmonės, vardu Rakelė ir Olegas. Paskui jis vėl pajuto tvirtą pagrindą. Tačiau žinojo, kad po trumpo panikos priepuolio gali būti dar keli, jis tebekybojo ant plauko.

Haris pakėlė kavos puodelį ir iš lėto atsigėrė, suimdamas save į rankas.

Nusprendė, kad kai išgirs ant rašomojo stalo statomo puodelio barkštelėjimą, bus grįžęs atgal, į čia, į šią tikrovę.

Jis nuleido puodelį. Šis švelniai tarkštelėjo į stalą.

– Pirmas klausimas, – prašneko Haris. – Žudikas visas aukas pažymėjo deimantais. Kelių jie kampų?

– Penkių, – atsakė Meleris.

– Antras klausimas: kiekvienai aukai jis taip pat nupjovė po pirštą nuo kairės rankos. Kiek pirštų turi ranka? Trečias klausimas: dvi aukos nužudytos ir viena dingo per tris savaites, atitinkamai penktadienį, trečiadienį ir pirmadienį. Kiek dienų skiria nusikaltimus?

Kurį laiką buvo tylu.

– Penkios, – tarė Valeris.

– O nusikaltimų laikas?

Aunė krenkštelėjo:

– Maždaug penkta valanda.

– Penktas ir paskutinis klausimas: aukų adresai iš pirmo žvilgsnio parinkti atsitiktinai, tačiau nusikaltimų vietos turi vieną bendrą bruožą. Beate?

Ši susiraukė.

– Penktas?

Visi keturi bukais žvilgsniais spoksojo į Harį.

– Velnias... – išsprūdo Beatei, ji staiga nutilo ir paraudo. – Atsiprašau, norėjau pasakyti... penktas aukštas. Visos aukos buvo iš penkto aukšto.

– Būtent.

Susirinkusiųjų veiduose tarytum patekėjo saulė, kai Haris žengė prie durų.

– Penki, – lyg pasibjaurėdamas išspjovė Meleris.

Kai Haris išjungė šviesą, pasidarė aklinai tamsu. Jie iš balso girdėjo, kad jis vaikšto.

– Penki yra skaitmuo, sutinkamas daugelyje ritualų. Tai ir juodoji magija, ir raganavimas, ir velnio garbinimas. Taip pat ir krikščionybė. Penkias žaizdas turėjo nukryžiuotasis Kristus. O islame yra penki stulpai ir penki maldų laikai. Daugelyje raštų tai vadinama žmogaus skaitmeniu, nes visi mes turime penkis jutimus ir pereiname penkias gyvenimo fazes.

Kažkas spragtelėjo, ir staiga tamsoje priešais juos nušvito blyškus veidas su giliomis tamsiomis akiduobėmis ir žvaigžde ant kaktos. Pasigirdo tylus ūžimas.

– Atsiprašau...

Haris pasuko projektoriaus lempą, kad šviesos keturkampis nuo jo veido persikeltų ant baltos sienos.

– Čia matote penkiakampę pentagramą, arba Maros kryžių, kurį radome nupieštą arti Kamilos Luen ir Barbaros Svendsen kūnų. Pentagrama paremta vadinamuoju auksiniu pjūviu. Kaip jis buvo apskaičiuotas, Aune?

– Iš kur aš galiu žinoti, – supurškė psichologas. – Nekenčiu tiksliųjų mokslų.

– Ką gi, – nesutriko Haris. – Aš pasinaudojau kampamačiu. Mūsų poreikiams to pakanka.

– Mūsų poreikiams? – perklausė Meleris.

– Iki šiol aš jums tik atskleidžiau skaičių sutapimą, kuris gali būti atsitiktinis. O štai įrodymas, kad jokio atsitiktinumo nėra, – Haris atsargiai pasuko projektoriaus lempą, kad šviesos keturkampis ir žvaigždė persikeltų ant žemėlapio.

Dar nespėjęs nutaikyti kampų jis išgirdo, kaip jie sulaiko kvapą.

– Šios trys nusikaltimų vietos išdėstytos viename apskritime, kurio centras yra Oslo viduryje, – paaiškino Haris. – Be to, vieną nuo kitos jas skiria lygiai septyniasdešimt du laipsniai. Kaip matote, kiekviena nusikaltimo vieta atsiduria...

– ...žvaigždės smaigalyje, – sušnabždėjo Beatė.

– Viešpatie, – apstulbęs pratarė Meleris. – Nori pasakyti, kad jis... kad jis mums davė...

– Jis mums davė kelrodę žvaigždę, – patvirtino Haris. – Kodą, kuris mums praneša apie penkis nužudymus. Tris jau įvykdytus ir du likusius. Kurie, sprendžiant pagal žvaigždę, įvyks štai čia ir štai čia.

Haris bakstelėjo į du apskritimus, kuriuos buvo nupiešęs ant žemėlapio šalia dviejų žvaigždės smaigalių.

– Ir mes žinome kada, – įsiterpė Tomas Valeris.

Haris linktelėjo galva.

– Viešpatie, – suaimanavo Meleris. – Jei nužudymus skiria penkios dienos, vadinasi...

– Šeštadienį, – pasakė Beatė.

– Rytoj, – patikslino Aunė.

– Viešpatie, – trečią kartą pakartojo Meleris. Atrodė, kad jis nuoširdžiai šaukėsi Dievo.

Haris kalbėjo toliau, pertraukiamas įsikarščiavusių kolegų balsų, o saulė piešė vasariškai iškilią kreivę išblukintame danguje virš baltų burių, kurios apsnūdusios nenuoširdžiai stengėsi parsigauti krantan. Ties kelių lygių Bjervikos sankryža, virš tuščių gatvių, besirangančių chaotiškame gyvačių lizde, įkaitusiu oru sklendė plastmasinis „Rimi“ maišelis. Palei sandėlį jūros pusėje, būsimajame operos ir baleto teatro sklype, vaikinukas bandė surasti veną po jau infekuota žaizda, šnairuodamas į šalis it grobį dorojantis išbadėjęs gepardas, kuris žino, kad turi skubėti, kol nesupuolė hienos.

– Luktelėk, – paprašė Tomas Valeris. – Iš kur žudikas galėjo žinoti, kad Lisbetė Barli gyvena penktame aukšte, jeigu jis tykojo gatvėje?

– Jis nestovėjo gatvėje, – paprieštaravo Beatė. – Jis buvo laiptinėje. Juk mes patikrinome Barlio parodymus apie neužsidarančius vartus, tai tiesa. Žudikas stebėjo liftą, ar kas nors nesileidžia iš penkto aukšto, o išgirdęs žingsnius pasislėpdavo ant rūsio laiptų.

– Gerai, Beate, – pagyrė Haris. – O paskui?

– Paskui išsekė paskui ją į gatvę ir... Ne, per daug pavojinga. Jis sustabdė ją, kai ji išlipo iš lifto. Su chloroformu.

– Ne, – ryžtingai nukirto Valeris. – Per rizikinga. Tokiu atveju jam būtų reikėję ją nešti į automobilį, pastatytą prie vartų, ir jeigu kas nors būtų juos pamatęs, tikrai būtų įsidėmėjęs ir automobilį, ir galbūt numerį.

– Chloroformo nebuvo, – pritarė Meleris. – Ir automobilis stovėjo šiek tiek nuošaliau. Jis prigrasė jai pistoletu ir privertė eiti priešakyje, o pats sekė iš paskos, kišenėje slėpdamas pistoletą.

– Šiaip ar taip, aukos parinktos atsitiktinai, – tarė Haris. – Esminis dalykas – nusikaltimų vietos. Jeigu vietoj žmonos liftu iš penkto aukšto būtų važiavęs Vilis Barlis, auka būtų tapęs jis.

– Jeigu viskas taip, kaip sakote, tampa aišku ir tai, kodėl moterys nebuvo seksualiai išnaudotos, – prabilo Aunė. – Jei žmogžudys...

– Žudikas.

– Jei žudikas nesirinko aukų, vadinasi, atsitiktinai sutapo, jog visos yra jaunos moterys. Tokiu atveju ne aukos yra sekso objektai – pasitenkinimą jam suteikia pats veiksmas.

– O kaip dėl moterų tualeto? – paklausė Beatė. – Ten jis rinkosi neatsitiktinai. Ar vyrui nebūtų buvę natūraliau eiti į vyrų tualetą, jeigu jam nesvarbi aukų lytis? Tuomet jis nebūtų rizikavęs atkreipti į save dėmesį, jei kas nors būtų jį pastebėjęs įeinantį ar išeinantį.

– Galbūt, – atsakė Haris. – Bet jeigu jis ruošėsi taip kruopščiai, kaip atrodo, turėjo žinoti, kad vyrų advokatų biure yra kur kas daugiau nei moterų. Suprantate?

Beatė tankiai sumirksėjo.

– Gerai pastebėta, Hari, – pagyrė Valeris. – Tiesiog moterų tualete buvo mažiau rizikos, kad ritualo metu jam ir aukai kas nors sutrukdys.

Galiausiai aštuonios minutės po antros Meleris užvedė visus ant kelio:

– Gerai, bičiuliai, pakaks apie tuos, kurių jau nebėra. Gal jau laikas pagalvoti apie gyvuosius?

Saulė perkopė zenitą, ir šešėliai ėmė šliaužti per ištuštėjusį Tejeno mokyklos kiemą, iš kurio sklido tik monotoniškas futbolo kamuolio bumbsėjimas į mūrinę sieną. Hermetiškai uždarame Hario kabinete oras pritvinko prakaito garų. Žvaigždės smaigalys, esantis į dešinę nuo to, kuris baigėsi ties Karlo Bernerio aikšte, buvo nukreiptas į plynę prie pat Enšės gatvės Kampene. Haris paaiškino, kad pastatas, atsidūręs ties smaigaliu, pastatytas tūkstantis devyni šimtai dvyliktais metais, tada jame buvo įsikūrusi tuberkuliozės ligoninė, vėliau paversta bendrabučiu. Iš pradžių bendrabutyje gyvenusios akušerių mokyklos studentės, paskui – būsimosios medicinos seserys, o dabar – įvairių specialybių studentai.

Paskutinis Maros kryžiaus smaigalys buvo nukreiptas į juodų lygiagrečių linijų raštą.

– Geležinkelio bėgiai šalia Oslo centrinės stoties? – paklausė Meleris. – Ten turbūt niekas negyvena?

– Pažiūrėk atidžiau, – tarė Haris ir bakstelėjo pirštu į ten nupieštą kvadratėlį.

– Ko gero, koks nors sandėlis...

– Visai ne, – įterpė Valeris. – Ten tikrai stovi namas. Niekada nepastebėjote važiuodami traukiniu? Keistas mūrinis namas nuošalyje nuo kitų. Su sodu ir visa kita...

– Juk tai Valės namas, – tarė Aunė. – Stoties viršininko būstas. Gerai žinomas. Dabar ten tikriausiai biurai.

Haris papurtė galvą ir pranešė, kad, gyventojų registro duomenimis, ten gyvena privatus asmuo, Olauga Sivertsen, vyresnio amžiaus moteris.

– Penkto aukšto nėra nei bendrabutyje, nei privačiame name, – pridūrė Haris.

– Ar tai jį sustabdys? – paklausė Valeris, kreipdamasis į Aunę.

Aunė patraukė pečiais.

– Nemanau. Be to, šiuo atveju bandytume detaliai numatyti pavienio asmens elgseną, taigi tavo spėjimas nė kiek ne blogesnis už manąjį.

– Gerai, – tarė Valeris. – Taigi remiamės tuo, kad rytoj jis ketina atakuoti bendrabutį, o mes daugiausia galime pasiekti tiksliai suplanuota operacija. Sutinkate?

Visi prie stalo sulinksėjo galvomis.

– Gerai, – pasakė Valeris. – Tuoj pat susisiekiu su Sivertu Falkeidu iš greitojo reagavimo būrio ir pradedu derinti smulkmenas.

Haris matė, kaip spindi Valerio akys. Suprato jį. Operacija. Suėmimas. Sužlugdymas. Tai gardžiausias darbo policijoje kąsnelis.

– Tuomet mudu su Beate važiuojame į Šveigoro gatvę, gal pavyks pasikalbėti su namo gyventoja, – tarė Haris.

– Būkite atsargūs, – garsiai sušuko Meleris, mėgindamas perrėkti kėdžių brūženimą. – Informacija neturi nutekėti, prisiminkite Aunės žodžius – šio tipo žudikai šniukštinėja netoli tyrimo vietos.

Saulė artėjo prie laidos. Oras kaito.

24 SKYRIUS

Penktadienis. Otas Tangenas

Otas Tangenas apvirto ant šono. Po dar vienos tropikų nakties jis mirko prakaite, tačiau ne todėl atsibudo. Jam siekiant telefono, sulūžusi lova grėsmingai girgždėjo. Ji sugriuvo vieną naktį prieš daugiau nei metus, kai Otas skersai lovą dulkino Audritą iš kepyklėlės. Audrita buvo mergelė skiedrelė, tačiau Otas tą rudenį buvo peržengęs šimto dešimties kilogramų ribą. Kai jie triukšmingai suvokė, kad lovos pritaikytos judėti išilgai, o ne skersai, kambaryje buvo aklinai tamsu. Audrita gulėjo apačioje, ir Otui teko ją vežti pas budintį gydytoją Hėnefose su raktikaulio lūžiu. Audrita širdo ir karštligiškai grasino viską išplepėti Nilsui, sugyventiniui ir Oto geriausiam, beje, ir vieninteliam, draugui. Nilsas tuo metu svėrė šimtą penkiolika kilogramų ir garsėjo savo temperamentu. Otas juokėsi, kol jam pritrūko oro, ir nuo tada Audrita, kiekvieną kartą jam užėjus į kepyklėlę, pasiųsdavo jam tik rūstų žvilgsnį. Tai jį liūdino, nes ta naktis, nepaisant visko, Otui buvo labai malonus prisiminimas. Tada jis paskutinį kartą mėgavosi seksu.

– „Haris Garsas“, – iššvokštė jis į ragelį.

Firmą jis pavadino Džino Hakmano personažo, kuris suvaidino svarbų vaidmenį Oto karjeroje ir gyvenime, filme „Pokalbis“ vardu. Tai buvo 1974 metų F. Kopolos filmas apie slapto pokalbių klausymo ekspertą. Niekas iš nedaugelio Oto pažįstamų nebuvo jo matęs. Jis pats žiūrėjo filmą trisdešimt aštuonis kartus. Supratęs, kokias

neribotas galimybes įsigauti į kitų žmonių gyvenimus atveria techninė įranga, būdamas penkiolikos metų nusipirko savo pirmąjį mikrofoną ir atskleidė, apie ką mama su tėčiu kalbėjosi miegamajame. Kitą dieną pradėjo taupyti savo pirmajai kamerai. Dabar jam buvo trisdešimt penkeri, jis turėjo šimtus mikrofonų, dvidešimt keturias kameras ir vienuolikmetį sūnų su moterimi, nakvojusia jo autobusiuke Jeile vieną drėgną rudens naktį. Jis bent jau įkalbėjo ją berniuką pakrikštyti Džinu. Vis dėlto nė nemirktelėjęs jis atsakytų, kad stipresni meilės ryšiai jį saistė su mikrofonais. Įskaitant ir „Neuman" firmos lempinių mikrofonų, pagamintų šeštajame dešimtmetyje, kolekciją, ir „Offscreen" kryptinius mikrofonus. Pastarieji buvo specialiai gaminami karinėms kameroms, dėl jų anksčiau būtų reikėję keliauti į JAV ir pirkti iš po prekystalio, tačiau dabar jų puikiausiai įsigydavo internetu. Vis dėlto kolekcijos pasididžiavimas buvo trys rusiški smeigtuko galvutės dydžio šnipų mikrofonai. Jie nebuvo pažymėti jokiu gamintojo ženklu, o įsigijo juos nuvykęs į mugę Vienoje. Be to, „Haris Garsas" buvo viena iš dviejų šalyje veikiančių kilnojamųjų profesionalių sekimo studijų, kurios savininkas buvo jis. Dėl šios priežasties skirtingais laiko intervalais su juo susisiekdavo policija, saugumo tarnyba ir retkarčiais – Krašto apsaugos žvalgybos tarnyba. Jis būtų neprieštaravęs dažnesniems kontaktams, buvo įgrisę montuoti stebėjimo kameras parduotuvėse „7-Eleven" ir „Videonova" bei apmokyti darbuotojus, nejaučiančius silpnybės įmantresniems nieko nenutuokiančių asmenų stebėjimo aspektams. Dirbant šioje srityje, buvo daug lengviau susirasti sielos brolių tarp policininkų arba krašto apsaugos atstovų, tačiau kokybiška „Hario Garso" įranga kainavo pinigus, ir Otui atrodė, kad vis dažniau tekdavo klausytis tiradų apie apkarpytą biudžetą. Kaip jie aiškino, jiems pigiau atsiėjo įsikurti name arba bute greta stebėjimo objekto su nuosava įranga, ir, žinoma, buvo jie teisūs. Tačiau kartais per tinkamą nuotolį neatsirasdavo jokio namo arba darbui atlikti buvo reika-

linga aukštos kokybės įranga. Ir tada suskambėdavo „Hario Garso“ firmos telefonas. Kaip kad dabar.

Otas klausėsi. Užduotis rodėsi patraukli. Akivaizdu, jog šalia objekto buvo gausu butų, tad jam kilo įtarimas, kad jie medžioja stambią žuvį. O kaip tik šiuo metu vandenyse plaukiojo tik viena tokio dydžio žuvis.

– Žudikas kurjeris ant dviračio? – pasiteiravo jis ir atsargiai sėdosi lovoje, kad ši nepadarytų špagato. Jis nebuvo tikras, ar nuolatinio atidėliojimo priežastis pirmiausia rėmėsi į pinigus. O gal tai buvo sentimentai. Bet kuriuo atveju, jeigu šis pokalbininkas laikysis iki šiol duoto žodžio, netrukus jis galėsiąs įsigyti padoraus pločio tvirtai sukaltą lovą. Gal tokią apvalią. Ir galbūt surengti naują puolimą ant Audritos. Nilsas dabar svėrė šimtą trisdešimt ir atrodė atgrasus.

– Skubiai reikia, – pasakė Valeris, neatsakęs į klausimą. Otą toks atsakymas tenkino. – Noriu, kad viskas būtų parengta šiąnakt.

Otas garsiai nusikvatojo.

– Nori, kad visa laiptinė, liftas ir kiekvienas koridorius visame keturių aukštų pastate skleistų garsą ir vaizdą per vieną naktį? *Sorry*, drauguži, nieko nebus.

– Ši byla turi ypatingą statusą, mes paskyrėme...

– N-I-E-K-O-N-E-B-U-S. Supranti?

Mintis taip pralinksmino Otą, kad net įsisiūbavo lova.

– Jeigu jau taip skubu, imsimės reikalo per savaitgalį, Valeri. Pažadu, kad viskas bus parengta pirmadienio rytą.

– Suprantu, – pratarė Valeris. – Atleisk, naivuolis aš.

Jeigu Otas būtų mokėjęs skaityti balsus lygiai taip pat gerai, kaip juos įrašinėti, gal būtų iš Valerio tono supratęs, kad kalbėjimas paraidžiui inspektoriui gero įspūdžio nepaliko. Tačiau kaip tik dabar jis buvo labiausiai užsiėmęs pastangomis sumažinti darbo atlikimo tempą ir padidinti darbo valandų skaičių.

– Puiku, atrodo, randam bendrą kalbą, – pasakė Otas ir ėmė dai-

rytis savo kojinių po lova, tačiau ten voliojosi tik pūkų kamuoliai ir tuščios alaus skardinės. – Reikės apskaičiuoti papildomą kainą už darbą vakarais. Ir, žinoma, savaitgalį.

Alus! Gal jam reikėtų nusipirkti dėžę alaus ir pasikvietus Audritą atšvęsti naują darbą? Arba, jeigu ji negalės, Nilsą.

– Ir dar mažučio avanso įrangai, kurią pats turėsiu nuomotis, juk neturiu visko vienoje vietoje.

– Neturi, – pritarė Valeris. – Kai ką tikriausiai rasi Steino Astrupo daržinėje Askeryje.

Otui Tangenui iš rankų vos neiškrito ragelis.

– Oi, – tyliai tarstelėjo Valeris. – Pataikiau į skaudamą vietą? Pamiršai susimokėti muito mokesčius? Už tą įrangą, atplukdytą laivu iš Roterdamo?

Lova trinktelėjo į grindis.

– Mūsų žmonės padės tau įsirengti, – pasakė Valeris. – Kišk lašinius į kelnes, griebk stebuklingąjį autobusiuką ir pasirodyk mano kabinete trumpam pasitarimui ir brėžinių peržiūrai.

– Aš... aš...

– ...nežinai, kaip atsidėkoti. Nieko tokio, geri draugai bendradarbiauja, tiesa, Tangenai? Mąstyk blaiviai, netriukšmauk ir stenkis atlikt šį darbą kuo geriausiai, tada viskas eisis puikiai.

25 SKYRIUS

Penktadienis. Glosolalija

– Tai jūs čia gyvenate? – suglumęs paklausė Haris.

Suglumęs, nes panašumas buvo toks stulbinamas, kad jis krūptelėjo, kai ji atidarė duris ir jis pamatė išblyškusį senolės veidą. Tos akys. Iš jų sklido ta pati ramybė, ta pati šiluma. Visų pirma akys. Bet ir balsas, kai ji patvirtino esanti Olauga Sivertsen.

– Policija, – prisistatė jis ir parodė tarnybinį pažymėjimą.

– Šit kaip? Tikiuosi, nieko bloga? – susirūpinusi išraiška pasirodė tiesių linijų ir raukšlių rezginyje.

Hariui dingtelėjo, kad jos rūpestis buvo dėl kito žmogaus. Galbūt jam taip pasirodė todėl, kad ji tokia panaši, nes ji visada rūpindavosi kitais.

– Tikrai ne, – išpyškino jis nevalingai ir melą patvirtino stipriu galvos krestelėjimu. – Galime užeiti?

– Žinoma.

Ji atvėrė duris ir pasitraukė į šalį. Haris su Beate įėjo. Haris užsimerkė. Atsidavė ūkiniu muilu ir senais drabužiais. Kaip ir turėjo būti. Jam atsimerkus, ji puse lūpų šypsodamasi su nuostaba žvelgė į jį. Haris irgi nusišypsojo. Juk ji negalėjusi žinoti, kad jis tikėjosi sulaukti apkabinimo, paplekšnojimo per galvą ir išgirsti balsą, kuždantį, kad svetainėje jo ir Sėsės laukė senelis ir gardumynai.

Ji palydėjo juos į svetainę, tačiau ten niekas nesėdėjo. Svetainė, arba veikiau svetainės, ten jos buvo trys iš eilės – išpuoštos gipso

lipdiniais, su stikliniais gaubtais ant lubų ir apstatytos senais ištaigingais baldais. Ir jie, ir kilimai buvo apsitrynę, tačiau viskas spindėjo švara ir tvarka, kaip kad būna tik vienišų žmonių namuose.

Haris svarstė, kodėl jis paklausęs, ar tai ji čia gyvena. Ar ji kažkaip ypatingai atidarė duris? Įleido juos? Šiaip ar taip, jis kone tikėjosi išvysti vyriškį, namų šeimininką, bet atrodo, kad gyventojų registras neklydo. Čia buvo tik ji, viena pati.

– Sėskitės, – pasiūlė ji. – Gal kavos?

Nuskambėjo veikiau kaip prašymas, o ne pasiūlymas. Haris nejaukiai krenkštelėjo, niekaip neapsispręsdamas, ar jau iškloti jų apsilankymo priežastį.

– Su malonumu, – atsakė Beatė ir nusišypsojo.

Senoji irgi šyptelėjo ir išskubėjo į virtuvę. Haris dėkingas pažvelgė į Beatę.

– Ji man primena... – prasižiojo jis.

– Žinau, – nutraukė Beatė. – Tau ant kaktos parašyta. Mano senelė irgi kažkuo į ją panaši.

– Aišku, – tarstelėjo Haris ir apsidairė.

Šeimos nuotraukų nebuvo daug. Vien rimti veidai dviejose išblukusiose nespalvotose nuotraukose, tikriausiai darytose dar prieš karą, plius keturios skirtingo amžiaus berniuko nuotraukos. Jaunystės nuotraukoje jis spuoguotas, su madinga aštuntojo dešimtmečio pradžios šukuosena, tokiomis pat pliušinio meškino akimis, kokios juos ką tik pasitiko tarpduryje ir šypsena, kuri buvo būtent – šypsena. O ne ta kankinio grimasa, kurią Haris, būdamas tokio amžiaus, vargais negalais įstengdavo išspausti priešais fotoaparatą.

Pagyvenusi ponia grįžo nešina padėklu, atsisėdo, išpilstė kavą ir paleido per rankas padėklą su „Maryland“ sausainiais. Haris palaukė, kol Beatė liovėsi gyrusi jos kavą.

– Ponia Sivertsen, ar skaitėte laikraščiuose, kad per pastarąsias savaites Osle buvo nužudytos kelios jaunos moterys?

Ji papurtė galvą.

– Atkreipiau dėmesį į tuos įvykius, juk buvo pirmajame „Aftenposten“ puslapyje. Tačiau niekada apie tai neskaitau, – jai šypsantis aplink akis klostėsi nuolaidžios raukšlelės. – Ir bijau, kad esu tik sena pana, o ne ponia.

– Atsiprašau, maniau... – Haris nukreipė žvilgsnį į nuotraukas.

– Taip, – patvirtino ji. – Mano berniukas.

Stojo tyla. Vėjo gūsis atskraidino tolimą šuns lojimą ir metalinį balsą, skelbiantį, kad traukinys į Haldeną išvyksta iš septynioliktojo kelio. Jis vos grybštelėjo užuolaidas priešais praviras balkono duris.

– Ką gi, – Haris pakėlė kavos puodelį, bet prisiminęs, kad kalba, pastatė jį atgal. – Turime pagrindo manyti, kad moteris nužudė serijinis žudikas ir kad vienas iš jo artimiausių taikinių esate...

– Kokie skanūs sausainukai, ponia Sivertsen, – pilna burna ūmiai įsiterpė Beatė. Haris nustebęs pažvelgė į ją. Pro balkono duris sklido tylantis į stotį įsliuogiančio traukinio spengimas.

Senoji ponia sutrikusi šyptelėjo.

– Ak šitie, čia tik pirktiniai sausainiai, – atsakė ji.

– Leiskite pradėti iš naujo, ponia Sivertsen, – pasitaisė Haris. – Pirmiausia norėčiau pasakyti, kad nėra pagrindo jaudintis, mes kontroliuojame padėtį. Taip pat...

– Ačiū, – padėkojo Haris jiems einant Šveigoro gatve pro depus ir gamyklos pastatus. Akį rėžianti namo su sodu ir žalia oaze ant juodo žvyro priešingybė.

Beatė nenurausdama šyptelėjo:

– Tiesiog pamaniau, kad reikėtų išvengti dvasinio lūžio. Juk kartais leistina vynioti žodžius į vatą. Pateikti viską šiek tiek švelnesniu būdu, taip sakant.

– Taip, girdėjau taip sakant.

Jis prisidegė cigaretę.

– Niekada nemokėjau kalbėtis su žmonėmis. Man geriau sekasi klausytis. Ir galbūt...

Jis nuščiuvo.

– Kas? – paklausė Beatė.

– Galbūt aš tapau bejausmis. Gal man niekas neberūpi. Galbūt pats laikas... užsiimti kuo nors kitu. Gali vairuoti?

Jis iškėlė raktelius virš automobilio stogo.

Ji perėmė ir su nuostabos raukšle kaktoje pasižiūrėjo į juos.

Aštuntą valandą pasitarimų kambaryje vėl susirinko keturi vadovaujantys tyrėjai ir Aunė.

Haris pateikė susitikimo Valės name ataskaitą ir pranešė, kad Olauga Sivertsen žinią sutikusi ramiai. Akivaizdu, kad ji labai išsigando, tačiau panikos priepuolio nepatyrė, turint galvoje, kad tikriausiai buvo serijinio žudiko mirtininkų sąraše.

– Beatė pasiūlė jai kuriam laikui persikraustyti pas savo sūnų, – ištarė Haris. – Manau, pasiūlymas vertas dėmesio.

Valeris papurtė galvą.

– Kodėl gi ne? – sutrikęs pasidomėjo Haris.

– Gali būti, kad žudikas stebi būsimas nusikaltimo vietas. Jeigu ims dėtis keisti dalykai, galime jį atbaidyti.

– Nori pasakyti, kad seną nekaltą moteriškę panaudosime kaip ... kaip ... kaip ... – Beatė mėgino nuslėpti pyktį, bet bemikčiodama net išraudo, – ... jauką?

Valeris sugavo Beatės žvilgsnį. Ir pirmą kartą ji nepaleido jo. Galiausiai stojo tokia slogi tyla, kad Meleris prasižiojo ką nors pasakyti – bet ką, atsitiktinį žodžių junginį. Tačiau Valeris jį aplenkė:

– Aš tik noriu būti tikras, kad prigriebsime jį. Kad visi galėtų naktį miegoti saugūs. Ir, kiek man žinoma, senolės eilė ateis tik kitą savaitę.

Meleris nusikvatojo dirbtinai ir garsiai. Ėmė kvatotis dar garsiau pastebėjęs, kad įtampa neslūgo.

– Nesvarbu, – tarė Haris. – Ji niekur nesikrausto. Sūnus gyvena per toli, kažkur užsienyje.

– Gerai, – nurimo Valeris. – O dėl studentų bendrabučio štai kas: atostogos ir natūralu, kad dabar ten mažai žmonių, tačiau visiems gyventojams, su kuriais kalbėjomės, buvo griežtai prisakyta rytoj iš namų nekišti nosies, nenurodant tikslios priežasties. Informavome, kad norime nusikaltimo vietoje sulaikyti įsilaužėlį. Šiąnakt sumontuosime visą stebėjimo įrangą ir tikimės, kad žudikas tuo metu miegos.

– O greitojo reagavimo būrys? – pasiteiravo Meleris.

Valeris nusišypsojo.

– Džiaugiasi.

Haris pažvelgė pro langą. Mėgino prisiminti, ką reiškia džiaugtis.

Meleriui baigus pasitarimą, Haris nustatė, jog prakaito lopinėliai abiejose Aunės marškinių pažastyse buvo įgavę Somalio kontūrus. Jie pasiliko kambaryje trise.

Iš šaldytuvo virtuvėje Meleris atsinešė keturis butelius „Carlsberg“ alaus.

Aunė spindinčiomis akimis linktelėjo. Haris krestelėjo galvą.

– Bet kodėl, – pradėjo Meleris, atidarydamas alaus butelius. – Kodėl jis pats duoda mums raktą, kad sužinotume kodą, atskleidžiantį kitą jo ėjimą.

– Jis mėgina mums pasakyti, kaip jį sučiupti, – paaiškino Haris ir atidarė langą.

Vidun plūstelėjo vasaros nakties ir vienadienių plaštakių desperatiškos saviraiškos garsai: muzika iš ratus po miestą sukančio kabrioleto, įaudrintas juokas, aukštakulniai, nervingai kaukšintys asfaltu. Džiaugsmingi žmonės.

Meleris nepatikliai įsistebeilijo į Harį, po to nukreipė žvilgsnį į Aunę, tikėdamasis jo patvirtinimo, kad Haris neteko sveiko proto.

Psichologas priešais varlytę surėmė pirštų galus.

– Gali būti, kad Haris teisus, – pratarė jis. – Nėra neįprasta, kad serijinis žudikas skatina tyrimą ir padeda policijai, nes kažkur širdies glūdumoje siekia būti sustabdytas. Vienas psichologas, vardu Samas Vakninas, teigia, kad serijiniai žudikai pageidauja būti sulaikyti ir nubausti, jog patenkintų savo sadistinį superego. Aš labiau tikiu teorija, kad jie trokšta pagalbos, siekdami nugalėti viduje tūnantį monstrą. Kad noras būti sulaikytam kyla dėl dalinio objektyvaus ligos pripažinimo.

– Tai jie *žino,* kad yra bepročiai?

Aunė linktelėjo.

– Tai, – prasižiojo Meleris kilsteldamas butelį, – ...tikriausiai pragariška kančia.

Meleris išėjo paskambinti „Aftenposten" žurnalistui, norėjusiam sužinoti, ar policija palaiko Vaikų teisių apsaugos tarnybos raginimą neleisti vaikų į lauką.

Haris su Aune liko klausytis tolimų garsų, sklindančių iš vakarėlio – neartikuliuotų šūksnių ir „The Strokes" muzikos, kurią pertraukė kvietimas maldai, dėl vienokios ar kitokios priežasties netikėtai nuskambėjęs metaliniu garsu ir veikiausiai šventvagiškai, bet nuostabiai gražiai, pro tą patį pravirą langą.

– Tik iš smalsumo, – prasižiojo Aunė. – Kas buvo tas lemiamas veiksnys? Kaip tau šovė į galvą penki?

– Apie ką tu?

– Nutuokiu šį tą apie kūrybinius procesus. Kas įvyko?

Haris šyptelėjo.

– Pats man pasakyk. Prieš užmigdamas šįryt spėjau pamatyti, kad laikrodis ant naktinio stalelio rodė tris penketus. Trys moterys. Penki.

– Smegenys yra nuostabus įrankis, – pastebėjo Aunė.

– Ką gi, – tęsė Haris. – Pasak žmogaus, išmanančio kodų skaitymą, kad nulaužtume tikrąjį kodą, privalome atsakyti į klausimą „kodėl". Ir tas atsakymas nėra „penki".

– Tai kodėl?

Haris žiovaudamas pasirąžė.

– „Kodėl“ – tai tavo sritis, Stole. Apsidžiaugsiu, jeigu mes bent jau sulaikysime jį.

Aunė šyptelėjo, žvilgterėjo į laikrodį ir atsistojo.

– Esi stebėtinai keistas žmogus, Hari.

Jis užsimetė tvido švarką.

– Žinau, kad pastaruoju metu gėrei, tačiau atrodai trupučiuką geriau. Ar šįkart įveikei blogiausią ruožą?

Haris papurtė galvą.

– Aš tik blaivus.

Hariui keliaujant namo, virš jo apsivožęs riogsojo šventiškai išsipuošęs dangus.

Ant šaligatvio, virš neoninio ženklo „Niazi“, maisto parduotuvėlės, esančios šalia Hario namų, šviesoje stovėjo moteris, užsidėjusi akinius nuo saulės. Viena plaštaka ji rėmėsi į savo klubą, kitoje rankoje laikė baltą bevardį plastikinį maišelį iš „Niazi“. Ji išsišiepė ir atrodė, lyg būtų ten stovėjusi jo laukdama.

Vybekė Kniutsen.

Haris nuspėjo, kad tai tik žaidimas, pokštas, į kurį ji norėjusi jį įtraukti. Taigi jis sulėtino žingsnį ir pamėgino kažkaip panašiai nusišypsoti jai. Lyg būtų laukęs susitikimo su ja. Keisčiausia, kad jis ir laukė, tačiau suvokė tai tik dabar.

– Nemačiau tavęs „Underwater“ pastaruoju metu, mielasis, – sučiulbėjo ji, kilstelėjo akinius nuo saulės ir prisimerkė, lyg saulė vis dar ritinėtųsi stogais.

– Stengiuosi laikyti galvą virš vandens, – atsakė Haris ir išsitraukė cigarečių pakelį.

– Oi, koks poetas, – tarstelėjo ji ir pasiraivė.

Šįvakar ji nevilkėjo jokio egzotiško žvėries kailio, buvo apsitaisiusi

mėlyna vasarine suknele su gilia iškirpte, kuri jai puikiai tiko. Jis ištiesė jai pakelį, ir ji paėmė cigaretę, sugebėdama ją įsprausti tarp lūpų taip, kad Haris neapibūdintų niekaip kitaip, o tik nepadoriai.

– Ką čia veiki? – paklausė jis. – Maniau, kad apsiperki parduotuvėje „Kiwi"?

– Uždaryta. Netrukus vidurnaktis, Hari. Turėjau ateiti net iki tavęs, kol suradau, kas dirba.

Jos šypsena išsikerojo, o akys susiaurėjo lyg glamonių išsiilgusios katės.

– Baugi kaimynystė mažai mergaitei penktadienio naktį, – pastebėjo Haris ir pridegė jai cigaretę. – Galėjai pasiųsti savo vyrą, jeigu jau taip smarkiai prireikė nusipirkti...

– Nealkoholinio gėrimo, – užbaigė ji ir pravėrė maišelį. – Kad nebūtų per stipru. O mano sužadėtinis keliauja. Jeigu jau čia taip baugu, tai gal vertėtų mergaitę išgelbėti ir nusivest į saugią vietą.

Ji galva mostelėjo jo namo link.

– Galiu išvirti puodelį kavos, – pasiūlė jis.

– Tikrai?

– Tirpios kavos. Tai viskas, ką galiu pasiūlyti.

Kai Haris įėjo į svetainę nešinas virduliu ir stikline kavai įpilti, Vybekė Kniutsen sėdėjo ant sofos, batus nuspyrusi ant žemės, o kojas pasikišusi po savim. Pieno baltumo oda švytėjo prietemoje. Ji prisidegė naują cigaretę, šįkart savo. Hariui anksčiau nematytos užsienietiškos markės. Be filtro. Plazdenančioje degtuko šviesoje jis pastebėjo, kad tamsiai raudonas jos kojų nagų lakas laupėsi.

– Nežinau, ar dar ilgai tversiu, – pasakė ji. – Jis pasikeitė. Grįžęs namo neranda sau vietos, vaikštinėja pirmyn ir atgal po svetainę arba išeina sportuoti. Atrodo, lyg negalėtų sulaukti, kol vėl išvyks. Mėginu su juo kalbėtis, tačiau jis arba mane nutraukia, arba tik sėdi ir vėpso nieko nesuvokdamas. Mes tikrai iš dviejų skirtingų planetų.

– Atstumo tarp planetų ir jų abipusės traukos jėgos suma neleidžia joms išklysti iš orbitų, – pareiškė Haris, dalydamas šalčiu išdžiovintus kavos grūdelius.

– Ir vėl poezija? – Vybekė nuo šlapio, šviesiai raudono liežuvio galiuko nusiėmė tabako šapą.

Haris sukrizeno.

– Perskaičiau laukiamajame. Tikėjausi, kad tai tiesa. Bent jau dėl savęs.

– Žinai, kas keisčiausia? Aš jam nepatinku. Ir vis tiek žinau, kad niekada manęs nepaleis.

– Ką turi minty?

– Jam manęs reikia. Tiksliai nežinau kam, bet tarsi jis būtų kažką praradęs, ir aš jam tai atstoju. Jo tėvai...

– Taip?

– Jis su jais nebendrauja. Niekada nebuvau jų sutikusi, manau, kad jie net nenutuokia apie mano egzistavimą. Neseniai suskambėjo telefonas, kažkoks vyriškis teiravosi Anderso. Mane iškart apėmė jausmas, kad jo tėvas. Tėvai kažkaip ypatingai ištaria savo vaikų vardus. Viena vertus, jį pasako tiek daug kartų, kad garsas įgauna patį natūraliausią skambesį šiame pasaulyje, bet kartu tai tarsi intymu, lyg žodis juos išrengtų nuogai. Tada jie ištaria jį paskubomis, lyg susigėdę, kažkaip: „Ar Andersas yra?“ Tačiau kai atsakiau, kad reikės jį pažadinti, balsas netikėtai ėmė vapalioti užsienietiškai arba... net ne užsienietiškai, veikiau taip, lyg mes su tavim kalbėtume bet kokiais paskubomis sugalvotais žodžiais. Taip kalba maldos namuose, kai patiria religinę ekstazę.

– Glosolalija?

– Taip, tikriausiai taip vadinasi. Andersas užaugo su visom tom nesąmonėm, bet niekada apie tai nekalba. Kurį laiką klausiausi. Iš pradžių ėmė rastis tokie žodžiai kaip šėtonas ir sodoma. Paskui dar daugiau nešvankybių. Putė, kekšė ir panašiai. Tada padėjau ragelį.

– O ką sakė Andersas?

– Aš jam nė neužsiminiau.

– Kodėl ne?

– Aš... tai lyg vieta, į kurią man niekada nebuvo leista patekti. O aš ir noro neturiu ten eiti.

Haris gėrė kavą. Vybekė savosios net nepalietė.

– Ar tau kartais būna vieniša, Hari?

Jis pakėlė akis.

– Juk esi vienas. Ar kartais nenorėtum pabūti su kuo nors?

– Tai du skirtingi dalykai. Tu esi su kažkuo. Ir esi vieniša.

Ji suvirpėjo, lyg kambariu būtų perėjęs šalto oro frontas.

– Žinai ką? – tarstelėjo ji. – Aš noriu išgerti.

– Apgailestauju, nieko neturiu.

Ji atidarė rankinę.

– Gal galėtum atnešti dvi taures, mielasis?

– Mums nereikia daugiau nei vienos.

– Tiek to.

Ji atidarė gertuvę, atlošė galvą ir gėrė.

– Negaliu net sujudėti, – pasakė ji ir nusijuokė. Blyškus rusvas lašelis tekėjo per jos smakrą.

– Kaip?

– Andersas nenori, kad aš judėčiau. Ir privalau gulėti visiškai ramiai. Ir nei žodžio pratarti, nei suaimanuoti. Kone apsimesti miegančia. Jis sako, kad užgęsta, jeigu tik aš išsiduodu jo norinti.

– O?

Ji dar kartą gurkštelėjo ir žiūrėdama į jį lėtai užsuko dangtelį:

– Toks menas man nesuvokiamas.

Jos žvilgsnis buvo toks skvarbus, kad Haris nevalingai giliau įkvėpė ir, savo susierzinimui, kelnių vidinėje pusėje pajuto pulsuojančias erekcijos ištakas.

Ji kilstelėjo vieną antakį, lyg justų tai, net ji.

– Eikš, atsisėsk ant sofos, – sukuždėjo.

Jos balsas tapo šiurkštus ir kimus. Haris žiūrėjo į ant jos balto kaklo trūkčiojančią melsvą arteriją. Tai tik refleksas, pagalvojo Haris. Pavlovo šuo aptekęs seilėmis strykteli ant kojų, vos pasigirdus maisto signalui – sąlyginis refleksas, nieko daugiau.

– Nemanau, – tarstelėjo jis.

– Bijai manęs?

– Taip, – patvirtino Haris.

Apgailėtinas saldumas užtvindė jo papilvę, lyg nebylus lyties verksmas.

Ji garsiai kvatojosi, tačiau pamačiusi jo žvilgsnį liovėsi. Sudėjo lūpas dūdele ir maldaujančio vaiko balsu tarė:

– Bet Hari, prašau...

– Negaliu. Tu velniškai šauni, bet...

Jos šypsena buvo nepriekaištinga, bet markstėsi ji taip, lyg jis būtų jai trinktelėjęs.

– Ne tavęs aš geidžiu, – paaiškino Haris.

Jos akys ėmė klajoti. Lūpų kampučiai trūkčiojo, lyg ir vėl turėtų pasigirsti juokas.

– Cha, – išsprūdo jai.

Turėjęs nuskambėti ironiškai, kaip smagus teatriškas šūksnis. Vietoj jo pasigirdo snaudulinga, beviltiška aimana. Vaidinimas baigtas, abu jie neteko savo vaidmenų.

– *Sorry,* – išlemeno Haris.

Jos akis užtvindė ašaros.

– Ak, Hari, – kuštelėjo ji.

Geriau jau būtų to nedariusi. Tada jis būtų galėjęs išsyk paprašyti ją išeiti.

– Kad ir ko tu iš manęs norėtum, aš to neturiu, – pasakė jis. – Ji tai žino. Dabar ir tu žinai.

26 SKYRIUS

Šeštadienis. Siela. Diena

Kai šeštadienio rytą virš Ėkebergoseno tekėjo saulė, žadėdama dar vieną karščio rekordą, Otas Tangenas paskutinį kartą patikrino valdymo pultą.

Autobusiuke buvo tamsu ir tvanku, tvyrojo žemės ir pašvinkusių drabužių kvapas, kurio nepajėgė nustelbti nei oro gaiviklis, nei Oto suktinių tabakas. Kartais jam pasidingodavo, kad jis tūno bunkeryje, apkasuose. Šnervėse jusdamas mirties dvoką, tačiau atskirtas nuo to, kas vyksta visai šalia.

Bendrabutis stovėjo plynės viduryje, aukščiausioje Kampeno vietoje, nuo kurios atsiveria vaizdas į Tejeną. Abipus senojo keturaukščio mūrinio pastato, beveik vienoje lygiagretėje su juo stūksojo du aukštesni daugiabučiai, statyti šeštajame dešimtmetyje. Bendrabutis buvo nudažytas tais pačiais dažais kaip ir daugiabučiai, net langai sudėti panašūs, matyt, mėginant teritorijai suteikti vientisumo. Bet amžiaus skirtumo nebuvo įmanoma užmaskuoti, vis dar atrodė taip, tarsi oro sūkurys būtų pakėlęs bendrabutį ir atsargiai pastatęs jį gyvenamųjų namų statybos kooperatyvo viduryje.

Haris su Valeriu nusprendė pastatyti autobusiuką automobilių stovėjimo aikštelėje prie kitų mašinų, priešais bendrabutį, kur geros signalų priėmimo sąlygos ir autobusas per daug nekrinta į akis. Praeiviai, vis dėlto užmetę į jį žvilgsnį, būtų pamatę, kad aprūdijęs mėlynas „Volvo“ putplasčiu dengtais langais priklauso roko grupei

„Kindergarden Accident“, apie tai skelbė juodas užrašas ant autobusiuko šono su kaukolėmis vietoj taškų ant abiejų „i“.

Otas nusišluostė prakaitą ir patikrino, ar veikia visos kameros, ar matomos visos erdvės, ar judėjimą šalia bendrabučio kambarių sugauna bent viena kamera, kad jie galėtų sekti objektą nuo tada, kai jis įeis į laiptinę, iki bet kurio iš aštuoniasdešimties kambarių, esančių aštuoniuose keturių aukštų koridoriuose.

Kiaurą naktį jie braižė, skaičiavo ir tvirtino kameras prie mūrinių sienų. Burnoje Otas tebejautė metališką, kartų sauso skiedinio skonį, o purvinos džinsinės striukės pečius lyg pleiskanos dengė geltonas tinko sluoksnis.

Valeris galiausiai paklausė proto balso ir suprato, kad norint viską suspėti laiku reikia atsisakyti garso. Suėmimui tai neturėjo jokios reikšmės, vienintelis trūkumas – jie prarastų įrodymus, jeigu objektas pasakytų ką nors įdomaus.

Be to, nebuvo įmanoma filmuoti lifte. Betoninė šachta nepraleido pakankamai signalų, kad iš bevielės kameros autobusiuką pasiektų normalus vaizdas, o su laidais bėda – kad ir kaip juos dėtum, jie arba matosi, arba gali įsipainioti į lifto kabelius. Valeris pasakė „tiek to“, lifte objektas vis tiek būsiąs vienas. Gyventojai buvo prisaikdinti tylėti ir gavo griežtus nurodymus užsirakinti ir nuo ketvirtos iki šeštos valandos nekelti iš namų kojos.

Otas Tangenas ant trijų didelių kompiuterio ekranų perstumdė mažų paveikslėlių mozaiką ir vaizdus padidino, kad gautų logišką visumą. Kairiajame ekrane – koridoriai, einantys į šiaurę, ketvirtas aukštas monitoriaus viršuje, pirmas – apačioje. Per vidurį – laukujės durys, visos laiptų aikštelės ir lifto prieigos. Iš dešinės – koridoriai, einantys į pietus.

Otas spustelėjo „įrašyti“, susinėrė rankas už galvos ir atsilošdamas kėdėje patenkintas kriuktelėjo. Jis stebėjo visą pastatą. Pilną jaunų studenčių. Jeigu jie būtų turėję daugiau laiko, galbūt jam būtų pavykę

porą kamerų įtaisyti kambariuose. Žinoma, be gyventojų žinios. Keletą mažyčių žuvies akučių tokiose vietose, kur jos niekada nebūtų pastebėtos. Su rusiškais mikrofonais. Seksualios, jaunos slaugos studentės *aus Norwegen*. Įrašą būtų galėjęs padauginti ir parduoti per savo ryšius. Tegu jį velniai tą rupūžę Valerį. Dievai žino, kaip jis suuodė apie Astrupą ir daržinę Askeryje. Oto galvoje kaip drugelis šmėstelėjo mintis ir išnyko. Jis seniai įtarė Astrupą kažkam mokant už jo veiklos priedangą.

Otas prisidegė cigaretę. Kadrai atrodė kaip sustabdyti, joks judesėlis geltonai dažytuose koridoriuose ar laiptinėje neišdavė, jog transliacija tiesioginė. Tie, kurie vasarą leidžia bendrabutyje, tikriausiai dar miega. Bet jeigu jis palauks porą valandų, galbūt pamatys tipelį, kuris apie antrą valandą nakties kartu su mergina užėjo į trys šimtai trečiąjį. Ji atrodė girta. Girta ir pasiruošusi. Jis – tik pasiruošęs. Otas pagalvojo apie Audritą. Pirmą kartą sutiko ją vakarėlyje pas Nilsą, kuris jau laikė uždėjęs ant jos savo riebias letenas, o ji padavė Otui savo smulkutę baltą rankelę ir susniaukrojo „Audrita“, lyg būtų paklaususi „Ar jau rytas?“

Otas atsidūsėjo.

Rupkė Valeris pats ten buvo iki vidurnakčio ir apėjo pastatą kartu su žmonėmis iš greitojo reagavimo būrio. Otas nugirdo Valerio ir būrio vado pokalbį šalia autobusiuko. Po kelių valandų žmonės iš specialiai apmokytų pajėgų būrio pasiskirstys po tris, sustos kiekvieno aukšto abiejų koridorių tolimiausiame kambaryje, iš viso dvidešimt keturi vyrai juodais drabužiais, kaukėti, su užtaisytais MP3, ašarinėmis dujomis ir dujokaukėmis. Jie imsis veiksmų iškart, kai tik iš autobuso bus duotas signalas, objektui pabeldus į kurias nors duris ar mėginant patekti į kurį nors kambarį. Pamąstęs apie tai Otas suvirpėjo iš nekantrumo. Jau du kartus jam teko stebėti jų operacijas, tie vaikinai išties priėdę velnių. Trinksėjo ir žybsėjo kaip sunkiojo roko koncerte, ir abu kartus objektai taip apstulbo, jog viskas

baigėsi per kelias sekundes. Otui buvo paaiškinta, kad kaip tik to ir siekiama – mirtinai išgąsdinti objektą, kad jis nespėtų psichologiškai pasiruošti pasipriešinimui.

Otas užgesino nuorūką. Spąstai paspęsti. Dabar tereikia laukti žiurkės.

Policininkai turėjo susirinkti apie trečią valandą. Valeris uždraudė laipioti iš autobusiuko ir prieš tai, ir po to. Diena žadėjo būti ilga ir karšta.

Otas nuvirto ant čiužinio, patiesto ant grindų. Svarstė, kažin kas dabar vyksta trys šimtai trečiajame. Jam trūko savos lovos. Trūko įdubos. Trūko Audritos.

Tą pačią akimirką Hariui už nugaros trinktelėjo varteliai. Jis sustojo prisidegti pirmosios tądien cigaretės ir prisimerkęs pažvelgė į dangų, kur ryto ūkanos kybojo it plonytės užuolaidos, tarsi saulė jau būtų arti laidos. Jam pavyko pamiegoti. Miegas buvo gilus, nepertraukiamas ir be sapnų. Beveik neįmanoma patikėti.

– Šitas tuoj ims dvokti, Hari! Pagal prognozę šiandien bus karščiausia diena nuo tūkstantis devyni šimtai septintųjų. Galbūt.

Tai Ali, Hario kaimynas iš apatinio buto, parduotuvėlės „Niazi" savininkas. Kad ir kaip anksti Haris atsikeldavo, jam išeinant į darbą Ali su broliu visada jau plušėdavo. Ali pakėlė šluotą ir mostelėjo į kažką ant šaligatvio.

Haris prisimerkė, kad pamatytų, ką nori jam parodyti Ali. Šuns šūdas. Kai vakar vakare toje pačioje vietoje stovėjo Vybekė, jis jo nematė. Tikriausiai koks nors išsiblaškėlis šįryt vedžiojo šunį. Arba šiąnakt.

Jis pažvelgė į laikrodį. Lemtingoji diena. Po kelių valandų jie turės atsakymą.

Haris įtraukė į plaučius dūmų ir pajuto, kaip gaivaus oro ir nikotino mišinys pažadina organizmą. Pirmą kartą po ilgos pertraukos

suvokė, kad tabakas skanus. Netgi labai. Ir akimirką pamiršo viską, ką buvo beprarandąs. Darbą. Rakelę. Sielą.

Nes išaušo lemtingoji diena.

Ir ji prasidėjo gerai.

Kaip jau sakyta, beveik neįmanoma patikėti.

Hariui pasirodė, kad ji apsidžiaugė išgirdusi jo balsą.

– Kalbėjau su tėčiu. Jis labai mielai sutiko pabūti su Olegu. Ir Sėsė ten bus.

– Premjera? – jos balse buvo justi džiaugsmingas juokas. – Nacionaliniame teatre? Nieko sau!

Ji perdėjo (kartais mėgdavo taip daryti), bet Haris pastebėjo, kad jam vis tiek pakilo nuotaika.

– Kuo rengsies? – paklausė ji.

– Tu dar nepasakei, kad eisi.

– Priklausys nuo atsakymo.

– Kostiumu.

– Kuriuo?

– Galvoju... tuo, kurį pernai nacionalinės dienos proga pirkau Hegdehaugo gatvėje. Žinai, tą pilką su...

– Tai vienintelis tavo kostiumas, Hari.

– Tada būtinai juo apsivilksiu.

Ji nusijuokė. Tuo švelniu juoku, kuris toks pat švelnus kaip jos oda ir bučiniai, tačiau juokas jam patiko labiausiai. Patiko, ir tiek.

– Atvažiuosiu jūsų paimti šeštą valandą, – tarė jis.

– Gerai. Bet Hari?

– Taip?

– Nemanyk...

– Žinau. Tai tik spektaklis.

– Ačiū, Hari.

– Oi, tik nereikia.

Ji vėl nusijuokė. Kai įsijausdavo, ją galėdavo prajuokinti bet kas, tarsi jie lindėtų toje pačioje galvoje ir žiūrėtų pro tas pačias akis, o jam tereikėtų bakstelėti pirštu, nieko daug nesakant. Jis turėjo prisiversti užbaigti pokalbį.

Tai buvo lemtingoji diena. Ir ji tebesiklostė gerai.

Jie susitarė, kad operacijos metu Beatė budės pas Olaugą Sivertsen. Meleris nenorėjo rizikuoti, jei objektas (prieš dvi dienas Valeris žudiką pakrikštijo objektu, ir dabar niekas jo kitaip nebevadino) pastebėtų spąstus ir staiga pakeistų nusikaltimų vietų eilės tvarką.

Subirbė telefonas. Skambino Eisteinas. Norėjo sužinoti, kaip sekasi. Haris atsakė, kad gerai, ir paklausė, ko reikia. Eisteinas patikino tik norėjęs sužinoti, kaip sekasi. Haris sutriko, nebuvo pratęs prie tokio rūpestingumo.

– Miegi naktimis?

– Šiąnakt miegojau, – atsakė Haris.

– Gerai. O kaip kodas? Nulaužei?

– Iš dalies. Žinau „kur“ ir „kada“, trūksta tik „kodėl“.

– Vadinasi, gali perskaityti tekstą, tik nesupranti, ką jis reiškia?

– Panašiai. Likusi dalis paaiškės tik tada, kai jį suimsime.

– O ko nesupranti?

– Daugybės dalykų. Pavyzdžiui, kam jis paslėpė vieną kūną. Arba kad ir tokios smulkmenos: visi pirštai nupjauti nuo kairės aukos rankos, tačiau skirtingi. Pirmiausia smilius, paskui didysis pirštas, tada – bevardis.

– Taigi paeiliui. Galbūt jis sistemintojas.

– Taip, bet kodėl nepradėjus nuo nykščio? Ar čia kas nors užkoduota?

Eisteinas nusikvatojo.

– Būk atsargus, Hari, su kodais – kaip su moterimis. Jeigu nesugebi jų nulaužti, jie palaužia tave.

– Jau esi tai sakęs.

– Tikrai? Gerai, vadinasi, esu rūpestingas žmogus. Negaliu patikėti savo akimis, bet atrodo, kad į mano mašiną ką tik įsėdo klientas. Iki, Hari.

– Iki.

Haris žiūrėjo į dūmų piruetą, besisklaidantį lyg sulėtintame kine. Žvilgtelėjo į laikrodį.

Vieno dalyko Eisteinui jis nepasakė. Kad nuojauta jam kužda, jog likusios detalės tuoj susidėlios į vietas. Net per daug aiškiai. Nes, nepaisant ritualų, žmogžudystės pasižymėjo kažkokiu bejausmiškumu, kone akis badančiu neapykantos, geismo ar aistros nebuvimu. Arba kad ir meilės. Jos pernelyg tobulai atliktos, kažkaip mechaniškai ir vadoveliškai, tarsi loštum šachmatų partiją su kompiuteriu, o ne su pakrikusia ar perdėm nesveika sąmone. Bet tai parodys laikas.

Jis dar kartelį pažvelgė į laikrodį.

Širdis plakė lengvai.

KETVIRTA DALIS

27 SKYRIUS

Šeštadienis. Veiksmas

Otui Tangenui stipriai kilo ūpas.

Jis buvo miegojęs porą valandų, kai atsibudo nuo skeliančio galvos skausmo ir įnirtingo beldimo į duris. Jam atidarius, Valeris, Falkeidas iš greitojo reagavimo būrio ir žmogysta, pasivadinusi Hariu Hūle, nė iš tolo nepanaši į inspektorių, įgriuvo vidun ir nieko nelaukę ėmė skųstis klimatu jo autobusiuke. Tačiau paėmęs vieną iš keturių termosų ir suvilgęs gomurį kava, įjungęs ekranus bei nustatęs juosteles įrašams paleisti, Otas pajuto malonią, kutenančią įtampą, aplankančią kaskart, kai objektas ima artėti.

Falkeidas paaiškino, kad išvakarėse aplink bendrabutį pristatė civiliai apsirengusių budėtojų. Patrulis su šunimi, apėjęs pastogę ir rūsį, patikrino, ar niekas nesislapstė pastate. Į namą ir iš namo vaikščiojo tik jo gyventojai, jeigu nekreipsime dėmesio į tai, kad mergina iš 303-iojo atsivedė vaikiną, budėtojui prie durų paaiškinusi, kad jis – jos mylimasis. Falkeido žmonės buvo užėmę pozicijas ir laukė įsakymo.

Valeris kinkavo galva.

Lygiais laiko intervalais Falkeidas tikrino ryšį. Nuosava greitojo reagavimo būrio įranga, Otas už ją neatsakingas. Otas užsimerkė ir mėgavosi garsais. Trumpa sferinių trukdžių sekundė paleidus kalbėjimo mygtuką, tada nerišlūs, sunkiai suvokiami kodai – tarsi slapta suaugusiųjų kalba.

„Smorkas tina“. Otas be garso dėliojo žodžius lūpomis ir įsivaizdavo save rudens vakarą sėdintį obelyje ir šnipinėjantį suaugusiuosius užu šviečiančių langų. Kuždantį „smorkas tina“ į konservų dėžutę, pritvirtintą virve, tįstančia į kitą tvoros pusę, kurioje susirietęs tupėjo Nilsas, prie ausies pridėjęs kitą skardinę dėžutę. Jeigu jam dar nebuvo nusibodę ir jis nebuvo išėjęs namo valgyti vakarienės. Tos skardinės niekada nefunkcionavo taip, kaip aprašyta „Ryšininko vadove“.

– Mes pasirengę išeiti į eterį, – pranešė Valeris. – Seki laiką, Tangenai?

Otas linktelėjo.

– Šešiolika nulis nulis, – pasakė Valeris. – Lygiai... dabar.

Otas paleido įrašo laiko matuoklį. Dešimtinės dalys ir sekundės bėgo per ekraną. Jis pajuto, kaip nebylus vaikiškas juokas sudrebino vidurius. Nes tai buvo geriau už obelį. Geriau už Audritos bandeles su kremu. Geriau už jos aimanuojantį švebeldžiavimą, kai ji aiškina, ką jam su ja daryti.

Showtime.

Atidariusi duris Beatei, Olauga Sivertsen nusišypsojo taip, lyg šio apsilankymo būtų labai seniai laukusi.

– Ir vėl jūs! Užeikit. Batų nesiaukit. Šleikštus tas karštis, jums neatrodo?

Olauga Sivertsen įėjo į prieškambarį pirma Beatės.

– Jūs nesijaudinkit, panele Sivertsen. Regis, šis reikalas artėja prie pabaigos.

– Kol jūs pas mane lankotės, gali užtrukti ir ilgiau, – nusijuokė ji ir ūmiai išsigandusi ranka prisidengė burną:

– Fui, ką gi aš šneku! Tas vyras juk galabija žmones, tiesa?

Joms įeinant, sieninis laikrodis svetainėje atseikėjo keturis dūžius.

– Gal arbatos, mieloji?

– Mielai.

– Ar man leidžiama vienai nueiti į virtuvę?

– Taip, jeigu aš eisiu kartu...

– Eikšenkit, eikim.

Jeigu ne nauja viryklė ir šaldytuvas, buvo galima pamanyti, kad virtuvė stovėjo nepaliesta nuo karo dienų. Beatė prie didelio medinio stalo susirado kėdę, o Olauga užkaitė virdulį.

– Kaip čia skaniai kvepia, – pasidžiaugė Beatė.

– Taip manai?

– Taip. Man patinka virtuvių kvapas. Teisybę sakant, visada mieliau renkuosi virtuvę. Svetainės man nelabai patinka.

– Nelabai? – Olauga Sivertsen pakreipė galvą. – Žinai, manau, kad mes su tavimi kažkuo panašios. Aš taip pat virtuvės žmogus.

Beatė šyptelėjo.

– Svetainėje kiekvienas nori pasirodyti. Virtuvėje visi labiau atsipalaiduoja, čia tartum leidžiama būti pačiam savimi. Ar pastebėjai, kad vos tik čia įėjome, pradėjom tujintis.

– Regis tavo tiesa.

Abidvi moterys juokėsi.

– Žinai ką? – tarstelėjo Olauga. – Džiaugiuosi, kad atsiuntė būtent tave. Tu man patinki. Ir visai nereikia rausti, mieloji, aš tik senyva, vieniša moteris. Patausok tai kavalieriui. O gal tu ištekėjusi? Ne? Ne, ne, bet juk tai ne pasaulio pabaiga.

– O tu buvai kada nors ištekėjusi?

– Aš?

Statydama puodelius ji juokėsi.

– Ne, buvau tokia jauna, kai pagimdžiau Sveną, kad taip ir nepasitaikė progos.

– Nepasitaikė?

– Na, viena kita proga buvo. Tačiau mano padėties moteris tuo metu turėjo tokią mažą kainą, kad piršosi daugiausia tie vyrai, ku-

rių jokia kita nebenorėjo. Juk ne be priežasties sakoma atitiko kirvis kotą.

– Tik todėl, kad viena auginai vaiką?

– Todėl, kad Svenas vokiečio vaikas, mieloji.

Virdulys ėmė tyliai švilpti.

– Tuomet suprantu, – pasakė Beatė. – Jo vaikystė tikriausiai buvo labai sunki?

Olauga stebeilijo į dausas, nekreipdama domės į garsėjantį švilpimą.

– Sunkesnė nei gali įsivaizduoti. Dar ir dabar mane virkdo, vos apie tai pagalvoju. Vargšas berniukas.

– Vanduo...

– Matai – jau visai susenau.

Olauga kilstelėjo virdulį ir užplikė arbatos.

– Ką dabar veikia sūnus? – pasiteiravo Beatė ir užmetė akį į laikrodį. Be trijų ketvirčių penkios.

– Importuoja. Įvairias prekes iš buvusio Rytų bloko šalių.

Olauga šyptelėjo.

– Nežinau, ar jis iš to pralobs, bet man patinka skambesys. „Importas“. Kažkokia kvailystė, bet man patinka.

– Na, bent jau dabar jam gerai sekasi. Nepaisant sunkios vaikystės, turiu galvoje.

– Dabar taip, bet ne visada taip buvo. Tikriausiai turite jį savo archyvuose.

– Ten daug ką turime. Ir iš daugelio jų puikūs žmonės išaugo.

– Kažkas atsitiko, kai jis išvyko į Berlyną. Tiksliai nežinau kas, jis niekada nemėgo pasakoti apie savo reikalus. Tas Svenas. Visuomet kupinas paslapčių. Tačiau manau, kad gal jis aplankė savo tėvą. Ir manau, jog tai jam padėjo įgauti pasitikėjimo savimi. Ernstas Švabė – puikus vyriškis.

Olauga atsiduso.

– Tačiau galiu ir klysti. Bet kuriuo atveju, Svenas keičiasi.

– Iš ko sprendžiant?

– Jis tapo ramesnis. Anksčiau atrodydavo, kad be perstojo kažko vaikosi.

– Ko?

– Visko. Pinigų. Įtampos. Moterų. Žinai, jis panašus į tėvą. Nepataisomas romantikas ir širdžių ėdikas. Kaip ir tėvui, Svenui patinka jaunos moterys. Ir jis joms. Tačiau nujaučiu, kad jis susirado vieną, ypatingą. Telefonu sakė, kad turi man naujienų. Atrodė pakilios nuotaikos.

– Neužsiminė, apie ką tos naujienos?

– Sakė palauks, kol atvažiuos.

– Atvažiuos? Čionai?

– Taip, jis atvyksta šįvakar, iš pradžių turi su kažkuo susitikti. Pabus Osle iki rytojaus ir vėl iškeliaus.

– Į Berlyną?

– Ne, ne. Jau seniai Svenas ten nebegyvena. Dabar jis Čekijoj. Bohemijoj, kaip pats vadina, išdykėlis. Esi ten buvus?

– Kur... a, Bohemijoj?

– Prahoj?

Marijus Vėlanas vėpsojo pro keturi šimtai šeštojo kambario langą. Pasitiesusi rankšluostį ant pievelės priešais bendrabutį gulėjo mergina. Ji buvo šiek tiek panaši į tą iš 303-iojo, kurią jis savo mintyse pakrikštijo Širle, Širlės Manson iš „Garbage" garbei. Tačiau ten buvo ne ji. Saulė virš Oslo fiordo pasislėpė už debesų. Pagaliau pradėjo šilti oras, o kitą savaitę pranašavo karščio bangą. Vasara Osle. Marijus Vėlanas džiūgavo. Kita galimybė buvo grįžti namo į Befiordą pas vidurnakčio saulę ir vasaros darbą degalinėje. Pas mamos kotletus ir nesiliaujančius tėvo klausimus, kodėl jis pradėjęs studijuoti žiniasklaidos mokslus Osle, nors pažymių vidurkio būtų užtekę tapti inžinieriumi Norvegijos technologijų ir gamtos mokslų universi-

tete Trondheime. Pas šeštadienius kultūros namuose su girtais kaimynais, rėkaujančiais bendraklasiais, neišsikrausčiusiais iš kaimo ir tuos, kuriems pasisekė tai padaryti, vadinančiais išdavikais, šokių muzikos grupę, tituluojančią save bliuzo grupe, bet net nepamėginusią ištrūkti iš užburto „Creedence" ir „Lynyrd Skyn.yrd" muzikos rato. Tačiau tai nebuvo vienintelė priežastis jam pasilikti Osle vasarą. Jis gavo savo svajonių darbą. Rašyti. Klausytis įrašų, žiūrėti filmus ir gauti užmokestį už savo nuomonės išreiškimą spaudant kompiuterio klavišus. Pastaruosius dvejus metus jis bergždžiai siuntinėjo savo recenzijas daugeliui skaitomų žurnalų, bet praėjusį mėnesį apsilankė klube „So What!", kur draugelis jį supažindino su Riunaru. Riunaras papasakojo uždaręs savo drabužių parduotuvę, kad galėtų pradėti leisti „Zone", nemokamą žurnalą, kurio pirmasis numeris pagal planą turėjęs pasirodyti rugpjūtį. Draugelis užsiminė, kad Marijui patinka rašyti recenzijas, o Riunaras pasakė, kad jam patiko jo marškinėliai, ir be didesnių kalbų jį įdarbino. Kaip recenzentas, Marijus turėjęs perteikti „naująsias miesčioniškąsias vertybes, populiariąją kultūrą pristatydamas su nei šalta, nei šilta, o įžvalgia ir patrauklia ironija". Šitaip Riunaras suformulavo užduotį ir už tai žadėjo Marijui dosniai atsilyginti. Ne pinigine išraiška, bet nemokamais bilietais į koncertus, filmus, naujas pasilinksminimo vietas ir prieiga prie aplinkos, kurioje jis galėsiąs užmegzti įdomias pažintis, turint galvoje ateitį. Tai buvo jo šansas, reikalaujantis deramo pasirengimo. Jis, žinoma, turėjo puikų bendrą supratimą, negana to, dar gavo pasiskolinti kompaktų iš Riunaro kolekcijos, kad dar geriau įsiklausytų į populiariosios muzikos istoriją. Paskutiniosiomis dienomis – devintojo dešimtmečio amerikietiškoji roko banga: „REM", „Green On Red", „Dream Syndicate", „Pixies". Kaip tik dabar grotuve sukosi „Violent Femmes". Skambėjo senamadiškai, tačiau energingai:

Let me go wild. Like a blister in the sun!

Mergina apačioje pakilo nuo rankšluosčio. Tikriausiai vėsoka.

Marijus nusekė ją žvilgsniu einančią kaimyninio bloko link. Pakeliui ji susitiko kažką, vediną dviračiu. Atrodė kaip kurjeris dviratininkas. Marijus užsimerkė. Jam reikėjo rašyti.

Otas Tangenas nuo nikotino pageltusiais pirštais pasitrynė akis. Autobusiuką užvaldė nerimas, iš pažiūros niekuo nesiskiriantis nuo absoliučios ramybės. Niekas nejudėjo, nepratarė nė žodžio. Laikrodis rodė dvidešimt minučių po penktos valandos, nė viename monitoriuje nebuvo nė menkiausio krustelėjimo, tik laiko trupiniai ekrano kamputyje veržliai byrėjo baltais rašmenimis. Dar vienas prakaito lašas nusirito tarp Oto kumpių. Šitaip kiurksant, kartais gali apsėsti įkyrios mintys ir priversti pagalvoti, kad kažkas bus prikišęs nagus prie įrangos ir kad sėdi bei žiūri vakarykštės dienos įrašą ar panašiai.

Jis barbeno pirštais šalia klaviatūros. Tas rupkė Valeris uždraudė rūkyti.

Otas persisvėrė į dešinę ir nužiūrinėdamas ežiuku kirptą šviesiaplaukį klastingai išspaudė begarsį bezdalą. Nuo pat atėjimo jis sėdėjo ant kėdės ir neištarė nė žodžio. Atrodė kaip atsargos durininkas.

– Nepanašu, kad mūsų vyrukas šiandien ketintų pasirodyti darbe, – pareiškė Otas. – Gal jam per karšta. Gal atidėjo rytdienai ir geria alų Akerbriugėje. Orų pranešėja sakė, kad...

– Užčiaupk srėbtuvę, Tangenai.

Valeris ištarė tyliai, tačiau pakankamai grėsmingai.

Otas giliai atsiduso ir patraukė pečiais.

Laikrodis ekrano kamputyje rodė dvidešimt vieną minutę po penktos.

– Ar kas nors matė iš 303-iojo išeinant vaikiną?

Valerio balsas. Otas pastebėjo, kad žiūrima į jį.

– Pirmą dienos pusę miegojau, – atsakė.

– Noriu, kad 303 būtų patikrintas. Falkeidai?

Greitojo reagavimo būrio vadas krenkštelėjo.

– Nematau rizikos...

– Dabar, Falkeidai.

Valeriui su Falkeidu žiūrint vienam į kitą, ošė ventiliatoriaus, vėsinančio elektroniką, sparnai.

Falkeidas dar sykį krenkštelėjo:

– Alfa Čarliui du, atsiliepk. Laukiu.

Kosminis triukšmas.

– Čarlis du.

– Tučtuojau patikrink 303.

– Priėmiau. Tikrinu 303.

Otas dirstelėjo į ekraną. Nieko. O jeigu...

Štai jie.

Trys vyrai. Juodos uniformos, juodi gobtuvai, juodi automatai, juodi auliniai. Viskas vyko greitai, tačiau keista, be jokios įtampos. Tai garsas. Nebuvo garso.

Durims išlaužti jie naudojo ne tokius gudrius mažus sprogdiklius, o senovinius laužtuvus. Otas nusivylė. Tikriausiai taupumo sumetimais.

Bebalsiai vyrai ekrane sustojo lyg prie starto linijos, vienas buvo geležinę dalbą užkišęs už spynos, kiti du stovėjo metro atstumu nuo jo ir laikė pakeltus ginklus. Staiga ėmėsi darbo. Lyg vienas ištreniruotas judesys, subtilus šokėjų pasirodymas. Durys atsilapojo, tie du, stovėję viskam pasirengę, įsiveržė vidun, o trečiasis nėrė – tiesiogine šio žodžio prasme – paskui. Otas jau dabar nekantriai laukė, kada galės parodyti įrašą Nilsui. Durys pusiau užsivėrė ir sustojo. Kaip gaila, kad negalėjo sumontuoti kamerų kambariuose.

Aštuonios sekundės.

Falkeido radijas trakštelėjo.

– 303 patikrintas. Viena mergina ir vienas vaikinas, abu neginkluoti.

– Gyvi?

– Labai... a, gyvi.

– Ar apieškojai vaikiną, Čarli du?

– Jis nuogas, Alfa.

– Trauk jį iš ten, – paliepė Valeris. – Velnias!

Otas stebeilijo į 303-iojo tarpdurį. Jie tai darė. Nuogas. Darė tai visą naktį ir visą dieną. Lyg užkerėtas jis vėpsojo į tarpdurį.

– Tegul apsirengia ir atsivesk jį į postą, Čarli du.

Falkeidas padėjo į šalį nešiojamąją radijo stotelę, apžvelgė kitus ir iš lėto pakraipė galvą.

Valeris delnu smarkiai trinktelėjo per kėdės porankį.

– Autobusiukas ir rytoj laisvas, – ištarė Otas, metęs greitą žvilgsnį į inspektorių.

Dabar buvo svarbu judėti mažais žingsneliais.

– Neimsiu daugiau, nors ir sekmadienis, tačiau privalau žinoti, kada...

– Ei, žiūrėkit ten.

Otas nevalingai atsisuko. Tai durininkas pagaliau pravėrė srėbtuvę. Jis pirštu rodė į vidurinįjį ekraną:

– Laiptinėje. Jis įėjo pro duris ir nuėjo tiesiai prie lifto.

Dvi sekundes autobusiuke tvyrojo mirtina tyla. Tada iš radijo stotelės pasigirdo Falkeido balsas:

– Alfa visiems padaliniams. Numanomas objektas pateko į liftą. Laukit.

– Ačiū, ne, – šyptelėjo Beatė.

– Suprantu, gali būti ir per daug, – atsiduso senoji ponia ir ant stalo pastatė dėžutę su pyragėliais. – Apie ką aš ten? Ak, taip. Malonu, kai apsilanko Svenas dabar, kai gyvenu viena.

– Taip, tikriausiai vieniša tokiame dideliame name.

– Na, aš pasikalbu su Ina. Bet šiandien ji išvyko į savo kavalieriaus

vasarnamį. Prašiau, kad mus supažindintų, bet jūs šiais laikais taip keistai elgiatės. Atrodo, lyg stengtumėtės viską išmėginti, tuo pat metu netikėdami tęstinumu, gal todėl esate tokie paslaptingi.

Beatė vogčiomis dirstelėjo į laikrodį. Haris žadėjo paskambinti iškart, vos tik viskas baigsis.

– Tavo mintys dabar kažkur kitur, tiesa?

Beatė saikingai linktelėjo.

– Viskas gerai, – padrąsino Olauga. – Tikėkimės, kad prigriebsit jį.

– Gerą sūnų turi.

– Taip, teisybė. Ir jeigu jis mane lankytų taip dažnai, kaip pastaruoju metu, nebūtų kuo skųstis.

– Tikrai? Kaip dažnai? – pasiteiravo Beatė. Jau viskas turėjo baigtis. Kodėl Haris neskambina? Ar jis nepasirodė?

– Kartą per savaitę keturias pastarąsias savaites. Ne, iš tiesų dar dažniau. Čia lankėsi kas penktą dieną. Trumpam. Tikrai manau, kad turi Prahoje kažką, kas jo laukia. Ir, kaip jau sakiau, manau, jog šįvakar pasakys naujieną.

– Mm.

– Paskutinį kartą atvykęs padovanojo man papuošalą. Nori pamatyti?

Beatė pažvelgė į senąją ponią. Ir staiga suvokė, kokia ji pavargusi. Pavargusi nuo darbo, kurjerio žudiko, nuo Tomo Valerio ir Hario Hūlės. Nuo Olaugos Sivertsen, o labiausiai nuo pačios savęs – teisuoliškosios, pareigingosios Beatės Len, tikėjusios, kad gali kažko pasiekti, daugiau ar mažiau, jeigu bus gera, gera ir protinga, protinga ir nuolat darys tai, ką kiti žmonės nori, kad ji darytų. Pribrendo laikas keistis, bet ji nežinojo, ar turinti tam jėgų. Labiausiai ji norėjo namo, pasislėpti po antklode ir užmigti.

– Tu teisi, – tarstelėjo Olauga. – Vis tiek nėra ten į ką žiūrėti. Gal dar arbatos?

– Mielai.

Olauga jau ketino pilti arbatos, bet pastebėjo, kad Beatė laiko savo ranką virš puodelio.

– Atsiprašau, – juokdamasi ištarė ji. – Norėjau pasakyti, kad mielai pažiūrėčiau.

– Kaip...

– Į tą papuošalą, kurį gavai iš sūnaus.

Olauga nušvito ir prapuolė iš virtuvės.

Miela, pamanė Beatė. Ji kilstelėjo arbatos puodelį, ketindama išgerti. Reikės paskambinti Hariui ir paklausti, kaip sekėsi.

– Štai jis, – tarė Olauga.

Beatės Len arbatos puodelis, tai yra Olaugos Sivertsen arbatos puodelis arba – visiškai tiksliai – Vermachto arbatos puodelis – pakibo ore.

Beatė negalėjo atplėšti akių nuo segės. Tai yra nuo brangakmenio, kuriuo buvo padabinta segė.

– Svenas tokius importuoja, – paaiškino Olauga. – Sako, kad šiuo ypatingu būdu jie šlifuojami tik Prahoje.

Tai buvo deimantas. Pentagramos pavidalo.

Beatė burnoje apvertė liežuvį, kad atsikratytų sausumo pojūčio.

– Turiu kai kam paskambinti, – pasakė ji.

Sausumo atsikratyti nepavyko.

– Gal gali surasti Sveno nuotrauką? Geriau būtų pati naujausia. Tai skubu.

Olauga sutrikusi pažvelgė į ją, tačiau linktelėjo.

Spoksodamas į ekraną ir registruodamas balsus aplinkui Otas kvėpavo per burną.

– Numanomas objektas įeina į Bravo du sektorių. Numanomas objektas sustojo priešais duris. Pasirengę, Bravo du?

– Bravo du pasirengę.

– Objektas stovi. Ieško kišenėje. Galbūt ginklo, nematom jo plaštakos.

Valerio balsas.

– Dabar.

– Pradėkit, Bravo du.

– Keista, – sumurmėjo durininkas.

Marijus Vėlanas iš pradžių pamanė, kad jam pasigirdo, bet dėl visa pikta pritildė „Violent Femmes". Ir vėl pasigirdo. Beldimas į duris. Kas gi tai gali būti? Kiek jam žinoma, visi iš jo koridoriaus buvo išvykę vasaroti namo. Išskyrus Širlę, vakar matė ją laiptinėje. Mėgino užkalbinti ir pasiūlyti kartu nueiti į koncertą. Arba filmą. Arba į premjerą. Nemokamai, galėjo rinktis pati.

Marijus atsistojo ir pajuto, kad ėmė prakaituoti delnai. Kodėl? Juk ji neturėjo jokios paaiškinamos priežasties ateiti? Žvilgsniu apibėgo kambarį ir suprato, kad iki šiol iš tikrųjų jo ir nebuvo matęs. Neturėjo tiek daiktų, kad būtų apversta. Sienos plikos, išskyrus plakatą su Igiu Popu ir plėšimo žymėmis, ir apgailėtina knygų lentyna, kurią neilgai trukus turėjo užpildyti nemokami CD ir DVD. Graudus kambarys, be charakterio. Be... Vėl beldimas. Jis paskubomis sugrūdo iš gulimosios sofos atkaltės kyšantį antklodės galiuką ir priėjo prie durų. Atidarė. Negali būti ji. Negali... Ten buvo ne ji.

– Ponas Vėlanas?

– Aš?

Marijus sumišęs žvelgė į vyrą.

– Turiu jums siuntinį.

Vyriškis nusiėmė kuprinę, ištraukė A-4 formato voką ir padavė jam. Marijus žiūrėjo į baltą voką su pašto ženklu. Ant jo nebuvo jokio vardo.

– Jūs įsitikinęs, kad čia man? – suabejojo jis.

– Taip. Reikia, kad pasirašytumėt...

Vyras ištiesė jam lentelę, prie kurios buvo prispaustas popieriaus lapas.

Marijus pažvelgė į jį su nuostaba.

– Atsiprašau, gal turite rašiklį? – šyptelėjo vyriškis.

Marijus neatitraukė nuo jo akių. Kažkas ne taip. Kažkas, ką buvo sunku įvardyti.

– Minutėlę, – atsakė Marijus.

Jis pasiėmė voką, įsinešė į vidų, padėjo jį ant lentynos greta raktų ryšulėlio su kaukole, iš stalčiaus išsitraukė rašiklį ir atsigręžė. Marijus krūptelėjo, tamsiame koridoriuje už savęs pamatęs vyriškį.

– Neišgirdau, kaip įėjot, – pratarė Marijus ir išgirdo savo paties juoką, nervingai aidintį tarp sienų.

Ne todėl, kad išsigando. Ten, iš kur jis kilęs, žmonės visada įeidavo vidun. Kad neišleistų šilumos. Arba neįleistų šalčio. Tačiau šis vyras buvo keistas. Jis nusiėmė akinius ir šalmą, ir dabar Marijus suprato, kas jį trikdė. Senis. Kurjeriai dviratininkai dažniausiai būdavo apie dvidešimties. Kūnas lieknas ir treniruotas, galėjai pamanyti, kad jaunuolio, tačiau veidas priklausė vyriškiui, kuriam gerokai per trisdešimt, gal net per keturiasdešimt.

Marijus prasižiojo kažką sakyti, bet jo žvilgsnis užkliuvo už kurjerio rankoje laikomo daikto. Kambaryje buvo šviesu, o koridoriuje tamsu, bet Marijus Vėlanas buvo matęs pakankamai daug filmų, kad atpažintų pistoleto, prailginto garso slopintuvu, kontūrus.

– Čia man? – išsprūdo Marijui.

Vyriškis šypsodamasis nutaikė į jį pistoletą. Tiesiai į jį. Į jo veidą. Ir tik tada Marijus suprato, kad reikėtų bijoti.

– Sėskis, – liepė vyriškis. – Štai rašiklis. Atplėšk voką.

Marijus bumbtelėjo ant kėdės.

– Reikia rašyti, – pasakė vyriškis.

– Gerai padirbėta, Bravo du!

Falkeidas šaukė, o veidas buvo išmuštas raudonomis ir baltomis dėmėmis.

Otas šnopavo per nosį. Ekrane objektas gulėjo pilvu žemyn ant grindų priešais 205-ąjį už nugaros surakintomis rankomis. O visų geriausia, kad jis buvo atsigręžęs į kamerą ir galėjai matyti jo sumišusį, skausmo perkreiptą veidą, ir kaip tas kiaulė pamažu ėmė suvokti pralaimėjęs. Tai buvo retas laimikis. Ne, kur kas daugiau – tai buvo istorinis įrašas. Dramatiškas kruvinos vasaros Osle finalas: sulaikomas savo ketvirtąją žmogžudystę besirengiantis įvykdyti kurjeris žudikas. Visas pasaulis kautųsi dėl galimybės tai parodyti. Viešpatie, jis, Otas Tangenas, – turtingas žmogus. Daugiau jokio „7-Eleven" mėšlo, jokių pusgalvių Valerių, jis galėtų pirkti... jis galėtų... jis su Audrita galėtų...

– Čia ne jis, – ištarė durininkas.

Autobusiuke stojo tyla.

Valeris palinko nuo kėdės:

– Ką tu šneki, Hari?

– Čia ne jis. Du nulis penki yra vienas iš tų kambarių, kurių nuomininkų mes neradome. Pagal kambarių sąrašą jo vardas turėtų būti Odas Einaras Lilebūstadas. Sunku įžiūrėti, ką vaikinas ant grindų laiko rankoje, tačiau man panašu į raktą. Apgailestauju, bičiuliai, bet spėju, kad Odas Einaras Lilebūstadas ką tik grįžo namo.

Otas spoksojo į vaizdą ekrane. Čia, viduje, jis turėjo įrangą, kainuojančią per milijoną, supirktą ir suskolintą įrangą, galėjusią parodyti rankos fragmentą ir lyg niekur nieko padidinti jį taip, kad būtų galima įsitikinti, ar tas rupkė durininkas buvo teisus. Tačiau to neprireikė. Trakštelėjo obels šaka. Iš langų sode sklido šviesa. Spragtelėjo skardinė dėžutė.

– Bravo du Alfai. Pagal banko kortelę vaikino vardas Odas Einaras Lilebūstadas.

Otas visu savo svoriu nudribo atgal ant kėdės.

– Ramiai, bičiuliai, – ištarė Valeris. – Jis dar gali pasirodyti. Tiesa, Hari?

Pusgalvis Haris nieko neatsakė. Užtat subirbė jo mobilusis telefonas.

Marijus Vėlanas spoksojo į du tuščius lapus, kuriuos pats išsitraukė iš voko.

– Kas yra tavo artimiausi giminaičiai? – paklausė vyriškis.

Marijus nurijo seilę ir norėjo atsakyti, bet balsas nepakluso.

– Aš tavęs nežudysiu, – nuramino vyriškis. – Jeigu darysi kaip liepiamas.

– Mama ir tėtis, – sušnabždėjo Marijus. Skambėjo lyg nevykęs SOS.

Vyriškis liepė ant voko užrašyti tėvų vardus ir adresą. Marijus rašikliu palietė popierių. Vardai. Tie pažįstami vardai. Ir Befiordas. Po to įsistebeilijo į raides. Jos atrodė kreivos ir šleivos.

Vyriškis ėmė diktuoti laišką, Marijus nenoriai ranką vedžiojo popieriumi: „Sveiki! Spontaniškas poelgis! Išvažiavau į Maroką su Georgu, marokiečiu, su kuriuo ką tik susipažinau. Gyvensime pas jo mamą ir tėtį mažame kalnų kaimelyje, pavadinimu Hasanas. Manęs nebus keturias savaites. Girdėjau, kad čia prastas telefono ryšys, bet stengsiuos rašyti, nors Georgas sako, kad paštas čia irgi šiaip sau. Bet kuriuo atveju susisieksiu su jumis grįžęs namo. Linkėjimai...“

– Marijus, – pratarė Marijus.

„Marijus“.

Vyriškis liepė Marijui įdėti laišką į voką ir į maišą, kurį laikė priešais.

– Ant kito lapo užrašyk tik „Grįšiu po keturių savaičių“. Šios dienos datą ir „Marijus“. Štai taip, ačiū.

Marijus nunarinęs galvą sėdėjo ant kėdės. Vyriškis stovėjo jam už nugaros. Vėjo gūsis sujudino užuolaidą. Lauke isteriškai čiulbėjo paukščiai. Vyras palinko į priekį ir uždarė langą. Dabar girdėjosi tik tylus gaudimas iš ant lentynos stovinčio radijo ir kompaktinių diskų grotuvo.

– Kokia čia melodija? – pasiteiravo vyriškis.

– *Like a blister in the sun,* – atsakė Marijus. Buvo nustatęs, kad ją pakartotinai atliktų. Jam patiko. Būtų parašęs gerą recenziją. Kupiną šiltos ir patrauklios ironijos.

– Esu anksčiau girdėjęs, – pasakė vyriškis, susirado garso mygtuką ir pagarsino. – Tik neprisimenu kur.

Marijus pakėlė galvą ir pro langą žvelgė į užsibaigusią vasarą, į beržus, kurie, atrodė, mojo atsisveikindami, į žalią pievelę. Pamatė atspindį vyro, keliančio pistoletą ir taikančio jam į pakaušį.

– *Let me go wild*! – vambrijo iš mažų garsiakalbių.

Vyriškis nuleido pistoletą.

– Atsiprašau. Pamiršau nuleisti saugiklį. Šitaip.

– *Like a blister in the sun*!

Marijus stipriai užmerkė akis. Širlė. Galvojo apie ją. Kur ji dabar?

– Prisiminiau, – prabilo vyriškis. – Prahoje. Jos vadinasi „Violent Femmes", tiesa? Mano mylimoji nusivedė mane į koncertą. Ne itin gerai groja, o kaip tu manai?

Marijus žiojosi atsakyti, bet tuo metu iš pistoleto pasigirdo sausas kostelėjimas, ir daugiau niekas niekada nesužinos jo nuomonės.

Otas sėdėjo akis padėjęs ant ekranų. Jam už nugaros Falkeidas slapta kalba šnekėjosi su Bravo du. Pusgalvis Haris atsiliepė birbiančiu mobiliuoju telefonu. Mažai ką sakė. Tikriausiai kokia bjauri boba užsimanė pasidulkinti, pamanė Otas ir įtempė ausis.

Valeris neišleido nė garso, sėdėjo ir graužė krumplį, be jokios išraiškos veide stebėdamas, kaip buvo išvedamas Odas Einaras Lilebūstadas. Be antrankių. Be rimto pagrindo įtarti. Be jokio sumauto nieko.

Otas neatitraukė akių nuo ekranų, nes jautėsi taip, lyg sėdėtų šalia atominio reaktoriaus. Iš išorės nieko nematyti, o viduje burbuliavo tokie dalykėliai, su kuriais nieku gyvu nenorėtum artimiau susipažinti. Akys ant ekranų.

Falkeidas pasakė „baigta“ ir „lauk“, ir padėjo į šalį tą kalbėjimosi daikčiuką. Pusgalvis Haris ir toliau maitino savąją vienskiemeniais žodžiais.

– Jis nepasirodys, – ištarė Valeris, akis nukreipęs į ekranus, kurie ir vėl rodė tuščius koridorius ir laiptines.

– Dar anksti spręsti, – atsakė Falkeidas.

Valeris lėtai papurtė galvą: – Jis žino, kad mes čia. Nujaučiu tai. Sėdi kažkur ir juokiasi iš mūsų.

Medyje sode, pagalvojo Otas.

Valeris atsistojo.

– Kraunamės daiktus, vaikinai. Teorija apie pentagramą nepasitvirtino. Rytoj pradedam nuo pagrindų.

– Teorija teisinga.

Kiti trys atsisuko į pusgalvį Harį, kuris savo mobilųjį telefoną įsimetė į kišenę.

– Jo vardas Svenas Sivertsenas, – pranešė jis. – Norvegijos pilietis, gyvenantis Prahoje, gimęs Osle 1946 metais, tačiau, pasak mūsų kolegės Beatės, atrodo daug jaunesnis. Anksčiau dukart teistas už kontrabandą. Savo motinai padovanojo deimantą, tapatų rastiems ant kitų aukų. Ir motina nurodo, kad jis ją lankė Osle visomis mus dominančiomis datomis. Valės name.

Otas pastebėjo, kaip Valerio veidas sustingo ir išbalo.

– Jo mama, – kone iškuždėjo Valeris. – Name, į kurį nukreiptas paskutinysis žvaigždės smaigalys?

– Taip, – atsakė pusgalvis Haris. – Ir ji laukia jo apsilankant. Šįvakar. Automobilis su pastiprinimu jau važiuoja Šveigoro gatve. Mano automobilis stovi čia pat gatvėje.

Jis pakilo nuo kėdės. Valeris rankomis suspaudė sprandą.

– Teks persigrupuoti, – nutarė Falkeidas ir griebėsi radijo stotelės.

– Palaukit! – sušuko Valeris. – Niekas nieko nedarykit, kol aš nepasakysiu.

Kiti lūkestingai žvelgė į jį. Valeris užsimerkė. Praėjo dvi sekundės. Tada vėl atsimerkė.

– Atšauk tą važiuojantį automobilį, Hari. Nenoriu, kad kilometro spinduliu aplink tą namą stovėtų nors vienas policijos automobilis. Jeigu jis užuos nors menkiausią pavojų, mes prakišom. Pažįstu kontrabandininkus iš buvusio Rytų bloko šalių. Jie visada pasinaudoja – visada – galimybe atsitraukti. Ir kai jie vieną kartą pradingsta, jau niekada jų neberandi. Falkeidai, tu su savo žmonėmis lik čia ir tęsk užduotį, kol gausi kitus nurodymus.

– Bet juk pats sakei, kad jis ne...

– Daryk kaip liepiamas. Galbūt tai vienintelis mūsų šansas. Kadangi aš guldau savo galvą, noriu asmeniškai tuo pasirūpinti. Hari, perimsi vadovavimą čia. Gerai?

Otas matė, kaip pusgalvis Haris įsispoksojo į Valerį, bet kažkaip pro šalį.

– Gerai? – pakartojo Valeris.

– Tinka, – atsakė pusgalvis.

28 SKYRIUS

Šeštadienis. Dirbtinis penis

Olauga Sivertsen žvelgė į Beatę didelėmis, išgąstingomis akimis, kol ji tikrino, ar visuose revolverio lizduose buvo šovinių.

– Mano Svenas? Bet dėl Dievo meilės, supraskit, kad klystat! Svenas nė musės nenuskriaustų.

Beatė užtaisė revolverį ir priėjo prie virtuvės lango, žiūrinčio į stovėjimo aikštelę Šveigoro gatvėje.

– Tikėkimės. Tačiau norėdami tai išsiaiškinti pirmiausia turėsime jį sulaikyti.

Beatės širdis smarkiai plakė, tačiau ne per smarkiai. Nuovargio neliko nė dūmo, jį pakeitė būties lengvumo jausmas, tarsi ji būtų apsvaigusi nuo kažkokių narkotikų. Tai buvo senasis jos tėvo tarnybinis revolveris. Kartą ji girdėjusi jį sakant kolegai, kad pistoletais pasitikėti nevalia.

– Jis nesakė, kelintą valandą čia pasirodys?

Olauga papurtė galvą.

– Jam reikėjo sutvarkyti kažkokius reikalus, taip jis sakė.

– Ar jis turi raktą nuo laukujų durų?

– Ne.

– Puiku. Tada...

– Paprastai aš nerakinu, kai žinau, kad jis ateis.

– Durys neužrakintos?

Beatė pajuto, kaip į galvą plūstelėjo kraujas, ir balsas tapo griežtas

bei čaižus. Nežinojo, ant ko labiausiai pyko. Ant senosios ponios, gavusios policijos globą, bet palikusios duris nerakintas, kad sūnus netrukdomas galėtų įeiti. Ar ant savęs pačios, nepatikrinusios tokio elementaraus dalyko.

Ji giliai įkvėpė, kad nuramintų balsą:

– Norėčiau, kad sėdėtum čia, Olauga. O aš einu į prieškambarį ir...

– Sveiki!

Balsas pasigirdo Beatei už nugaros, ir širdis ėmė smarkiai plakti, bet ne per smarkiai. Ji ištiesė dešinią ranką, sulenkė plonytį smilių, užgulė sunkų, tingų gaiduką ir apsisuko. Žmogysta užpildė durų angą į prieškambarį. Ji jo net neišgirdo. Gerutė, gerutė ir kvailutė, kvailutė.

– Vau! – suriko balsas ir prunkštelėjo.

Beatė per taikiklį nukreipė žvilgsnį į veidą. Dar sekundės dalį dvejojo ir tik tada šiek tiek atleido pirštą.

– Kas ten? – paklausė Olauga.

– Kavalerija, ponia Sivertsen, – atsakė balsas. – Inspektorius Tomas Valeris.

Jis ištiesė ranką ir trumpam užmetęs akį į Beatę pasakė:

– Beje, drįsau užrakinti jūsų laukujes duris, ponia Sivertsen.

– Kur kiti? – paklausė Beatė.

– Nėra jokių kitų. Tik...

Tomui Valeriui šyptelėjus, Beatę nupurtė šaltis.

– ...mudu, mieloji.

Valandos persirito per aštuonetą.

Televizijos naujienos skelbė, kad per Angliją ateina šalto oro masės ir kad karščio banga netrukus ims trauktis.

Postžiro pastato koridoriuje Rogeris Jendemas kolegai prasitarė, kad pastarąsias dvi dienas policija buvusi įtartinai paslaptinga, ir spėjo, jog kažkas bręsta. Jis buvo girdėjęs gandus, kad mobilizuotas greitojo reagavimo būrys, o jo vadas, Sivertas Falkeidas, pastarąsias dvi dienas neatsakė nė į vieną telefono skambutį. Kolegos manymu, toks

mąstymas tebuvo jo norų atspindys, tokios pat nuomonės buvo ir redakcija. Į pirmąjį puslapį jie įdėjo karštą naujieną.

Bjarnė Meleris sėdėdamas ant sofos žiūrėjo muzikinę laidą „Beat for Beat". Jis mėgo Ivarą Diurhaugą. Patiko dainos. Ir jam visai nerūpėjo, kad darbe kai kurie teigė, jog laida neskoninga ir perdėtai šeimyniška. Jis mėgo tai, kas šeimyniška. Ir kaskart jam stukteldavo mintis, kad Norvegijoje yra be galo daug talentingų dainininkų, taip ir neišvystančių dienos šviesos. Tačiau šįvakar Meleris neįstengė sutelkti dėmesio į tekstų lopinėlius ir taškus, jis tik apatiškai spoksojo, o mintys sukosi apie susiklosčiusią situaciją, apie kurią ką tik telefonu atraportavo Haris.

Jis pasižiūrėjo į laikrodį ir penktą kartą per pusę valandos dirstelėjo į telefoną. Su Hariu buvo sutarta, kad jis paskambins vos tik sužinojęs ką nors daugiau. O kriminalinės policijos vadovas, baigus operaciją, laukė žinių iš Melerio. Meleris svarstė, ar kriminalinės policijos vadovas savo vasarnamyje turi televizorių ir sėdi lygiai kaip jis dabar, žiūrėdamas į antrą ir trečią žodį švieslentėje (*„just"* ir *„called"*), su atsakymu ant liežuvio galo ir mintimis visai kitur.

Otas godžiai įtraukė dūmą, užsimerkė ir matė šviečiančius langus, girdėjo vėją, šiurenantį sausus lapus, ir jautė grimztantį ūpą, jiems užtraukiant užuolaidas. Antroji skardinė dėžutė voliojosi griovyje. Nilsas buvo išėjęs namo.

Oto cigaretės pasibaigė, tačiau jis gavo nusitręšti iš policijos pusgalvio, vardu Haris. Prabėgus pusvalandžiui po to, kai Valeris parodė padus, Haris iš kišenės išsitraukė pakelį „Camel Light". Geras pasirinkimas, jeigu ne tas „light". Jiems užsirūkius, Falkeidas nepatenkintas juos nužvelgė, tačiau nieko nesakė. Dabar Siverto Falkeido veidas šmėsčiojo pro melsvą rūką, kuris susitaikymo skraiste dengė ir nervus ėsdinančius stingius koridorių bei laiptų vaizdus.

Haris savo kėdę prisitraukė greta Oto, kad iš arčiau matytų ekranus. Vangiai rūkydamas jis įdėmiai apžiūrinėjo vaizdus, studijavo

juos po kruopelytę. Lyg ten galėtų pasirodyti kažkas, ką jie buvo pražiūrėję.

– O kas ten? – paklausė Haris ir pirštu parodė vieną vaizdą kairiajame ekrane.

– Ten?

– Ne, aukščiau. Ketvirtame aukšte.

Otas stebeilijo į dar vieną tuščio koridoriaus blyškiai geltonomis sienomis atvaizdą.

– Nieko ypatinga nematau, – tarė Otas.

– Virš trečiųjų durų dešinėje pusėje. Ant tinko.

Otas įsispitrijo. Kažkokios baltos žymės. Iš pradžių pagalvojo apie nenusisekusį bandymą sumontuoti kamerą, tačiau niekaip negalėjo prisiminti, kad būtent šioje tinkuotoje sienoje būtų gręžęs skyles.

Falkeidas palinko į priekį.

– Kas tai?

– Nežinau, – atsakė Haris. – Kokios galimybės, Otai? Ar galima padidinti būtent...

Otas nuvedė pelės rodyklę prie atvaizdo ir virš durų ja nubraižė mažą keturkampį. Nuspaudė vienu kartu du mygtukus. Vaizdas virš kambario durų pasirodė per visą 21 colio įstrižainės ekraną.

– O dangau! – patyliukais išlemeno Haris.

– Taip, čia tau ne šuns papas, – išdidžiai pasakė Otas ir meiliai patapšnojo valdymo pultą. Jam buvo beužgimstanti simpatija šiai Hario figūrai.

– Maros kryžius, – sukuždėjo Haris.

– Kas toks?

Bet policininkas jau buvo atsigręžęs į Falkeidą.

– Liepk Deltai vienas – ar kaip jie ten po galais vadinasi – pasiruošt užimti keturi šimtai šeštąjį. Palaukit, kol pamatysit mane ekrane.

Policininkas atsistojo ir išsitraukė pistoletą, Otui gerai pažįstamą iš tų vėlyvų naktų, praleistų naršant po internetą įvedus reikšminį žodį „handguns“. *Glock 21*. Jis nesuprato, kas konkrečiai, bet žinojo,

jog kažkas vyksta, ir tas kažkas galbūt vis dėlto galėjo parūpinti jam išsvajotą laimikį.

Policininko jau buvo ir padai ataušę.

– Alfa Deltai vienas, – pranešė Falkeidas ir atleido radijo stotelės mygtuką.

Triukšmas. Malonus, triuškantis kosminis triukšmas.

Įėjęs pro duris, Haris sustojo priešais liftą. Sekundę dvejojo. Suėmė lifto durų rankeną ir trūktelėjo. Širdis liovėsi plakusi, pamačius juodas grotas. Stumdomąsias grotas.

Paleido duris, lyg būtų nusisvilinęs, jos užsidarė. Vis tiek per vėlu. Lyg atsidurtum finišo tiesiojoje perone žinodamas, kad traukinys jau nuvažiavo, bet norėdamas pamatyti jį prieš suvis išnykstant.

Haris lipo laiptais. Stengėsi išlikti ramus. Kada vyriškis čia buvo? Prieš dvi dienas? Prieš savaitę?

Daugiau nebetvėrė, ir jam pradėjus bėgti, batų padai it švitrinis popierius brūžavo laiptų pakopas. Labai norėjo spėti pamatyti.

Tą akimirką, kai pasuko į kairįjį koridorių ketvirtame aukšte, iš patalpos gilumos išniro trys juodai apsirengusios žmogystos.

Haris sustojo po išraižyta žvaigžde, baltai švytinčia ant geltonos sienos.

Po kambario numeriu 406 buvo užrašyta pavardė: VĖLANAS. O po ja dviem lipnios juostos nuoplaišomis prilipdytas lapas: IŠVYKĘS. MARIJUS.

Jis linktelėjo Deltai vienas, kad pradėtų.

Po šešių sekundžių durys atsivėrė.

Haris paprašė, kad kiti palauktų prie durų, ir vienas įėjo vidun. Tuščia. Žvilgsniu išmėsinėjo kambarį. Švaru ir tvarkinga. Per daug tvarkinga. Nederėjo prie apiplėšyto plakato su Igiu Popu, kabančiu ant sienos virš gulimosios sofos. Kelios nudriskusios knygos plonais viršeliais lentynoje virš sutvarkyto darbo stalo. Šalia knygų – penkių šešių raktų ryšulėlis su kaukole. Besišypsančios saulėje įde-

gusios merginos nuotrauka. Mylimosios arba sesers, spėjo Haris. Tarp Č. Bukovskio knygos ir kompaktų grotuvo styrojo baltai nudažytas, tarsi vaškinis nykštys, nukreiptas tiesiai į viršų ir duodantis optimistiškai nuteikiantį signalą. Viską supratau. Viskas gerai. Vargu bau.

Haris pažvelgė į Igį Popą, jo apnuogintą liesą krūtinę, paties išsirūpintus randus, smarkų žvilgsnį iš gilių akiduobių – į žmogų, kuris atrodė lyg buvęs nukryžiuotas, ir gal net porą kartų. Haris palietė ant lentynos stovintį nykštį. Per minkštas, kad būtų iš gipso ar plastiko, atrodė kone tikras pirštas. Šaltas, bet tikras. Uosdamas baltą nykštį, galvojo apie dirbtinį penį Barlio bute. Kvapas buvo formalino, sumišusio su dažais. Laikydamas tarp dviejų pirštų, jį suspaudė. Dažų sluoksnis sueižėjo. Užuodęs dygią smarvę, Haris žengtelėjo atatupstas.

– Beatė Len.

– Čia Haris. Kaip jums sekasi?

– Vis dar laukiam. Valeris užėmė poziciją prieškambaryje, o mane su panele Sivertsen išvijo į virtuvę. Jokios naudos iš kovos dėl moterų teisių.

– Skambinu iš bendrabučio, keturi šimtai šeštojo kambario. Jis čia buvęs.

– Ten buvęs?

– Virš durų išraižė Maros kryžių. Čia gyvenančio vaikino, to Marijaus Vėlano, nėra. Kiti gyventojai jo nematė jau kelias savaites. O ant durų kabo raštelis, kad jis išvykęs.

– Ką gi. Galbūt jis tikrai *yra* išvykęs.

Haris pastebėjo, kad Beatė pradeda perimti jo kalbos manierą.

– Vargu, – nesutiko Haris. – Jo nykštys vis dar kambaryje. Balzamuotas, – kitame laido gale stojo tyla. – Paskambinau tavo žmonėms į Kriminalinių ekspertizių tyrimų centrą. Dabar jie pakeliui pas mane.

– Bet aš kažko nesuprantu, – pasipiktino Beatė. – Argi jūs nestebėjot viso pastato?

– Dabar taip. Bet ne prieš dvidešimt dienų, kai visa tai įvyko.

– Dvidešimt dienų? Iš kur tu žinai?

– Nes radau jo tėvų telefono numerį ir paskambinau. Jie gavo laišką, kuriame jis rašo išvykstąs į Maroką. Tėvas sako, kad, kiek jis pamena, tai pirmasis Marijaus parašytas laiškas, jis visada skambina. Kaip rodo pašto spaudas, laiškas antspauduotas prieš dvidešimt dienų.

– Dvidešimt dienų... – tyliai pakartojo Beatė.

– Dvidešimt dienų. Tai yra lygiai penkios dienos prieš pirmąjį Kamilos Luen nužudymą. Tai yra...

Jis girdėjo Beatę, šnopuojančią į ragelį.

– ...prieš tą, kurį mes iki šiol laikėme pirmuoju nužudymu, – pratęsė jis.

– Viešpatie.

– Klausyk toliau. Mes sukvietėm gyventojus ir paklausėm, ar kas nors ką nors prisimena apie tą dieną, ir mergina iš trys šimtai trečiojo sako, kad tą popietę deginosi ant pievelės priešais bendrabučio pastatą. Eidama namo sutiko kurjerį dviratininką. Ji tai gerai prisimena todėl, kad čia neįprasta matyti kurjerius dviratininkus ir dar dėl to, kad su kitais gyventojais juokavo ta tema, kai po poros savaičių laikraščiai ėmė rašyti apie kurjerį dviratininką žudiką.

– Vadinasi, jis supainiojo eilės tvarką?

– Ne, – atsakė Haris. – Tik aš per daug žioplas. Prisimeni, svarsčiau, ar tai, kuris aukos pirštas nukertamas, irgi yra kodas? Taigi. Paprasčiausias sprendimas. Nykštys. Jis pradėjo nuo pirmosios aukos kairiosios plaštakos kairės pusės, ir toliau juda į dešinę. Nereikia būti genijum, kad suprastum, jog Kamila Luen buvo antra.

– Aha.

Ir vėl ji tai daro, pamanė Haris.

– Ir dabar trūksta tik penktosios, – samprotavo Beatė. – Mažojo pirštelio.

– Juk suvoki, ką tai reiškia, ar ne?

– Kad mūsų eilė. Kad visą laiką buvo mūsų eilė. Viešpatie, nejaugi jis tikrai planuoja... Na, žinai.

– Ar jo motina sėdi šalia tavęs?

– Taip. Pasakyk man, ką jis darys, Hari.

– Nenutuokiu.

– Žinau, kad nenutuoki, bet vis tiek pasakyk.

Haris iškart nesiryžo.

– Gerai. Stipri daugelio serijinių žudikų veiksmus skatinanti jėga yra neapykanta sau. Kadangi penktoji žmogžudystė yra paskutinė, kulminacinė, didelė tikimybė, kad jis rengiasi nugalabyti savo gimdyvę. Arba pats save. Arba abu. Tai visiškai nesusiję su jo ir mamos santykiais, tai jo santykiai su pačiu savimi. Bet kuriuo atveju nusikaltimo vietos pasirinkimas logiškas.

Tyla.

– Girdi mane, Beate?

– Taip. Jis – vokiečio vaikas.

– Kas?

– Tas, kuris pakeliui čionai.

Ir vėl tyla.

– Kodėl Valeris vienas laukia prieškambaryje?

– O kodėl klausi?

– Todėl, kad būtų normalu, jeigu jūs abu jį sulaikytumėt. Taip saugiau, nei tau vienai sėdėti virtuvėje.

– Galbūt, – tarstelėjo Beatė. – Nesu labai patyrusi šioje srityje. Jis veikiausiai žino, ką daro.

– Taip, – atsakė Haris.

Apniko mintys. Mintys, kurias jis mėgino guiti šalin.

– Kažkas negerai, Hari?

– Na, – prasižiojo Haris. – Baigėsi mano rūkalai.

29 SKYRIUS

Šeštadienis. Skęsti

Haris įsikišo mobilųjį telefoną atgal į švarko kišenę ir atsilošė ant sofos. Ekspertai kriminalistai tikriausiai supyks, bet vargu ar čia buvo įrodymų, kuriuos jis būtų galėjęs sugadinti. Akivaizdu, kad žudikas ir šį kartą po savęs viską kruopščiai sutvarkė. Haris netgi suuodė silpną ūkinio muilo dvelksmą, kai veidu kone prisiglaudė prie grindų, apžiūrinėdamas ant linoleumo prikepusius juodus, į gumą panašius gumulus.

Tarpduryje išdygo veidas.

– Bjornas Holmas, Kriminalinių ekspertizių tyrimų centras.

– Puiku, – atsakė Haris. – Turi rūkyt?

Jis pakilo, nuėjo prie lango ir sustojo, o Holmas su kolega ėmėsi darbo. Vakaro šviesa sruvo lyg aukso upė, auksuodama namus, gatves ir medžius Kampene bei Tejene. Tokiais vakarais Hariui atrodydavo, jog nėra už Oslą gražesnio miesto. Žinoma, kad tokių buvo. Tačiau Hariui jie buvo nepažįstami.

Jis žiūrėjo į nykštį ant knygų lentynos. Žudikas jį pamerkęs į dažus ir priklijavęs prie lentynos, kad stovėtų pusiausviras. Tikriausiai atsinešė, Haris bent jau nerado nei klijų, nei dažų darbo stalo stalčiuose.

– Norėčiau, kad išsiaiškintumėt, kas tie juodi gumulai.

Haris parodė į grindis.

– Gerai, – pažadėjo Holmas.

Hariui svaigo galva. Vieną po kitos jis surūkė aštuonias cigaretes. Numalšino troškulį. Numalšino, bet neatsikratė. Spoksojo į nykštį. Tikriausiai nužnybtas replėmis. Dažai ir klijai. Skaptas ir plaktukas Maros kryžiui virš durų iškalti. Šįkart jis turėjo su savimi daug įrankių.

Dėl Maros kryžiaus viskas aišku. Ir dėl piršto. Bet kam klijai?

– Panašu į išlydytą kaučiuką, – tarė Holmas. Jis tupėjo ant grindų.

– Kaip lydomas kaučiukas? – pasiteiravo Haris.

– Na, galima padegti, arba pasinaudoti lygintuvu. Arba orpūte.

– Kam naudojamas išlydytas kaučiukas?

Holmas patraukė pečiais.

– Vulkanizuoti, – atsakė jo kolega. – Jis naudojamas kam nors lopyti arba sandarinti. Pavyzdžiui, padangoms. Arba ką nors darant nepralaidų orui. Tokiems dalykams.

– O šitas?

– Neturiu supratimo. Apgailestauju.

– Ačiū.

Nykštys rodė į lubas. O, kad jis parodytų man sprendimą, pagalvojo Haris. Žinoma, tai buvo kodas. Žudikas, įseges jiems į šnerves žiedą, vedžiojo juos lyg bežadžius galvijus kur tik norėjo, ir todėl šis kodas privalėjo turėti raktą. Gan paprastą raktą, jeigu jis buvo numatytas vidutinės inteligencijos galvijui – tokiam kaip jis.

Jis spoksojo į pirštą. Į viršų. Gerai. Supratau. Viskas aišku.

Vakaro šviesa vis sruvo.

Jis godžiai traukė cigaretę. Nikotinas keliavo kraujagyslėmis, siaurais plaučių kapiliarais ir į šiaurę. Apnuodytas, sužeistas, manipuliuojamas. Nušvito. Velnias!

Haris smarkiai sukosėjo.

Rodo į lubas. Keturi šimtai šeštajame kambaryje. Stogas virš ketvirto aukšto. Žinoma. Galvijas, galvijas.

Haris pasuko raktą, atidarė duris ir viduje ant sienos prie pat įėjimo apčiuopė šviesos jungiklį. Peržengė slenkstį. Palėpė aukšta, erdvi ir be langų. Palei sienas rikiavosi sunumeruoti dukart po du metrus dydžio sandėliukai. Už vielinio tinklo sustabeliuoti tranzito laukiamajame gulėjo iš šeimininko į šiukšlių konteinerį keliaujantys daiktai. Skylėti čiužiniai ir senamadiški baldai, kartoninės dėžės su drabužiais ir elektriniais prietaisais, vis dar veikiančiais, todėl ir saugomais.

– Kaip pragare, – sumurmėjo Falkeidas, įėjęs vidun su dviem savo vyrais iš greitojo reagavimo būrio.

Hariui apibūdinimas pasirodė ganėtinai taiklus. Nors vakaruose saulė bejėgė ritinėjosi pažeme, ji visą dieną sugaišo kaitindama stogo čerpes, kurios dabar atstojo kaitrolaidį ir pavertė palėpę tikra pirtimi.

– Atrodo, keturi šimtai šeštojo sandėliukas šitoj pusėj, – pasakė Haris ir nuėjo gilyn į dešinę.

– Kodėl tu toks tikras, kad jį rasim pastogėje?

– Na, todėl, kad žudikas pats mums parodė tą akivaizdų faktą, jog tiesiai virš ketvirtojo aukšto yra ir penktas. Taigi šiuo atveju – pastogė.

– Parodė?

– Tarsi koks rebusas.

– Ar tu supranti, kad čia visiškai neįmanoma surasti lavoną?

– Kodėl?

– Vakar mes čia buvom su šunimi. Lavonas, pragulėjęs tokiame karštyje keturias savaites... Pavertus šuns jusles mūsiškėmis, tai būtų panašu, jei mes čia viduje imtume ieškoti kaukiančios gamyklos sirenos. Net nususęs šunėkas sugebėtų jį užuosti. O tas, kuris čia vakar buvo, yra puikiausios formos šuo.

– Net jeigu lavonas supakuotas į ką nors specialiai tam, kad neskleistų kvapo?

– Kvapo molekulės yra ypač lakios ir prasiskverbia net pro mikroskopines angas. Neįmanoma, kad...

– Vulkanizavimas, – ištarė Haris.

– Ką?

Haris sustojo priešais vieną iš sandėliukų. Uniformuotieji akimoju prisistatė su savo laužtuvais.

– Pirmiausia išbandysim šį būdą, vaikinai.

Haris jiems priešais nosis patabalavo raktų ryšulėliu su kaukole.

Mažiausiasis raktas tiko pakabinamajai spynai atrakinti.

– Einu į vidų vienas, – perspėjo Haris. – Ekspertai kriminalistai nemėgsta pašalinių pėdsakų.

Jis pasiskolino žibintą ir atsistojo priešais didelę, plačią, baltą drabužių spintą dvigubomis durimis, užimančią beveik visą sandėliuko plotą. Uždėjęs ranką ant vienos durų rankenų, jis sukaupė jėgas ir tik tada jas ūmiai trūktelėjo. Į jį tvokstelėjo nevėdintų skudurų, dulkių ir medžio kvapas. Jis įžiebė žibintą. Atrodė, lyg Marijus Vėlanas būtų paveldėjęs trijų kartų mėlynos spalvos kostiumus, kurie išrikiuoti vienas šalia kito kybojo ant spintos skersinio. Haris pašvietė į vidų ir ranka perbraukė medžiagą. Šiurkšti vilna. Vienas jų buvo apvilktas plonu plastikiniu maišu. Pačioje gilumoje kabėjo pilkas kostiumo maišas.

Haris paleido spintos duris ir atsisuko į galinę sandėliuko sieną, kur pora užuolaidų – regis, jos buvo pasiūtos namie – gulėjo persvertos ant džiovyklos. Haris jas nutraukė. Pražioti nasrai, pilni mažų, aštrių plėšrūno dantų, nebyliai suurzgė priešais jį. Jo kailio likučiai buvo papilkėję, o rudos stiklo rutuliukų akys prašėsi blizginamos.

– Kiaunė, – atpažino Falkeidas.

– Aha.

Haris apsidairė. Daugiau nebuvo kur ieškoti. Ar jis iš tikrųjų suklydo?

Tada akis grybštelėjo suvyniotą kilimą. Tai buvo persiškas kilimas – bent jau taip atrodė – ir stovėjo jis atremtas į vielinį tinklą pusiau

siekdamas lubas. Haris prisitraukė sulūžusią pintą kėdę prie kilimo, pasilipo ant jos ir pašvietė į ritinio vidų. Už durų stovintys policininkai įsitempę jį stebėjo.

– Ką gi, – tarstelėjo Haris, nulipo nuo kėdės ir išjungė žibintą.

– Ir? – pasiteiravo Falkeidas.

Haris papurtė galvą. Jį užvaldė ūmus siutas. Jis taip spyrė į drabužių spintos šoną, kad ši ėmė linguoti lyg pilvo šokėja. Šunys iššiepė nasrus. Taurės gėrimo. Vienos taurės gėrimo, vienos beskausmės akimirkos. Buvo pasisukęs eiti iš sandėliuko, bet išgirdo krebždesį. Lyg kažkas slinktų palei sieną. Jis nevalingai atsigręžė ir dar spėjo pamatyti atsilapojančias spintos duris, kai ant jo stryktelėjęs kostiumo maišas parvertė jį ant žemės.

Haris suvokė akimirkai atsijungęs, nes kai vėl atsimerkė, gulėjo ant nugaros ir pakaušyje juto buką skausmą. Jis žioptelėjo dulkių debesyje, pakilusiame nuo sausų grindų. Kostiumo maišo svoris buvo išspaudęs iš jo visą orą, ir jį apėmė jausmas, lyg tuoj nuskęs, lyg gulėtų didžiuliame vandens pripildytame plastikiniame maiše. Apimtas panikos jis ėmė mosikuoti rankomis, kumštis atsitrenkė į glotnų paviršių ir – viduje – kažką minkšta.

Haris sustingo ir gulėjo nejudėdamas. Palengva sutelkė žvilgsnį. Lygiai taip pat palengva traukėsi skendimo jausmas. Jį pakeitė skenduolio jausmas.

Iš už pilko plastikinio apvalkalo į jį žiūrėjo stiklinės akys.

Jie surado Marijų Vėlaną.

30 SKYRIUS

Šeštadienis. Sulaikymas

Oro uosto greitasis traukinys slydo pro šalį, tylus ir švytintis sidabru lyg atsargus atodūsis. Beatė pažvelgė į Olaugą Sivertsen. Ji krestelėjo galvą ir be paliovos mirksėdama žiūrėjo pro langą. Raukšlėtos, gyslotos rankos ant virtuvės stalo atrodė kaip iš aukštai stebimas kraštovaizdis. Raukšlės buvo ištįsę slėniai, tamsiai mėlynos kraujagyslės – upės, o krumpliai – kalnų virtinės, ant kurių oda buvo aptraukta lyg pilkšvas brezentas. Beatė apžiūrėjo savo rankas. Galvojo apie tai, kiek daug pora rankų suspėja nuveikti per vieną gyvenimą. Ir kiek jos nespėja nuveikti. Arba nepajėgia.

Dvidešimt viena penkiasdešimt šešios. Beatė išgirdo atidaromus vartelius ir žingsnius per žvyro takelį.

Ji pakilo širdžiai dunksnojant sparčiai ir lengvai lyg Geigerio skaitikliui.

– Tai jis, – ištarė Olauga.

– Tu tikra?

Olauga susisielojusi šyptelėjo.

– Girdžiu jo žingsnius per šį žvyro takelį nuo tada, kai jis dar buvo mažas berniukas. Kai jis buvo pakankamai didelis, kad užtruktų vakarais, paprastai atsibusdavau sulig antruoju žingsniu. Jam reikia dvylikos žingsnių. Skaičiuok.

Valeris netikėtai pasirodė virtuvės duryse.

– Kažkas ateina, – pranešė jis. – Noriu, kad liktumėt čia. Kad ir kas nutiktų. Gerai?

– Tai jis, – tarstelėjo Beatė ir linktelėjo Olaugos pusėn.

Valeris trumpai linktelėjo. Tada vėl pranyko.

Beatė savo ranką uždėjo ant senosios.

– Viskas bus gerai, – patikino ji.

– Jūs suprasit, kad padarėt klaidą, – pasakė Olauga, nežiūrėdama jai į akis.

Vienuolika, dvylika. Beatė išgirdo, kaip atsivėrė prieškambario durys.

Tada išgirdo Valerį šaukiant:

– Policija! Mano tarnybinis pažymėjimas guli ant grindų priešais tave. Mesk tą pistoletą, antraip aš šausiu!

Ji pajuto, kaip Olaugos ranka sudrebėjo.

– Policija! Padėk pistoletą, nes būsiu priverstas šauti!

Kodėl jis taip garsiai rėkė? Atstumas tarp jų negalėjo būti didesnis nei penki šeši metrai.

– Paskutinį kartą! – suriko Valeris.

Beatė atsistojo ir iš dėklo, styrojusio ant diržo, perjuosto per nugarą, išsitraukė revolverį.

– Beate... – Olaugos balsas virpėjo.

Beatė pakėlė akis ir atrėmė meldžiantį senosios moters žvilgsnį.

– Mesk ginklą! Tu taikaisi į policijos pareigūną!

Beatė žengė keturis žingsnius durų link, atidarė jas ir pakėlusi ginklą įkėlė koją į prieškambarį. Tomas Valeris nugara stovėjo per du metrus nuo jos. Tarpduryje stovėjo vyriškis pilku kostiumu. Vienoje rankoje laikė lagaminą. Beatė priėmė sprendimą remdamasi tuo, ką manė išvysianti. Todėl jos pirmoji reakcija buvo nusivylimas.

– Šausiu! – šaukė Valeris.

Beatė matė paralyžiuotą vyriškio, stovinčio priešais duris, veidą ir jo pravertą burną ir kad Valeris jau buvo išstatęs į priekį petį, kad sulaikytų atatranką po šūvio.

– Tomai... – Ji ištarė tyliai, tačiau Tomo Valerio nugara suakmenėjo, lyg ji būtų šovusi į jį iš pasalų. – Jo rankoje nėra pistoleto, Tomai.

Beatei susidarė įspūdis, kad žiūri filmą. Absurdo scena, kai kažkam nuspaudus pauzės mygtuką vaizdas įstrigo, įšalo ir dabar virpėdamas trūkčiojo ir timpčiojo laike. Ji laukė pistoleto trenksmo, bet jis nepasigirdo. Žinoma, kad nepasigirdo, Tomas Valeris – ne silpnaprotis. Kalbant medicinos terminais. Jis puikiai tvardėsi. Tikriausiai tai ją labiausiai išgąsdino šįkart. Šaltakraujiškumas pasikėsinimo metu.

– Kadangi tu vis tiek jau čia, – pagaliau ištarė Valeris, balsas skambėjo skurdžiai. – Tai gal galėtum mūsų sulaikomajam uždėti antrankius.

31 SKYRIUS

Šeštadienis. Argi ne šaunu ko nors nekęsti?

Buvo beveik vidurnaktis, kai Meleris jau antrą kartą susitiko su žiniasklaidos atstovais prie įėjimo į policijos pastatą. Pro šilumos šydą virš Oslo skverbėsi tik pačių ryškiausių žvaigždžių šviesa, bet jis buvo priverstas rankomis prisidengti akis nuo begalės blyksčių ir kamerų lempų. Trumpi klausimai skriejo į jį lyg kirčio smūgiai.

– Po vieną, – paprašė Meleris ir parodė į vieną iš iškeltų rankų. – Ir malonėkite prisistatyti.

– Rogeris Jendemas, „Aftenposten". Ar Svenas Sivertsenas prisipažino?

– Kaip tik šiuo metu įtariamasis sėdi apklausoje su tyrimui vadovaujančiu asmeniu – Tomu Valeriu. Kol jie nebaigė, negaliu į tai atsakyti.

– Ar tiesa, kad Sivertseno lagamine radote ir ginklą, ir deimantų, ir kad deimantai tapatūs tiems, kuriuos radote ant aukų?

– Tą aš galiu patvirtinti. Prašom klausti.

– Šįvakar sakėte, kad Svenas Sivertsenas gyvena Prahoje, ir man pasisekė sužinoti jo oficialų adresą. Tai yra pensionas, tačiau jie sako, kad jis išsikraustė prieš daugiau nei metus, ir, regis, niekas nežino, kur jis dabar gyvena. Ar jums tai žinoma? – paklausė jaunos moters balsas.

Kiti žurnalistai ėmėsi viską užsirašinėti prieš Meleriui atsakant:

– Kol kas ne.

– Tiesą sakant, su pora žmonių man pavyko pasikalbėti išsamiau, –

pranešė moteriškas balsas, vos ne vos nuslėpdamas išdidumą. – Svenas Sivertsenas ten turi jauną mylimąją. Jie nežinojo, kuo ji vardu, bet vienas jų labai įtikinamai užsiminė, kad ji prostitutė. Ar policijai tai žinoma?

– Iki šiol nebuvo žinoma, – atsakė Meleris. – Bet esam dėkingi už pagalbą.

– Ir mes taip pat, – sušuko vienas balsas minioje, lydimas visuotinio hienų juoko. Moteris sutrikusi šyptelėjo.

Pasigirdo Estfoldo dialektas:

– „Dagbladet". Kaip į tai reaguoja jo mama?

Meleris minioje susirado žurnalisto akis ir prikando apatinę lūpą, kad įpykęs ko nors nelepteltų.

– Apie tai neturiu jokios nuomonės. Prašom.

– „Dagsavisen" domina, kaip Marijus Vėlanas galėjo keturias savaites išgulėti bendrabučio palėpėje rekordinio karščio vasarą ir niekas jo neaptiko?

– Jeigu jus domina šis momentas, galiu pasakyti, kad žudikas panaudojo plastikinį maišą, tokį, koks paprastai naudojamas suknelėms arba paltams įmauti, aplydė jį kaučiuku, kad nepatektų oras ir... – Meleris ieškojo tinkamo žodžio, – ...pakabino jį į spintą palėpėje.

Per minią nuvilnijo tylus murmesys, ir Meleris pamanė, ar tik nebus per smulkmeniškai apibūdinęs.

Rogeris Jendemas kažko paklausė.

Meleris stebėjo judančias žurnalisto lūpas, o pats klausėsi savo galvoje besisukančios melodijos. *I just called to say I love you.* Ji taip gražiai dainavo ją laidoje „Beat for Beat", sesuo, ta, kuri miuzikle turėjo atlikti pagrindinį vaidmenį, koks buvo jos vardas?

– Atsiprašau, – tarstelėjo Meleris. – Gal galite pakartoti?

Haris su Beate sėdėjo ant sienos kyšulio atokiau nuo žiniasklaidininkų minios ir rūkydami juos stebėjo. Beatė prisistatė esanti proginė rūkalė ir gavo cigaretę iš Hario naujai nusipirkto pakelio.

Pats Haris neįžvelgė jokio poreikio švęsti. Tik miegoti.

Jie matė pro pagrindines duris išeinantį ir blyksčių lietui besišypsantį Tomą Valerį. Ant policijos pastato sienų šešėliai šoko pergalės šokį.

– Jis dabar taps įžymybe, – tarė Beatė. – Žmogus, vadovavęs tyrimui ir savo rankomis sulaikęs kurjerį žudiką.

– Su dviem pistoletais ir visa kita? – šyptelėjo Haris.

– Taip, tikri Laukiniai Vakarai. Ar tu gali man paaiškinti, kam reikia prašyti žmogaus atiduoti ginklą, jeigu jis jo neturi?

– Valeris turėjo galvoje paslėptą ginklą. Būčiau pasielgęs taip pat.

– Na taip, bet ar žinai, kur mes radom pistoletą? Lagamine.

– Iš kur Valeriui tai žinoti, juk jis galėjo būti apsukriausias Vakaruose šaulys ir šauti iš pistoleto, gulinčio lagamine.

Beatė nusijuokė.

– Tu eisi su mumis alaus po visko, tiesa?

Jis pažvelgė į ją, ir jos šypsena sustingo, raudoniui sklindant per kaklą ir veidą.

– Aš nenorėjau...

– Viskas gerai. Atšvęsk už mudu abu, Beate. Aš savo darbą atlikau.

– Juk vis tiek gali su mumis eiti?

– Nemanau. Ši byla man buvo paskutinė.

Haris spragtelėjo pirštais, ir nuorūka lyg jonvabalis nuskriejo per tamsą.

– Kitą savaitę aš jau nebebūsiu policininkas. Turbūt turėčiau jausti šventinę nuotaiką, bet į tai nė nepanašu.

– Ką darysi?

– Ką nors kita, – Haris atsistojo. – Ką nors visiškai kita.

Valeris pasivijo Harį automobilių stovėjimo aikštelėje.

– Taip greitai dingsti, Hari?

– Pavargau. Kaip tau šlovės skonis?

Valerio dantys subolavo tamsoje.

– Tik pora nuotraukų laikraščiams. Pats esi tai patyręs, žinai tą skonį.

– Jeigu kalbi apie tą kartą Sidnėjuje, jie man paskyrė kaubojaus vaidmenį, nes nušoviau savo vyruką. Tu savąjį sulaikei gyvą. Esi policijos didvyris, kokius nori matyti socialinė demokratija.

– Ar tik nėra čia sarkazmo?

– Visiškai ne.

– Gerai. Nes man tas pats, ką jie pavers didvyriu. Jeigu nuo to padidės pagarba mūsų tarnybai, tegul sau spalvina tokius tipus kaip aš rožinėmis palvomis. Kad ir kas būtų, policijoje mes puikiai žinom, kas šįkart didvyris.

Haris susižvejojo automobilio raktelius ir sustojo priešais baltą eskortą.

– Tai ir norėjau pasakyti, Hari. Visų dalyvavusiųjų vardu. Tai tu išaiškinai bylą, ne aš ir ne kas nors kitas.

– Tiesiog dirbau savo darbą.

– Savo darbą, taip. Apie tą kitą norėjau su tavimi pasikalbėti. Gal prisėskim minutėlei?

Automobilyje tvyrojo saldus benzino dvokas. Kažkur išgraužė rūdys, spėjo Haris. Valeris atsisakė cigaretės.

– Tau paskirta pirmoji užduotis, – pranešė Valeris. – Ji nėra lengva ir nėra nepavojinga. Tačiau įvykdęs ją gausi visateisę partnerystę.

– Ir kas gi tai? – paklausė Haris, išpūsdamas dūmus į galinio vaizdo veidrodį.

Pirštų galais Valeris palietė vieną laidų, styrojusių iš prietaisų skydo angos, kurioje kažkada buvęs radijas.

– Kaip atrodė Marijus Vėlanas? – pasiteiravo jis.

– Po keturių savaičių plastikiniame maiše, kaip tu manai?

– Jam sukako dvidešimt ketveri, Hari. Dvidešimt ketveri. Ar prisimeni, apie ką svajojai būdamas dvidešimt ketverių, ko tikėjaisi iš gyvenimo?

Haris prisiminė.

Valeris kreivai šyptelėjo:

– Tą vasarą, kai man sukako dvidešimt dveji, su Geiru ir Sulu keliavome „Intereilu“. Atsidūrėme Italijos Rivjeroje, bet viešbučiai buvo tokie brangūs, kad kišenės neišnešė ten apsigyventi. Nors Sulu buvo pasiėmęs visus kasos pinigus, kuriuos rado tėvo parduotuvėlėje išvykimo dieną. Taigi naktimis paplūdimyje pasistatydavom palapinę, o dienomis vaikštinėdavom ir apžiūrinėdavom moteris, automobilius ir laivus. Keista, kad jautėmės nesuskaičiuojamų turtų savininkai. Nes mums buvo dvidešimt dveji. Ir atrodė, kad viskas priklauso mums, kad po Kalėdų egle mūsų laukė nesuskaičiuojama galybė dovanų. Kamila Luen, Barbara Svendsen, Lisbetė Barli – visos buvo jaunos. Gal net nespėjusios nusivilti, Hari. Gal jos vis dar laukė Kalėdų ryto, – Valeris ranka paglostė prietaisų skydą. – Ką tik apklausiau Sveną Sivertseną, Hari. Vėliau galėsi perskaityti jo parodymus, bet jau dabar tau papasakosiu, kaip viskas vyks. Jis yra šaltakraujis, inteligentiškas velnio išpera. Jis vaidins beprotį, maustys prisiekusiuosius ir privers psichologus taip suabejoti, kad jie neišdrįs jo įkišti į kalėjimą. Trumpai tariant, jis atsidurs psichiatrijos skyriuje, ten padarys neįtikėtiną pažangą ir po poros metų bus išleistas. Štai kaip viskas yra, Hari. Štai kaip mes dorojamės su mus supančiomis visuomenės atmatomis. Mes jų nepašalinam, neišmetam, tik perkeliam į kitą vietą. Ir nesuvokiame, kad kai namai tampa užkrėstu, dvokiančiu žiurkių lizdu, jau per vėlu. Tik pagalvok apie kitas šalis, kuriose nusikalstamumas įsišaknijęs. Deja, mes gyvename šalyje, kuri šiuo metu tokia turtinga, kad politikai pešasi, įrodinėdami savo dosnumą. Mes tokie jautrūs ir mieli, kad niekas nedrįsta prisiimti atsakomybės už tai, kas tūno nemaloniai giliai. Ar supranti?

– Kol kas.

– Ir štai pasirodome mes, Hari. Prisiimame atsakomybę. Pažvelk į tai kaip į valymo darbus, kurių visuomenė nedrįsta prisiimti.

Haris taip stipriai traukė, kad cigaretės popierius net tratėjo.

– Apie ką tu? – paklausė jis įtraukdamas.

– Sveną Sivertseną, – atsakė Valeris ir apsižvalgė pro langą. – Visuomenės atmatą. Tu jį pašalinsi.

Haris susmuko vairuotojo kėdėje ir iškosėjo dūmus.

– Tai jūs tuo užsiimate? O kaip tas kitas? Kontrabanda?

– Visa kita veikla vykdoma finansiniais sumetimais.

– Tavo katedra?

Valeris iš lėto linktelėjo. Tada palinko prie Hario, ir šis pajuto, kaip kažką įdėjo jam į kišenę.

– Ampulė, – paaiškino Valeris. – Vadinasi „Joseph's Blessing". Ją sukūrė KGB Afganistano karo metais, kad galėtų slapta žudyti, tačiau žinomiausia panaudojimo sritis – į nelaisvę paimtų Čečėnijos kovotojų savižudybės būdas. Suparalyžiuoja kvėpavimą, bet, priešingai negu ciano vandenilio rūgštis, neturi skonio ir kvapo. Ampulė puikiai įsitaiso tiesiojoje žarnoje arba po liežuviu. Jeigu jis išgers jos turinį, ištirpdytą stiklinėje vandens, mirs per kelias sekundes. Ar užduotis aiški?

Haris išsitiesė. Daugiau nekosėjo, bet akys buvo pilnos ašarų.

– Vadinasi, turi būti panašu į savižudybę?

– Liudininkai areštinėje patvirtins, kad tiesioji žarna registracijos metu, deja, nebuvo patikrinta. Viskas sutvarkyta, dėl to nesuk galvos.

Haris giliai įkvėpė. Nuo benzino garų jį pykino. Kažkur tolumoje ūkavo raudanti sirena.

– Norėjai jį nušauti, tiesa?

Valeris neatsakė. Haris matė prie areštinės durų pričiuožiantį policijos automobilį.

– Tu ir neketinai jo sulaikyti. Turėjai du pistoletus, nes planavai nušovęs vieną įbrukti jam į ranką, kad atrodytų, jog jis tau grasino. Liepei Beatei su motina sėdėti virtuvėje ir garsiai šaukei, kad po to jos galėtų paliudyti girdėjusios, kad tavo atlikti veiksmai – savigyna. Tačiau Beatė per anksti pasirodė prieškambaryje, ir tavo planas nuėjo šuniui ant uodegos.

Valeris atsidūsėjo.

– Mes šalinam, Hari. Kaip ir tu pašalinai tą žudiką Sidnėjuje. Teisynas niekam tikęs, jis sukurtas kitiems ir ne tokiems nuožmiems laikams. Ir kol jis bus pakeistas, negalime leisti, kad miestą užvaldytų nusikaltėliai. Bet tu ir taip viską supranti, juk kasdien susiduri su tuo akis į akį?

Haris atidžiai apžiūrinėjo cigaretės žariją. Tada linktelėjo.

– Tiesiog norėjau susidaryti visapusišką vaizdą, – pasakė jis.

– Gerai, Hari. Paklausyk. Svenas Sivertsenas sėdės devintoje areštinės kameroje iki rytojaus nakties. Taigi iki pirmadienio ryto. Tada jį perkels į griežtai saugomą kamerą Ulersme, ir ten mes jo nebepasieksim. Devintosios kameros raktas guli ant priimamojo stalo kairėje pusėje. Turi laiko iki rytojaus vidurnakčio, Hari. Tada aš paskambinsiu į areštinę ir noriu, kad man patvirtintų, jog kurjeris žudikas sulaukė užsitarnautos bausmės. Supratai?

Haris vėl linktelėjo.

Valeris šypsojosi.

– Žinai ką, Hari? Nors aš džiaugiuosi, kad mes pagaliau toje pačioje komandoje, maža dalelė manęs liūdi. Ar žinai, kodėl?

Haris patraukė pečiais.

– Nes tu tikėjai, kad ne viską galima nupirkti už pinigus?

Valeris juokėsi.

– Čia geras, Hari. Todėl, kad jaučiuosi praradęs rimtą priešininką. Mes lygūs. Juk supranti, apie ką aš kalbu, argi ne?

– *Argi ne šaunu ko nors nekęsti?*

– Ką?

– Mikaelis Kronas. „Raga Rockers“.

– Dvidešimt keturios valandos, Hari. Sėkmės.

PENKTA DALIS

32 SKYRIUS

Sekmadienis. Kregždės

Rakelė stovėjo miegamajame ir apžiūrinėjo save veidrodyje. Langas buvo atdaras, kad galėtų išgirsti automobilį ar žingsnius per žvyrą, artėjančius prie namo. Ji žvilgtelėjo į tėvo nuotrauką ant tualetinio staliuko priešais veidrodį. Visuomet smilktelėdavo mintis, kad nuotraukoje jis atrodė labai jaunas ir paprastas.

Kaip įprastai ji susisegė plaukus paprasta plaukų sage. Gal vertėtų kažką pakeisti? Suknelė paveldėta iš mamos, raudona muslininė suknelė, kurią ji persiuvo ir tikėjosi, kad ji ne per daug puošni. Kai buvo maža, tėvas dažnai pasakodavo, kaip pirmą kartą pamatė mamą, dėvinčią šią suknelę, ir Rakelei niekuomet neatsibosdavo klausytis, tai buvo lyg pasaka.

Rakelė išsisegė plaukų sagę ir, papurčius galvą, tamsūs plaukai sukrito ant veido. Skambutis į duris. Girdėjo per prieškambarį bėgančio Olego žingsnius. Girdėjo užsidegusį jo balsą ir tylų Hario juoką. Tada paskutinį kartą dirstelėjo į veidrodį. Širdis ėmė plakti smarkiau. Išėjo pro duris.

– Mama, Haris at...

Olego šūksnis ūmiai nutilo Rakelei pasirodžius laiptų viršuje. Ji atsargiai pastatė koją ant pirmosios laiptų pakopos, aukštos pakulnės staiga pasirodė išklibusios ir netvirtos. Tačiau ji atgavo pusiausvyrą ir pakėlė akis. Olegas stovėjo laiptų apačioje ir atkišęs lūpą žiopsojo. Haris stovėjo greta. Jo akys švytėjo, ir jai pasi-

dingojo, kad jų šiluma kaitino jos skruostus. Rankoje jis laikė puokštę rožių.

– Tu nuostabi, mama, – sukuždėjo Olegas.

Rakelė užsimerkė. Abu automobilio langai buvo nuleisti ir, Hariui apdairiai laviruojant eskortą Holmenkoloseno vingiais, vėjas glostė plaukus ir odą. Automobilis lengvai dvelkė indų plovikliu. Rakelė atlenkė saulės skydelį, norėdama patikrinti, kaip laikėsi lūpų dažai, ir pastebėjo, kad net mažasis veidrodėlis vidinėje pusėje buvo išblizgintas.

Ji nusišypsojo prisiminusi, kaip jie susitiko pirmą kartą. Jis pasisiūlė nuvežti ją į darbą ir už tai jai reikėję pastumti jo automobilį, kad šis užsivestų.

Iš tikrųjų neįtikėtina, kad jis vairuoja vis dar tą patį niekam tikusį automobilį.

Akies kampučiu žvilgtelėjo į jį.

Ir ta pati aštri nosies nugarėlė. Ir tos pačios putlios, kone moteriškos lūpos, ryški priešingybė kitiems – vyriškiems, griežtiems bruožams. Ir akys. Vargu ar jį būtų galima pavadinti gražiu remiantis klasikinio grožio samprata. Tačiau jis buvo – koks ten žodis? – gerietis. Gerietis. Ir būtent tokios buvo akys. Ne, ne akys. Žvilgsnis.

Jis atsisuko, lyg būtų išgirdęs jos mintis.

Nusišypsojo. Ir štai ten buvo jis. Tas vaikiškas švelnumas žvilgsnyje, tarsi už jo slėptųsi į ją žvelgiantis besijuokiantis berniukas. Nebuvo jokio apsimestinumo. Nepaperkamas nuoširdumas. Sąžiningumas. Dorumas. Žvilgsnis to, kuriuo galėtum pasitikėti. Arba norėtum pasitikėti.

Rakelė irgi nusišypsojo.

– Apie ką galvoji? – paklausė jis ir vėl akis nukreipė į kelią.

– Apie šį bei tą.

Per šias savaites turėjo daug laiko apmąstyti. Pakankamai laiko

suprasti, kad Haris jai niekada nebuvo žadėjęs to, ko negalėjęs įvykdyti. Jis niekada nežadėjo, kad daugiau nepalūš. Jis niekada nežadėjo, kad darbas nebebus svarbiausias dalykas jo gyvenime. Jis niekada nežadėjo, kad bus paprasta. Visa tai buvo pažadai, kuriuos ji buvo davusi pati sau, dabar ji tai suprato.

Jiems atvykus prie namo Opsale, Ulavas Hūlė ir Sėsė lūkuriuodami stovėjo prie vartelių. Haris tiek daug buvo pasakojęs apie tą vietą, kad Rakelė kartais jausdavosi taip, lyg pati būtų užaugusi šiame namelyje.

– Labas, Olegai, – pasisveikino Sėsė, ji atrodė suaugusi ir panėšėjo į vyresniąją seserį. – Mes užminkėme bandelių tešlą.

– Tikrai? – Olegas nekantraudamas stumtelėjo Rakelės sėdynę, kad kuo greičiau išliptų.

Važiuojant į miestą, Rakelė atrėmė galvą į sėdynės atlošą ir pasakė, kad jis jai atrodąs gražus, bet perspėjo, kad nieko neišsigalvotų. Jis atsakė, kad jam ji atrodanti gražesnė, ir kad galinti išsigalvoti ką tinkama. Jiems privažiavus Ėkebergskrenteną su po kojomis atsiveriančia miesto panorama, ji pamatė apačioje orą raižančias juodas žirkles.

– Kregždės, – pratarė Haris.

– Skraido pažeme, – atitarė ji. – Ar tai reiškia, kad bus lietaus?

– Taip. Pranašauja lietų.

– Mm, bus atgaiva. Ar jos todėl ir skraido, kad apie tai praneštų?

– Ne, – atsakė Haris. – Užsiima naudingesne veikla. Šalina vabzdžius iš oro. Kenkėjus ir panašiai.

– Bet kodėl jos tokios susirūpinusios, atrodo tiesiog apimtos isterijos?

– Nes jas spaudžia laikas. Vabzdžiai pasirodė kaip tik dabar, o kai saulė nusileis, medžioklei turės būti galas.

– Norėjai pasakyti, *bus* medžioklei galas?

Ji pasisuko į jį. Tuščiomis akimis jis stebeilijo į niekur.

– Hari?

– Tu teisi, – pasakė jis. – Buvau atsijungęs.

Į premjerą susirinkusi publika įsitaisė šešėliuotoje aikštėje priešais Nacionalinį teatrą. Įžymybės šnekučiavosi su garsenybėmis, žurnalistai dūzgė, o kameros zyzė. Be gandų apie vieną kitą vasaros romaną, visų pokalbių tema buvo ta pati: vakarykštis kurjerio žudiko sulaikymas.

Jiems braunantis įėjimo link, Haris ranka lengvai lietė Rakelės strėnas ir per plonytę medžiagą ji jautė jo pirštų galų šilumą. Priešais juos išdygo veidas.

– Rogeris Jendemas iš „Aftenposten". Atsiprašau už sutrukdymą, bet mes apklausiame žmones, ką jie mano apie tai, kad vyriškis, pradanginęs tą, kuri turėjusi šįvakar būti pagrindinio vaidmens atlikėja, pagaliau sugautas.

Jie sustojo, ir Rakelė pajuto, kad ranka nuo jos strėnų netikėtai dingo.

Žurnalisto šypsena buvo tvari, bet žvilgsnis permainingas:

– Buvom anksčiau susitikę, Hūle. Aš rašau apie nusikaltimus. Kalbėjomės porą kartų jums grįžus po to įvykio Sidnėjuje. Kartą pasakėt, kad aš vienintelis tiksliai jus cituojantis žurnalistas. Ar dabar mane prisimenat?

Haris mąsliai pažvelgė į Rogerį Jendemą ir linktelėjo.

– Aha. Neberašot apie nusikaltimus?

– Rašau, rašau! – žurnalistas įnirtingai linkčiojo galva. – Aš tik pavaduoju čia dėl atostogų. Ar galėčiau gauti policininko Hario Hūlės komentarą?

– Ne.

– Ne? Nė poros žodžių?

– Sakau ne, nesu policininkas, – pasakė Haris.

Žurnalistas atrodė nustebęs:

– Bet juk mačiau jus...

Haris paskubomis apsidairė, tada palinko artyn.

– Turit vizitinę kortelę?

– Taip...

Jendemas ištiesė baltą kortelę, išpaišytą mėlynomis gotikinėmis „Aftenposten" raidėmis, ir Haris ją įsikišo į užpakalinę kišenę.

– Mano terminas baigiasi vienuoliktą valandą.

– Bus matyt, – tarstelėjo Haris.

Rogeris Jendemas liko stypsoti klausiama veido išraiška, tuo tarpu Rakelė kilo laiptais, o Hario pirštai vėl buvo reikiamoje vietoje.

Prie įėjimo stovėjęs vyras vešlia barzda ir apsiašarojusiomis akimis jiems šypsojosi. Rakelė atpažino veidą iš laikraščių. Tai buvo Vilis Barlis.

– Labai džiaugiuosi matydamas jus drauge, – sududeno jis išskėstomis rankomis. Haris sudvejojo, bet leidosi apkabinamas.

– Jūs tikriausiai būsit Rakelė.

Vilis Barlis mirktelėjo jai per Hario petį, spausdamas stambų vyrą prie savęs lyg atrastą pliušinį meškiną.

– Kas ten buvo? – pasiteiravo Rakelė, jiems susiradus savo vietas ketvirtosios eilės viduryje.

– Vyriška meilė, – atsakė Haris. – Jis menininkas.

– Ne tai. Kad tu – ne policininkas.

– Vakar buvo mano paskutinė darbo diena policijos pastate.

Ji dėbtelėjo į jį.

– Kodėl nieko nesakei?

– Užsiminiau. Tą dieną sode.

– Ir ką dabar veiksi?

– Ką nors kita.

– Ką gi?

– Ką nors visai kita. Per vieną draugą gavau pasiūlymą ir sutikau.

Tikiuosi, tai suteiks man daugiau laisvo laiko. Vėliau papasakosiu apie tai daugiau.

Uždanga pakilo.

Uždangai nusileidus, nugriaudėjo plojimų papliūpa ir su nesilpstančia energija tęsėsi bemaž dešimtį minučių.

Aktoriai tai išbėgdavo, tai sugrįždavo vis naujomis rikiuotėmis, kol neliko išmoktų, ir jiems beliko stovėti priimant sveikinimus. Kaskart Tojai Harang žengtelėjus į priekį ir vėl nusilenkti, aidėjo šūksniai „bravo“, ir galiausiai visi nors kaip susiję su pjese buvo sukviesti į sceną, ir Vilis Barlis apkabino Toją, o ašarų upeliai liejosi ir scenoje, ir salėje.

Net Rakelei, gniaužiančiai Hario ranką, prireikė išsitraukti nosinaitę.

– Judu kažkokie keisti, – pratarė Olegas nuo galinės sėdynės. – Ar kažkas negerai, ar kaip?

Lyg susitarę Rakelė su Hariu papurtė galvas.

– Jūs vėl draugai, ar taip?

Rakelė šyptelėjo.

– Mes niekada ir nebuvom priešai, Olegai.

– Hari?

– Taip, šefe? – Haris pažvelgė į veidrodėlį.

– Ar tai reiškia, kad netrukus vėl galėsim vaikščioti į kiną? Į berniukiškus filmus?

– Galbūt. Jeigu pasitaikys tinkamas berniukiškas filmas.

– Šit kaip? – įsiterpė Rakelė. – O ką aš tada veiksiu?

– Galėsi žaisti su Ulavu ir Sėse, – užsidegęs pasiūlė Olegas. – Su jais labai smagu, mama. Ulavas išmokė mane žaisti šachmatais.

Haris įsuko į aikštelę priešais namą ir sustojo, tačiau variklio negesino. Rakelė padavė Olegui namų raktus ir išleido jį. Stebėjo jį straksintį per žvyrą.

– Viešpatie, koks didelis jis užaugo, – pasidžiaugė Haris.

Rakelė padėjo galvą Hariui ant peties.

– Užeisi vidun?

– Ne dabar. Darbe privalau sutvarkyti paskutinį reikalą.

Ranka ji paglostė jo skruostą.

– Gali atvažiuoti vėliau. Jei nori.

– Ar tu gerai viską apsvarstei, Rakele?

Ji atsiduso, užsimerkė ir kakta prisiglaudė prie jo kaklo.

– Ne. Ir taip. Toks jausmas, lyg šokčiau iš degančio namo. Kristi geriau nei degti.

– Bent jau kol nusileidi.

– Aš supratau, kad kritimas ir gyvenimas turi daug ką bendra. Kaip antai, kad abidvi būsenos yra kraštutinai laikinos.

Jie sėdėjo tylomis ir žiūrėjo vienas į kitą, klausydamiesi banguojančio variklio ūžimo. Tada Haris pirštu pakėlė Rakelės smakrą ir pabučiavo ją. Ir ją apėmė jausmas, lyg viskas slystų iš rankų, slystų iš po kojų, lyg ji pamestų galvą, ir tebuvo vienas vienintelis, į kurį ji galėjusi tvirtai įsikabinti, privertęs ją vienu metu ir degti, ir kristi.

Ji nenutuokė, kiek truko bučinys, kai jis atsargiai nuo jos atšlijo.

– Paliksiu nerakintas duris, – kuštelėjo ji.

Turėjo žinoti, kad tai kvaila.

Turėjo žinoti, kad tai pavojinga.

Bet ji mąstė ištisas savaites. Buvo išvargusi nuo galvojimo.

33 SKYRIUS

Naktis į pirmadienį. Juozapo palaiminimas

Automobilių stovėjimo aikštelėje priešais areštinę beveik nebuvo automobilių ir visiškai nebuvo žmonių.

Haris pasuko raktelį, ir klaikiai gargdamas variklis užgeso.

Pasižiūrėjo į laikrodį. 23.10. Jam buvo likę penkiasdešimt minučių.

Jo žingsniai aidėjo tarp Teljės-Torpo-Oseno mūrinių sienų.

Prieš įeidamas į vidų, Haris dukart giliai įkvėpė.

Priimamojo postuose buvo tuščia ir visiškai tylu. Dešinėje jis nugirdo judesį. Budėtojų kambaryje iš lėto sukosi kėdės atkaltė. Haris užmatė pusę veido su kepenų spalvos randu, lyg ašara tekančiu iš akies, be žado spoksančios į jį. Tada kėdė pasisuko atgal, atgręždama jam nugarą.

Grotas. Jis buvo vienas. Keista. O gal ir ne.

Haris susirado devintosios kameros raktą ant priimamojo stalo kairėje. Tada nuėjo kamerų link. Iš areštinės darbuotojų kambario girdėjosi balsai, tačiau devintasis numeris buvo ganėtinai palankioje vietoje, tad jam ir neprireikė pro juos eiti.

Haris įkišo raktą į spyną ir pasuko. Sekundę luktelėjo, viduje išgirdo krutėjimą. Tada atidarė duris.

Nuo gulto į jį žvelgiantis vyriškis nebuvo panašus į žudiką. Haris žinojo, kad išvaizda nieko nereiškia. Būdavo, kad ji atskleisdavo, kas jie tokie. Būdavo, kad ir ne.

Šis buvo gražus. Taisyklingi bruožai, tankūs trumpai kirpti tamsūs

plaukai ir pora mėlynų akių, kurios galbūt kažkada buvo panašios į mamos, tačiau bėgant metams virto jo paties. Hariui neilgai trukus keturiasdešimt, Svenui Sivertsenui – per penkiasdešimt. Haris buvo beveik įsitikinęs, kad daugelis pasakytų atvirkščiai.

Sivertsenas kažin kodėl buvo aprengtas raudonomis darbinėmis kalėjimo kelnėmis ir švarku.

– Labas vakaras, Sivertsenai. Esu inspektorius Hūlė. Malonėk atsistoti ir apsisukti ratu.

Sivertsenas kilstelėjo antakį. Haris sužvangino antrankius.

– Tokios taisyklės.

Netaręs nė žodžio Sivertsenas atsistojo, ir Haris, spragtelėjęs antrankius, pastūmė jį atgal gulto link.

Kameroje nebuvo kėdės, kad galėtum atsisėsti, jokių daiktų, kad galėtum susižeisti ar sužeisti kitus, monopolizuota teisinės valstybės bausmių atlikimo vieta. Haris atsirėmė į sieną ir iš kišenės išgraibė susilamdžiusį cigarečių pakelį.

– Įsijungs dūmų detektorius, – pasakė Sivertsenas. – Davikliai itin jautrūs.

Jo balsas buvo stebėtinai aukštas.

– Tiesa, juk esi ir anksčiau sėdėjęs.

Haris prisidegė cigaretę, pasistiebė ant pirštų galų, stumtelėjo į šalį detektoriaus gaubtą ir ištraukė galvaninį elementą.

– O kas apie tai sakoma taisyklėse? – kandžiai paklausė Svenas Sivertsenas.

– Neprisimenu. Rūkai?

– Kas tai? Gerojo policininko triukas?

– Ne, – Haris šyptelėjo. – Mes apie tave tiek daug turime, kad nebereikia jokių vaidinimų, Sivertsenai. Mums nereikia aiškintis smulkmenų, nereikia Lisbetės Barli lavono, nereikia prisipažinimo. Mums paprasčiausiai nereikia tavo pagalbos, Sivertsenai.

– Tai kodėl esi čia?

– Iš smalsumo. Užsiimame giliavandenių žuvų žvejyba, ir man knieti pamatyti, koks padaras man šįkart užkibo ant kabliuko.

Sivertsenas trumpai nusijuokė.

– Vaizdingas paveikslas, bet teks nusivilti, inspektoriau Hūle. Gal ir atrodo, kad užkibo kažkas didelis, tačiau bijau, kad tai tik guminis kaliošas.

– Truputį tyliau, būk toks malonus.

– Bijai, kad mus kas nors išgirs?

– Daryk kaip liepiamas. Esi per daug tykus, turint galvoje vyriškį, sulaikytą už keturias žmogžudystes.

– Aš nekaltas.

– Aha. Leisk man glaustai reziumuoti susidariusią padėtį, Sivertsenai. Tavo lagamine randame raudoną deimantą, toli gražu ne masinės gamybos daiktą, aptiktą ant visų nužudytųjų. Ir dar *„Česká zbrojovka“* – gan retai Norvegijoje pasitaikantį ginklą, tačiau tos pačios markės, kuriuo nužudyta Barbara Svendsen. Parodymuose tvirtini, kad nužudymų dienomis buvai Prahoje, bet mes tai patikrinome skrydžių bendrovėse ir pasirodė, kad tu visomis tomis mus dominančiomis dienomis, įskaitant ir vakarykštę, trumpam buvai atvykęs į Oslą. Kur tavo alibi apie penktą valandą tomis dienomis, Sivertsenai?

Svenas Sivertsenas neatsakė.

– Taip ir maniau. Vadinasi, ne toks jau ir *nekaltas,* Sivertsenai.

– Man jokio skirtumo, ką tu manai, Hūle. Dar kas nors?

Haris pritūpė, nugara vis dar remdamasis į sieną.

– Taip. Ar pažįsti Tomą Valerį?

– Ką tokį?

Ištarė nieko nelaukdamas. Per greitai. Haris neskubėjo, pūtė dūmus į lubas. Sprendžiant iš veido išraiškos, Svenas Sivertsenas kentė neapsakomą nuobodulį. Anksčiau Haris yra matęs žudikų tvirtu kiaušu su po juo kretančia drebučių pavidalo psichika. Taip pat gilaus

įšalo variantų, kurių kiautas skersai išilgai. Jis svarstė, kokio kietumo buvo šis.

– Neapsimetinėk, jog neprisimeni vardo to, kuris tave ir sulaikė, ir apklausė, Sivertsenai. Man įdomu, ar pažįsti jį iš anksčiau?

Haris pastebėjo neramų judesį jo žvilgsnyje.

– Esi anksčiau teistas už kontrabandą. Ir tavo lagamine rastas ginklas, ir kiti pistoletai turi ypatingas žymes, kurias palieka aparatas, naudojamas serijos numeriams nutrinti. Tas pačias žymes pastaraisiais metais aptinkame ant vis šiame mieste gausėjančių neregistruotų ginklų. Manome, kad už viso to slepiasi kontrabandininkų gauja.

– Įdomu.

– Ar tu Valeriui nelegaliai tieki ginklus, Sivertsenai?

– O varge, tai jūs dar ir tokiais dalykais verčiatės?

Svenas Sivertsenas nė nemirktelėjo. Bet mažytis prakaito lašelis buvo beatitrūkstąs nuo tankių plaukų linijos.

– Per šilta, Sivertsenai?

– Normaliai.

– Aišku

Haris atsistojo, priėjo prie praustuvės, atgręžęs Sivertsenui nugarą iš laikiklio ištraukė baltą plastikinį indelį ir smarkiai atsuko čiaupą, vanduo tryško net putodamas.

– Žinai ką, Sivertsenai? Mintis man šovė į galvą tik po to, kai kolegė papasakojo, kokiomis aplinkybėmis Valeris tave sulaikė. Tada prisiminiau, kaip Valeris sureagavo man pranešus, kad Beatė Len išsiaiškino tavo tapatybę. Įprastai jis būna bejausmis šunsnukis, tačiau tada trumpai valandėlei išbalo lyg drobė ir atrodė visiškai neveiksnus. Ten ir tada maniau, kad jam toptelėjo, jog mus suklaidino, kad rizikavome užsikrauti ant sprando dar vieną žmogžudystę. Bet kai Len papasakojo apie du Valerio pistoletus ir kad jis sušuko tau į jį nesitaikyti, man viskas ėmė aiškėti. Ne naujos žmogžudystės grėsmė jį nupurtė. Tai buvo mano balsu ištartas ta-

vo vardas. Jis tave atpažino. Esi vienas jo kurjerių. Ir Valeris, žinoma, suvokė, kad jeigu būsi apkaltintas nužudymais, vieną dieną viskas iškils į paviršių. Apie tavo naudotus ginklus, tavo dažnų kelionių į Oslą priežastis, tavo ryšius. Teisėjas galbūt netgi pasiūlytų už norą bendradarbiauti skirti švelnesnę bausmę. Štai kodėl jis ketino tave nušauti.

– Nušau...

Haris pripylė indą vandens, atsigręžė ir priėjo prie Sveno Sivertseno. Pastatė indą ant grindų priešais jį ir atrakino antrankius. Sivertsenas pagrąžė riešus.

– Išgerk, – liepė Haris. – Tada gausi parūkyti ir vėl užnersiu antrankius.

Svenas dvejojo. Haris dirstelėjo į laikrodį. Jam buvo likęs dar visas pusvalandis.

– Nagi, Sivertsenai.

Svenas sugriebė indą, atlošė galvą ir žiūrėdamas į Harį išmaukė.

Prieš paduodamas Sivertsenui Haris savo lūpomis suspaudė cigaretę ir ją pridegė.

– Tu manimi netiki, ar ne? – pratarė Haris. – Manai priešingai, kad pats Tomas Valeris ištrauks tave iš šios – kaip ją pavadinti – keblios padėties? Kad jis, atsilygindamas už ilgalaikę ir ištikimą tarnystę jo piniginei, surizikuos dėl tavęs. Blogiausiu atveju, kad tu, pasinaudodamas viskuo, ką apie jį žinai, priversi jį tau pagelbėti, – Haris iš lėto kraipė galvą. – Maniau, kad tu sumanus vaikinas, Sivertsenai. Tie galvosūkiai, kuriuos mums pateikei, kaip viską inscenizavai, pats visą laiką būdamas vienu žingsniu priekyje. Visa tai privertė mane įsivaizduoti vaikiną, tiksliai žinantį, ką mes pagalvosime ir ko mes imsimės. O dabar net nesugebi suprasti, kaip dirba tokie rykliai kaip Tomas Valeris.

– Tavo tiesa, – pasakė Sivertsenas, primerktomis akimis pūsdamas dūmus į lubas. – Aš tavimi netikiu.

Sivertsenas pirštu pabaksnojo į cigaretę. Pelenai nukrito šalia apačioje stovinčio tuščio plastikinio indo.

Haris svarstė, ar tik nebus jis palūžęs. Bet ir anksčiau matė ženklus, o apsiriko.

– Ar žinai, kad pranašauja atšalimą? – paklausė Haris.

– Nesidomiu Norvegijos naujienomis, – Sivertsenas kreivai šyptelėjo, matyt, pasijuto laimėjęs.

– Lietų, – pridūrė Haris. – Beje, kaip vanduo?

– Vandens skonio.

– Vadinasi, Juozapo palaiminimo reklama nemeluoja.

– Juozapo? Ko tokio?

– Palaiminimo. *Blessing*. Beskonis ir bekvapis. Atrodai taip, lyg būtum girdėjęs apie šį produktą. Gal netgi pats ir atvežei jam? Čečėnija, Praha, Oslas? – Haris kreivai šyptelėjo. – Likimo ironija.

– Apie ką čia šneki?

Haris kažką švystelėjo aukštyn, ką pagavęs Sivertsenas sėdėdamas apžiūrinėjo. Panašu į lervą. Tai buvo baltos spalvos kapsulė.

– Ji tuščia... – klausiamai pažvelgė į Harį.

– Skanaus.

– Ką?

– Linkėjimai nuo Tomo Valerio, mudviejų šefo.

Žiūrėdamas į Sivertseną, Haris per nosį išpūtė dūmus. Pastebėjo nevalingą raukšlę jo kaktos odoje. Adomo obuolį, besivažinėjantį liftu. Pirštus, staiga ėmusius kasyti smakrą.

– Kaip įtariamas keturiais nužudymais, turėtum sėdėti sustiprinto režimo kalėjime, Sivertsenai. Ar pagalvojai apie tai? Bet ne, tūnai paprastoje areštinės kameroje, į kurią laisvai gali patekti kiekvienas, turintis policininko ženklelį. Kaip tyrėjas, galėčiau tave išsivesti, pasakęs sargybiniams, kad noriu tave apklausti, prikeverzočiau ką nors vištos koja ir išsiųsčiau lėktuvu į Prahą. Arba – kaip šiuo atveju – į pragarą. Kaip manai, kas pasirūpino, kad sėdėtum čia, Sivertsenai? Beje, kaip jautiesi?

Sivertsenas rijo seiles. Palūžęs. Totaliai palūžęs.

– Kodėl man visa tai pasakoji? – sušnabždėjo jis.

Haris patraukė pečiais.

– Valeris šykšti pasakojimų savo pavaldiniams, o aš, kaip tu jau supratai, smalsus iš prigimties. Nenori taip kaip aš susidaryti visapusiško, Sivertsenai? Ar esi vienas iš tų, kurie tiki proto nuskaidrėjimu po mirties? Ką gi. Mano problema ta, kad man dar toli iki...

Siventsenas išbalo.

– Dar cigaretę? – pasiūlė Haris. – Ar jau ima pykinti?

Lyg ištarus stebuklingą žodį, Sivertsenas išsižiojo, krestelėjo galvą ir jau kitą akimirką ant mūrinių grindų tėkštelėjo geltoni vėmalai. Jis vos gaudė kvapą.

Haris nepatenkintas nužvelgė kelis rikošetu ant jo kelnių klešnių atšokusius lašus, priėjo prie praustuvės, atsiplėšė nuo ritinėlio tualetinio popieriaus, nusivalė kelnes, atplėšė dar juostelę popieriaus ir padavė Sivertsenui. Sivertsenas nusišluostė burną. Tada jo galva it švininė nulinko žemyn ir veidas pasislėpė tarp delnų. Jo verksmu springstantis balsas pagaliau prasiveržė:

– Įėjęs į prieškambarį... aš suglumau, bet iškart supratau, kad jis vaidina. Jis man mirktelėjo ir į vieną pusę pakraipė galvą, kad suvokčiau, jog šūksniai buvo skirti kažkam kitam. Praėjo kelios sekundės, kol supratau jo sumanymą. Tai, kas man dingojosi esąs jo sumanymas. Aš maniau... maniau, jis norėjo, kad kiti pagalvotų, jog buvau ginkluotas, jis vėliau galėtų pasiaiškinti, kodėl leidęs man pabėgti. Turėjo du pistoletus. Maniau, tas antras man. Kad būčiau ginkluotas, jei kas nors mus užmatytų. Stovėjau ten ir laukiau, kol jis paduos man pistoletą. Tada pasirodė moteris ir viską sugadino.

Haris vėl nugara prisišliejo prie sienos.

– Tai tu prisipažįsti žinojęs, kad policija tavęs ieškojo dėl kurjerio dviratininko žmogžudysčių?

Sivertsenas papurtė galvą.

– Ne, ne, aš joks žudikas. Maniau, mane sulaikė už ginklų kontrabandą. Ir deimantų. Juk žinojau, kad Valeris dirba su šitais dalykėliais, tai todėl viskas ir vykdavo taip sklandžiai. Ir kad dėlto jis nori leisti man pasprukti. Man reikia...

Dar daugiau vėmalų šliūkštelėjo ant grindų, šįkart žalesnės spalvos.

Haris padavė jam dar popieriaus.

Sivertsenas pravirko.

– Kiek man liko laiko?

– Kaip čia pasakius, – pratarė Haris.

– Sakyk.

Haris į grindis užgesino cigaretę, įsikišo ranką į kišenę ir ištraukė kozirį:

– Matai?

Tarp nykščio ir smiliaus laikė pakėlęs baltos spalvos piliulę. Sivertsenas linktelėjo.

– Jeigu prarysi ją per pirmas dešimt minučių po „Joseph's Blessing" suvartojimo, šansų išgyventi gerokai padaugės. Gavau ją iš draugo, užsiimančio vaistų platinimu. Tikiu, kad tau įdomu kodėl. Ką gi. Todėl, kad norėjau su tavimi sudaryti sandorį. Noriu, kad liudytum prieš Tomą Valerį. Papasakotum viską, kas tau žinoma apie jį saistančius ryšius su nelegalia ginklų prekyba.

– Gerai jau gerai. Tik duok man piliulę.

– Bet ar aš galiu tavimi pasitikėti, Sivertsenai?

– Prisiekiu.

– Man reikalingas apgalvotas atsakymas, Sivertsenai. Iš kur man žinoti, kad tu neišversi kailio, vos tik aš dingsiu iš akių?

– Ką?

Haris piliulę įsidėjo atgal į kišenę.

– Sekundės kapsi. Kodėl turėčiau tavim pasitikėti, Sivertsenai? Įtikink mane.

– Dabar?

– Palaiminimas suluošina kvėpavimą. Nepaprastai skausminga, pasak mačiusiųjų šitaip nusibaigiančius.

Prieš prabildamas, Sivertsenas dukart mirktelėjo:

– Tu gali manimi pasitikėti, nes tai būtų logiška. Jeigu aš šįvakar nemirsiu, Tomas Valeris supras, kad aš perpratau jo ketinimus mane nužudyti. Ir tada kelio atgal nebėra, tada jis privalės mane prigriebti, kol aš neprigriebiau jo. Aš stačiai neturiu kito pasirinkimo.

– Puiku, Sivertsenai. Tęsk.

– Čia, viduje, aš neturiu jokių galimybių, būsiu nusibaigęs daug anksčiau, nei jie manęs ateis pasiimti iš ryto. Vienintelis mano šansas – demaskuoti Valerį, pasodinti jį už grotų ir padaryti tai kuo skubiau. Ir vienintelis, galintis man padėti tai įgyvendinti... esi tu.

– Sveikinu laimėjus aukso puodą, – tarė Haris ir atsistojo. – Rankas už nugaros, ačiū.

– Bet...

– Daryk kaip liepiamas, mes išeinam.

– Duok piliulę...

– Piliulė vadinasi flunipamas ir padeda ne daugiau nei nuo nemigos.

Svenas nepatikliai stebeilijo į Harį.

– Tu...

Haris buvo pasirengęs puolimui, žengė žingsnį į šalį ir trenkė stipriai ir žemai. Sivertsenas išleido maždaug tokį garsą, koks pasigirsta atkišus paplūdimio kamuolio ventilį, ir susmuko.

Viena ranka Haris jį pastatė, o kita pritvirtino antrankius.

– Nėra ko jaudintis, Sivertsenai. Tos Valerio ampulės, kurią matei, turinį vakar išpyliau į praustuvę. Dėl nemalonaus vandens skonio teks aiškintis su „Oslo vandenimis“.

– Bet... aš...

Abudu pasižiūrėjo į vėmalus.

– Silpni nervai, – padarė išvadą Haris. – Niekam apie tai nepasakosiu.

Kėdės atkaltė budėtojų kambaryje palengva sukosi. Pasimatė primerkta akis. Jai sureagavus, nukarusios odos raukšlės sulindo po akies obuoliu, kuris susyk pasidarė didelis ir spoksus. „Verksnys“ Grotas netikėtu spartumu savo riebų kūną atkėlė nuo kėdės.

– Kas čia? – amtelėjo jis.

– Sulaikytasis iš devintosios kameros, – atsakė Haris, linkteldamas į Sivertseno pusę. – Veduosi jį apklausai į šeštąjį. Kur man pasirašyti?

– Apklausai? Nieko negirdėjau apie apklausą.

„Verksnys“, sukryžiavęs rankas ir plačiai išžergęs kojas, įsitaisė atokiau už priimamojo stalo.

– Kiek man žinoma, mes neprivalome jums apie tai pranešti, Grotai, – atsakė Haris.

Groto žvilgsnis pasiklydęs šokinėjo nuo Hario prie Sivertseno ir atgalios.

– Atsipalaiduok, – tarstelėjo Haris. – Smulkūs plano pakeitimai. Sulaikytasis atsisako savo vaistų. Sugalvosim ką nors kita.

– Nė nenutuokiu, apie ką tu čia kalbi.

– Nenutuoki, bet jeigu nori apsieiti be tolesnių paaiškinimų, siūlau tuoj pat kloti registracijos žurnalą ant stalo, Grotai. Mes skubam.

„Verksnys“ spoksojo į juos savo verkiančia akimi, kitą akį užmerkęs.

Haris sutelkė visą dėmesį į savo kvėpavimą ir vylėsi, kad išorėje nebuvo matyti jo besidaužančios širdies. Visas jo išpuoselėtas planas galėjo jau dabar sugriūti kaip kortų namelis. Geras vaizdas. Sumautas kortų namelis. Nė vieno tūzo. Liko vienintelė viltis, kad Groto riešuto dydžio smegenys suveiks kaip numanyta. Prielaida buvo atsainiai paremta Aunės postulatu, kad kai ant kortos pastatyta savinauda, žmogaus gebėjimas racionaliai mąstyti yra atvirkščiai proporcingas intelektui.

„Verksnys“ suniurnėjo.

Haris tikėjosi, kad tai reiškė, jog jis suprato esmę. Kad jeigu

Haris pasirašys dėl sulaikytojo išleidimo įstatymų numatyta tvarka, „Verksnio“ prisiimama rizika sumažės ir jis vėliau galės tyrėjams papasakoti viską taip, kaip ir įvyko. Užuot rizikavęs būti apkaltintas melu, sakydamas, kad apie paslaptingos mirties devintojoje kameroje laiką niekas nei atėjo, nei išėjo. Labai tikėtina, kad kaip tik dabar Grotas galvojo apie tai, jog Haris rašiklio brūkštelėjimu galėjęs jį išvaduoti nuo galvos skausmo, kad jį aplankė geros naujienos. Jokio pagrindo pakartotinai tikrinti, juk Valeris pats sakė, kad šis idiotas dabar buvo jų pusėje.

„Verksnys“ atsikrenkštė.

Haris ant punktyrinės linijos iškeverzojo savo vardą.

– Marš, – paliepė jis ir pastūmė Sivertseną į priekį nuo savęs.

Nakties vėsa automobilių stovėjimo aikštelėje prie areštinės buvo lyg šalto alaus gurkšnis ryklėje.

34 SKYRIUS

Naktis į pirmadienį. Ultimatumas

Rakelė atsibudo.

Apačioje kažkas įėjo pro duris.

Ji apsivertė lovoje ir žvilgtelėjo į laikrodį. Be penkiolikos pirma.

Ji įsitempė ir gulėdama klausėsi. Juto, kaip mieguistą palaimą palengva keitė lūkestingas dilgčiojimas. Kai jis ropšis į lovą, ji apsimes mieganti. Žinojo, kad toks žaidimas vaikiškas, bet jai patiko. Jis tik gulės ir alsuos. O kai sapne apsivers ant šono ir jos ranka tarsi netyčia nusileis jam ant pilvo, išgirs jo dažnėjantį ir gilėjantį kvėpavimą. Ir tada jie gulės nejudėdami, tikrindami, kuris ilgiau ištvers, lyg varžydamiesi. Ir jis pralaimės.

Galbūt.

Ji užsimerkė.

Po valandėlės atsimerkė. Nerimas įsirangė po oda.

Atsistojo, pravėrė miegamojo duris ir klausėsi.

Jokio garso.

Priėjo prie laiptų.

– Hari?

Jos balsas skambėjo nerimastingai, ir ją dar labiau baugino. Susikaupė ir nulipo žemyn.

Ten nieko nebuvo.

Nusprendė, kad nerakintos laukujės durys nebuvo tinkamai uždarytos ir kad ji prabudo jas užtrenkus vėjo gūsiui.

Užrakinusi duris atsisėdo virtuvėje. Įsipylė stiklinę pieno. Klausėsi rąstinio namo braškėjimo, senų sienų tarpusavio pokalbio.

Pusę dviejų ji atsistojo. Haris nuvažiavo į savo namus. Ir niekada nesužinos, kad šįvakar galėjo laimėti.

Pakeliui į miegamąjį jai toptelėjo mintis, sukeldama dar vieną akimirksnį švelnios panikos. Ji atsigręžė. Ir su palengvėjimu atsikvėpė, pro Olego kambario durų plyšį pamačiusi jį miegantį lovoje.

Vis dėlto po valandos prabudo iš košmaro ir blaškėsi visą naktį, negalėdama užmigti.

Lyg gurgiantis senas povandeninis laivas baltas fordas eskortas šliuožė per vasaros naktį.

– Ekerno gatvė, – murmėjo Haris. – Sūno gatvė.

– Kaip? – pasiteiravo Sivertsenas.

– Aš tik mokausi.

– Ką?

– Trumpiausią kelią.

– Į kur?

– Netrukus pamatysi.

Jie pastatė automobilį vienpusio eismo kelio atkarpoje vidury blokinių namų rajono su keletu pasiklydusių privačių namų. Haris, persisvėręs per Sivertseną, atidarė keleivio duris. Po įsilaužimo į automobilį prieš daugelį metų jos nebeatsidarė iš išorės. Rakelė kažkada iš to pasišaipė, kalbėjo apie automobilius ir jų savininkų asmenybes. Jis nebuvo tikras, kad tada suprato potekstę. Haris apėjo automobilį iki keleivio pusės, ištraukė lauk Sivertseną ir liepė jam atsistoti nugara į jį.

– Tu kairiarankis? – paklausė Haris, atrakindamas antrankius.

– Kaip?

– Ar tu geriau mušiesi kaire, ar dešine?

– Pats man pasakyk. Aš nesimušu.

– Puiku.

Haris antrankiais sukabino Sivertseno dešinį riešą su savo kairiuoju. Sivertsenas klausiamai žvilgtelėjo į jį.

– Nenoriu tavęs prarasti, mielasis, – paaiškino Haris.

– Argi ne paprasčiau nukreipti į mane pistoletą?

– Tikrai taip, tačiau prieš porą savaičių buvau gražiai paprašytas jį grąžinti. Jau eikim.

Jie ėjo per lauką kuopos daugiaaukščių link, nakties danguje išpiešusių svarius, juodus profilius.

– Ar malonu sugrįžti į pažįstamas vietas? – paklausė Haris, jiems sustojus priešais bendrabučio duris.

Sivertsenas patraukė pečiais.

Jiems įėjus vidun, Haris išgirdo tai, ko mažiausiai tikėjosi. Žingsnius ant laiptų. Jis apsižvalgė, pamatė šviesą mažame iliuminatoriaus tipo lifto durų langelyje ir čečiotkos žingsniu įšleivojo, paskui save tempdamasis Sivertseną. Liftas sulingavo nuo jų svorio.

– Tikriausiai gali pasakyti, į kurį aukštą važiuosime, – pasakė Haris.

Sivertsenas užvertė akis į viršų, Hariui jam priešais veidą skimbčiojant raktų ryšuliu su plastikine kaukole.

– Nenusiteikęs žaisti? Gerai, vežk mus į ketvirtą, Sivertsenai.

Sivertsenas nuspaudė juodą ketvertu pažymėtą mygtuką ir žvilgterėjo į viršų, kaip kad daroma belaukiant, kol pajudės liftas. Haris įdėmiai stebėjo Sivertseno veidą. Velniškai gera vaidyba, tą jis turėjo pripažinti.

– Stumdomosios grotos, – priminė Haris.

– Kaip?

– Liftas nevažiuoja, kol neužstumtos grotos. Puikiai tai žinai.

– Šitos?

Haris linktelėjo. Sivertsenui traukiant grotas į dešinę, žvangėjo geležis. Liftas vis dar nevažiavo.

Hariui ant kaktos ištryško prakaito ašara.

– Užstumk jas iki galo, – pamokė Haris.

– Šitaip?

– Liaukis vaidinęs, – paprašė Haris nurydamas seilę. – Jos turi būti užstumtos iki pat galo. Kol jos nesiliečia su kontaktiniais taškais grindyse prie pat staktos, jis nevažiuoja.

Sivertsenas šyptelėjo.

Haris sugniaužė dešinį kumštį.

Liftas trūktelėjo ir už juodų blizgančių metalinių grotų ėmė slinkti balta mūrinė siena. Jie pakilo virš lifto durų, ir pro iliuminatorių Haris pamatė laiptais žemyn besileidžiantį pakaušį. Tikriausiai kažkas iš gyventojų, bent jau Bjornas Holmas sakė, kad ekspertai kriminalistai savo darbą čia baigė.

– Tau nepatinka liftai, tiesa?

Haris neatsakė, tik žiūrėjo į slystančią sieną.

– Mažutėlaitė fobija?

Liftas sustojo taip netikėtai, kad Haris net žengtelėjo į šoną. Po jais siūbavo grindys. Haris pastėręs žiūrėjo į mūrinę sieną.

– Ką tu, po velnių, darai? – sušnabždėjo jis.

– Esi kiaurai permirkęs prakaitu, inspektoriau Hūle. Pamaniau, kad dabar tinkamas laikas mudviem išsiaiškinti vieną dalyką.

– Dabar niekam netinkamas laikas. Pasitrauk arba...

Sivertsenas įsitaisė priešais lifto mygtukus ir neatrodė, kad ketintų trauktis. Haris pakėlė dešinę ranką. Ir tada pamatė jį – skaptą kairėje Sivertseno rankoje. Su žalia rankena.

– Gulėjo tarp atlošo ir sėdynės, – kone apgailestaudamas šyptelėjo Sivertsenas. – Vertėtų apsitvarkyti automobilį. Ar klausaisi manęs dabar?

Žybtelėjo plienas. Haris mėgino mąstyti. Mėgino nuvyti šalin paniką.

– Aš girdžiu.

– Puiku, nes tai, ką pasakysiu, reikalauja šiek tiek dėmesio. Aš

nekaltas. Tai yra aš nelegaliai gabenu ginklus ir deimantus. Tai dariau metų metus. Tačiau niekada niekam neatėmiau gyvybės.

Hariui pajudinus ranką, Sivertsenas iškėlė skaptą. Haris ją nuleido.

– Ginklų kontrabanda vykdoma per asmenį, vadinamą Princu, ir man jau kuris laikas žinoma, kad jis tapatus inspektoriui Tomui Valeriui. Dar įdomiau: galiu įrodyti, kad jis – Tomas Valeris. Ir jeigu teisingai supratau situaciją, kad įveiktum Tomą Valerį esi priklausomas nuo mano liudijimo ir mano turimų įrodymų. Jeigu tu jo neįveiksi, jis įveiks tave. Teisingai?

Haris nenuleido akių nuo skapto.

– Hūle?

Haris linktelėjo.

Sivertseno juokas buvo skambus kaip mergaitės.

– Argi ne nuostabus paradoksas, Hūle? Stovime čia, ginklų kontrabandininkas ir faras, sukabinti grandine ir visiškai vienas nuo kito priklausomi, ir vis tiek svarstome, kaip vienas kitą nugalabytume?

– Tikrų paradoksų nebūna, – atsakė Haris. – Ko tu nori?

– Aš noriu, – tarstelėjo Sivertsenas, pametėjo skaptą į viršų ir sugavo taip, kad rankena būtų nukreipta į Harį. – Kad tu išsiaiškintum, kas pasirūpino, kad atrodytų, jog aš nužudžiau keturis asmenis: sugebėsi tai padaryti, gausi Valerio galvą, patiektą ant sidabrinės lėkštės. Tu padedi man, aš padedu tau.

Haris ilgai žiūrėjo į Sivertseną. Jų antrankiai trynėsi viens į kitą.

– Gerai, – ištarė Haris. – Tačiau darykim viską tinkama eilės tvarka. Pirmiausia pasodinsime Valerį už grotų. Kai tai bus atlikta, atgausiu darbinę dvasią ir galėsiu tau padėti.

Sivertsenas papurtė galvą.

– Žinau, kaip atrodo mano byla. Turėjau visą parą apmąstyti, Hūle. Įrodymai prieš Valerį yra vienintelis mano turtas derybose, o tu – vienintelis, su kuriuo galiu derėtis. Policija jau atšventė pergalę ir nė vienas iš jūsų nenorės kitomis akimis pažvelgti į bylą, rizikuodamas

šimtmečio laimėjimą paversti šimtmečio liapsusu. Pamišėlis, nužudęs šias moteris, siekia man prisiūti kaltę. Mane įviliojo į spąstus. Ir esu bejėgis be pagalbos.

– Ar suvoki, kad šią akimirką Tomas Valeris su savo bendrais neriasi iš kailio, ieškodami mudviejų. Kad sulig kiekviena valanda jie artėja. Ir kai – ne jeigu – jie mus suras, mums abiem galas?

– Taip.

– Tai kam rizikuoti? Jeigu tai, ką sakai apie policiją, laikysim tiesa, kad jie jokiu būdu nesiims iš naujo tirti bylos, – argi dvidešimt metų kalėjime ne geriau, nei netekti gyvybės?

– Dvidešimt metų kalėjime – tokio pasirinkimo aš jau nebeturiu, Hūle.

– Kodėl gi ne?

– Nes ką tik sužinojau tai, kas radikaliai pakeis mano gyvenimą.

– Ir tai yra?

– Tapsiu tėvu, inspektoriau Hūle.

Haris dukart sumirksėjo.

– Privalai surasti tikrąjį žudiką, kol Valeris neaptiko mūsų, Hūle. Paprasčiau nebūna.

Sivertsenas ištiesė Hariui skaptą.

– Ar tiki manimi?

– Taip, – sumelavo Haris ir susigrūdo skaptą į švarko kišenę.

Liftui vėl pradėjus judėti, plieninis lynas sucypė.

35 SKYRIUS

Naktis į pirmadienį. Užburianti nesąmonė

– Tikiuosi, tau patinka Igis Popas, – tarė Haris, prirakindamas Sveną Sivertseną prie radiatoriaus po langu keturi šimtai šeštajame. – Kurį laiką mums reikės tenkintis šiuo vaizdu.

– Galėjo būti blogiau, – atsakė Svenas, pakeldamas akis į plakatą. – Mačiau Igį ir „The Stooges" Berlyne. Šio kambario gyventojas tada dar tikriausiai nebuvo gimęs.

Haris pažvelgė į laikrodį. Dešimt po pirmos. Valeris su savo sėbrais, ko gero, jau spėjo iškrėsti jo butą Sofijos gatvėje ir pradėjo tikrinti viešbučius. Neįmanoma pasakyti, kiek juodu turi laiko. Haris klestelėjo ant sofos ir abiem delnais pasitrynė veidą.

Tegu jį velniai, tą Sivertseną!

Planas buvo labai paprastas. Tiesiog susirasti saugią vietelę, o tada, paskambinus Bjarnei Meleriui ir kriminalinės policijos viršininkui, telefonu duoti pasiklausyti Sveno Sivertseno parodymų prieš Valerį. Pasakyti jiems, kad jie turi tris valandas suimti Tomą Valerį, kol Haris nepaskambino spaudai ir nesukėlė skandalo. Nesunkus pasirinkimas. Tada tebūtų reikėję tylutėliai laukti patvirtinimo, kad Tomas Valeris už grotų. Vėliau Haris būtų surinkęs Rogerio Jendemo iš „Aftenposten" numerį, pasiūlęs jam paskambinti kriminalinės policijos viršininkui ir paprašyti pakomentuoti šį suėmimą. Tik tuomet – viską iškėlus viešumon – Haris su Sivertsenu būtų išlindę iš savo slėptuvės.

Pakankamai saugus žaidimas, jei Sivertsenas nebūtų pateikęs to savo ultimatumo.

– O ką, jeigu...

– Nė nemėgink, Hūle.

Sivertsenas nė nedirstelėjo į jį.

Po velniais!

Haris vėl pasižiūrėjo į laikrodį. Žinojo, kad turi liautis, turi pamiršti laiką ir sukaupti mintis, perdėlioti jas, improvizuoti, įžvelgti galimybių, kurių suteikia ši padėtis. Šūdas!

– Gerai, – tarė Haris ir užsimerkė. – Klok man savo istoriją.

Antrankiai subarškėjo, kai Svenas Sivertsenas palinko į priekį.

Haris stovėjo prie atviro lango ir rūkė, klausydamas skaidraus Sveno Sivertseno balso. Pasakojimą jis pradėjo nuo to, kad būdamas septyniolikos pirmą kartą sutiko savo tėvą.

– Mama įsivaizdavo, kad esu Kopenhagoje, bet aš nuvažiavau į Berlyną ir jį susiradau. Jis gyveno didžiuliame name, kurį saugojo sarginiai šunys, ambasadų rajone, šalia Tyrgarteno parko. Palydėtas sodininko paskambinau į duris. Kai jis atidarė, apėmė toks jausmas, lyg žiūrėčiau į savo atvaizdą veidrodyje. Abu stovėjome ir spoksojome vienas į kitą, man net nereikėjo sakyti, kas aš toks. Galiausiai jis apsiverkė ir apkabino mane. Gyvenau ten keturias savaites. Jis buvo vedęs, turėjo tris vaikus. Neklausiau, kuo užsiima, o pats nepasakojo. Randi, jo žmona, serganti nepagydoma širdies liga, buvo išvykusi į kažkokią brangią Alpių gydyklą. Man tai priminė motyvą iš meilės romano, kartais pamąstydavau, ar ne dėl to tėvas ją ten ir išsiuntė. Nekilo jokių abejonių, kad jis ją myli. Arba galbūt tiksliau būtų sakyti, kad buvo įsimylėjęs. Kai prašnekdavo apie tai, kad ji mirs, atrodydavo, lyg skaitytum sentimentalią istoriją iš moterų žurnalo. Vieną pavakarę į svečius atėjo žmonos draugė, mes gėrėme arbatą, o tėvas kalbėjo, kad Randi jam atsiuntęs likimas, bet jie mylėję vienas

kitą taip begėdiškai ir karštai, jog tas pats likimas nubaudęs juos, leisdamas jai nuvysti pačiame žydėjime. Jis sakė tokius dalykus neraudonuodamas. Kai tą naktį negalėdamas užmigti nusprendžiau nulipti į apačią ir pašniukštinėti po barą, iš jo miegamojo pamačiau išsėlinančią draugę.

Haris linktelėjo galva. Ar nakties oras tapo gaivesnis, ar jam tik pasivaideno? Sivertsenas įsitaisė patogiau.

– Dienomis namas priklausydavo man vienam. Jis turėjo dvi dukteris, keturiolikos ir šešiolikos metų. Bodilę ir Alisą. Joms aš, žinoma, buvau nepaprastai įdomus. Nepažįstamas vyresnis įbrolis, atsibastęs iš plačiojo pasaulio. Abi buvo mane įsimylėjusios, bet aš pasirinkau Bodilę, jaunesniąją. Vieną dieną, kai ji anksti parėjo iš mokyklos, nusivedžiau ją į tėvo miegamąjį. Kai paskui ji norėjo paslėpti kruvinas paklodes, aš ją išvariau iš kambario, užrakinau duris ir padavęs raktą sodininkui paprašiau, kad perduotų jį tėvui. Kitą rytą per pusryčius tėvas paklausė, ar nenorėčiau jam dirbti. Taip pradėjau verstis deimantų kontrabanda.

Sivertsenas nutilo.

– Laikas eina, – paragino Haris.

– Aš dirbau iš Oslo. Neskaitant poros ankstyvų žioplų klaidų, už kurias du kartus buvau nuteistas lygtinai, man sekėsi gerai. Ypač mokėdavau pereiti pro muitinę oro uostuose. Labai paprasta. Tereikia padoriai apsirengti ir neišsiduoti, kad bijai. O aš nebijodavau, man būdavo nusispjauti. Segėdavau kunigo apykaklę. Žinoma, šis triukas toks banalus, kad gali atkreipti muitininkų dėmesį. Tačiau dar reikia žinoti, kaip kunigas vaikšto, kaip kerpasi, kokiais batais avi, kaip laiko rankas ir kaip suraukia veidą. Jei išmoksi šitų dalykų, tavęs beveik niekada nesustabdys. Net jeigu muitininkas tave įtartų, sustabdyti dvasininką reikia daugiau narsos. Muitininkas, kuris nieko nerasdamas rausiasi kunigo lagamine, nors pro šalį plaukia ilgaplaukiai hipiai, neabejotinai sukeltų nepasitenkinimą. O muitinė

niekuo nesiskiria nuo kitų tarnybų, ji taip pat suinteresuota, kad žmonės susidarytų palankų – tegu ir klaidingą – įspūdį, jog muitininkai dirba gerai.

Tūkstantis devyni šimtai aštuoniasdešimt penktaisiais tėvas mirė vėžiu. Nepagydoma Randi širdies liga taip ir liko nepagydoma, tačiau nesutrukdė jai grįžti namo ir perimti verslo. Nenutuokiu, ar ji sužinojo, kad aš atėmiau iš Bodilės nekaltybę, bet staiga netekau darbo. Norvegija mūsų nebedomina, pasakė ji ir nepasiūlė nieko kito. Kelerius metus padykinėjęs Osle persikėliau į Prahą, nukritus geležinei uždangai čia buvo kontrabandininkų rojus. Aš gerai kalbėjau vokiškai ir netrukau ten pritapti. Užsidirbdavau greitų pinigų, kuriuos taip pat greitai ir išleisdavau. Susiradau draugų, bet prie nieko neprisirišdavau. Prie moterų irgi. Man to nereikėjo. Nes žinai ką, Hūle? Pastebėjau, kad iš savo tėvo paveldėjau vieną puikią savybę – gebėjimą būti įsimylėjusiam.

Sivertsenas mostelėjo galva į Igio Popo plakatą.

– Moterims nėra stipresnio afrodiziako už vyrą, kuris įsimylėjęs. Dažniausiai rinkdavausi ištekėjusias moteris – vėliau su jomis mažiau vargo. Kai pritrūkdavau pinigų, jos taip pat man tapdavo maloniu, nors ir nenuolatiniu pajamų šaltiniu. Taip bėgo metai, manęs nepaliesdami. Daugiau nei trisdešimt metų šypsena man nieko nekainavo, lova buvo bendro naudojimo turtas, o pimpis – estafetės lazdelė.

Sivertsenas atrėmė galvą į sieną ir užsimerkė.

– Tikriausiai atrodau ciniškas. Bet patikėk, kiekvienas meilės prisipažinimas, nuskambėjęs iš mano lūpų, buvo toks pat nuoširdus ir tikras kaip tie meilės žodžiai, kuriuos mano pamotei sakydavo tėvas. Aš atiduodavau joms visą save. O pasibaigus skirtam laikui išmesdavau jas į gatvę. Gydykloms pinigų neturėjau. Kaskart baigdavosi taip pat, ir aš maniau, kad taip bus visada. Kol vieną rudens dieną, prieš porą metų, įėjęs į viešbučio „Grand Hotel Evropa" kavinę prie

„Václávské námestí“ pamačiau ją. Evą. Taip, toks jos vardas, ir netiesa, kad nebūna paradoksų, Hūle. Pirmiausia man krito į akis, kad ji jokia gražuolė, tik elgėsi taip. Tačiau žmonės, įsitikinę, kad yra gražūs, tampa gražūs. Aš moterims patinku, taigi priėjau prie jos. Ji nepasiuntė manęs po velnių, tačiau bendravo mandagiai ir atsainiai, tuo vesdama mane iš proto.

Sivertsenas kreivai šyptelėjo.

– Nes vyrui nėra stipresnio afrodiziako už moterį, kuri nėra įsimylėjusi. Ji buvo dvidešimt šešeriais metais jaunesnė už mane, stilingesnė, nei aš kada nors galėsiu tapti, ir – svarbiausia – jai nereikėjo manęs. Ji būtų galėjusi toliau dirbti savo darbą, ligi šiol mano, kad nieko apie jį nežinau. Būtų galėjusi toliau plakti rimbu nusipenėjusius vokiečių verslininkus ir jiems čiulpti.

– Tai kodėl to nedarė? – paklausė Haris, išpūsdamas dūmus Igio pusėn.

– Ji neturėjo šansų atsilaikyti. Nes aš buvau įsimylėjęs. Įsimylėjęs už du. Norėjau turėti ją sau, o Eva, kaip dauguma moterų, kurios nėra įsimylėjusios, vertina finansinį saugumą. Norėdamas suteikti jai prabangą, turėjau gerai uždirbti. Kruvinųjų deimantų kontrabanda iš Sieros Leonės nebuvo itin rizikinga, tačiau neduodavo tiek pelno, kad mano turtams nebūtų įmanoma atsispirti. Narkotikai buvo pernelyg pavojingas verslas. Taip aš perėjau prie ginklų kontrabandos. Ir taip susipažinau su Princu. Du kartus buvome susitikę Prahoje aptarti planų ir sąlygų. Antras susitikimas įvyko lauko restorane prie Vaclovo aikštės. Paprašiau Evos apsimesti fotografuojančia turiste ir staliukas, prie kurio sėdėjome su Princu, atsitiktinai pateko į beveik visas nuotraukas. Tie, kurie nenorėdavo atsiskaityti už atliktą darbą, paštu gaudavo tokių nuotraukų kopijas ir raginimą sumokėti. Poveikis garantuotas. Bet Princas buvo punktualumo įsikūnijimas, niekada neturėjau su juo vargo. Ir tik vėliau sužinojau, kad jis policininkas.

Haris uždarė langą ir atsisėdo ant sofos.

– Šį pavasarį sulaukiau skambučio, – toliau pasakojo Sivertsenas. – Skambino norvegas. Kalbėjo rytų Norvegijos tarme. Neįsivaizduoju, iš kur jis gavo mano telefono numerį. Susidarė įspūdis, kad viską apie mane žino, buvo beveik nejauku. Ne, iš tikrųjų buvo nejauku. Jis žinojo, kas mano motina. Ir apie mano teistumą. Ir apie pentagramos formos deimantus, kurių kontrabanda verčiausi metų metus. Tačiau bjauriausia, jog jis žinojo, kad pradėjau prekiauti ginklais. Jis norėjo abiejų prekių. Vieno deimanto ir vieno „Česká" su duslintuvu. Pasiūlė negirdėtai didelę sumą. Ginklą parduoti atsisakiau, patariau užsisakyti kitais kanalais, bet jis nenusileido, sakė turįs jį gauti tiesiogiai iš manęs, be jokių tarpininkų. Jis pakėlė kainą. O Eva, kaip minėjau, yra reikli moteris, ir aš negalėjau rizikuoti ją prarasti. Taigi mes sutarėme.

– Dėl ko konkrečiai judu susitarėte?

– Jis turėjo labai neįprastų reikalavimų. Prekės turėjo būti pristatytos į Frognerio parką, šalia fontano, prie skulptūros „Monolitas". Pirmas kartas buvo prieš truputį daugiau kaip penkias savaites. Perdavimas turėjo įvykti penktą valandą, per patį piką, kai parke pilna turistų ir žmonių, atėjusių ten po darbo. Taigi ir jam, ir man būsią nesunku ateiti ir išeiti neatkreipiant žmonių dėmesio. Tikimybė, kad kas nors būtų mane atpažinęs, šiaip ar taip, buvo nedidelė. Prieš daugelį metų Prahoje, savo pamėgtame bare, pamačiau vieną norvegą, kuris mane lupdavo mokykloje. Tas žmogus žiūrėjo kiaurai mane. Jis ir viena moteris, su kuria mylėjausi per jos medaus mėnesį Prahoje, yra vieninteliai žmonės iš Oslo, kuriuos sutikau nuo tada, kai iš čia išsikėliau, supranti?

Haris linktelėjo galva.

– Šiaip ar taip, – toliau dėstė Sivertsenas, – klientas nenorėjo, kad mes susitiktume, ir aš neprieštaravau. Prekes turėjau įdėti į rudą plastmasinį maišelį ir, įmetęs į žalią šiukšliadėžę priešais fontaną, iškart

pasišalinti. Esą labai svarbu, kad būčiau punktualus. Sulygta suma buvo iš anksto pervesta į mano sąskaitą Šveicarijos banke. Dėl tokio paprasto fakto, kad jam pavyko mane surasti, vargu ar man šausią į galvą jį apgauti, pasakė jis. Ir neklydo. Ar galiu gauti cigaretę?

Haris pridegė jam cigaretę.

– Kitą dieną po pirmojo pristatymo jis vėl man paskambino, užsakė „Glock 23" ir dar vieną kruvinąjį deimantą kitai savaitei. Perduoti turėjau toje pačioje vietoje, tą pačią valandą, tuo pačiu būdu. Buvo sekmadienis, bet žmonių nė kiek ne mažiau.

– Ta pati diena ir tas pats laikas, kai įvykdytas pirmasis nužudymas – nužudytas Marijus Vėlanas.

– Ką?

– Nieko. Pasakok toliau.

– Viskas kartojosi tris kartus. Su penkių dienų pertrauka. Bet paskutinis kartas buvo šiek tiek kitoks. Gavau dvigubą užsakymą. Vieną turėjau pristatyti šeštadienį, kitą – sekmadienį, taigi vakar. Klientas paprašė, jog iš šeštadienio į sekmadienį nakvočiau pas savo mamą, kad jis žinotų, kur mane rasti, jei pasikeistų planas. Man tiko, šiaip ar taip, ketinau pas ją apsistoti. Džiaugiausi, kad susitiksiu su mama, juk turėjau gerų naujienų.

– Kad ji taps močiute?

Sivertsenas linktelėjo.

– Ir kad ruošiuosi vesti.

Haris užgesino nuorūką.

– Taigi nori pasakyti, kad deimantas ir pistoletas, kuriuos radome tavo lagamine, buvo sekmadieninė partija?

– Taip.

– Aišku.

– Nagi? – neiškentė Sivertsenas, kai tyla tapo nepakeliama.

Haris susidėjo rankas už galvos, atsilošė gulimojoje sofoje ir nusižiovavo.

– Kaip Igio gerbėjas, be abejo, esi girdėjęs „Blah-Blah-Blah“? Geras albumas. Užburianti nesąmonė.

– Užburianti nesąmonė?

Svenas Sivertsenas trinktelėjo alkūne į radiatorių. Iš vidaus pasigirdo duslus, tuščias garsas.

Haris atsistojo.

– Man reikia truputį pravėdinti galvą. Gatvėje yra visą parą veikianti degalinė. Tau ką nors atnešti?

Sivertsenas užsimerkė.

– Paklausyk, Hūle. Sėdim vienoj valty. Ji skęsta. Supranti? Tu ne tik bjaurus, tu dar ir kvailas.

Haris išsišiepė.

– Aš apie tai pagalvosiu.

Kai po dvidešimties minučių Haris sugrįžo, Svenas sėdomis miegojo ant grindų, atsirėmęs į radiatorių ir iškėlęs prirakintą ranką lyg sveikindamasis.

Haris ant stalo padėjo du mėsainius su bulvytėmis ir pastatė didelį butelį kokakolos.

Svenas prasikrapštė akis.

– Ar pamąstei, Hūle?

– Taip.

– Ir apie ką tu mąstei?

– Apie tas nuotraukas, kuriose tavo draugė įamžino tave ir Valerį Prahoje.

– Kuo jos čia dėtos?

Haris atrakino antrankius.

– Nuotraukos čia niekuo dėtos. Mąsčiau, kad ji apsimetė turiste. Ir darė tai, ką daro turistai.

– Tai yra?

– Juk sakiau. Fotografuoja.

Sivertsenas pasitrynė riešus ir pažiūrėjo į valgį ant stalo.

– O iš ko gerti, Hūle?

Haris mostelėjo į butelį.

Svenas atsuko kamštį, pro siaurus akių plyšelius stebėdamas Harį.

– Nejau rizikuoji gerti iš to paties butelio kaip ir serijinis žudikas?

Haris atsakė pilna burna:

– Vienas butelis. Viena valtis.

Olauga Sivertsen sėdėjo svetainėje ir tuščiu žvilgsniu spoksojo priešais save. Ji nedegė šviesos tikėdamasi, jog jie pamanys, kad jos nėra namie, ir duos jai ramybę. Jie skambino telefonu, į duris, šaukė iš sodo ir mėtė akmenukus į virtuvės langą. „Jokių komentarų", – pasakė ji ir ištraukė telefono laidą. Dabar jie tik stovėjo lauke ir tykojo su savo ilgais juodais fotoobjektyvais. Kartą ji priėjo prie lango užtraukti užuolaidų ir iškart išgirdo aparatų dūzgimą. Bzz, bzz, klapt. Bzz, bzz, klapt.

Praėjo beveik para, o policija dar nepamatė, kad įvyko nesusipratimas. Buvo savaitgalis. Galbūt tokie dalykai tvarkomi tik sulaukus pirmadienio ir įprasto darbo laiko.

Kad bent būtų su kuo pasikalbėti. Tačiau Ina negrįžo iš kelionės su paslaptinguoju gerbėju. Gal paskambinti policininkei Beatei? Ne jos kaltė, kad jie suėmė Sveną. Atrodė, tarsi ji suprato, kad Olaugos sūnus negali būti tas, kuris žudo žmones. Netgi paliko jai savo telefono numerį ir paprašė paskambinti, jei turėsianti ką nors pasakyti. Nesvarbu ką.

Olauga pažvelgė pro langą. Negyvos kriaušės siluetas priminė pirštus, mėginančius sugriebti mėnulį, pakibusį žemai virš sodo ir stoties pastato. Ji dar niekada nebuvo mačiusi tokio mėnulio. Jis atrodė kaip numirėlio veidas. Su mėlynomis kraujagyslėmis ant baltos odos.

Kur prapuolė Ina? Vėliausiai žadėjo grįžti sekmadienio pavakarę. Olauga įsivaizdavo, kaip bus smagu, kaip jie visi gers arbatą ir Ina susipažins su Svenu. O juk Ina visada tokia punktuali ir pareiginga.

Olauga palaukė, kol sieninis laikrodis išmuš antrą valandą.

Tada susirado telefono numerį.

Atsiliepė po trečio pyptelėjimo.

– Beatė, – pasigirdo mieguistas balsas.

– Labas vakaras, čia Olauga Sivertsen. Prašau man atleisti, kad trukdau taip vėlai.

– Viskas gerai, ponia Sivertsen.

– Olauga.

– Olauga. Atsiprašau, dar iki galo nepabudau.

– Skambinu, nes man neramu dėl Inos, mano nuomininkės. Ji seniausiai turėjo grįžti namo, o turint galvoje, kas įvyko... Na, taip, aš nerimauju.

Iš karto nesulaukusi jokio atsako Olauga pamanė, kad galbūt Beatė užmigo. Bet tada vėl pasigirdo jos balsas, tik jis nebebuvo mieguistas.

– Norite pasakyti, kad jūs turite nuomininkę, Olauga?

– Na, taip. Ji vardu Ina. Gyvena tarnaitės kambaryje. Tiesa, aš jums jo neparodžiau. Mat kambarys yra kitapus galinių laiptų. Ji buvo išvykusi visą savaitgalį.

– Kur? Su kuo?

– Būtų gerai, jei žinočiau. Su tuo žmogumi ji pažįstama palyginti neseniai, dar nesu jo mačiusi. O ji tik pasakė, kad važiuoja pas jį į vasarnamį.

– Jūs turėjote mums tai pasakyti anksčiau, Olauga.

– Tikrai? Na, tada aš labai apgailestauju... Aš...

Olauga pajuto, kad balsas tampa verksmingas, bet nepajėgė susivaldyti.

– Ne, aš netaikiau to jums, Olauga, – suskubo ją raminti Beatė. – Pykstu ne ant jūsų. Mano darbas patikrinti tokius dalykus, jūs negalėjote žinote, kad ši informacija mums svarbi. Paskambinsiu į dispečerinę, jie su jumis susisieks ir paprašys apibūdinti Iną, kad galėtų paskelbti paiešką. Tikriausiai jai nieko neatsitiko, bet mes norime

apsidrausti, ar ne? Paskui, manau, jums reikėtų truputį numigti, o rytoj iš ryto aš paskambinsiu. Ar sutariame, Olauga?

– Taip, – atsakė Olauga, mėgindama nuskaidrinti balsą.

Norėjo paklausti, ar Beatė žino ką nors apie Sveną, bet neprisivertė.

– Taip ir sutariame. Sudiev, Beate.

Ji padėjo ragelį, o skruostais riedėjo ašaros.

Beatė vėl bandė užmigti. Klausėsi namo garsų. Jis kalbėjo. Mama televizorių išjungė vienuoliktą valandą ir dabar apačioje buvo visiškai tylu. Beatė svarstė, ar mama taip pat galvoja apie tėvą. Jos retai prašnekdavo apie jį. Kainavo per daug jėgų. Ji pradėjo dairytis buto centre, nes pastaraisiais metais pajuto, kad gyventi aukšte virš mamos pasidarė ankšta. Ypač kai pradėjo susitikinėti su patikimu pareigūnu iš Steinkjero, Halvorsenu, kurį ji vadino pavarde ir kuris jai rodė savotišką baimingą pagarbą, kuri jai kažkodėl patiko. Mieste ji turės mažiau vietos. Ir pasiilgs šio namo garsų, tų nežodingų monologų, su kuriais ji migdėsi nuo pat vaikystės.

Vėl suskambo telefonas. Beatė atsiduso ir ištiesė ranką.

– Klausau, Olauga?

– Čia Haris. Atrodo, kad nemiegi.

Ji atsisėdo lovoje.

– Taip, šiąnakt netyla telefonas. Kas atsitiko?

– Man reikia pagalbos. Ir tu esi vienintelė, kuria drįstu pasitikėti.

– Tikrai? Jei gerai tave pažįstu, tai reiškia, kad turėsiu bėdų.

– Daugybę bėdų. Ar sutinki?

– O jeigu nesutiksiu?

– Iš pradžių išklausyk mane, paskui galėsi nesutikti.

36 SKYRIUS

Pirmadienis. Fotografija

Be penkiolikos šeštą pirmadienio rytą saulė įkypai švietė nuo Ėkebergoseno. „Securitas“ apsauginin kas policijos pastato priimamajame garsiai nusižiovavo ir pakėlė akis nuo „Aftenposten“, kai pirmasis rytinis darbuotojas į kortelių skaitytuvą įkišo savo tarnybinį pažymėjimą.

– Rašo, kad bus lietaus, – pranešė apsauginin kas, džiaugdamasis pagaliau išvydęs žmogų.

Aukštas, rūškanos išvaizdos vyriškis dėbtelėjo į jį, bet nieko neatsakė.

Per artimiausias dvi minutes pasirodė dar trys vyriškiai, tokie pat nekalbūs ir suniurę.

Šeštą valandą visi keturi sėdėjo policijos viršininko kabinete šeštajame aukšte.

– Taigi, – prabilo policijos viršininkas. – Vienas mūsų inspektorius iš areštinės išsivedė numanomą žudiką ir dabar niekam nežinoma, kur jie.

Viena savybių, dėl kurių policijos viršininkas buvo santykinai tinkamas šioms pareigoms eiti, buvo jo gebėjimas trumpai apibendrinti susidariusią keblią padėtį. Kita savybė – glaustai suformuluoti problemos sprendimo būdą:

– Todėl aš siūlau velnioniškai greitai juos surasti. Kas iki šiol nuveikta?

Kriminalinės policijos vadovas dirstelėjo į Melerį su Valeriu ir tada atsikrenkštęs atsakė:

– Šiam darbui sudarėme mažą, tačiau prityrusią tyrėjų grupę. Juos rūpestingai parinko čia sėdintis inspektorius Valeris, vadovaujantis paieškoms. Trys iš Policijos saugumo. Du iš Smurtinių nusikaltimų skyriaus. Jie ėmėsi darbo šiąnakt, praėjus vos valandai po to, kai iš areštinės buvo gautas pranešimas apie į vietą negrąžintą Sivertseną.

– Operatyviai padirbėta. Bet kodėl nepranešta patrulinei tarnybai? Ir budinčiam policijos padaliniui?

– Norėjome sulaukti šio susitikimo, Larsai. Išgirsti jūsų nuomonę.

– Mano nuomonę?

Kriminalinės policijos vadovas pirštu perbraukė viršutinę lūpą:

– Inspektorius Valeris pažadėjo surasti Hūlę ir Sivertseną dar nesibaigus šiai parai. Mes iki šiol pasirūpinome, kad informacija nenutekėtų. Apie tai, kad Sivertseno nebėra, žinome tik mes keturiese ir Grotas iš areštinės. Be to, paskambinome į Ulersmo kalėjimą ir atšaukėme transporto bei kameros užsakymą. Kaip priežastį nurodėme mūsų tariamai gautą informaciją, leidžiančią manyti, kad Sivertsenui ten būsią nesaugu ir todėl jis bus perkeltas į įslaptintą vietą. Trumpai tariant, turime visas galimybes laikyti tai paslaptimi, kol Valeris su savo grupe sutvarkys šį reikalą. Tačiau, žinoma, kad spręsti jums, Larsai.

Policijos viršininkas, sudėjęs pirštų galiukus, mąsliai kinkavo galva. Tada pakilo, priėjo lango ir atgręžęs jiems nugarą sustojo.

– Praėjusią savaitę važiavau taksi. Ant sėdynės šalia vairuotojo gulėjo atverstas laikraštis. Paklausiau jo nuomonės apie kurjerį žudiką. Visuomet įdomu sužinoti, ką mano paprasta liaudis. Jis atsakė, kad kalbant tiek apie kurjerį žudiką, tiek apie *World Trade Center,* klausimai keliami ydinga eilės tvarka. Visi klausinėja „kas“ ir „kodėl“. Tačiau norint išsiaiškinti paslaptį, pirmiausia reikia užduoti kitą klausimą. Ir žinot, koks tas klausimas, Turleifai?

Kriminalinės policijos vadovas patylėjo.

– „Kodėl“, Turleifai. Taksi vairuotojas – ne kvailys. Ar kuris nors jūsų iškėlėte sau šį klausimą, mielieji ponai?

Policijos viršininkas, sūpuodamasis ant batų padų, lūkuriavo.

– Didžiai gerbdamas taksi vairuotojus, – galiausiai prabilo kriminalinės policijos vadovas, – nesu tikras, kad mūsų atveju egzistuoja koks nors „kodėl“. Visiems čia esantiems žinoma, kad Hūlė yra prasigėręs nestabilios psichikos policininkas. Todėl jis ir atleistas.

– Net pamišėliai turi savų motyvų, Turleifai.

Pasigirdo santūrus krenkštimas.

– Taip, Valeri?

– El Batouti.

– El Batouti?

– Egiptietis lėktuvo pilotas, kuris tyčia sudaužė keleivių pilną lėktuvą vien tam, kad atkeršytų skrydžių bendrovei, pažeminusiai jo tarnybines pareigas.

– Ką norite tuo pasakyti, Valeri?

– Po to, kai šeštadienio vakarą areštavome Sivertseną, aš bėgte pasivijau Harį automobilių stovėjimo aikštelėje ir užkalbinau. Nepanoro su mumis švęsti. Buvo akivaizdu, kad jautė kartėlį. Ir dėl atleidimo iš darbo, ir dėl to, kad, jo manymu, už kurjerio žudiko sulaikymą prisiėmėme sau jo pelnytą garbę.

– Batouti...

Policijos viršininkas prisidengė akis pirmiesiems saulės spinduliams pabeldus į jo langą.

– Bjarne, jūs dar nieko nepasakėt. Ką manote?

Bjarnė Meleris stebeilijo į siluetą priešais langą. Jam taip skaudėjo pilvą, kad ne tik jautė, bet ir vylėsi, jog jis netrukus sprogs. Ir nuo pat tos akimirkos, kai šiąnakt jį prižadino ir pranešė apie pagrobimą, jis laukė, kol kas nors jį iš tikrųjų pažadins ir pasakys, kad visa tai tebuvo košmaras.

– Nežinau, – sudejavo jis. – Atvirai kalbant, nesuvokiu, kas vyksta.

Policijos viršininkas romiai kinknojo galvą.

– Jeigu išaiškės, kad mes visa tai nuslėpėme, būsim nukryžiuoti, – pasakė jis.

– Taiklus apibendrinimas, Larsai, – pratarė kriminalinės policijos vadovas. – Tačiau išaiškėjus, kad paleidome serijinį žudiką, irgi būsim nukryžiuoti. Nesvarbu, kad jį surasim. Vis dėlto turime vieną galimybę, kaip šią problemą išspręsti patyliukais. Valeris turi – kaip aš suprantu – planą.

– Ir koks jis, Valeri?

Tomas Valeris kairiąja plaštaka apėmė dešinį kumštį.

– Pasakysiu štai kaip, – tarė jis. – Aš puikiai suprantu, kad nesėkmės leisti sau negalime. Galimas daiktas, man prireiks pasinaudoti neįprastais metodais. Todėl, turint galvoje galimas pasekmes, mano siūlymas jums yra su šiuo planu likti nesusipažinusiems.

Policijos viršininkas atsigręžė su švelnios nuostabos išraiška veide.

– Tai juk labai dosnu iš jūsų pusės, Valeri. Tačiau bijau, kad negalime priimti...

– Primygtinai reikalauju.

Policijos viršininkas suraukė kaktą.

– Primygtinai reikalaujate? Ar suvokiate, kuo rizikuojate, Valeri?

Valeris ištiesė plaštakas ir pasižiūrėjo į delnus.

– Taip. Tačiau tai mano atsakomybė. Aš vadovavau tyrimui ir glaudžiai bendradarbiavau su Hūle. Kaip vadovas, turėjau anksčiau užčiuopti signalus ir ko nors imtis. Bent jau po to pokalbio automobilių stovėjimo aikštelėje.

Policijos viršininkas tiriamu žvilgsniu nužvelgė Valerį. Vėl nusisuko į langą ir per grindis šliaužiant šviesos stačiakampiui stovėjo ten. Tada kilstelėjo pečius ir nusipurtė, lyg jį krėstų šaltis.

– Iki vidurnakčio, – ištarė jis į lango stiklą. – Tada pasirodys pranešimas spaudai apie dingimą. O šio susirinkimo niekada nebuvo.

Išeidamas Meleris pastebėjo, kad policijos viršininkas Valeriui paspaudė ranką ir dėkingas šiltai nusišypsojo. Šitaip darbuotojui atsidėkojama už ištikimybę, dingtelėjo Meleriui. Šitaip auka apdovanojama pažadais. Šitaip be žodžių paskiriamas sosto įpėdinis.

Pareigūnas Bjornas Holmas iš Kriminalinių ekspertizių tyrimų centro jautėsi lyg visiškas idiotas, stovėdamas su mikrofonu rankoje ir matydamas japoniškus veidus, kurie visi lūkestingai spoksojo į jį. Delnai sruvo prakaitu, bet visai ne dėl karščio. Priešingai, prie Bristolio stovinčiame prabangiame autobuse, kuriame veikė oro kondicionavimo sistema, temperatūra buvo gerokai žemesnė nei rytinės saulės įkaitintame lauke. Tai dėl to, kad reikėjo šnekėti į mikrofoną. Angliškai.

Gidė jį pristatė kaip *Norwegian police officer,* ir pagyvenęs besišypsantis vyriškis išsitraukė fotoaparatą, lyg Bjornas Holmas būtų įžymybių apžiūrinėjimo dalis. Jis dirstelėjo į laikrodį. Septynios. Reikėjo spėti susitikti su dar keliomis grupėmis, taigi beliko griebtis reikalo. Jis įkvėpė ir pradėjo sakinį, kurį buvo išmokęs pakeliui:

– *We have checked the schedules with all the tour operators here in Oslo,* – pasakė Holmas. – *And this is one of the groups that visited Frognerparken around five o'clock on Saturday. What I want to know is: who of you took pictures there?*

Jokio atsako.

Holmas neryžtingai pažvelgė į gidę.

Ji šypsodamasi nusilenkė jam, išvadavo iš mikrofono ir perdavė keleiviams tai, ką Holmas galėjo tik viltis esant beveik ta pačia žinia. Japoniškai. Pabaigoje linktelėjo. Holmas žvelgė į iškeltas rankas. Fotolaboratorijoje bus daug darbo.

Rakindamas automobilį Rogeris Jendemas niūniavo Trijų mažų kinų dainą apie nedarbą. Atstumas nuo požeminės automobilių

stovėjimo aikštelės iki naujųjų „Aftenposten“ patalpų Postžiro pastate buvo trumpas, bet jis žinojo, kad bėgs ristele. Ne todėl, kad vėluotų, priešingai. Priežastis ta, kad Rogeris Jendemas – vienas iš tų nedaugelio laimingųjų, su džiaugsmu pasitinkančių kiekvieną darbo dieną ir negalinčių sulaukti, kol išvys įprastinę darbo aplinką: kabinetą su telefonu ir asmeniniu kompiuteriu, šūsnį naujausių dienraščių, kolegų balsų klegesį, šnirpščiojančią kavavirę, apkalbas rūkomajame, reiklų nusiteikimą rytinių pasitarimų metu. Vakarykštę dieną jis praleido prie Olaugos Sivertsen namo, pešęs tik vieną jos, stovinčios prie lango, nuotrauką. Bet ir to užteko. Jis mėgo sunkumus. O nusikaltimų skyriuje jų buvo daugiau nei gana. Kriminalomanas. Šitaip jį vadindavo Devi. Jam nepatiko girdėti tą žodį. Tomasas, jo jaunėlis brolis, – narkomanas. Rogeris – nekaltas avinėlis, turintis politikos mokslų magistro laipsnį ir visiškai atsitiktinai pamėgęs kriminalinę žurnalistiką. Be to, ji, žinoma, buvo teisi, kad kai kurie su darbu susiję aspektai šiek tiek panėšėjo į priklausomybę nuo svaigiųjų medžiagų. Padirbėjęs su politika, jis gavo trumpalaikį postą kriminalistikos srityje, ir vos po kelių savaičių pajuto nenumaldomą potraukį, kurį gali sukelti tik kasdienė su gyvenimo ir mirties istorijomis gaunama adrenalino dozė. Tą pačią dieną jis pasikalbėjo su vyriausiuoju redaktoriumi ir be jokių ceremonijų gavo nuolatinį darbą. Redaktorius, ko gero, buvo ir anksčiau tokių matęs. Ir nuo tos dienos Rogeris ėmė risnoti nuo automobilio iki darbo.

Tačiau šiandien buvo sustabdytas nepasiekęs tikslo.

– Labas rytas, – pasisveikino vyriškis, išdygęs iš niekur ir dabar stovėjęs priešais. Vilkėjo trumpą, juodą odinę striukę ir buvo su plačiais akiniais nuo saulės, nors automobilių pilname statinyje tvyrojo prietema. Rogeris buvo užtektinai prisižiūrėjęs policininkų, kad atpažintų pamatęs dar vieną.

– Labas rytas, – atsakė Rogeris.

– Turiu tau žinių, Rogeri Jendemai.

Vyriškio rankos buvo nukarusios žemyn. Jo plaštakos buvo apžėlusios juodais plaukais. Rogeriui dingtelėjo, kad daug natūraliau atrodytų, jei laikytų jas odinės striukės kišenėse. Arba už nugaros. Arba sukryžiavęs ant krūtinės. Nes dabar atrodė, kad ketino jomis pasinaudoti, tačiau nebuvo įmanoma suvokti kam.

– Klausau? – ištarė Rogeris. Girdėjo savo paties „au" aidą, trumpam virptelėjusį tarp sienų, klaustuko virpėjimą.

Vyriškis palinko į priekį.

– Tavo jaunėlis brolis sėdi Ulersme, – pasakė jis.

– Ir kas iš to?

Rogeris žinojo, kad lauke virš miesto švietė rytinė saulė, tačiau čia, viduje, automobilių katakombose, susyk padvelkė ledinis speigas.

– Jeigu jis tau rūpi, privalai padaryti mums paslaugą. Klausaisi, Jendemai?

Rogeris apstulbęs linktelėjo.

– Jeigu tau paskambins inspektorius Haris Hūlė, norime, kad darytum štai ką. Paklausk, kur jis. Jeigu nenorės sakyti, susitark dėl susitikimo. Paaiškink, kad nerizikuosi spausdinti jo istorijos nepasikalbėjęs su juo akis į akį. Susitikimas turi įvykti šiandien iki vidurnakčio.

– Kokios istorijos?

– Jis tikriausiai pateiks nepagrįstų kaltinimų inspektoriui, kurio vardo nenorėčiau minėti, bet tu dėl to nesuk sau galvos. Kad ir kas būtų, niekada nebus išspausdinta.

– Bet...

– Klausaisi? Pasikalbėjęs su juo paskambinsi šiuo numeriu ir praneši, kur rasti Hūlę arba kur ir kada susitarėt pasimatyti. Supratai?

Jis įsikišo kairę ranką į kišenę ir ištraukęs padavė Rogeriui lapelį.

Rogeris pasižiūrėjo į lapelį ir papurtė galvą. Nors buvo labai išsigandęs, jautė, kaip jame ėmė burbuliuoti juokas. O gal kaip tik todėl.

– Žinau, kad esi policininkas, – ištarė Rogeris, sunkiai tramdydamas šypseną. – Privalai suprasti, kad nieko nebus. Aš esu žurnalistas, aš negaliu...

– Jendemai.

Vyriškis nusiėmė akinius nuo saulės. Nors buvo tamsu, vyzdžiai tebuvo maži taškeliai pilkose rainelėse.

– Tavo broliuko kameros numeris A107. Kiekvieną antradienį jis, kaip ir daugelis kitų tenykščių karšenų, gauna nelegalią kvaišalų dozę. Jis ją susileidžia tiesiai į ranką, niekada to nuodo netikrina. Iki šiol viskas buvo gerai. Tuoki?

Rogeriui nekilo klausimas, ar jis teisingai išgirdo. Žinojo, kad išgirdo teisingai.

– Tvarka, – pasakė vyriškis. – Turi klausimų?

Rogeriui prireikė sudrėkinti burną, kad įstengtų atsakyti.

– Kodėl manot, kad Haris Hūlė man paskambins?

– Nes jis apimtas nevilties, – atsakė vyras ir vėl užsidėjo akinius nuo saulės. – Ir todėl, kad vakar prie Nacionalinio teatro padavei jam vizitinę kortelę. Geros dienos, Jendemai.

Rogeris stovėjo, kol vyriškis pranyko. Įkvėpė drėgno, dulkių prisotinto, kapu atsiduodančio požeminės automobilių stovėjimo aikštelės oro. Ir įveikiant trumpąją atkarpą iki Postžiro pastato žingsniai jam dėliojosi lėtai ir nenoriai.

Telefonų numeriai strykčiojo ir šokinėjo ekrane priešais Klausą Torkildseną telekomunikacijų įmonės „Telnor Driftsenter“ Oslo padalinio operacijų valdymo kambaryje. Kolegoms buvo prisakęs, kad niekas netrukdytų, ir užsirakinęs duris.

Marškinėliai kiaurai šlapi nuo prakaito. Ne todėl, kad būtų bėgęs į darbą. Jis ėjo – nei labai sparčiai, nei lėtai – ir jau buvo nukreipęs kursą į savo kabinetą, bet priimamojo darbuotoja sustabdė jį pašaukusi vardu. Pavarde. Jam labiau patiko.

– Lankytojas, – tarstelėjo ji ir pirštu parodė ant priimamojo minkštasuolio sėdintį vyriškį.

Klausas Torkildsenas sutriko. Sutriko, nes pas jo pareigas einantį žmogų niekas nesilankydavo. Tai nebuvo atsitiktinumas, jo pasirinkimą profesijos srityje ir asmeniniame gyvenime lėmė noras neturėti tiesioginio kontakto su kitais žmonėmis daugiau, negu griežtai būtina.

Vyriškis nuo minkštasuolio atsistojo, prisistatė policijos pareigūnu ir paprašė atsisėsti. Ir Klausas nugrimzdo ant kėdės, grimzdo ir grimzdo, jausdamas iš viso kūno besiveržiantį prakaitą. Policija. Jau penkiolika metų neturėjo su jais reikalų, ir nors jam tebuvo paskirta bauda, vos pamačius uniformą gatvėje staiga įsiplieksdavo paranoja. Ir nuo tada, kai vyriškis pravėrė burną, Klauso prakaito poros nebeužsivėrė.

Vyriškis ėjo tiesiai prie reikalo ir paaiškino, kad jis jiems reikalingas mobiliajam telefonui sekti. Kartą Klausas policijai daręs panašų darbą. Buvo palyginti paprasta. Įjungtas mobilusis telefonas kas pusę valandos siunčia signalą, kurį užregistruoja mieste išsibarsčiusios bazinės stotys. Be to, bazinės stotys pagauna ir, žinoma, užregistruoja visus abonento gaunamuosius ir siunčiamuosius skambučius. Dėl to jie, atsižvelgdami į bazinių stočių suteikiamo ryšio zoną, galėjo sužinoti, kurioje miesto dalyje, paprastai mažesniame nei vieno kvadratinio metro plote, buvo telefonas. Tai todėl buvo kilę tiek triukšmo tada, jam dalyvaujant, Banehejoje Kristiansande.

Klausas atsakė, kad dėl galimybės pasiklausyti pokalbių reikės tartis su vadovu, tačiau vyriškis patikino, kad reikalas skubus ir nėra laiko eiti tarnybiniais keliais. Be vieno išskirtinio telefono numerio (kuris, kaip Klausas išsiaiškino, priklausė Hariui Hūlei), vyriškis norėjo, kad Klausas stebėtų ir visus keleto kitų asmenų numerius, su kuriais paieškomasis, ko gero, susisieksiąs. Jis įteikė Klausui telefono numerių ir elektroninio pašto adresų sąrašą.

Klausas pasiteiravo, kodėl jie atėjo būtent pas jį, juk kiti turi dau-

giau patirties. Prakaitas sustingo ant nugaros ir jis buvo bepradedąs šalti priimamajame, aprūpintame kondicionuojamu oru.

– Nes žinome, kad laikysi liežuvį už dantų, Torkildsenai. Lygiai taip pat, kaip ir mes tavo viršininkams bei kolegoms neišplepėsime, kad buvai sulaikytas tiesiogine šio žodžio prasme nuleistomis kelnėmis Stėnsparkene 1987 metų sausį. Slaptoji darbuotoja pasakojo, kad po paltu buvai nuogut nuogutėlis. Turėjo būti velniškai šalta...

Torkildsenas nurijo seilę. Jie žadėjo, kad po kelerių metų tai bus išbraukta iš baudų registro.

Vis dar rijo seilę. Nes tą mobilųjį telefoną susekti buvo stačiai neįmanoma. Jis buvo įjungtas, nes kas pusvalandį ateidavo signalas. Tačiau kaskart vis iš kitos miesto vietos, lyg tyčiotųsi iš jo.

Jis sutelkė dėmesį į kitus į sąrašą įtrauktus adresatus. Vienas jų buvo vidinis numeris Kjelbergo gatvėje dvidešimt vienas. Patikrino numerį. Priklauso Kriminalinių ekspertizių tyrimų centrui.

Beatė atsiliepė telefonu vos tik jam birbtelėjus.

– Na? – paklausė balsas kitame gale.

– Kol kas prastai, – atsakė ji.

– Aišku.

– Du žmonės darbuojasi man ryškindami nuotraukas ir jos visos iš eilės gula ant mano darbo stalo.

– Ir jokio Sveno Sivertseno?

– Jeigu Barbaros Svendsen nužudymo metu jis buvo prie fontano Frognerio parke, jam labai nepasisekė. Jo nėra nė vienoje mano matytoje nuotraukoje, o jų čia bemaž šimtas.

– Balti marškiniai trumpomis rankovėmis ir mėly...

– Visa tai jau sakei, Hari.

– Net panašių veidų nėra?

– Turiu gerą akį veidus įsiminti, Hari. Jo nėra nė vienoje nuotraukoje.

– Aišku.

Ji pamojo Bjornui Holmui, kad šis įeitų su nauja šūsnimi nuotraukų, vis dar trenkiančių ryškalais. Jis suvertė jas ant rašomojo stalo, pirštą nukreipė į vieną, parodė iškeltą nykštį ir pradingo.

– Luktelėk, – paprašė ji. – Man ką tik kažką atnešė. Tai tos grupės, kuri ten buvo šį šeštadienį apie penktą valandą, nuotraukos. Tuoj pažiūrėsiu...

– Na, greičiau.

– O taip. Ir kas gi čia... Spėk, į ką aš dabar žiūriu?

– Tikrai?

– Taip. Jo didenybė Svenas Sivertsenas. Profiliu tiesiai priešais Gustavo Vigelando sekso gigantą. Regis, eina pro šalį.

– Ar rankoje laiko rudą plastikinį maišelį?

– Vaizdas per aukštai nutrauktas, kad matytųsi.

– Gerai, bent žinom, kad jis buvo ten.

– Tikrai taip, tačiau šeštadienį niekas nebuvo nužudytas, Hari. Todėl tai nėra joks alibi.

– Tai mažų mažiausiai reiškia, kad jo kalbose yra tiesos.

– Ką gi. Labiausiai vykusiame mele yra devyniasdešimt procentų teisybės, – Beatė pajuto, kaip nukaito ausų speneliai: ji staiga prisiminė, kad tai pažodinė citata iš Hario evangelijos. Ji netgi ištarė jo tonu. – Kur esi? – pasiskubino paklausti.

– Kaip jau sakiau, mums abiem bus geriau, jeigu to nežinosi.

– Atsiprašau, užsimiršau, – stojo tyla. – Mes... toliau tikrinsim nuotraukas, – pasakė Beatė. – Bjornas parūpins keliautojų grupių, buvusių Frognerio parke kitų dviejų žmogžudysčių metu, sąrašus.

Haris padėjo ragelį kriuktelėjęs kažką, ką Beatė suprato kaip „ačiū".

Haris smiliumi ir nykščiu suspaudė akių kampučius abiejose nosies pusėse ir stipriai sumerkė akis. Pridėjus dvi valandas šįryt, jis buvo miegojęs šešias valandas per pastarąsias tris paras. Ir žinojo,

kad gali tekti ilgai laukti, kol bus daugiau. Sapnavo gatves. Matė priešais akis sklendžiantį kabineto žemėlapį ir sapnavo Oslo gatvių pavadinimus. Sūno gatvė, Nitedalio gatvė, Sėrumo gatvė, Skėdsmu gatvė – visos tos klaidžios Kampeno gatvelės. Ir tada sapnas įsiliejo į kitą, buvo naktis, snigo, jis ėjo Griunerlekos gatve (Markvejenu? Toftės gatve?), kurioje stovėjo raudonas sportinis automobilis su dviem asmenimis. Priėjęs arčiau pamatė, kad vienas jų buvo moteris kiaulės galva ir kad ji vilkėjo senamadiška suknele, tada jis sušuko jos vardą, kvietė Eleną, bet kai ji atsigręžė ir žiojosi atsakyti, pasimatė burna, pilna byrančio žvyro. Haris nuo šono į šoną kraipė sustirusį kaklą.

– Paklausyk, – pratarė jis ir pamėgino žvilgsnį sutelkti į ant grindų patiesto čiužinio gulintį Sveną Sivertseną. – Ta, su kuria kalbėjausi telefonu, ką tik dėl manęs ir dėl tavęs užvirė tokią košę, kad rizikuoja ne tik netekti darbo, bet ir būti uždaryta į narvelį už bendrininkavimą. Man reikia ko nors, kad nuraminčiau jos sielą.

– Ką turi omeny?

– Noriu, kad ji gautų pamatyti vienos nuotraukų, kuriose tu esi kartu su Valeriu Prahoje, kopiją.

Sivertsenas juokėsi.

– Gal tu bukaprotis, Hari? Sakau tau, kad tai vienintelė lošianti mano korta. Jei mesiu ją dabar, gali nutraukti gelbėjimo operaciją, vardu Sivertsenas.

– Galbūt mums pasiseks anksčiau, nei tu manai. Jie rado nuotrauką, kurioje esi tu Frognerio parke šeštadienį. Tačiau nė vienos iš tos dienos, kai buvo nužudyta Barbara Svendsen. Ganėtinai keista, turint galvoje, kad japonai ištisą vasarą blykstėmis bombarduoja fontaną, tu taip nemanai? Prastos naujienos tavo istorijai. Todėl noriu, jog paskambintum savo sugyventinei ir paprašytum, kad ji elektroniniu paštu arba faksu nusiųstų nuotrauką Beatei Len į Kriminalinių ekspertizių tyrimų centrą. Jeigu laikaisi nuomonės, kad privalai

išsaugoti tą savo kozirį, ji gali užtušuoti Valerio veidą. Bet aš noriu pamatyti tavo ir to kito vyriško nuotrauką toje aikštėje. Vyriškio, kurio vardas gali būti Tomas Valeris.

– Vaclovo aikštėje.

– Man tas pats. Nuo dabar ji turi valandą laiko. Jei ne, pamiršk mūsų susitarimą. Supranti?

Sivertsenas prieš atsakydamas ilgai žiūrėjo į Harį.

– Nežinau, ar ji bus namie.

– Ji neturi darbo, – pasakė Haris. – Susirūpinusi besilaukianti sugyventinė. Sėdi namie ir ilgisi tavo skambučio, argi ne? Bent jau tavo labui tikėkimės. Liko penkiasdešimt devynios minutės.

Sivertseno žvilgsnis klajojo po kambarį, bet galiausiai vėl nutūpė ant Hario. Jis papurtė galvą.

– Negaliu, Hūle. Negaliu jos į tai velti. Ji niekuo dėta. Kol kas Valeris nežino nei apie ją, nei kur Prahoje mes gyvenam, tačiau jeigu mums nepavyks, žinau, kad išsiaiškins. Tada ieškos ir jos.

– O kaip jai patiks likti vienai su vaiku, kurio tėvas kali iki gyvos galvos už keturias žmogžudystes? Maras arba cholera, Sivertsenai. Penkiasdešimt aštuonios.

Sivertsenas rankomis susiėmė veidą.

– Velnias...

Jam pakėlus akis, Haris priešais laikė mobilųjį telefoną.

Jis prikando apatinę lūpą. Tada griebė telefoną. Surinko numerį. Raudoną telefoną prispaudė prie ausies. Haris pažiūrėjo į laikrodį. Sekundininkas kapsėjo ratu. Sivertsenas nerimastingai pasimuistė. Haris suskaičiavo dvidešimt sekundžių.

– Na?

– Gal ji išvažiavo pas savo mamą į Brno, – atsakė Sivertsenas.

– Kaip apmaudu, – ištarė Haris, neatitraukdamas žvilgsnio nuo laikrodžio. – Penkiasdešimt septynios.

Jis išgirdo į grindis atsitrenkiantį telefoną, pažvelgė iš padilbų ir

dar spėjo pamatyti iškreiptą Sivertseno veidą. Tada pajuto jo kaklą smaugiančią plaštaką. Haris abi rankas kilstelėjo į viršų, pataikė Sivertsenui į riešus, ir šis jį paleido. Tada Haris apgraibomis priešais ėmė ieškoti veido, kažką minkštą užčiuopė. Trenkė, jautė pirštais sruvenantį šiltą tirštą kraują, dar spėjo iškilti keistuoliška asociacija: lyg šviežiai virta močiutės braškių uogienė ant balto pyrago riekių. Jis pakėlė ranką ketindamas smogti dar sykį. Pamatė, kaip prirakintas, negalintis apsiginti vyras mėgino prisidengti, bet tai jį tik dar labiau įsiutino. Išvargęs, išsigandęs ir įsiutęs.

– *Wer ist da?*

Haris sustingo. Juodu su Sivertsenu spoksojo vienas į kitą. Nė vienas nebuvo ištaręs nė žodžio. Nosinis balsas sklido iš mobiliojo telefono, gulinčio ant žemės.

– *Sven? Bist du es, Sven?*

Haris pačiupo telefoną ir priglaudė jį prie ausies.

– *Sven is here,* – išlemeno. – Who are you?

– Eva, – ištarė suirzęs moteriškas balsas. – *Bitte, was ist passiert?*

– Beatė Len.

– Haris. Aš...

– Padėk ragelį ir skambink man į mobilųjį, – ji padėjo.

Po dešimties sekundžių ji buvo kitame to, ką jis dar atkakliai vadino laidu, gale.

– Kas vyksta?

– Mus stebi.

– Kaip?

– Turime apsaugos programą nuo įsilaužėlių, ji parodė, kad mūsų telefono pokalbių ir elektroninio pašto srautą tikrina trečioji šalis. Šitaip mes apsisaugome nuo nusikaltėlių, bet, pasak Bjorno, atrodo, jog tai daro pats ryšio paslaugų tiekėjas.

– Klausosi?

– Vargu. Tačiau registruojami visi gaunamieji ir siunčiamieji pokalbiai bei elektroninio pašto laiškai.

– Tai Valeris ir jo sėbrai.

– Žinau. Taigi dabar jiems žinoma, kad tu man skambinai, ir tai reiškia, jog daugiau nebegaliu tau padėti, Hari.

– Sivertseno sugyventinė atsiųs nuotrauką iš Sivertseno ir Valerio susitikimo Prahoje. Nuotraukoje Valeris matysis iš nugaros ir ji visiškai netinka kaip įrodymas, bet noriu, kad ją pamatytum ir pasakytum man, ar ji kelia pasitikėjimą. Nuotrauką ji turi kompiuteryje, taigi gali tau atsiųsti elektroniniu paštu. Koks elektroninio pašto adresas?

– Ar negirdi, ką aš tau sakau, Hari? Jie mato visus siuntėjus ir skambintojus. Kaip manai, kas bus, jei jie kaip tik dabar pastebės elektroninį laišką ar fakso taksogramą iš Prahos? Ir man dar reikia sukurpti įtikinamą paaiškinimą, kodėl tu man skambinai, o mąstau aš ne taip greitai kaip tu. Viešpatie, ką aš jam pasakysiu?

– Nurimk, Beate. Tau nieko nereikės sakyti. Aš tau neskambinau.

– Ką čia paistai? Skambinai man net tris kartus.

– Taip, bet jie to nežino. Naudojuosi gero draugo mobiliuoju telefonu, išmainęs jį į savo.

– Tai tu viską numatei?

– Ne, šito nenumačiau. Pasielgiau taip, nes mobilieji telefonai į bazines stotis siunčia signalus, pagal kuriuos galima sužinoti, kurioje miesto vietoje jie yra. Jeigu Valerio žmonės mobiliojo ryšio tinklu mėgina mane susekti pagal mano telefoną, jiems teks gausiai paprakaituoti, nes jis nenutrūkstamai juda po visą miestą.

– Apie tai noriu žinoti kuo mažiau, Hari. Ir nesiųsk man nieko čionai. Gerai?

– Gerai.

– Apgailestauju, Hari.

– Tu jau ištiesei man dešinę pagalbos ranką, Beate. Neprivalai atsiprašinėti, kad nori išsaugoti kairiąją.

Jis pasibeldė. Penki trumpi stuktelėjimai po ženklu su skaičiumi 303. Tikėjosi, pakankamai stiprūs, kad nustelbtų muziką. Lūkuriavo. Jau ketino belsti dar kartą, bet išgirdo pritylančią muziką ir nuogų padų šlepsėjimą viduje. Durys prasivėrė. Regis, ji miegojo.

– Ko norėjot?

Jis parodė jai savo tarnybinį pažymėjimą, formaliai nebegaliojantį, nes jis nebebuvo policininkas.

– Dar sykį atsiprašau už šeštadieninį įvykį, – ištarė Haris. – Tikiuosi, jums per daug baimės neįvarė, kai jie užgriuvo.

– Viskas tvarkoj, – pasakė ji išsiviepusi. – Toks jūsų darbas.

– Taip, – Haris supdamasis ant kulnų greitu žvilgsniu perbėgo koridorių. – Mes su kolega ekspertu kriminalistu Marijaus Vėlano kambaryje ieškome pėdsakų. Mums dabar turėtų atsiųsti dokumentą elektroniniu paštu, bet štai sustreikavo mūsų nešiojamasis kompiuteris. Ir mums jis ganėtinai svarbus, tai aš prisiminiau, kad šeštadienį naršei internete, ir pagalvojau...

Ji leido suprasti, kad tolesnis aiškinimas bergždžias, ir atidarė duris.

– Kompiuteris jau įjungtas. Aš, žinoma, turėčiau atsiprašinėti dėl netvarkos ir visa kita, bet jums leidus man nusispjauti.

Jis įsitaisė priešais vaizduoklį, atidarė elektroninio pašto programą, išsitraukė lapelį su Evos Marvanovos adresu ir sumaigė jį riebaluotais klavišais. Pranešimas buvo glaustas. *Ready. This address. Send.*

Jis pasisuko ant kėdės ir pažvelgė į merginą, kuri sėdėjo ant sofos apsitempusi porą siaurų džinsų. Jis net nebuvo pastebėjęs, kad ji vilkėjo tik apatinėmis kelnaitėmis – veikiausiai dėl marškinėlių su gigantišku kanapės piešiniu.

– Šiandien viena? – pasiteiravo jis vien tam, kad palaikytų pokalbį laukdamas žinių iš Evos. Iš jos veido išraiškos suprato, kad mėginimas užmegzti pokalbį buvo nevykęs.

– Dulkinuosi tik savaitgaliais, – atsakė ji ir pauosčiusi kojinę ją

užsimovė. Patenkinta išsišiepė pastebėjusi, kad Haris neketina tęsti pokalbio. Jis suuodė, kad jai nepakenktų apsilankyti pas dantistą.

– Gavai laišką, – tarstelėjo ji.

Jis atsigręžė į vaizduoklį. Nuo Evos. Jokio teksto, tik priedas. Jis dukart spustelėjo. Vaizduoklis pajuodo.

– Senas ir lėtas, – paaiškino mergina ir dar labiau išsišiepė. – Turėtų pasirodyti, teks truputį palaukti.

Priešais Harį ekrane ėmė vyniotis nuotrauka, iš pradžių lyg mėlyna glazūra, o tada, kai nebeliko dangaus, – pilka siena ir tamsiai žalias paminklas. Tada pasimatė aikštė. Joje buvo staliukai. Svenas Sivertsenas. Ir vyriškis odine striuke, fotoaparatui atsukęs nugarą. Tamsūs plaukai. Tvirtas sprandas. Žinoma, kad būtų įrodymas, to neužteko, bet Haris nė akimirkos nesuabejojo, kad tai Tomas Valeris. Vis dėlto ne dėl to jo dėmesį prikaustė nuotrauka.

– Nykit iš čia, man reikia į tuliką, – prabilo mergina. Haris nė nenutuokė, kiek laiko taip prasėdėjo. – Ir dar čia velniškai gerai sklinda garsas, ir dar aš labai kukli mergaitė, kertat? Taigi būtų malonu, jeigu galėtumėt...

Haris atsistojo, sumurmėjo „ačiū“ ir išėjo.

Tarp trečio ir ketvirto aukšto ant laiptų jis sustojo.

Nuotrauka.

Negali būti. Teoriškai neįmanoma.

Ar gali?

Nepaisant visko, tiesiog negalėjo būti tiesa. Niekas taip nesielgia.

Niekas.

37 SKYRIUS

Pirmadienis. Išpažintis

Du vienas priešais kitą stovintys vyriškiai Apaštališkosios šventosios kunigaikštienės Olgos bendruomenės bažnyčios patalpose buvo vienodo ūgio. Drėgnas, šiltas oras atsidavė salsvais smilkalais ir rūgščia taboka. Jau bemaž penkias savaites saulė kasdien švietė virš Oslo ir prakaitas sruvo upeliais po Nikolajaus Lėbo storu vilnoniu apdaru jam skaitant išpažinties pradžios maldą:

– Atvykai pas sielų ganytoją, čia nematomas stovi Kristus ir klausosi tavo išpažinties.

Velhaveno gatvėje jis mėgino susirasti lengvesnį, šiuolaikiškesnį apdarą, bet jie pasakė, kad rusų ortodoksų kunigams neturi nieko. Baigęs maldą padėjo knygą ant stalo šalia kryžiaus. Vyriškis priešais netrukus atsikrenkš. Jie visuomet prieš išpažintį atsikrenkšdavo, lyg nuodėmės būtų įvilktos į seilių ir gleivių luobą. Nikolajų apėmė miglota nuojauta, kad yra matęs vyriškį anksčiau, tik neprisiminė kur. O vardas jam nieko nesakė. Vyriškis, atrodo, nustebo suvokęs, kad išpažintis vyks akis į akį ir kad jam reikės pasakyti net savo vardą. O Nikolajui, tiesą sakant, susidarė įspūdis, kad nurodytas vardas netikras. Gal jis buvo iš kitos bendruomenės? Būdavo, jie ateidavo čionai su savo paslaptimis, nes mažoje ir nežinomoje bažnyčioje jų niekas nepažinojo. Nikolajus buvo ne sykį davęs nuodėmių išrišimą valstybinės Norvegijos bažnyčios nariams. Jie meldėsi ir gavo – Viešpaties gailestis didis.

Vyriškis praskaidrino balsą. Nikolajus užsimerkė ir pažadėjo sau vos grįžus namo išprausti kūną vandeniu, o ausis – Čaikovskiu.

– Rašoma, kad aistra – lygiai kaip vanduo – ieško, kur sekliau, tėve. Jei tik tavo sieloje atsiras plyšys, spragelė ar įtrūkimas, aistra tave prigriebs.

– Visi mes nusidėjėliai, mano sūnau. Ar nori išpažinti savo nuodėmes?

– Taip. Buvau neištikimas moteriai, kurią myliu. Susidėjau su lengvabūde moterimi. Nors jos nemylėjau, neįstengiau nuo jos atsiplėšti.

Nikolajus užgniaužė žiovulį.

– Tęsk.

– Aš... ji mane „buvo" apsėdusi.

– Sakai buvo. Ar tai reiškia, kad lioveisi su ja matytis?

– Jos mirė.

Ne tik dėl jo ištartų žodžių, bet ir dėl kažko neįprasto balse Nikolajus sustingo.

– Jos?

– Ji laukėsi. Man taip atrodo.

– Skaudu girdėti apie tavo netektį, sūnau. Ar tavo žmona apie tai žino?

– Niekas nieko nežino.

– Nuo ko ji mirė?

– Nuo kulkos į kaktą, tėve.

Prakaitas kaipmat prišalo prie Nikolajaus Lėbo odos. Jis nurijo seilę:

– Ar nori išpažinti daugiau nuodėmių, mano sūnau?

– Taip. Yra žmogus. Policininkas. Mačiau, kaip mano mylima moteris ėjo pas jį. Man kyla mintys padaryti...

– Ką?

– Nuodėmę. Tai viskas, tėve. Ar dabar galite perskaityti nuodėmių atleidimo maldą?

Bažnyčioje įsitvyrojo tyla.

– Aš... – prasižiojo Nikolajus.

– Jau turiu eiti, tėve. Susimildamas?

Nikolajus vėl užsimerkė. Tada pradėjo skaityti. Ir atsimerkė tik pasiekęs:

– Išrišu visas tavo nuodėmes Dievo Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios vardu.

Jis peržegnojo vyriškiui virš galvos.

– Ačiū, – pakuždomis pratarė vyras, apsisuko ir skubiu žingsniu paliko bažnyčią.

Nikolajus lyg įbestas stovėjo vienoje vietoje, klausydamasis vis dar tarp sienų aidinčių žodžių. Dabar jis, atrodo, prisiminė, kur buvo jį matęs. Gamlės Akerio bendruomenės namuose. Jis atnešė naują Betliejaus žvaigždę, turėjusią pakeisti sulaužytą.

Kaip kunigas, Nikolajus buvo davęs tylos įžadus ir neketino jų laužyti dėl to, ką išgirdo. Tačiau tas keistas vyro balsas, ir kaip jis ištarė, kad jam kyla mintys padaryti... Padaryti ką?

Nikolajus pažvelgė pro langą. Kur dingo debesys? Buvo taip tvanku, kad jau kažkas turėjo įvykti. Pradėti lyti. Bet pirmiausia, tvykstelėjo žaibas ir pasigirdo griaustinis.

Jis uždarė duris, atsiklaupė priešais mažąjį altorių ir meldėsi. Meldėsi su tokiu atsidavimu, kokio nebuvo jautęs daugelį metų. Prašydamas išganymo ir stiprybės. Ir atleidimo.

Antrą valandą Bjornas Holmas stovėjo Beatės kabineto tarpduryje. Jis sakė turintis kai ką, ką ji privalanti pamatyti.

Ji atsistojo, nusekė paskui jį į fotolaboratoriją ir šis pirštu parodė nuotrauką, vis dar kabančią ant džiovinimo virvės.

– Čia iš praėjusio pirmadienio, – paaiškino Bjornas. – Nufotografuota apie pusę šešių, vadinasi, praėjus maždaug pusvalandžiui po to, kai Karlo Bernerio aikštėje buvo nušauta Barbara Svendsen. Per tiek laiko dviračiu galima lengvai pasiekti Frognerio parką.

Nuotraukoje priešais fontaną šypsojosi mergina. Šalia jos matėsi dalis skulptūros. Beatė atpažino ją. Nuo medžio puolanti mergaitė. Ji dažnai sustodavo priešais skulptūrą, kai su tėvu ir mama sekmadienį atvažiuodavo į miestą pasivaikščioti po Frognerio parką. Tėvas išaiškino, kad šia puolančia mergaite Gustavas Vigelandas įkūnijo jaunos mergaitės baimę, kurią ji jaučia artėjant brandžiam amžiui ir motinystei.

Tačiau šiandien Beatės dėmesį patraukė ne puolanti mergaitė. Tai buvo vyriškio nugara pačiame nuotraukos pakraštyje. Jis stovėjo priešais žalią šiukšliadėžę. Rankoje laikė rudą plastikinį maišelį. Apsirengęs prigludusiu geltonos spalvos viršutiniu drabužiu ir juodomis dviratininko kelnėmis. Ant galvos buvo juodas šalmas, akiniai nuo saulės ir burnos raištis.

– Kurjeris dviratininkas, – sukuždėjo Beatė.

– Galbūt, – pasakė Bjornas Holmas. – Gaila, kad užsimaskavęs.

– Galbūt, – nuskambėjo lyg aidas. Nenuleisdama akių nuo nuotraukos Beatė ištiesė ranką.

– Didinimo stiklą...

Holmas surado jį ant stalo tarp maišelių su chemikalais ir padavė jai.

Primerkusi vieną akį ji išgaubtu stiklu vedžiojo virš nuotraukos.

Bjornas Holmas žiūrėjo į savo šefę. Jis, žinoma, buvo girdėjęs pasakojimų apie Beatę Len, kai ji dirbo Smurtinių nusikaltimų skyriuje. Kad ji kiaurą parą prasėdėjo Skausmo name, hermetiškame vaizdo kambaryje, tyrinėdama filmuotą apiplėšimo medžiagą kadras po kadro ir atskleisdama vis naujas kūno sudėjimo, kūno kalbos, po kaukėmis paslėptų veidų kontūrų detales, kol galiausiai nustatė plėšiko tapatybę, nes buvo mačiusi jį kitame, tarkim, pašto apiplėšimo, įvykdyto prieš penkiolika metų, kai ji pati dar nebuvo net paauglė, įraše, išsaugotame kietajame diske, į kurį buvo įrašyti milijonai veidų ir visi banko apiplėšimai, įvykdyti nuo tada, kai tapo įmanoma įrašyti vaizdą. Kažkas tvirtino, jog tai dėl neįprasto Beatės

fusiform gyrus, tos smegenų dalies, kuri atpažįsta veidus, kad tai buvo kone įgimtas gebėjimas. Todėl Bjornas Holmas žvelgė ne į nuotrauką, o į Beatės Len akis, blusinėjančias nuotrauką priešais ir ieškančias visų tų mažų detalių, kurių jis pats niekada neišmoktų pamatyti, nes tam reikėję ypatingo jautrumo tapatybei, ko jis niekad neįgysiąs.

Todėl jis atkreipė dėmesį, kad per didinimąjį stiklą ji tyrinėjo ne vyriškio veidą.

– Kelis, – ištarė ji. – Matai?

Bjornas Holmas priėjo arčiau.

– Ką? – paklausė jis.

– Ant kairiojo. Panašu į pleistrą.

– Nori pasakyti, kad ieškosim asmenų, kuriems ant kelio prilipdytas pleistras?

– Juokinga, Holmai. Prieš išsiaiškindami, kas toks pavaizduotas nuotraukoje, privalome sužinoti, ar jis gali būti kurjeris žudikas.

– Ir kaip tai padarysim?

– Aplankysime vienintelį žmogų, mačiusį kurjerį žudiką iš arti. Padaryk nuotraukos kopiją, o aš tuo metu atsivarysiu automobilį.

Svenas Sivertsenas priblokštas spoksojo į Harį, ką tik jam išklojusį savo teoriją. Nesuvokiamą teoriją.

– Apie tai nė nenumaniau, – sukuždėjo Sivertsenas. – Laikraščiuose niekada nemačiau aukų nuotraukų. Apklausų metu vardai buvo minimi, bet juk jie man nieko nesako.

– Kol kas tai tik teorija, – pasakė Haris. – Mes nežinom, ar jis kurjeris žudikas. Reikia tvirtų įrodymų.

Sivertsenas kreivai šyptelėjo:

– Verčiau įtikintum mane jau turįs pakankamai įrodymų mane išteisinti. Kad aš sutikčiau pasiduoti ir tu gautum mano turimus įrodymus prieš Valerį.

Haris patraukė pečiais.

– Galėčiau paskambinti savo skyriaus šefui Bjarnei Meleriui ir paprašyti, kad atsiųstų patruliuojantį automobilį bei saugiai mus iš čia išvežtų.

Sivertsenas ryžtingai papurtė galvą:

– Tikriausiai į tai yra įsivėlę žmonės, sėdintys policijoje aukščiau už Valerį. Niekuo nepasitikiu. Pirmiausia turėsi gauti įrodymų.

Haris suspaudė ir atgniaužė kumštį.

– Turime vieną alternatyvą, galinčią apsaugoti mus abu.

– Tikrai?

– Kreiptis į spaudą ir pateikti jiems tai, ką turim. Ir apie kurjerį žudiką, ir apie Valerį. Tada jau bus per vėlu kam nors ko nors imtis.

Sivertsenas abejodamas pažvelgė į jį.

– Mūsų laikas senka, – pasakė Haris. – Jis priartėjo. Nejauti?

Sivertsenas pasitrynė riešą.

– Gerai, – atsakė jis. – Taip ir padaryk.

Haris įkišo ranką į užpakalinę kišenę ir išsitraukė sulamdytą vizitinę kortelę. Akimirką dvejojo. Gal todėl, kad nutuokė to, ką ketino daryti, pasekmes. O gal todėl, kad nenutuokė. Surinko darbo numerį. Atsiliepė netikėtai greitai:

– Rogeris Jendemas.

Haris antrame plane girdėjo balsų klegesį, tarškančius kompiuterio klaviatūros klavišus ir birbiančius telefonus.

– Haris Hūlė skambina. Noriu, kad atidžiai paklausytum, Jendemai. Turiu informacijos apie kurjerio dviratininko žmogžudystes. Ir apie ginklų kontrabandą, į kurią įsivėlęs vienas mano kolega policininkas. Supranti?

– Manau, kad taip.

– Puiku. Gausi šią išskirtinę medžiagą mainais už tai, kad nedelsdamas paskelbsi ją „Aftenposten“ interneto svetainėje.

– Žinoma. Iš kur skambinat, Hūle?

Jendemas Hariui pasirodė mažiau nustebęs, nei jis tikėjosi.

– Nesvarbu, kur aš. Turiu duomenų, įrodančių, kad Svenas Sivertsenas nėra kurjeris žudikas ir kad vadovaujantis policijos pareigūnas yra seniai Norvegijoje veikiančios kontrabandininkų gaujos narys.

– Tai nuostabu. Bet tikiuosi, suprantat, kad negaliu to parašyti remdamasis vien telefoniniu pokalbiu.

– Ką nori pasakyt?

– Joks rimtas laikraštis nespausdins pareiškimo apie tai, kad įvardytas policijos inspektorius užsiima nelegaliu ginklų platinimu, kol neįsitikins šaltinių patikimumu. Nė kiek neabejoju, kad esate tas, kuo dedatės, bet iš kur man žinoti, kad nesate girtas arba beprotis, o gal ir viena, ir kita? Jeigu tuo neįsitikinsiu, laikraštį paduos į teismą. Susitikim, Hūle. Tada parašysiu viską, kaip jūs sakot. Pažadu.

Žodžius palydėjusioje tyloje Haris išgirdo kažką tolumoje juokiantis. Nerūpestingas sidabrinis juokas.

– Nė nemanykit skambinti kitiems dienraščiams, jie jums atsakys lygiai tą patį. Pasitikėkit manimi, Hūle.

Haris įkvėpė.

– Gerai, – ištarė. – Bare „Underwater" Dalsbergstijeno gatvėje. Penktą valandą. Ateik vienas, antraip aš spruksiu. Ir kad nė šuo nesuuostų, supratai?

– Supratau.

– Iki pasimatymo.

Haris nuspaudė išjungimo mygtuką ir prikando apatinę lūpą.

– Tikiuosi, tai buvo apgalvotas žingsnis, – tarė Svenas.

Bjornas Holmas su Beate išsuko iš judrios Biugdėjo alėjos ir akimoju atsidūrė ramioje gatvėje su apaugusiais nuosavais namais vienoje pusėje ir šiuolaikiniais mūriniais – kitoje. Kelkraščiai buvo išpuošti tiktai vokiškų markių automobiliais.

– Kakselija, – pasakė Bjornas.

Jie sustojo prie lėlių nameliams būdingos geltonos spalvos namo.

Tik po antrojo skambučio iš telefonspynės pasigirdo balsas:

– Kas?

– Andrė Klausenas?

– Tikrai taip, aš.

– Beatė Len, policija. Galime įeiti?

Andrė Klausenas laukė prie durų apsivilkęs vos šlaunis dengiančiu chalatu. Kasydamasis šašą ant skruosto, jis vangiai pamėgino sulaikyti žiovulį.

– Atsiprašau, – pasakė. – Šiąnakt vėlai grįžau.

– Gal iš Šveicarijos?

– Ne, buvau vasarnamyje. Užeikit.

Klauseno svetainėje vos išsiteko meno kūrinių sankaupos, ir Bjornas Holmas skubiai padarė išvadą, kad Klauseno meninis skonis labiau linko prie *„Liberace“* nei minimalizmo. Viename kampe, kur nuoga deivė tiesė rankas į sikstiškos tapybos palubėje kabančius paveikslus, tryško fontanas.

– Noriu, kad iš pradžių susikauptumėt ir prisimintumėt tą akimirką, kai advokatų biuro priimamajame pamatėte kurjerį žudiką, – paprašė Beatė. – O tada pažiūrėkite štai čia.

Klausenas paėmė nuotrauką ir atidžiai į ją įsižiūrėjo, piršto galiuku glostydamas žaizdą ant skruosto. Bjornas Holmas apsidairė svetainėje. Išgirdo kažką brūkšint už durų, paskui į vidų mėginančių patekti letenų skrebenimą.

– Gal, – tarstelėjo Klausenas.

– Gal? – Beatė sėdėjo ant paties kėdės krašto.

– Labai gali būti. Drabužiai tie patys. Ir šalmas bei akiniai nuo saulės.

– Gerai. O pleistras ant kelio – ar jis buvo?

Klausenas sukrizeno.

– Kaip jau sakiau anksčiau, neturiu įpročio akylai nužiūrinėti

vyrų kūnus. Tačiau jei tai suteiks jums džiaugsmo, galiu pasakyti, kad man susidarė įspūdis, jog mačiau šitą vyrą. Daugiau...

Jis skėstelėjo rankomis.

– Ačiū, – ištarė Beatė ir atsistojo.

– Nėra už ką, – atsakė Klausenas, palydėjo juos iki durų ir atsisveikindamas ištiesė ranką. Holmui tai pasirodė neįprasta, bet jis paspaudė ją. Tačiau kai Klausenas ištiesė ranką Beatei, ji šiek tiek šyptelėjusi papurtė galvą:

– Atsiprašau, bet jūsų pirštai kruvini. Ir ant skruosto yra kraujo.

Klausenas palietė veidą.

– Taip, tikrai, – pasakė jis šypsodamasis. – Tai Triulsas. Mano šuo. Savaitgalį vasarnamyje paišdykavom.

Jis pažvelgė į Beatę su vis platėjančia šypsena.

– Likit sveikas, – atsisveikino Beatė.

Bjornas Holmas nesuprato, kodėl išėjus į šilumą jį nupurtė šaltis.

Klausas Torkildsenas abu patalpoje buvusius vėdintuvus nukreipė sau į veidą, bet atrodė, kad jie pūtė jam tą patį nuo įrangos įkaitusį orą. Jis pirštu bakstelėjo į storą ekrano stiklą. Ties vidiniu numeriu Kjelbergo gatvėje. Abonentas ką tik padėjo ragelį. Šiandien tai jau ketvirtas kartas, kai jis kalbėjosi su būtent šiuo mobiliojo telefono numeriu. Trumpi pokalbiai.

Jis dukart spustelėjo ant mobiliojo telefono numerio, kad pamatytų abonentą. Ekrane išdygo vardas. Dukart spustelėjo ant vardo, kad pamatytų adresą ir profesiją. Kai duomenys pasirodė, Klausas negalėjo atitraukti akių nuo profesijos. Tada surinko numerį, kuriuo buvo paprašytas paskambinti, kai turėsiąs ką pranešti.

Atsiliepė.

– Alio?

– Čia Torkildsenas iš „Telenor“. Su kuo kalbu?

– Nekvaršink sau galvos, Torkildsenai. Ką turi mums?

Torkildsenas jautė, kaip šlapia žastų vidaus oda prilipo prie kūno.

– Aš šį tą patikrinau, – atsakė jis. – Hūlės mobilusis telefonas ištisai juda ir jo neįmanoma surasti. Tačiau į vidinį numerį Kjelbergo gatvėje buvo keliskart skambinta iš kito mobiliojo telefono.

– Šit kaip. Kas jis?

– Abonementas priklauso tokiam Eisteinui Eikelandui. Jis registruotas kaip taksi vairuotojas.

– Kas iš to?

Torkildsenas atvertė apatinę lūpą, mėgindamas nupūsti aprasojusius akinius.

– Aš tik pamaniau, kad gali būti sąsaja tarp be perstojo po miestą migruojančio telefono ir taksi vairuotojo.

Kitame gale stojo tyla.

– Alio? – tarstelėjo Torkildsenas.

– Priėmiau, – atsakė balsas. – Stebėk toliau, Torkildsenai.

Tą akimirką, kai Bjornas Holmas su Beate įskubėjo į priimamąjį Kjelbergo gatvėje, suskambėjo Beatės mobilusis telefonas.

Ji vienu užmoju išsitraukė jį iš diržo dėklo, žvilgterėjo į ekraną ir prisidėjo prie ausies.

– Hari? Liepk Sivertsenui atraitoti kairiąją kelnių klešnę. Turime nuotrauką su užsimaskavusiu dviratininku priešais fontaną pusę šešių praėjusį pirmadienį. Ir jis laiko rudą plastikinį maišelį. Ant jo kelio užklijuotas pleistras.

Bjornui teko žirglioti, kad spėtų koridoriumi vytis smulkią moteriškę. Jis girdėjo telefone traškantį balsą.

Beatė pasuko į kabinetą.

– Nei pleistro, nei žaizdos? Ne, žinau, kad tai nieko neįrodo. Tačiau, tavo žiniai, Andrė Klausenas ką tik, galima sakyti, sutapatino dviratininką nuotraukoje su tuo, kurį matė pas Halę, Tinę ir Veterlidą.

Ji atsisėdo prie rašomojo stalo.

– Ką?

Bjornas Holmas pastebėjo, kaip jai ant kaktos susiformavo seržanto varnelės.

– Šit kaip.

Padėjusi telefoną į šalį spoksojo į ji, lyg nežinotų, ar tikėti tuo, ką dabar išgirdo.

– Haris mano, kad žino, kas yra kurjeris žudikas, – išlemeno ji.

Bjornas neatsakė.

– Pažiūrėk, ar laboratorija laisva, – paprašė. – Davė mums naujo darbo.

– Kokio darbo? – pasiteiravo Bjornas.

– Tikrai šūdino darbo.

Aikštelėje prie Sankt Hanshaugeno Eisteinas Eikelandas, sėdėdamas taksi automobilyje, prisimerkęs įdėmiai spoksojo į ilgakoję merginą. Kitoje gatvės pusėje ant šaligatvio prie kavinės „Java“ ji sėdėjo kėdėje ir siurbė kofeiną. Kondicionieriaus ūžimą nustelbė vogčiomis iš garso kolonėlių išnirusi kantri stiliaus daina:

Faith has been broken, tears must be cryed...

Pikti liežuviai pliauškė, kad tai Gremo Parsono daina, kad Keitas su Stounsais būdami Prancūzijoje ją nukniaukė ir panaudojo kurdami „Lipnius pirštus“, septintasis dešimtmetis ėjo į pabaigą ir jie iki genialumo svaiginosi narkotikais.

Wild, wild horses couldn't drag me away...

Vienos užpakalinės durelės atsidarė. Eisteinas vos nepašoko iš vietos. Klientas tikriausiai atėjo iš už nugaros, iš parko gilumos. Veidrodyje pamatė saulėje įdegusį veidą tvirtais žandikauliais ir veidrodinius akinius nuo saulės.

– Maridalio ežeras, vairuotojau.

Balsas švelnus, bet prasimušė įsakmus tonas.

– Jeigu tai per daug neapsunkins...

– Aišku, kad ne, – sumurmėjo Eisteinas, pritildė muziką ir prieš išmesdamas cigaretę per šoninį langą giliai įtraukė paskutinį dūmą.

– Kur prie Maridalio ežero...

– Važiuok. Pasakysiu.

Jie šliuožė Ulevolio gatve.

– Pranašauja lietų, – ištarė Eisteinas.

– Pasakysiu, – pakartojo balsas.

Po dešimties minučių vairavimo jie išvažiavo iš gyvenamųjų rajonų ir staiga atsivėrė laukai, ūkiai ir Maridalio ežeras, toks netikėtas perėjimas iš miesto į kaimą, kad kartą amerikietis keleivis Eisteino pasiteiravo, ar tik nebus jie patekę į teminį parką.

– Gali įsukt į tą keliuką kairėje, štai ten, – paliepė balsas.

– Į mišką? – pasitikslino Eisteinas.

– Taip, žinoma. Tau kas nors nepatinka?

Tokios minties Eisteinas neturėjo. Iki šiol. Vėl pažvelgė į veidrodį, bet vyriškis buvo prisislinkęs prie lango ir tebuvo matyti pusė jo veido.

Eisteinas pristabdė, parodė kairįjį šviesos signalą ir pasuko. Žvyrkelis priešais buvo siauras ir duobėtas, per vidurį apaugęs žole.

Eisteinas sudvejojo.

Abiejose šalikelėse svyrojo žaliais lapais apaugusios šakos, jos mirgėjo šviesoje ir atrodė, tarsi motų jiems į vidų. Eisteinas nuspaudė stabdį iki galo. Žvyras sugirgždėjo po ratų guma, ir automobilis sustojo.

– *Sorry,* – tarstelėjo jis veidrodžiui. – Neseniai paklojau keturiasdešimt tūkstančių už automobilio važiuoklės remontą. Ir mes neprivalome važinėti tokiais keliais. Jeigu norit, iškviesiu jums kitą automobilį.

Atrodė, kad vyriškis ant užpakalinės sėdynės šypsojosi. Bent jau ta puse, kuri buvo matoma Eisteinui.

– O kokiu telefonu ketini pasinaudoti skambindamas, Eikelandai?

Eisteinui ant sprando pasišiaušė plaukai.

– Savo paties telefonu? – sukuždėjo vyriškis.

Eisteino smegenys ieškojo galimų variantų.

– Ar Hario Hūlės?

– Nesu visiškai tikras, kad suprantu, apie ką šnekate, ponaiti, bet mūsų kelionė čia baigiasi.

Vyriškis prajuko.

– *Ponaiti*? Nemanau, Eikelandai.

Eisteinui džiūvo burna, bet jis susilaikė nenurijęs seilių.

– Paklausykit, galit nemokėti, nes nenuvežiau jūsų iki vietos. Išlipkit ir luktelėkit čia, o aš parūpinsiu kitą automobilį.

– Tavo charakteristikoj rašoma, kad esi sumanus, Eikelandai. Taigi tikiu, kad supranti, ko aš ieškau. Nekenčiu šnekėti šiuo šablonu, bet tau rinktis, ar reikalą spręsim taikiai, ar ne.

– Aš tikrai nesuprantu, ko jūs... ai!

Vyriškis trinktelėjo Eisteinui į pakaušį tiesiai virš galvos atlošo ir, nevalingai palinkęs pirmyn, Eisteinas pats nustebo pamatęs, kad akys pritvino ašarų. Ne dėl to, kad buvo labai skausminga. Smūgis buvo toks, kokie praktikuojami pradinėje mokykloje – lengvas lyg pažeminimo užuomazga. Tačiau ašarų kanalai veikiausiai jau nuvokė tai, ko likusi smegenų dalis nebuvo linkusi nujausti. Kad jis pateko į rimtą bėdą.

– Kur Hario telefonas, Eikelandai? Daiktinėj? Bagažinėj? Gal kišenėj?

Eisteinas neatsakė. Tylėdamas sėdėjo, o žvilgsnis maitino smegenis. Abiejose pusėse miškas. Kažkas jam kuždėjo, kad vyriškis ant užpakalinės sėdynės gerai treniruotas ir pasivys Eisteiną vos per kelias sekundes. Ar vyriškis buvo vienas? Ar jam nuspausti pavojaus mygtuką ir pasiųsti signalą kitiems automobiliams? Ar turės kokios naudos, jei įvels į tai kitus?

– Supratau, – tarė vyriškis. – Taigi spręsim priešiškai. Ir žinai ką?..

Eisteinas nė nespėjo sureaguoti, kai jo kaklą apglėbusi ranka ėmė spausti prie atlošo galvai.

– ...iš esmės to ir tikėjausi.

Eisteinui nukrito akiniai. Jis tiesė ranką vairo kolonėlės link, bet negalėjo pasiekti.

– Paspausi pavojaus mygtuką, užmušiu tave, – sušnabždėjo vyriškis jam į ausį. – Ir kalbu aš nemetaforiškai, Eikelandai, sakau, kad *atimsiu tau gyvybę*.

Nors smegenims trūko deguonies, Eisteinas Eikelandas ir girdėjo, ir matė, ir užuodė neįprastai gerai. Savo akių vokų vidinėje pusėje matė kraujagyslių rezginį, užuodė vyriškio po skutimosi naudojamą tualetinį vandenį ir girdėjo cypią – lyg neįtemptą generatoriaus dirželį – pasitenkinimo gaidelę jo balse:

– Kur jis, Eikelandai? Kur Haris Hūlė?

Eisteinas prasižiojo ir vyriškis atleido ranką.

– Neturiu žalio supratimo, ko tu...

Tada ranka ir vėl užveržė.

– Paskutinis mėginimas, Eikelandai. Kur tavo sugėrovas?

Eisteinas pajuto skausmą, tą įkyrų norą gyventi. Bet žinojo, kad netrukus jis turėtų liautis. Anksčiau buvo patyręs kažką panašaus, tai tik pereinamasis periodas, stadija prieš užplūstant daug malonesniam jausmui – abejingumui. Bėgo sekundės. Smegenys ėmė uždarinėti filialus. Pirmiausia pasidavė rega.

Ranka vėl atsipalaidavo, ir deguonis plūstelėjo į smegenis. Rega sugrįžo. Ir skausmai.

– Šiaip ar taip, mes jį surasim, – ištarė balsas. – Gali rinktis, ar tai įvyks prieš tau paliekant mus, ar po to.

Eisteinas pajuto kažką šaltą ir kietą glostant smilkinį. Tada nosies nugarėlę. Eisteinas buvo atžiūrėjęs savo porciją vesternų, tačiau niekada iš taip arti nebuvo matęs keturiasdešimt penktojo kalibro revolverio.

– Išsižiok.

Ir juolab neragavęs.

– Skaičiuoju iki penkių, tada šausiu. Linktelėk, jeigu norėsi man ką nors pasakyti. Pageidautina iki penkių. Vienas...

Eisteinas mėgino kovoti su mirties baime. Mėgino save įtikinti, kad žmonės yra mąstantys padarai, kad jį nugalabijęs vyriškis nieko nepeš.

– Du...

Logika mano pusėje, galvojo Eisteinas, o metalu ir krauju atsiduodantis vamzdis vimdė.

– Trys. Gali liautis sukęs galvą dėl sėdynių užvalkalų, Eikelandai. Aš po to viską kruopščiai išvalysiu ir išplausiu.

Eisteinas juto, kaip kūnas ėmė virpėti, nevaldoma reakcija, kurią galėjęs tik stebėti, ir prisiminė per televiziją matytą šitaip virpančią raketą, likus sekundėms iki jai iššaunant į šaltą, tuščią niekieno visatą.

– Keturi.

Eisteinas ėmė linkčioti. Energingai ir pratisai.

Pistoletas pradingo.

– Jis daiktinėje, – ištarė jis trokšdamas. – Paprašė laikyti jį įjungtą ir neatsiliepti į skambučius. Jam daviau savąjį.

– Manęs nedomina telefonai, – atšovė balsas. – Mane domina, kur rasti Hūlę.

– Nežinau. Jis nieko nesakė. Na, jis pasakė, kad mums abiem bus geriau, jei aš to nežinosiu.

– Jis pamelavo, – pasakė vyriškis.

Žodžiai buvo ištarti iš lėto, ramiai ir Eisteinas negalėjo nuspręsti, ar vyriškis pyko, ar mėgavosi.

– Geriau tik *jam,* Eikelandai. Ne tau.

Šaltas pistoleto vamzdis prie Eisteino skruosto rodėsi lyg iki žarijų raudonumo įkaitęs lygintuvas.

– Pala! Haris kažką užsiminė. Dabar prisiminiau. Sakė, kad slėpsis namie.

Žodžiai Eisteinui pabiro taip greitai, jog susidarė įspūdis, kad skruostais ir liežuviu išpūtė juos ne iki galo suformuluotus.

– Buvom ten, idiote, – pyktelėjo balsas.

– Turiu omeny ne ten, kur jis dabar gyvena. Namie Opsale, ten, kur jis užaugo.

Vyriškis kvatojosi, o Eisteinas pajuto dygų skausmą, pistoletui mėginant patekti į jo nosies šnervę.

– Pastarąsias valandas sekėme tavo telefoną, Eikelandai. Žinome, kurioje miesto vietoje jis yra. Ir visai ne Opsale. Meluoji per visą pilvą. Arba, kitaip tariant, penki.

Pyptelėjo. Eisteinas stipriai užmerkė akis. Garsas nesiliovė. Ar jis jau miręs? Pypsėjimas skambėjo kaip melodija. Kažkas pažįstama. „Purple Rain". Princas. Tai buvo vienas iš tų skaitmeninių mobiliojo telefono balsų.

– Klausau, kas atsitiko? – pasigirdo balsas už nugaros.

Eisteinas nedrįso atsimerkti.

– Bare „Underwater"? Penktą valandą? Gerai, surink visus, atvažiuoju.

Eisteinas girdėjo už nugaros šiugždant audinį. Laikas. Girdėjo lauke čiulbantį paukštį. Nuostabus, džiaugsmingas treliavimas. Nežinojo, koks tai paukštis. O turėtų žinoti. Ir kodėl. Turėtų išsiaiškinti, kodėl jie čiulba. Dabar jau niekada nesužinos. Tada ant peties pajuto ranką.

Eisteinas atsargiai prasimerkė ir pro siaurus akių plyšelius pažvelgė į veidrodį.

Baltų dantų žybsnis ir tuomet balsas su ta pačia pasitenkinimo gaidele:

– Į centrą, vairuotojau. Skubu.

38 SKYRIUS

Pirmadienis. Debesis.

Rakelė netikėtai atsimerkė. Širdis plakė tankiai ir stipriai. Ji buvo užmigusi. Įsiklausė į Frognerio baseine besimaudančių vaikų keliamą triukšmą. Gleivinėje jautė karstelėjusį žolės skonį, o šiluma buvo užklojusi nugarą lyg stora antklodė. Ar ji kažką susapnavo, ar tai ją pažadino?

Ūmus vėjo gūsis pakėlė antklodę ir po ja pasimatė žąsies oda.

Keista, kaip kartais sapnai išslysta it slidūs muilo gabaliukai, pagalvojo ji ir atsigręžė. Olego nebuvo šalia. Ji pakilo ant alkūnių ir apsidairė.

Jau kitą akimirką stovėjo ant kojų.

– Olegai!

Leidosi bėgti.

Surado jį prie nardymo baseino. Jis sėdėjo ant atbrailos ir kalbėjosi su berniuku, kuris jai atrodė matytas anksčiau. Bendraklasis tikriausiai.

– Sveika, mama, – prisimerkęs šypsojosi jai.

Rakelė sugriebė jį už rankos, tvirčiau negu ketino.

– Prašiau, kad niekur nedingtum man nepasakęs!

– Bet juk tu miegojai, mama. Nenorėjau tavęs žadinti.

Olegas buvo sumišęs ir šiek tiek susigėdęs. Bendraklasis pasitraukė į šalį.

Paleido jį. Atsiduso ir pažvelgė į horizontą. Dangus buvo žydras,

styrojo tik vienišas baltas debesėlis, stačias, lyg kažkas ką tik būtų iššovęs raketą.

– Jau beveik penkios, važiuosim namo, – pasakė ji užsisvajojusiu balsu. – Pietūs.

Sėdėdamas automobilyje pakeliui į namus Olegas paklausė, ar ateis Haris.

Rakelė papurtė galvą.

Jiems belaukiant žalio šviesoforo signalo Smėstado sankryžoje, ji pasilenkė pažiūrėti į viršų ir susirado debesį. Jis buvo toje pačioje vietoje, tik išilgėjęs ir su pilkšva prošvaiste apačioje.

Grįžusi pati sau priminė, kad reikia užrakinti duris.

39 SKYRIUS

Pirmadienis. Susitikimai

Rogeris Jendemas sustojęs stebeilijo į baro „Underwater" lange burbuliuojantį akvariumo vandenį. Pro šalį švystelėjo vaizdas. Septynmečio, plaukiančio į jį greitais staccato grybšniais ir veide aiškiai išrašyta panika, lyg jis, Rogeris, vyresnėlis brolis, būtų vienintelis šiame pasaulyje, galėjęs jį išgelbėti. Rogeris juokdamasis šūktelėjo, bet Tomasas nesuprato, kad jau seniausiai buvo atplaukęs į seklius vandenis, tereikėjo kojomis paliesti dugną. Rogeriui kartais dingtelėdavo, kad jam pavyko savo jaunėlį brolį išmokyti plaukti vandenyje, tačiau sausumoje jis nuskendo.

Keletui sekundžių jis sustojo baro „Underwater" tarpduryje, kad akys apsiprastų su tamsa. Be barmeno, patalpoje pamatė tik vieną vienišą asmenį, raudonplaukę moteriškę, pusiau nugara sėdinčią į jį su pustuščiu puslitriu priešais ir cigarete tarp pirštų. Rogeris laiptais nusileido į rūsį ir užmetė akį vidun. Nė gyvos dvasios. Nusprendė palaukti pirmame aukšte prie baro. Medinės grindys sugirgždėjo jam po kojomis, ir raudonplaukė pakėlė akis. Jai ant veido krito šešėliai, bet iš to, kaip ji sėdėjo, iš jos laikysenos, jam susidarė įspūdis, kad ji graži. Arba buvo graži. Atkreipė dėmesį į prie stalo stovintį krepšį. Gal ji ko nors laukė, ir ji.

Jis užsisakė alaus ir žvilgterėjo į laikrodį.

Kad neateitų anksčiau nei sutarta, lygiai penktą valandą, buvo apsukęs kelis kaimyninius kvartalus. Nenorėjo pasirodyti perdėm

nekantrus, tai galėję sukelti įtarimą. Pagaliau kas gali įtarinėti žurnalistą perdėtu smalsumu, kai kalbama apie žinias, galinčias aukštyn kojom apversti didžiausią vasaros įvykį? Jeigu tik apie tai būtų kalbama.

Rogeris dairėsi jų vaikštinėdamas gatvėmis. Automobilio, stovinčio kur nors, kur jam nederėtų stovėti, žmogaus, įsikniaubusio į laikraštį ant gatvės kampo, ant suolelio miegančio bomžo. Bet nieko nepamatė. Akivaizdu, kad jie profai. Kaip tik tai jį labiausiai gąsdino. Žinojimas, kad jie gali tai įvykdyti ir lyg niekur nieko dingti. Buvo girdėjęs, kaip kolega prisiliuobęs murmėjo, kad pastaraisiais metais policijos pastate dėjosi tokie dalykai, kuriuos aprašius visuomenė nepatikėtų, bet Rogeris laikėsi visuomenės nuomonės.

Jis vėl žvilgtelėjo į laikrodį. Septynios po.

Ar jie įsiverš vos tik pasirodžius Hariui Hūlei? Jie jam nieko neaiškino, tik liepė ateiti sutartu laiku ir elgtis taip, lyg jis dirbtų savo darbą. Rogeris išmaukė dar vieną gurkšnį tikėdamasis, kad alkoholis apramins nervus.

Dešimt po. Barmenas buvo įsitaisęs baro kampe ir skaitė „Fjords".

– Atsiprašau, – kreipėsi Rogeris.

Barmenas vos ne vos atplėšė akis.

– Ar nebuvo čia kartais užsukęs vyriškis? Aukštas, šviesiaplaukis, su...

– *Sorry,* – atsakė barmenas, lyžtelėjo nykštį ir pervertė puslapį. – Mano pamaina prasidėjo prieš pat tau ateinant. Pasiklausk jos, sėdinčios ten atokiau.

Rogeris nesiryžo. Nugėrė puslitrį iki užrašo „Ringnes" apačios ir atsistojo.

– Atsiprašau...

Moteris pažvelgė į jį puse lūpų šypsodamasi.

– Taip?

Tada jis suprato. Kad ant jos veido buvo pastebėjęs ne šešėlius. Tai buvo mėlynės. Ant kaktos. Ant skruostikaulių. Ir ant kaklo.

– Turiu čia susitikti su vienu tipu, bet bijau, kad galim būti prasilenkę. Per metrą devyniasdešimt, labai trumpai kirptais šviesiais plaukais.

– Tikrai? Jaunas?

– Sunku pasakyt. Manau, gal kokių trisdešimt penkerių. Atrodo toks truputį... aplamdytas.

– Raudona nosis ir mėlynos akys – kartu ir senos, ir jaunos?

Ji vis dar šypsojosi, bet kažkaip lyg pati sau, ir jis suprato, kad šypsena skirta ne jam.

– Tai gali būti jis, taip, – netvirtai pratarė Rogeris. – Ar jis...

– Ne, sėdžiu čia ir pati jo laukiu.

Rogeris įsižiūrėjo į ją. Ar ji tikrai viena iš jų? Sudaužyta, lengvai įkaušusi moteris, kažkur apie trisdešimt? Neįtikėtina.

– Kaip manai, jis ateis? – pasiteiravo Rogeris.

– Ne, – ji pakėlė bokalą. – Tie, kurių lauki, niekada neateina. Ateina tie kiti.

Rogeris grįžo prie baro. Jo alaus bokalo nebebuvo. Užsisakė kitą.

Barmenas paleido muziką. „Gluecifer" iš visų jėgų stengėsi sušvytėti prietemoje.

I got a war, baby. I got a war with you!

Jis nepasirodė. Haris Hūlė neatėjo. Ką tai galėtų reikšti? Po velnių, juk tai ne jo kaltė.

Pusę šešių atsivėrė durys.

Rogeris pakėlė vilties kupinas akis.

Tarpduryje stovėjo vyriškis odine striuke ir žiūrėjo į jį.

Rogeris papurtė galvą.

Vyriškis žvilgsniu perbėgo patalpą. Plaštakos briauna brūkštelėjo per gerklę. Tada dingo už durų.

Pirmoji Rogerio mintis buvo bėgti iš paskos. Paklausti, ką reiškė

ta plaštaka. Kad jie nutraukia operaciją? Ar kad Tomasas... Suskambėjo mobilusis telefonas. Jis atsiliepė.

– *No-show?* – ištarė balsas.

Ne vyriškis odine striuke ir tikrai ne Haris. Bet kažkoks neužčiuopiamai pažįstamas balsas.

– Ką man daryti? – tyliai išlemeno Rogeris.

– Pasilik čia iki aštuonių, – paliepė balsas. – Ir jeigu jis pasirodys, skambink duotu numeriu. Mes judam toliau.

– Tomasas...

– Tavo jaunėliui broliui viskas bus gerai, kol darysi kaip liepiamas. Ir apie tai niekam nė šnipšt.

– Žinoma, kad ne. Aš...

– Gero tau vakaro, Jendemai.

Rogeris įsigrūdo telefoną į kišenę ir pasinėrė į alaus bokalą. Išniręs į paviršių žiopčiodamas gaudė orą. Aštuonios valandos. Dvi su puse valandos.

– Ar nesakiau?

Rogeris pasisuko. Ji stovėjo tiesiai jam už nugaros nukreipusi iškeltą pirštą į barmeną, nenoriai kylantį nuo kėdės.

– Ką turėjai omeny, sakydama „kiti"?

– Kokie kiti?

– Sakei, kad vietoj tų, kurių lauki, ateina kiti.

– Tie, su kuriais tenka išsiversti, mielasis.

– Šit kaip.

– Tokie kaip tu ir aš.

Rogeris atsigręžė. Ji pasakė tai kažkaip ypatingai. Ne dramatiškai, ne rimtai, o su švelnia nuoskauda balse. Kažkas buvo taip artima, lyg giminiška. Ir dabar jis pamatė daugiau. Akis. Raudonas lūpas. Ji tikrai kažkada buvo graži.

– Ar tai tavo bičas tave prilupo? – paklausė jis.

Ji iškėlė galvą ir atkišo smakrą, dirstelėjo į alų pilantį barmeną.

– Iš tikrųjų manau, kad tai ne tavo reikalas, jaunuoli.

Rogeris akimirkai užsimerkė. Savotiška diena. Viena keisčiausių. Nėra jokio pagrindo padėti joje tašką.

– Gali būti ir mano, – pasakė jis.

Ji pasisuko ir pervėrė jį aštriu žvilgsniu.

Jis pakreipė galvą jos stalelio link.

– Sprendžiant pagal atsinešto krepšio dydį, dabar jis – buvęs bičas. Jeigu tau šiąnakt reikia vietos avariniam nusileidimui, turiu erdvų butą su atliekamu miegamuoju.

– Tikrai, ką tu sakai?

Intonacija buvo priešiška, tačiau jis pastebėjo, kaip ėmė keistis jos veido išraiška. Darėsi klausiama, smalsi.

– Šią žiemą jis nelauktai padidėjo, – paaiškino jis. – Beje, mielai sumokėsiu už tą puslitrį, jei palaikysi man draugiją. Dar kurį laiką čia pasėdėsiu.

– Kaip čia pasakius, – ištarė ji. – Galim ir drauge palaukti.

– To, kuris neateis?

Jos juokas skambėjo liūdnai, bet, šiaip ar taip, tai buvo juokas.

Svenas sėdėjo ant kėdės ir spoksojo į laukus už lango.

– Gal vis dėlto vertėjo nueiti, – pasvarstė jis. – Gal tas žurnalistas visai netyčia.

– Nemanau, – atsakė Haris.

Jis gulėjo ant sofos ir žiūrėjo į cigaretės dūmą, spirale besiraitantį virš jų aukštyn pilkų lubų link.

– Aš linkęs manyti, kad jis nesąmoningai mane perspėjo.

– Vien tai, kad tu Valerį pavadinai „vadovaujančiu policijos pareigūnu“, o žurnalistas jį vadina „inspektoriumi“, dar nereiškia, kad jis jau žinojo, jog tai Valeris. Galėjo ir atspėti.

– Tokiu atveju jis padarė žioplą klaidą. Nebent jo buvo pasiklausoma ir jis mėgino mane įspėti.

– Tu paranoikas, Hari.

– Gal, bet tai dar nereiškia, kad...

– ...jie tavęs neieško. Jau sakei. Tikriausiai gali paskambinti ir kitiems žurnalistams?

– Niekuo nepasitikiu. Be to, nemanau, kad reikėtų skambinėti iš šio mobiliojo telefono. Iš tikrųjų manau, kad reikėtų jį išjungti. Pagal jo skleidžiamus signalus mus gali susekti.

– Ką? Iš kur Valeris gali žinoti, kokiu telefonu naudojiesi.

Žalia eriksono ekrano šviesa išblėso, ir Haris įsimetė jį į kišenę.

– Matyti, kad dar iki galo nesuvokei, ką Tomas Valeris gali ir ko negali, Sivertsenai. Su mano draugu taksistu buvo sutarta, kad jeigu viskas gerai, jis paskambins iš taksofono tarp penktos ir šeštos. Dabar dešimt po šešių. Ar girdėjai skambant telefoną?

– Ne.

– Tai gali reikšti, kad jie jau sužinojo apie šį telefoną. Jis artinasi.

Svenas suaimanavo.

– Ar kas nors tau sakė, kad esi linkęs kartotis, Hari? Beje, man dingtelėjo, jog tu iš tikrųjų nė velnio ir nedarai, kad ištrauktum mus iš šios makalynės.

Užuot atsakęs Haris į lubas išpūtė riebų nulį.

– Mane kone apima jausmas, jog tu *nori,* kad mus surastų. Ir kad visa kita tėra vaidyba publikai. Turi atrodyti taip, lyg mes iš visų sumautų jėgų mėginame pasislėpti, ir tu esi tikras, kad jis susivilios mūsų ieškoti.

– Įdomi teorija, – sumurmėjo Haris.

– Specialistas iš „Norske Moller" patvirtino tavo spėliones, – ištarė Beatė į telefono ragelį ir rankos mostu išprašė Bjorną Holmą iš kabineto.

Iš spragtelėjimų ji suprato, kad Haris skambina iš taksofono.

– Dėkoju už pagalbą, – atsakė jis. – Yra būtent tai, ko man reikėjo.

– Tikrai?

– Tikiuosi.

– Ką tik skambinau Olaugai Sivertsen, Hari. Nerimas ją baigia išvesti iš proto.

– Aha.

– Ne tik dėl sūnaus. Ji nuogąstauja ir dėl savo nuomininkės, kuri savaitgalį išvažiavo į sodybą ir iki šiol negrįžo. Nežinau, ką jai pasakyti.

– Kuo mažiau. Netrukus viskas baigsis.

– Pažadi?

Hario juokas skambėjo lyg sauso kosulio kamuojamas automatinis ginklas:

– Kaip tik tai aš ir galiu pažadėti, tikrai.

Sukrebždėjo vidaus telefonas.

– Pas jus lankytojas, – pranešė sekretoriškas nosinis balsas. Tiesa, tai buvo „Securitas" apsauginininkė, moteris, nes jau buvo po ketvirtos, bet Beatė atkreipė dėmesį, kad visi „Securitas" darbuotojai, kurį laiką padirbėję priimamajame, pradėdavo šnekėti pro nosį.

Beatė nuspaudė senstelėjusios dėžutės, stovėjusios priešais, mygtuką.

– Paprašykit, kad luktelėtų, aš užsiėmusi.

– Taip, bet jis...

Beatė išjungė vidaus telefoną.

– Įkyruolė, – pakomentavo ji.

Pro Hario spragsintį kvėpavimą telefono ragelyje ji girdėjo sustojantį automobilį ir išjungiamą jo variklį. Tuo pat metu pastebėjo, kad kažkaip kitaip kambaryje ėmė kristi šviesa.

– Jau turiu bėgti, – pasakė jis. – Tempas didėja. Gal paskambinsiu tau vėliau. Jeigu bus, kaip tikiuosi. Gerai? Beate?

Beatė padėjo ragelį. Jos žvilgsnis nukrypo į pravertas duris.

– Na? – tarstelėjo Tomas Valeris. – Neatsisveikini su gerais draugais?

– Ar tau priimamajame nesakė, kad reikės palaukti?

– O kaipgi, sakė.

Tomas Valeris uždarė duris, ir jam patraukus virvelę baltos žaliuzės nugarmėjo žemyn, vaizdas į kabinetinį kraštovaizdį akimirksniu dingo. Tada apėjo jos darbo stalą, atsistojo šalia jos kėdės ir pažvelgė žemyn į rašomąjį stalą.

– Kas tai? – pasiteiravo jis, pirštu rodydamas į dvi suspaustas stiklo plokšteles.

Beatė tankiai kvėpavo pro nosį.

– Pasak laboratorijos, sėklos.

Jis švelniai uždėjo ranką jai ant sprando. Ji sustingo.

– Su Hariu kalbėjaisi?

Pirštu glostė jos odą.

– Liaukis, – paprašė ji, balsai išdavė sunkiai įgytą savitvardą. – Patrauk ranką.

– Ojojoj, nepatinka?

Valeris šypsodamasis abi rankas su į ją atsuktais delnais iškėlė į viršų:

– Juk anksčiau tau patikdavo, Len?

– Ko tu iš manęs nori?

– Suteikti tau progą. Manau, esu tau skolingas.

– Taigi tu taip manai? Už ką gi?

Pakreipusi galvą ji pažvelgė į jį. Jis apsilaižė lūpas ir palinko prie jos.

– Už paslaugumą. Ir paklusnumą. Ir už ankštą šaltą putę.

Ji užsimojo, bet jis sugriebė jos riešą ore, tuo pačiu judesiu užlaužė ranką jai už nugaros ir pakėlė aukštyn. Ji aiktelėjo, palinko į priekį nuo kėdės ir vos nestuktelėjo kakta į stalo viršų. Jo balsas šnopavo jai į ausį.

– Suteikiu tau progą išsaugoti savo darbą, Len. Mes žinom, kad Haris tau skambino iš savo draugelio taksisto telefono. Kur jis?

– Ji suaimanavo. Valeris dar stipriau užlaužė ranką.

– Žinau, kad skauda, – pasakė jis. – Ir žinau, kad skausmas neprivers tavęs man pasakyti nė sumauto nieko. Taigi tai darau tik savo asmeniniam malonumui. Ir tavo.

Jis įrėmė kirkšnis jai į šoną. Kraujas ošė jos ausyse. Beatė nusitaikė ir metėsi į priekį. Galva pataikė į vidaus telefono dėžutę, kieta plastmasė net sutraškėjo.

– Klausau? – ištarė nosinis balsas.

– Nedelsiant atsiųsk čia Holmą, – išstenėjo Beatė, skruostu prisispaudusi prie stalo kilimėlio.

– Mat kaip.

Valeris nenoriai paleido jos ranką. Beatė išsitiesė.

– Kuilys, – ištarė ji. – Nežinau, kur jis. Jam niekada nešautų į galvą mintis įstumti mane į tokią beviltišką padėtį.

Tomas Valeris ilgai nuo jos neatitraukė akių. Įdėmiai stebėjo. Jam taip bežiūrint, Beatė atrado keistą dalyką. Kad ji jo nebebijojo. Protas jai kuždėjo, kad jis pavojingesnis nei kada nors anksčiau, tačiau kažkas buvo įsiskverbęs į jo žvilgsnį – niekada anksčiau neregėtas išgąstis. Ir jis ką tik prarado savitvardą. Vos kelioms sekundėms, bet ji pirmą kartą išvydo jį nuleidžiant rankas.

– Dar pas tave sugrįšiu, – sukuždėjo jis. – Pažadu. Ir tu gerai žinai, kad pažadus tesiu.

– Kas čia?.. – prasižiojo Bjornas Holmas ir skubiai atsitraukė į šalį, Tomui Valeriui prašvilpiant pro duris.

40 SKYRIUS

Pirmadienis. Lietus

Buvo pusė aštuonių, saulė pasiekė Ulernoseno kalvą, ir iš savo verandos Tomaso Heftijės gatvėje našlė Danielsen konstatavo, kad keletas baltų debesų viršum Oslo fiordo plaukė artyn. Gatvėje apačioje vaikštinėjo Andrė Klausenas su Triulsu. Ji nežinojo nei vyriškio, nei jo auksaplaukio retriverio vardo, tačiau dažnai matydavo juos einančius nuo Gimlės terasos. Jie sustojo užsidegus raudonam šviesoforo signalui sankryžoje šalia taksi sustojimo aikštelės Biugdėjaus alėjoje. Našlė Danielsen numanė, kad jie eis pasivaikščioti į Frognerio parką.

Abu jie moteriai pasirodė išsekę. Be to, atrodė, kad šunį būtų ne pro šalį išmaudyti.

Ji suraukė nosį pamačiusi, kaip už pusės žingsnio nuo šeimininko pritūpęs šuo kilstelėjo užpakalinę kūno dalį ir išsituštino ant šaligatvio. Ir kai šeimininkas, užuot surinkęs nepadoraus elgesio padarinius, timptelėjo šunį paskui save per perėją vos pasirodžius žaliam žmogeliukui, našlė Danielsen vienu metu ir pasipiktino, ir nudžiugo. Pasipiktino, nes jai visada rūpėjusi miesto aplinka. Na, bent jau šios miesto dalies. O nudžiugo todėl, kad dabar turėjo medžiagos naujam skaitytojo laiškui, kuriuos prieš kurį laiką buvo priimta rašyti dienraščiui „Aftenposten", sukurpti.

Ji stovėjo žiūrėdama į nusikaltimo vietą, o šuo su savo šeimininku skubiai ir akivaizdžiai slegiami kaltės jausmo judėjo tolyn Frognerio

gatve. Šitaip ji tapo bejėge liudininke, mat priešinga kryptimi ristele pasileidusi moteris, norėdama suspėti kirsti gatvę degant žaliam šviesoforo signalui, tapo kai kurių piliečių visiško neatsakingumo auka. Akivaizdu, kad moteris taip stipriai stengėsi suspėti į vienintelį aikštelėje stovėjusį taksi automobilį, kad net nepastebėjo, į ką įmynė.

Našlė Danielsen balsingai prunkštelėjo, metė paskutinį žvilgsnį į debesų armadą ir įėjo vidun rašyti skaitytojo laiško.

Traukinys prašvilpė lyg ilgas, švelnus atodūsis. Olauga atmerkė akis ir susivokė stovinti sode.

Keista. Negalėjo prisiminti, kaip išėjo iš namo. Tačiau stovėjo ten, tarp traukinio bėgių, su mirštančių rožių ir alyvų aromatu nosyje. Spaudimas smilkiniuose nesilpo, priešingai. Ji pakėlė akis. Dangus aptrauktas debesimis, tai dėl to buvo tamsu. Olauga pažiūrėjo žemyn į savo basas kojas. Balta oda, mėlynos kraujagyslės, seno žmogaus pėdos. Žinojo, kodėl sustojo būtent čia. Čia – būtent čia – stovėjo jie, Ernstas ir Randi. Ji stypsojo prie lango tarnaitės kambaryje ir žvelgė į juos apačioje, stovinčius prietemoje šalia rododendrų krūmo, kurio dabar nelikę. Saulė buvo arti laidos, jis kažką tyliai murmėjo vokiškai ir nuraškęs žiedą užkišo savo sutuoktinei už ausies. O ji juokėsi ir nosimi trynėsi į jo kaklą. Tada jie pasisuko į vakarus, apsikabino vienas kitą ir nurimo. Ji padėjo galvą sutuoktiniui ant peties, ir visi trys palydėjo saulę. Olauga nežinojo, apie ką mąstė jie, tačiau pati sau pagalvojo, kad galbūt saulė vieną dieną vėl patekės. Tokia jaunutė.

Olauga nevalingai dirstelėjo į tarnaitės kambario langą. Nei Inos, nei jaunosios Olaugos, tik tamsus jo paviršius, atspindintis debesų spragėsius.

Ji raudos visą vasarą. Gal dar ilgiau. Ir tada likęs gyvenimas grįš į senąsias vėžes. Toks buvo sumanymas. Jai reikėjo sumanymo.

Kažkas sujudėjo už nugaros. Olauga nerangiai iš lėto pasisuko. Juto, kaip vėsi žolė trūkinėjo nuo žemės jai kreipiant pėdas. Tada – vis dar nebaigusi judesio – ji sustingo.

Šuo.

Žvelgė aukštyn į ją tokiomis akimis, lyg prašytų atleisti už tai, kas dar neįvyko. Tuo pat metu kažkas išslinko iš šešėlių po vaismedžiais ir atsistojo greta šuns. Vyriškis. Jo akys didelės ir juodos, lygiai tokios kaip šuns. Ji jautėsi taip, lyg kas būtų į gerklę įgrūdęs mažą padarėlį ir atėmęs jai kvapą.

– Buvome viduje, bet jūsų ten neradom, – pratarė vyriškis ir pakreipęs galvą pažvelgė į ją taip, kaip apžiūrinėjami reti vabzdžiai.

– Jūs nežinote, kas aš, ponia Sivertsen, bet aš nekantriai laukiau šio susitikimo.

Olauga prasižiojo ir vėl užsičiaupė. Vyriškis priėjo arčiau. Olauga dirstelėjo jam per petį.

– Dievuli mieliausias, – sukuždėjo ji ir ištiesė rankas.

Ji pasirodė ant laiptų ir juokdamasi tekina per žvyro takelį atbėgo į Olaugos glėbį.

– Kaip aš dėl tavęs jaudinausi, – prisipažino Olauga.

– Kodėl? – nustebo Ina. – Mes tik ilgiau negu planavom užtrukome vasarnamyje. Juk žinot, atostogos.

– Žinau, žinau, – kartojo Olauga, tvirtai spausdama ją prie savęs.

Šuo, anglų seteris, apžavėtas susitikimo džiaugsmo pašoko ir užkrovė letenas Olaugai ant nugaros.

– Tėja! – sudrausmino vyriškis. – Sėdėt!

Tėja atsisėdo.

– O jis? – pasiteiravo Olauga pagaliau paleidusi Iną.

– Jis – Terjė Ryjė, – Inos skruostai sušvytėjo prieblandoje. – Mano sužadėtinis.

– Dievulėliau, – aiktelėjo Olauga ir suplojo delnais.

Vyriškis ištiesė ranką ir plačiai nusišypsojo. Nebuvo joks gražuolis.

Riesta nosis, raizgūs plaukai ir akys arti viena kitos. Tačiau turėjo atvirą, tiesų žvilgsnį, kuris Olaugai galėjęs patikti.

– Džiaugiuosi, – tarė jis.

– Aš taip pat, – atitarė Olauga ir vylėsi, kad tamsa paslėps ašaras.

Toja Harang, kol jie toli nuvažiavo Jusefinės gatve, nesuuodė kvapo.

Ji įtariai dirstelėjo į taksi vairuotoją. Tamsiaodis, tačiau bent jau ne afrikietis, antraip nebūtų drįsusi sėstis vidun. Ir ne dėl to, kad būtų rasistė, paprasčiausiai iš statistinio apdairumo.

Bet iš kur tas kvapas?

Pastebėjo vairuotoją, žiūrintį į ją pro veidrodėlį. Ar ji per drąsiai apsirengė, raudonoji iškirptė per gili, sijonas su skeltukais virš kaubojiškų ilgaaulių per trumpas? Ją nusmelkė kita, malonesnė mintis. Kad atpažino ją iš šiandieninių laikraščių puslapių, kurie mirgėte mirgėjo didžiulėmis jos nuotraukomis. Toja Harang, miuziklo karalienės sosto paveldėtoja, taip buvo parašyta. Tiesa, dienraščio „Dagbladet" recenzentas pavadino ją „gremėzdiškai žavinga" ir teigė, kad jos atliekamas gėlių pardavėjos Elizos vaidmuo buvo įtikinamesnis nei aukštuomenės damos, kuria ją pavertė profesorius Higinsas. Tačiau visi recenzentai buvo vienos nuomonės, kad dainuoti ji mokėjo ir pašokdinti galėjo bet ką. Taigi. Ką apie tai pasakytų Lisbetė?

– Vakarėlis? – pasiteiravo vairuotojas.

– Galima sakyti taip, – atsakė Toja.

Vakarėlis dviem, pagalvojo ji. Vakarėlis Venerai ir... koks jis ten buvo, tas antras vardas, kurį jis minėjo? Tiek to, bent jau ji buvo Venera. Jis priėjo prie jos per renginį, surengtą vakar vakare premjeros proga, ir sukuždėjo į ausį esą slaptas jos gerbėjas. Pakvietė apsilankyti jo namuose šįvakar. Nepasivargino nuslėpti savo ketinimų, o jai reikėjo atsisakyti. Padorumo vardan reikėjo atsisakyti.

– Gerai pasilinksminsit, – pasakė vairuotojas.

Padorumas. Oi ne. Ji vis dar užuodė siloso ir šiaudų dulkių kvapą

bei matė, kaip besirangantis tėvo diržas raižė šviesos spindulius, sklindančius pro daržinės lentų plyšius, jam pliekiant ją. Padorumas ir atsakymas „ne". Ir juto plaukus glostančią mamos ranką, virtuvėje po viso to jai klausiant, kodėl Toja negalinti būti kaip Lisbetė. Gera ir protinga. O vieną dieną Toja pratrūko ir išrėžė, kad ji tokia, nes veikiausiai paveldėjo tai iš tėvo, juk matė jį karvidėje kergiantis su Lisbete lyg su įmitusia telyčaite, nejaugi mama apie tai nieko nežinojusi? Toja matė, kaip mamos veidas persimainė. Ne todėl, kad nežinojo, jog tai melas, bet dėl to, kad jų dukters jau niekas nebegalėjęs sustabdyti. Ji darė viską, kad tik juos įskaudintų. Ir tada Toja iš visų plaučių suriko, kaip visų jų nekenčia, tėvas atėjo iš svetainės su laikraščiu rankoje ir iš jų veidų matė, kad jie suprato, jog dabar ji nemelavo. Ar vis dar jų nekenčia dabar, kai visų trijų nebėra gyvų? Sunku pasakyti. Ne. Šiandien niekam nejautė neapykantos. Ne dėl to pasielgė taip, kaip pasielgė. Taip pasielgė iš smagumo. Vardan atsakymo „taip" ir nepadorumo. Ir todėl, kad neįmanoma atsilaikyti tam, kas draudžiama.

Vairuotojas užsidirbo iš jos du šimtus kronų ir šypseną, mat nepaisydama smarvės automobilyje ji pasiūlė pasilikti grąžą. Tik automobiliui nuvažiavus jai toptelėjo, kodėl vairuotojas spoksojo į veidrodėlį. Ne nuo jo sklido smarvė, o nuo jos.

– Šūdas!

Ji gremžė aukštakulnio kaubojiško odinio bato padą į šaligatvio briauną, palikdama ant jo rudus dryžius. Apsidairė ieškodama balutės, bet jau bemaž penkios savaitės Osle tokių nė su žiburiu nerasi. Ji numojo ranka, priėjo prie vartelių ir paskambino.

– Kas?

– Venera, – suburkavo ji.

Pati sau šypsojosi.

– O čia Pigmalijonas, – atsakė balsas.

Štai tas žodis!

Sugaudė vartelių spyna. Ji akimirką sudvejojo. Paskutinė galimybė trauktis. Tada krestelėjo plaukus ir truktelėjo vartelius.

Jis stovėjo tarpduryje laukdamas jos su gėrimu rankoje.

– Ar padarei, ko prašiau? – paklausė jis. – Ničniekam ničnieko nesakei apie tai, kur eini?

– Ne, gal pakvaišai?

Ji vartė akis.

– Galbūt, – atsakė jis ir plačiai atvėrė duris. – Užeik ir pasisveikink su Galatėja.

Ji juokėsi, nors ir nesuprato, ką jis norėjęs pasakyti. Juokėsi, nors nujautė, kad atsitiks kažkas siaubinga.

Haris rado vietą automobiliui pasistatyti Markevejeno gale, užgesino variklį ir išlipo. Prisidegė cigaretę ir apsidairė. Gatvėse nebuvo žmonių, atrodė, lyg visi būtų išsislapstę viduje. Popietiniai tyro baltumo debesys iškerojo ir virto visą dangų klojančiu žydrai pilku kilimu.

Slinko palei grafitais dekoruotus namų fasadus, kol atsidūrė prie vartelių. Pastebėjęs, kad iš cigaretės liko vien filtras, išmetė jį. Nuspaudė skambutį ir laukė. Buvo taip tvanku, kad jam prakaitavo delnai. O gal iš baimės? Pažiūrėjo į laikrodį ir įsiminė laiką.

– Kas? – balsas skambėjo suirzęs.

– Labas vakaras, čia Haris Hūlė.

Jokio atsako.

– Iš policijos, – pridūrė jis.

– Žinoma. Atsiprašau, mintys nuklydo kažkur kitur. Įeikit.

Telefonspynė sugaudė.

Haris plačiais, lėtais žingsniais kilo laiptais.

Abidvi jos laukė jo prie durų.

– Utiutiū, – suūkė Ruta. – Dabar jau kai pasipils.

Haris sustojo laiptų aikštelėje priešais jas.

– Lietus, – paaiškino Trondheimo Erelė.
– Aišku, supratau, – Haris trynė delnus į kelnes.
– Kuo galim pagelbėti, Hūle?
– Sugauti kurjerį žudiką, – atsakė Haris.

Toja Harang susirietusi embriono poza gulėjo vidur lovos ir stebeilijo į savo atvaizdą, kurį matė į sieną atremtose veidrodinėse duryse. Klausėsi dušo garsų iš apatinio aukšto. Jis mazgojo ją nuo savęs vandeniu ir muilu. Ji pasivertė. Minkštas čiužinys prisitaikė prie jos kūno. Pažvelgė į nuotrauką. Jie šypsojosi fotoaparatui. Per atostogas. Gal Prancūzijoje. Perbraukė ranka vėsų antklodės užvalkalą. Jo kūnas irgi buvo šaltas. Šaltas, tvirtas ir raumeningas ne pagal metus. Ypač sėdmenys ir šlaunys. Tai todėl, kad jis buvęs šokėjas, pats taip sakė. Tuos raumenis treniravo kasdien penkiolika metų, jie niekur nedings.

Toja pažiūrėjo į juodą diržą jo kelnėse, gulinčiose ant grindų.

Penkiolika metų. Niekur nedings.

Ji apsivertė ant nugaros, pasislinko lova aukštyn ir išgirdo guminio čiužinio viduje kliuksintį vandenį. Bet dabar viskas bus kitaip. Toja įgijo proto. Ir tapo gera. Būtent tokia, kokią norėjo matyti mama su tėčiu. Dabar ji Lisbetė.

Toja atrėmė galvą į sieną, kad nugrimztų giliau. Kažkas sukuteno tarp menčių. Atrodė, lyg gulėtų laive, plaukiančiame upe. Ir iš kur ta mintis atsirado.

Vilis paprašė, kad leistų pažiūrėti, kaip ji naudojasi dirbtiniu peniu. Ji patraukė pečiais. Gerutė. Jis atidarė įrankių dėžę. Ji užsimerkė, bet vis tiek vidinėje vokų pusėje regėjo šviesos spindulius, krintančius pro daržinės lentų plyšius. Ir kai jis nuleido jai į burną, atsidavė silosu. Tačiau ji nieko nesakė. Protinga mergaitė.

Tokia pat protinga ji buvo ir tada, kai Vilis ją mokė kalbėti ir dainuoti kaip sesuo. Vaikščioti ir šypsotis kaip ji. Griminėje Vilis

padavė Lisbetės nuotrauką ir paaiškino jiems, kad šitaip turinti atrodyti Toja. Vienintelis dalykas, ko jai nepavyko išmokti – juoktis kaip Lisbetė, todėl Vilis paprašė, kad ji ir nesijuoktų. Kartkartėmis ji suabejodavo, ar viskas buvo daroma dėl Elizos Dulitl vaidmens, ar dėl desperatiško ilgesio, kurį Vilis jautė Lisbetei. O dabar ji guli čia. Ir gali būti, kad ji čia irgi dėl Lisbetės, ir dėl jo, ir dėl savęs. Kaip ten Vilis pasakė? Aistra ieško, kur sekliau?

Vėl kažkas dunkstelėjo į tarpumentę ir ji suirzusi išsirietė.

Pati Toja – jeigu jau atvirai – Lisbetės ne per labiausiai ilgėjosi. Ji, savaime suprantama, kaip ir visi kiti buvo sukrėsta sužinojusi apie jos dingimą. Tačiau kartu jai atsivėrė naujos durys. Iš Tojos ėmė interviu, o „Spinnin' Wheel" ką tik gavo pasiūlymą surengti gerai mokamų koncertų ciklą Lisbetei paminėti. O dabar pagrindinis vaidmuo spektaklyje „Mano puikioji ledi". Dar ir pranašaujantis sėkmę. Premjeros renginio metu Vilis paskatino ją pratintis būti įžymybe. Žvaigžde. Primadona. Ji pakišo ranką po nugara. Kas ten taip spaudžia? Gumulas. Po paklode. Paspaudus jis pradingo. Bet paskui vėl atsirado. Reikia išsiaiškinti.

– Vili?

Jau ketino sušukti garsiau, kad perrėktų dušą apačioje, bet prisiminė, kad Vilis liepęs ilsinti balsą. Nes po šiandieninio laisvadienio turėsianti vaidinti kas vakarą visą savaitę. Jai atėjus, jis tiesiai šviesiai paprašė jos netarti nė žodžio. Nors iš anksto buvo užsiminęs, kad norėsiąs parepetuoti porą dialogų, kurie dar nebuvo pakankamai tobuli, ir paprašė ją nusigrimuoti lyg Elizos vaidmeniui, kad būtų įtikinamiau.

Toja nuo vandens lovos atlaisvino vieną paklodės su timpa kraštą ir patraukė ją. Apačioje nebuvo jokio pakloto, tik mėlynas, pusiau skaidrus guminis čiužinys. Bet kas tada į ją dunkstelėjo? Uždėjo ranką ant čiužinio. Ir vėl, po guma. Tačiau nieko nebuvo matyti. Ji visu kūnu pasislinko į šoną, įjungė lempą, stovinčią ant naktinio stalelio,

ir pakreipė lempelę taip, kad šviestų tiesiai į tą vietą. Gumulo vėl nebebuvo. Priglaudusi ranką prie gumos laukė. Jis palengva sugrįžo. Tada ji suprato, kad tas kažkas paspaustas nugrimzdavo žemyn, o paskui vėl išplaukdavo. Pakėlė ranką.

Iš pradžių užmatė tik kontūrus, ryškėjančius po guminiu paviršiumi. Tarsi profilis. Ne, ne *tarsi* profilis. Profilis. Toja gulėjo ant pilvo. Liovėsi kvėpavusi. Nes dabar pajuto tai. Žemyn nuo pilvo iki pat kojų pirštų. Kad ten viduje buvo visas kūnas. Kūnas, kurį keliamoji jėga stūmė artyn jos, tuo pat metu svorio jėgai spaudžiant ją žemyn, lyg ten būtų buvę du žmonės, mėginantys tapti vienu. O gal jie jau buvo vienas. Nes atrodė, tarsi žiūrėtum į veidrodį.

Dabar jai norėjosi spiegti. Būtų sugadinusi balsą. Nebenorėjo būti gera. Nei protinga. Norėjo ir vėl būti Toja. Bet neįstengė. Tesugebėjo spoksoti į blyškų, melsvą sesers veidą, kuris stebeilijo į ją akimis be vyzdžių. Ir girdėjo, kaip ošė dušas. Lyg televizorius pasibaigus transliavimo laikui. Ir lašų teškenimą ant parketo jai už nugaros, lovos kojūgalyje. Tapo aišku, kad duše Vilio nebebuvo.

– Negali būti jis, – nepatikėjo Ruta. – Tai... tai... neįmanoma.

– Kai buvau čia paskutinįsyk, pasakojot, kaip audėt mintį stogu nukeliauti iki Barlio ir pašnipinėti jį, – išpyškino Haris. – Ir kad jo terasos durys visą vasarą lieka praviros. Jūs tuo įsitikinusios?

– Na, taip, bet ar negalit tiesiog paskambinti? – pasiteiravo Trondheimo Erelė.

Haris papurtė galvą.

– Jam kils įtarimas, o mes negalim leisti jam pasprukti. Privalau jį prigriebti jau šįvakar, antraip bus per vėlu.

– Per vėlu kam? – užmerkusi vieną akį pasidomėjo Trondheimo Erelė.

– Klausykit, prašau vienintelio dalyko – leisti man pasinaudoti jūsų balkonu, kad patekčiau ant stogo.

– Ir jūs tikrai vienas? – pasitikslino Trondheimo Erelė. – Ir neturite kratos orderio ar kažko tokio?

Haris papurtė galvą.

– Rimtas pagrindas įtarimui sukelti, – atsakė jis. – Visiškai nebūtina.

Hariui virš galvos tyliai ir perspėjamai sududeno griaustinis. Stogo latakas virš balkono buvo nudažytas geltona spalva, bet daugelyje vietų dažai buvo atsilaupę ir matėsi apnuogintos didelės, raudonos rūdžių rožės. Haris suėmė abiem rankomis ir atsargiai patraukė, tikrindamas jo tvirtumą. Latakas sutratėjęs atšoko, iš tinko ištrūko varžtelis ir žvangtelėjo vidiniame kieme. Haris paleido lataką ir nusikeikė. Šiaip ar taip, jis neturėjo kito pasirinkimo, taigi pasilypėjo ant balkono turėklų ir įsikibęs prisitraukė aukštyn. Pažvelgė žemyn. Susyk užėmė kvapą. Ant skalbinių džiovyklos apačioje kabanti paklodė atrodė lyg mažas vėjo blaškomas baltas pašto ženklas.

Jis atsispyrė, surietė kojas po savimi, ir nors stogas buvo status, trinties tarp stogo čerpių ir tvirtų firmos „Dr. Martens" batų padų pakako, kad galėtų žengti du žingsnius iki kamino, kurį apsikabino tarsi seniai matytą draugą. Jis ištiesė nugarą ir apsidairė. Kažkur virš Nėsodlaneto blykstelėjo žaibas. Ir oras, kuris jam atėjus buvo visiškai ramus, dabar atsargiai timpčiojo švarką. Haris krūptelėjo juodam šešėliui netikėtai prašvilpus pro veidą. Šešėlis perskrodė kiemą. Kregždė. Haris spėjo pamatyti, kaip ji šmurkštelėjo į pakraigę.

Jis užsikerėplino į stogo viršūnę, nusitaikė į už penkiolikos metrų styrančią juodą vėtrungę, giliai įkvėpė ir į šonus ištiesęs rankas it lyno akrobatas ėmė balansuoti tolyn stogo kraigu.

Haris jau buvo pasiekęs pusiaukelę, bet tada kažkas įvyko.

Jis išgirdo ošimą. Iš pradžių pamanė, kad šlama medžių lajos apačioje. Garsas stiprėjo ir tuo pat metu skalbinių džiovykla vidiniame kieme ėmė suktis ir čirpti. Tačiau vėjo jis nejuto. Kol kas. Ir tada

driokstelėjo. Džiovinimo laikas baigėsi. Vėjas atsimušė Hariui į krūtinę lyg triuškinanti oro banga, sukelta krintančios potvynio vandens masės. Jis žengtelėjo atgal ir ėmė svyruoti. Girdėjo, kaip kažkas bėgte bėgo į jį barškindamas stogo čerpes. Lietus. Pasaulio tvanas. Dangus prakiuro, ir jau kitą sekundę viskas buvo šlapia. Haris pamėgino atgauti pusiausvyrą, bet jokios trinties nebeliko. Lyg būtų užlipęs ant muilo. Bato padas nuslydo, ir Haris beviltiškai nėrė pirmyn vėtrungės link. Ištiestomis rankomis, išskėstais pirštais. Dešine ranka užčiuopė šlapią stogo čerpę, nagais mėgino už ko nors įsikabinti, nepavyko. Jį įsiurbė svorio jėga, ir paknopstom slystant žemyn brozdinami nagai skleidė tokį pat šaižų garsą, kaip į budę brūžinami dalgio ašmenys. Girdėjo gęstantį skalbinių džiovyklos čirpimą, ties keliais pajuto stogo lataką, žinojo, kad tuoj tuoj versis per kraštą, desperatiškai įsitempė visu kūnu lyg styga, mėgindamas jį prailginti, virsti antena. Antena. Kairė ranka už kažko nusitvėrė, sugriebė. Metalas atšoko, nulinko, įlinko. Grasindamas drauge su juo nerti žemyn į vidinį kiemą. Tačiau išlaikė.

Haris įsikibo abiem rankomis ir vėl užsiropštė į viršų. Pajuto po savimi guminius batų padus, iš visų jėgų prispaudė juos prie žemės ir įsitvirtino. Įsiliepsnojusiam lietui čaižant veidą jis pakilo ant kraigo, atsisėdo raitas ir atsipūtė. Sulankstytas metalinis stiebas po juo karojo nulinkęs žemyn. Šįvakar kažkam nepavyks pasižiūrėti laidos „Beat for Beat" kartojimo.

Haris palaukė, kol šiek tiek aprimo pulsas. Tada atsistojo ir tęsė akrobatinį triuką. Vėtrungė sulaukė bučkio.

Barlio terasa buvo įrengta ant stogo, taigi jis galėjo paprasčiausiai nušokti ant raudonų terakotos plytelių. Jam nutūpus po kojomis tekštelėjo, bet garsą nustelbė perpildyti šniokščiantys ir gurguliuojantys stogo latakai.

Kėdės buvo įneštos vidun. Pajuodusi nenaudojama kepsninė stovėjo kampe. Tačiau terasos durys buvo praviros.

Haris prisėlino prie jų ir įsiklausė.

Iš pradžių girdėjo vien tik į stogą būgnijantį lietų, bet atsargiai peržengęs durų slenkstį atrinko kitą garsą, irgi vandens. Jis sklido iš vonios kambario apatiniame aukšte. Dušas. Pagaliau jam nusišypsojo sėkmė. Haris apčiupinėjo kiaurai permirkusio švarko kišenę, kurioje turėjo skaptą. Be abejonės, jam labiausiai patiktų susidurti su nuogu ir neginkluotu Barliu, ypač tuomet, jeigu Vilis vis dar turi pistoletą, kurį Svenas jam perdavė Frognerio parke šeštadienį.

Haris pastebėjo, kad miegamojo durys atdaros. Įrankių dėžėje prie lovos gulėjo samiškas peilis. Jis prisėlino prie durų ir įsmuko vidun.

Kambaryje buvo tamsu, blausi šviesa sklido tik nuo naktinės lempelės. Haris atsistojo lovos kojūgalyje ir jo žvilgsnis pirmiausiai nukrypo į sieną, į besišypsančios Lisbetės ir Vilio nuotrauką iš povestuvinės kelionės. Jie stovėjo priešais seną, didingą pastatą ir raitelio skulptūrą. Hariui dabar jau buvo žinoma, kad tai ne Prancūzija. Pasak Sveno, kiekvienas bent kiek išsilavinęs žmogus turėtų atpažinti čekų tautinio didvyrio Vaclovo skulptūrą, stovinčią priešais Nacionalinį muziejų Vaclovo aikštėje Prahoje.

Hario akys apsiprato su tamsa, jis perkėlė žvilgsnį ant lovos ir tą pačią akimirką nustėro. Sulaikęs kvėpavimą nejudėdamas stovėjo lyg senis besmegenis. Antklodė voliojosi nusviesta ant grindų, paklodė taip pat pusiau nutraukta. Buvo matyti mėlyna guma. Viršuje ant pilvo gulėjo nuogas žmogus, parimęs ant alkūnių. Atrodė, kad žvilgsnis nukreiptas į ten, kur šviesos kūgis, sklindantis nuo šviestuvo, lietėsi su mėlynuoju čiužiniu.

Lietus paskutinįsyk sutratino stogą ir staiga nuščiuvo. Matyt, žmogus neišgirdo, kaip Haris įėjo į kambarį, o Haris susidūrė su ta pačia problema, kaip ir daugelis besmegenių liepos mėnesį. Jis varvėjo. Vanduo tekšleno nuo švarko ant parketo grindų ir Hario ausyse tai skambėjo tarsi griausmingas pokšėjimas.

Žmogus lovoje sustingo. Ir pasisuko. Iš pradžių galva. Tada visas nuogas kūnas.

Pirmiausia Haris atkreipė dėmesį į erekcijos būsenos penį, švytuojantį į šalis lyg taktomatis.

– Viešpatie! Hari?

Vilio Barlio balsas vienu metu buvo kupinas ir baimės, ir palengvėjimo.

41 SKYRIUS

Pirmadienis. Laiminga pabaiga

– Labanakt.

Rakelė pabučiavo Olegą į kaktą ir gerai apkamšė antklode. Tada nulipo laiptais žemyn, atsisėdo virtuvėje ir įsižiūrėjo pro langą į pliaupiantį lietų.

Jai patiko lietus. Jis išgrynina orą ir nuplauna viską, kas sena. Nauja pradžia. Kaip tik to ir reikėjo. Naujos pradžios.

Ji nuėjo prie laukujų durų ir patikrino, ar užrakintos. Šįvakar tikrino jau trečią kartą. Ko gi taip bijo?

Įsijungė televizorių. Rodė kažkokią muzikinę programą. Trys žmonės ant vienos pianino kėdutės. Šypsojosi vienas kitam. Kaip nedidelė šeima, pamanė Rakelė.

Ji krūptelėjo, kai driokstelėjo griaustinis.

– Nė nenumanai, kaip tu mane išgąsdinai, – Vilis Barlis papurtė galvą, supurtėjo ir jo pamažu glembantis penis.

– Manau, kad maždaug įsivaizduoju, – atsakė Haris. – Juk įėjau pro terasos duris.

– Ne, Hari. Tu tikrai nenumanai.

Vilis pasilenkė prie lovos krašto, pakėlė nuo grindų antklodę ir užsiklojo.

– Sprendžiant iš garsų, turėtum maudytis duše, – pasakė Haris.

Vilis papurtė galvą ir išsiviepė.

– Ne aš, – tarė.

– O kas?

– Aš ne vienas. Pas mane... moteris.

Jis kreivai nusišypsojo ir mostelėjo galva į kėdę, ant kurios gulėjo zomšinis sijonas, juoda liemenėlė ir viena juoda kojinė su guma.

– Vienatvė mus, vyrus, daro silpnus. Ar ne taip, Hari? Mes ieškome paguodos ten, kur tikimės ją rasti. Vieni ieško butelyje, kiti... – Vilis gūžtelėjo pečiais. – Mes lengvai darome klaidas, ar ne? Taip, mane graužia sąžinė, Hari.

Hario akys apsiprato su tamsa ir dabar jis pamatė ašarų ruoželius ant Vilio skruostų.

– Ar pažadi niekam nesakyti, Hari? Pasielgiau nedorai.

Haris priėjo prie kėdės, užmetė vienišą kojinę ant atkaltės ir atsisėdo.

– Kam aš galėčiau sakyti, Vili? Tavo žmonai?

Staiga kambarį nušvietė šviesos blyksnis, palydimas griaustinio dundesio.

– Tuoj atsidurs tiesiai virš mūsų, – tarė Vilis.

– Taip.

Haris delnu persibraukė šlapią kaktą.

– Tai ko tau reikia?

– Manau, tu žinai, Vili.

– Vis tiek pasakyk.

– Mes atėjome tavęs išsivesti.

– Kokie „mes“? Juk tu vienas, ar ne? Vienui vienas.

– Kodėl taip manai?

– Tavo žvilgsnis išduoda. Kūno kalba. Aš pažįstu žmones, Hari. Tu sėlini prie manęs, tau svarbu užklupti mane nepasiruošusį. Ne taip puolama medžiojant būriu, Hari. Kodėl tu vienas? Kur kiti? Ar kas nors žino, kad tu čia?

– Nesvarbu. Tarkime, aš vienas. Šiaip ar taip, privalai atsakyti už keturių žmonių nužudymą.

Vilis prisidėjo smilių prie lūpų ir mąsliai klausė, kol Haris vardijo aukas:

– Marijus Vėlanas. Kamila Luen. Lisbetė Barli. Barbara Svendsen.

Valandėlę Vilis žvelgė tuščiu žvilgsniu priešais save. Tada iš lėto pakinkavo galva ir nuėmė smilių nuo lūpų.

– Kaip tu išsiaiškinai, Hari?

– Kai supratau, kodėl. Iš pavydo. Tu norėjai jiems abiem atkeršyti, ar ne? Kai sužinojai, kad Lisbetė susitikinėjo su Svenu Sivertsenu per jūsų abiejų medaus mėnesį Prahoje.

Vilis užsimerkė ir atlošė galvą. Čiužinys sukliuksėjo.

– Nežinojau, kad tavo ir Lisbetės fotografija daryta Prahoje, kol šiandien elektroniniu paštu iš Prahos man atsiųstoje nuotraukoje nepamačiau tos pačios skulptūros.

– Ir tada viską supratai?

– Kaip čia pasakius. Kai man šovė į galvą ši mintis, iš pradžių atmečiau ją kaip absurdišką versiją. Bet paskui ji man pasirodė protinga. Kiek gali būti protinga beprotybė. Kad žudantis kurjeris dviratininkas nėra serijinis žudikas, siekiantis seksualinio pasitenkinimo, o tas, kuris pasistengė, kad taip atrodytų. Ir kad kaltė kristų Svenui Sivertsenui. Tik vienas žmogus buvo pajėgus ką nors panašaus inscenizuoti. Profesionalas. Kuriam tai ir darbas, ir aistra.

Vilis pramerkė vieną akį.

– Jeigu teisingai tave suprantu, nori pasakyti, kad tas asmuo nusprendė nužudyti keturis žmones, kad atkeršytų vienam?

– Iš penkių numatytų aukų tik trys buvo pasirinktos atsitiktinai. Tu pasistengei, kad nusikaltimų vietos atrodytų taip, lyg jas būtų nulėmusi atsitiktinai uždėta pentagrama, bet iš tikrųjų žvaigždę piešei turėdamas du taškus. Savo adresą ir Sveno Sivertseno motinos namą. Gudri, bet paprasta geometrija.

– Tu tikrai tiki ta savo versija, Hari?

– Svenas Sivertsenas niekada nebuvo girdėjęs apie jokią Lisbetę

Barli. Bet žinai ką, Vili? Jis ją labai gerai prisiminė, kai visai neseniai pasakiau, kokia jos mergautinė pavardė. Lisbetė Harang.

Vilis neatsakė.

– Nesuvokiu vieno dalyko, – toliau kalbėjo Haris. – Kodėl laukei tiek metų, kad atkeršytum.

Vilis atsisėdo lovoje.

– Pradėkime nuo to, kad nesuprantu tavo insinuacijų, Hari. Prisipažindamas įstumčiau į keblią padėtį ir tave, ir save, o to visai nenoriu. Kadangi man taip pasisekė ir žinau, kad negali ničnieko įrodyti, aš nieko prieš truputį šnektelėti. Juk tu žinai – aš vertinu žmones, kurie moka klausytis.

Haris neramiai pasimuistė.

– Taip, Hari, aš iš tikrųjų žinau, kad Lisbetė buvo susidėjusi su tuo vyru. Bet man tai paaiškėjo tik šį pavasarį.

Vėl pradėjo lynoti, lietaus lašai nedrąsiai barbeno į stoglangius.

– Ar ji pati pasipasakojo?

Vilis papurtė galvą.

– Ji to niekada nebūtų padariusi. Lisbetė kilusi iš šeimos, kurioje nutylėjimai įprastas dalykas. Vargu ar tai būtų išaiškėję, jei ne buto remontas. Aš radau laišką.

– Štai kaip?

– Jos darbo kambaryje lauko siena yra pliko mūro. Išsaugota iš šimtmečių sandūros, kai buvo pastatytas šis namas. Siena tvirta, bet žiemą tampa šalta kaip ledas. Ketinau apmušti ją lentomis ir izoliuoti iš vidaus, bet Lisbetė paprieštaravo. Man pasirodė keista, nes ji yra praktiška mergina, užaugusi kaimo sodyboje, ne iš tų, kurios aikčiotų dėl senos mūrinės sienos. Taigi vieną dieną, kai jos nebuvo namie, aš apžiūrėjau sieną. Nieko neradau, kol nepastūmiau jos stalo į šoną. Iš pradžių nepamačiau nieko neįprasta, bet paskui ėmiau tikrinti visas plytas iš eilės. Viena jų vos vos sukrutėjo. Pabandžiau ją ištraukti, ir ji pasidavė. Plyšius Lisbetė buvo užmaskavusi pilkomis

kalkėmis. Slėptuvėje radau du laiškus. Ant voko buvo užrašyta „Lisbetei Harang“ ir pašto dėžutės adresas, apie kurį nieko nežinojau. Pirmiausia man kilo mintis padėti neskaitytus laiškus atgal ir įtikinti save, kad niekada jų nemačiau. Bet aš silpnas žmogus. Nesusilaikiau. „Mylimoji, tu visuomet mano mintyse. Tebejaučiu tavo lūpas prie savo lūpų ir tavo odą prie savo odos“, – taip prasidėjo jo laiškas.

Lova suteliūskavo.

– Žodžiai žeidė kaip rimbo kirčiai, bet aš skaičiau toliau. Buvo keista, nes atrodė, lyg kiekvieną laiško žodį būčiau parašęs aš pats. Papasakojęs, kaip karštai ją myli, jis pradėjo smulkiai aprašinėti, ką juodu veikė viešbučio kambaryje Prahoje. Tačiau labiausiai mane įskaudino ne jų meilės aprašymas, o tai, kad jis citavo jos žodžius, akivaizdžiai pasakytus apie mūsų santykius. Kad jai tai tesąs „praktinis sprendimas gyvenime be meilės“. Ar gali įsivaizduoti tą jausmą, Hari? Kai staiga paaiškėja, kad tavo mylima moteris ne tik neištikima, bet ir niekada tavęs nemylėjo. Nebūti mylimam – argi tai nėra tolygu nenusisekusiam gyvenimui?

– Ne, – atsakė Haris.

– Ne?

– Būk geras, pasakok toliau.

Vilis tiriamai pažiūrėjo į Harį.

– Jis buvo atsiuntęs jai savo nuotrauką, tikriausiai ji išmeldė. Aš jį atpažinau. Tai buvo norvegas, mūsų sutiktas vienoje kavinėje Perlovoje, gan abejotinos reputacijos Prahos rajone, kuriame savo paslaugas siūlė prostitutės ir buvo pilna geriau ar prasčiau užmaskuotų viešnamių. Kai mes įėjome, jis sėdėjo prie baro. Atkreipiau į jį dėmesį, nes jis atrodė kaip vienas iš tų įmetėjusių orios išvaizdos ponų, kuriuos „Boss“ samdo modeliais. Elegantiškai apsitaisęs ir nebejaunas, bet jaunatviškų, žaismingų akių, dėl kurių vyrai šiek tiek atidžiau ima saugoti savo moteris. Dėl to labai nenustebau, kai tas žmogus netrukus priėjo prie mūsų stalelio, norvegiškai prisistatė ir

pasiūlė pirkti iš jo grandinėlę. Aš mandagiai atsisakiau, bet kai jis vis tiek ištraukė ją iš kišenės ir parodė Lisbetei, ši, suprantama, vos nenualpo iš susižavėjimo ir pasakė, kad jai be galo patinkanti. Pakabutis buvo iš raudono deimanto, penkiakampės žvaigždės formos. Paklausiau, kiek jis nori už papuošalą, ir išgirdęs tokią juokingai didelę kainą, jog visa tai buvo galima suprasti tik kaip provokaciją, paprašiau jį pasišalinti. Jis man nusišypsojo, tarsi ką tik pasiekęs pergalę, ant lapelio užrašė kitos kavinės adresą ir pasakė, kad, jei persigalvotume, galime ten ateiti tuo pačiu laiku rytoj. Lapelį jis, žinoma, padavė Lisbetei. Prisimenu, kad likusią to priešpiečio dalį buvau prastos nuotaikos. Bet paskui viską pamiršau. Lisbetė moka padaryti taip, kad pamirštum. Kartais jai tai pavyksta... – Vilis persibraukė smiliumi paakį. – ...vien savo buvimu šalia.

– Aišku. Ką perskaitei kitame laiške?

– Kitą laišką parašė ji pati ir, matyt, mėgino jam nusiųsti. Ant voko buvo grąžinimo antspaudas. Ji rašė bandžiusi susisiekti su juo visais įmanomais būdais, bet telefonu, kurio numerį gavusi iš jo, niekas neatsiliepęs, jo nesugebėjusi rasti nei Prahos informacija, nei adresų registras. Rašė, kad tikisi, jog laiškas vienaip ar kitaip jį pasieks, ir klausė, ar jis išsikėlęs iš Prahos. Galbūt neišbridęs iš finansinių sunkumų, dėl kurių turėjęs iš jos skolintis pinigų? – Vilis dusliai nusijuokė. – Tokiu atveju jis turįs kreiptis į ją, rašė ji. Ir ji vėl jam padėsianti. Nes mylinti jį. Apie nieką daugiau negalvojanti, išsiskyrimas vedąs ją iš proto. Ji tikėjusis, kad bėgant laikui viskas praeis, tačiau visa tai išplitę kaip liga, nuo kurios tampąs skausmingas kiekvienas kūno lopinėlis. O kai kurie lopinėliai, matyt, skaudėjo labiau už kitus, nes ji rašė, kad kai savo vyrui – taigi man – leidžianti save pamylėti, užsimerkianti ir įsivaizduojanti, kad mylisi su juo. Aš, žinoma, patyriau šoką. Buvau tiesiog paralyžiuotas. Bet numiriau tik tada, kai pažiūrėjau į datos antspaudą ant voko, – Vilis stipriai sumerkė akis. – Laiškas buvo išsiųstas vasarį. Šių metų.

Dar vienas žaibo blyksnis ant sienų išryškino šešėlius. Šie liko kyboti lyg šviesos šmėklos.

– Kas daroma tokiais atvejais? – paklausė Vilis.

– Taip, kas daroma tokiais atvejais?

Vilis blausiai šyptelėjo.

– Aš, pavyzdžiui, patiekiau žąsų kepenėlių su saldžiu baltuoju vynu. Nuklojau lovą rožėmis ir mes visą naktį mylėjomės. Kai ji paryčiais užmigo, gulėjau ir žiūrėjau į ją. Žinojau, kad negaliu be jos gyventi. Bet taip pat žinojau, kad norėdamas ją susigrąžinti iš pradžių turiu įstengti jos netekti.

– Ir tada pradėjai regzti savo planą. Kurti scenarijų, kaip nužudyti žmoną ir padaryti taip, kad kaltė kristų vyrui, kurį ji mylėjo.

Vilis gūžtelėjo.

– Ėmiausi darbo, lyg statyčiau eilinį spektaklį. Kaip teatralas žinau, kad svarbiausia – iliuzija. Melas turi būti toks tikroviškas, kad tiesa atrodytų visai neįtikima. Galima pamanyti, kad to sunku pasiekti, bet mano profesijos žmogui veikiai pasimato, kad dažniausiai tai lengviau sukurti nei priešingą variantą. Žmonės labiau įpratę prie melo nei tiesos.

– Aišku. Papasakok, kaip tu tai padarei.

– Kodėl turėčiau rizikuoti?

– Šiaip ar taip, nieko, ką dabar pasakysi, negalėsiu panaudoti teismo salėje. Neturiu liudytojų, be to, neteisėtai įsibroviau į tavo butą.

– Ne, bet esi gudrus vaikinas, Hari. Man gali išsprūsti kas nors, ką tu panaudosi tyrime.

– Galbūt. Bet man atrodo, kad esi linkęs rizikuoti.

– Kodėl?

– Nes tau knieti pasipasakoti. Tu degi nekantrumu. Tik paklausyk savęs.

Vilis Barlis nusikvatojo.

– Įsivaizduoji, kad mane pažįsti, Hari?

Haris papurtė galvą ieškodamas cigarečių pakelio. Bergždžiai. Tikriausiai pametė, kai pargriuvo ant stogo.

– Aš tavęs nepažįstu, Vili. Arba tokių kaip tu. Su žudikais turiu reikalų jau penkiolika metų ir žinau tik vieną dalyką: kad visi ieško žmogaus, kuriam galėtų pasipasakoti. Pameni, kokį pažadą išgavai iš manęs teatre? Kad aš privalau surasti nusikaltėlį. Ką gi, savo pažadą aš tesėjau. Taigi siūlau tau sandorį. Tu man papasakoji, kaip tai padarei, o aš atskleidžiu įrodymus, kuriuos turiu prieš tave.

Vilis tiriamai pažiūrėjo į Harį, viena ranka braukydamas guminį čiužinį.

– Tu teisus, Hari. Aš noriu pasipasakoti. Tiksliau, noriu, kad tu suprastum. Kiek teko tave pažinti, esi tam pajėgus. Mat aš sekiau tave nuo šios bylos pradžios.

Vilis nusijuokė, pamatęs Hario veido išraišką.

– Tu to nežinojai, ką?

Haris atsakė gūžtelėjimu.

– Surasti Sveną Sivertseną prireikė daugiau laiko negu tikėjausi, – ėmė pasakoti Vilis. – Aš pasidariau Lisbetei atsiųstos nuotraukos kopiją ir nuvažiavau į Prahą. Išmaišiau kavines ir barus Musteke ir Perlovoje, rodydamas nuotrauką bei klausinėdamas, ar kas nors pažįsta norvegą, vardu Svenas Sivertsenas. Viskas veltui. Tačiau buvo akivaizdu, kad kai kas žinojo daugiau, negu norėjo pasakyti. Taigi po kelių dienų pakeičiau taktiką. Pradėjau klausinėti, ar kas nors galėtų man parūpinti raudonųjų deimantų, kurių esą galima gauti Prahoje. Pasivadinau Peteriu Sandmanu, apsimečiau esąs deimantų kolekcininkas iš Danijos ir mėčiau užuominas, kad už specialų penkiakampės žvaigždės pavidalo egzempliorių esu pasiruošęs pakloti nemenką sumą. Nurodžiau, kuriame viešbutyje esu apsistojęs. Po poros dienų mano kambaryje suskambo telefonas. Vos išgirdęs balsą supratau, kad tai jis. Aš pakeičiau savo balsą ir kalbėjau angliškai. Pasakiau, kad kaip tik deruosi dėl kito deimanto pirkimo ir paprašiau

leisti jam perskambinti vėliau. Ar jis turįs numerį, kuriuo visada būtų galima jį pasiekti? Girdėjau, kaip jis stengiasi nuslėpti savo įkarštį, ir supratau, kaip būtų lengva susitarti susitikti tamsiame skersgatvyje tą patį vakarą. Bet aš turėjau tvardytis, kaip turi tvardytis medžiotojas, kai grobis jau taikiklyje, bet reikia palaukti, kol viskas bus nepriekaištinga. Supranti?

Haris lėtai pakinkavo galva.

– Suprantu.

– Jis davė man mobiliojo telefono numerį. Kitą dieną grįžau į Oslą. Prireikė savaitės, kad išsiaiškinčiau viską, ko man reikėjo apie Sveną Sivertseną. Lengviausiai sekėsi nustatyti jo tapatybę. Gyventojų registre buvo dvidešimt devyni Svenai Sivertsenai, devyni jų tinkamo amžiaus ir tik vienas – be nuolatinės gyvenamosios vietos Norvegijoje. Užsirašiau paskutinį žinomą adresą, informacijoje gavau telefono numerį ir paskambinau. Atsiliepė pagyvenusi ponia. Ji pasakė, kad Svenas esąs jos sūnus, bet jau daug metų nebegyvenąs namie. Aš paaiškinau, kad su pora kitų jo bendraklasių iš pagrindinės mokyklos bandome sukviesti visus į jubiliejų. Ji pasakė, kad sūnus gyvena Prahoje, tačiau daug keliauja ir neturi nei nuolatinio adreso, nei telefono. Be to, abejojanti, ar jis labai norėsiantis susitikti su senais klasės draugais. Gal aš galįs pakartoti savo vardą? Pasakiau, kad tą pačią klasę lankėme tik pusę metų, taigi jis gali manęs ir neprisiminti. O jeigu ir prisimintų, tai tikriausiai dėl to, kad tąkart turėjau bėdų su policija. Beje, ar teisybė, ką žmonės kalba, kad jų turėjo ir Svenas? Jo motinos balsas tapo aštrus ir ji atšovė, kad tai buvę seniai ir nenuostabu, jog Svenas buvęs toks priešgyna, turint omenyje, kaip mes su juo elgdavęsi. Atsiprašiau klasės vardu, padėjau ragelį ir paskambinau į teismą. Prisistatęs žurnalistu, paprašiau informacijos apie Sveno Sivertseno teistumą. Po valandos jau gan aiškiai galėjau įsivaizduoti, kuo jis užsiima Prahoje. Deimantų ir ginklų kontrabanda. Planas mano galvoje pradėjo įgauti formą. Jį sudarė

tai, ką dabar žinojau. Kad jis kontrabandininkas. Penkiakampiai deimantai. Ginklai. Ir jo motinos adresas. Ar dabar įžiūri ryšį?

Haris neatsakė.

– Kai vėl paskambinau Svenui Sivertsenui, nuo mano apsilankymo Prahoje buvo praėjusios trys savaitės. Kalbėjau norvegiškai įprastu balsu ir iškart perėjęs prie reikalo pasakiau, kad ilgai ieškojau žmogaus, kuris be tarpininkų galėtų man parūpinti ginklų ir deimantų, ir kad pagaliau manau tokį suradęs. Būtent jį, Sveną Sivertseną. Kai jis paklausė, kaip sužinojau jo pavardę ir telefono numerį, atsakiau, jog mano diskretiškumas naudingas mums abiem, ir pasiūliau vengti nereikalingų klausimų. Tie mano žodžiai nebuvo sutikti itin palankiai ir pokalbis vyko vangokai, kol paminėjau, kiek esu pasiruošęs sumokėti už prekes. Avansu, į sąskaitą Šveicarijos banke. Mes netgi apsikeitėme klasikinėmis replikomis iš kino filmo: jis paklausė, ar ši suma kronomis, o aš šiek tiek nustebusiu balsu atsakiau: „Be abejo, eurais". Žinojau, kad toks pinigų kiekis panaikins įtarimą, jog aš policininkas. Tokie žvirbliai kaip Sivertsenas nešaudomi brangiomis patrankomis. Jis pasakė, kad tai būtų įmanoma. Pažadėjau netrukus vėl su juo susisiekti. Taigi pačiame „Mano puikiosios ledi" repeticijų įkarštyje planas buvo baigtas. Ar pakaks, Hari?

Haris papurtė galvą. Dušo šniokštimas. Kiek ji gali praustis?

– Noriu sužinoti smulkmenas.

– Tai daugiausia techniniai dalykai, – tarė Vilis. – Argi nenuobodu?

– Tik ne man.

– Labai gerai. Pirmiausia turėjau sukurti Sveno Sivertseno charakterį. Kai žiūrovams nori atskleisti veikėjo charakterį, svarbiausia yra parodyti, kokiais motyvais tas veikėjas vadovaujasi, kokie jo troškimai ir svajonės, trumpiau tariant, koks jo veikimo mechanizmas. Nusprendžiau pavaizduoti jį kaip žmogžudį, neturintį racionalaus motyvo, bet jaučiantį seksualinį potraukį ritualinėms žmogžudystėms.

Gal šiek tiek lėkštoka, bet svarbiausia, kad visos aukos, išskyrus Sivertseno motiną, turėjo atrodyti pasirinktos atsitiktinai. Skaitydamas apie serijinius žudikus radau porą įdomių detalių, kurias nutariau panaudoti: serijinių žudikų prisirišimą prie motinos ir tai, kaip Džekas Skerdikas pasirinkdavo nusikaltimų vietas – tyrėjų manymu, jis naudodavo tam tikrą kodą. Tada nuėjau į Miesto planavimo skyrių ir įsigijau tikslų Oslo centro žemėlapį. Grįžęs namo nuo mūsų būsto Sanerio gatvėje iki Sveno Sivertseno motinos namo nubrėžiau liniją. Paskui pagal šį brūkšnį nupiešiau tikslią pentagramą ir susiradau adresus, kurie atsidūrė arčiausiai kitų žvaigždės smaigalių. Ir pripažįstu, kad pajutau adrenalino antplūdį, kai bakstelėjęs pieštuku į žemėlapį pamąsčiau, jog ten – būtent ten – gyvena žmogus, kurio likimas šią akimirką tapo nulemtas. Pirmomis naktimis bandžiau įsivaizduoti, kas jie galėtų būti, kaip atrodo ir koks buvo jų gyvenimas iki šiol. Bet greitai juos pamiršau, nes jie nebuvo svarbūs, tik kulisai, burnos nepraveriantys statistai.

– Statybinė medžiaga.

– Prašau?

– Nieko. Pasakok toliau.

– Aš žinojau, kad kruvinieji deimantai ir ginklai, kuriais įvykdytos žmogžudystės, galės būti susieti su Svenu Sivertsenu, kai šis bus suimtas. Norėdamas sustiprinti ritualinių žmogžudysčių iliuziją, įtraukiau keletą detalių: nukirstus pirštus, penkių dienų tarpą tarp žmogžudysčių, penktą valandą ir penktą aukštą.

Vilis nusišypsojo.

– Nenorėjau, kad būtų per daug paprasta, bet neturėjo būti ir pernelyg sudėtinga. Taip pat norėjau, kad būtų truputį juokinga. Gerose tragedijose visada yra humoro, Hari.

Haris paliepė sau sėdėti visiškai ramiai.

– Pirmąjį ginklą gavai, likus keletui dienų iki pirmojo nužudymo, kurio auka tapo Marijus Vėlanas, teisingai?

– Taip. Pistoletas, kaip ir tarėmės, buvo įmestas į šiukšliadėžę Frognerio parke.

Haris sulaikė kvėpavimą:

– Ir ką tu jautei, Vili? Ką jautei žudydamas?

Vilis atkišo apatinę lūpą ir tarsi susimąstė:

– Teisūs tie, kurie sako, jog pirmas kartas sunkiausias. Nebuvo sudėtinga įsigauti į bendrabutį, bet sugaišau daugiau laiko, nei buvau numatęs, mėgindamas orpūte užlydyti guminį maišą, į kurį jį įgrūdau. Ir nors pusę savo amžiaus kilnojau nusipenėjusias norvegų balerinas, teko kaip reikiant pavargti, kol užboginau tą vaikiną į palėpę.

Tyla. Haris atsikrenkštė.

– O paskui?

– Paskui dviračiu nuvažiavau į Frognerio parką paimti antrojo pistoleto ir deimanto. Pusiau vokietis Svenas Sivertsenas pasirodė esąs visai toks pat punktualus ir gobšus, kaip aš ir tikėjausi. Režisūrinis sumanymas kiekvienos žmogžudystės metu atvilioti jį į Frognerio parką itin vykęs, tau taip neatrodo? Juk jis, šiaip ar taip, darė nusikaltimą, taigi, suprantama, stengėsi, kad niekas jo neatpažintų ir nesužinotų, kur jis buvo. Aš tiesiog leidau jam pačiam pasirūpinti, kad jis neturėtų alibi.

– Bravo, – pagyrė Haris ir smiliumi persibraukė šlapius antakius.

Jį apėmė jausmas, kad aplinkui vien garai ir drėgmė, tarsi vanduo sunktųsi pro sienas ir lubas iš terasos ir dušo.

– Bet viską, ką papasakojai iki šiol, aš ir pats išmąsčiau, Vili. Papasakok ką nors, ko aš nežinau. Papasakok apie savo žmoną. Kur tu ją padėjai? Kaimynai nuolat matė tave terasoje, tai kaip tu sugebėjai išnešti ją iš buto ir paslėpti ją, iki mums atvykstant?

Vilis nusišypsojo.

– Tu tyli, – pasakė Haris.

– Tam, kad pjesėje išliktų nors šiek tiek mistikos, autorius neturėtų per daug aiškinti.

Haris atsiduso.

– Gerai, bet būk toks geras ir paaiškink man vieną dalyką: kodėl taip sudėtingai? Kodėl negalėjai tiesiog nugalabyti Sveno Sivertseno? Juk turėjai progą Prahoje. Būtų buvę kur kas paprasčiau ir ne taip rizikinga, negu žudyti žmoną ir dar tris nekaltus žmones.

– Visų pirma man reikėjo atpirkimo ožio. Jeigu Lisbetė būtų dingusi ir byla nebūtų išaiškinta, visi būtų manę, kad tai padariau aš. Nes visada lieka kaltas vyras, ar ne, Hari? Bet svarbiausia – padariau tai dėl to, jog meilė ištroškusi, Hari. Jai reikia gerti. Reikia vandens. Ji ištroškusi keršto, juk gražiai skamba, ar ne? Tu supranti, apie ką aš kalbu, Hari. Mirtis nėra joks kerštas. Mirtis yra išlaisvinimas, laiminga pabaiga. Svenui Sivertsenui aš norėjau sukurti tikrą tragediją, kančią be pabaigos. Ir man tai pavyko. Svenas Sivertsenas tapo viena iš tų neramių sielų, kurios blaškosi prie Stikso upės kranto, o aš esu keltininkas Charonas, atsisakantis perkelti jas į mirusiųjų karalystę. Ar tau tai nesuvokiama? Aš pasmerkiau jį gyventi, Hari. Jį grauš neapykanta, kaip graužė mane. Kai neapkenti nežinodamas, ko turi neapkęsti, galiausiai nukreipi neapykantą į save, į savo prakeiktą likimą. Taip atsitinka, kai tave išduoda mylimas žmogus. Arba kai esi pasodinamas už grotų iki gyvos galvos ir esi nuteisiamas už tai, ko žinai nepadaręs. Ar gali įsivaizduoti geresnį kerštą, Hari?

Haris užčiuopė, kad kišenėje tebeturi skaptą.

Vilis nusijuokė. Kitas sakinys Hariui pasirodė kažkur girdėtas:

– Gali neatsakyti, Hari, tau ant kaktos parašyta.

Haris užsimerkė ir girdėjo Vilio balsą dudenant toliau:

– Tu nesi kitoks nei aš, tave taip pat valdo geismas. O geismas visada ieško...

– ...kur sekliau.

– Kur sekliau. Bet dabar, man rodos, atėjo tavo eilė, Hari. Apie kokį įrodymą tu kalbi? Ar man yra dėl ko nerimauti?

Haris atsimerkė.

– Iš pradžių turi man pasakyti, kur ji yra, Vili.

Vilis tyliai nusijuokė ir prisidėjo ranką prie širdies.

– Ji čia.

– Tauškalai.

– Jeigu Pigmalijonas galėjo mylėti Galatėją, moters, kurios niekada nepažinojo, statulą, kodėl aš negalėčiau mylėti savo žmonos skulptūros?

– Nesuprantu tavęs, Vili.

– Ir nebūtina, Hari. Žinau, kad kitiems nelengva suprasti.

Stojus tylai Haris girdėjo, kad duše vis taip pat šniokščia vanduo. Kaip jam išvesti tą moterį iš buto, liekant padėties šeimininku?

Į garsų maišalynę įsipynė tylus Vilio balsas:

– Suklydau manydamas, kad skulptūrą galima atgaivinti. Ta, kuri turėjo man padėti, nenorėjo suprasti. Kad iliuzija stipresnė už vadinamąją tikrovę.

– Apie ką tu dabar šneki?

– Apie kitą. Gyvą Galatėją, naująją Lisbetę. Ji išsigando ir pagrasė viską sunaikinti. Dabar aš suvokiu, kad turiu tenkintis gyvenimu su skulptūra. Bet tai niekis.

Haris pajuto, jog kažkas ima lipti aukštyn. Tas kažkas buvo šaltas ir kilo iš skrandžio.

– Ar kada nors esi lietęs skulptūrą, Hari? Koks Nuostabus jausmas lytėti negyvo žmogaus odą. Nei visai šiltą, nei visai šaltą.

Vilis glostinėjo mėlyną čiužinį.

Haris pajuto, kaip iš vidaus jį sukausto šaltis, tarsi kas nors būtų įšvirkštęs ledinio vandens. Jis dusliai ištarė:

– Ar tu suvoki, kad tau galas?

Vilis išsitiesė lovoje.

– Kodėl taip manai, Hari? Aš esu tik pasakotojas, kuris ką tik papasakojo tau istoriją. Tu negali ničnieko įrodyti.

Jis pasilenkė prie naktinio stalelio. Sužvilgėjo metalas. Haris sustingo. Vilis paėmė daiktą. Rankinį laikrodį.

– Jau vėlus metas, Hari. Tarkime, kad lankymo laikas pasibaigė. Juk būtų gerai, jei išeitum, kol ji nebaigė praustis duše?

Haris sėdėjo kaip sėdėjęs.

– Surasti nusikaltėlį buvo tik pusė pažado, kurį iš manęs išgavai, Vili. Kita pusė – kad turiu jį nubausti. Griežtai. Ir aš manau, jog tu kalbėjai rimtai. Nes viena tavo dalis trokšta bausmės, ar ne?

– Froidas nuėjo į praeitį, Hari. Kaip ir šiam vizitui skirtas laikas.

– Ar nenori sužinoti, koks tas įrodymas?

Vilis suirzęs atsiduso:

– Nebent tai padėtų greičiau tavęs atsikratyti.

– Iš tikrųjų turėjau tai suprasti dar tada, kai paštu gavau Lisbetės pirštą su deimanto žiedu. Trečiąjį kairės rankos pirštą. *Vena amoris*. Turėjau suprasti, kad ji yra ta, kurios meilės siekė žudikas. Paradoksalu, bet kaip tik tas pirštas ir demaskavo tave.

– Demaskavo...

– Tiksliau, po nagu rasti ekskrementai.

– Su mano krauju. Na, taip, bet čia jokia naujiena, Hari. Juk aš paaiškinau, kad mums patikdavo...

– Taip, ir kai mes tai supratome, ekskrementai nebuvo ištirti išsamiau. Paprastai iš to būna maža naudos. Suvalgytas maistas iš burnos iki tiesiosios žarnos keliauja nuo dvylikos iki dvidešimt keturių valandų, ir per tą laiką skrandis ir žarnynas maistą paverčia neatpažįstamu biologiniu šalinimo produktu. Tokiu neatpažįstamu, jog net su mikroskopu sunku nustatyti, ką žmogus valgė. Tačiau kai kas gali pereiti per virškinimo sistemą ir nepakisti. Tai vynuogių kauliukai ir...

– Ar galima šią paskaitą praleisti, Hari?

– ...grūdai. Mes suradome dvi sėklas. Niekuo neišsiskiriančias. Dėl to tik šiandien – supratęs, kas galėtų būti žudikas – paprašiau laboratorijas, kad tuos grūdelius ištirtų nuodugniau. Ir žinai, kas paaiškėjo?

– Nė nenumanau.

– Rasta sveika pankolio sėkla.

– Na, ir kas?

– Aš kalbėjau su restorano „Theatercaféen" virtuvės vyriausiuoju virėju. Tu neklydai sakydamas, kad tai vienintelė vieta Norvegijoje, kurioje kepama pankolių duona su sveikomis sėklomis. Juk ji taip puikiai dera prie...

– Silkės, – tarė Vilis. – Taigi žinai, kad aš ten valgau. Kur tu suki?

– Anksčiau esi sakęs, kad tą trečiadienį, kai dingo Lisbetė, kaip įprastai pusryčiams valgei silkę restorane „Theatercaféen". Tarp devintos ir dešimtos ryto. Man įdomu, kaip grūdelis iš tavo skrandžio spėjo patekti po Lisbetės nagu.

Haris palaukė, kad būtų tikras, jog Vilis viską suvokia.

– Tu pasakei, kad Lisbetė iškeliavo iš namų apie penktą valandą. Taigi praėjus maždaug aštuonioms valandoms po tavo pusryčių. Tarkime, kad prieš pat jai išeinant judu mylėjotės ir kad ji kišo tau pirštą į išangę. Bet kad ir kaip sparčiai būtų dirbęs tavo žarnynas, jis niekaip nebūtų spėjęs per aštuonias valandas nustumti pankolio grūdelio iki tavo tiesiosios žarnos. Mediciniškai tai neįmanoma.

Kai ištarė žodį „neįmanoma", Haris pastebėjo traukuliuką pastėrusiame Vilio veide.

– Pankolio sėkla išangę galėjo pasiekti ne anksčiau kaip devintą valandą vakaro. Taigi Lisbetės pirštą turėjai kištis dar kartą vakare, naktį arba kitą dieną. Šiaip ar taip, po to, kai pranešei apie jos dingimą. Ar supranti, ką aš sakau, Vili?

Vilis spoksojo į Harį. Tai yra spoksojo į Hario pusę, bet žvilgsnis buvo įbestas kažkur į tolį.

– Tai mes vadiname daiktiniu įrodymu, – tarė Haris.

– Suprantu, – Vilis iš lėto palingavo galva. – Daiktinis įrodymas.

– Taip.

– Konkretus ir nepaneigiamas faktas?

– Teisingai.

– Teisėjai ir prisiekusieji džiaugiasi tokių gavę, ar ne? Tai geriau nei prisipažinimas, ar ne taip, Hari?

Policininkas linktelėjo.

– Farsas, Hari. Norėjau, kad išeitų farsas. Kur veikėjai laksto pametę galvas. Pakviečiau Lisbetę pasėdėti terasoje, kad kaimynai mus pamatytų, tada paprašiau ją nueiti su manimi į miegamąjį, ten iš įrankių dėžės išsitraukiau pistoletą, o ji spoksojo – visai kaip farse – didžiulėmis akimis į ilgą vamzdį, į garso slopintuvą.

Vilio ranka išlindo iš po antklodės. Haris išvydo pistoletą su juodu bumbulu ant vamzdžio. Šis buvo nukreiptas į jį.

– Atsisėsk, Hari.

Kai vėl klestelėjo ant kėdės, Haris pajuto skapto bakstelėjimą į šoną.

– Ji nesuprato komiškiausio numerio. O būtų buvę išties poetiška. Ji – apsižergusi mano ranką, o aš išlieju karštą švininę sėklą ten, kur ji buvo įsileidusi jį.

Vilis pakilo nuo lovos, ji sukliuksėjo jam už nugaros.

– Bet farsas reikalauja tempo, tempo, taigi buvau priverstas atsisveikinti greitai.

Jis atsistojo nuogas priešais Harį ir pakėlė pistoletą.

– Aš priglaudžiau vamzdžio galą jai prie kaktos, kurią ji nustebusi suraukė. Ji paprastai taip darydavo, kai pasaulis jai atrodydavo neteisingas ar tik gluminantis. Kaip tą vakarą, kai papasakojau jai apie Bernardo Šo pjesę „Pigmalijonas“, kuriuo paremta „Mano puikioji ledi“. Ten Eliza Dulitl neišteka už profesoriaus Higinso, vyro, kuris ją išauklėjo ir iš gatvės mergaitės pavertė jauna išprususia moterimi. Ji pabėga su jaunuoju Fredžiu. Lisbetė tada pasipiktino ir pareiškė, kad Eliza profesoriui šitiek skolinga, o Fredis tėra neįdomus pliuškis. Ir žinai ką, Hari? Aš apsiverkiau.

– Tu pamišėlis, – sušnabždėjo Haris.

– Matyt, kad taip, – rimtai atsakė Vilis. – Tai, ką padariau, yra siaubinga, čia nėra nė lašo savitvardos, būdingos žmonėms, kuriuos užvaldo neapykanta. Aš esu tik paprastas žmogus, paklusęs savo širdies balsui. O jis skelbia meilę, tą meilę, kurią mums davė Dievas ir kuri paverčia mus Dievo įrankiais. Argi pranašai ir Jėzus taip pat nebuvo laikomi pamišėliais? Žinoma, mes pamišę, Hari. Pamišę ir sveikiausi pasaulyje. Nes kai žmonės sako, kad tai, ką padariau, yra beprotybė, kad mano širdis išsigimusi, aš klausiu: kuri širdis labiau išsigimusi – ta, kuri negali liautis mylėjusi, ar ta, kuri yra mylima, bet negali atsakyti į meilę?

Stojo ilga tyla. Haris atsikrenkštė:

– Ir tada tu ją nušovei?

Vilis iš lėto palingavo galva.

– Kaktoje liko nedidelis įdubimas, – su nuostaba balse pasakė jis. – Ir maža juoda skylutė. Visai tokia pat, kai į skardą įkali vinį.

– O paskui tu ją paslėpei. Įkišai į vienintelę vietą, kur žinojai, kad jos neras net policijos šuo.

– Bute buvo karšta, – pasakė Vilis, įbedęs žvilgsnį kažkur virš Hario galvos. – Prie lango zvimbė musė. Aš nusivilkau visus drabužius, kad ant jų nepatektų kraujo. Viskas, ko reikėjo, gulėjo įrankių dėžėje. Replėmis nugnybiau jos kairės rankos didįjį pirštą. Tada išrengiau ją, pripurškiau silikono į kulkos paliktą skylę, ant žaizdos rankoje ir į visas jos kūno ertmes. Jau anksčiau buvau iš čiužinio išleidęs dalį vandens, tad jis tebuvo puspilnis. Neišliedamas beveik nė lašo įbrukau ją pro angą, prapjautą čiužinyje. Tada vėl užsandarinau klijais, kaučiuku ir orpūte. Sekėsi lengviau nei pirmąjį kartą.

– Ir nuo tada tu ją čia laikai? Palaidotą savo vandens lovoje?

– Ne, ne, – paprieštaravo Vilis, mąsliai stebeilydamas į tašką virš Hario galvos. – Aš jos nepalaidojau. Priešingai – grąžinau į gimdą. Tai buvo atgimimo pradžia.

Haris žinojo, kad turėtų jausti baimę. Nebijoti dabar pavojinga,

jam turėtų džiūti burna ir smarkiai spurdėti širdis. Jis neturėtų jausti pamažu apimančio nuovargio.

– O jos nukirstą pirštą susigrūdai sau į išangę, – pasakė Haris.

– Taigi, – tarstelėjo Vilis. – Tobula slėptuvė. Kaip jau sakiau, aš numaniau, kad jūs ieškosite su šunimi.

– Yra ir kitų slėptuvių, kurios nepraleidžia kvapo. Bet šitas būdas tau turbūt suteikė iškrypėliško pasitenkinimo? Kur tu, pavyzdžiui, padėjai Kamilos Luen pirštą, kurį nukirtai prieš ją nužudydamas?

– A, Kamila...

Vilis šypsodamasis linktelėjo galva, tarsi Haris būtų atgaivinęs malonų prisiminimą.

– Tegu tai lieka mudviejų su ja paslaptis, Hari.

Vilis užtaisė pistoletą. Haris nurijo seiles.

– Atiduok man ginklą, Vili. Viskas baigta. Tai neturi jokios prasmės.

– Žinoma, kad turi prasmę.

– Kokią gi?

– Kaip visada, Hari. Kad spektaklis turėtų deramą pabaigą. Negi manai, kad žiūrovus patenkins, jei aš leisiuosi suimamas ir išvedamas? Mums reikia grandiozinio finalo, Hari. Laimingos pabaigos. Jeigu laimingos pabaigos nėra, aš ją sukursiu. Toks mano...

– Gyvenimo šūkis, – sušnabždėjo Haris.

Vilis nusišypsojo ir įrėmė pistoletą Hariui į kaktą.

– Norėjau pasakyti „mirties šūkis“.

Haris užsimerkė. Tenorėjo miegoti. Leistis nešamam liūliuojančios upės. Į anapus.

Rakelė krūptelėjo ir pramerkė akis.

Jai prisisapnavo Haris. Jiedu buvo laive.

Miegamasis skendėjo tamsoje. Ar jai kažkas pasigirdo? Kas nors atsitiko?

Ji įsiklausė. Lijo, lietaus lašai raminamai barbeno į stogą. Dėl visa pikta patikrino mobiliųjį telefoną, kuris įjungtas gulėjo ant naktinio stalelio. Jeigu jis sugalvotų paskambinti.

Ji vėl užsimerkė. Nuplaukė toliau.

Haris buvo praradęs laiko pojūtį. Kai pravėrė akis, šviesa tuščiame kambaryje atrodė pasikeitusi ir jis nenutuokė, ar praėjo sekundė, ar minutė.

Lova buvo tuščia. Vilis – dingęs.

Grįžo vandens garsai. Lietus. Dušas.

Haris svyrinėdamas atsistojo ant kojų ir įsispoksojo į mėlyną čiužinį. Toks jausmas, lyg kažkas ropinėtų po jo drabužiais. Naktinės lempelės šviesoje jis įžiūrėjo žmogaus kūno kontūrus. Čiužinio viduje iškilęs veidas priminė gipso išlieją.

Jis išėjo iš miegamojo. Durys į terasą buvo atlapotos. Priėjęs prie turėklų pažvelgė į kiemą. Palikdamas šlapias pėdas ant baltų laiptų, nulipo į apatinį aukštą. Atidarė vonios kambario duris. Ant lango, už pilkų dušo užuolaidų, tamsavo moters kūno siluetas. Haris atitraukė užuolaidas. Tojos Harang sprandas buvo nulinkęs prie vandens čiurkšlės, smakras beveik lietė krūtinę. Kaklas juoda kojine buvo pririštas prie dušo maišytuvo. Akys užmerktos, ant ilgų juodų blakstienų pakibę vandens lašai. Burna praverta ir pilna geltonos masės, kuri atrodė kaip sustingusios putos. Ta pati medžiaga buvo užpildžiusi šnerves, ausis ir mažytę skylutę smilkinyje.

Prieš išeidamas jis užsuko vandenį.

Laiptinėje nebuvo nė gyvos dvasios.

Haris atsargiai statė kojas. Jautėsi lyg apmiręs, tarsi kūnas būtų bevirstantis akmeniu.

Bjarnė Meleris.

Jis turi paskambinti Bjarnei Meleriui.

Pro vartus Haris išėjo į kiemą. Lietus minkštai krapnojo jam ant

galvos, bet jis nieko nejuto. Tuoj bus visiškai paralyžiuotas. Skalbinių džiovykla nebečirpė. Haris nežiūrėjo ton pusėn. Ant asfalto pastebėjo geltoną pakelį ir priėjo artyn. Atidarė jį, išsitraukė cigaretę ir įsispraudė tarp lūpų. Pabandė prisidegti žiebtuvėliu, bet pamatė, kad cigaretės galas sušlapęs. Į pakelį bus patekę vandens.

Paskambinti Bjarnei Meleriui. Liepti jiems atvažiuoti čia. Kartu su Meleriu nuvykti prie bendrabučio. Ten apklausti Sveną Sivertseną. Iškart įrašyti parodymus prieš Tomą Valerį. Išgirsti, kaip Meleris duoda komandą suimti inspektorių Valerį. Tada grįžti namo. Namo pas Rakelę.

Skalbinių džiovykla dūlavo pačiame akiračio pakraštyje.

Jis nusikeikė, perplėšė cigaretę pusiau, įsikišo filtrą tarp lūpų ir iš antro karto prisidegė. Kodėl jis toks įsitempęs? Niekur nebereikia skubėti. Pabaiga, galas.

Haris pasisuko į skalbinių džiovyklą.

Ji buvo šiek tiek pasvirusi į vieną pusę, bet didžiausia smūgio jėga, matyt, teko stulpui, kyšančiam iš asfalto, ir plastmasinėms virvėms, ant kurių pakibo Vilis Barlis, tik viena buvo nutrūkusi. Rankos atmestos į šalis, šlapi plaukai prilipę prie veido, o akys užverstos į viršų lyg meldžiantis. Hariui dingtelėjo: koks keistai gražus vaizdas. Nuogas kūnas, pridengtas šlapia paklode, labiausiai priminė laivo pirmagalio figūrą. Vilis gavo, ko norėjo. Grandiozinį finalą.

Haris išsitraukė iš kišenės mobiliųjį telefoną ir surinko PIN kodą. Pirštai vos klausė. Jau beveik suakmenėję. Surinko Bjarnės Melerio numerį. Norėjo spausti skambučio mygtuką, bet telefonas įspėjamai sučirškė. Haris krūptelėjo ir vos nepaleido telefono. Ekrane pasirodė pranešimas, kad atsakiklyje yra žinutė. Na, ir kas? Telefonas ne Hario. Jis padvejojo. Vidinis balsas sakė, kad pirmiausia reikia paskambinti Meleriui. Jis užsimerkė. Ir nuspaudė mygtuką.

Moteriškas balsas pranešė, kad gauta žinutė. Pasigirdo pyptelėjimas, paskui kelias sekundes buvo tylu. Tuomet šnabždesys:

– Sveikas, Hari. Čia aš.

Tomas Valeris.

– Išsijungei telefoną, Hari. Kaip neprotinga. O man būtinai reikia su tavim pakalbėti.

Tomas šnekėjo prisikišęs telefoną, ir Harį apėmė jausmas, jog jis visai šalia.

– Atsiprašau, kad turiu šnabždėti, bet juk mes nenorime jo pažadinti? Ar gali atspėti, kur aš esu? Manau, gal ir gali. Galbūt netgi numatei tai iš anksto.

Haris užsitraukė cigaretę nepastebėdamas, kad ji užgeso.

– Čia gana tamsu, bet virš lovos jis turi pasikabinęs futbolo komandos nuotrauką. Pažiūrėkim. „Tottenham"? Ant jo naktinio stalelio guli toks nedidelis žaidimų kompiuteris. „Gameboy". Ir paklausyk dabar, nes aš laikau telefoną virš jo lovos.

Haris prisispaudė telefoną prie ausies, primygo taip tvirtai, kad net suskaudo galvą.

Jis išgirdo, kaip lygiai ir ramiai alsuoja mažas berniukas, saldžiai miegantis tamsių rąstų name Holmenkolio gatvėje.

– Mes viską girdime ir matome, Hari, tad nebandyk kur nors skambinti ar su kuo nors kalbėtis. Tik daryk kaip liepiamas. Paskambink šiuo numeriu ir pasikalbėk su manim. Vienas žingsnis į šoną – ir berniukas negyvas. Supratai?

Širdis pradėjo varinėti kraują po suakmenėjusį Hario kūną ir pamažu nejautrą pakeitė beveik nepakeliamas skausmas.

42 SKYRIUS

Pirmadienis. Sukubas

Langų valytuvai švapsėjo, o guminės padangos šniokšdamos juos tildė.

Eskortas vandens paviršiumi slydo per sankryžą. Haris vairavo taip greitai, kiek leido drąsa, bet priešais jį lietus stovėjo lyg pieštuku iki asfalto išpaišytų brūkšnių siena, ir jis žinojo, kad likęs padangų protektoriaus raštas buvo daugiau kosmetinio pobūdžio.

Jis nuspaudė greičio pedalą ir kitą sankryžą kirto degant geltonam šviesoforo signalui. Laimei, gatvėse nebuvo automobilių. Spėjo dirstelėti į laikrodį.

Dar dvylika minučių. Prieš aštuonias minutes jis stovėjo Sanerio gatvės vidiniame kieme su telefonu rankoje ir rinko tą numerį, kurį buvo priverstas. Prieš aštuonias minutes balsas sukuždėjo jam į ausį:

– Pagaliau.

Ir Haris ištarė tai, ko visai nenorėjo, bet negalėjo susilaikyti:

– Jeigu jį paliesi, užmušiu tave.

– Vajė vajė. Kur esat judu su Sivertsenu?

– Neturiu supratimo, – atsakė Haris, spoksodamas į skalbinių džiovyklą. – Ko tu nori?

– Tenoriu su tavim susitikti. Sužinoti, kodėl nori nutraukti mūsų sudarytą sutartį. Gal kažkuo esi nepatenkintas ir mes galėtume tai ištaisyti. Dar nevėlu, Hari. Aš pasiryžęs daug kam, kad tik turėčiau tave komandoje.

– Gerai, – atsakė Haris. – Susitikim. Atvažiuosiu pas jus.

Valeris tyliai nusijuokė.

– Norėčiau susitikti ir su Svenu Sivertsenu. Todėl manau, bus geriau, jei aš atvažiuosi ten, kur esate jūs. Taigi pasakyk man adresą. Iškart.

Haris nesiryžo.

– Ar esi girdėjęs perrėžiamos gerklės garsą, Hari? Iš pradžių kai plienas perpjauna odą ir kremzles, trumputis džerkštelėjimas, o tada pasigirsta šniokštimas, panašus kaip dantisto kabinete iš seilių siurblio. Jis sklinda iš nupjautos trachėjos. Ar stemplės – niekaip neatrenku, iš kurios.

– Bendrabutis. Keturi šimtai šeštasis kambarys.

– Tai bent. Nusikaltimo vietoje? Juk galėjau pats susivokti.

– Galėjai.

– Gerai. Bet jeigu ketini kam nors paskambinti arba paspęsti spąstus, pamiršk tai, Hari. Aš pasiimsiu berniuką.

– Ne! Ne... Tomai... būk toks mielas.

– Mielas? Tu pasakei mielas?

Haris neatsakė.

– Ištraukiau tave iš kanalizacijos duobės ir suteikiau naują šansą. O tu buvai toks mielas, kad net sudavei man smūgį į nugarą. Ne mano kaltė, kad esu priverstas daryti tai, ką darau. Tavo. Įsidėmėk tai, Hari.

– Paklausyk...

– Po dvidešimties minučių. Palik duris plačiai atlapotas ir sėdėkit ant grindų ten, kur galėčiau jus matyti, su virš galvos pakeltomis rankomis.

– Tomai!

Valeris jau buvo padėjęs ragelį.

Haris pasuko vairą ir pajuto, kad padangos nebeliečia kelio. Jos plukdė vandeniu į šoną ir akimirką atrodė, kad jie su automobiliu skrenda ir nė vienam jų negalioja jokie fizikos dėsniai. Tai truko vos vieną akimirką, bet Harį spėjo užplūsti išlaisvinantis jausmas, kad

viskas baigta, kad per vėlu ką nors daryti. Tada padangos vėl sukibo su kelio danga ir jis grįžo atgalios.

Automobilis pasviręs įplaukė į bendrabučio kiemą ir sustojo priešais duris. Haris išjungė variklį. Dar devynios minutės. Išlipo iš automobilio ir apėjo arplink jį. Atidarė bagažinę, išmėtė apytuštę langų plovimo skysčio tarą, purvinus skudurus ir pasiėmė ritinėlį juodos izoliacinės juostos. Lipdamas laiptais iš už kelnių juosmens išsitraukė pistoletą ir nusuko garso slopintuvą. Nespėjo patikrinti, beliko tikėtis, kad čekiška kokybė retkarčiais atlaiko iš terasos, iš penkiolikos metrų aukščio, atliekamus skrydžius. Jis sustojo prie lifto durų ketvirtajame aukšte. Rankena tokia, kokią jis ir prisiminė: metalinė su masyviu, apvaliu medžio bumbulu ant galo. Tinkamo dydžio, kad vidinėje pusėje lipniąja juosta būtų galima pritvirtinti pistoletą be garso slopintuvo taip, kad jis liktų nematomas. Jis užtaisė ginklą ir pritvirtino jį dviem izoliacinės juostos atplaišom. Jeigu viskas vyks kaip planuota iš pradžių, jam neprireiks šio daikto. Atidarant esantį prie lifto šiukšlių šachtos dangtį sugirgždėjo vyriai, bet garso slopintuvas į tamsą nugarmėjo be jokio triukšmo. Dar keturios minutės.

Užsirakino keturi šimtai šeštajame.

Geležis skimbtelėjo į radiatorių.

– Geros naujienos?

Svenas atrodė lyg melstųsi. Rakinant antrankius į Harį iš jo burnos plūstelėjo nemalonus kvapas.

– Ne, – atsakė Haris.

– Ne?

– Jis atvažiuoja su Olegu.

Haris su Svenu susėdo ant grindų koridoriuje ir laukė.

– Vėluoja, – tarstelėjo Svenas.

Taip.

Tyla.

– Igio Popo dainos iš C raidės, – pasiūlė Svenas. – Tu pirmas.

– Baik.

– *„China Girl“*.

– Ne dabar.

– Padeda. *„Candy“*.

– *„Cry For Love“*.

– *„China Girl“*.

– Šitą jau sakei, Sivertsenai.

– Yra dvi jos versijos.

– *„Cold Metal“*.

– Bijai, Hari?

– Mirtinai bijau.

– Aš irgi.

– Puiku. Tuomet padidėja mūsų šansai išgyventi.

– Kiek gi? Dešimčia procentų? Dvide...

– Ša! – nutildė Haris.

– Ar čia liftas va?.. – sušnibždėjo Sivertsenas.

– Jie kyla į viršų. Kvėpuok giliai ir ramiai.

Jie girdėjo, kaip tyliai suvaitojęs liftas sustojo. Praėjo dvi sekundės. Tada sužvangėjo stumiamos grotos. Tąsus girgždėjimas, iš kurio Haris suprato, kad Valeris lifto duris atidarė itin atsargiai. Tylus murmesys. Atidaromo šiukšlių šachtos dangčio garsas. Svenas klausiamai pažvelgė į Harį.

– Iškelk rankas, kad jis matytų, – sukuždėjo Haris.

Vienalaikiu judesiu jiems iškeliant rankas ėmė skimbčioti antrankiai. Tada atsivėrė stiklinės koridoriaus durys.

Olegas buvo apsiavęs šlepetėmis ir ant pižamos užsimetęs treningo švarką. Hario smegenyse netikėtai sumirgėjo vaizdai. Koridorius. Naktiniai marškiniai. Šliurenamų šlepečių garsas. Mama. Ligoninė.

Tomas Valeris ėjo Olegui už nugaros. Jo rankos buvo sukištos į trumpos striukės kišenes, bet Haris užmatė prie juodos odos spaudžiamą pistoleto vamzdį.

– Sustok, – paliepė Valeris, likus penkiems metrams nuo jų iki Hario su Svenu.

Olegas spoksojo į Harį juodomis, išgąstingomis akimis. Haris pažvelgė į jį, kaip pats tikėjosi, tvirtu, drąsinančiu žvilgsniu.

– Kodėl jūs susikabinę, vaikinai? Jau tapot neišskiriami?

Valerio balsas griaudėjo tarp mūrinių sienų, ir Haris suprato, kad jis buvo peržiūrėjęs sąrašą, parengtą prieš operaciją, bei išsiaiškino tai, ką Haris jau žinojo. Kad ketvirtajame aukšte daugiau žmonių nebuvo.

– Mes suvokėme, kad iš esmės sėdime toje pačioje valtyje, – atsakė Haris.

– O kodėl jūs ne kambaryje, kaip aš liepiau?

Valeris įsitaisė taip, kad Olegas stovėtų tarp jų.

– O kodėl norėjai, kad sėdėtume viduje? – pasidomėjo Haris.

– Ne tu dabar uždavinėji klausimus, Hūle. Eikit į kambarį. Tuojau pat.

– *Sorry,* Tomai.

Haris ištiesė ranką – tą, kuri nebuvo sukabinta su Sveno. Tarp pirštų turėjo du raktus. Firmos „Yale" raktą ir kitą, mažesnį.

– Kambario ir antrankių, – paaiškino jis.

Tada Haris išsižiojo, padėjo tuos du raktus ant liežuvio ir užsičiaupė. Mirktelėjo Olegui ir nurijo.

Tomas Valeris negalėdamas patikėti stebėjo, kaip aukštyn ir žemyn ritinėjosi Hario Adomo obuolys.

– Teks keisti planus, Tomai, – išstenėjo Haris.

– O kokie buvo planai?

Haris pasikišo kojas po savimi ir šiek tiek pasistiebė nugara remdamas sieną. Valeris ištraukė ranką iš striukės kišenės. Pistoletas

nukrypo tiesiai į Harį. Hario veidą iškreipė grimasa, ir prieš prabildamas jis dukart pabeldė sau į krūtinę:

– Nepamiršk, kad nugyvenau šalia tavęs keletą metų, Tomai. Su laiku sužinojau, kaip tu tvarkai reikalus. Kaip nužudei Sverę Ulseną jo namuose, jo kambaryje, ir privertei visus patikėti, kad tai buvo savigyna. Ir kaip tą patį padarei tąkart prie uosto sandėlių. Taigi spėju, kad tavo sumanymas buvo nušauti ir mane, ir Sveną Sivertseną bendrabučio kambaryje, sutvarkyti viską taip, jog atrodytų, kad nušovęs jį nusišoviau pats, tada pasišalinti iš nusikaltimo vietos ir laukti, kol mane aptiks kolegos. Paskambinti pasitikėjimo telefonu ir palikti užuominą, esą kažkas girdėjęs šūvius iš bendrabučio kambario, tikriausiai taip?

Tomas Valeris nekantriai žvalgėsi po koridorių.

Haris kalbėjo toliau:

– O paaiškinimo ir ieškoti nereikėtų. Galiausiai Haris Hūlė, nestabilios psichikos prasigėręs policininkas, neišlaikė. Paliktas mylimosios, išspirtas iš policijos. Jis pagrobia areštinės kalinį. Pragaištingas įniršis priveda prie baisios nelaimės. Asmeninės tragedijos. Beveik – tačiau tik beveik – nesuvokiama. Argi ne taip mąstei?

Valeris skurdžiai šyptelėjo.

– Neblogai. Tik pražiūrėjai vieną momentą, kad tu širdgėlaudamas dėl meilės naktį nuvažiavai į savo buvusios mylimosios namus, paslapčia prasmukai į namą ir pagrobei jos sūnų. Kuris vėliau randamas kartu su jumis.

Haris susikaupė ties kvėpavimu.

– Ir tu iš tikrųjų manai, kad jie būtų patikėję ta išgalvota istorija? Meleris? Kriminalinės policijos vadovas? Žiniasklaida?

– Žinoma, – atsakė Valeris. – Neskaitai laikraščių? Nežiūri televizoriaus? Ši istorija keliaus iš lūpų į lūpas keletą dienų, daugiausiai savaitę. Jeigu per tą laiką nieko kito neįvyks. Ko nors sensacingo.

Haris neatsakė.

Valeris šyptelėjo.

– Vienintelis dalykas, šiuo metu keliantis susidomėjimą, kad tu manei, jog tavęs nerasiu.

– Ar esi tuo tikras?

– Kuo gi?

– Kad aš nežinojau, jog rasi kelią pas mane?

– Tavim dėtas tokiu atveju būčiau sprukęs. O dabar nebeliko jokios išeities, Hūle.

– Tavo tiesa, – ištarė Haris ir įsikišo ranką į švarko kišenę.

Valeris kilstelėjo pistoletą. Haris išsitraukė šlapią cigarečių pakelį.

– Atsidūriau spąstuose. Tik klausimas, kam tie spąstai paspęsti.

Jis išsitraukė iš pakelio cigaretę.

Valerio akys susiaurėjo.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Na, – tarstelėjo Haris, perplėšė cigaretę perpus ir įsispraudė filtrą tarp lūpų. – Visuotinės atostogos suknistas reikalas, nemanai? Vis pritrūksta žmonių, kad darbas būtų atliktas iki galo, viskas atidedama. Kaip, pavyzdžiui, vaizdo stebėjimo kamerų įrengimas bendrabutyje. Arba vėliau jų išmontavimas.

Haris pastebėjo nežymų kolegos akies voko virpesį. Jis nukreipė nykštį virš peties. – Pažiūrėk ten viršuje, Tomai, dešiniajame kampe. Matai?

Valerio žvilgsnis stryktelėjo ten link, kur rodė Haris, ir grįžo atgalios.

– Kaip minėjau, žinau, iš kokio molio esi drėbtas, Tomai. Žinojau, kad anksčiau ar vėliau rasi mus čia. Man tereikėjo viską šiek tiek apsunkinti, kad nenujaustum, jog esi viliojamas į spąstus. Sekmadienio rytą apturėjau ilgą pokalbį su vienu tau gerai pažįstamu vyruku. Nuo to laiko jis sėdėjo autobusiuke ir laukė, kol galės įrašyti šį seansą. Pamojuok Otui Tangenui.

Tomas Valeris nepaliaujamai markstėsi, lyg į akį būtų patekęs krislas.

– Blefuoji, Hari. Pažįstu Tangeną, jis nebūtų išdrįsęs tam ryžtis.

– Suteikiau jam visas teises platinti įrašą. Pamąstyk pats, Tomai.

Žaidimo atviromis kortomis įrašas pagrindinius vaidmenis atliekant tariamam kurjeriui žudikui, pamišusiam tyrėjui ir korumpuotam inspektoriui. Viso pasaulio televizijos išsirikiuos į eilę.

Haris žengtelėjo į priekį.

– Gal geriau atiduok man tą pistoletą, kol neužvirei dar didesnės košės, Tomai.

– Lik ten, kur esi, Hari, – sušnibždėjo Valeris, ir Haris pamatė, kaip pistoleto vamzdis vos pastebimai nukrypo į Olego nugarą. Jis sustojo. Tomas Valeris liovėsi markstęsis. Žandikaulio raumenys darbavosi smarkiai ir įtemptai. Nė vienas iš jų nejudėjo. Bendrabučio pastate buvo taip tylu, kad Hariui rodėsi, jog jis girdėjo mūrines sienas, ilgosiomis bangomis sklindančius, beveik negirdimus virpesius, kuriuos ausis fiksavo kaip mažutėlaičius oro slėgio pokyčius. Sienoms dainuojant, prabėgo dešimt sekundžių. Dešimt nesuskaičiuojamų sekundžių Valeriui nėkart nemirktelėjus. Kartą Eisteinas Hariui pasakojo, kiek duomenų žmogaus smegenys geba apdoroti per vieną sekundę. Skaičiaus jis dabar neprisimena, bet Eisteinas aiškino, kad per dešimt tokių sekundžių žmogus be vargo galėtų nuskaityti vidutinio dydžio viešąją biblioteką.

Pagaliau Valeris sumirksėjo, ir Haris pastebėjo, kaip jį apgaubė keista ramybė. Nesuprato, ką tai galėtų reikšti, tik kad veikiausiai buvo bloga lemiantis ženklas.

– Stebėtinas dalykas sprendžiant nužudymo bylas yra tas, – ištarė Valeris, – kad žmogus nekaltas tol, kol įrodoma priešingai. Ir kol kas aš nematau čia kamerų, kurios būtų nufilmavusios mane darant ką nors neteisėta.

Priėjęs prie Hario su Svenu jis stipriai trūktelėjo antrankius, pastatydamas Sveną ant kojų. Nenuleisdamas žvilgsnio nuo Hario, apieškojo juos laisva ranka paskubomis apčiuopdamas jų švarkus ir kelnes.

– Priešingai, aš tik atlieku savo darbą. Sulaikau policininką, pagrobusį asmenį iš kardomojo įkalinimo vietos.

– Tu ką tik prisipažinai priešais kamerą, – ištarė Haris.

– Taip, jums, – nusišypsojo Valeris. – Kiek pamenu, šios kameros įrašo tik vaizdą, o ne garsą. Čia vyksta įprastinis sulaikymas. Judinkitės lifto link.

– O kaip dešimtmečio pagrobimas? – priminė Haris. – Tangenas turi kadrą, kuriame tu į berniuką laikai nukreipęs ginklą.

– Ak, jis, – prisiminė Valeris ir kumštelėjo Hariui į nugarą, šis nusvirduliavo pirmyn, paskui save tempdamas Sveną.

– Tikriausiai jis atsikėlė vidury nakties ir nieko nesakęs savo mamai atvažiavo į policijos pastatą. Juk ir anksčiau yra taip daręs, tiesa? Tarkime, kad išsiruošęs ieškoti jųdviejų su Svenu aš sutikau berniuką prie durų. Berniukas veikiausiai suprato, kad vyksta negeri dalykai. Kai išaiškinau situaciją, jis panoro padėti. Iš tiesų tai jo mintis buvo šis vaidmeninis žaidimas ir jis netgi pasisiūlė būti įkaitas, kad tik tu neiškrėstum kokios kvailystės ir nenukentėtum, Hari.

– Dešimtmetis? – atsidūsėjo Haris. – Tu tikrai manai, kad kas nors tuo patikės?

– Pamatysim, – atsakė Valeris. – Gerai, bičiuliai, išeiname ir sustojame priešais liftą. Tas, kuris mėgins ką nors iškrėsti, gaus pirmąją kulką.

Priėjęs prie lifto durų Valeris nuspaudė mygtuką „žemyn“. Lifto šachtos gelmės sugurgė.

– Net keista, kaip tyku gali būti tokiuose bendrabučiuose per atostogas, ar ne?

Jis šyptelėjo Svenui.

– Kone vaiduoklių namas.

– Liaukis, Tomai.

Hariui reikėjo susikaupti, kad ištartų žodžius, burna, rodėsi, buvo pilna smėlio.

– Per vėlu. Turėtum suprasti, kad tavim nepatikės.

– Pradedi kartotis, mielas kolega, – pastebėjo Valeris ir metė žvilgs-

nį į kreivą virbalą, lyg kompaso rodyklė palengva besisukantį apskritame stikle.

– Jie manim patikės, Hari. Dėl tos paprastos priežasties...

Jis pirštu perbraukė per viršutinę lūpą.

– Kad nebus kam man paprieštarauti.

Hariui dabar jau buvo aiškūs jo kėslai. Liftas. Jame nebuvo kameros. Ten viskas įvyks. Jis nežinojo, kaip Valeris ketino tai pateikti vėliau – kad įvyko grumtynės, ar kad į Hario rankas pateko pistoletas, tačiau nebuvo abejonės: jie visi ten, lifte, mirs.

– Tėti... – prasižiojo Olegas.

– Viskas bus gerai, mano berniuk, – patikino Haris ir pamėgino nusišypsoti.

– Taip, – pritarė Valeris. – Viskas bus gerai.

Jie girdėjo spragsintį metalinį čepsėjimą. Liftas artinosi. Haris pažiūrėjo į apvalią medinę lifto durų rankeną. Jis pistoletą buvo pritvirtinęs taip, kad vienu judesiu galėtų sugriebti už kriaunų, uždėti pirštą ant gaiduko ir nuplėšti ginklą.

Bumbtelėjęs ir lengvai krestelėjęs liftas sustojo priešais juos.

Haris įkvėpė ir ištiesė ranką. Pirštai obliuotu paviršiumi nuslydo kiton pusėn. Laukė, kol pirštų galais užčiuops šaltą, tvirtą plieną. Nieko. Visiškai nieko. Tik dar daugiau medžio. Ir karanti juostos atplaiša.

Tomas Valeris atsiduso.

– Bijau, kad švystelėjau jį į šiukšlių šachtą, Hari. Nejaugi manei, kad neieškosiu kur nors paslėpto ginklo?

Nukreipęs į juos pistoletą Valeris viena ranka atidarė geležines duris.

– Berniukas pirmas.

Olegui žvilgtelėjus į jį, Haris nusuko akis. Nesugebėjo atlaikyti klausiamo žvilgsnio, kuris dar ir prašė pastiprinimo. Haris nebyliai linktelėjo durų link. Olegas įėjo ir atsistojo lifto gilumoje. Blanki šviesa nuo

lubų krito ant rudų dirbtinio palisandro sienų su išbraižyta meilės prisipažinimų, šūkių, lytinių organų ir linkėjimų mozaika.

„SCREW U“ užrašyta Olegui virš galvos.

Kapas, smilktelėjo Hariui. Tikras kapas.

Laisvą ranką įsikišo į švarko kišenę. Jis, kaip jau minėta, nemėgo liftų. Haris, traukdamas kairiąją ranką prie savęs, timptelėjo antrankius. Svenas neteko pusiausvyros ir metėsi ant Valerio. Valeris atsigręžė į Sveną. Tuo pat metu Haris kilstelėjo dešiniąją ranką virš galvos. Taikėsi lyg matadoras kardu, žinojo, kad teturi vieną galimybę ir kad taiklumas svarbiau už jėgą.

Tada paleido ranką kristi.

Skapto smaigalys perdrėskė striukės odą. Metalas įslydo į minkštuosius audinius virš dešiniojo raktikaulio, pradūrė skylę jungo venoje, prasibrovė į *plexus brachialis* nervų rezginį ir paralyžiavo motorinius nervus, jungiančius ranką su smegenimis. Pasigirdo pokštelėjimas, pistoletas atsimušė į akmenines grindis ir nudardėjo laiptais žemyn. Valeris žiūrėjo į savo dešinį petį. Jo veide atsispindėjo nuostaba. Nuo styrančios mažos žalios rankenos žemyn per visą ilgį karojo ranka.

Tomui Valeriui ši diena buvo pragariška ir ilga. Velniava prasidėjo nuo to, kad jį pažadino žinia apie su Sivertsenu pabėgusį Harį. Ir tęsėsi toliau. Pasirodė, kad Harį rasti buvo sudėtingiau nei manyta. Tomas gaujos nariams pasiūlė panaudoti berniuką, bet šie atsisakė. Per daug rizikinga, teigė jie. Savo esybės gelmėse visą laiką žinojo, kad paskutinę atkarpą teks įveikti vienam. Visuomet taip buvo. Niekas neketino jo sulaikyti ir niekas neketino jam padėti. Lojalumo klausimas tampriai susijęs su savinauda, visų nagai lenkti į save. O velniava darėsi vis klampesnė. Dabar jis nebejautė savo rankos. Juto tik per krūtinę srūvančią šilumą ir iš to nusprendė, kad prakiuro kažkas, į ką telpa daug kraujo.

Jis vėl pasisuko į Harį. Kaip tik laiku, nes spėjo pamatyti priešais išdygstantį jo veidą. Jau kitą akimirką Hario kietai makaulei trinktelėjus jam į nosį, galvą užtvindė traškesys. Tomas Valeris susverdėjo atbulas. Haris užsimojo dešine ranka, bet jam pavyko išsisukti. Haris vėl siekė jo, bet kairiąja ranka negalėjo atsiplėšti nuo Sveno Sivertseno. Tomas burna godžiai siurbė orą ir jautė, kaip skausmo akinamas, gyvybę teikiantis įniršis sruvo į kraujagysles. Jis atgavo pusiausvyrą. Visom prasmėm. Jis įvertino atstumą, sulenkė kelius, lengvai atsispyrė ir apsisuko ant vienos kojos, kitą aukštai pakėlęs. Tai buvo tobulas *oou tek* spyris, kirtęs Hariui į smilkinį ir pargriovęs jį ant šono, kartu nusitempiant ir Sveną Sivertseną.

Tomas apsigręžė norėdamas surasti pistoletą. Jis gulėjo apačioje, laiptų aikštelėje. Jis sugriebė turėklus ir dviem šuoliais nusileido ten. Dešinė ranka vis dar nevaldoma. Jis nusikeikė, kairiąja ranka pasičiupo pistoletą ir veržliai pakilo atgal į viršų.

Hario su Svenu nebebuvo.

Jis atsigręžė pačiu laiku ir pamatė tyliai užsiveriančias lifto duris. Sukando pistoletą dantimis, kairiąja ranka suėmė durų rankeną ir trūktelėjo. Atrodė, kad rankos sąnarys tuoj išsiners. Uždaryta. Tomas veidu prisišliejo prie apvalaus durų lango. Jie jau buvo užtraukę stumdomąsias grotas ir viduje girdėjosi įsikarščiavę balsai.

Tikrai sumauta diena. Bet dabar jai bus galas. Dabar ji virs nepriekaištingai gera. Tomas pakėlė pistoletą.

Haris šnopuodamas atsišliejo į galinę sieną ir laukė, kol ims judėti liftas. Jis buvo ką tik spėjęs uždaryti stumdomąsias grotas ir nuspausti mygtuką, ant kurio parašyta RŪSYS. Bet durys subildėjo ir kitapus pasigirdo Valerio keiksmai.

– Tas sumautas šūdžius nevažiuoja! – iššvokštė Svenas. Jis susmuko ant kelių greta Hario.

Liftas trūktelėjo lyg milžiniškas žagsulys, bet nepajudėjo.

– Jeigu tas šūdinas liftas toks lėtas, jis gali tiesiog nubėgti laiptais žemyn ir pasveikinti mus atvykusius!

– Užsičiaupk, – tyliai paprašė Haris. – Durys tarp pirmojo aukšto ir rūsio užrakintos.

Haris už apvalaus lango pastebėjo judant į šešėlį.

– Pasilenk! – suriko jis, stumdamas Olegą grotų link.

Kulkai skverbiantis į dirbtinio palisandro sieną, virš Hario galvos pasigirdo traukiamo vyno butelio kamščio garsas. Tempdamasis drauge Sivertseną jis užgriuvo ant Olego.

Tuo pat metu liftas vėl trūktelėjo ir ėmė judėti.

– Po paraliais, – sukuždėjo Svenas.

– Hari... – prasižiojo Olegas.

Pasigirdo trenksmas, ir nevalingai užmerkdamas akis prieš stiklo šukių srautą Haris spėjo tarp grotų virbų virš Olego galvos pamatyti sugniaužtą kumštį.

– Hari!

Olego riksmas smelkėsi į Harį. Pripildė ausis, nosį, burną, gerklę, skandino jį. Haris atsimerkė ir pažvelgė tiesiai į plačiai atvertas Olego akis, pražiotą burną, iškreiptą skausmo ir panikos, juodus ilgus plaukus, kuriuos sugriebusi laikė didelė balta ranka. Olegas pakilo nuo grindų.

– Hari!

Tada Haris apako. Jis išplėtė vyzdžius, bet nieko nematė. Tik baltą panikos skraistę. Tačiau girdėjo. Girdėjo šaukiančią Sėsę.

– Hari!

Girdėjo šaukiančią Eleną. Rakelę šaukiančią. Visos jį šaukė vardu.

– Hari!

Haris spoksojo į baltumą, pamažu virstančią juoduma. Ar jis apalpo? Šauksmai tilo lyg slopstantis aidas. Jis išplaukė tolyn. Jie buvo teisūs. Kritiniu momentu jis visuomet nusimuilindavo. Pasirūpindavo dingti iš vietos. Susikraudavo lagaminą. Atsikimšdavo butelį.

Užsirakindavo duris. Išsigąsdavo. Apakdavo. Jie visuomet teisūs. O jeigu ir ne, bus teisūs.

– Tėti!

Pėda atsitrenkė Hariui į krūtinę. Jis vėl praregėjo. Olegas spardydamasis tabalavo priešais jį galva tarsi priaugęs prie Valerio rankos. Bet liftas buvo sustojęs. Jis išsyk suprato kodėl. Stumdomosios grotos buvo atitrauktos. Haris pažvelgė į Sveną, sustingusiomis ledinėmis akimis sėdintį ant grindų šalia jo.

– Hari! – tai buvo Valerio balsas iš kitapus. – Važiuok į viršų, antraip nušausiu berniuką!

Haris pakilo ir iškart vėl susmuko, bet pamatė ką norėjęs. Ketvirtojo aukšto durys buvo pusmetriu aukščiau už liftą.

– Jeigu iš ten šausi, Tangenas turės žmogžudystės įrašą, – ištarė Haris.

Išgirdo tylų Valerio juoką.

– Pasakyk man, Hari: jeigu tavo kavalerija iš tiesų egzistuoja, argi nebūtų ji seniausiai atšuoliavusi čionai?

– Tėti... – sudejavo Olegas.

Haris užsimerkė.

– Paklausyk, Tomai. Liftas nevažiuos, kol nebus tinkamai uždarytos grotos. Tavo ranka tarp strypų, taigi privalai paleisti Olegą, kad galėtume jas užstumti.

Valeris vėl prajuko.

– Manai, kad aš kvailas, Hari? Tas grotas pakanka patraukti kelis centimetrus. Sugebėsit tai net jeigu nepaleisiu berniuko.

Haris žvilgtelėjo į Sveną, bet sulaukė tik klaidaus tūkstančio metrų žvilgsnio.

– Gerai, – tarė Haris. – Bet mes su antrankiais, taigi man prireiks Sveno pagalbos. Tik atrodo, kaip tik dabar jis kažkur kitur klaidžioja.

– Svenai! – sušuko Valeris. – Girdi mane?

Svenas vos kilstelėjo galvą.

– Prisimeni Lodiną, Svenai? Savo pirmtaką Prahoje?

Balso aidas nusirito žemyn per laiptinę. Svenas nurijo seilę.

– Galvą ant tekinimo staklių, Svenai? Norėtum išbandyti?

Svirduliuodamas Svenas atsistojo ant kojų. Haris sugriebė jį už apykaklės ir prisitraukė prie pat savęs.

– Ar supranti, ką tau reikės daryti, Svenai? – šaukė jis priešais blyškų lunatiko veidą, tuo pat metu užpakalinėje kišenėje graibydamas raktą.

– Pasirūpink, kad grotos nebeatsidarytų. Girdi? Kai pradėsime judėti, tvirtai laikyk grotas.

Haris ant valdymo pulto pirštu parodė vieną juodą, apvalų ir nusitrynusį mygtuką.

Svenas užsižiūrėjo į Harį. Šis įkišo raktą į antrankių spynelę ir pasuko jį. Tada linktelėjo.

– Gerai, – sušuko Haris. – Mes pasirengę. Stumiame grotas.

Svenas nugara atsistojo prie grotų. Suėmė jas rankomis ir patraukė į dešinę. Valeris sudejavo, strypams į tą pačia pusę patraukus jo ranką. Grotoms susilietus su kontaktiniais taškais grindyse, pasigirdo minkštas spragtelėjimas.

– Štai! – riktelėjo Haris.

Jie laukė. Haris žengė žingsnį į lifto gilumą ir pakėlė akis į viršų. Pro mažą plyšelį tarp apvalaus lango ir Valerio peties į jį rūsčiai žvelgė dvi akys. Plačiai atmerkta, tulžinga Valerio akis ir juoda, akla pistoleto.

– Važiuokit čionai, – paragino Valeris.

– Jeigu pasigailėsi berniuko, – atsiliepė Haris.

– Sutarėm.

Haris iš lėto linktelėjo. Tada nuspaudė lifto mygtuką.

– Žinojau, kad galiausiai pasirinksi teisingą sprendimą, Hari.

– Dažniausiai taip ir nutinka, – ištarė Haris.

Matė, kaip vienas Valerio antakis staiga nusmuko žemyn. Galbūt todėl, kad jis ką tik pastebėjo nuo Hario riešo tabaluojantį antrankį.

Gal dėl Hario balso tembro. O gal jis irgi tai suprato. Kad pribrendo akimirka.

Plieninis lynas liftui trūktelėjus perspėjamai sucypė. Tą pačią akimirką Haris skubiai žengtelėjo į priekį ir pasistiebė ant pirštų galų. Antrankių spynelei klingtelėjus ant Valerio riešo, pasigirdo sausas pokštelėjimas.

– Po vel... – prasižiojo Valeris.

Haris atsispyrė kojomis. Devyniasdešimt penkis kilogramus sveriančiam Hūlei traukiant Valerį žemyn antrankiai įsirėžė į abiejų riešus. Valeris mėgino priešintis, bet ranka tol tįso žemyn pro apvalaus lango angą, kol kelią pastojo petys.

Sumauta diena.

– Paleisk mane, velniai rautų!

Tomas klykė skruostu prisispaudęs prie šaltų metalinių durų. Mėgino susigrąžinti ranką, tačiau buvo per sunku. Apimtas nirtulio spiegė ir iš visų jėgų į metalines duris daužė pistoletą. Ne taip viskas turėję būti. Jie viską sugadino. Jie sugriovė, išspardė jo smėlio pilį ir paskui iš jo juokėsi. Bet jiems atsirūgs, vieną dieną jiems atsirūgs. Tik tada pastebėjo, kad grotų strypai, liftui pajudėjus ėmė brūžinti pažastį. Bet pajudėjo į kitą pusę. Žemyn. Kai susiprato, jam užgniaužė gerklę. Jį sutraiškys. Liftas tapo lėtaeige giljotina. Prakeiksmas palies ir jį.

– Tvirtai laikyk grotas, Svenai! – tai Haris šaukė.

Tomas paleido Olegą ir stengėsi atsikovoti savo ranką. Bet Haris buvo per sunkus. Tomą apėmė panika. Dar kartą beviltiškai trūktelėjo. Ir dar kartą. Kojos slidinėjo ant slidžių mūrinių grindų. Pajuto, kaip petį prilietė lifto lubos. Sveikas protas išgaravo.

– Hari, ne. Sustok! – norėjo sušukti, bet verksmas užsmaugė žodžius.

– Pasigailėk...

43 SKYRIUS

Naktis į antradienį. Roleksas

Tik tak.

Haris sėdėjo užmerktomis akimis ir skaičiuodamas klausėsi sekundininko. Pamanė, kad perduodamas laikas tikrai turėtų būti nepaprastai tikslus, nes garsas sklido iš auksinio Rolekso.

Tik tak.

Jeigu teisingai suskaičiavo, jie lifte pratūnojo jau ketvirtį valandos. Penkiolika minučių. Prieš devynis šimtus sekundžių Haris, nuspaudęs sustojimo mygtuką per vidurį tarp pirmojo aukšto ir rūsio, pareiškė, kad jie saugūs ir belieka laukti. Devynis šimtus sekundžių jie sėdėjo kaip pelės po šluota ir klausėsi. Žingsnių. Balsų. Atidaromų ir uždaromų durų. O Haris užmerktomis akimis suskaičiavo devynis šimtus ant lifto grindų gulinčios kruvinos rankos, su kuria buvo tvirtai surakintas, riešą juosiančio rolekso tiksėjimų.

Tik tak.

Haris atsimerkė. Atrakino antrankius svarstydamas, kaip dabar, prarijus raktą, reikės patekti į automobilio bagažinę.

– Olegai, – sukuždėjo jis ir atsargiai papurtė miegančio berniuko petį. – Man reikia tavo pagalbos.

Olegas stryktelėjo ant kojų.

– O kam? – nustebo Svenas, žiūrėdamas į Olegą, kuris stovėdamas Hariui ant pečių iš lubų išsuko dienos šviesos lempas.

– Paimk, – paprašė Haris.

Svenas ištiesė rankas į Olegą, o šis padavė jam vieną iš dviejų lempų.

– Visų pirma tam, kad akys apsiprastų su tamsa prieš man išeinant į rūsį, – paaiškino Haris. – Antra, kad atidarius lifto duris netaptume apšviestais taikiniais.

– Valeris? Rūsyje? – Sveno balsas skambėjo nepatikliai. – Baik tu, niekas to neišgyventų.

Jis lempa mostelėjo į jau pabalusią, kone vaškinę ranką ant grindų.

– Pagalvok, kiek kraujo jis neteko. Ir dar šokas.

– Stengiuosi apgalvoti viską, kas įmanoma, – tarė Haris.

Tada stojo tamsa.

Tik tak.

Haris žengė žingsnį iš lifto, paskubomis atsitraukė į šalį ir pritūpė. Girdėjo, kaip už nugaros užsivėrė durys. Palaukė, kol išgirs važiuojant liftą. Sutarė, kad jie sustabdys liftą tarp rūsio ir pirmojo aukšto, čia jie bus saugūs.

Sulaikęs kvėpavimą Haris sukluso. Kol kas jokių prisikėlimo ženklų. Atsistojo. Blanki šviesa skverbėsi pro durų, esančių kitame rūsio gale, langą. Jo akys už vielinio tinklo užčiuopė sodo baldus, senas komodas ir slidžių nosis. Haris apgraibomis ėjo palei sieną. Rado duris ir jas atidarė. Padvelkė salsvas šiukšlių kvapas. Atėjo ten, kur reikia. Grabaliodamas po gličią puvėsių šilumą lipo per plyštančius šiukšlių maišus, kiaušinių lukštus ir tuščius kartoninius pieno pakelius. Pistoletą rado prie pat sienos. Prie jo vis dar buvo prilipus viena izoliacinės juostos atplaiša. Prieš išeidamas lauk įsitikino, kad jis užtaisytas.

Jis susikūprinęs sėlino durų, nuo kurių sklido šviesa, link. Tikriausiai tos durys į laiptinę.

Tik priėjęs arčiau ant stiklo pastebėjo tamsias apybrėžas. Ten buvo veidas. Haris nevalingai susigūžė. Tada suprato, kad tamsoje veidas jo

negalėjo matyti. Abiem rankom priešais save laikydamas pistoletą jis iš lėto įveikė du žingsnius artyn. Veidas buvo taip stipriai prišlietas prie stiklo, kad visi bruožai rodėsi susilieję. Haris nukreipė taikiklį tiesiai į veidą. Tomas. Plačiai atmerktos akys sustingusios spoksojo pro jį gilyn į tamsą.

Hario širdis daužėsi taip smarkiai, kad jis nebeįstengė nukreipti taikiklio į veidą.

Laukė. Sekundės ėjo viena po kitos. Nieko nevyko.

Tada jis nuleido pistoletą ir išsitiesė.

Priėjo prie stiklo ir įsispitrijo į apsiblaususį Tomo Valerio žvilgsnį. Akys aptrauktos mėlynai balta valktimi. Haris apsigręžė ir įsižiūrėjo į tamsą. Kad ir į ką Tomas spoksojo, dabar to jau nebebuvo.

Haris sustojo ir jautė atkakliai ir įkyriai dunksintį savo paties pulsą. Tik tak, girdėjo jis. Tiksliai nežinojo, ką tai reiškė. Tik tai, kad jis gyvas. Nes vyriškis kitapus durų buvo miręs. Jis galėjo atrakinti duris, ranka paliesti jo odą ir justi, kaip jį palieka šiluma, kaip keičiasi odos paskirtis, kaip ji praranda gyvybišką materialumą ir tampa tara.

Haris surėmė savo kaktą su Tomo Valerio. Šaltas stiklas it ledas svilino odą.

44 SKYRIUS

Naktis į antradienį. Murmesys

Jie sustojo priešais raudoną šviesoforo signalą Aleksandro Kjelando aikštėje.

Langų valytuvai blaškėsi į kairę ir į dešinę. Po pusantros valandos pasirodys pirmieji ryto žaros potėpiai. Tačiau kol kas buvo naktis, ir debesys lyg pilkai juodas brezentas kybojo virš miesto.

Apglėbęs Olegą Haris sėdėjo ant užpakalinės sėdynės.

Moteris ir vyras šleivodami ėjo į juos tuščiu šaligatviu Valdemaro Tranės gatve. Nuo to laiko, kai Haris, Svenas ir Olegas paliko liftą ir išėjo laukan į lietų, tada susirado didįjį ąžuolą, kurį Haris buvo nusižiūrėjęs pro langą, ir susėdo ant sausos žolės, buvo praėjusi valanda. Iš ten Haris pirmiausia paskambino į dienraščio „Dagbladet" redakciją ir pasikalbėjo su budinčiu žurnalistu. Tada paskambino Bjarnei Meleriui, papasakojo, kas įvyko, ir paprašė surasti Eisteiną Eikelandą. Galiausiai skambučiu jis pažadino Rakelę. Po dvidešimties minučių bendrabučio prieigas nutvieskė blykstės ir mėlyna šviesa. Atvyko visuomet nepriekaištinga policijos ir spaudos porelė.

Haris, Olegas ir Svenas sėdėdami po ąžuolu stebėjo, kaip jie bėgiojo vidun ir lauk iš bendrabučio.

Tada Haris užgesino cigaretės nuorūką.

– Taigi taigi, – prabilo Svenas.

– *„Character"*, – ištarė Haris.

Ir Svenas pakinkavęs galva atsakė.

– Šitos neprisiminiau.

Tada jie pasivaikščiodami priėjo prie bendrabučio. Prie jų pripuolęs Bjarnė Meleris įsodino juos į vieną iš policijos automobilių.

Pirmiausia juos nuvežė į policijos pastatą trumpos apklausos. Arba „ataskaitos“, kaip ją švelniai pavadino Meleris. Sveną vedant į areštinę Haris primygtinai paprašė, kad du pareigūnai iš budėtojų skyriaus saugotų jį kiaurą parą. Šiek tiek nustebęs Meleris pasiteiravo, ar Haris tikrai įžvelgė tokią didelę pabėgimo riziką. Užuot atsakęs, Haris papurtė galvą, ir Meleris išpildė jo prašymą daugiau nieko neklausinėdamas.

Tada jie paskambino Viešosios tvarkos palaikymo tarnybai ir pasirūpino, kad patruliuojantis automobilis parvežtų Olegą namo.

Porelei kertant Uelando gatvę, nakties tyloje čaižiai cypė šviesoforas. Matyti, kad moteris buvo gavusi iš vyriškio švarką ir laikė jį iškėlusi virš galvos. Vyro marškiniai lipo prie kūno, ir jis iš kažko garsiai kvatojosi. Hariui jie pasirodė kažkur matyti.

Įsižiebė žalia.

Nuvažiuojant iš po švarko prieš akis šmėstelėjo raudoni plaukai.

Pravažiavus Vinderną netikėtai liovėsi lietus. Lyg scenos uždanga išsisklaidė debesys, ir iš juodo dangaus viršum Oslo fiordo į juos sušvito jaunas mėnulis.

– Pagaliau, – ištarė Meleris ir šypsodamasis pasisuko nuo keleivio sėdynės.

Haris pamanė, kad jis turėjo galvoje lietų.

– Pagaliau, – atitarė jis neatitraukdamas akių nuo mėnulio.

– Na, bet tu ir drąsuolis, – Meleris paplekšnojo Olegui per kelį, o berniukas blyškiai šyptelėjo ir dirstelėjo į Harį.

Meleris apsigręžė ir vėl sužiuro į priekį.

– Nebeliko pilvo skausmų, – pasakė jis. – Lyg būtų išgaravę.

Eisteiną Eikelandą jie surado ten pat, kur nuvežė Sveną Sivertseną. Areštinėje. Anot „Verksnio“ Groto užpildytų popierių, Eisteiną pristatė

Tomas Valeris už įtarimą neblaiviam vairavus taksi. Atliktas tyrimas parodė, kad kraujyje iš tiesų buvęs lašelis alkoholio. Meleriui paliepus atsisakyti visų formalumų ir tučtuojau išleisti Eikelandą, „Verksnys" Grotas neprieštaravo, netgi atvirkščiai – buvo neįprastai paslaugus.

Kai policijos automobilis per girgždantį žvyrą įsuko į aikštelę priešais namą, Rakelė lūkuriuodama stovėjo prie durų.

Haris persisvėrė per Olegą ir atidarė duris. Stryktelėjęs lauk Olegas tekinas nubėgo prie Rakelės.

Meleris su Hariu pasiliko automobilyje ir žiūrėjo, kaip ant laiptų juodu be žodžių tvirtai apsikabino vienas kitą.

Suskambėjo Melerio mobilusis telefonas, ir jis kilstelėjo jį prie ausies. Dukart ištarė „taip", kartą „būtent" ir padėjo ragelį.

– Skambino Beatė. Jie surado maišelį su kurjerio dviratininko reikmenimis Barlio kiemo šiukšliadėžėje.

– Aha.

– Užvirs tikras pragaras, – ištarė Meleris. – Visiems jiems prireiks po gabalėlį tavęs, Hari. Akerio gatvėje, NRK, TV 2. Užsieniečiams irgi. Tik pamanyk, apie kurjerį žudiką girdėjo net Ispanijoje. Juk ir anksčiau perėjai šią mėsmalę, pats žinai.

– Išgyvensiu.

– Tikrai taip. Juk turime ir šios nakties įvykių bendrabutyje kadrus. Tik stebiuosi, kodėl Tangenas įjungė įrašymo prietaisus savo autobusiuke sekmadienio popietę, pamiršo juos išjungti ir traukiniu išvažiavo namo į Hėnefosą.

Meleris tiriamai pasižiūrėjo į tylintį Harį.

– Ir tau dar labiau pasisekė, kad jis pašalino pakankamai duomenų iš kietojo disko, kad tilptų kelių parų įrašas. Neįtikėtina, iš tiesų. Kone peršasi mintis, kad viskas buvo parengta iš anksto.

– Beveik, – sumurmėjo Haris.

– Bus pradėtas vidaus tyrimas. Susisiekiau su STT ir pranešiau jiems apie Valerio veiklą. Neatmetame galimybės, kad šis reikalas

gali būti išsikerojęs mūsų tarnyboje. Rytoj susitinku su jais pirmojo pokalbio. Griebsim jautį už ragų, Hari.

– Štai kaip, šefe.

– Štai kaip? Nepanašu, kad tuo tikėtum.

– Na. O jūs?

– O kodėl turėčiau netikėti?

– Nes ir pats nežinai, kuo galima pasitikėti. Kaip ir aš.

Meleris dukart sumirksėjo nieko neatsakydamas ir skubiai užmetė akį į policininką prie vairo.

– Luktelsi, šefe?

Haris išlipo iš automobilio. Rakelei paleidus Olegą, šis nėrė vidun į namą.

Jam sustojus priešais, ji stovėjo ant krūtinės sukryžiavusi rankas, žvilgsnį įbedusi į jo marškinėlius.

– Tu šlapias, – tarstelėjo ji.

– Na, kai lyja...

– ...sušlampu, – ji liūdnai nusišypsojo ir delną priglaudė prie jo skruosto.

– Ar dabar jau viskas baigta? – pašnibždomis paklausė ji.

– Dabar jau su visam baigta.

Ji užsimerkė ir palinko į priekį. Jis priglaudė ją.

– Jis atsigaus, – patikino Haris.

– Žinau. Sakė, kad nebuvo labai baisu. Nes tu buvai šalia.

– Aišku.

– Kaip tu laikaisi?

– Gerai.

– Tai tiesa? Kad viskas baigta?

– Baigta, – jis sumurmėjo jai į plaukus. – Paskutinė diena darbe.

– Puiku, – atsakė ji.

Jis jautė, kaip jos kūnas gludo vis arčiau, užpildydamas net menkiausias sprageles tarp įdviejų.

– Kitą savaitę pradedu naują darbą. Bus gerai.

– Tą, kurį gavai per draugą? – pasiteiravo ji uždėdama ranką jam ant sprando.

– Taip, – jos kvapas užtvindė jo galvą. – Eisteiną. Pameni Eisteiną?

– Taksi vairuotoją?

– Taip. Antradienį laikysiu taksistų egzaminą. Kiekvieną mielą dieną kaliau Oslo gatvių pavadinimus.

Ji nusijuokė ir pabučiavo jį į lūpas.

– Ką manai? – paklausė jis.

– Manau, kad tu beprotis.

Jos juokas sruveno per jo ausis lyg mažas upeliukas. Nubraukė jai nuo skruosto ašarą.

– Jau turiu eiti, – ištarė jis.

Ji pamėgino nusišypsoti, bet Haris matė, kad nepavyks.

– Aš neištversiu, – suskubo prisipažinti ji, kol verksmas dar nebuvo į skutelius sudraskęs balso.

– Ištversi, – atsakė Haris.

– Neištversiu... be tavęs.

– Netiesa, – paprieštaravo Haris ir vėl prisitraukė ją prie savęs. – Kuo puikiausiai išsiversi be manęs. Klausimas, ar tu ištvertum su manimi.

– Ar tai klausimas? – sukuždėjo ji.

– Žinau, kad tau reikia pamąstyti.

– Nieko tu nežinai.

– Iš pradžių gerai pagalvok, Rakele.

Ji atsilošė, ir jis ranka pajuto jos nugaros linkį. Įdėmiai apžiūrinėjo jo veidą. Ieškojo pokyčių, dingtelėjo jam.

– Neišeik, Hari.

– Esu susitaręs. Jei nori, galiu atvažiuot rytoj anksti ryte. Galėtume...

– Ką?

– Net nežinau. Neturiu jokių planų. Nei minčių. Ar gerai?

Ji šyptelėjo.

– Tobula.

Žiūrėjo į jos lūpas. Nesiryžo. Tada pabučiavo jas ir nuėjo.

– Čia? – suabejojo policininkas prie vairo ir žvilgtelėjo į veidrodį. – Ar tik nebus uždaryta?

– Nuo dvylikos iki trijų darbo dienomis, – atsakė Haris.

Vairuotojas privažiavo prie šaligatvio priešais barą „Boxer".

– Eini, šefe?

Meleris papurtė galvą.

– Jis norėjo pasikalbėti tik su tavimi.

Lankytojai jau senokai nebebuvo aptarnaujami ir paskutinieji buvo bepalieką patalpas.

Kriminalinės policijos vadovas sėdėjo prie to paties stalo, kaip ir paskutinįsyk. Gilias akiduobes slėpė šešėlis. Puslitris priešais jį buvo beveik tuščias. Veide atsivėrė plyšys.

– Sveikinu, Hari.

Haris įsispraudė tarp suolo ir stalo.

– Tikrai puikiai padirbėta. Tačiau privalai papasakoti, kaip išsiaiškinai, kad Svenas Sivertsenas – ne kurjeris žudikas.

– Pamačiau Sivertseno nuotrauką iš Prahos ir supratau matęs Vilio ir Lisbetės nuotrauką iš tos pačios vietos. Be to, ekspertai kriminalistai ištyrė išmatų likučius po nagu, priklausiusius...

Kriminalinės policijos vadovas palinko virš stalo ir uždėjo plaštaką ant Hario rankos. Nuo jo sklido alaus ir tabako kvapas.

– Ne apie įrodymus aš, Hari. Turiu omeny idėją. Įtartį. Kaip tu susiejai įkalčius su tinkamu žmogumi. Kas buvo įkvėpimo šaltinis, kaip tau šovė į galvą ta mintis?

Haris patraukė pečiais.

– Juk galvoje visą laiką knibžda įvairiausios mintys. Bet...

– Na?

– Viskas per daug sklandžiai ėjosi.

– Ką turi omeny?

Haris pasikasė smakrą.

– Ar žinojot, kad Djukas Elingtonas prašydavo pianino derintojų, kad šie instrumentą suderintų nevisiškai tiksliai?

– Ne.

– Kai pianinas suderinamas chirurgiškai tiksliai, jis neskamba gerai. Ne todėl, kad kažkas klaidinga, jis tik netenka šilumos, nuoširdumo.

Haris krapštinėjo nuo stalviršio atsiknojusį laką.

– Kurjeris žudikas pakišo nepriekaištingą kodą, atskleidusį mums, kur ir kada. Bet ne kodėl. Tokiu būdu jis privertė mus sutelkti dėmesį į veiksmus, užuot ieškojus motyvo. Ir kiekvienas medžiotojas žino, kad norėdamas tamsoje įžiūrėti grobį turi taikytis ne tiesiai į jį, o visai šalia. Ir tik tuomet, kai atitraukiau žvilgsnį nuo faktų, išgirdau tai.

– *Išgirdai?*

– Taip. Kad šios vadinamos serijinės žmogžudystės buvo per daug tobulai suderintos. Skambėjo taisyklingai, bet nenuoširdžiai. Nė per nago juodymą nenukrypo nuo instrukcijos, sufleruodamos mums tokius įtikimus paaiškinimus, kokius tik melas – retai kada teisybė – gali pateikti.

– Ir tada supratai?

– Ne. Bet lioviausi taip įtemptai spoksojęs. Ir atgavau įžvalgą.

Kriminalinės policijos vadovas kinkavo galva, stebeilydamas į išpūstapilvį alaus bokalą, kurį sukaliojo ant stalo. Bebalsėje, beveik tuščioje patalpoje jis skambėjo lyg tekėlas.

Jis atsikrenkštė:

– Suklydau dėl Tomo Valerio, Hari. Ir man dėl to labai gaila.

Haris patylėjo.

– Norėjau tau pasakyti, kad neketinu pasirašyti prašymo tave atleisti iš darbo. Noriu, kad toliau dirbtum savo darbą. Noriu, kad

žinotum, jog pelnei mano pasitikėjimą. Mano visišką pasitikėjimą. Ir tikiuosi, Hari...

Jis kilstelėjo veidą ir kažkokia prošvaistė – lyg ir šypsena – pasimatė jo apatinėje dalyje.

– Kad tu pasitiki manimi.

– Dar pagalvosiu apie tai, – atsakė Haris.

Prošvaistė išnyko.

– Apie darbą, – pridūrė jis.

Kriminalinės policijos vadovas vėl nusišypsojo. Šįkart šypsena kliudė akis.

– Žinoma. Leisk pavaišinti alumi, Hari. Jie užsidarė, bet jeigu aš paprašyčiau, tai...

– Aš alkoholikas.

Akimirką kriminalinės policijos vadovas atrodė suglumęs. Tada trumpai pridūrė:

– Atsiprašau. Neapdairiai leptelėjau. Visai kas kita, Hari. Ar tu...

Haris laukė, kol alaus bokalas apsuko naują ratą.

– ...ar tu apsvarstei, kaip pateiksi šią bylą?

– Pateiksiu?

– Taip. Ataskaitoje. Ir spaudai. Jie norės su tavimi pasikalbėti. Ir jeigu sužinos apie Valerį ir kontrabandą, ims dirti kailį visai tarnybai. Todėl svarbu, kad tu nesakytum...

Kriminalinės policijos vadovui renkant žodžius, Haris ieškojo cigarečių pakelio.

– Kad neatskleistum jiems versijos, suteikiančios pagrindo nesusipratimams, – galiausiai baigė jis.

Haris skurdžiai šyptelėjo ir dirstelėjo į paskutinę cigaretę.

Kriminalinės policijos vadovas apsisprendė, ryžtingai išmaukė likusį puslitrio turinį ir plaštaka nusišluostė burną:

– Ar jis ką nors sakė?

Haris kilstelėjo antakius.

– Jūs apie Valerį?

– Taip. Ar prieš mirdamas jis ką nors sakė? Apie tuos, su kuriais bendradarbiavo? Kas dar buvo įsivėlę?

Haris nusprendė pasilaikyti paskutinę cigaretę.

– Ne. Nieko nesakė. Ničnieko.

– Gaila, – kriminalinės policijos vadovas žvelgė į jį be jokios išraiškos veide. – O kaip tie vaizdo įrašai? Ar jie ką nors šiuo klausimu atskleidžia?

Haris susidūrė su kriminalinės policijos vadovo mėlynu žvilgsniu. Kiek Hariui buvo žinoma, kriminalinės policijos vadovas policijoje praleido visus darbingus savo metus. Nosis aštri kaip kirvio ašmenys, lūpos tiesios ir atšiaurios, o rankos stambios ir grubios. Jis buvo pamatinė tarnybos uoliena, kietas, bet patikimas granitas.

– Bala žino, – atsakė Haris. – Šiaip ar taip, nėra dėl ko jaudintis. Kadangi vis dėlto bus atskleista versija, nesuteikianti pagrindo... Haris atlupo sausą lako plutelę. – ...nesusipratimams.

Tarsi pagal komandą patalpoje ėmė mirkčioti šviesos.

Haris atsistojo.

Jie sužiuro vienas į kitą.

– Gal tave pavežti? – paklausė kriminalinės policijos vadovas.

Haris papurtė galvą.

– Pareisiu.

Kriminalinės policijos vadovas stipriai ir ilgai spaudė Hario ranką. Haris pajudėjo durų link, bet sustojęs apsigręžė.

– Beje, prisiminiau, kad vieną dalyką Valeris pasakė.

Balti kriminalinės policijos vadovo antakiai nusviro žemyn.

– Tikrai? – atsargiai pasitikslino jis.

– Taip. Meldė pasigailėti.

Haris pasirinko trumpiausią kelią per Mūsų Išganytojo kapines. Nuo medžių lašnojo. Lašai tiško ant apatinių lapų. Jie trumpam atsi-

pūsdavo prieš pasiekdami žemę, kuri ištroškusi juos įsiurbdavo. Jis ėjo takeliu tarp kapų ir girdėjo, kaip murmėdami kalbėjosi mirusieji. Sustojo ir įsiklausė. Priešais jį tamsūs ir apsnūdę stūksojo Gamlės Akerio bendruomenės namai. Jie kuždėjosi plekšėdami šlapiais liežuviais ir skruostais. Jis pasuko į kairę ir išėjo pro vartelius Telthiusbakeno link.

Įėjęs į butą Haris nusimetė drabužius, atsistojo po dušu ir pasileido šiltą vandenį. Nuo garų aprasojo sienos, o jis stovėjo, kol oda tapo minkšta ir raudona. Įėjo į miegamąjį. Vanduo išgaravo, ir jis nesišluostęs atsigulė į lovą. Užsimerkė ir laukė. Miego. Arba sapnų. To, kas pasirodys pirmiau.

Bet išgirdo murmesį.

Įsiklausė.

Ir apie ką gi jie kuždėjosi?

Ir kokius gi planus jie rezgė?

Kalbėjo šaradomis.

Jis atsisėdo. Atrėmė galvą į sieną ir pakaušiu pajuto išraižytą Maros kryžių.

Tada pažiūrėjo į laikrodį. Lauke netrukus prašvis.

Atsikėlė ir išėjo į prieškambarį. Išrausė švarką ir susirado paskutinę cigaretę. Nulaužė filtrą ir prisidegė. Įsitaisė krėsle svetainėje ir ėmė laukti ryto.

Į kambarį krito mėnulio šviesa.

Prisiminė Tomą Valerį, besistebeilijantį į amžinybę. Ir vyriškį, su kuriuo kalbėjosi Senamiestyje po pokalbio su Valeriu valgyklos terasoje. Jį rasti buvo nesudėtinga, nes jis pasiliko senąją pravardę ir darbą šeimos parduotuvėlėje.

– Tomas Briunas? – atsiliepė vyriškis, stovintis už apdaužyto prekystalio, ir ranka perbraukė riebiai blizgančius plaukus. – O taip, aš jį prisimenu. Vargšelis. Tėvas namie jį dažnai lupdavo. Tėvas buvo bedarbis mūrininkas. Gerdavo. Draugas? Ne, nebuvau Tomo Briuno bičiulis. Taip, tai mane vadina Sulu. Kelionė „Intereilu"?

Vyriškis kvatojosi.

– Niekada nesu traukiniu nuvažiavęs toliau nei Mosas, tikrai. Ir iš tikrųjų nemanau, kad Tomas Briunas turėjo daug bičiulių. Prisimenu jį kaip mielą vaikiną, tokį, kuris pagyvenusias ponias perveda per gatvę, toks lyg skautas. Bet keistuolis, tiesą sakant. Beje, tėvo mirtis buvo kažkokia neaiški. Velniškai keista nelaimė.

Haris pirštu perbraukė slidų stalo paviršių. Mažos kruopelytės prilipo prie odos. Žinojo, kad tai geltonosios skapto dulkės. Raudona telefono atsakiklio akis mirksėjo. Veikiausiai žurnalistai. Rytoj viskas prasidės. Haris liežuviu prilietė piršto galiuką. Kartu. Tinkas. Ta mintis jį jau kuris laikas persekiojo, – kad dulkės bus nutrupėjusios nuo mūrinės sienos virš keturi šimtai šeštojo durų, kur Vilis Barlis iškirto Maros kryžių. Haris sučepsėjo. Tikriausiai mūrininkas naudojo savotišką skiedinį, buvo visai kitas skonis. Saldus. Ne, metalinis. Skonis lyg kiaušinio.

Nesbø, Jo
Ne
PENTAGRAMA: ROMANAS / JO NESBØ;
IŠ NORVEGŲ KALBOS VERTĖ AGNĖ PETRAUSKAITĖ. - VILNIUS:
LIETUVOS RAŠYTOJŲ SĄJUNGOS LEIDYKLA, 2006. - 446 P.

ISBN 9986-39-421-X

Garsaus šiuolaikinio jaunosios kartos muzikanto, rašytojo, detektyvų meistro Jo Nesbø romane pasakojama sukrečianti detektyvinė istorija apie Osle siautėjantį žudiką maniaką. Jo nusikaltimus ima tirti Haris Hūlė, vienas žinomiausių kriminalinės literatūros personažų.

UDK 839.6-3

Jo Nesbø
PENTAGRAMA
Romanas

Redaktorė Inga Jarmalaitė
Leidyklos redaktorius Saulius Repečka
Dailininkas Dovydas Čiuplys
Korektorės Lygija Žilevičienė, Virginija Savickienė
Maketavo Dalia Kavaliūnaitė

2005 12 23. 16,9 apskl. leidyb. l. Užsakymas 82. Tiražas 2000.
556-oji leidyklos knyga. Išleido Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla,
K. Sirvydo 6, LT-01101 Vilnius, www.rsleidykla.lt / info@rsleidykla.lt
Spausdino UAB „Vilniaus spauda“, Viršuliškių skg. 80, LT-05131 Vilnius.

Garsus šiuolaikinis Norvegijos rašytojas ir muzikantas Ju Nesbio (Jo Nesbø) gimė 1960 m. Osle. Baigė Norvegijos ekonomikos mokyklą, įgijo aukštąjį ekonomisto išsilavinimą. Yra dirbęs žurnalistu ir finansų makleriu, taip pat daug dėmesio skiria muzikinei veiklai: jis – roko grupės *Di Derre* dainų autorius bei atlikėjas. Grupė sulaukė didelės sėkmės, jos albumai patenka į Norvegijos perkamiausių albumų viršūnes.

Nesbio debiutavo sulaukęs 37 metų – išleido kriminalinį romaną *Žmogus šikšnosparnis*. Kūrinys buvo puikiai sutiktas kritikų ir skaitytojų. Už jį autorius gavo *Stiklinį raktą* – premiją, skiriamą geriausiam skandinavų detektyvų rašytojui, taip pat prestižinį *Riverton* apdovanojimą – jis teikiamas geriausio Norvegijos metų kriminalinio kūrinio autoriui.

Pagrindinis Nesbio romanų veikėjas – policijos tyrėjas Haris Hūlė – tapo vienu žinomiausių norvegų kriminalinės literatūros personažų. Nesbio romanai yra bestseleriai, jie išversti į daugelį kalbų. 2005 m. Hario Hūlės ciklo romanas *Raudongurklė* pripažintas geriausiu visų laikų Norvegijos kriminaliniu romanu.

Pentagrama – psichologiškai subtili istorija apie žudiką maniaką, siautėjantį Osle. Karštą vasaros dieną paslaptingomis aplinkybėmis savo bute nužudoma jauna moteris. Vienas jos rankos pirštas nupjautas, o po akies voku detektyvai randa mažytį raudoną penkiakampės žvaigždės formos deimantą – pentagramą. Po penkių dienų aptinkama dar viena auka, aplinkybės panašios. Detektyvas Haris Hūlė susimąsto: penki žvaigždės kampai, penki pirštai ant rankos, kas penkios dienos įvykdoma žmogžudystė...

ISBN 9986-39-421-X